



Tapu ve Kadastro
Genel Müdürlüğü

**TKGM 2023 YILI
GÖREVDE YÜKSELME SINAVI
TAPU MÜDÜRÜ/MÜDÜR YARDIMCISI
SINAVA TABİİ KONULARI-1**

KANUNLAR

GYS Konuları Derleyen:
Mehmet AYDOĞDU
Sivas Tapu Müdürlüğü
Tapu Sicil Müdür Yardımcısı

**2023 YILI TKGM GYS TAPU MÜDÜR/MÜDÜR YARDIMCISI SINAV KONULARI
İÇİNDEKİLER**

TÜRÜ	SAYISI	KONUSU	SORU SAYISI	KONU SAYFA METİN	SAYISI EKLERİ	SAYFASI
KANUN	4721	Türk Medeni Kanunu	10	161	2	3
KANUN	6098	Türk Borçlar Kanunu	3	114	---	166
KANUN	657	Devlet Memurları Kanunu	3	188	---	280
KANUN	3402	Kadastro Kanunu	2	20	1	468
KANUN	634	Kat Mülkiyeti Kanunu	1	31	---	489
KANUN	2942	Kamulaştırma Kanunu	2	28	2	520
KANUN	2644	Tapu Kanunu	1	9	1	550

*Bu çalışmam bünyesinde çalışmaktan memnuniyet duyduğum Sivas Tapu Müdürlüğü'nün kıymetli Müdürü, Müdür Yardımcıları ve fedakarca çalışan tüm personeline ithaf olunur. **Mehmet AYDOĞDU***

TÜRK MEDENİ KANUNU

Kanun Numarası : 4721
Kabul Tarihi : 22/11/2001
Yayınlandığı Resmî Gazete : Tarihi : 8/12/2001 Sayı : 24607
Yayınlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 41

Durumu: 3/12/2001 tarih ve 4722 sayılı “Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun”un 22 nci Maddesi uyarınca; yeni düzenlemeler yapılıncaya kadar, yürürlükteki tüzük ve yönetmeliklerin Türk Medenî Kanunu’na aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam edileceğinden, gerektiğinde “Tüzükler Külliyyatı” ile “Yönetmelikler Külliyyatı”nın kanunlara göre (743 sayılı Kanuna göre) düzenlenen nümerik fihriste, 4721 sayılı Kanuna dayanılarak yürürlüğe konulan tüzük için ise 4721 sayılı Kanuna göre düzenlenen nümerik fihriste bakınız.

Yürürlükten kalkmış olan 17/2/1926 tarih ve 743 sayılı Kanunun hükümleri için “Yürürlükteki Bazı Kanunların Mülga Hükümleri Külliyyatı”nın 2. cilt, 1299 uncu sayfası ve devamına 4721 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılan hükümleri için ise 1304-135 nolu sayfa ve devamına bakınız.

BAŞLANGIÇ

A. Hukukun uygulanması ve kaynakları

Madde 1 - Kanun, sözüyle ve özüyle değindiği bütün konularda uygulanır.

Kanunda uygulanabilir bir hüküm yoksa, hâkim, örf ve âdet hukukuna göre, bu da yoksa kendisi kanun koyucu olsaydı nasıl bir kural koyacak idiyse ona göre karar verir.

Hâkim, karar verirken bilimsel görüşlerden ve yargı kararlarından yararlanır.

B. Hukukî ilişkilerin kapsamı

I. Dürüst davranma

Madde 2 - Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır.

Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz.

II. İyiniyet

Madde 3- Kanunun iyiniyete hukukî bir sonuç bağladığı durumlarda, asıl olan iyiniyetin varlığıdır.

Ancak, durumun gereklerine göre kendisinden beklenen özeni göstermeyen kimse iyiniyet iddiasında bulunamaz.

III. Hâkimin takdir yetkisi

Madde 4 - Kanunun takdir yetkisi tanıdığı veya durumun gereklerini ya da haklı sebepleri göz önünde tutmayı emrettiği konularda hâkim, hukuka ve hakkaniyete göre karar verir.

C. Genel nitelikli hükümler

Madde 5 - Bu Kanun ve Borçlar Kanununun genel nitelikli hükümleri, uygun düştüğü ölçüde tüm özel hukuk ilişkilerine uygulanır.

D. İspat kuralları

I. İspat yükü

Madde 6 - Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür.

II. Resmî belgelerle ispat

Madde 7 - Resmî sicil ve senetler, belgeledikleri olguların doğruluğuna kanıt oluşturur.

Bunların içeriğinin doğru olmadığının ispatı, kanunlarda başka bir hüküm bulunmadıkça, her hangi bir şekle bağlı değildir.

BİRİNCİ KİTAP
KİŞİLER HUKUKU
BİRİNCİ KISIM
GERÇEK KİŞİLER
BİRİNCİ BÖLÜM
KİŞİLİK

A. Genel olarak

I. Hak ehliyeti

Madde 8 - Her insanın hak ehliyeti vardır.

Buna göre bütün insanlar, hukuk düzeninin sınırları içinde, haklara ve borçlara ehil olmada eşittirler.

II. Fiil ehliyeti

1. Kapsamı

Madde 9 - Fiil ehliyetine sahip olan kimse, kendi fiilleriyle hak edinebilir ve borç altına girebilir.

2. Koşulları

a. Genel olarak

Madde 10 - Ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı olmayan her ergin kişinin fiil ehliyeti vardır.

b. Erginlik

Madde 11 - Erginlik onsekiz yaşın doldurulmasıyla başlar.

Evlenme kişiyi ergin kılar.

c. Ergin kılınma

Madde 12 - Onbeş yaşını dolduran küçük, kendi isteği ve velisinin rızasıyla mahkemece ergin kılınabilir.

d. Ayırt etme gücü

Madde 13- Yaşının küçüklüğü yüzünden veya akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk ya da bunlara benzer sebeplerden biriyle akla uygun biçimde davranma yeteneğinden yoksun olmayan herkes, bu Kanuna göre ayırt etme gücüne sahiptir.

III. Fiil ehliyetsizliği

1. Genel olarak

Madde 14- Ayırt etme gücü bulunmayanların, küçüklerin ve kısıtlıların fiil ehliyeti yoktur.

2. Ayırt etme gücünün bulunmaması

Madde 15- Kanunda gösterilen ayırık durumlar saklı kalmak üzere, ayırt etme gücü bulunmayan kimsenin fiilleri hukukî sonuç doğurmaz.

3. Ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar

Madde 16- Ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar, yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça, kendi işlemleriyle borç altına giremezler. Karşılıksız kazanmada ve kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada bu rıza gerekli değildir.

Ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar haksız fiillerinden sorumludurlar.

IV. Hısımlık

1. Kan hısımlığı

Madde 17- Kan hısımlığının derecesi, hısımları birbirine bağlayan doğum sayısı ile belli olur.

Biri diğerinden gelen kişiler arasında üstsoy-altsoy hısımlığı; biri diğerinden gelmeyip de, ortak bir kökten gelen kişiler arasında yansoy hısımlığı vardır.

2. Kayın hısımlığı

Madde 18- Eşlerden biri ile diğer eşin kan hısımları, aynı tür ve dereceden kayın hısımları olur.

Kayın hısımlığı, kendisini meydana getiren evliliğin sona ermesiyle ortadan kalkmaz.

V. Yerleşim yeri

1. Tanım

Madde 19- Yerleşim yeri bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir.

Bir kimsenin aynı zamanda birden çok yerleşim yeri olamaz.

Bu kural ticarî ve sınaî kuruluşlar hakkında uygulanmaz.

2. Yerleşim yerinin değiştirilmesi ve oturma yeri

Madde 20- Bir yerleşim yerinin değiştirilmesi yenisinin edinilmesine bağlıdır.

Önceki yerleşim yeri belli olmayan veya yabancı ülkedeki yerleşim yerini bıraktığı hâlde Türkiye'de henüz bir yerleşim yeri edinmemiş olan kimsenin hâlen oturduğu yer, yerleşim yeri sayılır.

3. Yasal yerleşim yeri

Madde 21- Velâyet altında bulunan çocuğun yerleşim yeri, ana ve babasının; ana ve babanın ortak yerleşim yeri yoksa, çocuğun kendisine bırakıldığı ana veya babanın yerleşim yeridir. Diğer hâllerde çocuğun oturma yeri, onun yerleşim yeri sayılır.

Vesayet altındaki kişilerin yerleşim yeri, bağlı oldukları vesayet makamının bulunduğu yerdir.

4. Kurumlarda bulunma

Madde 22- Bir öğretim kurumuna devam etmek için bir yerde bulunma ya da eğitim, sağlık, bakım veya ceza kurumuna konulma, yeni yerleşim yeri edinme sonucunu doğurmaz.

B. Kişiliğin korunması

I. Vazgeçme ve aşırı sınırlamaya karşı

Madde 23- Kimse, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemez.

Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlâka aykırı olarak sınırlayamaz.

Yazılı rıza üzerine insan kökenli biyolojik maddelerin alınması, aşılması ve nakli mümkündür. Ancak, biyolojik Madde verme borcu altına girmiş olandan edimini yerine getirmesi istenemez; maddî ve manevî tazminat isteminde bulunulamaz.

II. Saldırıya karşı

1. İlke

Madde 24- Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir.

Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır.

2. Davalar

Madde 25- Davacı, hâkimden saldırı tehlikesinin önlenmesini, sürmekte olan saldırıya son verilmesini, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespitini isteyebilir.

Davacı bunlarla birlikte, düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi ya da yayımlanması isteminde de bulunabilir.

Davacının, maddî ve manevî tazminat istemleri ile hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmesine ilişkin istemde bulunma hakkı saklıdır.

Manevî tazminat istemi, karşı tarafça kabul edilmiş olmadıkça devredilemez; mirasbırakan tarafından ileri sürülmüş olmadıkça mirasçılara geçmez.

Davacı, kişilik haklarının korunması için kendi yerleşim yeri veya davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açabilir.

III. Ad üzerindeki hak

1. Adın korunması

Madde 26- Adının kullanılması çekişmeli olan kişi, hakkının tespitini dava edebilir.

Adı haksız olarak kullanılan kişi buna son verilmesini; haksız kullanan kusurlu ise ayrıca maddî zararının giderilmesini ve uğradığı haksızlığın niteliği gerektiriyorsa manevî tazminat ödenmesini isteyebilir.

2. Adın değiştirilmesi

Madde 27- Adın değiştirilmesi, ancak haklı sebeplere dayanılarak hâkimden istenebilir.

Adın değiştirildiği nüfus siciline kayıt ve ilân olunur.

Ad değiştirmekle kişisel durum değişmez.

Adın değiştirilmesinden zarar gören kimse, bunu öğrendiği günden başlayarak bir yıl içinde değiştirme kararının kaldırılmasını dava edebilir.

C. Kişiliğin başlangıcı ve sonu

I. Doğum ve ölüm

Madde 28- Kişilik, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümle sona erer.

Çocuk hak ehliyetini, sağ doğmak koşuluyla, ana rahmine düştüğü andan başlayarak elde eder.

II. Sağ olmanın ve ölümün ispatı

1. İspat yükü

Madde 29- Bir hakkın kullanılması için bir kimsenin sağ veya ölü olduğunu veya belirli bir zamanda ya da başka bir kimsenin ölümünde sağ bulunduğunu ileri süren kimse, iddiasını ispat etmek zorundadır.

Birden fazla kişiden hangisinin önce veya sonra öldüğü ispat edilemezse, hepsi aynı anda ölmüş sayılır.

2. İspat araçları

a. Genel olarak

Madde 30- Doğum ve ölüm, nüfus sicilindeki kayıtlarla ispat olunur.

Nüfus sicilinde bir kayıt yoksa veya bulunan kaydın doğru olmadığı anlaşılırsa, gerçek durum her türlü kanıtla ispat edilebilir.

b. Ölüm karinesi

Madde 31- Bir kimse, ölümüne kesin gözle bakılmayı gerektiren durumlar içinde kaybolursa, cesedi bulunamamış olsa bile gerçekten ölmüş sayılır.

III. Gaiplik kararı

1. Genel olarak

Madde 32- Ölüm tehlikesi içinde kaybolan veya kendisinden uzun zamandan beri haber alınamayan bir kimsenin ölümü hakkında kuvvetli olasılık varsa, hakları bu ölüme bağlı olanların başvurusu üzerine mahkeme bu kişinin gaipliğine karar verebilir.

Yetkili mahkeme, kişinin Türkiye'deki son yerleşim yeri; eğer Türkiye'de hiç yerleşmemişse nüfus sicilinde kayıtlı olduğu yer; böyle bir kayıt da yoksa anasının veya babasının kayıtlı bulunduğu yer mahkemesidir.

2. Yargılama usulü

Madde 33- Gaiplik kararının istenebilmesi için, ölüm tehlikesinin üzerinden en az bir yıl veya son haber tarihinin üzerinden en az beş yıl geçmiş olması gerekir.

Mahkeme, gaipliğine karar verilecek kişi hakkında bilgisi bulunan kimseleri, belirli bir sürede bilgi vermeleri için usulüne göre yapılan ilânla çağırır.

Bu süre, ilk ilânın yapıldığı günden başlayarak en az altı aydır.

3. İstemin düşmesi

Madde 34- Gaipliğine karar verilecek kişi, ilân süresi dolmadan ortaya çıkar veya kendisinden haber alınırsa ya da öldüğü tarih tespit edilirse gaiplik istemi düşer.

4. Hükümü

Madde 35- İlândan sonuç alınamazsa, mahkeme gaipliğe karar verir ve ölüme bağlı haklar, aynen gaibin ölümü ispatlanmış gibi kullanılır.

Gaiplik kararı ölüm tehlikesinin gerçekleştiği veya son haberin alındığı günden başlayarak hüküm doğurur.

İKİNCİ BÖLÜM KİŞİSEL DURUM SİCİLİ

A. Genel olarak

I. Sicil

Madde 36- Kişisel durum, bu amaçla tutulan resmî sicille belirlenir.

Bu sicilın tutulmasına ve zorunlu bildirimlerin yapılmasına ilişkin esaslar, ilgili kanunda gösterilir.

II. Görevliler

Madde 37- Kişisel durum sicili, Devletçe atanan memurlar tarafından tutulur. Sicil kayıtlarını tutmak ve örnek vermek bu memurların görevidir.

Yabancı memleketlerdeki Türkiye temsilcilerine, Cumhurbaşkanlığının onayı ile nüfus memurluğu yetkisi verilebilir. ⁽¹⁾

III. Sorumluluk

Madde 38- Kişisel durum sicilinin tutulmasından doğan zararlar, kusurlu memura rücu edilmek kaydıyla, Devletçe tazmin edilir.

Tazminat ve rücu davaları, kişisel durum sicilinin tutulduğu yer mahkemesinde açılır.

IV. Düzeltme

1. Genel olarak

Madde 39- Mahkeme kararı olmadıkça, kişisel durum sicilinin hiçbir kaydında düzeltme yapılamaz.

2. Cinsiyet değişikliğinde⁽²⁾

Madde 40- Cinsiyetini değiştirmek isteyen kimse, şahsen başvuruda bulunarak mahkemece cinsiyet değişikliğine izin verilmesini isteyebilir. Ancak, iznin verilebilmesi için, istem sahibinin onsekiz yaşını doldurmuş bulunması ve evli olmaması; ayrıca transseksüel yapıda olup, cinsiyet değişikliğinin ruh sağlığı açısından zorunluluğunu (...) ⁽²⁾ bir eğitim ve araştırma hastanesinden alınacak resmî sağlık kurulu raporuyla belgelemesi şarttır. ⁽²⁾

Verilen izne bağlı olarak amaç ve tıbbî yöntemlere uygun bir cinsiyet değiştirme ameliyatı gerçekleştirildiğinin resmî sağlık kurulu raporuyla doğrulanması hâlinde, mahkemece nüfus sicilinde gerekli düzeltmenin yapılmasına karar verilir.

B. Doğum kütüğü

I. Bildirme

Madde 41- Doğumlara ilişkin bildirimler ve kimliği bilinmeyen bulunmuş çocuklar hakkındaki işlemler ilgili kanun hükümlerine göre yapılır.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu fıkra da yer alan "Dışişleri Bakanlığının önerisi, İçişleri Bakanlığının katılması ve Başbakanlığın" ibaresi "Cumhurbaşkanlığının" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 20/3/2018 tarihli ve 30366 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 29/11/2017 tarihli ve E.: 2017/130, K.: 2017/165 sayılı Kararı ile, bu maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...ve üreme yeteneğinden sürekli biçimde yoksun bulunduğunu..." ibaresi iptal edilmiştir.

II. Doğum kütüğünde değişiklikler

Madde 42- Kişisel durumdaki değişiklikler, özellikle evlilik dışı bir çocuğun tanınması veya hâkimin babalığa karar vermesi, soybağının düzeltilmesi, evlât edinme ya da bulunmuş bir çocuğun soybağının belli olması, ilgili kanun hükümlerine göre kütüğe işlenir.

C. Ölüm kütüğü

I. Ölümün bildirilmesi

Madde 43- Ölümlere ilişkin bildirimler ilgili kanun hükümlerine göre yapılır.

II. Cesedi bulunamayan kişi

Madde 44- Bir kimse, ölümüne kesin gözle bakılmayı gerektiren durumlar içinde ortadan kaybolursa cesedi bulunamamış olsa bile, o yerin en büyük mülkî amirinin emriyle kütüğe ölü kaydı düşürülür.

Bununla birlikte her ilgili, bu kişinin ölü veya sağ olduğunun mahkemece tespitini dava edebilir.

III. Gaiplik kararı

Madde 45- Gaiplik kararı, hâkimin bildirmesi üzerine, ölüm kütüğüne kaydolunur.

IV. Değişikliklerin kütüğe geçirilmesi

Madde 46- Tescile esas olan bir bildirimin doğru olmadığına tespit edilmesi veya kime ait olduğu bilinmeyen cesedin kimliğinin belli olması ya da gaiplik kararının kaldırılması sebepleriyle zorunlu olan değişiklikler, ilgilinin kütükteki kaydının düşünceler sütununa yazılarak yapılır.

İKİNCİ KISIM
TÜZEL KİŞİLER
BİRİNCİ BÖLÜM
GENEL HÜKÜMLER

A. Tüzel kişilik

Madde 47- Başlıbaşına bir varlığı olmak üzere örgütlenmiş kişi toplulukları ve belli bir amaca özgülenmiş olan bağımsız mal toplulukları, kendileri ile ilgili özel hükümler uyarınca tüzel kişilik kazanırlar.

Amacı hukuka veya ahlâka aykırı olan kişi ve mal toplulukları tüzel kişilik kazanamaz.

B. Hak ehliyeti

Madde 48- Tüzel kişiler, cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler.

C. Fiil ehliyeti

I. Koşulu

Madde 49- Tüzel kişiler, kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla, fiil ehliyetini kazanırlar.

II. Kullanılması

Madde 50- Tüzel kişinin iradesi, organları aracılığıyla açıklanır.

Organlar, hukukî işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle tüzel kişiyi borç altına sokarlar.

Organlar, kusurlarından dolayı ayrıca kişisel olarak sorumludurlar.

D. Yerleşim yeri

Madde 51- Tüzel kişinin yerleşim yeri, kuruluş belgesinde başka bir hüküm bulunmadıkça işlerinin yönetildiği yerdir.

E. Kişiliğin sona ermesi

I. Sınırlı devam etme

Madde 52- Sona eren tüzel kişinin kişiliği, ehliyeti tasfiye amacıyla sınırlı olmak üzere tasfiye sırasında da devam eder.

II. Malvarlığının tasfiyesi

Madde 53- Tüzel kişinin malvarlığının tasfiyesi, kanunda ve kuruluş belgesinde aksine hüküm bulunmadıkça, terekenin resmî tasfiyesine ilişkin hükümlere göre yapılır.

III. Malvarlığının özgülmesi

Madde 54- Tüzel kişinin malvarlığı, kanunda veya kuruluş belgesinde başka bir hüküm bulunmadıkça ya da yetkili organı başka türlü karar vermedikçe, en yakın amacı güden kamu kurum veya kuruluşuna geçer.

Bu malvarlığı olanak ölçüsünde daha önce özgülendiği amaç için kullanılır.

Hukuka veya ahlâka aykırı amaç güttüğü için kişiliği mahkeme kararıyla sona eren tüzel kişinin malvarlığı her hâlde ilgili kamu kuruluşuna geçer.

F. Saklı hükümler

Madde 55- Kamu tüzel kişileri ile ticaret şirketleri hakkındaki kanun hükümleri saklıdır.

İKİNCİ BÖLÜM
DERNEKLER

A. Kuruluşu

I. Tanımı

Madde 56- Dernekler, gerçek veya tüzel en az yedi kişinin kazanç paylaşma dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdıkları, tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarıdır.⁽¹⁾

Hukuka veya ahlâka aykırı amaçlarla dernek kurulamaz.

II. Dernek kurma hakkı

Madde 57- Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir.

Dernek kurucularının fiil ehliyetine sahip olması gerekir.

III. Tüzük

Madde 58- Her derneğin bir tüzüğü bulunur.

Dernek tüzüğünde derneğin adı, amacı, (...) ⁽²⁾ gelir kaynakları, üyelik koşulları, organları ve örgütü ile geçici yönetim kurulunun gösterilmesi zorunludur.

Dernek tüzüğü, kanunun emredici hükümlerine aykırı olamaz.

Dernek tüzüğünde düzenlenmemiş konularda kanun hükümleri uygulanır.

(1) Bu fıkra da geçen "en az yedi gerçek kişinin" ibaresi, 30/7/2003 tarihli ve 4963 sayılı Kanunun 31 inci maddesiyle "gerçek veya tüzel en az yedi kişinin" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) Bu arada yer alan, "yerleşim yeri, kurucuları" ibaresi, 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Kanunun 38 inci maddesiyle madde metninden çıkarılmıştır.

IV. Tüzel kişiliğin kazanılması

1. *Kazanma anı*

Madde 59- Dernekler, kuruluş bildirimini, dernek tüzüğünü ve gerekli belgeleri yerleşim yerinin bulunduğu yerin en büyük mülkî amirine verdikleri anda tüzel kişilik kazanırlar.

Kuruluş bildiriminin içeriği ve gerekli belgelerin nelerden ibaret olduğu, yönetmelikte gösterilir.

2. *İnceleme*

Madde 60- Kuruluş bildirimini ve belgelerin doğruluğu ile dernek tüzüğü, en büyük mülkî amir tarafından altmış gün içinde dosya üzerinden incelenir.

Kuruluş bildiriminde, tüzükte ve kurucuların hukukî durumlarında kanuna aykırılık veya noksanlık tespit edildiği takdirde bunların giderilmesi veya tamamlanması derhâl kuruculardan istenir. Bu istemin tebliğinden başlayarak otuz gün içinde belirtilen noksanlık tamamlanmaz ve kanuna aykırılık giderilmezse; en büyük mülkî amir, yetkili asliye hukuk mahkemesinde derneğin feshi konusunda dava açması için durumu Cumhuriyet savcılığına bildirir. Cumhuriyet savcısı mahkemeden derneğin faaliyetinin durdurulmasına karar verilmesini de isteyebilir.

Kuruluş bildiriminde, tüzükte ve belgelerde kanuna aykırılık veya noksanlık bulunmaz ya da bu aykırılık veya noksanlık belirli sürede giderilmiş bulunursa; keyfiyet derhâl derneğe yazıyla bildirilir ve dernek, dernekler kütüğüne kaydedilir.

3. *Dernek tüzüğünün ilânı*

Madde 61- (Mülga: 4/11/2004-5253/38 md.)

4. *İlk genel kurul toplantısı*

Madde 62- (Değişik: 4/11/2004-5253/38 md.)

Dernekler, 60 ncı maddenin son fıkrası gereğince yapılan yazılı bildirimini izleyen altı ay içinde ilk genel kurul toplantılarını yapmak ve zorunlu organlarını oluşturmakla yükümlüdürler.

B. *Üyelik*1. *Kazanılması*1. *Kural*

Madde 63- Hiç kimse, bir derneğe üye olmaya ve hiçbir dernek de üye kabul etmeye zorlanamaz.

2. *Koşulları*

Madde 64- Fiil ehliyetine sahip bulunan her gerçek kişi ile tüzel kişiler, derneklere üye olma hakkına sahiptir.⁽¹⁾

Yazılı olarak yapılacak üyelik başvurusu, (...) ⁽²⁾ dernek yönetim kurulunca en çok otuz gün içinde karara bağlanır ve sonuç yazıyla başvuru sahibine bildirilir. Başvurusu kabul edilen üye, bu amaçla tutulacak deftere kaydedilir.

II. *Sona ermesi*1. *Kendiliğinden*

Madde 65- Üyelik için kanunda veya tüzükte aranılan nitelikleri sonradan kaybedenlerin dernek üyeliği kendiliğinden sona erer.

2. *Çıkma ile*

Madde 66- Hiç kimse, dernekte üye kalmaya zorlanamaz. Her üye (...) ⁽¹⁾ yazılı olarak bildirmek kaydıyla, dernekten çıkma hakkına sahiptir.

(1) 30/7/2003 tarihli ve 4963 sayılı Kanunun 32 nci maddesiyle, 64 üncü maddenin birinci fıkrasında yer alan "gerçek kişi" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile tüzel kişiler" ibaresi eklenmiş; 33 üncü maddesiyle, 66 ncı maddesinde yer alan "altı ay önceden" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(2) Bu arada yer alan, "tüzükte başkaca bir düzenleme yoksa," ibaresi, 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Kanunun 38 inci maddesiyle madde metninden çıkarılmıştır.

3. Çıkarılma ile

Madde 67- Tüzükte üyelerin çıkarılma sebepleri gösterilebilir.

Tüzükte çıkarma sebepleri gösterilmişse, çıkarma kararına bu sebeplerin haklı sayılamayacağı iddiasıyla itiraz edilemez.

Tüzükte çıkarma düzenlenmemişse üye, ancak haklı sebeple çıkarılabilir. Bu çıkarma kararına, haklı sebep bulunmadığı ileri sürülerek itiraz edilebilir.

III. Kapsamı

1. Üyelerin hakları

a. Eşitlik ilkesi

Madde 68- Dernek üyeleri eşit haklara sahiptirler. Dernek, üyeleri arasında dil, ırk, renk, cinsiyet, din ve mezhep, aile, zümre ve sınıf farkı gözetemez; eşitliği bozan veya bazı üyelere bu sebeplerle ayrıcalık tanıyan uygulamalar yapamaz.

Her üyenin, derneğin faaliyetlerine ve yönetimine katılma hakkı vardır.

Dernekten çıkan veya çıkarılan üye, dernek malvarlığında hak iddia edemez.

b. Oy hakkı

Madde 69- Her üyenin genel kurulda bir oy hakkı vardır; üye, oyunu şahsen kullanmak zorundadır.

Onursal üyelerin oy hakkı yoktur.

2. Üyelerin yükümlülükleri

a. Ödenti verme borcu

Madde 70- Üyelerin ödenti verme borcu tüzükle düzenlenir. Tüzükte düzenleme yoksa üyeler, dernek amacının gerçekleşmesi ve borçlarının karşılanması için zorunlu ödentilere eşit olarak katılırlar. Dernekten çıkan veya çıkarılan üye, üyelikte bulunduğu sürenin ödentisini vermek zorundadır.

Onursal üyeler ödenti vermek zorunda değildir.

b. Diğer yükümlülükler

Madde 71- Üyeler, dernek düzenine uymak ve derneğe sadakat göstermekle yükümlüdürler.

Her üye, derneğin amacına uygun davranmak, özellikle amacın gerçekleşmesini güçleştirici veya engelleyici davranışlardan kaçınmakla yükümlüdür.

C. Organlar

I. Genel olarak

Madde 72- Derneğin zorunlu organları, genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kuruludur.

Dernekler zorunlu organları dışında başka organlar da oluşturabilirler. Ancak, bu organlara zorunlu organların görev, yetki ve sorumlulukları devredilemez.

II. Genel kurul

1. Niteliği ve oluşumu

Madde 73- Genel kurul, derneğin en yetkili karar organı olup; derneğe kayıtlı üyelere oluşur.

2. Toplanması

a. Olağan toplantı

Madde 74- Genel kurul, tüzükte belirtilen zamanda yönetim kurulunun çağrısı üzerine toplanır.

(Değişik ikinci fıkra: 4/11/2004-5253/38 md.) Olağan genel kurul toplantılarının en geç üç yılda bir yapılması zorunludur.

b. Olağanüstü toplantı

Madde 75- Genel kurul, yönetim veya denetim kurulunun gerekli gördüğü hâllerde veya dernek üyelerinden beşte birinin yazılı başvurusu üzerine, yönetim kurulunca olağanüstü toplantıya çağrılır.

Yönetim kurulu, genel kurulu toplantıya çağırmasa; üyelere birinin başvurusu üzerine, sulh hâkimi, üç üyeyi genel kurulu toplantıya çağırarak görevlendirir.

c. Toplantısız veya çağrısız alınan kararlar

Madde 76- Bütün üyelerin bir araya gelmeksizin yazılı katılımıyla alınan kararlar ile dernek üyelerinin tamamının kanunda yazılı çağrı usulüne uymaksızın bir araya gelerek aldığı kararlar geçerlidir.

Bu şekilde karar alınması olağan toplantı yerine geçmez.

3. Toplantıya çağrı

Madde 77- Genel kurul, yönetim kurulunca, en az onbeş gün önceden toplantıya çağrılır. Bu amaçla toplantının günü, saati, yeri ve gündemi, (...) ⁽¹⁾ üyelere (...) ⁽¹⁾ bildirilir.

Toplantıya çağrı usulü ve toplantının ertelenmesine ilişkin konular, yönetmelikle düzenlenir.

4. Toplantı yeri ve toplantı yeter sayısı

Madde 78- Genel kurul toplantıları, tüzükte aksine hüküm olmadıkça, dernek merkezinin bulunduğu yerde yapılır.

Genel kurul, katılma hakkı bulunan üyelerin salt çoğunluğunun, tüzük değişikliği ve derneğin feshi hâllerinde üçte ikisinin katılımıyla toplanır; çoğunluğun sağlanamaması sebebiyle toplantının ertelenmesi durumunda ikinci toplantıda çoğunluk aranmaz. Ancak, bu toplantıya katılan üye sayısı, yönetim ve denetim kurulları üye tam sayısının iki katından az olamaz.

Genel kurul toplantısı, bir defadan fazla geri bırakılamaz.

5. Toplantı usulü

Madde 79- Genel kurul toplantısının açılışından sonra, toplantıyı yönetmek üzere, bir başkan ve yeteri kadar başkan vekili ile yazman seçilir.

Genel kurul toplantısında yalnız gündemde yer alan Maddeler görüşülür. Ancak, toplantıda hazır bulunan üyelerin en az onda biri tarafından görüşülmesi yazılı olarak istenen konuların gündeme alınması zorunludur.

(Mülga üçüncü fıkra: 4/11/2004-5253/38 md.)

(1) Bu arada yer alan "yerel bir gazete ile ilân edilir ve aynı zamanda üyelere bir yazıyla" şeklindeki ibare, (4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Kanunun 38 inci maddesinde "yerel bir gazete ile ilân edilir ve aynı zamanda bir yazıyla" ibareleri madde metninden çıkarılmıştır.) hükmüne istinaden madde metninden çıkarılmıştır.

6. Genel kurulun görev ve yetkileri

Madde 80- Genel kurul, üyeliğe kabul ve üyelikten çıkarma hakkında son kararı verir; dernek organlarını seçer ve derneğin diğer bir organına verilmemiş olan işleri görür.

Genel kurul, derneğin diğer organlarını denetler ve onları haklı sebeplerle her zaman görevden alabilir.

7. Genel kurul kararları

a. Karar yeter sayısı

Madde 81- Genel kurul kararları, toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğuyla alınır. Şu kadar ki, tüzük değişikliği ve derneğin feshi kararları, ancak toplantıya katılan üyelerin üçte iki çoğunluğuyla alınabilir.

b. Oy hakkından yoksunluk

Madde 82- Hiçbir dernek üyesi, dernek ile kendisi, eşi, üstsoyu ve altsoyu arasındaki bir hukukî işlem veya uyuşmazlık konusunda alınması gereken kararlarda oy kullanamaz.

(Ek fıkra: 30/7/2003-4963/34 md.) Tüzel kişi adına oy kullanacak kişi hakkında da yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

c. Kararın iptali

Madde 83- Toplantıda hazır bulunan ve kanuna veya tüzüğe aykırı olarak alınan genel kurul kararlarına katılmayan her üye, karar tarihinden başlayarak bir ay içinde; toplantıda hazır bulunmayan her üye kararı öğrenmesinden başlayarak bir ay içinde ve her hâlde karar tarihinden başlayarak üç ay içinde mahkemeye başvurmak suretiyle kararın iptalini isteyebilir.

Diğer organların kararlarına karşı, dernek içi denetim yolları tüketilmedikçe iptal davası açılmaz.

Genel kurul kararlarının yok veya mutlak butlanla hükümsüz sayıldığı durumlar saklıdır.

III. Yönetim kurulu

1. Oluşumu

Madde 84- Yönetim kurulu, beş asıl ve beş yedek üyeden az olmamak üzere dernek tüzüğünde belirtilen sayıda üyeden oluşur.

Yönetim kurulu üye sayısı, boşalmalar sebebiyle üye tamsayısının yarısının altına düşerse; genel kurul, kalan yönetim kurulu üyeleri veya denetim kurulu tarafından bir ay içinde toplantıya çağrılır. Çağrı yapılmazsa, üyelere birinin istemi üzerine, sulh hâkimi, üç üyeyi genel kurulu toplantıya çağırarak görevlendirir.

2. Görevleri

Madde 85- Yönetim kurulu, derneğin yürütme ve temsil organıdır; bu görevini kanuna ve dernek tüzüğüne uygun olarak yerine getirir.

Temsil görevi, yönetim kurulunca, üyelere birine veya bir üçüncü kişiye verilebilir.

IV. Denetim kurulu

Madde 86- Denetim kurulu, üç asıl ve üç yedek üyeden az olmamak üzere dernek tüzüğünde belirtilen sayıda üyeden oluşur.

Denetim kurulu, denetleme görevini, dernek tüzüğünde belirtilen esas ve usullere göre yapar; denetleme sonuçlarını bir raporla yönetim kuruluna ve genel kurula sunar.

D. Sona erme

1. Kendiliğinden

Madde 87- Dernekler, aşağıdaki hâllerde kendiliğinden sona erer:

1. Amacın gerçekleşmesi, gerçekleşmesinin olanaksız hâle gelmesi veya sürenin sona ermesi,
2. İlk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması,
3. Borç ödemedede acze düşmüş olması,
4. Tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının olanaksız hâle gelmesi,

5. Olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılamaması.

Her ilgili, sulh hâkiminden, derneğin kendiliğinden sonra erdiğinin tespitini isteyebilir.

II. Genel kurul kararı ile

Madde 88- Genel kurul, her zaman derneğin feshine karar verebilir.

III. Mahkeme kararı ile

Madde 89- Derneğin amacı, kanuna veya ahlâka aykırı hâle gelirse; Cumhuriyet savcısının veya bir ilgilinin istemi üzerine mahkeme, derneğin feshine karar verir. Mahkeme, dava sırasında faaliyetten alıkoyma dahil gerekli bütün önlemleri alır.

E. Derneklerin faaliyetleri

I. Genel olarak

Madde 90- Dernekler, amaçlarını gerçekleştirmek üzere, tüzüklerinde belirtilen çalışma konuları ve biçimleri doğrultusunda faaliyette bulunurlar.

Yasaklanan veya izne bağlı faaliyetlerle ilgili kamu hukuku nitelikli özel kanun hükümleri saklıdır.

Dernek faaliyetleri ile ilgili yasak ve sınırlamalara aykırılık hâlinde, Cumhuriyet savcısının istemiyle mahkemece faaliyetten alıkoyma kararı verilebilir.

II. Uluslararası faaliyet

1. Faaliyet serbestliği

Madde 91- (Değişik: 2/1/2003-4778/34 md.)

Dernekler, tüzüklerinde gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere uluslararası faaliyette ve işbirliğinde bulunabilirler, yurt dışında şube açabilirler ve yurt dışında kurulmuş dernek veya kuruluşlara üye olarak katılabilirler.

2. Yabancı dernekler

Madde 92- (Değişik: 2/1/2003-4778/35 md.)

Yabancı dernekler, (...) ⁽¹⁾Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle İçişleri Bakanlığının izniyle Türkiye’de faaliyette ve işbirliğinde bulunabilirler, şube açabilirler, üst kuruluşlar kurabilir ve kurulmuş üst kuruluşlara katılabilirler.

III. Yabancıların dernek kurma hakkı

Madde 93- Türkiye’de yerleşme hakkına sahip olan yabancı gerçek kişiler, (...) ⁽¹⁾dernek kurabilirler veya kurulmuş derneklere üye olabilirler.

Onursal üyelik için bu koşul aranmaz.

(1) 92 nci maddede yer alan “uluslararası alanda işbirliği yapılmasında yarar görülen hallerde ve karşılıklı olmak koşuluyla” ibaresi ile 93 üncü maddede yer alan “karşılıklı olmak koşuluyla” ibaresi, 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Kanunun 38 inci maddesiyle madde metninden çıkarılmıştır.

8062

F. Derneklerin örgütlenmesi

I. Şube açmaları

1. Kuruluşu

Madde 94- Dernekler, gerekli görülen yerlerde genel kurul kararıyla şube açabilirler. Bu amaçla dernek yönetim kurulunca yetki verilen en az üç kişilik kurucular kurulu, şube açılacak yerin en büyük mülki amirine şube kuruluş bildirimini ve gerekli belgeleri verir.

(Mülga ikinci fıkra: 30/7/2003-4963/35 md.)

Şube kuruluş bildiriminin içeriği ve gerekli belgeler, yönetmelikte gösterilir.

2. Şubenin organları ve uygulanacak hükümler

Madde 95- Her şubede genel kurul ve yönetim kurulu ile denetim kurulu veya denetçi bulunması zorunludur.

Bu organların görev ve yetkileri ile şubelere ilişkin diğer hususlar hakkında bu Kanun hükümleri uygulanır.

II. Üst kuruluşlar kurmaları

1. Federasyon

Madde 96- Federasyonlar, kuruluş amaçları aynı olan en az beş derneğin, amaçlarını gerçekleştirmek üzere üye sıfatıyla bir araya gelmeleri suretiyle kurulur.

Her federasyonun bir tüzüğü bulunur.

Federasyon, kuruluş bildirimi, tüzük ve gerekli belgelerin yerleşim yerinin en büyük mülkî amirine verilmesiyle tüzel kişilik kazanır.

2. Konfederasyon

Madde 97- Konfederasyonlar, kuruluş amaçları aynı olan en az üç federasyonun, amaçlarını gerçekleştirmek üzere üye sıfatıyla bir araya gelmeleri suretiyle kurulur.

Her konfederasyonun bir tüzüğü bulunur.

Konfederasyon, kuruluş bildirimi, tüzük ve gerekli belgelerin yerleşim yerinin en büyük mülkî amirine verilmesiyle tüzel kişilik kazanır.

3. Ortak hükümler

Madde 98- Dernekler, bağlı oldukları federasyonun; federasyonlar da bağlı oldukları konfederasyonun genel kurulunda en az üçer üye ile temsil olunurlar. Temsilci üyeler, ilgili derneklerin ve federasyonların genel kurullarınca seçilirler.

Federasyon ve konfederasyonlara ilişkin diğer hususlar hakkında bu Kanun hükümleri uygulanır.

G. Dernek gelirleri

Madde 99- Dernek gelirleri, üye ödentisi, dernek faaliyetleri sonucunda veya dernek malvarlığından elde edilen gelirler ile bağış ve yardımlardan oluşur.

H. Saklı hükümler

Madde 100- Kamuya yararlı dernekler ve özel kanunlarla kurulan dernekler hakkındaki özel hükümler saklıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
VAKIFLAR

A. Kuruluşu

I. Tanımı

Madde 101- Vakıflar, gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarıdır.

Bir malvarlığının bütünü veya gerçekleşmiş ya da gerçekleşeceği anlaşılan her türlü geliri veya ekonomik değeri olan haklar vakfedilebilir.

(İptal üçüncü fıkra: Anayasa Mahkemesi'nin 17/4/2008 tarihli ve E.: 2005/14, K.: 2008/92 sayılı Kararı ile.)

Cumhuriyetin Anayasa ile belirlenen niteliklerine ve Anayasanın temel ilkelerine, hukuka, ahlâka, millî birliğe ve millî menfaatlere aykırı veya belli bir ırk ya da cemaat mensuplarını desteklemek amacıyla vakıf kurulamaz.

II. Kuruluş şekli

Madde 102- Vakıf kurma iradesi, resmî senetle veya ölüme bağlı tasarrufla açıklanır. Vakıf, yerleşim yeri mahkemesi nezdinde tutulan sicile tescil ile tüzel kişilik kazanır.

Resmî senetle vakıf kurma işleminin temsilci aracılığıyla yapılması, temsil yetkisinin noterlikçe düzenlenmiş bir belgeyle verilmiş olmasına ve bu belgede vakfın amacı ile özgülenecek mal ve hakların belirlenmiş bulunmasına bağlıdır.

Mahkemeye başvurma, resmî senet düzenlenmiş ise vakfeden tarafından; vakıf ölüme bağlı tasarrufla dayanıyorsa ilgililerin veya vasiyetnameyi açan sulh hâkiminin bildirimi üzerine ya da Vakıflar Genel Müdürlüğüne re'sen yapılır.

Başvurulan mahkeme, mal ve hakların korunması için gerekli önlemleri re'sen alır.

III. Temyiz ve iptal

Madde 103- Mahkemenin verdiği karar, tebliğ tarihinden başlayarak bir ay içinde, başvuran veya Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından temyiz edilebilir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü veya ilgililer, vakfın kurulmasını engelleyen sebeplerin varlığı hâlinde iptal davası açabilirler.

IV. Tescil ve ilân

Madde 104- Tesciline karar verilen vakıf, vakfın yerleşim yeri mahkemesi nezdinde tutulan sicile tescil edilir; ayrıca Vakıflar Genel Müdürlüğünde tutulan merkezî sicile kaydolunur.

Tescil kararı, başka bir mahkemece verilmiş ise, ilgili belgelerle birlikte tescil için vakfın yerleşim yeri mahkemesine gönderilir.

Yerleşim yeri mahkemesinin yapacağı bildirim üzerine Vakıflar Genel Müdürlüğüne merkezî sicile kaydolunan vakıf Resmî Gazete ile ilân olunur.

Tescil ve ilân Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik hükümlerine göre yapılır. ⁽¹⁾

V. Mal ve hakların kazanılması ve sorumluluk

Madde 105- Özgülenen malların mülkiyeti ile haklar, tüzel kişiliğin kazanılmasıyla vakfa geçer.

Tescile karar veren mahkeme, vakfedilen taşınmazın vakıf tüzel kişiliği adına tescil edilmesini tapu idaresine bildirir.

Ölüme bağlı tasarrufla kurulan vakfın mirasbırakanın borçlarından sorumluluğu, özgülenen mal ve haklarla sınırlıdır.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu fıkra da yer alan "tüzük" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik" şeklinde değiştirilmiştir.

B. Vakıf senedi

I. İçeriği

Madde 106- Vakıf senedinde vakfın adı, amacı, bu amaca özgülenen mal ve haklar, vakfın örgütlenme ve yönetim şekli ile yerleşim yeri gösterilir.

II. Noksanlıklar

Madde 107- Vakıf senedinde vakfın amacı ile bu amaca özgülenen mal ve haklar yeterince belirlenmiş ise, diğer noksanlıklar vakfın tüzel kişilik kazanması için yapılan başvurunun reddini gerektirmez.

Bu tür noksanlıklar, tescil kararı verilmeden önce mahkemece tamamlattırılabilceği gibi; kuruluştan sonra da denetim makamının başvurusu üzerine, olanak varsa vakfedenin görüşü alınarak vakfın yerleşim yeri mahkemesince tamamlattırılır.

Tescili istenen vakfa ölüme bağlı tasarrufla özgülenen mal ve haklar amacın gerçekleşmesine yeterli değilse; vakfeden aksine bir irade açıklamasında bulunmuş olmadıkça bu mal ve haklar, denetim makamının görüşü alınarak hâkim tarafından benzer amaçlı bir vakfa özgülenir.

C. Mirasçılarının ve alacaklıların dava hakkı

Madde 108- Vakfedenin mirasçıları ile alacaklılarının, bağışlamaya ve ölüme bağlı tasarruflara ilişkin hükümler uyarınca dava hakları saklıdır.

D. Vakfın örgütü

I. Genel olarak

Madde 109- Vakfın bir yönetim organının bulunması zorunludur. Vakfeden, vakıf senedinde gerekli gördüğü başka organları da gösterebilir.

II. Çalıştırılanlara ve işçilere yardım vakfı

Madde 110- Çalıştırılanlara ve işçilere yardım vakıflarının yöneticileri, yararlananlara, vakfın örgütü, işleyişi ve malî durumu hakkında gerekli bilgiyi vermekle yükümlüdürler.

Vakfa ödenti veren çalıştırılanlar ve işçiler en az yapmış oldukları ödeme oranında yönetime katılırlar ve temsilcilerini olabildiğince kendi aralarından seçerler.

Vakfın malvarlığının çalıştırılanların ve işçilerin yapacakları ödemelerle sağlanacak bölümünün işverene karşı vakfın bir alacağından ibaret olması, ancak bu alacak için yeterli güvence sağlanmış olmasına bağlıdır.

Yararlananların, vakfın edimlerinin yerine getirilmesini dava yoluyla isteyebilmeleri, ödenti vermiş olmalarına veya vakfi düzenleyen hükümlerin kendilerine bu hakkı tanımış bulunmasına bağlıdır.

Çalıştırılanlara ve işçilere yardım vakıflarında yararlananların yönetime katılmaları ve vakıftan yararlanma koşulları ile ilgili hükümlerde yapılacak değişiklikler, vakıf senedine göre buna yetkili organın istemi üzerine, denetim makamının yazılı görüşü alındıktan sonra yerleşim yeri mahkemesince karara bağlanır.

E. Denetim

Madde 111- Vakıfların, vakıf senedindeki hükümleri yerine getirip getirmediikleri, vakıf mallarını amaca uygun biçimde yönetip yönetmedikleri ve vakıf gelirlerini amaca uygun olarak harcayıp harcamadıkları Vakıflar Genel Müdürlüğüne ve üst kuruluşlarına denetlenir. Vakıfların üst kuruluşlarınca denetimi özel kanun hükümlerine tabidir.

(Mülga ikinci fıkra: 20/2/2008-5737/80 md.)**F. Yönetimin, amacın ve malların değiştirilmesi****I. Yönetimin değiştirilmesi⁽¹⁾**

Madde 112- Haklı sebepler varsa mahkeme, vakfın yönetim organı veya denetim makamının istemi üzerine diğerinin yazılı görüşünü aldıktan sonra vakfın örgütünü, yönetimini ve işleyişini değiştirebilir.

Mahkeme, denetim makamının başvurusu üzerine, (...) ⁽¹⁾ duruşma yaparak yöneticileri görevden alabilir ve vakıf senedinde başka bir hüküm yoksa yenisini seçebilir.

II. Amanın ve malların değiştirilmesi

Madde 113- Durum ve koşullardaki değişimler yüzünden vakıf senedinde yazılı amaca bağlı kalınması vakfedenin arzusuna açıkça uymayacak hâle gelmiş ise mahkeme, vakfın yönetim organı veya denetim makamının başvurusu üzerine diğerinin yazılı görüşünü aldıktan sonra vakfın amacını değiştirebilir.

Amanın gerçekleşmesini önemli ölçüde güçleştiren veya engelleyen koşulların ve yükümlülüklerin kaldırılmasında veya değiştirilmesinde de aynı hüküm uygulanır.

Amaca özgülenen mal ve hakların daha yararlı olanları ile değiştirilmesini veya paraya çevrilmesini haklı kılan sebepler varsa mahkeme, vakfın yönetim organı veya denetim makamının başvurusu üzerine diğerinin yazılı görüşünü aldıktan sonra gerekli değişikliğe izin verebilir.

G. Yıllık rapor

Madde 114- Yönetim organı her takvim yılının ilk üç ayı içinde vakfın bir önceki yıla ait malvarlığı durumunu ve çalışmalarını bir rapor hâlinde denetim makamına bildirir ve durumun uygun araçlarla yayımlanmasını sağlar.

H. Faaliyetten geçici alıkoyma

Madde 115- İçişleri Bakanlığı, Anayasada öngörülen hâllerde ve belirlenen usullere uygun olarak, denetim makamının da görüşünü almak suretiyle mahkemece bir karar verilinceye kadar vakfi geçici olarak faaliyetten alıkoyabilir ve derhâl mahkemeye başvurur. Hâkim başvuruyu gecikmeksizin karara bağlar.

İ. Vakfın sona ermesi

Madde 116- Amanın gerçekleşmesi olanaksız hâle geldiği ve değiştirilmesine de olanak bulunmadığı takdirde, vakıf kendiliğinden sona erer ve mahkeme kararıyla sicilden silinir.

Yasak amaç güttüğü veya yasak faaliyetlerde bulunduğu sonradan anlaşılan veya amacı sonradan yasaklanan vakfın amacının değiştirilmesine olanak bulunmazsa; vakıf, denetim makamının ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine duruşma yapılarak dağıtılır.

J. Diğer hükümler

Madde 117- Vakıfların malları üzerinde zilyetlik yoluyla kazanma hükümleri uygulanmaz.

Derneklerin uluslararası faaliyette bulunmalarına ve üst kuruluş kurmalarına ilişkin hükümler kıyas yoluyla vakıflar hakkında da uygulanır.

Kamuya yararlı veya özel kanunlarla kurulan vakıflar hakkındaki özel hükümler saklıdır.

(1) Anayasa Mahkemesi'nin 27/11/2007 tarihli ve E.:2002/162, K.:2007/89 sayılı Kararıyla; bu maddenin ikinci fıkrasında yer alan "...tüzükte gösterilen sebeplerle..." ibaresi iptal edilmiştir.

İKİNCİ KİTAP
AİLE HUKUKU
BİRİNCİ KISIM
EVLİLİK HUKUKU
BİRİNCİ BÖLÜM
EVLENME
BİRİNCİ AYIRIM
NİŞANLILIK

A. Nişanlanma

Madde 118- Nişanlanma, evlenme vaadiyle olur.

Nişanlanma, yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça küçüğü veya kısıtlıyı bağlamaz.

B. Nişanlılığın hükümleri

I. Dava hakkının bulunmaması

Madde 119- Nişanlılık, evlenmeye zorlamak için dava hakkı vermez.

Evlenmeden kaçınma hâli için öngörülen cayma tazminatı veya ceza şartı dava edilemez; ancak yapılan ödemeler de geri istenemez.

II. Nişanın bozulmasının sonuçları

1. Maddî tazminat

Madde 120- Nişanlılardan biri haklı bir sebep olmaksızın nişanı bozduğu veya nişan taraflardan birine yükletilebilen bir sebeple bozulduğu takdirde; kusuru olan taraf, diğerine dürüstlük kuralları çerçevesinde ve evlenme amacıyla yaptığı harcamalar ve katlandığı maddî fedakârlıklar karşılığında uygun bir tazminat vermekle yükümlüdür. Aynı kural nişan giderleri hakkında da uygulanır.

Tazminat istemeye hakkı olan tarafın ana ve babası veya onlar gibi davranan kimseler de, aynı koşullar altında yaptıkları harcamalar için uygun bir tazminat isteyebilirler.

2. Manevî tazminat

Madde 121- Nişanın bozulması yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan manevî tazminat olarak uygun miktarda bir para ödenmesini isteyebilir.

III. Hediyelerin geri verilmesi

Madde 122- Nişanlılık evlenme dışındaki bir sebeple sona ererse, nişanlıların birbirlerine veya ana ve babanın ya da onlar gibi davrananların, diğer nişanlıya vermiş oldukları alışılmışın dışındaki hediyeler, verenler tarafından geri istenebilir.

Hediye aynen veya mislen geri verilemiyorsa, sebepsiz zenginleşme hükümleri uygulanır.

IV. Zamanaşımı

Madde 123- Nişanlılığın sona ermesinden doğan dava hakları, sona ermenin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

İKİNCİ AYIRIM
EVLENME EHLİYETİ VE ENGELLERİ

A. Ehliyetin koşulları

I. Yaş

Madde 124- Erkek veya kadın onyedinci yaşını doldurmadıkça evlenemez.

Ancak, hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple onaltı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. Olanak bulundukça karardan önce ana ve baba veya vasi dinlenir.

II. Ayırt etme gücü

Madde 125- Ayırt etme gücüne sahip olmayanlar evlenemez.

III. Yasal temsilcinin izni

1. Küçükler hakkında

Madde 126- Küçük, yasal temsilcisinin izni olmadıkça evlenemez.

2. Kısıtlılar hakkında

Madde 127- Kısıtlı, yasal temsilcisinin izni olmadıkça evlenemez.

3. Mahkemeye başvurma

Madde 128- Hâkim, haklı sebep olmaksızın evlenmeye izin vermeyen yasal temsilciyi dinledikten sonra, bu konuda başvuran küçük veya kısıtlının evlenmesine izin verebilir.

B. Evlenme engelleri

I. Hısımlık

Madde 129- Aşağıdaki kimseler arasında evlenme yasaktır:

1. Üstsoy ile altsoy arasında; kardeşler arasında; amca, dayı, hala ve teyze ile yeğenleri arasında,
2. Kayın hısımlığı meydana getirmiş olan evlilik sona ermiş olsa bile, eşlerden biri ile diğerinin üstsoyu veya altsoyu arasında,
3. Evlât edinen ile evlâtlığın veya bunlardan biri ile diğerinin altsoyu ve eşi arasında.

II. Önceki evlilik

1. Sona erdiğinin ispatı

a. Genel olarak

Madde 130- Yeniden evlenmek isteyen kimse, önceki evliliğinin sona ermiş olduğunu ispat etmek zorundadır.

b. Gaiplik durumunda

Madde 131- Gaipliğine karar verilen kişinin eşi, mahkemece evliliğin feshine karar verilmedikçe yeniden evlenemez.

Kaybolanın eşi evliliğin feshini, gaiplik başvurusuyla birlikte veya ayrıca açacağı bir dava ile isteyebilir.

Ayrı bir dava ile evliliğin feshi, davacının yerleşim yeri mahkemesinden istenir.

2. Kadın için bekleme süresi

Madde 132- Evlilik sona ermişse, kadın, evliliğin sona ermesinden başlayarak üçyüz gün geçmedikçe evlenemez.

Doğurmakla süre biter.

Kadının önceki evliliğinden gebe olmadığına anlaşılması veya evliliği sona eren eşlerin yeniden birbiriyle evlenmek istemeleri hâllerinde mahkeme bu süreyi kaldırır.

III. Akıl hastalığı

Madde 133- Akıl hastaları, evlenmelerinde tıbbi sakınca bulunmadığı resmî sağlık kurulu raporuyla anlaşılmadıkça evlenemezler.

**ÜÇÜNCÜ AYIRIM
EVLENME BAŞVURUSU VE TÖRENİ**

A. Başvuru

I. Başvuru makamı

Madde 134- Birbiriyle evlenecek erkek ve kadın, içlerinden birinin oturduğu yer evlendirme memurluğuna birlikte başvururlar.

Evlendirme memuru, belediye bulunan yerlerde belediye başkanı veya bu işle görevlendireceği memur, köylerde muhtardır.

II. Şekli

Madde 135- Başvuru, evlenecekler tarafından yazılı veya sözlü olarak yapılır.

III. Belgeler

Madde 136- Erkek ve kadından her biri, nüfus cüzdanı ve nüfus kayıt örneğini, önceki evliliği sona ermiş ise buna ilişkin belgeyi, küçük veya kısıtlı ise ayrıca yasal temsilcisinin imzası onaylanmış yazılı izin belgesini ve evlenmeye engel hastalığının bulunmadığını gösteren sağlık raporunu evlendirme memurluğuna vermek zorundadır.

IV. Başvurunun incelenmesi ve reddi

Madde 137- Evlendirme memuru, evlenme başvurusunu ve buna eklenmesi gereken belgeleri inceler. Başvuruda bir noksanlık görürse bunu tamamlar veya tamamlattırır.

Başvurunun usulüne uygun olarak yapılmadığı veya evleneceklerden birinin evlenmeye ehil olmadığı ya da evlenmeye yasal bir engel bulunduğu anlaşılırsa, evlenme başvurusu reddolunur ve durum evleneceklerle yazıyla hemen bildirilir.

V. Redde itiraz ve yargılama usulü

Madde 138- Evleneceklerden her biri evlendirme memurunun ret kararına karşı mahkemeye başvurabilir. İtiraz, evrak üzerinde incelenip kesin karara bağlanır.

Ancak, mutlak butlan sebeplerinden birinin bulunduğu ilişkin ret kararlarına karşı açılan davalar, basit yargılama usulüyle (...) ⁽¹⁾ görülür. ⁽¹⁾

B. Evlenme töreni ve tescil

I. Koşulları

1. Evlenme izni

Madde 139- Evlendirme memuru, evlenme koşullarının varlığını tespit ederse veya ret kararı mahkemece kaldırılırsa, evleneceklerle evlenme gün ve saatini bildirir veya isterlerse evlenme izni belgesini verir.

(1) 31/3/2011 tarihli ve 6217 sayılı Kanunun 31 inci maddesiyle, bu fıkrafta yer alan “ve Cumhuriyet savcısının hazır bulunmasıyla” ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

Evlenme izni belgesi, verildiği tarihten başlayarak altı ay içinde evlenecekler herhangi bir evlendirme memuru önünde evlenebilme hakkı sağlar.

2. Evlenmenin yapılamaması

Madde 140- Evlenme koşullarının bulunmadığının anlaşılması veya belgelerin verilmesinden başlayarak altı ayın geçmesi hâlinde, evlendirme memuru evlenme törenini yapamaz.

II. Yapılışı

1. Tören yeri

Madde 141- Evlenme töreni, evlendirme dairesinde evlendirme memurunun ve ayırt etme gücüne sahip ergin iki tanığın önünde açık olarak yapılır. Ancak, tören evleneceklerin istemi üzerine evlendirme memurunun uygun bulacağı diğer yerlerde de yapılabilir.

2. Törenin şekli

Madde 142- Evlendirme memuru, evleneceklerden her birine birbiriyle evlenmek isteyip istemediklerini sorar. Evlenme, tarafların olumlu sözlü cevaplarını verdikleri anda oluşur. Memur, evlenmenin tarafların karşılıklı rızası ile kanuna uygun olarak yapılmış olduğunu açıklar.

3. Aile cüzdanı ve dinî tören

Madde 143- Evlenme töreni biter bitmez evlendirme memuru eşlere bir aile cüzdanı verir.

Aile cüzdanı gösterilmeden evlenmenin dinî töreni yapılamaz.

Evlenmenin geçerli olması dinî törenin yapılmasına bağlı değildir.

C. Yönetmelik

Madde 144- Evlenme işlemi, evlenme kütüğü, evlenmeye ilişkin yazışma ve evlenme ile ilgili diğer konular yönetmelikle düzenlenir.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM BATIL OLAN EVLENMELER

A. Mutlak butlan

I. Sebepleri

Madde 145- Aşağıdaki hâllerde evlenme mutlak butlanla batıldır:

1. Eşlerden birinin evlenme sırasında evli bulunması,
2. Eşlerden birinin evlenme sırasında sürekli bir sebeple ayırt etme gücünden yoksun bulunması,
3. Eşlerden birinde evlenmeye engel olacak derecede akıl hastalığı bulunması,
4. Eşler arasında evlenmeye engel olacak derecede hısımlığın bulunması.

II. Dava açma görevi ve hakkı

Madde 146- Mutlak butlan davası, Cumhuriyet savcısı tarafından re'sen açılır.

Bu dava, ilgisi olan herkes tarafından da açılabilir.

III. Dava hakkının sınırlanması veya kalkması

Madde 147- Sona ermiş bir evliliğin mutlak butlanı Cumhuriyet savcısı tarafından re'sen dava edilemez; fakat her ilgili, mutlak butlanın karar altına alınmasını isteyebilir.

Ayırt etme gücünün sonradan kazanılması veya akıl hastalığının iyileşmiş olması durumlarında mutlak butlan davasını yalnız ayırt etme gücünü sonradan kazanan veya akıl hastalığı iyileşen eş açabilir.

Evliyken yeniden evlenen bir kimsenin önceki evliliği mutlak butlan kararı verilmeden önce sona ermişse ve ikinci evlenmede diğer eş iyiniyetli ise, bu evlenmenin butlanına karar verilemez.

B. Nisbî butlan

I. Eşlerin dava hakkı

1. Ayırt etme gücünden geçici yoksunluk

Madde 148- Evlenme sırasında geçici bir sebeple ayırt etme gücünden yoksun olan eş, evlenmenin iptalini dava edebilir.

2. Yanılma

Madde 149- Aşağıdaki durumlarda eşlerden biri evlenmenin iptalini dava edebilir:

1. Evlenmeyi hiç istemediği veya evlendiği kişiyle evlenmeyi düşünmediği hâlde yanılarak bu evlenmeye razı olmuşsa,

2. Eşinde bulunmaması onunla birlikte yaşamayı kendisi için çekilmez bir duruma sokacak derecede önemli bir nitelikte yanılarak evlenmişse.

3. Aldatma

Madde 150- Aşağıdaki durumlarda eşlerden biri evlenmenin iptalini dava edebilir:

1. Eşinin namus ve onuru hakkında doğrudan doğruya onun tarafından veya onun bilgisi altında bir başkası tarafından aldatılarak evlenmeye razı olmuşsa,

2. Davacının veya altsoyunun sağlığı için ağır tehlike oluşturan bir hastalık kendisinden gizlenmişse.

4. Korkutma

Madde 151- Kendisinin veya yakınlarından birinin hayatı, sağlığı veya namus ve onuruna yönelik pek yakın ve ağır bir tehlike ile korkutularak evlenmeye razı edilmiş eş, evlenmenin iptalini dava edebilir.

5. Hak düşürücü süre

Madde 152- İptal davası açma hakkı, iptal sebebinin öğrenildiği veya korkunun etkisinin ortadan kalktığı tarihten başlayarak altı ay ve her hâlde evlenmenin üzerinden beş yıl geçmekle düşer.

II. Yasal temsilcinin dava hakkı

Madde 153- Küçük veya kısıtlı, yasal temsilcisinin izni olmadan evlenirse, izni alınmayan yasal temsilci evlenmenin iptalini dava edebilir.

Bu suretle evlenen kimse sonradan onsekiz yaşını doldurmak suretiyle ergin olur, kısıtlı olmaktan çıkar veya karı gebe kalırsa evlenmenin iptaline karar verilemez.

C. Butlanı gerektirmeyen sebepler

I. Bekleme süresine uymama

Madde 154- Kadının bekleme süresi bitmeden evlenmesi, evlenmenin butlanını gerektirmez.

II. Şekil kurallarına uymama

Madde 155- Evlendirmeye yetkili memur önünde yapılmış olan bir evliliğin kanunun diğer şekil kurallarına uyulmaması sebebiyle butlanına karar verilemez.

D. Butlan kararı

I. Genel olarak

Madde 156- Batıl bir evlilik ancak hâkimin kararıyla sona erer. Mutlak butlan hâlinde bile evlenme, hâkimin kararına kadar geçerli bir evliliğin bütün sonuçlarını doğurur.

II. Sonuçları

1. Çocuklar yönünden

Madde 157- Mahkemece butlanına karar verilen bir evlilikten doğan çocuklar, ana ve baba iyiniyetli olmasalar bile evlilik içinde doğmuş sayılırlar.

Çocuklar ile ana ve baba arasındaki ilişkilere boşanmaya ilişkin hükümler uygulanır.

2. Eşler yönünden

Madde 158- Evlenmenin butlanına karar verilirse, evlenirken iyiniyetli bulunan eş bu evlenme ile kazanmış olduğu kişisel durumunu korur.

Eşler arasındaki mal rejiminin tasfiyesi, tazminat, nafaka ve soyadı hakkında boşanmaya ilişkin hükümler uygulanır.

E. Mirasçıların dava hakkı

Madde 159- Evlenmenin butlanını dava etme hakkı mirasçılara geçmez. Ancak, mirasçılar açılmış olan davayı sürdürebilirler. Dava sonucunda evlenme sırasında iyiniyetli olmadığı anlaşılan sağ kalan eş, yasal mirasçı olamayacağı gibi, daha önce yapılmış olan ölüme bağlı tasarruflarla kendisine sağlanan hakları da kaybeder.

F. Yetki ve yargılama usulü

Madde 160- Evlenmenin butlanı davasında, yetki ve yargılama usulü bakımından boşanmaya ilişkin hükümler uygulanır.

İKİNCİ BÖLÜM

BOŞANMA

A. Boşanma sebepleri

I. Zina

Madde 161- Eşlerden biri zina ederse, diğer eş boşanma davası açabilir.

Davaya hakkı olan eşin boşanma sebebini öğrenmesinden başlayarak altı ay ve her hâlde zina eyleminin üzerinden beş yıl geçmekle dava hakkı düşer.

Affeden tarafın dava hakkı yoktur.

II. Hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış

Madde 162- Eşlerden her biri diğeri tarafından hayatına kastedilmesi veya kendisine pek kötü davranılması ya da ağır derecede onur kırıcı bir davranışta bulunulması sebebiyle boşanma davası açabilir.

Davaya hakkı olan eşin boşanma sebebini öğrenmesinden başlayarak altı ay ve her hâlde bu sebebin doğumunun üzerinden beş yıl geçmekle dava hakkı düşer.

Affeden tarafın dava hakkı yoktur.

III. Suç işleme ve haysiyetsiz hayat sürme

Madde 163- Eşlerden biri küçük düşürücü bir suç işler veya haysiyetsiz bir hayat sürer ve bu sebeplerden ötürü onunla birlikte yaşaması diğer eşten beklenemezse, bu eş her zaman boşanma davası açabilir.

IV. Terk ⁽¹⁾

Madde 164- Eşlerden biri, evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmemek maksadıyla diğerini terk ettiği veya haklı bir sebep olmadan ortak konuta dönmediği takdirde ayrılık, en az altı ay sürmüş ve bu durum devam etmekte ve istem üzerine hâkim veya noter tarafından yapılan ihtar sonuçsuz kalmış ise; terk edilen eş, boşanma davası açabilir. Diğerini ortak konutu terk etmeye zorlayan veya haklı bir sebep olmaksızın ortak konuta dönmesini engelleyen eş de terk etmiş sayılır.

Davaya hakkı olan eşin istemi üzerine hâkim veya noter, esaslı incelemeden yapacağı ihtarda terk eden eşe iki ay içinde ortak konuta dönmesi gerektiği ve dönmemesi hâlinde doğacak sonuçlar hakkında uyarıda bulunur. Bu ihtar gerektiğinde ilân yoluyla yapılır. Ancak, boşanma davası açmak için belirli sürenin dördüncü ayı bitmedikçe ihtar isteminde bulunulamaz ve ihtardan sonra iki ay geçmedikçe dava açılmaz.

V. Akıl hastalığı

Madde 165- Eşlerden biri akıl hastası olup da bu yüzden ortak hayat diğer eş için çekilmez hâle gelirse, hastalığın geçmesine olanak bulunmadığı resmi sağlık kurulu raporuyla tespit edilmek koşuluyla bu eş boşanma davası açabilir.

VI. Evlilik birliğinin sarsılması

Madde 166- Evlilik birliği, ortak hayatı sürdürmeleri kendilerinden beklenmeyecek derecede temelden sarsılmış olursa, eşlerden her biri boşanma davası açabilir.

Yukarıdaki fıkra belirtilen hâllerde, davacının kusuru daha ağır ise, davalının açılan davaya itiraz hakkı vardır. Bununla beraber bu itiraz, hakkın kötüye kullanılması niteliğinde ise ve evlilik birliğinin devamında davalı ve çocuklar bakımından korunmaya değer bir yarar kalmamışsa boşanmaya karar verilebilir.

Evlilik en az bir yıl sürmüş ise, eşlerin birlikte başvurusu ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi hâlinde, evlilik birliği temelden sarsılmış sayılır. Bu hâlde boşanma kararı verilebilmesi için, hâkimin tarafları bizzat dinleyerek iradelerinin serbestçe açıklandığına kanaat getirmesi ve boşanmanın malî sonuçları ile çocukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır. Hâkim, tarafların ve çocukların menfaatlerini göz önünde tutarak bu anlaşmada gerekli gördüğü değişiklikleri yapabilir. Bu değişikliklerin taraflarca da kabulü hâlinde boşanmaya hükmolunur. Bu hâlde tarafların ikrarlarının hâkimi bağlamayacağı hükmü uygulanmaz.

Boşanma sebeplerinden herhangi biriyle açılmış bulunan davanın reddine karar verilmesi ve bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak üç yıl geçmesi hâlinde, her ne sebeple olursa olsun ortak hayat yeniden kurulamamışsa evlilik birliği temelden sarsılmış sayılır ve eşlerden birinin istemi üzerine boşanmaya karar verilir.

B. Dava

I. Konusu

Madde 167- Boşanma davası açmaya hakkı olan eş, dilerse boşanma, dilerse ayrılık isteyebilir.

(1) 31/3/2011 tarihli ve 6217 sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle, bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan "hâkim" ibarelerinden sonra gelmek üzere "veya noter" ibareleri eklenmiş ve metne işlenmiştir.

II. Yetki

Madde 168- Boşanma veya ayrılık davalarında yetkili mahkeme, eşlerden birinin yerleşim yeri veya davadan önce son defa altı aydan beri birlikte oturdukları yer mahkemesidir.

III. Geçici önlemler

Madde 169- Boşanma veya ayrılık davası açılınca hâkim, davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri re'sen alır.

C. Karar

I. Boşanma veya ayrılık

Madde 170- Boşanma sebebi ispatlanmış olursa, hâkim boşanmaya veya ayrılığa karar verir.

Dava yalnız ayrılığa ilişkinse, boşanmaya karar verilemez.

Dava boşanmaya ilişkinse, ancak ortak hayatın yeniden kurulması olasılığı bulunduğu takdirde ayrılığa karar verilebilir.

II. Ayrılık süresi

Madde 171- Ayrılığa bir yıldan üç yıla kadar bir süre için karar verilebilir. Bu süre ayrılık kararının kesinleşmesiyle işlemeye başlar.

III. Ayrılık süresinin bitimi

Madde 172- Süre bitince ayrılık durumu kendiliğinden sona erer.

Ortak hayat yeniden kurulmamışsa, eşlerden her biri boşanma davası açabilir.

Boşanmanın sonuçları düzenlenirken ilk davada ispatlanmış olan olaylar ve ayrılık süresinde ortaya çıkan durumlar göz önünde tutulur.

IV. Boşanan kadının kişisel durumu

Madde 173- Boşanma hâlinde kadın, evlenme ile kazandığı kişisel durumunu korur; ancak, evlenmeden önceki soyadını yeniden alır. Eğer kadın evlenmeden önce dul idiyse hâkimden bekârlık soyadını taşımasına izin verilmesini isteyebilir.

Kadının, boşandığı kocasının soyadını kullanmakta menfaati bulunduğu ve bunun kocaya bir zarar vermeyeceği ispatlanırsa, istemi üzerine hâkim, kocasının soyadını taşımasına izin verir.

Koca, koşulların değişmesi hâlinde bu iznin kaldırılmasını isteyebilir.

V. Boşanmada tazminat ve nafaka

1. Maddî ve manevî tazminat

Madde 174- Mevcut veya beklenen menfaatleri boşanma yüzünden zedelenen kusursuz veya daha az kusurlu taraf, kusurlu taraftan uygun bir maddî tazminat isteyebilir.

Boşanmaya sebep olan olaylar yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan manevî tazminat olarak uygun miktarda bir para ödenmesini isteyebilir.

2. Yoksulluk nafakası

Madde 175- Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan malî gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir.

Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz.

3. Tazminat ve nafakanın ödenme biçimi

Madde 176- Maddî tazminat ve yoksulluk nafakasının toptan veya durumun gereklerine göre irat biçiminde ödenmesine karar verilebilir.

Manevî tazminatın irat biçiminde ödenmesine karar verilemez.

İrat biçiminde ödenmesine karar verilen maddî tazminat veya nafaka, alacaklı tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü hâlinde kendiliğinden kalkar; alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi hâlinde mahkeme kararıyla kaldırılır.

Tarafların malî durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hâllerde iradın artırılması veya azaltılmasına karar verilebilir.

Hâkim, istem hâlinde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen maddî tazminat veya nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir.

4. Yetki

Madde 177- Boşanmadan sonra açılacak nafaka davalarında, nafaka alacaklısının yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir.

5. Zamanaşımı

Madde 178- Evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan dava hakları, boşanma hükmünün kesinleşmesinin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

VI. Mal rejiminin tasfiyesi

1. Boşanma hâlinde

Madde 179- Mal rejiminin tasfiyesinde eşlerin bağlı olduğu rejime ilişkin hükümler uygulanır.

2. Ayrılık hâlinde

Madde 180- Ayrılığa karar verilirse mahkeme, ayrılığın süresine ve eşlerin durumlarına göre aralarında sözleşmeyle kabul edilmiş olan mal rejiminin kaldırılmasına karar verebilir.

VII. Miras hakları

Madde 181- Boşanan eşler, bu sıfatla birbirlerinin yasal mirasçısı olamazlar ve boşanmadan önce yapılmış olan ölüme bağlı tasarruflarla kendilerine sağlanan hakları, aksi tasarruftan anlaşılmadıkça, kaybederler.

(Değişik ikinci fıkra: 31/3/2011-6217/19 md.) Boşanma davası devam ederken, ölen eşin mirasçılarının birisinin davaya devam etmesi ve diğer eşin kusurunun ispatlanması hâlinde de yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

VIII. Çocuklar bakımından ana ve babanın hakları

1. Hâkimin takdir yetkisi

Madde 182 - Mahkeme boşanma veya ayrılığa karar verirken, olanak bulundukça ana ve babayı dinledikten ve çocuk vesayet altında ise vasinin ve vesayet makamının düşüncesini aldıktan sonra, ana ve babanın haklarını ve çocuk ile olan kişisel ilişkilerini düzenler.

(Ek ikinci fıkra:24/11/2021-7343/37 md.) Mahkeme, kararında kişisel ilişki düzenlemesinin gereklerinin yerine getirilmemesi hâlinde, çocuğun menfaatine aykırı olmamak kaydıyla velayetin değiştirilebileceğini ihtar eder.

Velâyetin kullanılması kendisine verilmeyen eşin çocuk ile kişisel ilişkisinin düzenlenmesinde, çocuğun özellikle sağlık, eğitim ve ahlâk bakımından yararları esas tutulur. Bu eş, çocuğun bakım ve eğitim giderlerine gücü oranında katılmak zorundadır.

Hâkim, istem hâlinde irat biçiminde ödenmesine karar verilen bu giderlerin gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir.

2. Durumun değişmesi

Madde 183- Ana veya babanın başkasıyla evlenmesi, başka bir yere gitmesi veya ölmesi gibi yeni olguların zorunlu kılması hâlinde hâkim, re'sen veya ana ve babadan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alır.

D. Boşanmada yargılama usulü

Madde 184- Boşanmada yargılama, aşağıdaki kurallar saklı kalmak üzere Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa tâbidir:

1. Hâkim, boşanma veya ayrılık davasının dayandığı olguların varlığına vicdanen kanaat getirmedikçe, bunları ispatlanmış sayamaz.
2. Hâkim, bu olgular hakkında gerek re'sen, gerek istem üzerine taraflara yemin öneremez.
3. Tarafların bu konudaki her türlü ikrarları hâkimi bağlamaz.
4. Hâkim, kanıtları serbestçe takdir eder.
5. Boşanma veya ayrılığın fer'i sonuçlarına ilişkin anlaşmalar, hâkim tarafından onaylanmadıkça geçerli olmaz.
6. Hâkim, taraflardan birinin istemi üzerine duruşmanın gizli yapılmasına karar verebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM EVLİLİĞİN GENEL HÜKÜMLERİ

A. Haklar ve yükümlölükler

I. Genel olarak

Madde 185- Evlenmeyle eşler arasında evlilik birliği kurulmuş olur.

Eşler, bu birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler.

Eşler birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorundadırlar.

II. Konutun seçimi, birliğin yönetimi ve giderlere katılma

Madde 186- Eşler oturacakları konutu birlikte seçerler.

Birliği eşler beraberce yönetirler.

Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılırlar.

III. Kadının soyadı

Madde 187- Kadın, evlenmekle kocasının soyadını alır; ancak evlendirme memuruna veya daha sonra nüfus idaresine yapacağı yazılı başvuruyla kocasının soyadı önünde önceki soyadını da kullanabilir. Daha önce iki soyadı kullanan kadın, bu haktan sadece bir soyadı için yararlanabilir.

B. Birliğin temsili

I. Eşlerin temsil yetkisi

Madde 188- Eşlerden her biri, ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil eder.

Ailenin diğer ihtiyaçları için eşlerden biri, birliği ancak aşağıdaki hâllerde temsil edebilir:

1. Diğer eş veya haklı sebeplerle hâkim tarafından yetkili kılınmışsa,

2. Birliğin yararı bakımından gecikmede sakınca bulunur ve diğer eşin hastalığı, başka bir yerde olması veya benzeri sebeplerle rızası alınamazsa.

II. Sorumluluk

Madde 189- Birliği temsil yetkisinin kullanıldığı hâllerde, eşler üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu olurlar.

Eşlerden her biri, birliği temsil yetkisi bulunmaksızın yaptığı işlemlerden kişisel olarak sorumludur. Ancak, temsil yetkisinin üçüncü kişilerce anlaşılamayacak şekilde aşılması hâlinde eşler müteselsilen sorumludurlar.

III. Temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlandırılması

Madde 190- Eşlerden biri birliği temsil yetkisini aşar veya bu yetkiyi kullanmada yetersiz kalırsa hâkim, diğer eşin istemi üzerine temsil yetkisini kaldırabilir veya sınırlayabilir. İstemde bulunan eş, temsil yetkisinin kaldırıldığını veya sınırlandırıldığını, üçüncü kişilere sadece kişisel duyuru yoluyla bildirebilir.

Temsil yetkisinin kaldırılmasının veya sınırlandırılmasının iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sonuç doğurması, durumun hâkimin kararıyla ilân edilmesine bağlıdır.

IV. Temsil yetkisinin geri verilmesi

Madde 191- Temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlandırılmasına ilişkin karar, koşullar değiştiğinde eşlerden birinin istemi üzerine hâkim tarafından değiştirilebilir.

İlk karar ilân edilmiş ise, değişikliğe ilişkin karar da ilân olunur.

C. Eşlerin meslek ve işi

Madde 192- Eşlerden her biri, meslek veya iş seçiminde diğerinin iznini almak zorunda değildir. Ancak, meslek ve iş seçiminde ve bunların yürütülmesinde evlilik birliğinin huzur ve yararı göz önünde tutulur.

D. Eşlerin hukukî işlemleri

I. Genel olarak

Madde 193- Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, eşlerden her biri diğeri ve üçüncü kişilerle her türlü hukukî işlemi yapabilir.

II. Aile konutu

Madde 194- Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz.

Rızayı sağlayamayan veya haklı bir sebep olmadan kendisine rıza verilmeyen eş, hâkimin müdahalesini isteyebilir.

Aile konutu olarak özgülünen taşınmaz malın maliki olmayan eş, tapu kütüğüne konutla ilgili gerekli şerhin verilmesini tapu müdürlüğünden isteyebilir.⁽¹⁾

Aile konutu eşlerden biri tarafından kira ile sağlanmışsa, sözleşmenin tarafı olmayan eş, kiralayana yapacağı bildirimle sözleşmenin tarafı hâline gelir ve bildirimde bulunan eş diğeri ile müteselsilen sorumlu olur.

E. Birliğin korunması

I. Genel olarak

Madde 195 - Evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyuşmazlığa düşülmesi hâlinde, eşler ayrı ayrı veya birlikte hâkimin müdahalesini isteyebilirler.

(1) 6/2/2014 tarihli ve 6518 sayılı Kanunun 44 üncü maddesiyle bu fıkrada yer alan “şerhin verilmesini” ibaresinden sonra gelmek üzere “tapu müdürlüğünden” ibaresi eklenmiştir.

Hâkim, eşleri yükümlülükleri konusunda uyarır; onları uzlaştırmaya çalışır ve eşlerin ortak rızası ile uzman kişilerin yardımını isteyebilir.

Hâkim, gerektiği takdirde eşlerden birinin istemi üzerine kanunda öngörülen önlemleri alır.

II. Eşler birlikte yaşarken

Madde 196 - Eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkısı belirler.

Eşin ev işlerini görmesi, çocuklara bakması, diğer eşin işinde karşılıksız çalışması, katkı miktarının belirlenmesinde dikkate alınır.

Bu katkılar, geçmiş bir yıl ve gelecek yıllar için istenebilir.

III. Birlikte yaşamaya ara verilmesi

Madde 197 - Eşlerden biri, ortak hayat sebebiyle kişiliği, ekonomik güvenliği veya ailenin huzuru ciddi biçimde tehlikeye düştüğü sürece ayrı yaşama hakkına sahiptir.

Birlikte yaşamaya ara verilmesi haklı bir sebebe dayanıyorsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine birinin diğerine yapacağı parasal katkıya, konut ve ev eşyasından yararlanmaya ve eşlerin mallarının yönetimine ilişkin önlemleri alır.

Eşlerden biri, haklı bir sebep olmaksızın diğerinin birlikte yaşamaktan kaçınması veya ortak hayatın başka bir sebeple olanaksız hâle gelmesi üzerine de yukarıdaki istemlerde bulunabilir.

Eşlerin ergin olmayan çocukları varsa hâkim, ana ve baba ile çocuklar arasındaki ilişkileri düzenleyen hükümlere göre gereken önlemleri alır.

IV. Borçlulara ait önlemler

Madde 198 - Eşlerden biri, birliğin giderlerine katılma yükümlülüğünü yerine getirmezse, hâkim onun borçlularına, ödemeyi tamamen veya kısmen diğer eşe yapmalarını emredebilir.

V. Tasarruf yetkisinin sınırlandırılması

Madde 199 - Ailenin ekonomik varlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan malî bir yükümlülüğün yerine getirilmesi gerektirdiği ölçüde, eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, belirleyeceği malvarlığı değerleriyle ilgili tasarrufların ancak onun rızasıyla yapılabileceğine karar verebilir.

Hâkim bu durumda gerekli önlemleri alır.

Hâkim, eşlerden birinin taşınmaz üzerinde tasarruf yetkisini kaldırır, re'sen durumun tapu kütüğüne şerh edilmesine karar verir.

VI. Durumun değişmesi

Madde 200 - Koşullar değiştiğinde hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine kararında gerekli değişikliği yapar veya sebebi sona ermişse alınan önlemi kaldırır.

VII. Yetki

Madde 201 - Evlilik birliğinin korunmasına yönelik önlemler konusunda yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir.

Eşlerin yerleşim yerleri farklı ve her ikisi de önlem alınması isteminde bulunmuş ise, yetkili mahkeme ilk istemde bulunanın yerleşim yeri mahkemesidir.

Önlemlerin değiştirilmesi, tamamlanması veya kaldırılması konusunda yetkili mahkeme, önlem kararını veren mahkemedir. Ancak, her iki eşin de yerleşim yeri değişmişse, yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yeni yerleşim yeri mahkemesidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
EŞLER ARASINDAKİ MAL REJİMİ
BİRİNCİ AYIRIM
GENEL HÜKÜMLER

A. Yasal mal rejimi

Madde 202- Eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması asıldır.

Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle kanunda belirlenen diğer rejimlerden birini kabul edebilirler.

B. Mal rejimi sözleşmesi

I. Sözleşmenin içeriği

Madde 203- Mal rejimi sözleşmesi, evlenmeden önce veya sonra yapılabilir. Taraflar, istedikleri mal rejimini ancak kanunda yazılı sınırlar içinde seçebilir, kaldırabilir veya değiştirebilirler.

II. Sözleşme ehliyeti

Madde 204- Mal rejimi sözleşmesi, ancak ayırt etme gücüne sahip olanlar tarafından yapılabilir.

Küçükler ile kısıtlılar, yasal temsilcilerinin rızasını almak zorundadırlar.

III. Sözleşmenin şekli

Madde 205- Mal rejimi sözleşmesi, noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılır. Ancak, taraflar evlenme başvurusu sırasında hangi mal rejimini seçtiklerini yazılı olarak da bildirebilirler.

Mal rejimi sözleşmesinin taraflarca ve gerektiğinde yasal temsilcilerince imzalanması zorunludur.

C. Olağanüstü mal rejimi

I. Eşlerden birinin istemi ile

1. Karar

Madde 206- Haklı bir sebep varsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesine karar verebilir.

Özellikle aşağıdaki hâllerde haklı bir sebebin varlığı kabul edilir:

1. Diğer eşe ait malvarlığının borca batık veya ortaklıktaki payının haczedilmiş olması,
2. Diğer eşin, istemde bulunanın veya ortaklığın menfaatlerini tehlikeye düşürmüş olması,
3. Diğer eşin, ortaklığın malları üzerinde bir tasarruf işleminin yapılması için gereken rızasını haklı bir sebep olmadan esirgemesi,
4. Diğer eşin, istemde bulunan eşe malvarlığı, geliri, borçları veya ortaklık malları hakkında bilgi vermekten kaçınması,
5. Diğer eşin sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksun olması.

Eşlerden biri ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun ise, onun yasal temsilcisi de bu sebebe dayanarak mal ayrılığına karar verilmesini isteyebilir.

2. Yetki

Madde 207- Yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir.

3. Mal ayrılığına geçişten dönme

Madde 208- Eşler, her zaman yeni bir mal rejimi sözleşmesiyle önceki veya başka bir mal rejimini kabul edebilirler.

Mal ayrılığına geçişi gerektiren sebebin ortadan kalkması hâlinde hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine eski mal rejimine dönülmesine karar verebilir.

II. Cebrî icra hâlinde

1. İflâsta

Madde 209- Mal ortaklığını kabul etmiş olan eşlerden birinin iflâsına karar verildiği takdirde, ortaklık kendiliğinden mal ayrılığına dönüşür.

2. Hacizde

Madde 210- Mal ortaklığını kabul etmiş eşlerden birine karşı icra takibinde bulunan alacaklı, haczin uygulanmasında zarara uğrarsa, hâkimden mal ayrılığına karar verilmesini isteyebilir.

Alacaklının istemi her iki eşe yöneltilir.

Yetkili mahkeme, borçlunun yerleşim yeri mahkemesidir.

3. Eski rejime dönme

Madde 211- Alacaklı tatmin edildiği takdirde eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, mal ortaklığının yeniden kurulmasına karar verebilir.

Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle edinilmiş mallara katılma rejimini kabul edebilirler.

III. Önceki rejimin tasfiyesi

Madde 212 - Mal ayrılığına geçildiği takdirde, kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, eşler arasında önceki mal rejiminin tasfiyesi, bu rejime ilişkin hükümlere göre yapılır.

D. Alacaklıların korunması

Madde 213 - Mal rejiminin kurulması, değiştirilmesi veya önceki rejimin tasfiyesi, eşlerden birinin veya ortaklığın alacaklılarının, üzerinden haklarını alabilecekleri malları sorumluluk dışında bırakamaz.

Kendisine böyle mallar geçmiş olan eş, borçlardan kişisel olarak sorumludur; ancak, söz konusu malların borcu ödemeye yetmediğini ispat ettiği takdirde, bu ölçüde kendisini sorumluluktan kurtarabilir.

E. Mal rejiminin tasfiyesi davalarında yetki

Madde 214 - Eşler veya mirasçılar arasında bir mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davalarda, aşağıdaki mahkemeler yetkilidir:

1. Mal rejiminin ölümle sona ermesi durumunda ölenin son yerleşim yeri mahkemesi,
2. Boşanmaya, evliliğin iptaline veya hâkim tarafından mal ayrılığına karar verilmesi durumunda, bu davalarda yetkili olan mahkeme,
3. Diğer durumlarda davalı eşin yerleşim yeri mahkemesi.

F. Bir eşin mallarının diğeri tarafından yönetimi

Madde 215 - Eşlerden birinin açık veya örtülü olarak mallarının yönetimini diğeri eşe bırakması hâlinde, aksi kararlaştırılmış olmadıkça vekâlet hükümleri uygulanır.

G. Envanter

Madde 216- Eşlerden her biri, diğlerinden her zaman mallarının envanterinin resmî senetle yapılmasını isteyebilir.

Bu envanter, malların getirilmesinden başlayarak bir yıl içinde yapılmışsa, aksi ispatlanmış olmadıkça bu envanterin doğru olduğu kabul edilir.

H. Eşler arasındaki borçlar

Madde 217- Mal rejimi, eşler arasındaki borçların muaccel olmasını önlemez. Bununla beraber bir borcun yerine getirilmesi, borçlu eşi evlilik birliğini tehlikeye düşürecek derecede önemli güçlüklerle sokacaksa, bu eş ödeme için süre isteyebilir. Durum ve koşullar gerektiriyorsa, hâkim istemde bulunan eşi güvence göstermekle yükümlü tutar.

İKİNCİ AYIRIM EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA

A. Mülkiyet

I. Kapsamı

Madde 218- Edinilmiş mallara katılma rejimi, edinilmiş mallar ile eşlerden her birinin kişisel mallarını kapsar.

II. Edinilmiş mallar

Madde 219- Edinilmiş mal, her eşin bu mal rejiminin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleridir.

Bir eşin edinilmiş malları özellikle şunlardır:

1. Çalışmasının karşılığı olan edimimler,
2. Sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler,
3. Çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar,
4. Kişisel mallarının gelirleri,
5. Edinilmiş malların yerine geçen değerler.

III. Kişisel mallar

1. Kanuna göre

Madde 220- Aşağıda sayılanlar, kanun gereğince kişisel maldır:

1. Eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya,
2. Mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan veya bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri,
3. Manevî tazminat alacakları,
4. Kişisel mallar yerine geçen değerler.

2. Sözleşmeye göre

Madde 221- Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle, bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan edinilmiş mallara dahil olması gereken malvarlığı değerlerinin kişisel mal sayılacağını kabul edebilirler.

Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mallara dahil olmayacağını da kararlaştırabilirler.

IV. İspat

Madde 222 - Belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse, iddiasını ispat etmekle yükümlüdür.

Eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır.

Bir eşin bütün malları, aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal kabul edilir.

B. Yönetim, yararlanma ve tasarruf

Madde 223 - Her eş, yasal sınırlar içerisinde kişisel malları ile edinilmiş mallarını yönetme, bunlardan yararlanma ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunma hakkına sahiptir.

Aksine anlaşma olmadıkça, eşlerden biri diğerinin rızası olmadan paylı mülkiyet konusu maldaki payı üzerinde tasarrufta bulunamaz.

C. Üçüncü kişilere karşı sorumluluk

Madde 224 - Eşlerden her biri kendi borçlarından bütün malvarlığıyla sorumludur.

D. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye

I. Sona erme anı

Madde 225 - Mal rejimi, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona erer.

Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde, mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer.

II. Malların geri alınması ve borçlar

1. Genel olarak

Madde 226 - Her eş, diğer eşte bulunan mallarını geri alır.

Tasfiye sırasında, paylı mülkiyete konu bir mal varsa, eşlerden biri kanunda öngörülen diğer olanaklardan yararlanabileceği gibi, daha üstün bir yararı olduğunu ispat etmek ve diğerinin payını ödemek suretiyle o malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilir.

Eşler karşılıklı borçları ile ilgili düzenleme yapabilirler.

2. Değer artış payı

Madde 227 - Eşlerden biri diğerine ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunmuşsa, tasfiye sırasında bu malda ortaya çıkan değer artışı için katkısı oranında alacak hakkına sahip olur ve bu alacak o malın tasfiye sırasındaki değerine göre hesaplanır; bir değer kaybı söz konusu olduğunda katkının başlangıçtaki değeri esas alınır.

Böyle bir malın daha önce elden çıkarılmış olması hâlinde hâkim, diğer eşe ödenecek alacağı hakkaniyete uygun olarak belirler.

Eşler, yazılı bir anlaşmayla değer artışından pay almaktan vazgeçebilecekleri gibi, pay oranını da değiştirebilirler.

III. Eşlerin paylarının hesaplanması

1. Kişisel malların ve edinilmiş malların ayrılması

Madde 228- Eşlerin kişisel malları ile edinilmiş malları, mal rejiminin sona ermesi anındaki durumlarına göre ayrılır.

Eşlerden birine sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumlarınca yapılmış olan toptan ödemeler veya iş gücünün kaybı dolayısıyla ödenmiş olan tazminat, toptan ödeme veya tazminat yerine ilgili sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumunca uygulanan usule göre ömür boyunca irat bağlanmış olsaydı, mal rejiminin sona erdiği tarihte bundan sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri ne olacak idiyse, tasfiyede o miktarda kişisel mal olarak hesaba katılır.

2. Eklenecek değerler

Madde 229- Aşağıda sayılanlar, edinilmiş mallara değer olarak eklenir:

1. Eşlerden birinin mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan, olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmalar,

2. Bir eşin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirler.

Bu tür kazandırma veya devirlere ilişkin uyuşmazlıklarda mahkeme kararı, davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşuluyla, kazandırma veya devirden yararlanan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir.

3. Kişisel mallar ile edinilmiş mallar arasında denkleştirme

Madde 230- Bir eşin kişisel mallara ilişkin borçları edinilmiş mallardan veya edinilmiş mallara ilişkin borçları kişisel mallarından ödenmiş ise, tasfiye sırasında denkleştirme istenebilir.

Her borç, ilişkin bulunduğu mal kesimini yükümlülük altına sokar. Hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borç, edinilmiş mallara ilişkin sayılır.

Bir mal kesiminden diğer kesimdeki malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına katkıda bulunulmuşsa, değer artması veya azalması durumunda denkleştirme, katkı oranına ve malın tasfiye zamanındaki değerine veya mal daha önce elden çıkarılmışsa hakkaniyete göre yapılır.

4. Artık değer

Madde 231- Artık değer, eklenmeden ve denkleştirmeden elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere her eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden bu mallara ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra kalan miktardır.

Değer eksilmesi göz önüne alınmaz.

IV. Değerin belirlenmesi

1. Sürüm değeri

Madde 232- Mal rejiminin tasfiyesinde malların sürüm değerleri esas alınır.

2. Gelir değeri

a. Genel olarak

Madde 233 - Bir eşin malik olarak bizzat işletmeye devam ettiği veya sağ kalan eş ya da altsoyundan birinin kendisine bir bütün olarak özgülenmesini istemeye haklı olduğu bir tarımsal işletme için değer artışından alacağı pay ve katılma alacağı, bunların gelir değeri göz önünde tutularak hesaplanır.

Tarımsal işletmenin maliki veya mirasçıları, diğer eşe karşı ileri sürebilecekleri değer artışı payının veya katılma alacağının, işletmenin sadece sürüm değeri üzerinden hesaplanmasını isteyebilir.

Değerlendirmeye ve işletmenin kazancından mirasçılara pay ödenmesine ilişkin miras hukuku hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

b. Özel hâller

Madde 234- Özel hâller gerektirdiği takdirde hesaplanan değer, uygun bir miktarda artırılabilir.

Özellikle sağ kalan eşin geçim koşulları, tarımsal işletmenin alım değeri, ayrıca tarımsal işletme kendisine ait olan eşin yaptığı yatırımlar veya malî durumu özel hâllerden sayılır.

3. Değerlendirme anı

Madde 235- Mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan edinilmiş mallar, tasfiye anındaki değerleriyle hesaba katılırlar.

Edinilmiş mallara hesapta eklenecek olanların değeri, malın devredildiği tarih esas alınarak hesaplanır.

V. Artık değere katılma

1. Kanuna göre

Madde 236- Her eş veya mirasçıları, diğer eşe ait artık değerın yarısı üzerinde hak sahibi olurlar. Alacaklar takas edilir.

Zina veya hayata kast nedeniyle boşanma hâlinde hâkim, kusurlu eşin artık değerdeki pay oranının hakkaniyete uygun olarak azaltılmasına veya kaldırılmasına karar verebilir.

2. Sözleşmeye göre

a. Genel olarak

Madde 237- Artık değere katılmada mal rejimi sözleşmesiyle başka bir esas kabul edilebilir.

Bu tür anlaşmalar, eşlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarını zedeleyemez.

b. İptal, boşanma veya mahkeme kararıyla mal ayrılığında

Madde 238- Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığın geçilmesine karar verilmesi hâllerinde, kanundaki artık değere katılmaya ilişkin düzenlemeden farklı anlaşmalar, ancak mal rejimi sözleşmesinde bunun açıkça öngörülmüş olması hâlinde geçerlidir.

VI. Katılma alacağının ve değer artış payının ödenmesi

1. Ödeme ve ertelenmesi

Madde 239- Katılma alacağı ve değer artış payı ayın veya para olarak ödenebilir. Aynı ödemede malların sürüm değeri esas alınır; bir mesleğin icrasına ayrılmış birimler ile işletmelerin ekonomik bütünlüğü gözetilir.

Katılma alacağının ve değer artış payının derhâl ödenmesi kendisi için ciddi güçlükler doğuracaksa, borçlu eş ödemelerinin uygun bir süre ertelenmesini isteyebilir.

Aksine anlaşma yoksa, tasfiyenin sona ermesinden başlayarak katılma alacağına ve değer artış payına faiz yürütülür; durum ve koşullar gerektiriyorsa ayrıca borçludan güvence istenebilir.

2. Aile konutu ve ev eşyası

Madde 240- Sağ kalan eş, eski yaşantısını devam ettirebilmesi için, ölen eşine ait olup birlikte yaşadıkları konut üzerinde kendisine katılma alacağına mahsup edilmek, yetmez ise bedel eklenmek suretiyle intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteyebilir; mal rejimi sözleşmesiyle kabul edilen başka düzenlemeler saklıdır.

Sağ kalan eş, aynı koşullar altında ev eşyası üzerinde kendisine mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir.

Haklı sebeplerin varlığı hâlinde, sağ kalan eşin veya ölen eşin yasal mirasçılarının istemiyle intifa veya oturma hakkı yerine, konut üzerinde mülkiyet hakkı tanınabilir.

Sağ kalan eş, mirasbırakanın bir meslek veya sanat icra ettiği ve altsoyundan birinin aynı meslek veya sanatı icra etmesi için gerekli olan bölümlerde bu hakları kullanamaz. Tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hukuku hükümleri saklıdır.

3. Üçüncü kişilere karşı dava

Madde 241- Tasfiye sırasında, borçlu eşin malvarlığı veya terekesi, katılma alacağını karşılamadığı takdirde, alacaklı eş veya mirasçıları, edinilmiş mallarda hesaba katılması gereken karşılıksız kazandırmaları bunlardan yararlanan üçüncü kişilerden eksik kalan miktarla sınırlı olarak isteyebilir.

Dava hakkı, alacaklı eş veya mirasçılarının haklarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde mal rejiminin sona ermesinin üzerinden beş yıl geçmekle düşer.

Yukarıdaki fıkra hükümleri ve yetki kuralları dışında mirastaki tenkis davasına ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM MAL AYRILIĞI

A. Yönetim, yararlanma ve tasarruf

Madde 242- Mal ayrılığı rejiminde eşlerden her biri, yasal sınırlar içerisinde kendi malvarlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarını korur.

B. Diğer hükümler

Madde 243- İspat, borçlardan sorumluluk ve paylı mülkün özgülenmesi konularında paylaşmalı mal ayrılığı rejimine ilişkin hükümler uygulanır.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM PAYLAŞMALI MAL AYRILIĞI

A. Yönetim, yararlanma ve tasarruf

I. Genel olarak

Madde 244- Eşlerden her biri, yasal sınırlar içerisinde kendi malvarlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarını korur.

II. İspat

Madde 245- Belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse, iddiasını ispat etmekle yükümlüdür.

Eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır.

B. Borçlardan sorumluluk

Madde 246- Eşlerden her biri, kendi borçlarından bütün malvarlığıyla sorumludur.

C. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye

I. Sona erme anı

Madde 247- Mal rejimi, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona erer.

Mahkemeye evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde de, mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer.

II. Malların geri alınması ve paylı malın verilmesi

1. Genel olarak

Madde 248- Her eş, diğer eşte bulunan mallarını geri alır.

Paylaşmalı mal ayrılığı rejimi sona erdiğinde, üstün yararı olduğunu ispat eden eş, diğer önlemler yanında, eşine payının ödeme günündeki karşılığını vermek suretiyle paylı mülkiyetteki malın kendisine verilmesini isteyebilir.

2. Katkıdan doğan hak

Madde 249- Eşlerden biri diğerine ait olup, paylaşırma dışı kalan bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunmuşsa; mal rejiminin sona ermesi hâlinde, katkısı oranında hakkaniyete uygun bir bedel ödenmesini isteyebilir.

Aynı istem, paylaşırma dışı kalan malın yerine geçen değerler için de geçerlidir.

III. Aileye özgülenen mallar

1. Kural

Madde 250- Eşlerden biri tarafından paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin kurulmasından sonra edinilmiş olup ailenin ortak kullanım ve yararlanmasına özgülenmiş mallar ile ailenin ekonomik geleceğini güvence altına almaya yönelik yatırımlar veya bunların yerine geçen değerler, mal rejiminin sona ermesi hâlinde eşler arasında eşit olarak paylaşılır. Paylaştırmada işletmelerin ekonomik bütünlüğü gözetilir.

Manevî tazminat alacakları, miras yoluyla edinilen mallar ile karşılıksız kazandırmada bulunanın açık iradesinden aksi anlaşılmadıkça, sağlararası veya ölüme bağlı tasarruflarla edinilen mallar hakkında bu hüküm uygulanmaz.

2. Paylaşmaya aykırı davranışlar

Madde 251- Eşlerden biri, diğer eşin payını azaltmak kastıyla paylaşmadan önce bir malı karşılıksız olarak elden çıkardığı takdirde hâkim, diğer eşin alacağı denkleştirme bedelini hakkaniyete uygun olarak belirler.

Mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan olağan hediyeler dışında yapılan karşılıksız kazandırmaların bu eşin payını azaltmak kastıyla yapıldığı varsayılır.

Bu tür kazandırmalara ilişkin uyuşmazlıklarda mahkeme kararı, davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşuluyla, kazandırmadan yararlanan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir.

3. Paylaşırma isteminin reddi

Madde 252- Zina veya hayata kast nedeniyle boşanma hâlinde hâkim, kusurlu eşin payının hakkaniyete uygun olarak azaltılmasına veya kaldırılmasına karar verebilir.

4. Paylaşırma yöntemi

Madde 253- Paylaşırmanın ayın olarak yapılması asıldır. Buna olanak yoksa bedel eklemek suretiyle paylar denkleştirilir. Eşlerden birinin diğetine ödeyeceğı bedel, malların tasfiye anındaki sürüm değerlerine göre hesaplanır. Bu hesaplamada paylaşım konusu malların edinilmesinden doğan borçlar indirilir.

Denkleştirme bedelinin derhal ödenmesi kendisi için ciddi güçlükler doğuracaksa, borçlu eş ödemelerin uygun bir süre ertelenmesini isteyebilir.

Aksine anlaşma yoksa, tasfiyenin sona ermesinden başlayarak denkleştirme bedeline faiz yürütölür; durum ve koşullar gerektiriyorsa ayrıca borçludan güvence istenebilir.

IV. Aile konutu ve ev eşyası

1. İptal veya boşanma hâlinde

Madde 254- Evliliğın iptal veya boşanma kararıyla sona erdirilmesi hâlinde, ailenin ortak kullanımına özgülennmiş ve eşler arasında eşit olarak paylaşırma konusu olan konutta kalmaya ve ev eşyasını kullanmaya hangisinin devam edeceğı konusunda eşler anlaşabilirler. Konutta kalma hakkını elde eden eş, bu hakkın tapu kütüğüne şerh edilmesini isteyebilir.

Eşlerin aile konutunda kimin kalmaya ve ev eşyasını kimin kullanmaya devam edeceğı konusunda anlaşamamaları hâlinde, hakkaniyet gerektiriyorsa hâkim, olayın özelliklerini, eşlerin ekonomik ve sosyal durumlarını ve varsa çocukların menfaatlerini göz önünde bulundurarak bu hakka hangisinin sahip olacağına iptal veya boşanma kararıyla birlikte re'sen karar verir; bu kararında kalma ve kullanma süresini belirleyerek tapu kütüğüne şerhi için tapu memurluğuna bildirir.

Hâkim aksine karar vermedikçe hak, belirlenen sürenin bitiminde kendiliğinden sona erer. Ancak, bu süre sona ermeden yararlanan tarafın durumunda değışiklik olması hâlinde, diğet taraf hâkimden, kararın gözden geçirilmesini isteyebilir.

Eşler konutta kira ile oturuyorlarsa hâkim, gerektiğinde konutta kiracı sıfatı taşımayan eşin kalmasına karar verebilir. Bu durumda, kiralayanın sözleşmeden doğan haklarını güvenceye almak için gerekli düzenleme yapılmasına iptal veya boşanma kararıyla birlikte re'sen karar verilir.

2. Ölüm hâlinde

Madde 255- Eşlerden birinin ölümü hâlinde, paylaşırma konusu olan mallar arasında ev eşyası veya eşlerin birlikte yaşadıkları konut varsa; sağ kalan eş, bunlar üzerinde kendisine miras ve paylaşmadan doğan hakkına mahsup edilmek ve yetmezse bir bedel eklenmek suretiyle mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir.

Haklı sebeplerin varlığı hâlinde sağ kalan eşin veya ölenin diğet yasal mirasçılardan birinin istemi üzerine, mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınmasına da karar verilebilir.

Sağ kalan eş, mirasbırakanın bir meslek veya sanat icra ettiğı ve altsoyundan birinin aynı meslek veya sanatı icra etmesi için gerekli olan bölümlerde bu hakları kullanamaz. Tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hükümleri saklıdır.

BEŞİNCİ AYIRIM
MAL ORTAKLIĞI

A. Mülkiyet

I. Kapsamı

Madde 256- Mal ortaklığı rejimi, ortaklık malları ile eşlerin kişisel mallarını kapsar.

II. Ortaklık malları

1. Genel mal ortaklığı

Madde 257- Genel mal ortaklığında eşlerin kanun gereğince kişisel mal sayılanlar dışındaki malları ile gelirleri ortaklık mallarını oluşturur.

Eşler, ortaklık mallarına bölünmemiş bir bütün olarak sahip olurlar.

Hiçbir eş, ortaklık payı üzerinde tek başına tasarruf hakkına sahip değildir.

2. Sınırlı mal ortaklığı

a. Edinilmiş mallarda ortaklık

Madde 258- Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle sadece edinilmiş mallardan oluşan bir ortaklık kabul edebilirler.

Kişisel malların gelirleri de bu ortaklığa dahildir.

b. Diğer mal ortaklıkları

Madde 259 - Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle belirli malvarlığı değerlerini veya türlerini, özellikle taşınmaz malları, bir eşin kazancını, bir meslek veya sanat icrası için kullandığı malları ortaklık dışında tutabilirler.

Aksi sözleşmede öngörülmedikçe bu malların gelirleri ortaklığa dahil değildir.

III. Kişisel mallar

Madde 260- Kişisel mallar, mal rejimi sözleşmesi, üçüncü kişinin karşılıksız kazandırması veya kanunla belirlenir.

Eşlerden her birinin sadece kişisel kullanımına ayrılmış olan eşyası ile manevî tazminat alacakları kanundan dolayı kişisel malıdır.

Bir eşin saklı pay olarak isteyebileceği malvarlığı değerleri, mal rejimi sözleşmesiyle ortaklığa dahil edildiği ölçüde, mirasbırakanları tarafından kendisine kişisel mal olarak kazandırılmaz.

IV. İspat

Madde 261- Bir eşin kişisel malı olduğu ispatlanmadıkça tüm malvarlığı değerleri ortaklık malı sayılır.

B. Yönetim ve tasarruf

I. Ortaklık mallarında

1. Olağan yönetim

Madde 262- Eşler, ortaklık mallarını evlilik birliğinin yararına uygun olarak yönetirler.

Olağan yönetim sınırları içinde her eş, ortaklığı yükümlülük altına sokabilir ve ortak mallarda tasarrufta bulunabilir.

2. Olağanüstü yönetim

Madde 263- Olağan yönetim dışında kalan konularda eşler, ancak birlikte veya biri diğerinin rızasını almak suretiyle ortaklığı yükümlülük altına sokabilir veya mallarda tasarrufta bulunabilir.

Rızanın bulunmadığını bilmeyen veya bilecek durumda olmayan üçüncü kişiler için bu rıza var sayılır.

Evlilik birliğinin temsiline ilişkin hükümler saklıdır.

3. Ortaklık malları ile meslek veya sanat icrası

Madde 264- Eşlerden biri, diğerinin rızasıyla ortaklık mallarını kullanarak, tek başına bir meslek veya sanat icra ederse, bu meslek veya sanata ilişkin bütün hukukî işlemleri yapabilir.

4. Mirasın kabulü veya reddi

Madde 265- Eşlerden biri, diğerinin rızası olmaksızın ortaklık mallarına girecek olan bir mirası reddemeyeceği gibi, tereke borca batıksa mirası kabul de edemez.

Diğer eşin rızasının alınmasına olanak bulunamazsa veya bu konudaki istem onun tarafından haklı sebep olmaksızın reddedilirse, istem sahibi eş kendi yerleşim yeri mahkemesine başvurabilir.

5. Sorumluluk ve yönetim giderleri

Madde 266- Mal ortaklığının sona ermesi hâlinde, eşlerden her biri ortaklık malıyla ilgili işlemlerden dolayı vekil gibi sorumludur.

Yönetim giderleri ortaklık mallarından karşılanır.

II. Kişisel mallar

Madde 267- Eşlerden her biri, yasal sınırlar içerisinde kendi kişisel mallarını yönetme ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunma hakkına sahiptir.

Kişisel mallara giren gelirler varsa, yönetim giderleri bu gelirlerden karşılanır.

C. Üçüncü kişilere karşı sorumluluk

I. Ortaklık borçları

Madde 268- Eşlerden her biri, aşağıdaki borçlardan kişisel malları ve ortaklık mallarıyla sorumludur:

1. Evlilik birliğini temsil veya ortaklık mallarını yönetme yetkisine dayanarak yapılan borçlardan,
2. Ortaklık mallarını veya ortaklık mallarına giren gelirleri kullanarak bir meslek veya sanatın icra edilmesi nedeniyle yapılan borçlardan,
3. Diğer eş için de kişisel sorumluluk doğuran borçlardan,
4. Kişisel mal yanında ortaklık mallarının da sorumlu olacağı hususunda eşlerin üçüncü kişilerle anlaşarak yaptığı borçlardan.

II. Kişisel borçlar

Madde 269- Her eş, diğer bütün borçlardan kendi kişisel mallarıyla ve ortaklık mallarının değerinin yarısı kadarıyla sorumlu tutulur.

Ortaklığın zenginleşmesinden kaynaklanan istemler saklıdır.

D. Eşler arasındaki borçlar

Madde 270 - Mal rejimi eşler arasındaki borçların muaccel olmasını önlemez. Bununla beraber bir borcun yerine getirilmesi borçlu eşi, evlilik birliğini tehlikeye düşürecek derecede önemli güçlüklerle sokacaksa, bu eş ödeme için süre isteyebilir. Durum ve koşullar gerektiriyorsa hâkim, istemde bulunan eşi güvence göstermekle yükümlü tutar.

E. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye

I. Sona erme anı

Madde 271 - Mal rejimi eşlerden birinin ölümü, diğer bir mal rejiminin kabul edilmesi veya eşlerden biri hakkında iflâsın açılmasıyla son bulur.

Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde, mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer.

Ortaklık mallarıyla kişisel malların kapsamının belirlenmesinde mal ortaklığının sona erdiği tarih esas alınır.

II. Kişisel mala ekleme

Madde 272 - Eşlerden birine sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumlarınca yapılmış olan toptan ödemeler veya iş gücünün kaybı dolayısıyla ödenmiş olan tazminat, toptan ödeme veya tazminat yerine ilgili sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumunca uygulanan usule göre ömür boyunca irat bağlanmış olsaydı, mal rejiminin sona erdiği tarihte bundan sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri ne olacak idiyse, tasfiyede o miktarda kişisel mal olarak hesaba katılır.

III. Kişisel mal ile ortaklık malı arasındaki denkleştirme

Madde 273 - Bir eşin kişisel mallara ilişkin borçları, ortaklık mallarından veya ortaklık mallarına ilişkin borçları kişisel mallarından ödenmiş ise; tasfiye sırasında denkleştirme istenebilir.

Her borç, ilişkin bulunduğu mal kesimini yükümlülük altına sokar. Hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borç ortaklık mallarına ilişkin sayılır.

IV. Değer artış payı

Madde 274- Bir eşin kişisel malı veya ortaklık malıyla bir başka mal kesimine giren malvarlığı değerinin edinilmesi, iyileştirilmesi veya korunmasına katkıda bulunulmuşsa, edinilmiş mallara katılma rejiminde değer artış payına ilişkin hükümler uygulanır.

V. Değer belirlenmesi

Madde 275 - Mal rejimi sona erince, mevcut ortaklık mallarının değerlendirilmesinde tasfiye anı esas alınır.

VI. Paylaşma

1. Ölüm veya diğer bir mal rejiminin kabulü hâlinde

Madde 276- Eşlerden birinin ölümü veya diğer bir mal rejiminin kabulü sebebiyle mal ortaklığının sona ermesi hâlinde, her eşe veya mirasçılara ortaklık mallarının yarısı verilir.

Mal rejimi sözleşmesiyle başka bir paylaşma oranı kararlaştırılabilir.

Bu tür anlaşmalar altsoyun saklı paylarını zedeleyemez.

2. Diğer hâllerde

Madde 277- Boşanma veya evliliğin iptali sebebiyle ya da kanun veya mahkeme kararı gereğince mal ayrılığına geçiş hâllerinde, her eş edinilmiş mallara katılma rejiminde kendi kişisel malı sayılacak olanları ortaklık mallarından geri alır.

Geri kalan ortaklık malları eşler arasında yarı yarıya paylaşılır.

Yasal paylaşmanın değiştirilmesine ilişkin anlaşmalar, ancak mal rejimi sözleşmesinde bunun açıkça öngörülmüş olması hâlinde geçerlidir.

VII. Paylaşma usulü

1. Kişisel mallar

Madde 278- Mal ortaklığının eşlerden birinin ölümüyle sona ermesi hâlinde sağ kalan eş, edinilmiş mallara katılma rejiminde kişisel malı sayılabilecek olanların payına mahsuben kendisine verilmesini isteyebilir.

2. Aile konutu ve ev eşyası

Madde 279- Eşlerin birlikte yaşadıkları konut veya ev eşyası ortaklık mallarına dahil ise, sağ kalan eş, payına mahsuben bunların mülkiyetinin kendisine verilmesini isteyebilir.

Haklı sebeplerin varlığı hâlinde, sağ kalan eş veya ölenin diğer yasal mirasçılarının istemiyle bunlar üzerinde mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınabilir.

Mal ortaklığı rejiminin ölüm dışındaki bir sebeple son bulması hâlinde, eşlerden her biri, üstün bir yararının varlığını ispat etmek suretiyle aynı istemleri ileri sürebilir.

3. Diğer malvarlığı değerleri

Madde 280- Bir eş, üstün bir yararının varlığını ispat etmek suretiyle diğer malvarlığı değerlerinin de payına mahsuben kendisine verilmesini isteyebilir.

4. Diğer paylaşma kuralları

Madde 281- Diğer hâllerde paylı mülkiyet ve mirasın paylaşılmasına ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

İKİNCİ KISIM HISIMLIK BİRİNCİ BÖLÜM SOYBAĞININ KURULMASI BİRİNCİ AYIRIM GENEL HÜKÜMLER

A. Genel olarak soybağının kurulması

Madde 282- Çocuk ile ana arasında soybağı doğumla kurulur.

Çocuk ile baba arasında soybağı, ana ile evlilik, tanıma veya hâkim hükmüyle kurulur.

Soybağı ayrıca evlât edinme yoluyla da kurulur.

B. Davada yetki ve yargılama usulü

I. Yetki

Madde 283 - Soybağına ilişkin davalar, taraflardan birinin dava veya doğum sırasındaki yerleşim yeri mahkemesinde açılır.

II. Yargılama usulü

Madde 284- Soybağına ilişkin davalarda, aşağıdaki kurallar saklı kalmak kaydıyla Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu uygulanır:

1. Hâkim maddî olguları re'sen araştırır ve kanıtları serbestçe takdir eder.
2. Taraflar ve üçüncü kişiler, soybağının belirlenmesinde zorunlu olan ve sağlıkları yönünden tehlike yaratmayan araştırma ve incelemelere rıza göstermekle yükümlüdürler. Davalı, hâkimin öngördüğü araştırma ve incelemeye rıza göstermezse, hâkim, durum ve koşullara göre bundan beklenen sonucu, onun aleyhine doğmuş sayabilir.

İKİNCİ AYIRIM KOCANIN BABALIĞI

A. Babalık karinesi

Madde 285 - Evlilik devam ederken veya evliliğin sona ermesinden başlayarak üçyüz gün içinde doğan çocuğun babası kocadır.

Bu süre geçtikten sonra doğan çocuğun kocaya bağlanması, ananın evlilik sırasında gebe kaldığının ispatıyla mümkündür.

Kocanın gaipliğine karar verilmesi hâlinde üçyüz günlük süre, ölüm tehlikesi veya son haber tarihinden işlemeye başlar.

B. Soybağının reddi

1. Dava hakkı

Madde 286 - Koca, soybağının reddi davasını açarak babalık karinesini çürütebilir. Bu dava ana ve çocuğa karşı açılır.

Çocuk da dava hakkına sahiptir. Bu dava ana ve kocaya karşı açılır.

II. İspat

1. Evlilik içinde ana rahmine düşme

Madde 287- Çocuk evlilik içinde ana rahmine düşmüşse davacı, kocanın baba olmadığını ispat etmek zorundadır.

Evlenmeden başlayarak en az yüzseksen gün geçtikten sonra ve evliliğin sona ermesinden başlayarak en fazla üçyüz gün içinde doğan çocuk evlilik içinde ana rahmine düşmüş sayılır.

2. Evlenmeden önce veya ayrı yaşama sırasında ana rahmine düşme

Madde 288 - Çocuk, evlenmeden önce veya ayrı yaşama sırasında ana rahmine düşmüşse, davacının başka bir kanıt getirmesi gerekmez.

Ancak, gebe kalma döneminde kocanın karısı ile cinsel ilişkide bulunduğu konusunda inandırıcı kanıtlar varsa, kocanın babalığına ilişkin karine geçerliliğini korur.

III. Hak düşürücü süreler

Madde 289- Koca, davayı, doğumu ve baba olmadığını veya ananın gebe kaldığı sırada başka bir erkek ile cinsel ilişkide bulunduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl, (...) ⁽¹⁾ içinde açmak zorundadır. ⁽¹⁾

Çocuk, ergin olduğu tarihten başlayarak en geç bir yıl içinde dava açmak zorundadır.

Gecikme haklı bir sebebe dayanıyorsa, bir yıllık süre bu sebebin ortadan kalktığı tarihte işlemeye başlar.

(1) Bu fıkrafta yer alan "...her hâlde doğumdan başlayarak beş yıl..." ibaresi, Anayasa Mahkemesi'nin 25/6/2009 tarihli ve E.: 2008/30, K.: 2009/96 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

C. Karinelerin çakışması

Madde 290- Çocuk evliliğin sona ermesinden başlayarak üçyüz gün içinde doğmuş ve ana da bu arada yeniden evlenmiş olursa, ikinci evlilikteki koca baba sayılır.

Bu karine çürütülürse ilk evlilikteki koca baba sayılır.

D. Diğer ilgililerin dava hakkı

Madde 291- Dava açma süresinin geçmesinden önce kocanın ölmesi veya gaipliğine karar verilmesi ya da sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybetmesi hâllerinde kocanın altsoyu, anası, babası veya baba olduğunu iddia eden kişi, doğumu ve kocanın ölümünü, sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybettiğini veya hakkında gaiplik kararı alındığını öğrenmelerinden başlayarak bir yıl içinde soybağının reddi davasını açabilir.

Ergin olmayan çocuğa atanacak kayyım, atama kararının kendisine tebliğinden başlayarak bir yıl, (...) ⁽¹⁾ içinde soybağının reddi davasını açar. ⁽¹⁾

Kocanın açacağı soybağının reddi davasına ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

E. Sonradan evlenme

I. Koşulu

Madde 292- Evlilik dışında doğan çocuk, ana ve babasının birbiriyle evlenmesi hâlinde kendiliğinden evlilik içinde doğan çocuklara ilişkin hükümlere tâbi olur.

II. Bildirim

Madde 293- Eşler, evlilik dışında doğmuş olan ortak çocuklarını, evlenme sırasında veya evlenmeden sonra, yerleşim yerlerindeki veya evlenmenin yapıldığı yerdeki nüfus memuruna bildirmek zorundadırlar.

Bildirimin yapılmamış olması, çocuğun evlilik içinde doğan çocuklara ilişkin hükümlere tâbi olmasını engellemez.

Daha önce tanıma veya babalığa hükümle soybağı kurulmuş çocukların ana ve babası birbiriyle evlenince, nüfus memuru re'sen gerekli işlemi yapar.

III. İtiraz ve iptal

Madde 294- Ana ve babanın yasal mirasçıları, çocuk ve Cumhuriyet savcısı sonradan evlenme yoluyla soybağının kurulmasına itiraz edebilirler. İtiraz eden, kocanın baba olmadığını ispatla yükümlüdür.

Çocuğun altsoyu da, çocuğun ölmüş ya da ayırt etme gücünü sürekli olarak kaybetmiş olması hâlinde itiraz hakkına sahiptir.

Tanımanın iptaline ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

TANIMA VE BABALIK HÜKMÜ

A. Tanıma

I. Koşulları ve şekli

Madde 295- Tanıma, babanın, nüfus memuruna veya mahkemeye yazılı başvurusu ya da resmî senette veya vasiyetnamesinde yapacağı beyanla olur.

Tanıma beyanında bulunan kimse küçük veya kısıtlı ise, veli veya vasisinin de rızası gereklidir.

Başka bir erkek ile soybağı bulunan çocuk, bu bağ geçersiz kılınmadıkça tanınamaz.

(1) Bu fıkra yer alan "...her hâlde doğumdan başlayarak beş yıl..." ibaresi, 10/12/2013 tarihli ve 28847 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesi'nin 10/10/2013 tarihli ve E.: 2013/62, K.: 2013/115 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

II. Bildirim

Madde 296- Beyanda bulunulan nüfus memuru, sulh hâkimi, noter veya vasiyetnameyi açan hâkim, tanımayı babanın ve çocuğun kayıtlı bulunduğu nüfus memurluklarına bildirir.

Çocuğun kayıtlı bulunduğu nüfus memurluğu da tanımayı çocuğa, anasına, çocuk vesayet altında ise vesayet makamına bildirir.

III. İptal davası

1. Tanıyanın dava hakkı

Madde 297- Tanıyan, yanlışma, aldatma veya korkutma sebebiyle tanımanın iptalini dava edebilir.

İptal davası anaya ve çocuğa karşı açılır.

2. İlgililerin dava hakkı

a. Genel olarak

Madde 298- Ana, çocuk ve çocuğun ölümü hâlinde altsoyu, Cumhuriyet savcısı, Hazine ve diğer ilgililer tanımanın iptalini dava edebilirler.

Dava tanıyana, tanıyan ölmüşse mirasçılara karşı açılır.

b. İspat yükü

Madde 299- Davacı, tanıyanın baba olmadığını ispatla yükümlüdür.

Ana veya çocuk tarafından tanıyanın baba olmadığı iddiasıyla açılan iptal davasında ispat yükü, tanıyanın, gebe kalma döneminde ana ile cinsel ilişkide bulunduğuyla ilişkin inandırıcı kanıtları göstermesinden sonra doğar.

3. Hak düşürücü süreler

Madde 300- Tanıyanın dava hakkı, iptal sebebinin öğrenildiği veya korkunun etkisinin ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde tanımanın üzerinden beş yıl geçmekle düşer.

İlgililerin dava hakkı, davacının tanımayı ve tanıyanın çocuğun babası olamayacağını öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde tanımanın üzerinden beş yıl geçmekle düşer.

Çocuğun dava hakkı, ergin olmasından başlayarak bir yıl geçmekle düşer.

Yukarıdaki süreler geçtiği hâlde gecikmeyi haklı kılan sebep varsa, sebebin ortadan kalkmasından başlayarak bir ay içinde dava açılabilir.

B. Babalık hükmü

I. Dava hakkı

Madde 301- Çocuk ile baba arasındaki soybağının mahkemece belirlenmesini ana ve çocuk isteyebilirler.

Dava babaya, baba ölmüşse mirasçılara karşı açılır.

Babalık davası, Cumhuriyet savcısına ve Hazineye; dava ana tarafından açılmışsa kayyım; kayyım tarafından açılmışsa anaya ihbar edilir.

II. Karine

Madde 302- Davalının, çocuğun doğumundan önceki üçyüzüncü gün ile yüzsekseninci gün arasında ana ile cinsel ilişkide bulunmuş olması, babalığa karine sayılır.

Bu sürenin dışında olsa bile fiili gebe kalma döneminde davalının ana ile cinsel ilişkide bulunduğu tespit edilirse aynı karine geçerli olur.

Davalı, çocuğun babası olmasının olanaksızlığını veya bir üçüncü kişinin baba olma olasılığının kendisininkinden daha fazla olduğunu ispatlarsa karine geçerliliğini kaybeder.

III. Hak düşürücü süreler

Madde 303- Babalık davası, çocuğun doğumundan önce veya sonra açılabilir. Ananın dava hakkı, doğumdan başlayarak bir yıl geçmekle düşer.

(İptal ikinci fıkra: Anayasa Mahkemesi'nin 27/10/2011 tarihli ve E.: 2010/71, K.: 2011/143 sayılı Kararı ile.)⁽¹⁾

Çocuk ile başka bir erkek arasında soybağı ilişkisi varsa, bir yıllık süre bu ilişkinin ortadan kalktığı tarihte işlemeye başlar.

Bir yıllık süre geçtikten sonra gecikmeyi haklı kılan sebepler varsa, sebebin ortadan kalkmasından başlayarak bir ay içinde dava açılabilir. ⁽²⁾

IV. Ananın malî hakları

Madde 304- Ana, babalık davası ile birlikte veya ayrı olarak baba veya mirasçılarından aşağıdaki giderlerin karşılanmasını isteyebilir:

1. Doğum giderleri,
2. Doğumdan önceki ve sonraki altışar haftalık geçim giderleri,
3. Gebelik ve doğumun gerektirdiği diğer giderler.

Çocuk ölü doğmuş olsa bile hâkim, bu giderlerin karşılanmasına karar verebilir.

Üçüncü kişiler veya sosyal güvenlik kuruluşlarınca anaya yapılan ödemeler, hakkaniyet ölçüsünde tazminattan indirilir.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM EVLÂT EDİNME

A. Küçüklerin evlât edinilmesi

I. Genel koşulları

Madde 305- Bir küçüğün evlât edinilmesi, evlât edinen tarafından bir yıl süreyle bakılmış ve eğitilmiş olması koşuluna bağlıdır.

Evlât edinmenin her hâlde küçüğün yararına bulunması ve evlât edinenin diğer çocuklarının yararlarının hakkaniyete aykırı bir biçimde zedelenmemesi de gerekir.

II. Birlikte evlât edinme

Madde 306- Eşler, ancak birlikte evlât edinebilirler; evli olmayanlar birlikte evlât edinemezler.

Eşlerin en az beş yıldan beri evli olmaları veya otuz yaşını doldurmuş bulunmaları gerekir.

Eşlerden biri, en az iki yıldan beri evli olmaları veya kendisinin otuz yaşını doldurmuş bulunması koşuluyla diğerinin çocuğunu evlât edinebilir.

III. Tek başına evlât edinme

Madde 307- Evli olmayan kişi otuz yaşını doldurmuş ise tek başına evlât edinebilir.

(1) Bu Karar Resmi Gazete'de yayımlandığı 7/2/2012 tarihinden başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmiştir.

(2) Bu fıkra; Anayasa Mahkemesi'nin 15/3/2012 tarihli ve E.: 2011/116, K.: 2012/39 sayılı Kararı ile "çocuk" yönünden iptal edilmiş olup, Kararın Resmi Gazete'de yayımlandığı 21/7/2012 tarihinden başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesi hükmü altına alınmıştır.

Otuz yaşını doldurmuş olan eş, diğer eşin ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksunluğu veya iki yılı aşkın süreden beri nerede olduğunun bilinmemesi ya da mahkeme kararıyla iki yılı aşkın süreden beri eşinden ayrı yaşamakta olması yüzünden birlikte evlât edinmesinin mümkün olmadığını ispat etmesi hâlinde, tek başına evlât edinebilir.

IV. Küçüğün rızası ve yaşı

Madde 308- Evlât edinilenin, evlât edinenden en az onsekiz yaş küçük olması şarttır.

Ayırt etme gücüne sahip olan küçük, rızası olmadıkça evlât edinilemez.

Vesayet altındaki küçük, ayırt etme gücüne sahip olup olmadığına bakılmaksızın vesayet dairelerinin izniyle evlât edinilebilir.

V. Ana ve babanın rızası

1.Şekil

Madde 309- Evlât edinme, küçüğün ana ve babasının rızasını gerektirir.

Rıza, küçüğün veya ana ve babasının oturdukları yer mahkemesinde sözlü veya yazılı olarak açıklanarak tutanağa geçirilir.

Verilen rıza, evlât edinenlerin adları belirtilmemiş veya evlât edinenler henüz belirlenmemiş olsa dahi geçerlidir.

2. Zamanı

Madde 310- Rıza, küçüğün doğumunun üzerinden altı hafta geçmeden önce verilemez.

Rıza, tutanağa geçirilme tarihinden başlayarak altı hafta içinde aynı usulle geri alınabilir.

Geri almadan sonra yeniden verilen rıza kesindir.

3. Rızanın aranmaması

a. Koşulları

Madde 311- Aşağıdaki hâllerde ana ve babadan birinin rızası aranmaz:

1. Kim olduğu veya uzun süreden beri nerede oturduğu bilinmiyorsa veya ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun bulunuyorsa,

2. Küçüğe karşı özen yükümlülüğünü yeterince yerine getirmiyorsa.

b. Karar

Madde 312- Küçük, gelecekte evlât edinilmek amacıyla bir kuruma yerleştirilir ve ana ve babadan birinin rızası eksik olursa, evlât edinenin veya evlât edinmede aracılık yapan kurumun istemi üzerine ve kural olarak küçüğün yerleştirilmesinden önce, onun oturduğu yer mahkemesi bu rızanın aranıp aranmamasına karar verir.

Diğer hâllerde, bu konudaki karar evlât edinme işlemleri sırasında verilir.

Ana ve babadan birinin küçüğe karşı özen yükümlülüğünü yeterince yerine getirmemesi sebebiyle rızasının aranmaması hâlinde, bu konudaki karar kendisine yazılı olarak bildirilir.

B. Erginlerin ve kısıtlıların evlât edinilmesi

Madde 313- (Değişik birinci cümle: 3/7/2005-5399/1 md.) Evlât edinenin altsoyunun açık muvafakatiyle ergin veya kısıtlı aşağıdaki hâllerde evlât edinilebilir.

1. Bedensel veya zihinsel engeli sebebiyle sürekli olarak yardıma muhtaç ve evlât edinen tarafından en az beş yıldan beri bakılıp gözetilmekte ise, ⁽¹⁾

(1) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu bentte yer alan “özü” ibaresi “engeli” şeklinde değiştirilmiştir.

2. Evlât edinen tarafından, küçükken en az beş yıl süreyle bakılıp gözetilmiş ve eğitilmiş ise,
 3. Diğer haklı sebepler mevcut ve evlât edinilen, en az beş yıldan beri evlât edinen ile aile hâlinde birlikte yaşamakta ise.

Evlî bir kimse ancak eşinin rızasıyla evlât edinilebilir.

Bunlar dışında küçüklerin evlât edinilmesine ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

C. Hükümleri

Madde 314 - Ana ve babaya ait olan haklar ve yükümlülükler evlât edinene geçer.

Evlâtlık, evlât edinenin mirasçısı olur.

Evlâtlık küçük ise evlât edinenin soyadını alır. Evlât edinen isterse çocuğa yeni bir ad verebilir.

Ergin olan evlâtlık, evlât edinilme sırasında dilerse evlât edinenin soyadını alabilir.

Eşler tarafından birlikte evlât edinilen ve ayırt etme gücüne sahip olmayan küçüklerin nüfus kaydına ana ve baba adı olarak evlât edinen eşlerin adları yazılır.

Evlâtlığın, miras ve başka haklarının zedelenmemesi, aile bağlarının devam etmesi için evlâtlığın naklen geldiği aile kütüğü ile evlât edinenin aile kütüğü arasında her türlü bağ kurulur. Ayrıca evlâtlıkla ilgili kesinleşmiş mahkeme kararı her iki nüfus kütüğüne işlenir.

Evlât edinme ile ilgili kayıtlar, belgeler ve bilgiler mahkeme kararı olmadıkça veya evlâtlık istemedikçe hiçbir şekilde açıklanamaz.

D. Şekil ve usul

I. Genel olarak

Madde 315- Evlât edinme kararı, evlât edinenin oturma yeri; birlikte evlât edinmede eşlerden birinin oturma yeri mahkemesince verilir. Mahkeme kararıyla birlikte evlâtlık ilişkisi kurulmuş olur.

Evlât edinme başvurusundan sonra evlât edinenin ölümü veya ayırt etme gücünü kaybetmesi, diğer koşullar bundan etkilenmediği takdirde evlât edinmeye engel olmaz.

Başvurudan sonra küçük ergin olursa, koşulları daha önceden yerine getirilmiş olmak kaydıyla küçüklerin evlât edinilmesine ilişkin hükümler uygulanır.

II. Araştırma

Madde 316- Evlât edinmeye, ancak esaslı sayılan her türlü durum ve koşulların kapsamlı biçimde araştırılmasından, evlât edinen ile edinilenin dinlenmelerinden ve gerektiğinde uzmanların görüşünün alınmasından sonra karar verilir.

Araştırmada özellikle evlât edinen ile edinilenin kişiliği ve sağlığı, karşılıklı ilişkileri, ekonomik durumları, evlât edinenin eğitime yeteneği, evlât edinmeye yöneltten sebepler ve aile ilişkileri ile bakım ilişkilerindeki gelişmelerin açıklığa kavuşturulması gerekir.

Evlât edinenin altsoyu varsa, onların evlât edinme ile ilgili tavır ve düşünceleri de değerlendirilir.

E. Evlâtlık ilişkisinin kaldırılması

I. Sebepleri

1. Rızanın bulunmaması

Madde 317- Yasal sebep bulunmaksızın rıza alınmamışsa, rızası alınması gereken kişiler, küçükün menfaati bunun sonucunda ağır biçimde zedelenmeyecekse, hâkimden evlâtlık ilişkisinin kaldırılmasını isteyebilirler.

2. Diğer noksanlıklar

Madde 318- Evlât edinme esasa ilişkin diğer noksanlıklardan biriyle sakatsa, Cumhuriyet savcısı veya her ilgili evlâtlık ilişkisinin kaldırılmasını isteyebilir.

Noksanlıklar bu arada ortadan kalkmış veya sadece usule ilişkin olup ilişkinin kaldırılması evlâtlığın menfaatini ağır biçimde zedeleyecek olursa, bu yola gidilemez.

II. Hak düşürücü süre ⁽¹⁾

Madde 319- Dava hakkı, evlâtlık ilişkisinin kaldırılması sebebinin öğrenilmesinden başlayarak bir yıl (...) ⁽¹⁾ geçmekle düşer. ⁽¹⁾

F. Evlâtlık işlemlerinde aracılık ⁽²⁾

Madde 320- Küçüklerin evlât edinilmesine ilişkin aracılık faaliyetleri, ancak Cumhurbaşkanınca yetki verilen kurum ve kuruluşlarca yapılır. ⁽²⁾

Aracılık faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin hususlar Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir. ⁽²⁾

BEŞİNCİ AYIRIM SOYBAĞININ HÜKÜMLERİ

A. Soyadı

Madde 321- Çocuk, ana ve baba evli ise ailenin; (...) ⁽³⁾ soyadını taşır. Ancak, ana önceki evliliğinden dolayı çifte soyadı taşıyorsa çocuk onun bekârlık soyadını taşır. ⁽³⁾

B. Karşılıklı yükümlülükler

Madde 322- Ana, baba ve çocuk, ailenin huzur ve bütünlüğünün gerektirdiği şekilde birbirlerine yardım etmek, saygı ve anlayış göstermek ve aile onurunu gözetmekle yükümlüdürler.

C. Çocuk ile kişisel ilişki

I. Ana ve baba ile

1. Kural

Madde 323- Ana ve babadan her biri, velâyeti altında bulunmayan veya kendisine bırakılmayan çocuk ile uygun kişisel ilişki kurulmasını isteme hakkına sahiptir.

2. Sınırları

Madde 324- Ana ve babadan her biri, diğerinin çocuk ile kişisel ilişkisini zedelemekten, çocuğun eğitilmesi ve yetiştirilmesini engellemekten kaçınmakla yükümlüdür.

Kişisel ilişki sebebiyle çocuğun huzuru tehlikeye girer veya ana ve baba bu haklarını birinci fıkra da öngörülen yükümlülüklerine aykırı olarak kullanırlar veya çocuk ile ciddi olarak ilgilenmezler ya da diğer önemli sebepler varsa, kişisel ilişki kurma hakkı reddedilebilir veya kendilerinden alınabilir.

(Ek üçüncü fıkra:24/11/2021-7343/38 md.) Velayet kendisine bırakılan ana veya baba, kişisel ilişki düzenlemesinin gereklerini yerine getirmezse çocuğun menfaatine aykırı olmamak kaydıyla velayet değiştirilebilir. Bu husus kişisel ilişki kurulmasına dair kararda taraflara ihtar edilir.

II. Üçüncü kişiler ile

Madde 325- Olağanüstü hâller mevcutsa, çocuğun menfaatine uygun düştüğü ölçüde çocuk ile kişisel ilişki kurulmasını isteme hakkı diğer kişilere, özellikle hısımlarına da tanınabilir.

Ana ve baba için öngörülen sınırlamalar üçüncü kişiler için kıyas yoluyla uygulanır.

III. Yetki

Madde 326- Kişisel ilişki kurulmasıyla ilgili bütün düzenlemelerde çocuğun oturduğu yer mahkemesi de yetkilidir.

(1) Bu maddede yer alan "...ve her hâlde evlât edinme işleminin üzerinden beş yıl..." ibaresi, Anayasa Mahkemesi'nin 27/12/2012 tarihli ve E.: 2012/35, K.: 2012/203 sayılı Kararı ile iptal edilmiş olup, İptal Kararı Resmi Gazete'de yayımlandığı 12/7/2013 tarihinden başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmiştir.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" ve ikinci fıkrasında yer alan "tüzükle" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle" şeklinde değiştirilmiştir.

(3) Anayasa Mahkemesi'nin 2/7/2009 tarihli ve E.: 2005/114, K.: 2009/105 sayılı Kararı ile; bu maddenin birinci cümlesinde yer alan "... evli değilse ananın ..." ibaresi iptal edilmiştir.

Boşanmaya ve evlilik birliğinin korunmasına ilişkin yetki kuralları saklıdır.

Çocuk ile kişisel ilişkiye yönelik bir düzenleme yapılınca kadar, velâyet hakkına sahip veya çocuk kendisine bırakılmış kişinin rızası dışında kişisel ilişki kurulamaz.

D. Çocukların bakım ve eğitim giderlerini karşılama

I. Kapsamı

Madde 327- Çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için gerekli giderler ana ve baba tarafından karşılanır.

Ana ve baba, yoksul oldukları veya çocuğun özel durumu olağanüstü harcamalar yapılmasını gerektirdiği takdirde ya da olağan dışı herhangi bir sebebin varlığı hâlinde, hâkimin izniyle çocuğun mallarından onun bakım ve eğitimine yetecek belli bir miktar sarfedebilirler.

II. Süresi

Madde 328- Ana ve babanın bakım borcu, çocuğun ergin olmasına kadar devam eder.

Çocuk ergin olduğu halde eğitimi devam ediyorsa, ana ve baba durum ve koşullara göre kendilerinden beklenebilecek ölçüde olmak üzere, eğitimi sona erinceye kadar çocuğa bakmakla yükümlüdürler.

III. Dava hakkı

Madde 329- Küçüğe fiilen bakan ana veya baba, diğerine karşı çocuk adına nafaka davası açabilir.

Ayırt etme gücüne sahip olmayan küçük için gereken hâllerde nafaka davası, atanacak kayyım veya vasi tarafından da açılabilir.

Ayırt etme gücüne sahip olan küçük de nafaka davası açabilir.

IV. Nafaka miktarının takdiri

Madde 330- Nafaka miktarı, çocuğun ihtiyaçları ile ana ve babanın hayat koşulları ve ödeme güçleri dikkate alınarak belirlenir. Nafaka miktarının belirlenmesinde çocuğun gelirleri de göz önünde bulundurulur.

Nafaka her ay peşin olarak ödenir.

Hâkim istem hâlinde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir.

V. Durumun değişmesi

Madde 331- Durumun değişmesi hâlinde hâkim, istem üzerine nafaka miktarını yeniden belirler veya nafakayı kaldırır.

VI. Geçici önlemler

1. Genel olarak

Madde 332- Nafaka davası açılınca hâkim, davacının istemi üzerine dava süresince gerekli olan önlemleri alır.

Soybağı tespit edilirse, davalının, uygun nafaka miktarını depo etmesine veya geçici olarak ödemesine karar verilebilir.

2. Babalığın tespitinden önce

Madde 333- Babalık davası ile birlikte nafaka istenir ve hâkim, babalık olasılığını kuvvetli bulursa, hükümden önce çocuğun ihtiyaçları için uygun bir nafakaya karar verebilir.

VII. Güvence verilmesi

Madde 334- Ana ve baba nafaka yükümlülüklerini sürekli olarak ve ısrarla yerine getirmezlerse ya da kaçma hazırlığı içinde bulundukları, mallarını gelişigüzel harcadıkları veya heba ettikleri kabul edilebilirse hâkim, gelecekteki nafaka yükümlülüklerine ilişkin olarak uygun bir güvencenin sağlanmasına veya gerektiğinde diğer önlemlerin alınmasına karar verebilir.

ALTINCI AYIRIM
VELÂYET

A. Genel olarak

I. Koşullar

Madde 335- Ergin olmayan çocuk, ana ve babasının velâyeti altındadır. Yasal sebep olmadıkça velâyet ana ve babadan alınamaz.

Hâkim vasi atanmasına gerek görmedikçe, kısıtlanan ergin çocuklar da ana ve babanın velâyeti altında kalırlar.

II. Ana ve baba evli ise

Madde 336- Evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velâyeti birlikte kullanırlar.

Ortak hayata son verilmiş veya ayrılık hâli gerçekleşmişse hâkim, velâyeti eşlerden birine verebilir.

Velâyet, ana ve babadan birinin ölümü hâlinde sağ kalana, boşanmada ise çocuk kendisine bırakılan tarafa aittir.

III. Ana ve baba evli değilse

Madde 337- Ana ve baba evli değilse velâyet anaya aittir.

Ana küçük, kısıtlı veya ölmüş ya da velâyet kendisinden alınmışsa hâkim, çocuğun menfaatine göre, vasi atar veya velâyeti babaya verir.

IV. Üvey çocuklar

Madde 338- Eşler, ergin olmayan üvey çocuklarına da özen ve ilgi göstermekle yükümlüdürler.

Kendi çocuğu üzerinde velâyeti kullanan eşe diğer eş uygun bir şekilde yardımcı olur; durum ve koşullar zorunlu kıldığı ölçüde çocuğun ihtiyaçları için onu temsil eder.

B. Velâyetin kapsamı

I. Genel olarak

Madde 339- Ana ve baba, çocuğun bakım ve eğitimi konusunda onun menfaatini göz önünde tutarak gerekli kararları alır ve uygularlar.

Çocuk, ana ve babasının sözünü dinlemekle yükümlüdür.

Ana ve baba, olgunluğu ölçüsünde çocuğa hayatını düzenleme olanağı tanırırlar; önemli konularda olabildiğince onun düşüncesini göz önünde tutarlar.

Çocuk, ana ve babasının rızası dışında evi terkedemez ve yasal sebep olmaksızın onlardan alınamaz.

Çocuğun adını ana ve babası koyar.

II. Eğitim

Madde 340- Ana ve baba, çocuğu olanaklarına göre eğitirler ve onun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâkî ve toplumsal gelişimini sağlar ve korurlar.

Ana ve baba çocuğa, özellikle bedensel ve zihinsel engelli olanlara, yetenek ve eğilimlerine uygun düşecek ölçüde, genel ve meslekî bir eğitim sağlarlar. ⁽¹⁾

III. Dinî eğitim

Madde 341- Çocuğun dinî eğitimini belirleme hakkı ana ve babaya aittir.

Ana ve babanın bu konudaki haklarını sınırlandıracak her türlü sözleşme geçersizdir.

Ergin, dinini seçmekte özgürdür.

IV. Çocuğun temsil edilmesi

Madde 342- Ana ve baba, velâyetleri çerçevesinde üçüncü kişilere karşı çocuklarının yasal temsilcisidirler.

İyiniyetli üçüncü kişiler, eşlerden her birinin diğerinin rızasıyla işlem yaptığını varsayabilirler.

Vesayet makamlarının iznine bağlı hususlar dışında kısıtlıların temsiline ilişkin hükümler velâyetteki temsilde de uygulanır.

V. Çocuğun fiil ehliyeti

Madde 343- Velâyet altındaki çocuğun fiil ehliyeti, vesayet altındaki kişinin ehliyeti gibidir.

Çocuk, borçlarından ana ve babanın çocuk malları üzerindeki haklarına bakılmaksızın kendi malvarlığı ile sorumludur.

VI. Çocuğun aileyi temsil etmesi

Madde 344- Velâyet altındaki çocuk, ayırt etme gücüne sahip ise ana ve babanın rızasıyla aile adına hukukî işlemler yapabilir; bu işlemlerden dolayı ana ve baba borç altına girer.

VII. Çocuk ile ana ve baba arasındaki hukukî işlemler

Madde 345- Çocuk ile ana veya baba arasında ya da ana ve babanın menfaatine olarak çocuk ile üçüncü kişi arasında yapılacak bir hukukî işlemle çocuğun borç altına girebilmesi, bir kayyımın katılmasına ve hâkimin onayına bağlıdır.

C. Çocuğun korunması

I. Koruma önlemleri

Madde 346- Çocuğun menfaati ve gelişmesi tehlikeye düştüğü takdirde, ana ve baba duruma çare bulamaz veya buna güçleri yetmezse hâkim, çocuğun korunması için uygun önlemleri alır.

II. Çocukların yerleştirilmesi

Madde 347- Çocuğun bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede bulunur veya çocuk manen terk edilmiş hâlde kalırsa hâkim, çocuğu ana ve babadan alarak bir aile yanına veya bir kuruma yerleştirebilir.

Çocuğun aile içinde kalması ailenin huzurunu onlardan katlanmaları beklenemeyecek derecede bozuyorsa ve durumun gereklerine göre başka çare de kalmamışsa, ana ve baba veya çocuğun istemi üzerine hâkim aynı önlemleri alabilir.

(1) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu fıkrafta yer alan "özürlü" ibaresi "engelli" şeklinde değiştirilmiştir.

Ana ve baba ile çocuğun ödeme gücü yoksa bu önlemlerin gerektirdiği giderler Devletçe karşılanır.

Nafakaya ilişkin hükümler saklıdır.

III. Velâyetin kaldırılması

1. Genel olarak

Madde 348- Çocuğun korunmasına ilişkin diğer önlemlerden sonuç alınamaz ya da bu önlemlerin yetersiz olacağı önceden anlaşılırsa, hâkim aşağıdaki hâllerde velâyetin kaldırılmasına karar verir:

1. **(Değişik: 1/7/2005-5378/38 md.)** Ana ve babanın deneyimsizliği, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri sebeplerden biriyle velayet görevini gereği gibi yerine getirememesi.

2. Ana ve babanın çocuğa yeterli ilgiyi göstermemesi veya ona karşı yükümlülüklerini ağır biçimde savsaklaması.

Velâyet ana ve babanın her ikisinden kaldırılırsa çocuğa bir vasi atanır.

Kararda aksi belirtilmedikçe, velâyetin kaldırılması mevcut ve doğacak bütün çocukları kapsar.

2. Ana veya babanın yeniden evlenmesi hâlinde

Madde 349- Velâyete sahip ana veya babanın yeniden evlenmesi, velâyetin kaldırılmasını gerektirmez. Ancak, çocuğun menfaati gerektirdiğinde velâyet sahibi değiştirilebileceği gibi, durum ve koşullara göre velâyet kaldırılarak çocuğa vasi de atanabilir.

3. Velâyetin kaldırılması hâlinde ana ve babanın yükümlülükleri

Madde 350- Velâyetin kaldırılması hâlinde ana ve babanın çocuklarının bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülükleri devam eder.

Ana ve baba ile çocuğun ödeme gücü yoksa bu giderler Devletçe karşılanır.

Nafakaya ilişkin hükümler saklıdır.

IV. Durumun değişmesi

Madde 351- Durumun değişmesi hâlinde, çocuğun korunmasına ilişkin önlemlerin yeni koşullara uydurulması gerekir.

Velâyetin kaldırılmasını gerektiren sebep ortadan kalkmışsa hâkim, re'sen ya da ana veya babanın istemi üzerine velâyeti geri verir.

YEDİNCİ AYIRIM

ÇOCUK MALLARI

A. Yönetim

I. Genel olarak

Madde 352- Ana ve baba, velâyetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdürler; kural olarak hesap ve güvence vermezler.

Ana ve babanın yükümlülüklerini yerine getirmedikleri durumlarda hâkim müdahale eder.

II. Evlilik sona erince

Madde 353- Evlilik sona erince velâyet kendisinde kalan eş, hâkime çocuğun malvarlığının dökümünü gösteren bir defter vermek ve bu malvarlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşen önemli değişiklikleri bildirmek zorundadır.

B. Kullanma hakkı

Madde 354- Ana ve baba, kusurları sebebiyle velâyetleri kaldırılmadıkça, çocuğun mallarını kullanabilirler.

C. Gelirlerin sarfi

Madde 355- Ana ve baba, çocuk mallarının gelirlerini öncelikle çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için; hakkaniyete uyduğu ölçüde de aile ihtiyaçlarını karşılamak üzere sarfedebilirler.

Gelir fazlası, çocuk mallarına katılır.

D. Çocuk mallarının kısmen sarfi

Madde 356- Olağan ihtiyaçlar gerektirdiği ölçüde sermaye biçiminde ödemeler, tazminatlar ve benzeri edimler çocuğun bakımı için kısmen kullanılabilir.

Çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için zorunluluk varsa hâkim, ana ve babaya belirlediği miktarlarda çocuğun diğer mallarına da başvurma yetkisini tanıyabilir.

E. Çocuğun serbest malları

I. Kazandırmalar

Madde 357- Ana ve baba, faiz getiren yatırım veya tasarruf hesabı açılmak üzere ya da açıkça ana ve babanın kullanmaması koşuluyla çocuğa yapılan kazandırmaların gelirlerini kendi menfaatlerine sarfedemezler.

Kazandırmada bulunan kişi, kazandırma sırasında açıkça aksini öngörmedikçe, ana ve baba bunlar üzerinde yönetim hakkına sahiptir.

II. Saklı pay

Madde 358- Ölüme bağlı tasarruf yoluyla çocuğun saklı payı ana ve babanın yönetimi dışında bırakılabilir.

Mirasbırakan yönetimi bir üçüncü kişiye bırakmışsa, tasarrufunda bu kişinin belirli zamanlarda sulh hâkimine hesap vermesini öngörebilir.

III. Meslek veya sanat için verilen mal ve kişisel kazanç

Madde 359- Ana ve baba tarafından bir meslek veya sanat ile uğraşması için çocuğa kendi malından verilen kısmın veya kendi kişisel kazancının yönetimi ve bunlardan yararlanma hakkı çocuğa aittir.

Çocuğun evde ana ve babasıyla birlikte yaşaması hâlinde, ana ve baba ondan kendisinin bakımı için uygun bir katkıda bulunmasını isteyebilirler.

F. Çocuk mallarının korunması

I. Önlemler

Madde 360- Ana ve baba, çocuğun mallarını yönetmekte her ne sebeple olursa olsun yeterince özen göstermezlerse hâkim, malların korunması için uygun önlemleri alır.

Hâkim, özellikle malların yönetimi konusunda talimat verebilir; belirli zamanlarda verilen bilgi ve hesabı yeterli görmezse, malların tevdi edilmesine veya güvence gösterilmesine karar verebilir.

II. Yönetimin ana ve babadan alınması

Madde 361- Çocuğun mallarının tehlikeye düşmesi başka bir şekilde önlenemiyorsa hâkim, yönetimin bir kayyıma devredilmesine karar verebilir.

Çocuğun, yönetimi ana ve babaya ait olmayan malları tehlikeye düştüğünde hâkim, aynı önlemlerin alınmasını kararlaştırabilir.

Çocuk mallarının gelirlerinin veya bu mallardan ayrılmış belirli miktarların kanuna uygun şekilde sarfedileceğinden kuşku duyulursa hâkim, bunların da yönetimini bir kayyıma bırakabilir.

G. Yönetimin sona ermesi

I. Malların devri

Madde 362- Ana ve baba, velâyetleri veya yönetim hakları sona erince, çocuğun mallarını, hesabıyla birlikte ergin çocuğa, vasisine veya kayyıma devrederler.

II. Ana ve babanın sorumluluğu

Madde 363- Ana ve baba, çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumludurlar.

Dürüstlük kuralına uygun olarak başkasına devrettikleri malların yerine sadece aldıkları karşılığı geri vermekle yükümlüdürler.

Kanuna uygun olarak çocuk veya aile için yaptıkları harcamalardan dolayı tazminatla yükümlü tutulmazlar.

İKİNCİ BÖLÜM

AİLE

BİRİNCİ AYIRIM

NAFAKA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

A. Nafaka yükümlülükleri

Madde 364- Herkes, yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üstsoyu ve altsoyu ile kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür.

Kardeşlerin nafaka yükümlülükleri, refah içinde bulunmalarına bağlıdır.

Eş ile ana ve babanın bakım borçlarına ilişkin hükümler saklıdır.

B. Dava hakkı

Madde 365- Nafaka davası, mirasçılıktaki sıra göz önünde tutularak açılır.

Dava, davacının geçinmesi için gerekli ve karşı tarafın malî gücüne uygun bir yardım isteminden ibarettir.

Nafakanın, yükümlülerin bir veya bir kaçından istenmesi hakkaniyete aykırıysa hâkim, onların nafaka yükümlülüğünü azaltabilir veya kaldırabilir.

Dava, nafaka alacaklısına bakmakta olan resmî veya kamuya yararlı kurumlar tarafından da açılabilir.

Hâkim, istem hâlinde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir.

Yetkili mahkeme, taraflardan birinin yerleşim yeri mahkemesidir.

C. Korunmaya muhtaç kişiler

Madde 366- Korunmaya muhtaç kişilerin bakımı, bununla yükümlü kurumlar tarafından sağlanır. Bu kurumlar, yaptıkları masrafları nafaka yükümlüsü hısımlardan isteyebilirler.

İKİNCİ AYIRIM
EV DÜZENİ

A. Koşulları

Madde 367- Aile hâlinde yaşayan birden çok kimsenin oluşturduğu topluluğun kanuna, sözleşmeye veya örf'e göre belirlenen bir ev başkanı varsa, evi yönetme yetkisi ona ait olur.

Evi yönetme yetkisi, kan veya kayın hısımlığı, işçilik, çıraklık veya benzeri sebeplerle ya da koruma ve gözetme ilişkisi içinde ev halkı olarak bir arada yaşayanların hepsini kapsar.

B. Hükümleri

I. Ev düzeni ve gözetim

Madde 368- Birlikte yaşayan kimseler evin düzenine tâbidir. Bu düzenin kuruluşunda ev halkından her birinin yararı adil biçimde gözetilir.

Ev halkının her biri, özellikle öğrenimi, eğitimi, dinî inançları, meslek ve sanatı için gerekli özgürlükten yararlanır.

Ev başkanı, birlikte yaşayanların evdeki eşyasını özenle korumak ve güvenlik altında bulundurmakla yükümlüdür.

II. Sorumluluk

Madde 369- Ev başkanı, ev halkından olan küçüğün, kısıtlının, akıl hastalığı veya akıl zayıflığı bulunan kişinin verdiği zarardan, alışılmış şekilde durum ve koşulların gerektirdiği dikkatle onu gözetim altında bulundurduğunu veya bu dikkat ve özeni gösterseydi dahi zararın meydana gelmesini engelleyemeyeceğini ispat etmedikçe sorumludur.

Ev başkanı, ev halkından akıl hastalığı veya akıl zayıflığı bulunanların kendilerini ya da başkalarını tehlikeye veya zarara düşürmemeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.

Zorunluluk hâlinde gerekli önlemlerin alınmasını yetkili makamdan ister.

III. Altsoyun denkleştirme alacağı

1. Koşulları

Madde 370- Ana ve baba veya büyük ana ve baba ile birlikte yaşayan ve emeklerini ya da gelirlerini aileye özgüleyen ergin altsoylar, buna karşılık uygun bir bedel isteyebilirler.

Uyuşmazlık hâlinde hâkim, bedelin miktarı, güvence altına alınması ve ödeme şekli hakkında karar verir.

2. İstenmesi

Madde 371- Altsoy, bu bedeli borçlunun ölümü hâlinde isteyebilir.

Alacaklı, bu alacağını borçlunun sağlığında, birlikte yaşamının sona ermesi veya işletmenin el değiştirmesi, borçluya karşı icra takibi yapılması veya onun iflâsı hâllerinde de isteyebilir.

Bu alacak zamanaşımına uğramaz. Fakat en geç borçlunun terekesinin taksimi anına kadar istenebilir.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM
AİLE MALLARI

A. Aile vakfı

Madde 372- Aile bireylerinin eğitim ve öğrenimleri, donanım ve desteklenmeleri ve bunlara benzer amaçların gerektirdiği harcamaların yapılması için kişiler hukuku ve miras hukuku hükümleri uyarınca aile vakfı kurulabilir.

Bir malın veya hakkın başkalarına geçmemek üzere aynı soydan gelenlere kuşaktan kuşağa kalacak şekilde özgülenmesi yasaktır. Böyle bir özgülenme, vakıf kurma yoluyla da yapılamaz.

B. Aile malları ortaklığı

I. Oluşumu

1. Koşulları

Madde 373- Hissimlar, kendilerine geçen mirasın tamamı veya bir bölümüyle ya da ortaya başka mallar koymak suretiyle aralarında bir aile malları ortaklığı kurabilirler.

2. Şekil

Madde 374- Aile malları ortaklığı sözleşmesinin resmî şekilde yapılması ve bütün ortakların veya temsilcilerinin imzalarını taşıması gerekir.

II. Süre

Madde 375- Aile malları ortaklığı, belirli veya belirsiz süre için kurulabilir. Süre belirlenmediği takdirde ortaklardan her biri, altı ay önceden bildirmek koşuluyla ortaklıktan çıkabilir.

Bu bildirim, tarımsal işletme ile ilgili bir ortaklıkta, ancak ürünlerin yetiştigi yere göre olağan hasat mevsiminin sonu için geçerlidir.

III. Hükmü

1. Elbirliği ile işletme

Madde 376- Aile malları ortaklığı, ortakları elbirliği ile iktisadî faaliyette bulunmak üzere birleştirir.

Aksi kararlaştırılmış olmadıkça, ortaklardan her biri eşit hakka sahiptir.

Ortaklar, ortaklık devam ettiği sürece paylarını isteyemeyecekleri gibi, bu payları üzerinde tasarruf işlemleri de yapamazlar.

2. Yönetim ve temsil

a. Genel olarak

Madde 377- Aile malları ortaklığı, tüm ortakların elbirliği ile yönetilir.

Ortaklardan her biri, olağan yönetim işlerini diğer ortakların katılmasına gerek olmaksızın yapabilir.

b. Yöneticinin yetkisi

Madde 378- Ortaklar, içlerinden birini ortaklığa yönetici olarak atayabilirler.

Yönetici, ortaklığı yönetir ve ortaklıkla ilgili işlemlerde onu temsil eder.

Ortaklığı kimin temsil edeceği ticaret siciline kaydedilmiş olmadıkça diğer ortakların temsil yetkisi bulunmadığı iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez.

3. Ortak mallar ve kişisel mallar

Madde 379- Ortaklar, ortaklığa giren malların elbirliği hâlinde malikidirler.

Ortaklar, ortaklığın borçlarından müteselsil olarak sorumludurlar.

Ortakların, ortaklık dışında bıraktıkları mallar ile aksi kararlaştırılmış olmadıkça, ortaklığın devamı sırasında miras yoluyla veya herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla edindikleri mallar, onların kişisel mallarıdır.

IV. Ortaklığın sona ermesi

1. Sebepleri

Madde 380- Aşağıdaki hâllerde ortaklık sona erer:

1. Bütün ortakların anlaşması veya feshin bildirilmesiyle,
2. Ortaklık süresi açıkça veya örtülü olarak uzatılmadığı takdirde sürenin bitmesiyle,
3. Ortaklardan birinin payının haczedilmesi ve satışının istenmesiyle,
4. Ortaklardan birinin iflâsıyla,
5. Ortaklardan birinin haklı sebebe dayanan istemiyle.

2. Fesih bildirimi, ödemededen aciz, evlenme

Madde 381- Ortaklardan biri feshi bildirir veya iflâs ederse ya da bir ortağın haczedilmiş payının satışı istenirse, öteki ortaklar, ayrılan ortağın veya alacaklılarının haklarını ödeyerek ortaklığı kendi aralarında sürdürebilirler.

Evlenen ortak, fesih bildirimine gerek olmaksızın ortaklıktaki hakkının kendisine ödenmesini isteyebilir.

3. Ölüm

Madde 382- Ortaklardan birinin ölümü hâlinde onun ortaklığa dahil olmayan mirasçıları, ancak ölen ortağa düşen payın karşılığının kendilerine ödenmesini isteyebilirler.

Ölen ortak mirasçı olarak altsoyunu bırakmışsa, bunlar öbür ortakların rızası ile onun yerine ortaklığa girebilirler.

4. Paylaşma kuralları

Madde 383- Ortaklık mallarının paylaşılması veya ayrılan ortağın payının hesaplanması, ortaklık mallarının paylaşma veya ayrılma zamanındaki değerine ve durumuna göre yapılır.

Paylaşma ve hesaplaşma uygun olmayan bir zamanda istenemez.

V. Kazanç paylı aile malları ortaklığı

1. Konusu

Madde 384- Ortaklar, aralarında yapacakları sözleşmeyle, yıllık kazançtan kendilerine belli bir pay verilmesi kaydıyla ortaklığın temsilini ve ortaklığın mallarının işletilmesini içlerinden birine bırakabilirler.

Bu pay, anlaşmayla belirlenmemişse, ortaklık mallarının uygun derecede uzun bir dönemdeki kazancın ortalama miktarı ile işleten ortağın çalışması ve yaptığı harcama göz önünde tutularak adil bir biçimde belirlenir.

2. Özel sona erdirmeye sebepleri

Madde 385- İşletme ve temsili üzerine alan ortak, malları gereği gibi işletmediği veya yükümlülüklerini yerine getirmediği takdirde, ortakların ortaklığın feshini isteme hakları vardır.

Otaklardan birinin, haklı sebeplere dayanarak istemde bulunması üzerine hâkim, mirastaki paylaşma kurallarını göz önünde bulundurarak, bu ortağın işletme ve temsili üzerine alan ortakla birlikte yönetime ve ortaklık mallarından yararlanmaya katılmasına karar verebilir.

Otakların elbirliği ile işlettikleri ortaklığa ilişkin kurallar, kazanç paylı aile malları ortaklığında da uygulanır.

*C. Aile yurdu**I. Genel olarak*

Madde 386- Konutlar, tarıma veya sanayiye elverişli taşınmazlar, eklentileriyle birlikte aile yurdu hâline getirilebilir.

*II. Kurulması**1. Koşulları*

Madde 387- Aile yurdu hâline getirilecek taşınmazların büyüklüğü, üzerindeki rehin haklarına ve malikin diğer mallarına bakılmaksızın, bir ailenin normal geçimine ve barınmasına yetecek ölçüden fazla olamaz.

Mahkemece haklı sebeplere dayanılarak geçici bir istisna kabul edilmiş olmadıkça malikin, taşınmazı veya üzerindeki tesisi kendisinin işletmesi ya da konutta oturması zorunludur.

*2. Usul ve şekil**a. İlân*

Madde 388- Alacaklılar ve aile yurdu kurulması yüzünden haklarının zedelenmesi ihtimali bulunan kişiler, kuruluştan önce mahkemece yapılan ilânla itirazlarını iki ay içinde bildirmeye çağrılırlar.

Durum, alacakları taşınmaz rehniyle güvenceye bağlanmış olanlara ve hacizli alacaklılara ayrıca bildirilir.

b. Üçüncü kişilerin haklarının korunması

Madde 389- Aile yurdu hâline getirilecek taşınmazda yurt olabilmesi için gerekli koşullar bulunur ve yurdun kurulmasına üçüncü kişiler itiraz etmez veya itirazın haksız olduğu anlaşılırsa, mahkeme kuruluşa izin verir.

Süresi içinde itiraz eden alacaklıların ilgilerinin kesildiği ispat edilmedikçe veya taşınmaz üzerinde bulunan rehin ve hacizler kaldırılmadıkça, aile yurdu kurulmasına izin verilemez. Borç, itiraz eden veya rehinli alacaklı lehine vadeye bağlı olsa bile, aile yurdu kurmak isteyen borçlu hemen ödemede bulunabilir.

c. Tapu kütüğüne şerh verilmesi

Madde 390- Bir taşınmazın aile yurdu hâline getirilmesi, ancak izne ilişkin mahkeme kararının o taşınmazın tapu kütüğüne şerh verilmesiyle mümkün olur; bu husus mahkemece ilân edilir.

*III. Sonuçları**1. Tasarruf hakkının sınırlanması*

Madde 391- Aile yurdu hâline getirilen taşınmazlar devrolunamaz, rehnedilemez ve kiraya verilemez.

Aile yurdu ve eklentileri hakkında, mahkeme eliyle yönetim hâli saklı kalmak kaydıyla, cebri icra yoluna başvurulamaz.

2. Kan hısımlarının aile yurduna alınması

Madde 392- Malikin, yoksulluğu sebebiyle aile yurduna alınmaya muhtaç bulunan ve kabullerine engel olacak durumları olmayan üstsoyunu, altsoyunu ve kardeşlerini yurda kabul etmesine mahkemece karar verilebilir.

3. *Malikin ödemede acze düşmesi*

Madde 393- Malik borçlarını ödemede acze düşerse, aile yurdunu yönetmek üzere mahkemece bir yönetici atanır.

Yönetici, yurdu amacına ve alacaklıların menfaatlerine uygun biçimde yönetir.

Alacaklılar, haklarını aciz belgelerindeki tarih ve iflâstaki sıraya göre alırlar.

IV. *Sona ermesi*

1. *Malikin ölümü hâlinde*

Madde 394- Malikin ölümünden sonra aile yurdunun devam edebilmesi, taşınmazın mirasçılara yurt olarak geçmesine ilişkin bir ölüme bağlı tasarrufun yapılmış olmasına bağlıdır.

Böyle bir tasarruf yoksa, malik ölünce tapu kütüğündeki yurda ilişkin şerh silinir.

2. *Malikin sağlığında*

Madde 395- Malik sağlığında yurda son verebilir.

Bunun için malik, tapu kütüğündeki kaydı sildirmek üzere bir dilekçeyle mahkemeye başvurur; bu istem mahkemece ilân olunur.

İlân tarihinden başlayarak iki ay içinde bir itiraz yapılmaz veya yapılan itirazın haksızlığı anlaşırsa, mahkeme kütükteki kaydın silinmesine izin verir.

ÜÇÜNCÜ KISIM
VESAYET
BİRİNCİ BÖLÜM
VESAYET DÜZENİ
BİRİNCİ AYIRIM
VESAYET ORGANLARI

A. *Genel olarak*

Madde 396- Vesayet organları, vesayet daireleri ile vasi ve kayyımlardır.

B. *Vesayet daireleri*

I. *Kamu vesayeti*

Madde 397- Kamu vesayeti, vesayet makamı ve denetim makamından oluşan vesayet daireleri tarafından yürütülür.

Vesayet makamı, sulh hukuk mahkemesi; denetim makamı, asliye hukuk mahkemesidir.

II. *Özel vesayet*

1. *Koşulları*

Madde 398- Vesayet altındaki kişinin menfaatinin haklı gösterdiği, özellikle bir işletmenin, bir ortaklığın veya benzeri işlerin sürdürülmesi gerektiği takdirde vesayet istisnâ olarak bir aileye verilebilir.

Bu durumda vesayet makamının yetki, görev ve sorumluluğu kurulacak aile meclisine geçer.

2. Kurulması

Madde 399- Özel vesayet, vesayet altına alınan kişinin fiil ehliyetine sahip iki yakın hısımının veya bir hısımları ile eşinin istemi üzerine denetim makamı tarafından kurulur.

3. Aile meclisi

Madde 400- Aile meclisi, vesayet altındaki kişinin vasi olmaya ehil, denetim makamınca dört yıl için atanacak en az üç hısımından oluşur.

Vesayet altına alınanın eşi de aile meclisine üye olabilir.

4. Güvence

Madde 401- Aile meclisi üyeleri, görevlerini gereği gibi yerine getireceklerine dair güvence vermek zorundadırlar.

Güvence sağlanmadan özel vesayet kurulamaz.

5. Sona ermesi

Madde 402- Aile meclisi görevini yapmadığı veya vesayet altındaki kişinin menfaati gerektirdiği takdirde, denetim makamı her zaman aile meclisini değiştirebileceği gibi özel vesayeti de sona erdirebilir.

C. Vasi ve kayyım

Madde 403- Vasi, vesayet altındaki küçüğün veya kısıtlının kişiliği ve malvarlığı ile ilgili bütün menfaatlerini korumak ve hukukî işlemlerde onu temsil etmekle yükümlüdür.

Kayyım, belirli işleri görmek veya malvarlığını yönetmek için atanır.

Bu Kanunun vasi hakkındaki hükümleri, aksi belirtilmiş olmadıkça kayyım hakkında da uygulanır.

İKİNCİ AYIRIM

VESAYETİ GEREKTİREN HÂLLER

A. Küçüklük

Madde 404- Velâyet altında bulunmayan her küçük vesayet altına alınır.

Görevlerini yaparlarken vesayeti gerektiren böyle bir hâlin varlığını öğrenen nüfus memurları, idarî makamlar, noterler ve mahkemeler, bu durumu hemen yetkili vesayet makamına bildirmek zorundadırlar.

B. Kısıtlama

I. Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı

Madde 405- Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle işlerini göremeyen veya korunması ve bakımı için kendisine sürekli yardım gereken ya da başkalarının güvenliğini tehlikeye sokan her ergin kısıtlanır.

Görevlerini yaparlarken vesayet altına alınmayı gerekli kılan bir durumun varlığını öğrenen idarî makamlar, noterler ve mahkemeler, bu durumu hemen yetkili vesayet makamına bildirmek zorundadırlar.

II. Savurganlık, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı, kötü yönetim

Madde 406- Savurganlığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı veya malvarlığını kötü yönetmesi sebebiyle kendisini veya ailesini darlık veya yoksulluğa düşürme tehlikesine yol açan ve bu yüzden devamlı korunmaya ve bakıma muhtaç olan ya da başkalarının güvenliğini tehdit eden her ergin kısıtlanır.

III. Özgürlüğü bağlayıcı ceza

Madde 407- Bir yıl veya daha uzun süreli özgürlüğü bağlayıcı bir cezaya mahkûm olan her ergin kısıtlanır.

Cezayı yerine getirmekle görevli makam, böyle bir hükümlünün cezasını çekmeye başladığını, kendisine vasi atanmak üzere hemen yetkili vesayet makamına bildirmekle yükümlüdür.

IV. İstek üzerine ⁽¹⁾

Madde 408- Yaşlılığı, engelliliği, deneyimsizliği veya ağır hastalığı sebebiyle işlerini gerektiği gibi yönetemediğini ispat eden her ergin kısıtlanmasını isteyebilir.

C. Usul

I. İlgilinin dinlenilmesi ve bilirkişi raporu

Madde 409- Bir kimse dinlenilmeden savurganlığı, alkol veya uyuşturucu Madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı, kötü yönetimi veya isteği sebebiyle kısıtlanamaz.

Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle kısıtlamaya ancak resmî sağlık kurulu raporu üzerine karar verilir. **(Ek cümle:6/12/2019-7196/52 md.)** Bu raporun tanzimi için gerektiğinde 436 ncı madde hükümleri uygulanır. Hâkim, karar vermeden önce, kurul raporunu göz önünde tutarak kısıtlanması istenen kişiyi dinleyebilir.

II. İlân

Madde 410- Kısıtlama kararı, kesinleşince hemen kısıtlının yerleşim yeri ile nüfusa kayıtlı olduğu yerde ilân olunur.

Kısıtlama, iyiniyetli üçüncü kişileri ilândan önce etkilemez.

Ayırt etme gücüne sahip olmamanın sonuçlarına ilişkin hükümler saklıdır.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM YETKİ

A. Vesayet işlerinde yetki

Madde 411- Vesayet işlerinde yetki küçüğün veya kısıtlının yerleşim yerindeki vesayet dairelerine aittir.

B. Yerleşim yerinin değişmesi

Madde 412- Vesayet makamının izni olmadıkça vesayet altındaki kişi yerleşim yerini değiştiremez.

Yerleşim yerinin değişmesi hâlinde yetki, yeni vesayet dairelerine geçer. Bu takdirde kısıtlama yeni yerleşim yerinde ilân olunur.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM VASİNİN ATANMASI

A. Koşulları

I. Genel olarak

Madde 413- Vesayet makamı, bu görevi yapabilecek yetenekte olan bir ergini vasi olarak atar.

Gereken durumlarda, bu görevi birlikte veya vesayet makamı tarafından belirlenen yetkileri uyarınca ayrı ayrı yerine getirmek üzere birden çok vasi atanabilir.

Rızaları bulunmadıkça birden çok kimse vesayeti birlikte yürütmekle görevlendirilemez.

(1) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu maddede yer alan “sakatlığı” ibaresi “engelliliği” şeklinde değiştirilmiştir.

II. Eşin ve hısımların önceliği

Madde 414- Haklı sebepler engel olmadıkça, vesayet makamı, vesayet altına alınacak kişinin öncelikle eşini veya yakın hısımlarından birini, vasilik koşullarına sahip olmaları kaydıyla bu göreve atar. Bu atamada yerleşim yerlerinin yakınlığı ve kişisel ilişkiler göz önünde tutulur.

III. İlgililerin isteği

Madde 415- Haklı sebepler engel olmadıkça, vasilğe, vesayet altına alınacak kişinin ya da ana veya babasının gösterdiği kimse atanır.

IV. Vasiliği kabul yükümlülüğü

Madde 416- Vesayet altına alınan kimsenin yerleşim yerinde oturanlardan vasilğe atananlar, bu görevi kabul etmekle yükümlüdürler.

Aile meclisince atanma hâlinde vasilği kabul yükümlülüğü yoktur.

V. Vasilikten kaçınma sebepleri

Madde 417- Aşağıdaki kişiler vasilği kabul etmeyebilirler:

1. Altmış yaşını doldurmuş olanlar,
2. Bedensel engelleri veya sürekli hastalıkları sebebiyle bu görevi güçlükle yapabilecek olanlar, ⁽¹⁾
3. Dörtten çok çocuğun velisi olanlar,
4. Üzerinde vasilik görevi olanlar,
5. Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Cumhurbaşkanı yardımcısı, bakanlar, hâkimlik ve savcılık mesleği mensupları. ⁽²⁾

VI. Vasiliğe engel olan sebepler

Madde 418- Aşağıdaki kişiler vasi olamazlar:

1. Kısıtlılar,
2. Kamu hizmetinden yasaklılar veya haysiyetsiz hayat sürenler,
3. Menfaati kendisine vasi atanacak kişinin menfaati ile önemli ölçüde çatışanlar veya onunla aralarında düşmanlık bulunanlar,
4. İlgili vesayet daireleri hâkimleri.

B. Atama usulü

I. Vasinin atanması

Madde 419- Vesayet makamı, gecikmeksizin vasi atamakla yükümlüdür.

Gerek duyulduğunda henüz ergin olmayanların da kısıtlanmasına karar verilebilir; ancak, kısıtlama kararı ergin olduktan sonra sonuç doğurur.

Kısıtlanan ergin çocuklar kural olarak vesayet altına alınmayıp velâyet altında bırakılır.

II. Geçici önlemler

Madde 420- Vesayet işleri zorunlu kıldığı takdirde vesayet makamı, vasinin atanmasından önce de re'sen gerekli önlemleri alır; özellikle, kısıtlanması istenen kişinin fiil ehliyetini geçici olarak kaldırabilir ve ona bir temsilci atayabilir.

Vesayet makamının kararı ilân olunur.

(1) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu bentte yer alan ““özürleri” ibaresi “engelleri” şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu bentte yer alan “ve Bakanlar Kurulu üyeleri” ibaresi “üyeleri, Cumhurbaşkanı yardımcısı, bakanlar,” şeklinde değiştirilmiştir.

III. Tebliğ ve ilân

Madde 421- Atama kararı vasiye hemen tebliğ olunur.

Kısıtlamaya ve vasi atanmasına veya kısıtlanan velâyet altında bırakılmışsa buna ilişkin karar, kısıtlının yerleşim yerinde ve nüfusa kayıtlı olduğu yerde ilân olunur.

IV. Kaçınma ve itiraz

1. Usul

Madde 422- Vasiliğe atanan kişi, bu durumun kendisine tebliğinden başlayarak on gün içinde vasilikten kaçınma hakkını kullanabilir.

İlgili olan herkes, vasinin atandığını öğrendiği günden başlayarak on gün içinde atamanın kanuna aykırı olduğunu ileri sürebilir.

Vesayet makamı, vasilikten kaçınma veya itiraz sebebini yerinde görürse yeni bir vasi atar; yerinde görmediği takdirde, bu konudaki görüşü ile birlikte gerekli kararı vermek üzere durumu denetim makamına bildirir.

2. Geçici görev

Madde 423- Vasiliğe atanan kimse, vasilikten kaçınmış veya atanmasına itiraz edilmiş olsa bile, yerine bir başkası atanıncaya kadar vasiye ait görevleri yerine getirmekle yükümlüdür.

3. Karar

Madde 424- Denetim makamı, vereceği kararı vasiliğe atanmış olan kimseye ve vesayet makamına bildirir.

Vasiliğe atananın görevden alınması hâlinde vesayet makamı, hemen yeni bir vasi atar.

V. Görevin verilmesi

Madde 425- Atama kararı kesinleşince vesayet makamı vasinin göreve başlaması için gerekli işlemleri yapar.

BEŞİNCİ AYIRIM

KAYYIMLIK VE YASAL DANIŞMANLIK

A. Kayyımlığı gerektiren hâller

I. Temsil

Madde 426- Vesayet makamı, aşağıda yazılı olan veya kanunda gösterilen diğer hâllerde ilgilisinin isteği üzerine veya re'sen temsil kayyımı atar:

1. Ergin bir kişi, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri bir sebeple ivedi bir işini kendisi görebilecek veya bir temsilci atayabilecek durumda değilse,
2. Bir işte yasal temsilcinin menfaati ile küçüğün veya kısıtlının menfaati çatışlıyorsa,
3. Yasal temsilcinin görevini yerine getirmesine bir engel varsa.

II. Yönetim

1. Kanun gereği

Madde 427- Vesayet makamı, yönetimi kimseye ait olmayan mallar için gereken önlemleri alır ve özellikle aşağıdaki hâllerde bir yönetim kayyımı atar:

1. Bir kimse uzun süreden beri bulunamaz ve oturduğu yer de bilinemezse,

2. Vesayet altına alınması için yeterli bir sebep bulunmamakla beraber, bir kişi malvarlığını kendi başına yönetmek veya bunun için temsilci atamak gücünden yoksunsa,

3. Bir terekede mirasçılık hakları henüz belli değilse veya ceninin menfaatleri gerekli kılırsa,

4. Bir tüzel kişi gerekli organlardan yoksun kalmış ve yönetimi başka yoldan sağlanamamışsa,

5. Bir hayır işi veya genel yarar amacı güden başka bir iş için halktan toplanan para ve sair yardımı yönetme veya harcama yolu sağlanamamışsa.

2. İstek üzerine

Madde 428- İsteğe bağlı kısıtlama sebeplerinden biri varsa, ergin bir kişiye kendi isteği üzerine bir kayyım atanabilir.

B. Yasal danışmanlık

Madde 429- Kısıtlanması için yeterli sebep bulunmamakla beraber korunması bakımından fiil ehliyetinin sınırlanması gerekli görülen ergin bir kişiye aşağıdaki işlerde görüşü alınmak üzere bir yasal danışman atanır:

1. Dava açma ve sulh olma,
2. Taşınmazların alımı, satımı, rehnedilmesi ve bunlar üzerinde başka bir aynî hak kurulması,
3. Kıymetli evrakın alımı, satımı ve rehnedilmesi,
4. Olağan yönetim sınırları dışında kalan yapı işleri,
5. Ödünç verme ve alma,
6. Ana parayı alma,
7. Bağışlama,
8. Kambiyo taahhüdü altına girme,
9. Kefil olma.

Aynı koşullar altında bir kimsenin malvarlığını yönetme yetkisi, gelirlerinde dilediği gibi tasarruf hakkı saklı kalmak üzere kaldırılabilir.

C. Yetki

Madde 430- Temsil kayyımı, kendisine kayyım atanacak kimsenin yerleşim yeri vesayet makamı tarafından atanır.

Yönetim kayyımı, malvarlığının büyük bölümünün yönetildiği veya temsil edilen kimsenin payına düşen malların bulunduğu yer vesayet makamı tarafından atanır.

D. Usul

Madde 431- Vasinin atanması usulüne ilişkin kurallar, kayyım ve yasal danışmanın atanmasında da uygulanır.

Kayyım veya yasal danışman atanmasına ilişkin karar, ancak vesayet makamının gerekli görmesi hâlinde ilân olunur.

ALTINCI AYIRIM
KORUMA AMACIYLA ÖZGÜRLÜĞÜN KISITLANMASI

A. Koşulları

Madde 432- Akıl hastalığı, akıl zayıflığı, alkol veya uyuşturucu Madde bağımlılığı, ağır tehlike arzeden bulaşıcı hastalık veya serserilik sebeplerinden biriyle toplum için tehlike oluşturan her ergin kişi, kişisel korunmasının başka şekilde sağlanamaması hâlinde, tedavisi, eğitimi veya ıslahı için elverişli bir kuruma yerleştirilir veya alıkonulabilir. Görevlerini yaparlarken bu sebeplerden birinin varlığını öğrenen kamu görevlileri, bu durumu hemen yetkili vesayet makamına bildirmek zorundadırlar.

Bu konuda kişinin çevresine getirdiği külfet de göz önünde tutulur.

İlgili kişi durumu elverir elvermez kurumdan çıkarılır.

B. Yetki

Madde 433- Yerleştirme veya alıkoymaya karar verme yetkisi, ilgilinin yerleşim yeri veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde bulunduğu yer vesayet makamına aittir.

Yerleştirme veya alıkoymaya karar veren vesayet makamı, kurumdan çıkarmaya da yetkilidir.

C. Bildirim yükümlülüğü

Madde 434- Kısıtlı bir kişi bir kuruma yerleştirildiği veya alıkonulduğu ya da ergin bir kişi hakkında vesayete ilişkin diğer önlemlerin alınmasına gerek görüldüğü takdirde, kişinin bulunduğu yer vesayet makamı veya özel kanunlarda öngörülen ilgililer, durumu yerleşim yeri vesayet makamına bildirmekle yükümlüdürler.

D. İtiraz

Madde 435- Kuruma yerleştirilen kişi veya yakınları, verilen karara karşı kendilerine bildirilmesinden başlayarak on gün içinde denetim makamına itiraz edebilirler.

Bu hak, kurumdan çıkarılma isteminin reddi hâlinde de kullanılabilir.

E. Usul

1. Genel olarak

Madde 436- Koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanması, aşağıdaki kurallar saklı kalmak üzere, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa tâbidir:

1. Karar verilirken ilgilinin bunun sebepleri hakkında bilgilendirilmesi ve karara karşı denetim makamına itiraz edebileceğine yazılı olarak dikkatinin çekilmesi zorunludur.

2. Bir kuruma yerleştirilen kişiye, alıkonulma kararına veya kurumdan çıkarılma isteminin reddine karşı en geç on gün içinde denetim makamına itiraz edebileceği derhal yazılı olarak bildirilir.

3. Mahkeme kararını gerektiren her istem, gecikmeksizin yetkili hâkime ulaştırılır.

4. Yerleştirme kararı veren vesayet makamı veya hâkim durumun özelliklerine göre bu istemin görüşülmesini erteleyebilir.

5. Akıl hastalığı, akıl zayıflığı, alkol veya uyuşturucu Madde bağımlılığı, ağır tehlike arzeden bulaşıcı hastalığı olanlar hakkında, ancak resmi sağlık kurulu raporu alındıktan sonra karar verilebilir. **(Mülga cümle:6/12/2019-7196/53md.) (...)**

6. **(Ek:6/12/2019-7196/53md.)** Resmi sağlık kurulu raporunun alınabilmesini temin amacıyla; kişinin vücudundan kan veya benzeri biyolojik örneklerle kıl, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabilir, kişiye gerekli tıbbi müdahaleler yapılabilir ve gerektiğinde kişi, hekim ön raporu üzerine en fazla yirmi gün süreyle sağlık kuruluşuna yerleştirilebilir.

7. **(Ek:6/12/2019-7196/53md.)** Bu madde kapsamında alınan kararların icrası için gerektiğinde ilgili kişi hakkında zor kullanılabilir ve sağlık görevlilerinden gerekli tıbbi yardım alınabilir.

II. Yargılama usulü

Madde 437- Hâkim, basit yargılama usulüne göre karar verir.

Gerektiğinde ilgili kişiye adli yardım sağlanır.

(Değişik fıkra:6/12/2019-7196/54 md.) Hâkim, ilgili kişiyi dinler ve gecikmeksizin kararını verir.

İKİNCİ BÖLÜM
VESAYETİN YÜRÜTÜLMESİ
BİRİNCİ AYIRIM
VASİNİN GÖREVLERİ

*A. Göreve başlama**I. Defter tutma*

Madde 438- Vasiliğe atanma kararının kesinleşmesi üzerine vasi ile vesayet makamının görevlendireceği bir kişi tarafından, vakit geçirilmeksizin, yönetilecek malvarlığının defteri tutulur.

Vesayet altındaki kişi ayırt etme gücüne sahipse, olanak bulunduğu takdirde defter tutulurken hazır bulundurulur.

Koşullar gerektirdiği takdirde denetim makamı, vasi ve vesayet makamının isteği üzerine vesayet altındaki kişinin malvarlığının resmî defterinin tutulmasına karar verebilir. Bu defter, mirastaki resmî defterin alacaklılara karşı doğurduğu sonuçları doğurur ve oradaki usul uyarınca tutulur.

II. Değerli şeylerin saklanması

Madde 439- Kıymetli evrak, değerli eşya, önemli belge ve benzerleri, malvarlığının yönetimi bakımından bir sakınca yoksa, vesayet makamının gözetimi altında güvenli bir yere konulur.

III. Taşınırın satılması

Madde 440- Vesayet altındaki kişinin menfaati gerektirirse değerli şeylerin dışındaki taşınır, vesayet makamının vereceği talimat uyarınca, açık artırma ile satılır. Hâkim, özel durumları, taşınırın niteliğini veya değerinin azlığını göz önüne alarak pazarlıkla satışa da karar verebilir.

Vesayet altındaki kişinin kendisi veya ailesi için özel bir değer taşıyan şeyler, zorunluluk olmadıkça satılamaz.

*IV. Paraların yatırılması**1. Yatırma zorunluluğu*

Madde 441- Vesayet altındaki kişinin kendisi veya malvarlığının yönetimi için gerekli olmayan paralar, faiz getirmek üzere, vesayet makamı tarafından belirlenen millî bir bankaya yatırılır veya Hazine tarafından çıkarılan menkul kıymetlere çevrilir.

Paranın yatırılmasını bir aydan fazla geciktiren vasi, faiz kaybını ödemekle yükümlüdür.

2. Yatırımların dönüştürülmesi

Madde 442- Yeteri kadar güven verici olmayan yatırımlar, güvenli yatırımlara dönüştürülür.

Dönüştürme işleminin uygun zamanda ve vesayet altındaki kişinin menfaati gözetilerek yapılması gerekir.

V. Ticarî ve sınaî işletmeler

Madde 443- Vesayet altındaki kişinin malvarlığı içinde ticarî, sınaî veya benzeri bir işletme varsa; vesayet makamı, bunların işletilmesinin devamı veya tasfiyesi için gerekli talimatı verir.

VI. Taşınmazların satılması

Madde 444- Taşınmazların satışı, vesayet makamının talimatı uyarınca ve ancak vesayet altındaki kişinin menfaati gerekli kıldığı hâllerde mümkündür.

Satış, vesayet makamının bu iş için görevlendireceği bir kişi tarafından vasi de hazır olduğu hâlde açık artırmayla yapılır ve ihale vesayet makamının onamasıyla tamam olur; onamaya ilişkin kararın ihale gününden başlayarak on gün içinde verilmesi gerekir.

Ancak denetim makamı, istisnâ olarak özel durumları, taşınmazın niteliğini veya değerinin azlığını göz önüne alarak pazarlıkla satışa da karar verebilir.

B. Özen ve temsil

I. Kişiyi özen

1. Küçüklerde

a. Genel olarak

Madde 445- Vesayet altındaki kişi küçük ise, vasi onun bakımı ve eğitimi için gereken önlemleri almakla yükümlüdür.

Vesayet dairelerinin yetkilerine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, vasi bu konuda ana ve babanın yetkilerine sahiptir.

b. Koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanması

Madde 446- Küçüklerin koruma amacıyla bir kuruma yerleştirilmesine vasinin başvurusu üzerine vesayet makamı veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde bizzat vasi karar verir ve durumu derhâl vesayet makamına bildirir.

Bunun dışında usul ve yetkiyle ilgili konularda kısıtlı olsun veya olmasın erginlerin korunması amacıyla özgürlüklerinin kısıtlanmasına ilişkin hükümler uygulanır.

Onaltı yaşını doldurmamış çocuk bu konuda mahkemeye bizzat başvuramaz.

2. Kısıtlılarda

Madde 447- Vasi, kısıtlıyı korumak ve bütün kişisel işlerinde ona yardım etmekle yükümlüdür.

Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde vasi, koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanmasına ilişkin hükümlere göre kısıtlıyı bir kuruma yerleştirebilir veya orada alıkoyabilir ve durumu derhal vesayet makamına bildirir.

II. Temsil

1. Genel olarak

Madde 448- Vesayet dairelerinin yetkilerine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla vasi, vesayet altındaki kişiyi bütün hukukî işlemlerinde temsil eder.

2. Yasak işlemler

Madde 449- Vesayet altındaki kişi adına kefil olmak, vakıf kurmak ve önemli bağışlarda bulunmak yasaktır.

3. *Vesayet altındaki kişinin görüşünün alınması*

Madde 450- Vesayet altındaki kişi görüşlerini oluşturma ve açıklama yeteneğine sahipse, vasi önemli işlerde karar vermeden önce olanak ölçüsünde, onun görüşünü almakla yükümlüdür.

Vesayet altındaki kişinin işi uygun bulmuş olması vasiyi sorumluluktan kurtarmaz.

4. *Vesayet altındaki kişinin yapabileceği işler*

a. *Vasinin rızası*

Madde 451- Ayırt etme gücüne sahip olan vesayet altındaki kişi, vasiinin açık veya örtülü izni veya sonraki onamasıyla yükümlülük altına girebilir veya bir haktan vazgeçebilir.

Yapılan işlem diğer tarafın belirlediği veya başvurusu üzerine hâkimin belirleyeceği uygun bir süre içinde onanmazsa, diğer taraf bununla bağlı olmaktan kurtulur.

b. *Onamamanın sonucu*

Madde 452- Vasiinin onamadığı işlemlerde taraflardan her biri verdiğini geri isteyebilir. Ancak, vesayet altındaki kişi, sadece kendi menfaatine harcanan veya geri isteme zamanında malvarlığında mevcut olan zenginleşme tutarıyla ya da iyiniyetli olmaksızın elden çıkarmış olduğu miktarla sorumludur.

Vesayet altındaki kişi, fiil ehliyetine sahip olduğu hususunda diğer tarafı yanıltmış ise, onun bu yüzden uğradığı zarardan sorumlu olur.

5. *Meslek veya sanat*

Madde 453- Vesayet altındaki kişiye vesayet makamı tarafından bir meslek veya sanatın yürütülmesi için izin verilmiş ise, o kişi bununla ilgili her türlü olağan işlemleri yapmaya yetkilidir ve bu tür işlemlerden dolayı bütün malvarlığı ile sorumludur.

c. *Malvarlığının yönetilmesi*

1. *Yönetim ve hesap tutma yükümlülüğü*

Madde 454- Vasi, vesayet altındaki kişinin malvarlığını iyi bir yönetici gibi özenle yönetmek zorundadır.

Vasi, yönetimle ilgili hesap tutmak ve vesayet makamının belirlediği tarihlerde ve her hâlde yılda bir defa hesabı onun incelemesine sunmakla yükümlüdür.

Vesayet altındaki kişi görüşlerini oluşturma ve açıklama yeteneğine sahip ise, hesabın hâkim tarafından incelenmesi sırasında olanak ölçüsünde hazır bulundurulur.

II. *Serbest mallar*

Madde 455- Vesayet altındaki kişi, kendi tasarrufuna bırakılmış olan mallar ile vasiinin izniyle çalışarak kazandığı malları serbestçe yönetir ve kullanır.

D. *Görevin süresi*

Madde 456- Vasi, kural olarak iki yıl için atanır.

Vesayet makamı, bu süreyi her defasında ikişer yıl uzatabilir.

Dört yıl dolunca vasi, vasilikten kaçınma hakkını kullanabilir.

E. *Vasinin ücreti*

Madde 457 - Vasi, vesayet altındaki kişinin malvarlığından, olanak bulunmadığı takdirde Hazinesinden karşılanmak üzere kendisine bir ücret verilmesini isteyebilir. Ödenecek ücret, yönetimin gerektirdiği emek ve yönetilen malvarlığının geliri göz önünde tutulmak suretiyle her hesap dönemi için vesayet makamı tarafından belirlenir.

İKİNCİ AYIRIM
KAYYIMIN GÖREVLERİ

A. Kayyımın konumu

Madde 458- Bir kimseye kayyım atanması onun fiil ehliyetini etkilemez. Yasal danışmanlığa ilişkin hükümler saklıdır.

Kayyımın görev süresi ve ücreti vesayet makamı tarafından belirlenir.

B. Kayyımlığın kapsamı

I. Belli bir iş

Madde 459- Belli bir iş için görevlendirilmiş olan kayyım, vesayet makamının talimatına aynen uymak zorundadır.

II. Malvarlığının yönetimi

Madde 460- Kayyım bir malvarlığının yönetimi ve gözetimi ile görevlendirilmiş ise, yalnız o malvarlığının yönetim ve korunması için gerekli olan işleri yapabilir.

Kayyımın, bunun dışındaki işleri yapabilmesi, temsil olunanın vereceği özel yetkiye, temsil olunan bu yetkiyi verecek durumda değilse vesayet makamının iznine bağlıdır.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM
VESAYET DAİRELERİNİN GÖREVLERİ

A. Şikâyet ve itiraz

Madde 461- Ayırt etme gücüne sahip olan vesayet altındaki kişi ve her ilgili, vasinin eylem ve işlemlerine karşı vesayet makamına şikâyetle bulunabilir.

Vesayet makamının kararlarına karşı tebliğ gününden başlayarak on gün içinde denetim makamına itiraz edilebilir.

B. İzin

I. Vesayet makamından

Madde 462- Aşağıdaki hâllerde vesayet makamının izni gereklidir:

1. Taşınmazların alımı, satımı, rehnedilmesi ve bunlar üzerinde başka bir aynî hak kurulması,
2. Olağan yönetim ve işletme ihtiyaçları dışında kalan taşınır veya diğer hak ve değerlerin alımı, satımı, devri ve rehnedilmesi,
3. Olağan yönetim sınırlarını aşan yapı işleri,
4. Ödünç verme ve alma,
5. Kambiyo taahhüdü altına girme,
6. Bir yıl veya daha uzun süreli ürün ve üç yıl veya daha uzun süreli taşınmaz kirası sözleşmeleri yapılması,
7. Vesayet altındaki kişinin bir sanat veya meslekle uğraşması,
8. Acele hâllerde vasinin geçici önlemler alma yetkisi saklı kalmak üzere, dava açma, sulh olma, tahkim ve konkordato yapılması,

9. Mal rejimi sözleşmeleri, mirasın paylaştırılması ve miras payının devri sözleşmeleri yapılması,

10. Borç ödemededen aciz beyanı,

11. Vesayet altındaki kişi hakkında hayat sigortası yapılması,

12. Çıraklık sözleşmesi yapılması,

13. Vesayet altındaki kişinin bir eğitim, bakım veya sağlık kurumuna yerleştirilmesi,

14. Vesayet altındaki kişinin yerleşim yerinin değiştirilmesi.

II. Denetim makamından

Madde 463- Aşağıdaki hâllerde vesayet makamının izninden sonra denetim makamının da izni gereklidir:

1. Vesayet altındaki kişinin evlât edinmesi veya evlât edinilmesi,

2. Vesayet altındaki kişinin vatandaşlığa girmesi veya çıkması,

3. Bir işletmenin devralınması veya tasfiyesi, kişisel sorumluluğu gerektiren bir ortaklığa girilmesi veya önemli bir sermaye ile bir şirkete ortak olunması,

4. Ömür boyu aylık veya gelir bağlama veya ölünceye kadar bakma sözleşmeleri yapılması,

5. Mirasın kabulü, reddi veya miras sözleşmesi yapılması,

6. Küçüğün ergin kılınması,

7. Vesayet altındaki kişi ile vasi arasında sözleşme yapılması.

C. Rapor ve hesapların incelenmesi

Madde 464- Vesayet makamı, vasinin belli dönemlerde vereceği rapor ve hesapları inceler; gerekli gördüğü hâllerde bunların tamamlanması veya düzeltilmesini ister.

Vesayet makamı, rapor ve hesapları kabul veya reddeder; gerektiğinde vesayet altındaki kişinin menfaatini korumak için uygun önlemleri alır.

D. İzin bulunmaması

Madde 465- Kanunen gerektiği hâlde vasinin yetkili vesayet dairelerinin iznini almadan yapmış olduğu işlemler, vesayet altındaki kişinin vasinin izni olmaksızın yaptığı işlem hükmündedir.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM VESAYET ORGANLARININ SORUMLULUĞU

A. Özen yükümü

Madde 466- Vesayet organları ve vesayet işleriyle görevlendirilmiş olan diğer kişiler, bu görevlerini yerine getirirken iyi bir yönetimin gerektirdiği özeni göstermekle yükümlüdürler.

B. Vasinin sorumluluğu

Madde 467- Vasi, görevini yerine getirirken kusurlu davranışıyla vesayet altındaki kişiye verdiği zarardan sorumludur.

Kayyım ve yasal danışmanlar hakkında da aynı hüküm uygulanır.

C. Devletin sorumluluğu

Madde 468- Devlet, vesayet dairelerinde görevli olanların hukuka aykırı olarak sebebiyet verdikleri zararlardan doğrudan doğruya sorumlu olduğu gibi; vasi, kayyım ve yasal danışmanlara tazmin ettirilemeyen zararlardan da sorumludur.

Zararı tazmin eden Devlet, zararın meydana gelmesinde kusurlu olanlara rücu eder.

Zararın doğmasına kusurları ile sebep olanlar, rücu hakkını kullanan Devlete karşı müteselsilen sorumludurlar.

D. Görev ve yetki

Madde 469- Devletin vesayet dairelerinde görevli kişilere karşı rücu davasına bakmaya, vesayet dairelerinin bulunduğu yere en yakın asliye mahkemesi yetkilidir.

Vesayetle ilgili tazminat ve diğer rücu davaları vesayet dairelerinin bulunduğu yer asliye mahkemesinde görülür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
VESAYETİN SONA ERMESİ
BİRİNCİ AYIRIM
VESAYETİ GEREKTİREN HÂLLERİN
SONA ERMESİ

A. Küçüklerde

Madde 470- Küçük üzerindeki vesayet, onun ergin olmasıyla kendiliğinden sona erer.

Erginliğe mahkemece karar verilmiş ise, mahkeme aynı zamanda küçüğün hangi tarihte ergin olacağını tespit ve ilân eder.

B. Hükümlülerde

Madde 471- Özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkûmiyet sebebiyle kısıtlı bulunan kişi üzerindeki vesayet, hapis hâlinin sona ermesiyle kendiliğinden ortadan kalkar.

C. Diğer kısıtlılarda

I. Kaldırılması

Madde 472- Diğer kısıtlılar üzerindeki vesayet, yetkili vesayet makamının kararıyla sona erer.

Vesayeti gerektiren sebebin ortadan kalkması üzerine vesayet makamı vesayetin sona ermesine karar verir.

Kısıtlı ve ilgililerden her biri, vesayetin kaldırılması isteminde bulunabilir.

II. Usulü

1. İlân

Madde 473- Kısıtlama ilân edilmişse, kaldırılması da ilân olunur.

Fiil ehliyetinin yeniden kazanılması, ilânın yapılmasına bağlı değildir.

2. Akıl hastalığı veya akıl zayıflığında

Madde 474- Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı yüzünden kısıtlanmış olan kişi üzerindeki vesayetin kaldırılmasına, ancak kısıtlama sebebinin ortadan kalkmış olduğunun resmî sağlık kurulu raporu ile belirlenmesi hâlinde karar verilebilir.

3. Savurganlık, alkol veya uyuşturucu Madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı, kötü yönetimde

Madde 475- Savurganlığı, alkol veya uyuşturucu Madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı veya malvarlığını kötü yönetmesi sebebiyle kısıtlanmış olan kişinin vesayet kaldırılmasını isteyebilmesi, en az bir yıldan beri vesayet altına alınmasını gerektiren sebeple ilgili olarak bir şikâyet meydana vermemiş olmasına bağlıdır.

4. İstek üzerine kısıtlamada

Madde 476- Kendi isteğiyle kısıtlanmış olan kişi üzerindeki vesayet kaldırılması, kısıtlamayı gerektiren sebebin ortadan kalkmasına bağlıdır.

D. Kayımlıkta ve yasal danışmanlıkta

I. Genel olarak

Madde 477- Temsil kayımlığı, kayıyının yapmakla görevlendirildiği işin bitirilmesiyle sona erer.

Yönetim kayımlığı, kayıyının atanmasını gerektiren sebebin ortadan kalkması veya kayıyının görevden alınmasıyla sona erer.

Yasal danışmanlık, vesayet kaldırılmasına ilişkin hükümler uyarınca vesayet makamının kararıyla sona erer.

II. İlân

Madde 478- Atamanın ilân edilmiş olması veya vesayet makamının gerekli görmesi hâllerinde, kayımlığın sona erdiği de ilân olunur.

İKİNCİ AYIRIM

VASİLİK GÖREVİNİN SONA ERMESİ

A. Fiil ehliyetinin yitirilmesi ve ölüm

Madde 479- Vasilik görevi, vasiinin fiil ehliyetini yitirmesi veya ölümüyle sona erer.

B. Sürenin sona ermesi ve uzatılmaması

I. Sürenin dolması

Madde 480- Vasilik görevi, uzatılmadığı takdirde, sürenin dolmasıyla sona erer.

II. Engelin veya kaçınma sebebinin ortaya çıkması

Madde 481- Vasi, vasiliğe engel bir sebebin ortaya çıkması hâlinde görevinden çekilmek zorundadır.

Vasi, bir kaçınma sebebi ortaya çıktığı takdirde sürenin bitiminden önce görevinden alınmasını isteyebilir; ancak, önemli sebeplerin varlığı hâlinde görevine devam etmek zorundadır.

III. Göreve devam zorunluluğu

Madde 482- Görevi sona eren vasi, yenisi göreve başlayıncaya kadar zorunlu işleri yapmakla yükümlüdür.

C. Görevden alınma

I. Sebepleri

Madde 483- Vasi, görevini ağır surette savsaklar, yetkilerini kötüye kullanır veya güveni sarsıcı davranışlarda bulunur ya da borç ödemede acze düşerse, vesayet makamı tarafından görevden alınır.

Vasinin görevini yapmakta yetersizliği sebebiyle vesayet altındaki kişinin menfaatleri tehlikeye düşerse, vesayet makamı kusuru olmasa bile vasiyi görevden alabilir.

II. Usulü

1. İstek üzerine veya re'sen

Madde 484- Ayırt etme gücüne sahip olan vesayet altındaki kişi veya her ilgili, vasiinin görevden alınmasını isteyebilir.

Görevden alınmayı gerektiren sebebin varlığını başka bir yoldan öğrenen vesayet makamı, vasiyi re'sen görevden almakla yükümlüdür.

2. Araştırma ve uyarı

Madde 485- Vesayet makamı, ancak gerekli araştırmayı yaptıktan ve vasiyi dinledikten sonra onu görevden alabilir.

Vesayet makamı, ağır olmayan hâllerde vasiye görevden alınacağı konusunda uyarıda bulunur.

3. Geçici önlemler

Madde 486- Gecikmesinde tehlike bulunan hâllerde vesayet makamı, vasiye geçici olarak işten el çektilip bir kayyım atayabileceği gibi; gerekirse muhtemel zararı göz önünde bulundurarak vasiinin mallarına ihtiyati haciz koyabilir ve tutuklanmasını da isteyebilir.

4. Diğer önlemler

Madde 487- Vesayet makamı, görevden alma ve uyarıda bulunmanın yanı sıra, vesayet altındaki kişinin korunması için gerekli diğer önlemleri de almakla yükümlüdür.

5. İtiraz

Madde 488- İlgililer, vesayet makamının kararlarına karşı, tebliğ gününden başlayarak on gün içinde denetim makamına itiraz edebilirler. Denetim makamı, gerektiğinde duruşma da yaparak bu itirazı kesin karara bağlar.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM VESAYETİN SONA ERMESİNİN SONUÇLARI

A. Kesin hesap ve malvarlığının teslimi

Madde 489- Görevi sona eren vasi, yönetimle ilgili son raporu ve kesin hesabı vesayet makamına vermekle yükümlü olduğu gibi; malvarlığını vesayet altındaki kişiye, mirasçılara veya yeni vasiye teslim edilmek üzere hazır bulundurmak zorundadır.

B. Rapor ve hesabın incelenmesi

Madde 490- Son rapor ve kesin hesap belli zamanlarda verilen rapor ve hesaplar gibi vesayet makamı tarafından incelenir ve onaylanır.

C. Vasiinin görevine son verilmesi

Madde 491- Son rapor ve kesin hesap onaylandıktan ve malvarlığı vesayet altındaki kişiye, mirasçılara veya yeni vasiye teslim edildikten sonra, vesayet makamı vasiinin görevinin sona erdiğine karar verir.

Vesayet makamı, son rapor ve kesin hesabın onaylanması veya reddi konusundaki kararı ile birlikte kesin hesabı vesayet altındaki kişiye, mirasçılara veya yeni vasiye, tazminat davası açma hakları bulunduğunu da belirtmek suretiyle tebliğ eder. Bu tebliğde vasiinin görevine son verildiği de belirtilir.

*D. Sorumluluk davasında zamanaşımı**I. Olağan zamanaşımı*

Madde 492- Sorumlu vasi ve kayyım karşı açılacak tazminat davası kesin hesabın tebliğ edildiği tarihten başlayarak bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

Tazmin ettirilemeyen zararlar için Devlete karşı açılacak tazminat davasının zamanaşımı süresi, zararın vasi, kayyım ve yasal danışmana tazmin ettirilemeyeceğinin anlaşılmasından başlayarak bir yıldır.

Vesayet dairelerinde görevli olanların sebebiyet verdikleri zararlardan dolayı Devlete karşı açılacak davaların zamanaşımı genel hükümlere tâbidir.

Devletin rücu davası, rücu hakkının doğumunun üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

II. Olağanüstü zamanaşımı

Madde 493- Olağan zamanaşımı süresi işlemeye başlamadan önce zarar gören tarafından bilinmesi veya anlaşılması olanağı bulunmayan bir hesap yanlışlığına veya bir sorumluluk sebebine dayanan tazminat davası, hesap yanlışlığının veya sorumluluk sebebinin öğrenilmesinden başlayarak bir yıl içinde açılabilir.

Vesayetten doğan tazminat davaları, her hâlde kesin hesabın tebliğinin üzerinden on yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

E. Vesayet altındaki kişinin alacağı

Madde 494- Vesayet altındaki kişinin vasi veya Devlete karşı alacakları imtiyazlı olacaktır.

ÜÇÜNCÜ KİTAP
MİRAS HUKUKU
BİRİNCİ KISIM
MİRASÇILAR
BİRİNCİ BÖLÜM
YASAL MİRASÇILAR

*A. Kan hısımları**I. Altsoy*

Madde 495- Mirasbırakanın birinci derece mirasçıları, onun altsoyudur.

Çocuklar eşit olarak mirasçıdırlar.

Mirasbırakandan önce ölmüş olan çocukların yerini, her derecede halefiyet yoluyla kendi altsoyları alır.

II. Ana ve baba

Madde 496- Altsoyu bulunmayan mirasbırakanın mirasçıları, ana ve babasıdır. Bunlar eşit olarak mirasçıdırlar.

Mirasbırakandan önce ölmüş olan ana ve babanın yerlerini, her derecede halefiyet yoluyla kendi altsoyları alır.

Bir tarafta hiç mirasçı bulunmadığı takdirde, bütün miras diğer taraftaki mirasçılara kalır.

III. Büyük ana ve büyük baba

Madde 497- Altsoyu, ana ve babası ve onların altsoyu bulunmayan mirasbırakanın mirasçıları, büyük ana ve büyük babalarıdır. Bunlar, eşit olarak mirasçılardır.

Mirasbırakandan önce ölmüş olan büyük ana ve büyük babaların yerlerini, her derecede halefiyet yoluyla kendi altsoyları alır.

Ana veya baba tarafından olan büyük ana ve büyük babalardan biri altsoyu bulunmaksızın mirasbırakandan önce ölmüşse, ona düşen pay aynı taraftaki mirasçılara kalır.

Ana veya baba tarafından olan büyük ana ve büyük babaların ikisi de altsoyları bulunmaksızın mirasbırakandan önce ölmüşlerse, bütün miras diğer taraftaki mirasçılara kalır.

Sağ kalan eş varsa, büyük ana ve büyük babalardan birinin mirasbırakandan önce ölmüş olması hâlinde, payı kendi çocuğuna; çocuğu yoksa o taraftaki büyük ana ve büyük babaya; bir taraftaki büyük ana ve büyük babanın her ikisinin de ölmüş olmaları hâlinde onların payları diğer tarafa geçer.

IV. Evlilik dışı hısımlar

Madde 498- Evlilik dışında doğmuş ve soybağı, tanıma veya hâkim hükmüyle kurulmuş olanlar, baba yönünden evlilik içi hısımlar gibi mirasçı olurlar.

B. Sağ kalan eş

Madde 499- Sağ kalan eş, birlikte bulunduğu zümreye göre mirasbırakana aşağıdaki oranlarda mirasçı olur:

1. Mirasbırakanın altsoyu ile birlikte mirasçı olursa, mirasın dörtte biri,
2. Mirasbırakanın ana ve baba zümresi ile birlikte mirasçı olursa, mirasın yarısı,
3. Mirasbırakanın büyük ana ve büyük babaları ve onların çocukları ile birlikte mirasçı olursa, mirasın dörtte üçü, bunlar da yoksa mirasın tamamı eşe kalır.

C. Evlâtlık

Madde 500- Evlâtlık ve altsoyu, evlât edinene kan hısımlı gibi mirasçı olurlar. Evlâtlığın kendi ailesindeki mirasçılığı da devam eder.

Evlât edinen ve hısımları, evlâtlığa mirasçı olmazlar.

D. Devlet

Madde 501- Mirasçı bırakmaksızın ölen kimsenin mirası Devlete geçer.

İKİNCİ BÖLÜM ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLAR BİRİNCİ AYIRIM TASARRUF EHLİYETİ

A. Ehliyet

I. Vasiyette

Madde 502- Vasiyet yapabilmek için ayırt etme gücüne sahip ve onbeş yaşını doldurmuş olmak gerekir.

II. Miras sözleşmesinde

Madde 503- Miras sözleşmesi yapabilmek için ayırt etme gücüne sahip ve ergin olmak, kısıtlı bulunmamak gerekir.

B. İrade sakatlığı

Madde 504- Mirasbırakanın yanıltma, aldatma, korkutma veya zorlama etkisi altında yaptığı ölüme bağlı tasarruf geçersizdir. Ancak, mirasbırakan yanıltıldığını veya aldatıldığını öğrendiği ya da korkutma veya zorlamanın etkisinden kurtulduğu günden başlayarak bir yıl içinde tasarruftan dönmediği takdirde tasarruf geçerli sayılır.

Ölüme bağlı tasarrufta kişinin veya şeyin belirtilmesinde açık yanıltma hâlinde mirasbırakanın gerçek arzusu kesin olarak tespit edilebilirse, tasarruf bu arzuya göre düzeltilir.

İKİNCİ AYIRIM TASARRUF ÖZGÜRLÜĞÜ

A. Tasarruf edilebilir kısım

I. Kapsamı

Madde 505- (Değişik birinci fıkra: 4/5/2007-5650/1 md.) Mirasçı olarak altsoyu, ana ve babası veya eşi bulunan miras bırakan, mirasının saklı paylar dışında kalan kısmında ölüme bağlı tasarrufta bulunabilir.

Bu mirasçılardan hiç biri yoksa, mirasbırakan mirasının tamamında tasarruf edebilir.

II. Saklı pay

Madde 506- Saklı pay aşağıdaki oranlardan ibarettir:

1. Altsoy için yasal miras payının yarısı,
2. Ana ve babadan her biri için yasal miras payının dörtte biri,
3. **(Mülga: 4/5/2007-5650/2 md.)**
4. Sağ kalan eş için, altsoy veya ana ve baba zümresiyle birlikte mirasçı olması hâlinde yasal miras payının tamamı, diğer hâllerde yasal miras payının dörtte üçü.

III. Tasarruf edilebilir kısmın hesabı

1. Borçların indirilmesi

Madde 507- Tasarruf edilebilir kısım, terekenin mirasbırakanın ölümü günündeki durumuna göre hesaplanır.

Hesap yapılırken, mirasbırakanın borçları, cenaze giderleri, terekenin mühürlenmesi ve yazımı giderleri, mirasbırakan ile birlikte yaşayan ve onun tarafından bakılan kimselerin üç aylık geçim giderleri terekeden indirilir.

2. Sağlararası karşılıksız kazandırmalar

Madde 508- Mirasbırakanın sağlararası karşılıksız kazandırmaları, tenkise tâbi oldukları ölçüde, tasarruf edilebilir kısmın hesabında terekeye eklenir.

3. Sigorta alacakları

Madde 509- Mirasbırakanın kendi ölümünde ödenmek üzere üçüncü kişi lehine hayat sigortası sözleşmesi yapması veya böyle bir kişiyi sonradan lehdar olarak tayin etmesi ya da sigortacıya karşı olan istem hakkını sağlararası veya ölüme bağlı tasarrufla karşılıksız olarak üçüncü kişiye devretmesi hâlinde, sigorta alacağının mirasbırakanın ölümü zamanındaki satın alma değeri terekeye eklenir.

B. Mirasçılıktan çıkarma

I. Sebepleri

Madde 510- Aşağıdaki durumlarda mirasbırakan, ölüme bağlı bir tasarrufla saklı paylı mirasçısını mirasçılıktan çıkarabilir:

1. Mirasçı, mirasbırakana veya mirasbırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemişse,
2. Mirasçı, mirasbırakana veya mirasbırakanın ailesi üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemişse.

II. Hükümleri

Madde 511- Mirasçılıktan çıkarılan kimse, mirastan pay alamayacağı gibi; tenkis davası da açamaz.

Mirasbırakan başka türlü tasarrufla bulunmuş olmadıkça, mirasçılıktan çıkarılan kimsenin miras payı, o kimse mirasbırakandan önce ölmüş gibi, mirasçılıktan çıkarılanın varsa altsoyuna, yoksa mirasbırakanın yasal mirasçılarına kalır.

Mirasçılıktan çıkarılan kimsenin altsoyu, o kimse mirasbırakandan önce ölmüş gibi saklı payını isteyebilir.

III. İspat yükü

Madde 512- Mirasçılıktan çıkarma, mirasbırakan ancak buna ilişkin tasarrufunda çıkarma sebebini belirtmişse geçerlidir.

Mirasçılıktan çıkarılan kimse itiraz ederse, belirtilen sebebin varlığını ispat, çıkarmadan yararlanan mirasçıya veya vasiyet alacaklısına düşer.

Sebebin varlığı ispat edilememiş veya çıkarma sebebi tasarrufla belirtilmemişse tasarruf, mirasçının saklı payı dışında yerine getirilir; ancak, mirasbırakan bu tasarrufu çıkarma sebebi hakkında düştüğü açık bir yanlışla yüzünden yapmışsa, çıkarma geçersiz olur.

IV. Borç ödemededen aciz sebebiyle mirasçılıktan çıkarma

Madde 513- Mirasbırakan, hakkında borç ödemededen aciz belgesi bulunan altsoyunu, saklı payının yarısı için mirasçılıktan çıkarabilir. Ancak, bu yarıyı mirasçılıktan çıkarılanın doğmuş ve doğacak çocuklarına özgülemesi şarttır.

Miras açıldığı zaman borç ödemededen aciz belgesinin hükmü kalmamışsa veya belgenin kapsadığı borç tutarı mirasçılıktan çıkarılanın miras payının yarısını aşmıyorsa, mirasçılıktan çıkarılanın istemi üzerine çıkarma iptal olunur.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM
ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARIN
ÇEŞİTLERİ

A. Genel olarak

Madde 514- Mirasbırakan, tasarruf özgürlüğünün sınırları içinde, malvarlığının tamamında veya bir kısmında vasiyetname ya da miras sözleşmesiyle tasarrufla bulunabilir.

Mirasbırakanın üzerinde tasarruf etmediği kısım yasal mirasçılara kalır.

B. Koşullar ve yüklemeler

Madde 515- Mirasbırakan, ölüme bağlı tasarruflarını koşullara veya yüklemelere bağlayabilir. Tasarruf hüküm ve sonuçlarını doğurduğu andan itibaren, her ilgili koşul veya yüklemenin yerine getirilmesini isteyebilir.

Hukuka veya ahlâka aykırı koşullar ve yüklemeler, ilişkin bulundukları tasarrufu geçersiz kılar. Anlamsız veya yalnız başkalarını rahatsız edici nitelikte olan koşullar ve yüklemeler yok sayılır.

C. Mirasçı atama

Madde 516- Mirasbırakan, mirasının tamamı veya belli bir oranı için bir veya birden çok kişiyi mirasçı atayabilir.

Bir kişinin, mirasın tamamını veya belli bir oranını almasını içeren her tasarruf, mirasçı atanması sayılır.

D. Belirli mal bırakma

I. Konusu

Madde 517- Mirasbırakan, bir kimseye onu mirasçı atamaksızın belirli bir mal bırakma yoluyla kazandırmada bulunabilir.

Belirli mal bırakma, ölüme bağlı tasarrufla bir kimseye terekedeki bir malın mülkiyetinin veya terekenin tamamı ya da bir kısmı üzerinde intifa hakkının kazandırılmasına yönelik olabileceği gibi; bir kimse lehine tereke değeri üzerinden bir edimin yerine getirilmesinin, bir iradın bağlanmasının veya bir kimsenin bir borçtan kurtarılmasının, mirasçılar veya belirli mal bırakılanlara yükletilmesi suretiyle de olabilir.

Bırakılan belirli mal terekede bulunmadığı takdirde, tasarruftan aksi anlaşılmadıkça, ölüme bağlı tasarrufu yerine getirmekle yükümlü olanlar borçtan kurtulurlar.

II. Teslim borcu

Madde 518- Bırakılan belirli mal, mirasın açılması anındaki durumuyla teslim olunur; yarar ve hasar, mirasın açılması anında kendisine belirli mal bırakılana geçer.

Tasarrufu yerine getirme ile yükümlü olan kimse, mirasın açılmasından sonra bırakılan belirli mala yaptığı harcamalar ve mala verdiği zararlardan dolayı, vekâletsiz iş görenin haklarına sahip ve borçlarıyla yükümlü olur.

III. Tereke ile ilgisi

Madde 519- Tereke mevcudunu veya tasarrufu yerine getirme yükümlüsüne yapılan kazandırmayı ya da saklı payı zedeleyen tasarrufların orantılı olarak tenkisi istenebilir.

Tasarrufu yerine getirme yükümlüsü, mirasçılığı veya kendisine bırakılan kazandırmayı reddetmiş ya da mirasbırakandan önce ölmüş veya mirastan yoksun kalmış olsa bile tasarruf yürürlükte kalır; yerine getirme borcu, bu durumlardan yararlananlara geçer.

Yasal veya atanmış mirasçı, mirası reddetmiş olsa bile lehine yapılmış bir tasarrufun yerine getirilmesini isteyebilir.

E. Yedek mirasçı atama

Madde 520- Mirasbırakan, atadığı mirasçının kendisinden önce ölmesi veya mirası reddetmesi hâlinde onun yerine geçmek üzere bir veya birden çok kişiyi yedek mirasçı olarak atayabilir.

Bu kural belirli mal bırakmada da uygulanır.

F. Artmırasçı atama

I. Belirlenmesi

Madde 521- Mirasbırakan, ölüme bağı tasarrufuyla önmırasçı atadığı kişiyi mirası artmırasçıya devretmekle yükümlü kılabilir.

Aynı yükümlülük artmırasçıya yüklenemez.

Bu kurallar belirli mal bırakmada da uygulanır.

II. Artmırasçıya geçiş

Madde 522- Tasarrufta geçiş anı belirtilmemişse miras, önmırasçının ölümüyle artmırasçıya geçer.

Tasarrufta geçiş anı gösterilmiş olup önmırasçının ölümünde bu an henüz gelmemişse miras, güvence göstermeleri koşuluyla önmırasçının mirasçılarına teslim edilir.

Mirasın artmırasçıya geçmesine herhangi bir sebeple olanak kalmadığı anda miras, önmırasçıya; önmırasçı ölmüşse onun mirasçılarına kesin olarak kalır.

III. Güvence

Madde 523- Önmırasçıya geçen mirasın sulh mahkemesince defteri tutulur.

Mirasbırakan açıkça başışık tutmadıkça, mirasın önmırasçıya teslimi onun güvence göstermesine bağıdır. Taşınmazlarda bu güvence, yeterli görüldüğü takdirde mirası geçirme yükümlülüğünün tapu kütüğüne şerh verilmesiyle de sağlanabilir.

Önmırasçı güvence göstermez veya artmırasçının beklenen haklarını tehlikeye düşürürse, mirasın resmen yönetimine karar verilir.

IV. Hükümleri

1. Önmırasçı hakkında

Madde 524- Önmırasçı, mirası atanmış mirasçılar gibi kazanır.

Önmırasçı, mirasa artmırasçıya geçirme yükümlülüğü ile sahip olur.

2. Artmırasçı hakkında

Madde 525- Artmırasçı, mirası belirlenmiş olan geçiş anında sağ ise kazanır.

Artmırasçı geçiş anından önce ölmüşse, tasarrufta aksi öngörölmüş olmadıkça, miras önmırasçıya kalır.

Önmırasçı mirasbırakanın ölümünde sağ değilse veya mirastan yoksun kalmışsa ya da mirası reddederse, miras artmırasçıya geçer.

G. Vakıf

Madde 526- Mirasbırakan, terekesinin tasarruf edilebilir kısmının tamamını veya bir bölümünü özgülemek suretiyle vakıf kurabilir.

Vakıf, ancak kanun hükümlerine uyulmak koşuluyla tüzel kişilik kazanır.

H. Miras sözleşmeleri

I. Olumlu miras sözleşmesi

Madde 527- Mirasbırakan, miras sözleşmesiyle mirasını veya belirli malını sözleşme yaptığı kimseye ya da üçüncü bir kişiye bırakma yükümlülüğü altına girebilir.

Mirasbırakan, malvarlığında eskisi gibi serbestçe tasarruf edebilir; ancak, miras sözleşmesindeki yükümlülüğü ile bağdaşmayan ölüme bağı tasarruflarına veya başışlamalarına itiraz edilebilir.

II. Mirastan feragat sözleşmesi

1. Kapsamı

Madde 528 - Mirasbırakan, bir mirasçısı ile karşılıksız veya bir karşılık sağlanarak mirastan feragat sözleşmesi yapabilir.

Feragat eden, mirasçılık sıfatını kaybeder.

Bir karşılık sağlanarak mirastan feragat, sözleşmede aksi öngörülmedikçe feragat edenin altsoyu için de sonuç doğurur.

2. Hükümden düşmesi

Madde 529- Mirastan feragat sözleşmesi belli bir kişi lehine yapılmış olup bu kişinin herhangi bir sebeple mirasçı olamaması hâlinde, feragat hükümden düşer.

Mirastan feragat sözleşmesi belli bir kişi lehine yapılmamışsa, en yakın ortak kökün altsoyu lehine yapılmış sayılır ve bunların herhangi bir sebeple mirasçı olamaması hâlinde, feragat yine hükümden düşer.

3. Tereke alacaklılarının hakları

Madde 530- Mirasın açılması anında tereke, borçları karşılayamıyorsa ve borçlar mirasçılar tarafından da ödenmiyorsa, feragat eden ve mirasçıları, alacaklılara karşı feragat için ölümünden önceki beş yıl içinde mirasbırakandan almış oldukları karşılıktan, mirasın açılması anındaki zenginleşmeleri tutarında sorumludurlar.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARIN ŞEKİLLERİ

A. Vasiyet

I. Şekilleri

1. Genel olarak

Madde 531- Vasiyet, resmî şekilde veya mirasbırakanın el yazısı ile ya da sözlü olarak yapılabilir.

2. Resmî vasiyetname

a. Düzenlenmesi

Madde 532 - Resmî vasiyetname, iki tanığın katılmasıyla resmî memur tarafından düzenlenir.

Resmî memur, sulh hâkimi, noter veya kanunla kendisine bu yetki verilmiş diğer bir görevli olabilir.

b. Memurun işlevi

Madde 533 - Mirasbırakan, arzularını resmî memura bildirir. Bunun üzerine memur, vasiyetnameyi yazar veya yazdırır ve okuması için mirasbırakana verir.

Vasiyetname, mirasbırakan tarafından okunup imzalanır.

Memur, vasiyetnameyi tarih koyarak imzalar.

c. Tanıkların katılması

Madde 534 - Vasiyetnameye tarih ve imza konulduktan hemen sonra mirasbırakan, vasiyetnameyi okuduğunu, bunun son arzularını içerdiğini memurun huzurunda iki tanığa beyan eder.

Tanıklar, bu beyanın kendi önlerinde yapıldığını ve mirasbırakanı tasarrufa ehil gördüklerini vasiyetnameye yazarak veya yazdırarak altını imzalarlar.

Vasiyetname içeriğinin tanıklara bildirilmesi zorunlu değildir.

d. Mirasbırakan tarafından okunmaksızın ve imzalanmaksızın düzenleme

Madde 535- Mirasbırakan vasiyetnameyi bizzat okuyamaz veya imzalayamazsa, memur vasiyetnameyi iki tanığın önünde ona okur ve bunun üzerine mirasbırakan vasiyetnamenin son arzularını içerdiğini beyan eder.

Bu durumda tanıklar, hem mirasbırakanın beyanının kendi önlerinde yapıldığını ve onu tasarrufa ehil gördüklerini; hem vasiyetnamenin kendi önlerinde memur tarafından mirasbırakana okunduğunu ve onun vasiyetnamenin son arzularını içerdiğini beyan ettiğini vasiyetnameye yazarak veya yazdırarak altını imzalarlar.

e. Düzenlemeye katılma yasağı

Madde 536- Fiil ehliyeti bulunmayanlar, bir ceza mahkemesi kararıyla kamu hizmetinden yasaklılar, okur yazar olmayanlar, mirasbırakanın eşi, üstsoy ve altsoy kan hısımları, kardeşleri ve bu kişilerin eşleri, resmî vasiyetnamenin düzenlenmesine memur veya tanık olarak katılamazlar.

Resmî vasiyetnamenin düzenlenmesine katılan memura ve tanıklara, bunların üstsoy ve altsoy kan hısımlarına, kardeşlerine ve bu kişilerin eşlerine o vasiyetname ile kazandırmada bulunulamaz.

f. Vasiyetnamenin saklanması

Madde 537- Resmî vasiyetnameyi düzenleyen memur, vasiyetnamenin aslını saklamakla yükümlüdür.

3. El yazılı vasiyetname

Madde 538- El yazılı vasiyetnamenin yapıldığı yıl, ay ve gün gösterilerek başından sonuna kadar mirasbırakanın el yazısıyla yazılmış ve imzalanmış olması zorunludur.

El yazılı vasiyetname, saklanmak üzere açık veya kapalı olarak notere, sulh hâkimine veya yetkili memura bırakılabilir.

4. Sözlü vasiyet

a. Son arzuları anlatma

Madde 539- Mirasbırakan; yakın ölüm tehlikesi, ulaşımın kesilmesi, hastalık, savaş gibi olağanüstü durumlar yüzünden resmî veya el yazılı vasiyetname yapamıyorsa, sözlü vasiyet yoluna başvurabilir.

Bunun için mirasbırakan, son arzularını iki tanığa anlatır ve onlara bu beyanına uygun bir vasiyetname yazmaları veya yazdırmaları görevini yükler.

Resmî vasiyetname düzenlenmesinde okur yazar olma koşulu dışında, tanıklara ilişkin yasaklar, sözlü vasiyetteki tanıklar için de geçerlidir.

b. Belgeleme

Madde 540- Mirasbırakan tarafından görevlendirilen tanıklardan biri, kendilerine beyan edilen son arzuları, yer, yıl, ay ve günü de belirterek hemen yazar, bu belgeyi imzalar ve diğer tanığa imzalatır. Yazılan belgeyi ikisi birlikte vakit geçirmeksizin bir sulh veya asliye mahkemesine verirler ve mirasbırakanı vasiyetname yapmaya ehil gördüklerini, onun son arzularını olağanüstü durum içinde kendilerine anlattığını hâkime beyan ederler.

Tanıklar, daha önce bir belge düzenlemek yerine, vakit geçirmeksizin mahkemeye başvurup yukarıdaki hususları beyan ederek mirasbırakanın son arzularını bir tutanağa geçirebilirler.

Sözlü vasiyet yoluna başvuran kimse askerlik hizmetinde bulunuyorsa, teğmen veya daha yüksek rütbeli bir subay; Ülke sınırları dışında seyreden bir ulaşım aracında bulunuyorsa, o aracın sorumlu yöneticisi; sağlık kurumlarında tedavi edilmekteyse, sağlık kurumunun en yetkili yöneticisi hâkim yerine geçer.

c. Hükümden düşme

Madde 541- Mirasbırakan için sonradan diğer şekillerde vasiyetname yapma olanağı doğarsa, bu tarihin üzerinden bir ay geçince sözlü vasiyet hükümden düşer.

II. Vasiyetten dönme

1. Yeni vasiyetname ile

Madde 542- Mirasbırakan, vasiyetname için kanunda öngörülen şekillerden birine uymak suretiyle yeni bir vasiyetname yaparak önceki vasiyetnameden her zaman dönebilir.

Vasiyetnamenin tamamından veya bir kısmından dönülebilir.

2. Yok etme ile

Madde 543- Mirasbırakan, yok etmek suretiyle de vasiyetnameden dönebilir.

Kaza sonucunda veya üçüncü kişinin kusuruyla yok olan ve içeriğinin aynen ve tamamen belirlenmesine olanak bulunmayan vasiyetname hükümsüz kalır. Tazminat isteme hakkı saklıdır.

3. Sonraki tasarruflar

Madde 544- Mirasbırakan, önceki vasiyetnamesini ortadan kaldırmaksızın yeni bir vasiyetname yaparsa, kuşkuyla yer bırakmayacak surette önceki vasiyetnameyi tamamlamadıkça, sonraki vasiyetname onun yerini alır.

Belirli mal bırakma vasiyeti de, vasiyetnamede aksi belirtilmedikçe, mirasbırakanın sonradan o mal üzerinde bu vasiyetle bağdaşmayan başka bir tasarrufta bulunmasıyla ortadan kalkar.

B. Miras sözleşmesi

I. Şekli

Madde 545- Miras sözleşmesinin geçerli olması için resmî vasiyetname şeklinde düzenlenmesi gerekir.

Sözleşmenin tarafları, arzularını resmî memura aynı zamanda bildirirler ve düzenlenen sözleşmeyi memurun ve iki tanığın önünde imzalarlar.

II. Ortadan kaldırılması

1. Sağlararasında

a. Sözleşme veya vasiyetname ile

Madde 546- Miras sözleşmesi, tarafların yazılı anlaşmasıyla her zaman ortadan kaldırılabilir.

Miras sözleşmesiyle mirasçı atanan veya kendisine belirli mal bırakılan kişinin, mirasbırakana karşı miras sözleşmesinin yapılmasından sonra mirasçılıktan çıkarma sebebi oluşturan davranışta bulunduğu ortaya çıkarsa; mirasbırakan, miras sözleşmesini tek taraflı olarak ortadan kaldırabilir.

Tek taraflı ortadan kaldırma, vasiyetnameler için kanunda öngörülen şekillerden biriyle yapılır.

b. Sözleşmeden dönme yolu ile

Madde 547- Miras sözleşmesi gereğince sağlararası edimleri isteme hakkı bulunan taraf, bu edimlerin sözleşmeye uygun olarak yerine getirilmemesi veya güvenceye bağlanmaması hâlinde borçlar hukuku kuralları uyarınca sözleşmeden dönebilir.

2. Mirasbırakandan önce ölme

Madde 548- Mirasçı atanan veya kendisine belirli mal bırakılan kişi mirasbırakanın ölümünde sağ değilse, miras sözleşmesi kendiliğinden ortadan kalkar.

Mirasbırakandan önce ölen kişinin mirasçıları, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, ölüme bağlı tasarrufta bulunandan, miras sözleşmesi uyarınca elde ettiği ölüm tarihindeki zenginleşmeyi geri isteyebilirler.

C. Tasarruf edilebilir kısmın daralması

Madde 549- Miras sözleşmesi veya vasiyetnameyle yapılan ölüme bağlı kazandırmalar, mirasbırakanın tasarruf edebileceği kısmın sonradan daralması yüzünden hükümsüz olmaz; sadece tenkis edilebilir.

BEŞİNCİ AYIRIM
VASİYETİ YERİNE GETİRME
GÖREVLİSİ

A. Atanması

I. Atanma ve ehliyet

Madde 550- Mirasbırakan, vasiyetnameyle bir veya birden çok vasiyeti yerine getirme görevlisi atayabilir.

Vasiyeti yerine getirme görevlisinin, göreve başladığı sırada fiil ehliyetine sahip olması gerekir.

Vasiyeti yerine getirme görevlisine sulh hâkimi tarafından bu görevi bildirilir; bildirim tarihinden başlayarak onbeş gün içinde kabul edilmediği sulh hâkimine bildirilmezse, görev kabul edilmiş sayılır.

Vasiyeti yerine getirme görevlisi hizmetinin karşılığında uygun bir ücret isteyebilir.

II. Birden çok vasiyeti yerine getirme görevlisi

Madde 551- Birden çok vasiyeti yerine getirme görevlisinin atanmış olması hâlinde, tasarruftan veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça bunlar görevi birlikte yürütürler.

Bunlardan biri görevi kabul etmez veya edemez ya da herhangi bir sebeple görevi sona ererse, mirasbırakanın tasarrufundan aksi anlaşılmadıkça diğerleri göreve devam eder.

Birden çok vasiyeti yerine getirme görevlisi birlikte hareket etmek üzere atanmış olsa bile acele hâllerde her biri gerekli işlemleri yapabilir.

B. Görev ve yetkileri

I. Genel olarak

Madde 552- Mirasbırakan, tasarrufunda aksini öngörmüş veya sınırlı bir görev vermiş olmadıkça vasiyeti yerine getirme görevlisi, mirasbırakanın son arzularının yerine getirilmesi için gerekli bütün işlemleri yapmakla görevli ve yetkilidir.

Vasiyeti yerine getirme görevlisi, özellikle;

1. Göreve başladıktan sonra gecikmeksizin terekedeki malların, hakların ve borçların listesini düzenler. Liste düzenlenirken olanak varsa mirasçılar hazır bulundurulur.

2. Terekeyi yönetir ve yönetimin gerektirdiği ölçüde tereke mallarının zilyetliğinin kendisine devrini ister.

3. Tereke alacaklarını tahsil eder, borçlarını öder.

4. Vasiyetleri yerine getirir.

5. Terekenin paylaşılması için plân hazırlar.

6. Tereke ile ilgili dava ve takiplerde miras ortaklığını temsil eder. Mirasçılar tarafından açılmış davalardan görevi ile ilgili olanlara müdahil olarak katılabilir.

7. Açtığı veya aleyhine açılan davalar ile yapılan takipleri mirasçılara bildirir.

II. Tereke malları üzerinde tasarruf

Madde 553- Mirasbırakan taahhüt etmiş olmadıkça, terekeye dahil malların, vasiyeti yerine getirme görevlisi tarafından devri veya bunlar üzerinde sınırlı aynî haklar kurulması, sulh hâkiminin yetki vermesine bağlıdır. Hâkim, olanak bulunduğu takdirde mirasçıları dinledikten sonra karar verir. Olağan giderleri karşılayacak ölçüdeki tasarruflar için yetki almaya gerek yoktur.

C. Görevin sona ermesi

Madde 554- Vasiyeti yerine getirme görevlisinin görevi, ölümü veya atanmasını geçersiz kılan bir sebebin varlığı hâlinde kendiliğinden sona erer.

Vasiyeti yerine getirme görevlisi sulh hâkimine yapacağı bir beyanla görevinden ayrılabilir. Görev uygunsuz bir zamanda bırakılamaz.

D. Denetlenmesi

Madde 555- Vasiyeti yerine getirme görevlisi, görevinin yerine getirilmesinde sulh hâkiminin denetimine tâbidir.

Hâkim, şikâyet üzerine veya re'sen gereken önlemleri alır.

Vasiyeti yerine getirme görevlisinin yetersiz olduğu, görevini kötüye kullandığı veya ağır ihmali tespit edilirse, sulh hâkimi tarafından görevine son verilir. Bu karara karşı tebliğinden başlayarak onbeş gün içinde asliye mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir.

E. Sorumluluğu

Madde 556- Vasiyeti yerine getirme görevlisi, görevini yerine getirirken özen göstermekle yükümlüdür; ilgililere karşı bir vekil gibi sorumludur.

ALTINCI AYIRIM ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARIN İPTALİ VE TENKİSİ

A. İptal davası

I. Sebepleri

Madde 557- Aşağıdaki sebeplerle ölüme bağlı bir tasarrufun iptali için dava açılabilir:

1. Tasarruf mirasbırakanın tasarruf ehliyeti bulunmadığı bir sırada yapılmışsa,
2. Tasarruf yanıltma, aldatma, korkutma veya zorlama sonucunda yapılmışsa,
3. Tasarrufun içeriği, bağlandığı koşullar veya yüklemeler hukuka veya ahlâka aykırı ise,
4. Tasarruf kanunda öngörülen şekillere uyulmadan yapılmışsa.

II. Dava hakkı

Madde 558- İptal davası, tasarrufun iptal edilmesinde menfaati bulunan mirasçı veya vasiyet alacaklısı tarafından açılabilir.

Dava, ölüme bağlı tasarrufun tamamının veya bir kısmının iptaline ilişkin olabilir.

İptal davası, ölüme bağlı tasarrufla kendilerine, eşlerine veya hısımlarına kazandırma yapılanların tasarrufun düzenlenmesine katılmalarının yol açtığı sakatlığa dayandığı takdirde tasarrufun tamamı değil, yalnız bu kazandırmalar iptal edilir.

III. Hak düşürücü süreler

Madde 559- İptal davası açma hakkı, davacının tasarrufu, iptal sebebini ve kendisinin hak sahibi olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın geçmesi tarihinin üzerinden, iyiniyetli davalılara karşı on yıl, iyiniyetli olmayan davalılara karşı yirmi yıl geçmekle düşer.

Hükümsüzlük, def'i yoluyla her zaman ileri sürülebilir.

B. Tenkis davası

I. Koşulları

1. Genel olarak

Madde 560- Saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar, mirasbırakanın tasarruf edebileceği kısmı aşan tasarruflarının tenkisini dava edebilirler.

Yasal mirasçıların paylarına ilişkin olarak tasarrufta yer alan kurallar, mirasbırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça, sadece paylaşım kuralları sayılır.

2. Saklı paylı mirasçılar lehine kazandırmalar

Madde 561- Saklı pay sahibi mirasçılara ölüme bağlı tasarrufla yapılan ve tasarruf edilebilir kısmı aşan kazandırmaların onların saklı paylarını aşan kısmı orantılı olarak tenkise tâbi olur. Tenkise tâbi birden fazla ölüme bağlı tasarrufun bulunması hâlinde, saklı pay sahibi mirasçıya yapılan kazandırmanın saklı payı aşan kısmı ile saklı pay sahibi olmayan kimselere yapılan kazandırmalar orantılı olarak tenkis edilir.

3. Mirasçının alacaklılarının hakları

Madde 562- Mirasbırakan, tasarruf edebileceği kısmı aştığında, saklı payı zedelenen mirasçı, iflâs hâlinde iflâs dairesinin veya mirasın geçtiği tarihte kendisine karşı ellerinde ödemedi aciz belgesi bulunan alacaklıların ihtarına rağmen tenkis davası açmazsa, iflâs idaresi veya bu alacaklılar, alacaklarının elde edilmesi için gerekli olan oranda ve mirasçıya tanınan süre içinde tenkis davası açabilirler.

Mirasçılıktan çıkarılanın çıkarma tasarrufuna itiraz etmemesi durumunda da iflâs idaresi veya alacaklılar, aynı koşullarla tenkis davası açabilirler.

II. Hükümleri

1. Genel olarak

Madde 563- Tenkis, mirasbırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça, mirasçı atanması yoluyla veya diğer bir ölüme bağlı tasarrufla elde edilen kazandırmaların tamamında, orantılı olarak yapılır.

Ölüme bağlı tasarrufla kazandırma elde eden kimse, bazı vasiyetleri yerine getirmekle yükümlü kılınmışsa, kazandırmanın tenkise tâbi tutulması hâlinde, bu kimse mirasbırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça vasiyet borçlarının da aynı oranda tenkis edilmesini isteyebilir.

2. Bölünmez mal vasiyetinde

Madde 564- Değerinde azalma meydana gelmeksizin bölünmesine olanak bulunmayan belirli bir mal vasiyeti tenkise tâbi olursa, vasiyet alacaklısı, dilerse tenkisi gereken kısmın değerini ödeyerek malın verilmesini, dilerse tasarruf edilebilir kısmın değerini karşılayan parayı isteyebilir.

Tasarruf konusu malın vasiyet alacaklısında kalması durumunda, malın tenkis sebebiyle vasiyet borçlusuna verilmesi gereken, aksi hâlde tasarruf oranı içinde kalan kısmının karar günündeki değerinin para olarak ödetilmesine karar verilir.

Bu kurallar, sağlararası kazandırmaların tenkisinde de uygulanır.

3. Sağlararası kazandırmalar

a. Tenkise tâbi kazandırmalar

Madde 565- Aşağıdaki karşılıksız kazandırmalar, ölüme bağlı tasarruflar gibi tenkise tâbidir:

1. Mirasbırakanın, mirasçılık sıfatını kaybeden yasal mirasçıya miras payına mahsuben yapmış olduğu sağlararası kazandırmalar, geri verilmemek kaydıyla altsoyuna malvarlığı devri veya borçtan kurtarma yoluyla yaptığı kazandırmalar ya da alışılmışın dışında verilen çeyiz ve kuruluş sermayesi,
2. Miras haklarının ölümden önce tasfiyesi maksadıyla yapılan kazandırmalar,
3. Mirasbırakanın serbestçe dönme hakkını saklı tutarak yaptığı bağışlamalar ve ölümünden önceki bir yıl içinde âdet üzere verilen hediyeler dışında yapmış olduğu bağışlamalar,
4. Mirasbırakanın saklı pay kurallarını etkisiz kılmak amacıyla yaptığı açık olan kazandırmalar.

b. Geri verme borcu

Madde 566- Kendisine tenkise tâbi bir kazandırma yapılmış olan kimse iyiniyetli ise, sadece mirasın geçmesi anında kazandırmadan elinde kalanı geri vermekle yükümlüdür; iyiniyetli değilse, iyiniyetli olmayan zilyedin geri verme borcuna ilişkin hükümlere göre sorumlu olur.

Miras sözleşmesiyle elde ettiği kazandırma tenkise tâbi tutulan kimse, bu kazandırma için mirasbırakana verdiği karşılığın tenkis oranında geri verilmesini isteyebilir.

4. Hayat sigortalarında

Madde 567- Mirasbırakanın kendi ölümünde ödenmek üzere üçüncü kişi lehine hayat sigortası yaptığı veya böyle bir kişiyi lehdar olarak sonra belirlediği ya da sigortacıya karşı olan istem hakkını sağlararası veya ölüme bağlı tasarrufla karşılıksız olarak üçüncü kişiye devrettiği hâllerde, sigorta alacağının mirasbırakanın ölümü zamanındaki satınalma değeri tenkise tâbi olur.

5. İntifa hakkı veya irat bakımından

Madde 568- Mirasbırakan, tahmin edilen devam sürelerine göre sermayeye çevrilmeleri hâlinde tasarruf edilebilir kısmı aşan intifa hakkı veya irat borcu ile terekesini yükümlü kılar, mirasçılar, intifa hakkının veya irat borcunun tenkisini ya da tasarruf edilebilir kısmı vererek bu yükümlülüğün kaldırılmasını isteyebilirler.

6. Artmırasçı bakımından

Madde 569- Mirası artmırasçıya geçirme yükümlülüğü ile saklı payı zedelenen mirasçı, aşan kısmın tenkisini isteyebilir.

III. Tenkiste sıra

Madde 570- Tenkis, saklı pay tamamlanıncaya kadar, önce ölüme bağlı tasarruflardan; bu yetmezse, en yeni tarihlişinden en eskisine doğru geriye gidilmek üzere sağlararası kazandırmalardan yapılır.

Kamu tüzel kişileri ile kamuya yararlı dernek ve vakıflara yapılan ölüme bağlı tasarruflar ve sağlararası kazandırmalar en son sırada tenkis edilir.

IV. Hak düşürücü süreler

Madde 571- Tenkis davası açma hakkı, mirasçılardan saklı paylarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın açılması tarihinin üzerinden on yıl geçmekle düşer.

Bir tasarrufun iptali bir öncekinin yürürlüğe girmesini sağlarsa, süreler iptal kararının kesinleşmesi tarihinde işlemeye başlar.

Tenkis iddiası, def'i yoluyla her zaman ileri sürülebilir.

YEDİNCİ AYIRIM MİRAS SÖZLEŞMESİNDEN DOĞAN DAVALAR

A. Mirasbırakanın sağlığında mallarını vermesi durumunda

Madde 572- Mirasbırakan, sağlığında bütün malvarlığını miras sözleşmesiyle atadığı mirasçıya devretmişse, bu mirasçı resmî defter düzenlenmesini isteyebilir.

Mirasbırakan, malvarlığının tamamını devretmemişse veya tamamını devrettikten sonra yeni mallar edinmişse; miras sözleşmesi, aksine bir kural içermedikçe, yalnız sağlıkta devredilmiş olan malları kapsar.

Mirasbırakanın sağlığında malvarlığını devretmesi hâlinde, miras sözleşmesinde başka türlü bir kural yoksa, miras sözleşmesinden doğan hak ve borçlar atanmış mirasçının mirasçılara geçer.

B. Mirastan feragat durumunda

I. Tenkis

Madde 573- Mirasbırakan, mirastan feragat eden mirasçıya, sağlığında terekenin tasarruf edilebilir kısmını aşan edimlerde bulunmuşsa; diğer mirasçılar bunun tenkisini isteyebilirler. Bu durumda, mirastan feragat edenin sadece saklı payını aşan miktar tenkise tâbi olur.

Edimlerin değerlerinin mahsubu, mirasta denkleştirme kurallarına göre yapılır.

II. Geri verme

Madde 574- Mirastan feragat eden, tenkis sebebiyle terekeye bir malı veya diğer bir değeri geri vermekle yükümlü olursa; dilerse tenkise tâbi değeri geri verir, dilerse almış olduklarının tamamını terekeye geri vererek mirastan feragat etmemiş gibi paylaşmaya katılır.

İKİNCİ KISIM
MİRASIN GEÇMESİ
BİRİNCİ BÖLÜM
MİRASIN AÇILMASI

A. Açılma ve değerlendirme anı

Madde 575- Miras, mirasbırakanın ölümüyle açılır. Mirasbırakanın sağlığında yapmış olduğu mirasla ilgili kazandırmalar ve paylaştırmalar, terekenin ölüm anındaki durumuna göre değerlendirilir.

B. Açılma yeri ve yetkili mahkeme

Madde 576- Miras, malvarlığının tamamı için mirasbırakanın yerleşim yerinde açılır.

Mirasbırakanın tasarruflarının iptali veya tenkisi, mirasın paylaşılması ve miras sebebiyle istihkak davaları bu yerleşim yeri mahkemesinde görülür.

C. Açılmanın hükümleri

I. Mirasa ehliyet

1. Hak ehliyeti

Madde 577- Bu Kanuna göre mirasa ehil olmayanlar dışındaki herkes mirasçı olabileceği gibi, vasiyet alacaklısı da olabilir.

Tüzel kişiliği bulunmayan bir topluluğa belli bir amaç için yapılan kazandırmaları, o topluluk içindeki kişiler, mirasbırakan tarafından belirlenen bu amacı gerçekleştirme kaydıyla birlikte edinmiş olurlar; amacın bu yolla gerçekleştirilmesine olanak yoksa, yapılan kazandırma vakıf kurma sayılır.

2. Mirastan yoksunluk

a. Sebepleri

Madde 578- Aşağıdaki kimseler, mirasçı olamayacakları gibi; ölüme bağlı tasarrufla herhangi bir hak da edinemezler:

1. Mirasbırakanı kasten ve hukuka aykırı olarak öldüren veya öldürmeye teşebbüs edenler,
2. Mirasbırakanı kasten ve hukuka aykırı olarak sürekli şekilde ölüme bağlı tasarruf yapamayacak duruma getirenler,
3. Mirasbırakanın ölüme bağlı bir tasarruf yapmasını veya böyle bir tasarruftan dönmesini aldatma, zorlama veya korkutma yoluyla sağlayanlar ve engelleyenler,
4. Mirasbırakanın artık yeniden yapamayacağı bir durumda ve zamanda ölüme bağlı bir tasarrufu kasten ve hukuka aykırı olarak ortadan kaldıranlar veya bozanlar.

Mirastan yoksunluk, mirasbırakanın affıyla ortadan kalkar.

b. Altsoya etkisi

Madde 579- Mirastan yoksunluk, yalnız yoksun olanı etkiler.

Mirastan yoksun olanın altsoyu, mirasbırakandan önce ölen kimsenin altsoyu gibi mirasçı olur.

II. Sağ olmak

1. Mirasçı olarak

Madde 580- Mirasçı olabilmek için mirasbırakanın ölümü anında mirasa ehil olarak sağ olmak şarttır.

Mirasın açıldığı anda sağ olan mirasçı sonradan ölürse, onun miras hakkı kendi mirasçılarına kalır.

2. Vasiyet alacaklısı olarak

Madde 581- Vasiyet alacaklısı olabilmek için mirasbırakanın ölümü anında mirasa ehil olarak sağ olmak şarttır.

Vasiyet alacaklısı mirasbırakandan önce ölmüş ise, tasarruftan aksi anlaşılmadıkça, vasiyeti yerine getirme yükümlülüğü, vasiyet yükümlüsünün yararına ortadan kalkar.

3. Cenin

Madde 582- Cenin, sağ doğmak koşuluyla mirasçı olur.

Ölü doğan çocuk mirasçı olamaz.

4. İleride doğacak çocuk

Madde 583- Mirasın açıldığı anda henüz var olmayan bir kimseye artmirasçı veya art vasiyet alacaklısı olarak, tereke veya tereke malı bırakılabilir.

Mirasbırakan tarafından önmirasçı atanmamışsa, yasal mirasçı, önmirasçı sayılır.

D. Gaiplik

1. Gaibin mirası

1. Güvence karşılığı teslim

Madde 584- Hakkında gaiplik kararı verilmiş bir kimsenin mirasçıları veya mirasında hak sahibi olan kişiler, tereke malları kendilerine teslim edilmeden önce bu malları ileride ortaya çıkabilecek üstün hak sahiplerine veya gaibin kendisine geri vereceklerine ilişkin güvence göstermek zorundadırlar.

Bu güvence, ölüm tehlikesi içinde kaybolma durumunda beş yıl, uzun zamandan beri haber alınamama durumunda onbeş yıl ve her hâlde en çok gaibin yüz yaşına varmasına kadar geçecek süre için gösterilir.

Beş yıl, tereke mallarının tesliminden; onbeş yıl, son haber tarihinden başlayarak hesaplanır.

2. Geri verme

Madde 585- Gaip ortaya çıkarsa veya üstün hak sahibi olduklarını ileri sürenler bu sıfatlarını ispat ederlerse, tereke mallarını teslim almış olanlar, aldıkları malları zilyetlik kuralları uyarınca geri vermekle yükümlüdürler.

İyiniyetli olanların üstün hak sahiplerine geri verme yükümlülükleri, miras sebebiyle istihkak davasına ilişkin zamanaşımı süresine tâbidir.

II. Gaibe düşen miras

Madde 586- Ortada bulunmayan ve mirasın açıldığı anda sağ olup olmadığı ispat edilemeyen mirasçının miras payı resmen yönetilir.

Mirasın açıldığı anda ortada bulunmayanın sağ olmaması hâlinde onun miras payı kendilerine kalacak olanlar, gaipliğe ilişkin sürelerle ve usule uyarak o kimsenin gaipliğine karar verilmesini ve miras payının kendilerine teslimini isteyebilirler.

Miras payının teslimi, gaipliğine karar verilen kimsenin mirasının mirasçılara teslimine ilişkin kurallara tâbidir.

III. Gaibin hem mirasbırakan, hem mirasçı olması

Madde 587- Gaibin mirasçıları tereke mallarını teslim aldıktan sonra gaibe bir miras düşerse, ona düşen miras payı gaiplik sebebiyle kendilerine kalacak olanlar, ayrıca bir gaiplik kararı almak zorunda kalmaksızın bu miras payının teslimini isteyebilirler.

Gaibe düşen miras payını teslim alanların elde ettikleri gaiplik kararına aynı şekilde gaibin mirasçıları da dayanabilirler.

IV. Hazinenin istemi

Madde 588- Sağ olup olmadığı bilinmeyen bir kimsenin malvarlığı veya ona düşen miras payı on yıl resmen yönetilirse ya da malvarlığı böyle yönetilenin yüz yaşını dolduracağı süre geçerse, Hazinenin istemi üzerine o kimsenin gaipliğine karar verilir.

Gaiplik kararı verilebilmesi için gerekli ilân süresinde hiçbir hak sahibi ortaya çıkmazsa, aksine hüküm bulunmadıkça, gaibin mirası Devlete geçer.

Devlet, gaibe veya üstün hak sahiplerine karşı, aynen gaibin mirasını teslim alanlar gibi geri vermekle yükümlüdür.

İKİNCİ BÖLÜM MİRASIN GEÇMESİNİN SONUÇLARI BİRİNCİ AYIRIM KORUMA ÖNLEMLERİ

A. Genel olarak

Madde 589- Mirasbırakanın yerleşim yeri sulh hâkimi, istem üzerine veya re'sen tereke mallarının korunması ve hak sahiplerine geçmesini sağlamak üzere gerekli olan bütün önlemleri alır.

Bu önlemler, özellikle kanunda belirtilen hâllerde terekede bulunan mal ve hakların yazımına, terekenin mühürlenmesine, terekenin resmen yönetilmesine ve vasiyetnamelerin açılmasına ilişkindir.

Önlemlerle ilgili giderler, ileride terekeden alınmak üzere, başvuran kişi tarafından; önleme hâkimin re'sen karar verdiği hâllerde Devlet tarafından karşılanır.

Mirasbırakan, yerleşim yerinden başka bir yerde ölmüş ise, o yerin sulh hâkimi bu ölümü yerleşim yeri sulh hâkimine gecikmeksizin bildirir ve mirasbırakanın ölüm yerinde bulunan mallarının korunması için gerekli önlemleri alarak bununla ilgili dosyayı ve varsa vasiyetnameyi yerleşim yeri sulh hâkimine gönderir.

B. Defter tutma

Madde 590- Aşağıdaki sebeplerden birinin gerçekleşmesi hâlinde sulh hâkimi terekenin defterinin tutulmasına karar verir:

1. Mirasçılar arasında vesayet altına alınmış olan veya alınması gereken kimse varsa,

2. Mirasçılardan biri uzun süreden beri bulunamıyorsa ve temsilcisi de yoksa,
3. Mirasçılardan veya ilgililerden biri, ölüm tarihinden başlayarak bir ay içinde istemde bulunursa,

Defter tutma işlemi gecikmeksizin tamamlanır.

C. Mühürleme

Madde 591- Yazımı yapılan tereke mallarından gerekenler mühürlenir. Mühürlenmeyen mallar için uygun koruma önlemi alınır. Mühür altına alma yazımdan önce de yapılabilir.

Tereke mühürlenirken mirasbırakanla birlikte oturanların ihtiyaçları için gerekli eşya bir tutanakla tespit edilip güvenilir kişi olarak kendilerine bırakılır; taşınmazların onların oturmaları için zorunlu olan bölümleri, mühürlemenin dışında tutulur.

Alacaklıların istemi üzerine yapılan mühürleme, güvence altına alınan miktarla sınırlıdır. Alacaklıya güvence gösterildiği takdirde mühürleme yapılmaz, yapılmışsa kaldırılır.

D. Terekenin resmen yönetilmesi

I. Genel olarak

Madde 592- Aşağıdaki hâllerde sulh hâkimi re'sen mirasın resmen yönetilmesine karar verir:

1. Mirasçılardan birinin uzun süreden beri bulunamaması ve temsilci de bırakmaması hâlinde menfaati gerektiriyorsa,
2. Mirasta hak sahibi olduğunu ileri sürenlerden hiçbiri mirasçılık sıfatını yeterince ispatlayamazsa veya bir mirasçı bulunup bulunmadığı şüpheli olursa,
3. Mirasçıların tamamı bilinmiyorsa,
4. Kanunda özel olarak öngörülmüşse.

Mirasbırakan terekenin tamamı üzerinde yetkili olmak üzere vasiyeti yerine getirme görevlisi atamış ise, önemli bir engel bulunmadıkça terekenin yönetimi ona verilir.

Mirasbırakan velâyet veya vesayet altında idiyse; veli veya vasi bir sakınca olmadıkça terekenin yönetimiyle görevlendirilir.

Sulh hâkimi, terekeyi yönetmekle görevlendirilen kimseye, istemi hâlinde terekeden karşılanmak üzere uygun bir ücret ödenmesine karar verir.

II. Görev, temsil ve sorumluluk

Madde 593- Terekeyi resmen yöneten sulh hâkimi veya onun yönetimle görevlendirdiği kimse, resmen yönetme sebeplerinin ortadan kalkmasına ya da paylaştırmaya kadar, terekeyi hak sahiplerinin haklarının kaybına meydan vermeyecek biçimde iyi bir yönetici gibi özenle yönetmek ve özellikle aşağıda yazılı işleri görmekle yükümlüdür:

1. Henüz yapılmamışsa, terekenin yazımı,
2. Gereken koruma önlemlerinin alınması,
3. Mirasçıların menfaatlerine veya iyi bir yönetimin gereklerine uygun düştüğü takdirde terekedeki malların satılması,
4. Mirasbırakanın alacaklarının tahsili ve borçlarının ödenmesi,
5. Mirasçıların yasal haklarını zedelediği anlaşılan vasiyetlerin, sulh hâkiminin izni ve asliye hâkiminin onayı ile yerine getirilmesi,

6. Terekeye ait paraların faiz getirmek üzere Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikte belirtilen bir bankaya yatırılması veya bu paralarla Devlet tahvili alınması ve yeterli güvencesi bulunmayan yatırımların güvenceli yatırımlara dönüştürülmesi, ⁽¹⁾

7. Terekede ticarethane, imalâthane veya başka bir işletme varsa, bunların olduğu gibi sürdürülmesi; sürdürmede yarar yoksa, tasfiyesi için gerekli önlemlerin alınması.

Tereke yöneticisi, görevine giren hususlarda miras ortaklığının temsilcisi olup, ortaklık aleyhine açılan davalarda ve yapılan icra takiplerinde ortaklığı temsil eder ve gereken hâllerde ortaklık adına dava açmaya, icra takibinde bulunmaya, davadan feragat, kabule, sulh olmaya ve tahkime yetkilidir; davaları ve takipleri mirasçılara ihbar eder.

Terekenin resmen yönetilmesinde, sulh hâkimi ile yöneticinin işlemleri konusunda, niteliklerine uygun olduğu ölçüde, vesayete ilişkin hükümler uygulanır.

III. Mirasçılarının bilinmemesi

Madde 594- Mirasbırakanın mirasçısı bulunup bulunmadığı veya mirasçıların tamamı bilinmiyorsa, sulh hâkimi uygun araçlarla ve bir ay ara ile iki defa ilân yapıp hak sahiplerini son ilândan başlayarak en geç bir yıl içinde mirasçılık sıfatlarını bildirmeye çağırır.

İlân süresinde kimse başvurmazsa ve sulh hâkimi de hiçbir mirasçı tespit edememişse, miras sebebiyle istihkak davası açma hakkı saklı kalmak üzere miras Devlete geçer.

E. Vasiyetname ile ilgili işlemler

I. Teslim görevi ve alınacak önlemler

Madde 595- Mirasbırakanın ölümünden sonra ele geçen vasiyetnamesinin, geçerli olup olmadığına bakılmaksızın hemen sulh hâkimine teslim edilmesi zorunludur.

Vasiyetnameyi düzenleyen veya muhafaza eden görevli ya da mirasbırakanın arzusu üzerine saklayan veya başka surette ele geçiren ya da ölenin eşyası arasında bulan kimse, ölümü öğrenir öğrenmez teslim görevini yerine getirmekle yükümlüdür; aksi takdirde bu yüzden doğacak zarardan sorumludur.

Sulh hâkimi, teslim edilen vasiyetnameyi derhâl inceler, gerekli koruma önlemlerini alır; olanak varsa ilgilileri dinleyerek terekenin yasal mirasçılara geçici olarak teslimine veya resmen yönetilmesine karar verir.

II. Vasiyetnamenin açılması

Madde 596- Vasiyetname, geçerli olup olmadığına bakılmaksızın tesliminden başlayarak bir ay içinde mirasbırakanın yerleşim yeri sulh hâkimi tarafından açılır ve ilgililere okunur.

Bilinen mirasçılar ve diğer ilgililer vasiyetnamenin açılması sırasında diledikleri takdirde hazır bulunmak üzere çağırılır.

Mirasbırakanın sonradan ortaya çıkan vasiyetnameleri için de aynı işlemler yapılır.

III. İlgililere tebliğ

Madde 597- Mirasta hak sahibi olanların her birine gideri terekeye ait olmak üzere, vasiyetnamenin kendilerine ilişkin kısımlarının onaylı bir örneği hâkim tarafından tebliğ edilir.

Nerede olduğu bilinmeyenlere vasiyetnamenin kendilerine ilişkin kısımları ilân yolu ile tebliğ olunur.

IV. Mirasçılık belgesi ⁽²⁾

Madde 598- Başvurusu üzerine yasal mirasçı oldukları belirlenenlere, sulh mahkemesince veya noterlikçe mirasçılık sıfatlarını gösteren bir belge verilir.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu bentte yer alan "tüzükte" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikte" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 31/3/2011 tarihli ve 6217 sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan "sulh mahkemesince" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya noterlikçe" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

Mirasçı atamaya veya vasiyete ilişkin ölüme bağlı tasarrufa mirasçılar veya başka vasiyet alacaklıları tarafından kendilerine bildirilmesinden başlayarak bir ay içinde itiraz edilmedikçe, lehine tasarrufta bulunulan kimseye, sulh mahkemesince atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısı olduğunu gösteren bir belge verilir.

Mirasçılık belgesinin geçersizliği her zaman ileri sürülebilir.

Ölüme bağlı tasarrufun iptaline ilişkin dava hakkı saklıdır.

İKİNCİ AYIRIM MİRASIN KAZANILMASI

A. Kazanma

I. Mirasçılar tarafından

Madde 599- Mirasçılar, mirasbırakanın ölümü ile mirası bir bütün olarak, kanun gereğince kazanırlar.

Kanunda öngörülen ayrık durumlar saklı kalmak üzere mirasçılar, mirasbırakanın aynı haklarını, alacaklarını, diğer malvarlığı haklarını, taşınır ve taşınmazlar üzerindeki zilyetliklerini doğrudan doğruya kazanırlar ve mirasbırakanın borçlarından kişisel olarak sorumlu olurlar.

Atanmış mirasçılar da mirası, mirasbırakanın ölümü ile kazanırlar. Yasal mirasçılar, atanmış mirasçılara düşen mirası onlara zilyetlik hükümleri uyarınca teslim etmekle yükümlüdürler.

II. Vasiyet alacaklıları tarafından

1. İstem

Madde 600- Vasiyet alacaklısı, vasiyeti yerine getirme görevlisi varsa ona; yoksa yasal veya atanmış mirasçılara karşı kişisel bir istem hakkına sahip olur.

Bu alacak, tasarruftan aksi anlaşılmıyorsa vasiyet yükümlüsünün mirası kabul etmesi veya ret hakkının düşmesiyle muaccel olur.

Vasiyet alacaklısı, yükümlülüğünü yerine getirmeyen vasiyet yükümlüsüne karşı, vasiyet edilen malın teslimini veya hakkın devrini; vasiyet konusu bir davranış ise, bunun yerine getirilmemesinden doğan zararın giderilmesini dava edebilir.

2. Özel durumlar

Madde 601- Kendisine bir intifa hakkı veya bir irat hakkı ya da belli aralıklarla tekrarlanan diğer bir edim vasiyet edilen kimsenin istem hakkı, tasarrufta başka bir esas öngörülmüş olmadıkça, eşya hukuku ve borçlar hukuku kurallarına tâbidir.

Kendisine mirasbırakanın ölümünde ödenecek bir sigorta alacağı vasiyet edilen kimse, sigorta sözleşmesinden doğan istem hakkını sigortacıya karşı doğrudan doğruya kullanabilir.

3. Zamanaşımı

Madde 602- Vasiyet alacaklısının dava hakkı, ölüme bağlı kazandırmayı öğrenmesinin veya vasiyet borcu daha sonra muaccel olacaksa muaccel olma tarihinin üzerinden on yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

III. Alacaklıların durumu

Madde 603- Mirasbırakanın alacaklılarının hakları, vasiyet alacaklılarının haklarından, vasiyet alacaklılarının hakları da mirasçılarının alacaklılarının haklarından önce gelir.

Mirası kayıtsız şartsız kabul eden mirasçılarının alacaklıları ile mirasbırakanın alacaklıları aynı haklara sahiptirler.

IV. Tenkis ve geri isteme

Madde 604- Mirasçılar, vasiyet yükümlülüğünü yerine getirdikten sonra mirasbırakanın daha önce bilmedikleri borçlarını öderlerse, vasiyet alacaklısından vasiyetin tenkisini isteyebilecekleri oranda verilene geri isteme hakkına sahiptirler.

Vasiyet alacaklısı, ancak geri isteme zamanında var olan zenginleşmesi ölçüsünde sorumlu tutulabilir.

B. Ret

I. Ret beyanı

1. Ret hakkı

Madde 605- Yasal ve atanmış mirasçılar mirası reddedebilirler.

Ölümü tarihinde mirasbırakanın ödemedi aczi açıkça belli veya resmen tespit edilmiş ise, miras reddedilmiş sayılır.

2. Süre

a. Genel olarak

Madde 606- Miras, üç ay içinde reddolunabilir.

Bu süre, yasal mirasçılar için mirasçı olduklarını daha sonra öğrendikleri ispat edilmedikçe mirasbırakanın ölümünü öğrendikleri; vasiyetname ile atanmış mirasçılar için mirasbırakanın tasarrufunun kendilerine resmen bildirildiği tarihten işlemeye başlar.

b. Terekenin yazımında

Madde 607- Koruma önlemi olarak terekenin yazımı hâlinde mirası ret süresi, yasal ve atanmış mirasçılar için yazım işleminin sona erdiğinin sulh hâkimi tarafından kendilerine bildirilmesiyle başlar.

3. Ret hakkının geçmesi

Madde 608- Mirası reddetmeden ölen mirasçının ret hakkı kendi mirasçılarına geçer.

Bu mirasçılar için ret süresi, kendilerinin mirasbırakanına mirasın geçtiğini öğrendikleri tarihten başlar. Ancak bu süre, kendilerinin mirasbırakanından geçen mirasın reddi için mirasçıya tanınan süre dolmadıkça sona ermez.

Ret sonucunda miras daha önce mirasçı olmayanlara geçerse; bunlar için ret süresi, önceki mirasçılar tarafından mirasın reddedildiğini öğrendikleri tarihten işlemeye başlar.

4. Reddin şekli

Madde 609- Mirasın reddi, mirasçılar tarafından sulh mahkemesine sözlü veya yazılı beyanla yapılır.

Reddin kayıtsız ve şartsız olması gerekir.

Sulh hâkimi, sözlü veya yazılı ret beyanını bir tutanakla tespit eder.

Süresi içinde yapılmış olan ret beyanı, mirasın açıldığı yerin sulh mahkemesince özel kütüğüne yazılır ve reddeden mirasçı isterse kendisine reddi gösteren bir belge verilir.

Tutanağın ve kütüğün nasıl tutulacağı Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir. ⁽¹⁾

II. Ret hakkının düşmesi

Madde 610- Yasal süre içinde mirası reddetmeyen mirasçı, mirası kayıtsız şartsız kazanmış olur.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu fıkra yer alan "tüzükle" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle" şeklinde değiştirilmiştir.

Ret süresi sona ermeden mirasçı olarak tereke işlemlerine karışan, terekenin olağan yönetimi niteliğinde olmayan veya mirasbırakanın işlerinin yürütülmesi için gerekli olanın dışında işler yapan ya da tereke mallarını gizleyen veya kendisine maleden mirasçı, mirası reddedemez.

Zamanaşımı veya hak düşümü sürelerinin dolmasına engel olmak için dava açılması ve cebri icra takibi yapılması, ret hakkını ortadan kaldırmaz.

III. Mirasçılardan biri tarafından ret

Madde 611- Yasal mirasçılardan biri mirası reddederse onun payı, miras açıldığı zaman kendisi sağ değilmiş gibi, hak sahiplerine geçer.

Mirası reddeden atanmış mirasçının payı, mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufundan arzusunun başka türlü olduğu anlaşılmadıkça, mirasbırakanın en yakın yasal mirasçılarına kalır.

IV. En yakın mirasçıların tamamı tarafından ret

1. Genel olarak

Madde 612- En yakın yasal mirasçıların tamamı tarafından reddolunan miras, sulh mahkemesince iflâs hükümlerine göre tasfiye edilir.

Tasfiye sonunda arta kalan değerler, mirası reddetmemişler gibi hak sahiplerine verilir.

2. Mirasın sağ kalan eşe geçmesi

Madde 613- Altsoyun tamamının mirası reddetmesi hâlinde, bunların payı sağ kalan eşe geçer.

3. Sonra gelen mirasçılar yararına ret

Madde 614- Mirasçılar, mirası reddederken, kendilerinden sonra gelen mirasçılardan mirası kabul edip etmeyeceklerinin sorulmasını tasfiyeden önce isteyebilirler.

Bu takdirde ret, sulh hâkimi tarafından daha sonra gelen mirasçılara bildirilir; bunlar bir ay içinde mirası kabul etmezlerse reddetmiş sayılırlar.

Bunun üzerine miras, iflâs hükümlerine göre tasfiye edilir ve tasfiye sonunda arta kalan değerler, önce gelen mirasçılara verilir.

V. Ret süresinin uzatılması

Madde 615- Önemli sebeplerin varlığı hâlinde sulh hâkimi, yasal ve atanmış mirasçılara tanınmış olan ret süresini uzatabilir veya yeni bir süre tanıyabilir.

VI. Vasiyetin reddi

Madde 616- Vasiyet alacaklısının vasiyeti reddetmesi hâlinde, mirasbırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça, bu reddeden vasiyet yükümlüsü yararlanır.

VII. Mirasçıların alacaklılarının korunması

Madde 617- Malvarlığı borcuna yetmeyen mirasçı, alacaklılarına zarar vermek amacıyla mirası reddederse; alacaklıları veya iflâs idaresi, kendilerine yeterli bir güvence verilmediği takdirde, ret tarihinden başlayarak altı ay içinde reddin iptali hakkında dava açabilirler.

Reddin iptaline karar verilirse, miras resmen tasfiye edilir.

Bu suretle tasfiye edilen mirastan reddeden mirasçının payına bir şey düşerse bundan, önce itiraz eden alacaklıların, daha sonra diğer alacaklıların alacakları ödenir. Arta kalan değerler ise, ret geçerli olsa idi bundan yararlanacak olan mirasçılara verilir.

VIII. Ret hâlinde sorumluluk

Madde 618- Ödemeden âciz bir mirasbırakanın mirasını reddeden mirasçılar, onun alacaklılarına karşı, ölümünden önceki beş yıl içinde ondan almış oldukları ve mirasın paylaşılmasında geri vermekle yükümlü olacakları değer ölçüsünde sorumlu olurlar.

Olağan eğitim ve öğrenim giderleriyle âdet üzere verilen çeyiz, bu sorumluluğun dışındadır.

İyiniyetli mirasçılar, ancak geri verme zamanındaki zenginleşmeleri ölçüsünde sorumlu olurlar.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM
RESMÎ DEFTER TUTMA

A. Koşulları

Madde 619- Mirası reddetmeye hakkı olan her mirasçı, terekenin resmî defterinin tutulmasını isteyebilir.

Defter tutma, mirasın reddine ilişkin usule uyulmak suretiyle, bir ay içinde sulh hâkiminden istenir.

Mirasçılardan birinin defter tutma istemi, diğerleri hakkında da etkili olur.

B. Usul

I. Deftere geçirme

Madde 620- Resmî defter, sulh mahkemesi tarafından düzenlenir; bu deftere terekeye ait aktif ve pasifler takdir edilen değerleriyle yazılır.

Mirasbırakanın malî durumu hakkında bilgi sahibi olan herkes, sulh mahkemesi tarafından istenilen bilgiyi vermekle yükümlüdür. Haklı bir sebep olmaksızın bilgi vermeyenler veya yanlış ya da eksik bilgi verenler, bundan doğacak zararları mirasçılara, vasiyet alacaklılarına veya üçüncü kişilere tazminle yükümlüdürler.

Mirasçılar, özellikle mirasbırakanın kendilerince bilinen borçlarını sulh mahkemesine bildirmek zorundadırlar.

Resmî defterin nasıl tutulacağı Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir. ⁽¹⁾

II. İlân yoluyla çağrı

Madde 621- Sulh mahkemesi, mirasbırakanın alacaklıları ile borçlularını belli bir süre içinde alacaklarını ve borçlarını bildirmeleri için bir ay arayla iki defa yapılacak ilân yoluyla çağırır. Çağrı, kefalet sebebiyle alacaklı ve borçlu olanları da kapsar.

İlânda bildirimde bulunmamanın sonuçları hakkında alacaklıların dikkatleri çekilir.

Bildirim süresi, ikinci ilândan başlayarak en az bir aydır.

III. Doğrudan doğruya deftere geçirme

Madde 622- Resmî kayıtlardan veya mirasbırakanın belgelerinden varlığı anlaşılan alacaklar ve borçlar, deftere doğrudan doğruya geçirilir.

Deftere geçirilenler, alacaklılara ve borçlulara bildirilir.

IV. Defter tutmanın sona ermesi

Madde 623- İlânda belirtilen sürenin dolmasıyla defterin tutulması sona erer ve defter, bu tarihten başlayarak tanınacak en az bir aylık süre içinde ilgililerce incelenebilir.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu fıkarda yer alan "tüzükle" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle" şeklinde değiştirilmiştir.

Defter tutma giderleri terekeden ödenir. Giderler terekeden karşılanamazsa defter tutulmasını istemiş olan mirasçılardan alınır.

C. Defter tutma sırasında mirasçıların durumu

I. Yönetim

Madde 624- Defter tutma süresince ancak zorunlu yönetim işleri yapılabilir.

Miras bırakanın işlerinin yürütülmesi sulh mahkemesince kendisine bırakılan mirasçıdan diğer mirasçılar güvence göstermesini isteyebilirler.

II. İcra takibi, dava ve zamanaşımı

Madde 625- Resmî defter tutulması devam ettiği sürece mirasbırakanın borçları için icra takibi yapılamaz.

Bu süre içinde zamanaşımı işlemez.

Acele hâller dışında, davalara devam edilemeyeceği gibi, yeni dava da açılmaz.

D. Sonuçları

I. Beyana çağrı

Madde 626- Defteri inceleme süresi bittikten sonra her mirasçı, mahkemece bir ay içinde beyanda bulunmaya çağrılır.

Koşullar gerektirdiği takdirde sulh mahkemesi, tereke mallarına yeni değer biçilmesi, uyumsuzlukların çözümü ve benzeri durumlar için ek süre verebilir.

II. Beyan

Madde 627- Mirasçılardan her biri, tanınan süre içinde mirası reddettiğini veya resmî tasfiye istediğini ya da deftere göre veya kayıtsız şartsız kabul ettiğini beyan edebilir.

Süresi içinde herhangi bir beyanda bulunmayan mirasçı, mirası tutulan deftere göre kabul etmiş sayılır.

III. Resmî deftere göre kabulün sonuçları

1. Deftere yazılanlardan sorumluluk

Madde 628- Resmî deftere göre kabul edilen miras, mirasçıya sadece deftere yazılmış borçlarla geçer.

Bu suretle mirasın geçmesi, mirasın açıldığı tarihten başlayarak hüküm ifade eder.

Mirasçı, mirasbırakanın deftere yazılmış olan borçlarından hem tereke malları, hem kendi malvarlığı ile sorumludur.

2. Deftere yazılmayanlardan sorumluluk

Madde 629- Alacaklarını süresi içinde yazdırmayan alacaklılara karşı mirasçı, kendi kişisel mallarıyla sorumlu olmadığı gibi; terekeden kendisine geçen mallarla da sorumlu tutulamaz.

Ancak, alacaklının kusuru olmadan deftere yazdıramadığı veya bildirdiği hâlde deftere yazılmamış alacakları için mirasçı, zenginleşmesi ölçüsünde sorumlu kalır.

Alacakları, tereke mallarıyla güvence altına alınmış olan alacaklılar deftere geçirilmemiş olsa bile bu haklarını güvenceden alabilirler.

3. Kefalet borçlarından sorumluluk

Madde 630- Mirasbırakanın kefaletten doğan borçları defterde ayrı bir yere yazılır ve mirasçılar, mirası kayıtsız ve şartsız kabul etmiş olsalar bile, bu borçlardan terekenin iflâs hükümlerine göre tasfiyesi hâlinde kefalet sebebiyle alacaklı olanlara ne düşecek idiyse ancak o miktarla sorumlu olurlar.

E. Mirasın Devlete geçmesi hâli

Madde 631- Mirasın Devlete geçmesi hâlinde sulh mahkemesi, re'sen yukarıdaki usuller uyarınca terekenin resmî defterini düzenler.

Devlet, deftere yazılan borçlardan sadece miras yoluyla edindiği değerler ölçüsünde sorumludur.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM
RESMÎ TASFİYE

*A. Koşulları**I. Mirasçılardan istemi ile*

Madde 632- Her mirasçı, mirası ret veya resmî deftere göre kabul edeceği yerde terekenin resmî tasfiyesini isteyebilir.

Bu istem, birlikte mirasçı olanlardan birinin mirası kabul etmesi hâlinde dikkate alınmaz.

Resmî tasfiye hâlinde mirasçılar, terekenin borçlarından sorumlu olmazlar.

II. Mirasbırakanın alacaklılarının istemi ile

Madde 633- Mirasbırakanın alacaklarını elde edemeyeceklerinden inandırıcı sebeplerle kuşku duyan alacaklıları, istedikleri hâlde alacakları ödenmediği veya kendilerine güvence verilmediği takdirde, mirasbırakanın ölümünden ya da vasiyetnamenin açılmasından başlayarak üç ay içinde, terekenin resmî tasfiyesini isteyebilirler.

Aynı koşulların varlığı hâlinde vasiyet alacaklıları da, haklarının korunması için gerekli önlemlerin alınmasını isteyebilirler.

*B. Usul**I. Yönetim*

Madde 634- Resmî tasfiye, sulh mahkemesince veya atayacağı bir ya da birkaç tasfiye memuru tarafından yapılır.

Resmî tasfiyeye terekenin defterinin düzenlenmesiyle başlanır ve aynı zamanda yapılacak ilânla mirasbırakanın alacaklılarından ve borçlularından, belirtilen süre içinde alacaklarını ve borçlarını bildirmeleri istenir.

Terekenin daha önce resmî defteri düzenlenmiş ise resmî tasfiye bu deftere göre yapılır.

Tasfiye memuru, göreviyle ilgili işlerini sulh mahkemesinin gözetim ve denetimi altında yürütür. Mirasçılar ve tereke alacaklıları, sulh mahkemesine, tasfiye memuru tarafından yapılan veya tasarlanan işlemlerden dolayı bunu öğrendikleri tarihten başlayarak yedi gün içinde yazılı olarak şikâyetle bulunabilirler.

II. Olağan usul ile tasfiye

Madde 635- Resmî tasfiye, mirasbırakanın yürüyen işlerinin tamamlanmasını, borçlarının yerine getirilmesini, alacaklarının tahsilini, vasiyet borçlarının terekenin olanağı ölçüsünde yerine getirilmesini, zorunlu olduğu takdirde mirasbırakanın haklarının ve borçlarının mahkemece tespitini ve mallarının paraya çevrilmesini kapsar.

Tasfiye memuru, tereke ile ilgili dava, takip ve idarî işlemler hakkında mirasçılara bilgi vermekle yükümlüdür.

Terekedeki taşınmazlar, açık artırma veya bütün mirasçıların kabulü hâlinde pazarlık yoluyla satılır.

Mirasçılar, tasfiye devam ederken tasfiye için gerekli olmayan tereke mallarının ve paranın kısmen veya tamamen kendilerine verilmesini isteyebilirler.

III. İflâs usulü ile tasfiye

Madde 636- Mevcudu borçlarını ödemeye yetmeyen terekenin tasfiyesi, sulh mahkemesince iflâs hükümlerine göre yapılır.

BEŞİNCİ AYIRIM MİRAS SEBEBİYLE İSTİHKAK DAVASI

A. Koşulları

Madde 637- Yasal veya atanmış mirasçı, terekeyi veya bazı tereke mallarını elinde bulunduran kimseye karşı mirasçılıktaki üstün hakkını ileri sürerek miras sebebiyle istihkak davası açabilir.

Bu davada hâkim, mirasçılık sıfatıyla ilgili uyumsuzlukları da çözer.

Hâkim, davacının istemi üzerine hakkın korunması için davalının güvence göstermesi veya tapu kütüğüne şerh verilmesi gibi gerekli her türlü önlemi alır.

B. Hükümleri

Madde 638- Miras sebebiyle istihkak davasının kabulü hâlinde, tereke veya terekeye dahil mal, davacıya zilyetliğe ilişkin hükümler uyarınca verilir.

Miras sebebiyle istihkak davasında davalı, tereke malını zamanaşımı yoluyla kazandığını ileri süremez.

C. Zamanaşımı

Madde 639- Miras sebebiyle istihkak davası, davacının kendisinin mirasçı olduğunu ve iyiniyetli davalının terekeyi veya tereke malını elinde bulundurduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde mirasbırakanın ölümünün veya vasiyetnamenin açılmasının üzerinden on yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

İyiniyetli olmayanlara karşı zamanaşımı süresi yirmi yıldır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM MİRASIN PAYLAŞILMASI BİRİNCİ AYIRIM PAYLAŞIMDAN ÖNCE MİRAS ORTAKLIĞI

A. Mirasın geçmesinin sonucu

I. Miras ortaklığı

Madde 640- Birden çok mirasçı bulunması hâlinde, mirasın geçmesiyle birlikte paylaşmaya kadar, mirasçılar arasında terekedeki bütün hak ve borçları kapsayan bir ortaklık meydana gelir.

Mirasçılar terekeye elbirliğiyle sahip olurlar ve sözleşme veya kanundan doğan temsil ya da yönetim yetkisi saklı kalmak üzere, terekeye ait bütün haklar üzerinde birlikte tasarruf ederler.

Mirasçılardan birinin istemi üzerine sulh mahkemesi, miras ortaklığına paylaşmaya kadar bir temsilci atayabilir.

Mirasçılardan her biri, terekedeki hakların korunmasını isteyebilir. Sağlanan korumadan mirasçılardan hepsi yararlanır.

Bir mirasçı ödemededen aciz hâlinde ise, mirasın açılması üzerine diğer mirasçılar, haklarının korunması için gerekli önlemlerin gecikmeksizin alınmasını sulh mahkemesinden isteyebilirler.

II. Mirasçılardan sorumluluğu

Madde 641- Mirasçılar, tereke borçlarından müteselsilen sorumludurlar.

Ana ve baba veya büyük ana ve büyük baba ile birlikte yaşayan ve emeklerini veya gelirlerini aileye özgüleyen ergin çocuklar ile torunlara verilecek uygun miktardaki tazminat, bu yüzden terekenin borç ödemededen acze düşmemesi kaydıyla tereke borcu sayılır.

B. Paylaşmayı isteme hakkı

Madde 642- Mirasçılardan her biri, sözleşme veya kanun gereğince ortaklığı sürdürmekle yükümlü olmadıkça, her zaman mirasın paylaşılmasını isteyebilir.

Her mirasçı, terekedeki belirli malların aynen, olanak yoksa satış yoluyla paylaştırılmasına karar verilmesini sulh mahkemesinden isteyebilir. Mirasçılardan birinin istemi üzerine hâkim, terekenin tamamını ve terekedeki malların her birini göz önünde tutarak, olanak varsa taşınmazlardan her birinin tamamının bir mirasçıya verilmesi suretiyle paylaştırmayı yapar. Mirasçılara verilen taşınmazların değerleri arasındaki fark para ödenmesi yoluyla giderilerek miras payları arasında denkleştirme sağlanır.

Paylaşmanın derhâl yapılması, paylaşım konusu malın veya terekenin değerini önemli ölçüde azaltacaksa; sulh hâkimi, mirasçılardan birinin istemi üzerine bu malın veya terekenin paylaşılmasının ertelenmesine karar verebilir.

C. Cenin nedeniyle erteleme

Madde 643- Mirasın açıldığı tarihte, mirasçı olabilecek bir cenin varsa paylaşma doğumuna kadar ertelenir.

Ana muhtaç ise, doğuma kadar geçim giderlerinin terekeden sağlanmasını isteyebilir.

D. Elbirliği mülkiyetinin paylı mülkiyete dönüştürülmesi

Madde 644- Bir mirasçı, terekeye dahil malların tamamı veya bir kısmı üzerindeki elbirliği mülkiyetinin paylı mülkiyete dönüştürülmesi isteminde bulunduğu takdirde sulh hâkimi, diğer mirasçılara çağrıda bulunarak belirleyeceği süre içinde varsa itirazlarını bildirmeye davet eder.

Elbirliği mülkiyetinin devamını haklı kılacak bir itiraz ileri sürülmediği veya mirasçılardan biri belirlenen süre içinde paylaşma davası açmadığı takdirde, istem konusu mal üzerindeki elbirliği mülkiyetinin paylı mülkiyete dönüştürülmesine karar verilir.

Terekeye dahil diğer hakların ve alacakların paylar oranında bölünmesi hususunda da yukarıdaki hükümler uygulanır.

E. Birlikte yaşayanların hakkı

Madde 645- Mirasbırakanın ölümünde onunla birlikte yaşayan ve onun tarafından bakılan kimseler, ölüm tarihinden başlayarak üç aylık bakım ve geçim giderlerinin terekeden sağlanmasını isteyebilirler.

İKİNCİ AYIRIM
PAYLAŞMANIN NASIL YAPILACAĞI

A. Genel olarak

Madde 646- Yasal mirasçılar, gerek kendi aralarında, gerek atanmış mirasçılarla birlikte mirası aynı kurallara göre paylaşırlar.

Aksine düzenleme olmadıkça mirasçılar, paylaşmanın nasıl yapılacağını serbestçe kararlaştırırlar.

Tereke mallarına zilyet olan veya mirasbırakana borçlu bulunan mirasçılar, paylaşma sırasında bu konuda eksiksiz bilgi vermekle yükümlüdürler.

B. Paylaşma kuralları

I. Mirasbırakanın tasarrufu

Madde 647- Mirasbırakan, ölüme bağlı tasarrufuyla paylaşmanın nasıl yapılacağı ve payların nasıl oluşturulacağı hakkında kurallar koyabilir.

Bu kurallar, mirasbırakan tarafından kastedilmemiş olan bir eşitsizlik hâlinde payların denkleştirilmesi olanağı saklı kalmak kaydıyla, mirasçılar için bağlayıcıdır.

Aksini arzu ettiği tasarruftan anlaşılmadıkça, mirasbırakanın tereke malını bir mirasçıya özgülemesi, vasiyet olmayıp sadece paylaşma kuralı sayılır.

II. Paylaşmaya kayyımın katılması

Madde 648- Açılmış mirasta bir mirasçının payını devralmış veya haczettirmiş olan ya da elinde mirasçıya karşı alınmış borç ödemeden aciz belgesi bulunan alacaklı, sulh hâkiminden bu mirasçının yerine paylaşmaya katılmak üzere bir kayyım atanmasını isteyebilir.

C. Paylaşmanın gerçekleşmesi

I. Mirasçılarının eşitliği

Madde 649- Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça mirasçılar, paylaşmada terekenin bütün malları üzerinde eşit hakka sahiptirler.

Mirasçılar, mirasbırakan ile aralarındaki ilişkiler hakkında paylaşmanın eşitliğe ve adalete uygun olması için göz önüne alınması gereken bütün bilgileri birbirlerine vermekle yükümlüdürler.

Mirasçılardan her biri, tereke borçlarının paylaşmadan önce ödenmesini veya güvenceye bağlanmasını isteyebilir.

II. Payların oluşturulması

Madde 650- Mirasçılar, tereke mallarından mirasçı veya ortak kök sayısınca pay oluştururlar.

Anlaşma olmazsa, mirasçılardan her biri, payların oluşturulmasını sulh mahkemesinden isteyebilir. Payların oluşturulmasında hâkim, yerel âdetleri, mirasçıların kişisel durumlarını ve çoğunluğun arzusunu göz önünde bulundurur.

Payların özgülenmesi mirasçıların anlaşması uyarınca yapılır. Buna olanak bulunmazsa kur'a çekilir.

III. Bazı malların özgülenmesi veya satılması

Madde 651- Değerinde önemli azalma olmadan bölünemeyen tereke malı, bütün olarak mirasçılardan birine özgülenir.

Mirasçılar bir tereke malının bölünmesi veya özgülenmesi konusunda anlaşamazlarsa, o mal satılır ve bedeli bölüştürülür.

Mirasçılardan biri istemde bulunursa satış artırma yoluyla yapılır. Mirasçılar artırmanın şekli konusunda anlaşamazlarsa sulh hâkimi, artırmanın mirasçılar arasında veya herkese açık yapılmasına karar verir.

D. Aile konutu ve ev eşyasının sağ kalan eşe özgülenmesi

Madde 652- Eşlerden birinin ölümü hâlinde tereke malları arasında ev eşyası veya eşlerin birlikte yaşadıkları konut varsa; sağ kalan

eş, bunlar üzerinde kendisine miras hakkına mahsuben mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir.

Haklı sebeplerin varlığı hâlinde, sağ kalan eşin veya mirasbırakanın diğer yasal mirasçılarından birinin istemi üzerine, mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınmasına da karar verilebilir.

Mirasbırakanın bir meslek veya sanat icra ettiği ve altsoyundan birinin aynı meslek ve sanatı icra etmesi için gerekli olan bölümlerde, sağ kalan eş bu hakları kullanamaz. Tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hukuku hükümleri saklıdır.

E. Özellikleri olan eşya

I. Bütünlük oluşturan veya aile belgeleri ile özel anı değeri olan eşya

Madde 653- Mirasçılardan birinin karşı çıkması hâlinde, nitelikleri veya özgülendikleri amaç gereği bir bütünlük oluşturan eşya birbirinden ayrılamaz.

Aile belgeleri ile aile için özel anı değeri olan eşya, mirasçılardan birinin karşı çıkması hâlinde satılamaz. Mirasçılar arasında anlaşmazlık çıkarsa sulh hâkimi, yerel âdetleri, âdet yoksa kişisel durumları göz önünde tutarak bu eşyanın, payına mahsup edilmek veya edilmemek suretiyle mirasçılardan birine özgülenmesine ya da satılmasına karar verir.

Özel kanun hükümleri saklıdır.

II. Mirasbırakanın mirasçılardaki alacakları

Madde 654- Mirasbırakanın bir mirasçısındaki alacağı, paylaşma sırasında o mirasçının payına mahsup edilir.

III. Rehnedilmiş tereke malları

Madde 655- Paylaşmada kendisine mirasbırakanın borçları için rehnedilmiş bir tereke malı düşen mirasçı, o malın güvence altına aldığı borcu üstlenmiş olur.

IV. Taşınmazlar

1. Bölünme

Madde 656- Taşınmazların bölünmelerine ilişkin kanun hükümleri saklıdır.

2. Özgülenme

a. Özgülenmeye esas olan değer

Madde 657- Taşınmazlar, paylaşmanın yapıldığı zamandaki gerçek değerleri esas alınarak mirasçılara özgülenir.

Tarımsal taşınmazlar gelir değerine, diğer taşınmazlar sürüm değerine göre özgülenir.

b. Değerin belirlenmesi

Madde 658- Mirasçılar özgülenme değeri üzerinde uyuşamazlarsa, bu değer sulh hâkimi tarafından belirlenir.

*V. Tarımsal işletmeler**1. Paylaştırma dışında bırakma**a. Koşulları***Madde 659- (Mülga: 30/4/2014-6537/9 md.)***b. Taşınırın özgülenmesi***Madde 660- (Mülga: 30/4/2014-6537/9 md.)***c. Özgülenmenin hangi mirasçıya yapılacağı***Madde 661- (Mülga: 30/4/2014-6537/9 md.)***d. Ölüme bağlı tasarruf ile düzenleme***Madde 662- (Mülga: 30/4/2014-6537/9 md.)***e. Ergin olmayan mirasçılar***Madde 663- (Mülga: 30/4/2014-6537/9 md.)***2. Aile malları ortaklığı**a. İstem hakkı***Madde 664- (Mülga: 30/4/2014-6537/9 md.)**

b. Ortaklığın sona erdirilmesi

Madde 665- (Mülga: 30/4/2014-6537/9 md.)

3. Diğer mirasçılarının paylarının mirasçı irat senediyle karşılanması

Madde 666- (Mülga: 30/4/2014-6537/9 md.)

4. Yan sınai işletme

Madde 667- (Mülga: 30/4/2014-6537/9 md.)

5. İşletmenin satılması

Madde 668- (Mülga: 30/4/2014-6537/9 md.)

ÜÇÜNCÜ AYIRIM MİRASTA DENKLEŞTİRME

A. Mirasçılar arasında

Madde 669- Yasal mirasçılar, mirasbırakandan miras paylarına mahsuben elde ettikleri sağlararası karşılıksız kazandırmaları, denkleştirmeyi sağlamak için terekeye geri vermekle birbirlerine karşı yükümlüdürler.

Mirasbırakanın çeyiz veya kuruluş sermayesi vermek ya da bir malvarlığını devretmek veya borçtan kurtarmak ve benzerleri gibi karşılık almaksızın altsoyuna yapmış olduğu kazandırmalar, aksi mirasbırakan tarafından açıkça belirtilmiş olmadıkça, denkleştirmeye tâbidir.

B. Mirasçılık sıfatının kaybı hâlinde

Madde 670- Mirasın açılmasından önce veya sonra mirasçılık sıfatını kaybeden mirasçıya ait geri verme yükümlülüğü, onun yerini alan mirasçılara, miras paylarında meydana gelen artış oranında geçer.

C. Denkleştirme şekli

I. Geri verme veya mahsup

Madde 671- Geri vermekle yükümlü olan mirasçı, dilerse aldığı aynen geri verir; dilerse payından fazla olsa bile değerini miras payına mahsup ettirir.

Mirasbırakanın bu kurala aykırı tasarrufları ve mirasçıların tenkise ilişkin hakları saklıdır.

II. Miras payını aşan kazandırmalar

Madde 672- Yapılan kazandırma miras payını aştığı takdirde mirasçı, mirasbırakanın bunu kendisine bırakmak istediğini ispat ederse, bu fazlalık denkleştirmeye tâbi olmaz. Diğer mirasçıların tenkise ilişkin hakları saklıdır.

III. Denkleştirme değeri

Madde 673- Denkleştirme, kazandırmanın denkleştirme anındaki değerine göre yapılır.

Yarar ve zarar ile gelir ve giderler hakkında mirasçılar arasında sebepsiz zenginleşme hükümleri uygulanır.

D. Eğitim ve öğrenim giderleri

Madde 674- Çocukların eğitim ve öğrenimi için yapılan giderler sebebiyle geri verme yükümlülüğü, mirasbırakanın aksini arzu ettiği ispat edilmedikçe, ancak alışılmış ölçüleri aşan kısım için mevcuttur.

Eğitim ve öğrenimini tamamlamamış olan veya engelliliği bulunan çocuklara, paylaşmada hakkaniyete uygun bir ödeme yapılır. ⁽¹⁾

E. Hediyeler ve evlenme giderleri

Madde 675- Olağan hediyeler ile evlenme sırasında yapılan geleneğe uygun giderler denkleştirmeye tâbi değildir.

Altsoy hısımlarının evlenmelerinde, alışılmış ölçüler içinde yapılan çeyiz giderleri hakkında denkleştirmeye tâbi tutmama arzusunun bulunduğu asıldır.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM
PAYLAŞMANIN TAMAMLANMASI
VE SONUCU

A. Paylaşmanın sonuçlandırılması

I. Paylaşma sözleşmesi

Madde 676- Mirasçılar arasında payların oluşturulması ve fiilen alınması veya aralarında yapacakları paylaşma sözleşmesi mirasçıları bağlar.

Paylaşma sözleşmesiyle mirasçılar, tereke mallarının tamamı veya bir kısmı üzerindeki elbirliği mülkiyetinin miras payları oranında paylı mülkiyete dönüştürülmesini de kabul edebilirler.

Paylaşma sözleşmesinin geçerliliği yazılı şekilde yapılmasına bağlıdır.

II. Miras payı üzerinde sözleşme

Madde 677- Terekenin tamamı veya bir kısmı üzerinde miras payının devri konusunda mirasçılar arasında yapılan sözleşmelerin geçerliliği yazılı şekle bağlıdır.

Bir mirasçının üçüncü kişiyle yapacağı böyle bir sözleşmenin geçerliliği, noterlikçe düzenlenmesine bağlıdır. Sözleşme bu kişiye paylaşmaya katılma yetkisi vermez; sadece paylaşma sonunda mirasçıya özgülünen payın kendisine verilmesini isteme hakkını sağlar.

⁽¹⁾ 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu fıkarda yer alan "sakatlıkları" ibaresi "engelliliği" şeklinde değiştirilmiştir.

III. Mirasın açılmasından önce yapılan sözleşmeler

Madde 678- Mirasbırakanın katılması veya izni olmaksızın bir mirasçının henüz açılmamış bir miras hakkında diğer mirasçılar veya üçüncü bir kişi ile yapacağı sözleşmeler geçerli değildir.

Böyle bir sözleşme gereğince yerine getirilmiş olan edimlerin geri verilmesi istenebilir.

B. Mirasçıların birbirine karşı sorumluluğu

I. Garanti borcu

Madde 679- Paylaşmanın tamamlanmasından sonra mirasçılar, paylarına düşen mallar için birbirlerine karşı satım hükümlerine göre sorumludurlar.

Mirasçılar, paylaşmada her birine özgülenmiş olan alacakların varlığını birbirlerine karşı garanti ettikleri gibi; borsaya kayıtlı olan kıymetli evrak dışında, alacağın mirasçının hakkına mahsup edilen miktarı için borçlunun ödeme gücünden adi kefil gibi sorumludurlar.

Garantiye ve kefalet dayanan dava, paylaşma tarihinin veya daha sonra yerine getirilecek alacaklarda muacceliyet tarihinin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

II. Paylaşma sözleşmesinin geçersizliği

Madde 680- Borçlar Kanununun geçersizliğe ilişkin genel hükümleri, paylaşma sözleşmeleri hakkında da uygulanır.

C. Mirasçıların üçüncü kişilere karşı sorumluluğu

I. Müteselsil sorumluluk

Madde 681- Mirasçılar, bölünmesine veya nakline alacaklı tarafından açık veya örtülü olarak rıza gösterilmemiş olan tereke borçlarından dolayı, paylaşmadan sonra da bütün malvarlıklarıyla müteselsilen sorumludurlar.

Paylaşmanın gerçekleştiği tarihin veya daha sonra yerine getirilecek borçlarda muacceliyet tarihinin üzerinden beş yıl geçmekle teselsül sona erer.

II. Mirasçılara rücu

Madde 682- Paylaşma sözleşmesinde ödenmesi kendisine yükletilmemiş olan bir tereke borcunu veya üzerine aldığı miktardan fazlasını ödeyen mirasçı, diğer mirasçılara rücu edebilir.

Rücu hakkı, ilk önce, ödenmiş olan borcu paylaşma sözleşmesiyle üstlenmiş bulunan mirasçıya karşı kullanılır.

Diğer hâllerde, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, mirasçılardan her biri terekedeki borçları miras payı oranında ödemekle yükümlüdür.

DÖRDÜNCÜ KİTAP

EŞYA HUKUKU

BİRİNCİ KISIM

MÜLKİYET

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL HÜKÜMLER

A. Mülkiyet hakkının içeriği

Madde 683- Bir şeye malik olan kimse, hukuk düzeninin sınırları içinde, o şey üzerinde dilediği gibi kullanma, yararlanma ve tasarrufta bulunma yetkisine sahiptir.

Malik, malını haksız olarak elinde bulunduran kimseye karşı istihkak davası açabileceği gibi, her türlü haksız elatmanın önlenmesini de dava edebilir.

B. Mülkiyet hakkının kapsamı

I. Bütünleyici parça

Madde 684- Bir şeye malik olan kimse, o şeyin bütünleyici parçalarına da malik olur.

Bütünleyici parça, yerel âdetlere göre asıl şeyin temel unsuru olan ve o şey yok edilmedikçe, zarara uğratılmadıkça veya yapısı değiştirilmedikçe ondan ayrılmasına olanak bulunmayan parçadır.

II. Doğal ürünler

Madde 685- Bir şeyin maliki, onun ürünlerinin de maliki olur.

Ürünler, dönemsel olarak elde edilen doğal veya hukukî ürünler ile bir şeyin özgülendiği amaca göre âdetler gereği ondan elde edilmesi uygun görülen diğer verimlerdir.

Doğal ürünler asıl şeyden ayrılınca kadar onun bütünleyici parçasıdır.

III. Eklenti

1. Tanım

Madde 686- Bir şeye ilişkin tasarruflar, aksi belirtilmedikçe onun eklentisini de kapsar.

Eklenti, asıl şey malikinin anlaşılabilen arzusuna veya yerel âdetlere göre, işletilmesi, korunması veya yarar sağlaması için asıl şeye sürekli olarak özgülenen ve kullanılmasında birleştirme, takma veya başka bir biçimde asıl şeye bağlı kılınan taşınır maldır.

Eklenti, asıl şeyden geçici olarak ayrılmakla bu niteliğini kaybetmez.

2. Eklenti sayılmayanlar

Madde 687- Asıl şeye zilyet olan kimsenin sadece geçici olarak kullanması veya tüketmesi için özgülenen ya da asıl şeyin özel niteliği ile herhangi bir ilişkisi bulunmadan sadece korunmak, satılmak veya kiraya verilmek üzere onunla birleştirilen şeyler eklenti sayılmaz.

C. Birlikte mülkiyet

I. Paylı mülkiyet

1. Genel kurallar

Madde 688- Paylı mülkiyette birden çok kimse, maddî olarak bölünmüş olmayan bir şeyin tamamına belli paylarla maliktir.

Başka türlü belirlenmedikçe, paylar eşit sayılır.

Paydaşlardan her biri kendi payı bakımından malik hak ve yükümlülüklerine sahip olur. Pay devredilebilir, rehnedilebilir ve alacaklılar tarafından haczettirilebilir.

2. Yönetim ve tasarruf

a. Anlaşmalar

Madde 689- Paydaşlar, kendi aralarında oybirliğiyle anlaşarak yararlanma, kullanma ve yönetime ilişkin konularda kanun hükümlerinden farklı bir düzenleme yapabilirler. Ancak, böyle bir anlaşmayla paydaşların aşağıdaki hak ve yetkileri kaldırılamaz ve sınırlandırılmaz:

1. Paylı mülkiyet konusu eşyanın kullanılabilirliğinin ve değerinin korunması için zorunlu olan yönetim işlerini yapmak ve gerektiğinde mahkemen buna ilişkin önlemlerin alınmasını istemek,

2. Eşyayı bir zarar tehlikesinden veya zararın artmasından korumak için derhâl alınması gereken önlemleri bütün paydaşlar hesabına almak.

Taşınmazlarla ilgili anlaşmalar imzalarının noterlikçe onaylanması koşuluyla paydaşlardan birinin başvurusu üzerine tapu kütüğüne şerh verilebilir.

b. Olağan yönetim işleri

Madde 690- Paydaşlardan her biri olağan yönetim işlerini yapmaya, özellikle küçük onarımları yaptırmaya ve tarımsal işleri yürütmeye yetkilidir.

Zorunlu ve ivedi işlerin yapılmasına ilişkin kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, paydaşların çoğunlukla alacağı kararla olağan yönetim işlerinde yetkiyle ilgili farklı düzenleme getirilebilir.

c. Önemli yönetim işleri

Madde 691- İşletme usulünün veya tarım türünün değiştirilmesi, adî kiraya veya ürün kirasına ilişkin sözleşmelerin yapılması veya feshi, toprağın ıslahı gibi önemli yönetim işleri için pay ve paydaş çoğunluğuyla karar verilmesi gerekir.

Olağan yönetim sınırlarını aşan ve paylı malın değerinin veya yarar sağlamaya elverişliliğinin korunması için gerekli bakım, onarım ve yapı işlerinde de aynı çoğunluk aranır.

Pay ve paydaşların eşitliği hâlinde hâkim, paydaşlardan birinin istemi üzerine bütün paydaşların menfaatini gözeterek hakkaniyete uygun bir karar verir; gerekli gördüğü işlerin yapılması için paydaşlar arasından veya dışarıdan bir kayyım atayabilir.

d. Olağanüstü yönetim işleri ve tasarruflar

Madde 692- Paylı malın özgülendiği amacın değiştirilmesi, korumanın veya olağan şekilde kullanmanın gerekli kıldığı ölçüyü aşan yapı işlerine girişilmesi veya paylı malın tamamı üzerinde tasarruf işlemlerinin yapılması, oybirliğiyle aksi kararlaştırılmış olmadıkça, bütün paydaşların kabulüne bağlıdır.

Paylar üzerinde taşınmaz rehni veya taşınmaz yükü kurulmuşsa, paydaşlar malın tamamını benzer haklarla kayıtlamayazlar.

3. Yararlanma, kullanma ve koruma

Madde 693- Paydaşlardan her biri, diğerlerinin hakları ile bağdaştığı ölçüde paylı maldan yararlanabilir ve onu kullanabilir.

Uyuşmazlık hâlinde yararlanma ve kullanma şeklini hâkim belirler. Bu belirleme, paylı malın kullanılmasının zaman veya yer itibarıyla paydaşlar arasında bölünmesi biçiminde de olabilir.

Paydaşlardan her biri, bölünemeyen ortak menfaatlerin korunmasını diğer paydaşları temsilen sağlayabilir.

4. Giderler ve yükümlülükler

Madde 694- Paylı mülkiyetten doğan veya paylı malı ilgilendiren yönetim giderleri, vergiler ve diğer yükümlülükler, aksine bir hüküm bulunmadıkça, paydaşlar tarafından payları oranında karşılanır.

Payına düşenden fazlasını ödemiş bulunan paydaş, diğerlerine payları oranında rücu edebilir.

5. Kararların bağlayıcılığı

Madde 695- Yararlanma, kullanma ve yönetime ilişkin konularda paydaşların yaptıkları düzenleme ve aldıkları kararlar ile mahkemece verilen kararlar, sonradan paydaş olan veya pay üzerinde aynî hak kazanan kimseleri de bağlar.

Taşınmazlarda yararlanma, kullanma ve yönetime ilişkin kararların sonradan paydaş olan veya pay üzerinde aynı hak kazananları bağlaması için, bunların tapu kütüğüne şerh edilmesi gerekir.

6. Paydaşlıktan çıkarma

a. Paydaşın çıkarılması

Madde 696- Kendi tutum ve davranışlarıyla veya malın kullanılmasını bıraktığı ya da fiillerinden sorumlu olduğu kişilerin tutum ve davranışlarıyla diğer paydaşların tamamına veya bir kısmına karşı olan yükümlülüklerini ağır biçimde çiğneyen paydaş, bu yüzden onlar için paylı mülkiyet ilişkisinin devamını çekilmez hâle getirmişse, mahkeme kararıyla paydaşlıktan çıkarılabilir.

Davanın açılması, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, pay ve paydaş çoğunluğuyla karar verilmesine bağlıdır.

Hâkim, çıkarma istemini haklı gördüğü takdirde, çıkarılacak paydaşın payını karşılayacak kısmı maldan ayırmaya olanak varsa, bu ayırmayı yaparak ayrılan parçanın paylı mülkiyetten çıkarılana özgülenmesine karar verir.

Aynen ayrılmasına olanak bulunmayan maldaki payın dava tarihindeki değeriyle kendilerine devrini isteyen paydaş veya paydaşlar bu istemlerini paydaşlıktan çıkarma istemi ile birlikte ileri sürmek zorundadırlar. Hâkim, hüküm vermeden önce re'sen belirleyeceği uygun bir süre içinde pay değerinin ödenmesine veya tevdiine karar verir. Davanın kabulü hâlinde payın istemde bulunan adına tesciline hükmolunur.

Payı karşılayacak kısım maldan aynen ayrılamaz ve bu payı isteyen paydaş da bulunmazsa hâkim, davalıya payını devretmesi için bir süre belirler ve bu süre içinde devredilmeyen payın açık artırmayla satışına karar verir. Satış kararı, cebri icra yoluyla paraya çevirmeye ilişkin hükümler uyarınca yerine getirilir.

b. Diğer hak sahiplerinin çıkarılması

Madde 697- Bir paydaşın çıkarılmasına ilişkin hükümler, kıyas yoluyla, pay üzerinde intifa veya diğer bir aynî ya da tapuya şerh edilmiş kişisel yararlanma hakkı sahipleri hakkında da uygulanır. Ancak, devri caiz olmayan bir hakkın uygun bir tazminat karşılığında sona ermesine karar verilir.

7. Paylı mülkiyetin sona ermesi

a. Paylaşma istemi

Madde 698- Hukukî bir işlem gereğince veya paylı malın sürekli bir amaca özgülenmiş olması sebebiyle paylı mülkiyeti devam ettirme yükümlülüğü bulunmadıkça, paydaşlardan her biri malın paylaşılmasını isteyebilir.

Paylaşmayı isteme hakkı, hukukî bir işlemle en çok on yıllık süre ile sınırlandırılabilir. Taşınmazlarda paylı mülkiyetin devamına ilişkin sözleşmeler, resmî şekle bağlıdır ve tapu kütüğüne şerh verilebilir.

Uygun olmayan zamanda paylaşma isteminde bulunulamaz.

b. Paylaşma biçimi

Madde 699- Paylaşma, malın aynen bölüşülmesi veya pazarlık ya da artırmayla satılarak bedelinin bölüşülmesi biçiminde gerçekleştirilir.

Paylaşma biçiminde uyuşma sağlanamazsa, paydaşlardan birinin istemi üzerine hâkim, malın aynen bölünerek paylaşılmasına, bölünen parçaların değerlerinin birbirine denk düşmemesi hâlinde eksik değerdeki parçaya para eklenerek denkleştirme sağlanmasına karar verir.

Bölme istemi durum ve koşullara uygun görülmezse ve özellikle paylı malın önemli bir değer kaybına uğramadan bölünmesine olanak yoksa, açık artırmayla satışa hükmolunur. Satışın paydaşlar arasında artırmayla yapılmasına karar verilmesi, bütün paydaşların rızasına bağlıdır.

c. İntifa hakkı sahibinin durumu

Madde 700- Bir paydaşın kendi payı üzerinde intifa hakkı kurması hâlinde, diğer paydaşlardan biri intifa hakkının kurulduğunun kendisine tebliğinden başlayarak üç ay içinde paylaşma isteminde bulunursa; satış yoluyla paylaşmada intifa hakkı, buna ilişkin paya düşecek bedel üzerinde devam eder.

II. Elbirliği mülkiyeti

1. Kaynakları ve niteliği

Madde 701- Kanun veya kanunda öngörülen sözleşmeler uyarınca oluşan topluluk dolayısıyla mallara birlikte malik olanların mülkiyeti, elbirliği mülkiyetidir.

Elbirliği mülkiyetinde ortakların belirlenmiş payları olmayıp her birinin hakkı, ortaklığa giren malların tamamına yaygındır.

2. Hükümleri

Madde 702- Ortakların hakları ve yükümlülükleri, topluluğu doğuran kanun veya sözleşme hükümleri ile belirlenir.

Kanunda veya sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadıkça, gerek yönetim, gerek tasarruf işlemleri için ortakların oybirliğiyle karar vermeleri gerekir.

Sözleşmeden doğan topluluk devam ettiği sürece, paylaşma yapılamaz ve bir pay üzerinde tasarrufta bulunulamaz.

Ortaklardan her biri, topluluğa giren hakların korunmasını sağlayabilir. Bu korumadan bütün ortaklar yararlanır.

3. Sona ermesi

Madde 703- Elbirliği mülkiyeti, malın devri, topluluğun dağılması veya paylı mülkiyete geçilmesiyle sona erer.

Paylaştırma, aksine bir hüküm bulunmadıkça, paylı mülkiyet hükümlerine göre yapılır.

İKİNCİ BÖLÜM TAŞINMAZ MÜLKİYETİ BİRİNCİ AYIRIM TAŞINMAZ MÜLKİYETİNİN KONUSU, KAZANILMASI VE KAYBI

A. Taşınmaz mülkiyetinin konusu

Madde 704- Taşınmaz mülkiyetinin konusu şunlardır:

1. Arazi,
2. Tapu kütüğünde ayrı sayfaya kaydedilen bağımsız ve sürekli haklar,
3. Kat mülkiyeti kütüğüne kayıtlı bağımsız bölümler.

B. Taşınmaz mülkiyetinin kazanılması

I. Tescil

Madde 705- Taşınmaz mülkiyetinin kazanılması, tescille olur.

Miras, mahkeme kararı, cebri icra, işgal, kamulaştırma hâlleri ile kanunda öngörülen diğer hâllerde, mülkiyet tescilden önce kazanılır. Ancak, bu hâllerde malikin tasarruf işlemleri yapabilmesi, mülkiyetin tapu kütüğüne tescil edilmiş olmasına bağlıdır.

II. Kazanma yolları

1. Hukukî işlem

Madde 706- Taşınmaz mülkiyetinin devrini amaçlayan sözleşmelerin geçerli olması, resmî şekilde düzenlenmiş bulunmalarına bağlıdır.

Ölüme bağlı tasarruflar ve mal rejimi sözleşmeleri, kendilerine özgü şekillere tâbidir.

2. İşgal

Madde 707- Tapu kütüğüne kayıtlı bir taşınmazın mülkiyetinin işgal yoluyla kazanılması, ancak kaydının malikin istemiyle terkin edilmiş olmasına bağlıdır.

Tapuya kayıtlı olmayan taşınmazlar üzerinde işgal yoluyla mülkiyet kazanılamaz.

3. Yeni arazi oluşması

Madde 708- Birikme, dolma, toprak kayması veya kamuya ait suların yatağında ya da seviyesinde değişme gibi sebeplerle sahipsiz yerlerde yeniden oluşan yararlanmaya elverişli arazi Devlete ait olur.

Devlet, bu araziye kamusal bir sakınca bulunmadığı takdirde öncelikle arazisi kayba uğrayana veya bitişik arazi malikine devredebilir.

Toprak parçalarının kendi arazisinden koptuğunu ispat eden malik, bunları, durumu öğrendiği tarihten başlayarak bir ve her hâlde oluşumun gerçekleştiği tarihten başlayarak on yıl içinde geri alabilir.

4. Arazi kayması

a. Genel olarak

Madde 709- Arazi kayması sınır değişikliğini gerektirmez.

Arazi kayması sebebiyle bir taşınmazdan diğerine geçmiş olan arazi parçaları ve diğer cisimler hakkında sürüklenen şeylere ve karışmaya ilişkin hükümler uygulanır.

b. Heyelân

Madde 710- Arazi kaymasının sınır değişikliğine yol açmayacağı ilkesi, yetkili makamlarca heyelân bölgesi olduğu belirlenen yörelerde uygulanmaz.

Bu yörelerin belirlenmesi sırasında yöredeki arazinin yapısı göz önünde tutulur.

Bir taşınmazın böyle bir yörede bulunduğu, ilgililere uygun biçimde bildirilir ve tapu kütüğünün beyanlar sütununa yazılır.

c. Sınırın yeniden belirlenmesi

Madde 711- Sınır, arazi kayması sebebiyle gerçeği yansıtmıyorsa; ilgili taşınmaz maliki, sınırın yeniden belirlenmesini isteyebilir.

Fazlalık ve eksiklikler denkleştirilir.

5. Kazandırıcı zamanaşımı

a. Olağan zamanaşımı

Madde 712- Geçerli bir hukukî sebep olmaksızın tapu kütüğüne malik olarak yazılan kişi, taşınmaz üzerindeki zilyetliğini davasız ve aralıksız olarak on yıl süreyle ve iyiniyetle sürdürürse, onun bu yolla kazanmış olduğu mülkiyet hakkına itiraz edilemez.

b. Olağanüstü zamanaşımı

Madde 713- Tapu kütüğünde kayıtlı olmayan bir taşınmazı davasız ve aralıksız olarak yirmi yıl süreyle ve malik sıfatıyla zilyetliğinde bulunduran kişi, o taşınmazın tamamı, bir parçası veya bir payı üzerindeki mülkiyet hakkının tapu kütüğüne tesciline karar verilmesini isteyebilir.

Aynı koşullar altında, maliki tapu kütüğünden anlaşılamayan veya yirmi yıl önce (...) ⁽¹⁾ hakkında gaiplik kararı verilmiş bir kimse adına kayıtlı bulunan taşınmazın tamamının veya bölünmesinde sakınca olmayan bir parçasının zilyedi de, o taşınmazın tamamı, bir parçası veya bir payı üzerindeki mülkiyet hakkının tapu kütüğüne tesciline karar verilmesini isteyebilir. ⁽¹⁾

Tescil davası, Hazineye ve ilgili kamu tüzel kişilerine veya varsa tapuda malik gözüken kişinin mirasçılara karşı açılır.

Davanın konusu, mahkemece gazeteyle bir defa ve ayrıca taşınmazın bulunduğu yerde uygun araç ve aralıklarla en az üç defa ilân olunur.

Son ilândan başlayarak üç ay içinde yukarıdaki koşulların gerçekleşmediğini ileri sürerek itiraz eden bulunmaz ya da itiraz yerinde görülmez ve davacının iddiası ispatlanmış olursa, hâkim tescile karar verir. Mülkiyet, birinci fıkrada öngörülen koşulların gerçekleştiği anda kazanılmış olur.

Davalılar ve itiraz edenler, aynı davada kendi adlarına tescile karar verilmesini isteyebilirler.

Kararda, tescili istenilen taşınmazın niteliği, yeri, sınırları ve yüzölçümü belirtilir ve karara, uzmanlarca düzenlenen teknik bilgileri içeren krokisi de eklenir.

Özel kanun hükümleri saklıdır.

c. Sürelerin hesabı

Madde 714- Kazandırıcı zamanaşımı sürelerinin hesaplanmasında, kesilmesinde ve durmasında, Borçlar Kanununun zamanaşımına ilişkin hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

6. Sahipsiz yerler ve yararı kamuya ait mallar

Madde 715- Sahipsiz yerler ile yararı kamuya ait mallar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır.

Aksi ispatlanmadıkça, yararı kamuya ait sular ile kayalar, tepeler, dağlar, buzullar gibi tarıma elverişli olmayan yerler ve bunlardan çıkan kaynaklar, kimsenin mülkiyetinde değildir ve hiçbir şekilde özel mülkiyete konu olamaz.

Sahipsiz yerler ile yararı kamuya ait malların kazanılması, bakımı, korunması, işletilmesi ve kullanılması özel kanun hükümlerine tâbidir.

III. Tescili isteme hakkı

Madde 716- Mülkiyetin kazanılmasına esas olacak bir hukukî sebebe dayanarak malikten mülkiyetin kendi adına tescilini istemek hususunda kişisel hakka sahip olan kimse, malikin kaçınması hâlinde hâkimden, mülkiyetin hükmen geçirilmesini isteyebilir.

(1) Bu fıkra yer alan "... ölmüş ya da ..." kelimeleri Anayasa Mahkemesi'nin 17/3/2011 tarihli ve E.: 2009/58, K.: 2011/52 sayılı Kararıyla iptal edilmiştir.

Bir taşınmazın mülkiyetini işgal, miras, kamulaştırma, cebri icra veya mahkeme kararına dayanarak kazanan kişi tescili doğrudan doğruya yaptırabilir.

Bir taşınmazın mülkiyetinde eşler arasındaki mal rejimi dolayısıyla meydana gelen değişiklikler, eşlerden birinin istemiyle tapu kütüğüne doğrudan tescil olunur.

C. Taşınmaz mülkiyetinin kaybı

Madde 717- Taşınmaz mülkiyeti, terkin veya taşınmazın tamamen yok olmasıyla sona erer.

Kamulaştırma hâlinde mülkiyetin ne zaman sona ereceği özel kanunla belirlenir

İKİNCİ AYIRIM

TAŞINMAZ MÜLKİYETİNİN İÇERİĞİ

VE KISITLAMALARI

A. Taşınmaz mülkiyetinin içeriği

I. Kapsam

Madde 718- Arazi üzerindeki mülkiyet, kullanılmasında yarar olduğu ölçüde, üstündeki hava ve altındaki arz katmanlarını kapsar.

Bu mülkiyetin kapsamına, yasal sınırlamalar saklı kalmak üzere yapılar, bitkiler ve kaynaklar da girer.

II. Sınırlar

1. Sınırların belirlenmesi

Madde 719- Taşınmazın sınırları, tapu plânları ve arz üzerindeki sınır işaretleriyle belirlenir.

Tapu plânları ile arz üzerindeki işaretler birbirini tutmazsa, asıl olan plândaki sınırdır. Bu kural, yetkili makamlarca heyelân bölgesi olduğu belirlenen yörelerde uygulanmaz.

2. Sınır belirleme yükümlülüğü

Madde 720- Her arazi maliki, komşusunun istemi üzerine belli olmayan sınırların belirlenmesi için tapu plânlarının düzeltilmesine veya arz üzerine sınır işaretleri konulmasına katkıda bulunmakla yükümlüdür.

3. Sınırlıklar üzerinde paylı mülkiyet

Madde 721- İki taşınmazı birbirinden ayırmaya yarayan duvar, parmaklık, çit gibi sınırlıklar, aksi ispat edilmedikçe, her iki komşunun paylı malı sayılır.

III. Arazideki yapılar

1. Arazi ve yapı malzemesi

a. Mülkiyet ilişkisi

Madde 722- Bir kimse kendi arazisindeki yapıda başkasının malzemesini ya da başkasının arazisindeki yapıda kendisinin veya bir başkasının malzemesini kullanırsa, bu malzeme arazinin bütünleyici parçası olur.

Ancak, sahibinin rızası olmaksızın kullanılmış olan malzemenin sökülmesi aşırı zarara yol açmayacaksa, malzeme sahibi, gideri yapıyı yaptıranı ait olmak üzere bunların sökülüp kendisine verilmesini isteyebilir.

Aynı koşullar altında arazinin maliki de, rızası olmaksızın yapılan yapıda kullanılan malzemenin, gideri yapıyı yaptıranı ait olmak üzere sökülüp kaldırılmasını isteyebilir.

b. Tazminat

Madde 723- Malzeme sökülüp alınmazsa arazi maliki, malzeme sahibine uygun bir tazminat ödemekle yükümlüdür.

Yapıyı yaptıran arazi maliki iyiniyetli değilse hâkim, malzeme sahibinin uğradığı zararın tamamının tazmin edilmesine karar verebilir.

Yapıyı yaptıran malzeme sahibi iyiniyetli değilse, hâkimin hükmedeceği miktar bu malzemenin arazi maliki için taşıdığı en az değeri geçmeyebilir.

c. Arazinin mülkiyetinin malzeme sahibine verilmesi

Madde 724- Yapının değeri açıkça arazinin değerinden fazlaysa, iyiniyetli taraf uygun bir bedel karşılığında yapının ve arazinin tamamının veya yeterli bir kısmının mülkiyetinin malzeme sahibine verilmesini isteyebilir.

2. Taşkın yapılar

Madde 725- Bir yapının başkasına ait araziye taşınan kısmı, eğer yapıyı yapan malik taşınan arazi üzerinde bir irtifak hakkına sahip bulunuyorsa, ona ait taşınmazın bütünleyici parçası olur.

Böyle bir irtifak hakkı yoksa, zarar gören malik taşmayı öğrendiği tarihten başlayarak onbeş gün içinde itiraz etmediği, aynı zamanda durum ve koşullar da haklı gösterdiği takdirde, taşkın yapıyı iyiniyetle yapan kimse, uygun bir bedel karşılığında taşınan kısım için bir irtifak hakkı kurulmasını veya bu kısmın bulunduğu arazi parçasının mülkiyetinin kendisine devredilmesini isteyebilir.

3. Üst hakkı

Madde 726- Bir üst irtifakına dayalı olarak başkasına ait bir arazinin altında veya üstünde sürekli kalmak üzere inşa edilen yapıların mülkiyeti, irtifak hakkı sahibine ait olur.

Bir binanın başlı başına kullanılmaya elverişli bağımsız bölümleri üzerinde kat mülkiyeti veya kat irtifakı kurulması, Kat Mülkiyeti Kanununa tâbidir.

Bağımsız bölümler üzerinde ayrıca üst hakkı kurulamaz.

4. Mecralar

Madde 727- Su, gaz, elektrik ve benzerlerinin mecraları, işletmenin bulunduğu taşınmazın dışında olsalar bile, aksine bir düzenleme olmadıkça o işletmenin eklentisi ve işletme malikinin malı sayılır.

Komşuluk hukukunun gerektirdiği hâller dışında bir taşınmazın böyle bir mecra ile aynî hak olarak yüklenmesi, ancak bir irtifak hakkı kurulması suretiyle olabilir.

İrtifak hakkı, mecra dışarıdan görülmüyorsa tapu kütüğüne tesciliyle, dışarıdan görülüyorsa noterce düzenlenecek sözleşmeye dayanılarak mecranın yapılmasıyla doğar.

5. Taşınır yapılar

Madde 728- Başkasının arazisi üzerinde kalıcı olması amaçlanmaksızın yapılan kulübe, büfe, çardak, baraka ve benzeri hafif yapılar, bunların malikine aittir.

Bu tür yapılar, taşınır mal hükümlerine tâbi olur ve tapu kütüğünde gösterilmez.

IV. Araziye dikilen fidanlar

Madde 729- Bir kimse başkasının fidanını kendi arazisine ya da kendisinin veya bir üçüncü kişinin fidanını başkasının arazisine dikerse, başkasının malzemesini kullanarak yapılan yapılara veya taşınır yapılara ilişkin hükümler bunlar hakkında da uygulanır.

Ağaçlar ve ormanlar üst hakkına konu olamaz.

V. Taşınmaz malikinin sorumluluğu

Madde 730- Bir taşınmaz malikinin mülkiyet hakkını bu hakkın yasal kısıtlamalarına aykırı kullanması sonucunda zarar gören veya zarar tehlikesi ile karşılaşan kimse, durumun eski hâline getirilmesini, tehlikenin ve uğradığı zararın giderilmesini dava edebilir.

Hâkim, yerel âdete uygun ve kaçınılmaz taşkınlıklardan doğan zararların uygun bir bedelle denkleştirilmesine karar verebilir.

B. Taşınmaz mülkiyetinin kısıtlamaları

I. Genel olarak

Madde 731-Taşınmaz mülkiyetinin kanundan doğan kısıtlamaları, tapu siciline tescil edilmeksizin etkili olur.

Bu kısıtlamaların ortadan kaldırılması veya değiştirilmesi, buna ilişkin sözleşmenin resmî şekilde düzenlenmesine ve tapu kütüğüne şerh verilmesine bağlıdır.

Kamu yararı için konulan kısıtlamalar kaldırılamaz ve değiştirilemez.

II. Devir hakkının kısıtlamaları

1. Yasal önalım hakkı

a. Önalım hakkı sahibi

Madde 732- Paylı mülkiyette bir paydaşın taşınmaz üzerindeki payını tamamen veya kısmen üçüncü kişiye satması hâlinde, diğer paydaşlar önalım hakkını kullanabilirler.

b. Kullanma yasağı, feragat ve hak düşürücü süre

Madde 733- Cebrî artırmayla satışlarda önalım hakkı kullanılamaz.

Önalım hakkından feragatin resmî şekilde yapılması ve tapu kütüğüne şerh verilmesi gerekir. Belirli bir satışta önalım hakkını kullanmaktan vazgeçme, yazılı şekle tâbidir ve satıştan önce veya sonra yapılabilir.

Yapılan satış, alıcı veya satıcı tarafından diğer paydaşlara noter aracılığıyla bildirilir.

Önalım hakkı, satışın hak sahibine bildirildiği tarihin üzerinden üç ay ve her hâlde satışın üzerinden iki yıl geçmekle düşer.

c. Kullanılması

Madde 734- Önalım hakkı, alıcıya karşı dava açılarak kullanılır.

Önalım hakkı sahibi, adına payın tesciline karar verilmeden önce, satış bedeli ile alıcıya düşen tapu giderlerini, hâkim tarafından belirlenen süre içinde hâkimin belirleyeceği yere nakden yatırmakla yükümlüdür.

2. Sözleşmeden doğan önalım hakkı

Madde 735- Tapu kütüğüne şerh verilen sözleşmeden doğan önalım hakkı, şerhte belirtilen sürede ve belirtilen koşullara göre her malike karşı kullanılabilir. Kütükte koşullar belirtilmemişse taşınmazın üçüncü kişiye satışındaki koşullar esas alınır.

Şerhin etkisi her durumda, şerhin verildiği tarihin üzerinden on yıl geçmekle sona erer.

Yasal önalım hakkının kullanılmasına ve vazgeçmeye ilişkin hükümler sözleşmeden doğan önalım hakkında da uygulanır.

3. Alım ve geri alım hakları

Madde 736- Tapu kütüğüne şerh verilen alım ve geri alım hakları, şerhde belirtilen süre içinde her malike karşı kullanılabilir.

Şerhin etkisi, her durumda, şerhin verildiği tarihin üzerinden on yıl geçmekle sona erer.

III. Komşu hakkı

1. Kullanma biçimi

Madde 737- Herkes, taşınmaz mülkiyetinden doğan yetkileri kullanırken ve özellikle işletme faaliyetini sürdürürken, komşularını olumsuz şekilde etkileyecek taşkınlıktan kaçınmakla yükümlüdür.

Özellikle, taşınmazın durumuna, niteliğine ve yerel âdete göre komşular arasında hoş görülebilecek dereceyi aşan duman, buğu, kurum, toz, koku çıkartarak, gürültü veya sarsıntı yaparak rahatsızlık vermek yasaktır.

Yerel âdete uygun ve kaçınılmaz taşkınlıklardan doğan denkleştirmeye ilişkin haklar saklıdır.

2. Kazı ve yapılar

a. Kural

Madde 738- Malik, kazı ve yapı yaparken komşu taşınmazlara, onların topraklarını sarsmak veya tehlikeye düşürmek ya da üzerlerindeki tesisleri etkilemek suretiyle zarar vermekten kaçınmak zorundadır.

Komşuluk hukuku kurallarına aykırı yapılar hakkında taşkın yapılara ilişkin hükümler uygulanır.

b. Özel kurallar

Madde 739- Kazı ve yapılarda uyulması gerekli kurallar özel kanunlarla belirlenir.

3. Bitkiler

a. Kural

Madde 740- Komşunun arazisine taşarak zarar veren dal ve kökler, onun istemi üzerine uygun bir süre içinde kaldırılmazsa, komşu bu dal ve kökleri kesip kendi mülkiyetine geçirebilir.

Ekilmiş veya üzerine yapı yapılmış arazisine dalların taşmasına katlanan komşu, bu dallarda yetişen meyvaları toplama hakkına sahip olur.

Komşu ormanlar hakkında bu hükümler uygulanmaz.

b. Özel kurallar

Madde 741- Komşu taşınmaz maliklerinin bitki dikerken uymak zorunda oldukları kurallar özel kanunlarla belirlenir.

4. Doğal olarak akan su

Madde 742- Taşınmaz maliki, üst taraftaki araziden kendi arazisine doğal olarak akan suların ve özellikle yağmur, kar ve tutulmamış kaynak sularının akışına katlanmak zorundadır.

Komşulardan hiçbirisi bu suların akışını diğerinin zararına değiştiremez.

Üstteki arazi maliki, alt taraftaki taşınmaza gerekli olan suyu, ancak kendi taşınmazı için zorunlu olduğu ölçüde tutabilir.

5. Fazla suyun akıtılması

Madde 743- Bir arazinin suyu öteden beri alt taraftaki araziye doğal bir şekilde akmakta ise, alt taraftaki arazi maliki, üst taraftaki araziden fazla suyun boşaltılması sırasında da bu suları tazminat isteme hakkı olmaksızın kabul etmek zorundadır.

Alt taraftaki arazi maliki boşaltma dolayısıyla akan sulardan zarar görmekte ise, gideri üstteki arazi malikine ait olmak üzere, kendi arazisinde yapılacak mecrayla suyun akıtılmasını isteyebilir.

Bataklıkların kurutulması hakkındaki özel kanun hükümleri saklıdır.

6. Mecra geçirilmesi

a. Katlanma yükümlülüğü

Madde 744- Her taşınmaz maliki, uğrayacağı zararın tamamının önceden ödenmesi koşuluyla, su yolu, kurutma kanalı, gaz ve benzerlerine ait boruların, elektrik hat ve kablolarının, başka yerden geçirilmesi olanaksız veya aşırı ölçüde masraflı olduğu takdirde, kendi arazisinin altından veya üstünden geçirilmesine katlanmakla yükümlüdür.

Mecra geçirilmesinin kamulaştırma kurallarına bağlı olması hâlinde, bu Kanunun mecralara ilişkin komşuluk hükümleri uygulanmaz.

Mecrayı geçirme hakkı, hak sahibinin istemi üzerine ve giderleri ödemesi koşuluyla tapu kütüğüne tescil edilir.

b. Yükümlü taşınmaz malikinin menfaatinin korunması

Madde 745- Yükümlü taşınmaz maliki, kendi menfaatinin hakkaniyete uygun bir biçimde gözetilmesini isteyebilir.

Arazinin üzerinden geçecek mecralarda olağanüstü durumlar varsa malik, bu mecraların üzerinden geçirileceği arazi parçasının uygun bir kısmının, zararını tam olarak karşılayacak bir bedelle satın alınmasını isteyebilir.

c. Durumun değişmesi

Madde 746- Durum değişirse, yükümlü taşınmaz maliki, mecranın kendi yararına olarak başka bir yere nakledilmesini isteyebilir.

Yer değiştirme giderleri, kural olarak mecra hakkı sahibine aittir.

Özel durumlar haklı gösterdiği takdirde, taşınmaz maliki de giderlerin uygun bir kısmına katılmakla yükümlü tutulabilir.

7. Geçit hakları

a. Zorunlu geçit

Madde 747- Taşınmazından genel yola çıkmak için yeterli geçidi bulunmayan malik, tam bir bedel karşılığında bir geçit hakkı tanınmasını komşularından isteyebilir.

Bu hak, ilk önce kendisinden bu geçidin istenmesi önceki mülkiyet ve yol durumuna göre en uygun düşen komşuya karşı ve daha sonra bundan en az zarar görecekt olana karşı kullanılır.

Zorunlu geçit iki tarafın menfaati gözetilerek belirlenir.

b. Diğer geçit hakları

Madde 748- Taşınmaz malikinın taşınmazını işletme veya iyileştirme ya da taşınmazı üzerinde yapı yapma amacıyla komşu taşınmaza geçici olarak girme hakkı ile tarla yolu, hayvan sulama yolu, kış geçidi, tomruk kaydırma yolu ve oluğu ve bunlara benzer diğerk geçitler özel kanun hükümlerine tâbidir.

Özel kanun hükmü yoksa yerel âdet uygulanır.

Doğrudan doğruya kanundan kaynaklanan geçit hakları, tapu kütüğüne tescil edilmeksizin doğark. Ancak, bunlardan sürekli nitelikte olanlar beyanlar sütununda gösterilir.

8. Sınırlıklar

Madde 749- Sınırlıklar üzerinde paylı mülkiyete ilişkin hükümler saklı kalmak üzere; her arazi maliki, taşınmazının sınırının it veya duvar gibi sınırlıklarla çevrilmesi için yapılan giderleri karşılar.

Arazinin sınırlıklarla çevrilmesi yükümlülüğü ve biçimine ilişkin özel kanun hükümleri saklıdır.

9. Katılma yükümlülüğü

Madde 750- Her taşınmaz maliki, komşuluk hukukundan doğan yetkilerin kullanılması için gerekli işlere ve bunların giderlerine, kendi yararlanması oranında katılmakla yükümlüdür.

IV. Başkasının arazisine girme hakkı

1. Orman ve mer'aya girme

Madde 751- Yetkili makamlar tarafından bitki örtüsünü korumak amacıyla yasaklanmadıkça, herkes başkasının orman ve mer'asına girebilir ve oralarda yetişen yabanî meyve, mantar ve benzeri şeyleri, yerel âdetlerin izin verdiği ölçüde toplayıp alabilir.

Avlanmak ve balık tutmak için başkasının arazisine girme, özel kanun hükümlerine tâbidir.

2. Sürüklenen şeyler ile benzerlerinin alınması

Madde 752- Su, rüzgâr, çığ veya diğerk doğal güçlerin etkisiyle ya da rastlantı sonucunda başkasının arazisine sürüklenen veya düşen şeyler ile buraya giren büyük ve küçük baş hayvan, arı oğlu, kanatlı hayvan ve balık gibi hayvanların hak sahipleri tarafından aranıp alınmasına, arazi maliki izin vermek zorundadır.

Arazi maliki, bu yüzden uğradığı zararın denkleştirilmesini istemek ve denkleştirme bedeli kendisine ödeninceye kadar o şeyleri hapsedmek hakkına sahiptir.

3. Zorunluluk hâlinde

Madde 753- Bir kimse kendisini veya başkasını tehdit eden bir zararı veya o anda mevcut bir tehlikeyi ancak başkasının taşınmazına müdahale ile önleyebilecek ve bu zarar ya da tehlike taşınmaza müdahaleden doğacak zarardan önemli ölçüde büyük ise, malik buna katlanmak zorundadır.

Malik, bu yüzden uğradığı zarar için hakkaniyete uygun bir denkleştirme bedeli isteyebilir.

V. Kamu hukuku kısıtlamaları

1. Genel olarak

Madde 754- Taşınmaz mülkiyeti hakkının kamu yararı için kısıtlanması, özellikle yapı, yangın, doğal afetler ve sağlıkla ilgili kolluk hizmetlerine; orman ve yollara, deniz ve göl kıyılarındaki ana ve tali yollara sınır işaretleri ve nirengi noktaları konulmasına; toprağın iyileştirilme-

sine veya bölünmesine, tarım topraklarının veya yapıya özgü arsaların birleştirilmesine; eski eserler, doğal güzellikler, manzaralar, seyirlik noktaları ve ender doğa anıtları ile içmeler, ılıcalar, maden ve kaynak sularının korunmasına ilişkin mülkiyet kısıtlamaları, özel kanun hükümlerine tâbidir.

2. Toprağın iyileştirilmesi

Madde 755- Su yollarını düzeltme, sulama, bataklık yerlerini kurutma, yol açma, orman yetiştirme, arazileri toplulaştırma gibi iyileştirme işleri, ancak ilgili maliklerin ortak girişimleriyle yapılabilecekse, arazinin yarısından fazlasına sahip bulunmak koşuluyla maliklerin üçte ikisinin bu yolda karar vermeleri gerekir. Diğer malikler de bu karara uymak zorundadır. Alınan karar, tapu kütüğünün beyanlar sütununda gösterilir.

Bu konulara ilişkin özel kanun hükümleri saklıdır.

C. Kaynak ve yeraltı suları

I. Mülkiyet ve irtifak hakkı

Madde 756- Kaynaklar, arazinin bütünleyici parçası olup, bunların mülkiyeti ancak kaynadıkları arazinin mülkiyeti ile birlikte kazanılabilir.

Başkasının arazisinde bulunan kaynaklar üzerindeki hak, bir irtifak hakkı olarak tapu kütüğüne tescil ile kurulur.

Yeraltı suları, kamu yararına ait sularındandır. Arza malik olmak, onun altındaki yeraltı sularına da malik olmak sonucunu doğurmaz.

Arazi maliklerinin yeraltı sularından yararlanma biçimi ve ölçüsüne ilişkin özel kanun hükümleri saklıdır.

II. Kaynaklara zarar verilmesi

1. Tazminat

Madde 757- Önemli ölçüde yararlanılan veya yararlanmak amacıyla suyu biriktirilen kaynakları veya kuyuları kazı, yapı veya benzeri faaliyetler yüzünden kısmen olsun keserek ya da kirleterek malikine veya onda hak sahibi olana zarar veren kimse, bu zararı gidermekle yükümlüdür.

Zarar kasten veya ihmal yoluyla verilmemişse ya da zarar görenin de kusuru varsa hâkim, tazminatın gerekip gerekmediğini, gerekiyorsa miktar ve türünü takdir eder.

2. Eski duruma getirme

Madde 758- Bir taşınmazda oturmak, onu işletmek veya bir yerin içme ya da kullanma suyunu sağlamak için gerekli olan kaynaklar kesilir ve kirletilirse, kaynağın olabildiği ölçüde eski duruma getirilmesi istenebilir.

Bunlar dışında eski duruma getirme, ancak özel hâller haklı gösterdiği takdirde istenebilir.

III. Aynı yataktan beslenen kaynaklar

Madde 759- Değişik maliklere ait komşu kaynaklar, ortak bir ana kaynaktan beslenmekte ise maliklerden her biri, bu kaynakların birlikte tutulmasını ve suyun hak sahiplerine o zamana kadarki yararlanmaları oranında dağıtılmasını isteyebilir.

Hak sahipleri, ortak tesis masraflarını yararlanmaları oranında üstlenirler.

Birinin karşı çıkması hâlinde, hak sahiplerinden her biri, diğer kaynaklardaki su azalacak olsa bile, kendi kaynağındaki suyun tutulup akıtılması için gerekli işleri yapabilir ve kendi kaynağına gelen suyun miktarı bu işler sonunda çoğaldığı takdirde, ancak bu çoğalma oranında bir bedel vermekle yükümlü olur.

IV. Özel kanun hükümleri ve yerel âdet

Madde 760- Özel mülkiyete tâbi arazide bulunan kaynak, kuyu veya derelerden komşuların ve diğer kişilerin su içme, su alma veya hayvan sulama ya da benzer yollarla yararlanmaları özel kanun hükümlerine tâbidir. Özel kanun hükmü yoksa yerel âdet uygulanır.

V. Zorunlu su

Madde 761- Evi, arazisi veya işletmesi için gerekli sudan yoksun olup, bunu aşırı zahmet ve gidere katlanmaksızın başka yoldan sağlayamayan taşınmaz maliki, komşusundan, onun ihtiyacından fazla olan suyu tam bir bedel karşılığında almasını sağlayacak bir irtifak kurulmasını isteyebilir.

Zorunlu su irtifakının kurulmasında öncelikle kaynak sahibinin menfaati gözetilir.

Durum değişirse, kurulmuş irtifak hakkının değiştirilmesi veya kaldırılması istenebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TAŞINIR MÜLKİYETİ

A. Konusu

Madde 762- Taşınır mülkiyetinin konusu, nitelikleri itibarıyla taşınabilen maddî şeyler ile edinmeye elverişli olan ve taşınmaz mülkiyetinin kapsamına girmeyen doğal güçlerdir.

B. Kazanılması

1. Mülkiyetin nakli

1. Zilyetliğin devri

Madde 763- Taşınır mülkiyetinin nakli için zilyetliğin devri gerekir.

Bir taşınırın zilyetliğini iyiniyetle ve malik olmak üzere devralan kimse, devreden mülkiyeti devir yetkisi olmasa bile, zilyetlik hükümlerine göre kazanmanın korunduğu hâllerde o şeyin maliki olur.

2. Mülkiyetin saklı tutulması

a. Genel olarak

Madde 764- Başkasına devredilen bir malın mülkiyetinin saklı tutulması kaydı, ancak resmî şekilde yapılacak sözleşmenin devralanın yerleşim yeri noterliğinde özel siciline kaydedilmesiyle geçerli olur.

Hayvan satışlarında mülkiyeti saklı tutma sözleşmesi yapılamaz.

b. Taksitle satış

Madde 765- Taksitle mal satan kimse, bu satımlara ilişkin özel hükümlere uymak koşuluyla, mülkiyeti saklı tutma sözleşmesine dayanarak, sattığı malın geri verilmesini isteyebilir.

3. Hükmen teslim

Madde 766- Bir taşınırın mülkiyetini nakleden kimse özel bir hukukî ilişkiye dayanarak o şeyin zilyetliğini korsa, mülkiyet teslimsiz geçmiş olur. Ancak, bu işlem üçüncü kişileri zarara sokmak veya taşınır rehni kurallarından kurtulmak için yapılmışsa, mülkiyetin nakli sonuç doğurmaz.

Böyle bir amaç güdülüp güdülmediğini hâkim takdir eder.

II. Sahiplenme

1. Sahipsiz şeyler

Madde 767- Sahipsiz bir taşınırı malik olmak iradesiyle zilyetliğine geçiren kimse, onun maliki olur.

2. Sahipsiz duruma gelen hayvanlar

Madde 768- Tutulan av hayvanları, yeniden serbest kalır ve sahipleri onları gecikmeksizin ve ara vermeksizin aramaz ve tekrar tutmak için uğraşmazsa, sahipsiz duruma gelirler.

Ehlileştirilmiş hayvanlar tekrar vahşileşir ve sahiplerine dönmezlerse, sahipsiz duruma gelirler.

Arı oğlu başkasının taşınmazına uçmuş olmakla sahipsiz duruma gelmez.

III. Bulunmuş eşya

1. Arama ve ilân

Madde 769- Kaybedilmiş bir şeyi bulan kimse, malın sahibine, sahibini bilmiyorsa kolluk kuvvetlerine, köylerde muhtara bildirmek veya araştırma yapmak ve gerektiğinde ilân etmek zorundadır.

Bulunan şey önemli ölçüde değerli ise, her hâlde kolluk kuvvetlerine veya muhtara bildirmek gerekir.

Oturulan bir evde veya işyerinde ya da kamu hizmeti görülen yerde bir şey bulan kimse, bunu o yer sahibine veya kiracıya ya da kamu hizmeti görülen yerde denetim ve gözetim ile görevli olanlara teslim etmek zorundadır.

2. Koruma ve satma

Madde 770- Bulunan şeyin özenle korunması gerekir.

Korunması aşırı gideri gerektirir veya çabuk bozulabilir bir nitelik taşır ya da kolluk kuvvetleri veya kamu kurumu tarafından bir yıldan fazla saklanmış olursa, bulunan şey satılabilir. Satış, gerektiğinde önceden ilân edilerek açık artırma yoluyla yapılır.

Satış bedeli, bulunan şeyin yerine geçer.

3. Mülkiyetin kazanılması, geri verme

Madde 771- Bulunan şeyin maliki, ilân veya kolluk kuvvetlerine ya da muhtara bildirme tarihinden başlayarak beş yıl içinde ortaya çıkmazsa; bulan kimse, yükümlülüklerini yerine getirmiş olmak koşuluyla o şeyin mülkiyetini kazanır.

Bulunan şey malikine geri verilirse, bulan kimse yaptığı giderlerin ödenmesini ve uygun bir ödül verilmesini isteyebilir.

Kaybedilmiş şey oturulan bir evde veya işyerinde ya da kamu hizmeti görülen yerde bulunmuşsa; o yerin sahibi, kiracı veya kurum, o şeyi bulan sayılır. Ancak bunlar ödül isteyemezler.

4. Define

Madde 772- Bulunmalarından çok zaman önce gömülmüş veya saklanmış olduğu ve duruma göre artık malikinin bulunmadığı kesin olarak anlaşılan değerli şeyler, define sayılır.

Bilimsel değer taşıyan eşyaya ilişkin hükümler saklı kalmak üzere define, içinde bulunduğu taşınmaz veya taşınır malın malikinin olur.

Defineyi bulan kimse, değerinin yarısını aşmamak üzere uygun bir ödül isteyebilir.

5. Bilimsel değeri olan eşya

Madde 773- Bilimsel değeri olan sahipsiz doğal şeyler ile eski eserlerin bulunması hâlinde özel kanun hükümleri uygulanır.

IV. Düşen veya sürüklenen şeyler

Madde 774- Su, rüzgâr, çığ veya diğer doğal güçlerin etkisiyle veya rastlantı sonucunda taşınır mallar veya hayvanlar kimin egemenlik alanına girerse, o kimse kaybolan eşyayı bulanın haklarına sahip ve yükümlülüklerine tâbi olur.

Başkasının kovanına göçen arı oğulu, bir bedel ödenmesi gerekmeksizin kovan malikinin olur.

V. İşleme

Madde 775- Bir kimse başkasına ait bir şeyi işler veya başka bir şekle sokarsa, emeğin değerinin o şeyin değerinden fazla olması hâlinde, yeni şey işleyenin, aksi hâlde malikin olur.

İşleyen iyiniyetli değilse, emeğin değeri işlenen şeyin değerinden daha fazla olsa bile hâkim, yeni şeyi malike bırakabilir.

Tazminat ve sebepsiz zenginleşmeden doğan istem hakları saklıdır.

VI. Karışma ve birleşme

Madde 776- Birden çok kişinin taşınır malları önemli bir zarara uğratılmadan veya aşırı bir emek ve para harcanmadan ayrılmayacak şekilde birbiriyle birleşmiş veya karışmışsa o kişiler, yeni şey üzerinde kendi taşınırılarının birleşme veya karışma zamanındaki değerleri oranında paylı mülkiyete sahip olurlar.

Bir taşınır diğer bir taşınır ile onun ikincil nitelikte bütünleyici parçası olacak şekilde karışır veya birleşirse; eşyanın tamamı, ana parçanın malikine ait olur.

Tazminat ve sebepsiz zenginleşmeden doğan istem hakları saklıdır.

VII. Kazandırıcı zamanaşımı

Madde 777- Başkasının taşınır bir malını davasız ve aralıksız beş yıl iyiniyetle ve malik sıfatıyla zilyetliğinde bulunduran kimse, zamanaşımı yoluyla o taşınırın maliki olur.

Zilyetliğin irade dışı kaybedilmesi hâlinde zilyet, bir yıl içinde eşyayı ele geçirir veya açacağı bir dava yoluyla onu yeniden elde ederse kazandırıcı zamanaşımı kesilmiş olmaz.

Kazandırıcı zamanaşımı süresinin hesaplanmasında, kesilmesinde ve durmasında Borçlar Kanununun zamanaşımına ilişkin hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

C. Kaybedilmesi

Madde 778- Taşınır mülkiyeti, malik tarafından terk edilmedikçe veya başkası tarafından kazanılmadıkça yalnız zilyetliğin kaybıyla sona ermez.

İKİNCİ KISIM
SINIRLI AYNÎ HAKLAR
BİRİNCİ BÖLÜM
İRTİFAK HAKLARI VE TAŞINMAZ YÜKÜ
BİRİNCİ AYIRIM
TAŞINMAZ LEHİNE İRTİFAK HAKKI

A. Konusu

Madde 779- Taşınmaz lehine irtifak hakkı, bir taşınmaz üzerinde diğer bir taşınmaz lehine konulmuş bir yük olup, yüklü taşınmazın malikini mülkiyet hakkının sağladığı bazı yetkileri kullanmaktan kaçınmaya veya yararlanan taşınmaz malikinin yüklü taşınmazı belirli şekilde kullanmasına katlanmaya mecbur kılar.

Yapma borçları, irtifaka başlı başına konu olamaz; ona ancak yan edim olarak bağlanabilir.

B. Kurulması ve sona ermesi

I. Kurulması

1. Tescil

Madde 780- İrtifak hakkının kurulması için tapu kütüğüne tescil şarttır.

İrtifak hakkının kazanılmasında ve tescilinde, aksi öngörülmüş olmadıkça taşınmaz mülkiyetine ilişkin hükümler uygulanır.

İrtifak hakkının zamanaşımı yoluyla kazanılması, ancak mülkiyeti bu yolla elde edilebilecek taşınmazlarda mümkündür.

2. Sözleşme

Madde 781- İrtifak hakkının kurulmasına ilişkin sözleşmenin geçerli olması, resmî şekilde düzenlenmesine bağlıdır.

3. Kendi taşınmazı üzerinde irtifak hakkı

Madde 782- Malik kendisine ait iki taşınmazdan biri üzerinde diğerinin lehine irtifak hakkı kurabilir.

II. Sona ermesi

1. Genel olarak

Madde 783- İrtifak hakkı, tescilin terkinin veya yüklü ya da yararlanan taşınmazın yok olmasıyla sona erer.

2. Her iki taşınmaza aynı kimsenin malik olması

Madde 784- Yüklü ve yararlanan taşınmazlara aynı kimse malik olursa, bu kişi, irtifak hakkını terkin ettirebilir.

Terkin edilmedikçe irtifak, aynî hak olarak varlığını sürdürür.

3. Mahkeme kararı

Madde 785- Lehine irtifak kurulan taşınmaz için bu hakkın sağladığı hiç bir yarar kalmamışsa, yüklü taşınmazın maliki bu hakkın terkinini isteyebilir.

Yüküne oranla çok az yarar sağlayan bir irtifak hakkının, bedel karşılığında kısmen veya tamamen terkini istenebilir.

C. Hükümleri

I. Kapsamı

1. Genel olarak

Madde 786- İrtifak hakkı sahibi, hakkının korunması ve kullanılması için gerekli olan önlemleri alabilir; ancak, hakkını yüklü taşınmazın malikine en az zarar verecek biçimde kullanmak zorundadır.

Yüklü taşınmazın maliki, irtifak hakkının kullanılmasını engelleyecek ya da zorlaştıracak davranışlarda bulunamaz.

2. Tescile göre

Madde 787- İrtifaktan doğan yetki ve yükümlülükleri açıkça belirlendiği ölçüde tescil, irtifakın kapsamını belirlemede esas oluşturur.

Tescilden açıkça anlaşılmadığı hâllerde kapsam, tescilin sınırları içinde, irtifak hakkının kazanılma sebebine veya uzun süreden beri davasız ve iyiniyetle kullanılış biçimine göre belirlenir.

3. İhtiyaçların değişmesi

Madde 788- Yararlanan taşınmazın ihtiyaçlarındaki değişiklik, yüklü taşınmazın irtifaktan doğan yükünü ağırlaştırmaz.

4. Özel kanun hükümleri ve yerel âdet

Madde 789- Tarla yolu, yaya veya araba geçidi gibi geçit hakları ile hayvan otlatma, hayvan sulama, tarlalara veya arklara su alma hakları ve benzeri hakların kapsamını belirlemede taraflar arasındaki anlaşma veya özel kanun hükümleri, yoksa yerel âdet uygulanır.

II. Bakım giderleri

Madde 790- İrtifak hakkının kullanılması için gerekli tesislerin bakımı, yararlanan taşınmaz malikine aittir.

Tesisler yüklü taşınmazın malikine de yararlı ise, bunların bakım giderlerine her iki malik yararları oranında katılır.

III. Değişiklikler

1. İrtifak hakkının ilişkin olduğu yerin değiştirilmesi

Madde 791- İrtifak hakkı yüklü taşınmazın yalnız belli bir kısmının kullanılması koşuluyla kurulmuşsa, bu taşınmazın maliki, menfaatini ispat etmek ve giderleri üstlenmek kaydıyla; irtifakın, hakkın kullanılmasını güçleştirmeyecek biçimde taşınmazın başka bir yerine naklini isteyebilir.

İrtifak hakkının kullanılacağı yer tapu kütüğünde belirtilmiş olsa bile yüklü taşınmaz maliki bu yetkiyi kullanabilir.

Mecraların bir yerden başka bir yere naklinde komşuluk hukuku kuralları da göz önünde tutulur.

2. Bölünme

a. Yararlanan taşınmazın bölünmesi

Madde 792- Yararlanan taşınmazın parsellere bölünmesi hâlinde kural, irtifak hakkının her parsel yararına devam etmesidir.

Ancak, durum ve koşullara göre irtifak hakkı yalnız bir parselin yararına kullanılabilir, yüklü taşınmazın maliki diğer parseller için irtifak hakkının terkinini isteyebilir.

Tapu sicil memuru, bu istemi irtifak hakkı sahibine bildirir ve onun bir ay içinde itiraz etmemesi hâlinde irtifak hakkını terkin eder.

b. Yüklü taşınmazın bölünmesi

Madde 793- Yüklü taşınmazın parsellere bölünmesi hâlinde kural, irtifak hakkının her parsel üzerinde devam etmesidir.

Ancak, irtifak hakkı belirli parseller üzerinde kullanılmıyorsa, durum ve koşullara göre de kullanılamayacaksa, bu parsellerin maliklerinden her biri, kendi taşınmazı üzerindeki irtifak hakkının terkinini isteyebilir.

Tapu sicil memuru, bu istemi irtifak hakkı sahibine bildirir ve onun bir ay içinde itiraz etmemesi hâlinde irtifak hakkını terkin eder.

İKİNCİ AYIRIM
İNTİFA HAKKI VE DİĞER İRTİFAK
HAKLARI

A. İntifa hakkı

I. Konusu

Madde 794- İntifa hakkı, taşınırlar, taşınmazlar, haklar veya bir malvarlığı üzerinde kurulabilir.

Aksine düzenleme olmadıkça bu hak, sahibine, konusu üzerinde tam yararlanma yetkisi sağlar.

II. Kurulması

Madde 795- İntifa hakkı, taşınırlarda zilyetliğin devri, alacaklarda alacağın devri, taşınmazlarda tapu kütüğüne tescil ile kurulur.

Taşınır ve taşınmazlarda intifa hakkının kazanılması ve tescilinde, aksine düzenleme olmadıkça, mülkiyete ilişkin hükümler uygulanır.

Taşınmaz üzerindeki yasal intifa hakkı tapu kütüğüne tescil edilmemiş olsa bile, durumu bilenlere karşı ileri sürülebilir. Tescil edilmiş ise, herkese karşı ileri sürülebilir.

III. Sona ermesi

1. Sona erme sebepleri

Madde 796- İntifa hakkı, konusunun tamamen yok olması ve taşınmazlarda tescilin terkin; yasal intifa hakkı, sebebinin ortadan kalkması ile sona erer.

Sürenin dolması veya hak sahibinin vazgeçmesi ya da ölümü gibi diğer sona erme sebepleri, taşınmazlarda malike terkinini isteme yetkisi verir.

2. Süresi

Madde 797- İntifa hakkı, gerçek kişilerde hak sahibinin ölümü; tüzel kişilerde kararlaştırılan sürenin dolması, süre kararlaştırılmamışsa kişiliğin ortadan kalkmasıyla sona erer.

Tüzel kişilerin intifa hakkı, en çok yüz yıl devam edebilir.

3. Harap olma veya kamulaştırma

Madde 798- Malik, yararlanılamayacak derecede harap olan intifa konusu malı yararlanılacak hâle getirmekle yükümlü değildir; getirirse intifa hakkı yeniden kurulmuş olur.

Sigorta ve kamulaştırma gibi durumlarda intifa hakkı, hakkın konusu yerine geçen karşılık üzerinde devam eder.

4. Geri verme

a. Yükümlülük

Madde 799- İntifa hakkı sona erince hak sahibi, hakkın konusu olan malı malike geri vermekle yükümlüdür.

b. Sorumluluk

Madde 800- İntifa hakkı sahibi, zararın kendi kusurundan ileri gelmediğini ispat etmedikçe, malın yok olmasından veya değerinin azalmasından sorumludur.

İntifa hakkı sahibi, yararlanması için gerekli olmadığı hâlde tükettiği şeyleri tazmin etmekle yükümlüdür.

İntifa hakkı sahibi, malın olağan kullanılması sonucunda meydana gelen değer azalmalarından sorumlu değildir.

c. Giderler

Madde 801- İntifa hakkı sahibi, yükümlü olmadığı hâlde yaptığı giderler, yenilemeler ve eklemeler için, hak sona erdiğinde, vekâletsiz iş görme hükümleri uyarınca tazminat isteyebilir.

Malikin tazminat vermektan kaçınması hâlinde intifa hakkı sahibi, yaptığı eklemeleri, malı eski hâline getirmek kaydıyla söküp alabilir.

5. Zamanaşımı

Madde 802- Geri verme anında malik ve intifa hakkı sahibi tarafından ileri sürülebilecek bütün istem hakları, bu andan başlayarak bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

IV. İntifa hakkının hükümleri

1. İntifa hakkı sahibinin hakları

a. Genel olarak

Madde 803- İntifa hakkı sahibi, hakkın konusu olan malı zilyetliğinde bulundurma, yönetme, kullanma ve ondan yararlanma yetkilerine sahiptir.

İntifa hakkı sahibi, bu yetkilerini kullanırken iyi bir yönetici gibi özen göstermek zorundadır.

b. Doğal ürünler

Madde 804- İntifa hakkı süresi içinde olgunlaşan doğal ürünler, intifa hakkı sahibine aittir.

Ekimi veya dikimi yapan malik veya intifa hakkı sahibi, olgunlaşan ürünleri toplayan diğer taraftan, yaptığı giderler için ürünün değerini aşmamak üzere uygun bir bedel isteyebilir.

Nitelikleri itibarıyla malın doğal verimi veya ürünü sayılmayan bütünleyici parçaları malike aittir.

c. Faizler

Madde 805- İntifa hakkına konu olan sermayenin faizleri ve diğer dönemsel gelirleri, daha geç muaccel olsalar bile, intifa hakkının başladığı tarihten sona erdiği tarihe kadar intifa hakkı sahibine ait olur.

d. Hakkın kullanılmasının devri

Madde 806- Sözleşmede aksine hüküm yoksa veya durum ve koşullardan hak sahibince şahsen kullanılması gerektiği anlaşılmıyorsa, intifa hakkının kullanılması başkasına devredilebilir.

Bu takdirde malik, haklarını, devralana karşı doğrudan doğruya ileri sürebilir.

2. Malikin hakları

a. Gözetim

Madde 807- Malik, hakkın konusu olan malın hukuka aykırı ya da niteliğine uygun düşmeyen kullanılış biçimine itiraz edebilir.

b. Güvence isteme

Madde 808- Haklarının tehlikeye düştüğünü ispat eden malik, intifa hakkı sahibinden güvence isteyebilir.

İntifa hakkının konusu tüketilebilen şey veya kıymetli evrak ise, malik tehlikenin ispatına gerek olmaksızın teslimden önce de güvence isteyebilir.

Kıymetli evrakın güvenilir bir yere tevdi edilmesi güvence yerine geçer.

c. Bağışlamada güvence

Madde 809- İntifa hakkı kendisinde kalmak üzere yapılan bağışlamalarda bağışlayandan güvence istenemez.

d. Güvence verilmemesinin sonuçları

Madde 810- İntifa hakkı sahibi, kendisine tanınan uygun süre içinde güvence göstermez veya hakkın konusu olan malı malikin itiraz etmesine rağmen hukuka aykırı şekilde kullanmaya devam ederse; sulh hâkimi, yeni bir karara kadar intifa hakkı sahibinin zilyetliğini kaldırarak hakkın konusunu atayacağı bir kayyıma tevdi eder.

3. Defter tutma

Madde 811- Malik veya intifa hakkı sahibi, diğerinden giderleri paylaşmak üzere intifa hakkına konu olan malların noterlikçe resmen defterinin tutulmasını her zaman isteyebilir.

4. İntifa hakkı sahibinin yükümlülükleri

a. Malın korunması

Madde 812- İntifa hakkı sahibi, hakkın konusu olan malın muhafazası ve olağan bakımı için gerekli onarım ve yenilemeleri yapmakla yükümlüdür.

Malın muhafazası, daha önemli işlerin yapılmasını veya önlemlerin alınmasını gerektiriyorsa; intifa hakkı sahibi, durumu malike bildirmek ve bunların gerçekleştirilmesine izin vermek zorundadır.

Malikin gereken işleri yapmaktan kaçınması hâlinde intifa hakkı sahibi, bunları onun hesabına kendisi yapabilir.

b. Bakım ve işletme giderleri

Madde 813- İntifa hakkı konusu olan malın olağan bakım ve işletme giderleri, güvencesini oluşturduğu borçların faizleri, vergi ve resimleri, intifa süresince intifa hakkı sahibine aittir.

Vergi ve resimleri malik ödemişse, intifa hakkı sahibi, yukarıda belirtilen esasa göre bunları malike tazmin etmek zorundadır.

Diğer bütün yükümlülükler malike aittir. Ancak, intifa hakkı sahibi bunların yerine getirilmesi için gereken parayı, istemi üzerine malike karşılıksız olarak sağlamazsa; malik, intifa hakkı konusu malı bu yükümlülüklerin yerine getirilmesi için kısmen veya tamamen paraya çevirebilir.

c. Malvarlığı intifaında borçların faizi

Madde 814- Malvarlığı intifaında, intifa hakkı sahibi bu malvarlığındaki borçların faizlerini ödemekle yükümlüdür. Ancak, durum ve koşullar haklı gösteriyorsa, intifa hakkı sahibi bu yükümlülüğünden kurtarılmasını isteyebilir. Bu takdirde intifa hakkı, borçların ödenmesinden sonra kalan kısım üzerinde devam eder.

d. Sigorta ettirme

Madde 815- Yerel âdetlere göre iyi bir yönetimin gereği olduğu takdirde intifa hakkı sahibi, malikin lehine malı yangına ve diğer tehlikelere karşı sigorta ettirmekle yükümlüdür.

Bu durumda veya intifa hakkının sigortalı bir mal üzerinde kurulmuş olması hâlinde intifa hakkı sahibi, hakkının devamı süresince sigorta primlerini ödemekle yükümlüdür.

V. Özel hâller

1. Taşınmazlar

a. Ürünler

Madde 816- Bir taşınmaz üzerinde intifa hakkına sahip olan kimse, yararlanmanın olağan sınırlar içerisinde kalmasına özen göstermekle yükümlüdür.

Bu ölçü aşılarak elde edilen ürünler malike ait olur.

b. Özgülenme yönü

Madde 817- İntifa hakkı sahibi, intifa konusu taşınmazın ekonomik özgülenme yönünü malike önemli zarar verecek şekilde değiştiremez; özellikle onu yeni bir şekle dönüştüremeyeceği gibi, onda önemli bir değişiklik de yapamaz.

İntifa hakkı sahibi, malike önceden haber vermek ve taşınmazın ekonomik özgülenme yönünde önemli değişiklik yapmamak koşuluyla taş, kireç, mermer ve turba ocakları ile benzerlerini açabilir.

c. Ormanlar

Madde 818- Bir orman üzerinde intifa hakkına sahip olan kimse, ondan özel kanun hükümlerine uygun bir işletme plânı çerçevesinde yararlanabilir.

Malik ile intifa hakkı sahibi, işletme plânı yapılırken kendi haklarının gözetilmesini isteyebilirler.

Fırtına, kar, yangın, sel, zararlı böcek akını veya diğer sebepler yüzünden olağan yararlanma önemli ölçüde aşılmışsa orman, bu kaybı giderek azaltacak şekilde işletilir veya işletme plânı yeni duruma uygun hâle getirilir. Aşırı yararlanma dolayısıyla elde edilen bedel, faiz getirecek şekilde yatırılır ve verim noksanını gidermeye ayrılır.

2. Tüketilebilen ve değeri biçilen şeyler

Madde 819- Tüketilebilen şeylerin mülkiyeti, aksi kararlaştırılmadıkça, intifa hakkı sahibine geçer; ancak, intifa hakkı sahibi geri verme sırasında bu şeylerin o günkü değerini ödemekle yükümlü olur.

İntifa hakkı sahibi, değeri biçilerek kendisine teslim olunan diğer taşınırılar üzerinde, aksi kararlaştırılmadıkça, serbestçe tasarrufta bulunabilir; ancak, bu yetkisini kullandığı takdirde bu şeylerin biçilen değerlerini geri verme sırasında ödemekle yükümlü olur. Bu ödeme, tarım işletmesi gereçleri, hayvan sürüleri, ticarî mallar veya benzeri şeylerde aynı cins ve nitelikte eşya verilmesi suretiyle yerine getirilebilir.

3. Alacaklar

a. Yararlanmanın kapsamı

Madde 820- Bir alacak üzerindeki intifa hakkı, onun getirisini edinme yetkisi verir.

Borçluya karşı yapılacak ödeme isteminin ve kıymetli evrak üzerindeki tasarrufların alacaklı ve intifa hakkı sahibi tarafından birlikte yapılması, borcunu ödemek üzere borçlu tarafından yapılacak bildirimin de bunların her ikisine yöneltilmesi gerekir.

Alacak tehlikeye düşerse, alacaklı ve intifa hakkı sahibinden her biri, diğerinden iyi bir yönetimin gerektirdiği önlemleri almaya katılmasını isteyebilir.

b. Ödeme ve işletme

Madde 821- Alacaklı ve intifa hakkı sahibinden birine ödemeye yetkili kılınmamış olan borçlu, borcunu ikisine birlikte ödemek veya hâkimin belirleyeceği yere tevdi etmek zorundadır.

Yerine getirilen edimin konusu ve özellikle geri ödenecek ana para, intifa hakkına tâbi olur.

Alacaklı veya intifa hakkı sahibi, ana paranın güvenilir ve getiri sağlayan bir yere yatırılmasını isteyebilir.

c. Devir isteme hakkı

Madde 822- İntifa hakkı sahibi, intifanın başlangıcını izleyen üç ay içinde, hakkın konusu olan alacağın ve kıymetli evrakın kendisine devrini isteyebilir.

İntifa hakkı sahibi, alacağın ve kıymetli evrakın devri sırasındaki değeri tutarında devredene karşı bunların bedelini ödeme borcu altına girer ve feragat edilmedikçe bu borç için ayrıca güvence göstermekle yükümlü olur.

Güvence istemekten feragat edilmemiş ise devir, ancak güvence gösterildikten sonra hüküm ifade eder.

B. Oturma hakkı

I. Genel olarak

Madde 823- Oturma hakkı, bir binadan veya onun bir bölümünden konut olarak yararlanma yetkisi verir.

Oturma hakkı, başkasına devredilemez ve mirasçılara geçmez.

Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, intifa hakkına ilişkin hükümler oturma hakkına da uygulanır.

II. Oturma hakkının kapsamı

Madde 824- Oturma hakkının kapsamı, genel olarak hak sahibinin kişisel ihtiyaçlarına göre belirlenir.

Oturma hakkı sahibi, hakkın şahsına özgü olduğu açıkça belirtilmedikçe, bina veya onun bir bölümünde ailesi ve ev halkı ile birlikte oturabilir.

Binanın bir bölümü üzerinde oturma hakkına sahip olan kimse, ortaklaşa kullanmaya özgülenen yerlerden de yararlanabilir.

III. Giderler

Madde 825- Oturma hakkı, binanın veya bir bölümünün tamamından yararlanma yetkisi veriyorsa; bina veya bölümün muhafazası ve olağan bakımı için gerekli onarım ve yenileme giderleri, oturma hakkı sahibine aittir.

Oturma hakkı sahibi bina veya onun bir bölümünü malik ile birlikte kullanıyorsa, bakım ve onarım giderleri malike ait olur.

C. Üst hakka

I. Konu ve tapu kütüğüne kayıt

Madde 826- Bir taşınmaz maliki, üçüncü kişi lehine arazisinin altında veya üstünde yapı yapmak veya mevcut bir yapıyı muhafaza etmek yetkisi veren bir irtifak hakkı kurabilir.

Aksi kararlaştırılmış olmadıkça bu hak, devredilebilir ve mirasçılara geçer.

Üst hakkı, bağımsız ve sürekli nitelikte ise üst hakkı sahibinin istemi üzerine tapu kütüğüne taşınmaz olarak kaydedilebilir. En az otuz yıl için kurulan üst hakkı, sürekli niteliktedir.

II. İçerik ve kapsam

Madde 827- Üst hakkının içerik ve kapsamıyla ilgili olarak resmî senette yer alan, özellikle yapının konumuna, şekline, niteliğine, boyutlarına, özgülenme amacına ve üzerinde yapı bulunmayan alandan faydalanmaya ilişkin sözleşme kayıtları herkes için bağlayıcıdır.

III. Sona ermenin sonuçları

1. Yapı mülkiyetinin malike geçmesi

Madde 828- Üst hakkı sona erince yapılar, arazi malikine kalır ve arazinin bütünleyici parçası olur.

Bağımsız ve sürekli üst hakkı tapu kütüğüne taşınmaz olarak kaydedilmişse, üst hakkı sona erince bu sayfa kapatılır. Taşınmaz olarak kaydedilmiş olan üst hakkı üzerindeki rehin hakları, diğer bütün hak, kısıtlama ve yükümlülükler de sayfanın kapatılmasıyla birlikte sona erer. Bedele ilişkin hükümler saklıdır.

2. Bedel

Madde 829- Taşınmaz maliki, aksi kararlaştırılmadıkça, kendisine kalan yapılar için üst hakkı sahibine bir bedel ödemez. Uygun bir bedel ödenmesi kararlaştırılmışsa, miktarı ve hesaplanış biçimi belirlenir. Ödenmesi kararlaştırılan bedel, üst hakkı kendileri için rehnedilmiş olan alacaklıların henüz ödenmemiş alacaklarının güvencesini oluşturur ve rızaları olmaksızın üst hakkı sahibine ödenmez.

Kararlaştırılan bedel ödenmez veya güvence altına alınmazsa, üst hakkı sahibi veya bu hak kendisine rehnedilmiş olan alacaklı, bedel alacağına güvence olmak üzere, terkin edilen üst hakkı yerine aynı derecede ve sırada bir ipoteğin tescilini isteyebilir.

Bu ipotek, üst hakkının sona ermesinden başlayarak üç ay içinde tescil edilir.

3. Diğer hükümler

Madde 830- Taşınmaz malikine kalan yapılar için üst hakkı sahibine ödenmesi kararlaştırılan bedelin miktarı ve bunun hesaplanış biçimi ile bu bedel borcunun kaldırılmasına ve arazinin ilk hâline getirilmesine ilişkin anlaşmalar, üst hakkının kurulması için gerekli olan resmî şekle tâbidir ve tapu kütüğüne şerh verilebilir.

IV. Süresinden önce devir istemi

1. Koşulları

Madde 831- Üst hakkı sahibi, bu haktan doğan yetkilerinin sınırını ağır şekilde aşar veya sözleşmeden doğan yükümlülüklerine önemli ölçüde aykırı davranırsa; malik, üst hakkının ona bağlı bütün hak ve yükümlülükleri ile birlikte süresinden önce kendisine devrini isteyebilir.

2. Hakkın kullanılması

Madde 832- Malik, üst hakkının devrini, kendisine geçecek yapılar için uygun bir bedel ödemek kaydıyla isteyebilir. Üst hakkı sahibinin kusuru, bedelin belirlenmesinde indirim sebebi olarak göz önüne alınabilir.

Üst hakkının malike devri, bedelin ödenmesine veya güvence altına alınmış olmasına bağlıdır.

3. Diğer hâller

Madde 833- Üst hakkı sahibinin yükümlülüklerine aykırı davranması hâlinde sözleşmede malik lehine saklı tutulan, üst hakkını süresinden önce sona erdirmeye veya devrini isteme yetkisi, süresinden önce devir istemine ilişkin hükümlere tâbidir.

V. Üst hakkı iradının güvencesi

1. İpotek kurulmasını isteme hakkı

Madde 834- Malik, üst hakkı karşılığı olarak irat biçiminde borçlanılan edimleri güvence altına almak amacıyla, o tarihteki üst hakkı sahibinden en çok üç yıllık irat için tapu kütüğüne taşınmaz olarak kaydedilmiş üst hakkının ipotek edilmesini isteyebilir.

İrat, her yıl için eşit edimler biçiminde belirlenmemiş ise; bu kanunî ipoteğin tescili, iradın eşit olarak dağıtılmasında üç yıla düşecek miktarı için istenebilir.

2. Tescil

Madde 835- İpotek, üst hakkı devam ettiği sürece, her zaman tescil edilebilir ve icra yoluyla satışta terkin olunmaz.

Yapı alacaklıları ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

VI. Sürenin üst sınırı

Madde 836- Üst hakkı, bağımsız bir hak olarak en çok yüz yıl için kurulabilir.

Üst hakkı, süresinin dörtte üçü dolduktan sonra, kurulması için öngörülen şekle uyularak her zaman en çok yüz yıllık yeni bir süre için uzatılabilir. Bu konuda önceden yapılan taahhüt bağlayıcı değildir.

D. Kaynak hakkı

Madde 837- Başkasının arazisinde bulunan kaynak üzerinde irtifak hakkı, bu arazinin malikini suyun alınmasına ve akıtılmasına katlanmakla yükümlü kılar.

Bu hak, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, başkasına devredilebilir ve mirasçıya geçer.

Kaynak hakkı, bağımsız nitelikte ve en az otuz yıl için kurulmuş ise tapu kütüğüne taşınmaz olarak kaydedilebilir.

E. Diğer irtifak hakları

Madde 838- Malik, taşınmazı üzerinde herhangi bir kişi veya topluluk lehine atış eğitimi veya spor alanı ya da geçit olarak kullanılmak gibi belirli bir yararlanmaya hizmet etmek üzere başka irtifak hakları da kurabilir.

Bu haklar, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, başkasına devredilemez ve mirasçılara geçmez. Bu hakların kapsamı, hak sahibinin olağan ihtiyaçlarına göre belirlenir.

Taşınmaz lehine irtifaklara ilişkin hükümler, bu tür irtifak haklarına da uygulanır.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM TAŞINMAZ YÜKÜ

A. Konusu

Madde 839- Taşınmaz yükü, bir taşınmazın malikini yalnız o taşınmazla sorumlu olmak üzere diğer bir kimseye bir şey vermek veya yapmakla yükümlü kılar.

Hak sahibi olarak, bir başka taşınmazın maliki de gösterilebilir.

İrat senedi ve kamu hukukuna ilişkin taşınmaz yükleri saklı kalmak kaydıyla, taşınmaz yükünün konusu ancak yüklü taşınmazın ekonomik niteliğinden doğan veya yararlanan taşınmazın ekonomik ihtiyaçlarını karşılayan bir edim olabilir.

B. Kurulması ve sona ermesi

I. Kurulması

1. Tescil ve kazanma

Madde 840- Taşınmaz yükünün kurulması için tapu kütüğüne tescil şarttır.

Tescilde, taşınmaz yükünün değeri olarak Türk parası veya yabancı para ile belirlenmiş bir miktar gösterilir. Dönemsel edimlerde sicilde gösterilecek miktar, aksi kararlaştırılmış değilse, yıllık edimlerin yirmi katıdır.

Aksine bir hüküm yoksa, taşınmaz yükünün kazanılmasında ve tescilinde taşınmaz mülkiyetine ilişkin hükümler uygulanır.

2. Kamu hukukuna ilişkin taşınmaz yükü

Madde 841- Aksine hüküm yoksa, kamu hukukuna ilişkin taşınmaz yükünün tapu kütüğüne tescili gerekli değildir.

Kanunun alacaklıya yalnızca taşınmaz yükünün kurulmasını isteme yetkisini tanıdığı hâllerde taşınmaz yükü ancak tescille doğar.

3. Güvence amacıyla kurulma

Madde 842- Bir para alacağını güvence altına almak amacıyla kurulan taşınmaz yükü hakkında irat senedine ilişkin hükümler uygulanır.

II. Sona ermesi

1. Genel olarak

Madde 843- Taşınmaz yükü tescilin terkinin veya yüklü taşınmazın tamamen yok olmasıyla sona erer.

Feragat, yükten kurtarma ve diğer sona erme sebepleri, yüklü taşınmaz malikine, hak sahibinden terkinin isteme yetkisi verir.

2. Yükten kurtarma

a. Alacaklının yetkisi

Madde 844- Alacaklı, sözleşmeyle yetkili kılınmış olduğu takdirde veya aşağıdaki durumlarda, malikten taşınmazın yükten kurtarılmasını isteyebilir:

1. Yüklü taşınmaz, alacaklının haklarını önemli ölçüde tehlikeye düşürecek şekilde bölünmüşse;

2. Malik, yüklü taşınmazın değerini düşürür ve yerine başka bir güvence göstermezse;

3. Malik, birbiri ardına üç yılın edimlerini yerine getirmemişse.

b. Yükümlünün yetkisi

Madde 845 - Yükümlü, sözleşmeyle yetkili kılınmış olduğu takdirde veya aşağıdaki durumlarda, taşınmazın yükten kurtarılmasını isteyebilir:

1. Alacaklı, taşınmaz yükünü kuran sözleşmeye uymuyorsa;

2. Satın alınmamak kaydıyla veya otuz yıldan fazla bir süre için kurulmuş olsa bile yükün kurulmasının üzerinden otuz yıl geçmiş ise.

Otuz yıl geçtikten sonra yükümlünün satın alma yetkisini kullanabilmesi, alacaklıya bunu bir yıl önceden bildirmesine bağlıdır.

İrtifak taşınmaz lehine sona erdirilmeyen biçimde kurulmuşsa, yüklü taşınmazın bu yükten kurtarılması istenemez.

c. Yükten kurtarma bedeli

Madde 846- Gerçek değerinin daha düşük olduğunu ispat etme hakkı saklı kalmak kaydıyla, yükten kurtarma, taşınmaz yükünün değeri olarak tapu kütüğünde gösterilen miktar üzerinden gerçekleştirilir.

3. Zamanaşımı

Madde 847- Taşınmaz yükü zamanaşımına tâbi değildir.

Muaccel olan edimler, borçlunun kişisel borcu hâline geldiği tarihten başlayarak zamanaşımına tâbi olur.

C. Hükümleri

I. Alacaklının hakkının niteliği

Madde 848- Taşınmaz yükü, alacaklıya yükümlüye karşı hiçbir kişisel alacak hakkı sağlamaz; sadece alacağını yüklü taşınmazın değerinden elde etme yetkisi verir.

Her edim, muaccel olmasından başlayarak üç yıl sonra kişisel borç hâline gelir ve taşınmaz bu borcun güvencesi olmaktan çıkar.

II. Yükün niteliği

Madde 849- Taşınmaz maliki değişirse yeni malik, başka bir işleme gerek bulunmaksızın taşınmaz yükünün yükümlüsü olur.

Yüklü taşınmazın bölünmesinin taşınmaz yüküne etkisi hakkında irat senedine ilişkin hükümler uygulanır.

İKİNCİ BÖLÜM TAŞINMAZ REHNİ BİRİNCİ AYIRIM GENEL HÜKÜMLER

A. Koşullar

I. Taşınmaz rehni türleri

Madde 850- Taşınmaz rehni, ancak ipotek, ipotekli borç senedi veya irat senedi şeklinde kurulabilir.

II. Güvence altına alınan alacak

1. Ana para

Madde 851- Taşınmaz rehni, miktarı Türk parası ile gösterilen belli bir alacak için kurulabilir. Alacağın miktarının belli olmaması hâlinde, alacaklının bütün istemlerini karşılayacak şekilde taşınmazın güvence altına alacağı üst sınır taraflarca belirtilir.

Yurt içinde veya dışında faaliyette bulunan kredi kuruluşlarınca yabancı para üzerinden veya yabancı para ölçüsü ile verilen kredileri güvence altına almak için yabancı para üzerinden taşınmaz rehni kurulabilir. Bu hâlde her derecenin ifade ettiği miktar, rehin konusu alacağın tespit edildiği para türü üzerinden gösterilir. Ancak, aynı derecede birden fazla para türü kullanılarak rehin kurulamaz.

Yabancı para üzerinden kurulan rehne ait bir derecenin boşalması hâlinde, yerine, tescil edileceği tarihteki karşılığı Türk parası veya yabancı para üzerinden rehin kurulabilir. Türk parası ile kurulmuş bir rehne ait derecenin boşalması hâlinde ise, yerine tescil edileceği tarihteki karşılığı yabancı para üzerinden rehin kurulabilir.

Yabancı veya Türk parası karşılıklarının hesabında hesap günündeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının döviz alış kuru esas alınır. Rehin haklarının hangi yabancı paralar üzerinden kurulabileceği Cumhurbaşkanınca belirlenir. ⁽¹⁾

2. Faiz

Madde 852- Sınırlayıcı hükümler saklı kalmak kaydıyla, taraflar faiz oranını diledikleri gibi kararlaştırabilirler.

III. Taşınmaz

1. Rehne konu olabilme

Madde 853- Rehin hakkı, ancak tapuya kayıtlı taşınmazlar üzerinde kurulabilir.

2. Belirli olma

a. Taşınmaz tek ise

Madde 854- Rehin kurulurken, konusu olan taşınmazın belirtilmesi gerekir.

Bölünen taşınmazın parselleri tapu kütüğüne ayrı ayrı kaydedilmedikçe rehne konu olamaz.

b. Taşınmaz birden çok ise

Madde 855- Birden çok taşınmazın aynı borç için rehnedilmesi, taşınmazların aynı malike veya borçtan müteselsilen sorumlu olan maliklere ait olmalarına bağlıdır.

Aynı alacak için birden çok taşınmazın rehnedildiği diğer hâllerde, her taşınmazın alacağın ne miktarı için güvence oluşturduğu rehin kurulurken belirtilir.

Aksine bir anlaşma bulunmadıkça, tapu idaresi, re'sen güvenceyi taşınmazların her birine değeri oranında dağıtır.

B. Rehinin kurulması ve sona ermesi

I. Rehinin kurulması

1. Tescil

Madde 856- Taşınmaz rehni tapu kütüğüne tescil ile kurulur. Kanunda öngörülen ayırık durumlar saklıdır.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu fıkrafta yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

Taşınmaz rehninin kurulmasına ilişkin sözleşmenin geçerliliği, resmî şekilde yapılmış olmasına bağlıdır.

2. Birden çok kişiye ait taşınmazlarda

Madde 857- Paylı mülkiyette paydaş kendi payını rehnedebilir.

Pay üzerinde rehin kurulduktan sonra paydaşlar malın tamamını rehnedemezler.

Elbirliği mülkiyetine tâbi taşınmaz, ancak bütün olarak ve maliklerin tamamı adına rehnolunabilir.

II. Rehnin sona ermesi

Madde 858- Taşınmaz rehni, tescilin terkini veya taşınmazın tamamen yok olmasıyla sona erer.

Kamulaştırmaya ilişkin kanun hükümleri saklıdır.

III. Taşınmazların birleştirilmesi

1. Rehnin başka taşınmaz üzerine geçmesi

Madde 859- Yetkili kamu kurum veya kuruluşu tarafından gerçekleştirilen parsel birleştirilmesi ve dağıtım işlemi sonucunda birleştirilen parsel üzerindeki rehinler, sıralarını koruyarak o parselin yerine verilen taşınmaz üzerine geçer.

Birleştirme sonucunda meydana gelen taşınmaz, değişik alacaklar için rehinli veya bazıları rehinsiz birden çok parselin yerini alırsa; bu taşınmaz üzerine geçen rehin hakları, taşınmazı bütün olarak kapsar ve olanak ölçüsünde sıralarını korurlar.

2. Borçlunun taşınmazı rehinden kurtarması

Madde 860- Birleştirilen taşınmazlardan biri ile güvence altına alınmış olan alacağın borçlusu, üç ay önce bildirmek koşuluyla birleştirme sırasında karşılığını ödeyerek taşınmazı rehinden kurtarabilir.

3. Bedel olarak ödenen para

Madde 861- Rehinli bir taşınmaz için bedel olarak ödenen para, alacaklılar arasında sıralarına göre, aynı sırada iseler alacaklarının miktarlarıyla orantılı olarak bölüştürülür.

Bu bedel, rehinle güvenceye bağlanmış olan alacak miktarının yirmide birinden fazla olduğu veya yeni taşınmaz, alacak için yeterli güvence oluşturmadığı takdirde, alacaklının rızası olmadan borçluya ödenemez.

C. Hükmü

I. Rehnin kapsamı

Madde 862- Rehin, taşınmazı bütünleyici parçaları ve eklentileri ile birlikte yükümlü kılar.

Rehnin kuruluşu sırasında makine, otel döşeme eşyası gibi açıkça eklenti olarak gösterilen ve tapu kütüğünde beyanlar sütununa yazılan şeyler, kanuna göre bu nitelikte olamayacakları ispat edilmedikçe eklenti sayılır.

Üçüncü kişilerin eklentiler üzerindeki hakları saklıdır.

II. Kira bedelleri

Madde 863- Kiraya verilmiş taşınmaz üzerindeki rehnin kapsamına, borçluya karşı rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibe başlanmasından veya borçlunun iflâsının ilânından başlayarak rehnin paraya çevrilmesi anına kadar işleyen kira bedelleri de girer.

Rehin hakkı, kiracılar karşı ancak cebri icra yoluyla takibin kendilerine bildirilmesi veya iflâs kararının ilânından sonra ileri sürülebilir.

Rehinli taşınmaz malikinin henüz muaccel olmamış kira bedelleri üzerinde yaptığı hukukî işlemler ile diğer alacaklılar tarafından koydurulan hacizler, kira alacaklarının muaccel olmalarından önce rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takibe başlamış olan rehinli alacaklılara karşı geçerli değildir.

III. Zamanaşımı

Madde 864- Rehinin tapu kütüğüne tescil edilmesinden sonra alacak için zamanaşımı işlemez.

IV. Önlem alma yetkisi

1. Değer düşmelerine karşı

a. Koruma önlemleri

Madde 865- Malik, rehinli taşınmazın değerini düşüren davranışlarda bulunursa; alacaklı, hâkimden bu gibi davranışları yasaklamasını isteyebilir.

Alacaklıya, gerekli önlemleri almak üzere hâkim tarafından yetki verilebileceği gibi; gecikmesinde tehlike bulunan hâllerde alacaklı, böyle bir yetki verilmeden de gerekli önlemleri kendiliğinden alabilir.

Alacaklı, önlem için yapmış olduğu giderleri malikten isteyebilir ve bu alacakları için taşınmaz üzerinde, tescile gerek olmaksızın ve tescil edilmiş olan diğer yüklerden önce gelen bir rehin hakkına sahip olur.

b. Güvence, eski hâle getirme, kısmî ödeme isteme

Madde 866- Rehinli taşınmazın değerinde düşme meydana gelmişse alacaklı, alacağı için başka güvence göstermesini veya rehinli taşınmazın eski hâle getirilmesini borçludan isteyebilir.

Alacaklı, rehinli taşınmazın değerinin düşmesi tehlikesinin mevcut olması hâlinde de güvence isteyebilir.

Yeterli güvence hâkim tarafından belirlenen süre içinde verilmediği takdirde alacaklı, güvence eksikliğini karşılayacak miktardaki alacak kısmının ödenmesini isteyebilir.

2. Değerin kusur olmadan düşmesi

Madde 867- Değer düşmesi malikin kusuru olmadan meydana gelmişse alacaklı, ancak malikin zarardan ötürü aldığı tazminat miktarını aşmayacak ölçüde borçludan güvence vermesini veya kısmî ödeme yapmasını isteyebilir.

Bununla birlikte alacaklı, değer düşmesinin önlenmesi veya giderilmesi için gerekli önlemleri kendiliğinden alabilir. Alacaklı, bu amaçla yaptığı masraflardan dolayı rehinli taşınmaz üzerinde tescile gerek olmaksızın ve tescil edilmiş olan diğer yüklerden önce gelen bir rehin hakkına sahip olur. Malik, bu masraflardan kişisel olarak sorumlu değildir.

3. Rehinli taşınmazın kısmen devri

Madde 868- Malik, rehinli taşınmazın güvence altına aldığı alacağın yirmide birinden az değeri olan bir parçasını başkasına devrederse; alacaklı, kendisine bu parça ile orantılı bir ödeme yapıldığı veya taşınmazın geri kalan kısmı yeterli güvence oluşturduğu takdirde, devredilen parça üzerindeki rehni kaldırmaktan kaçınamaz.

V. Rehinden sonra kurulan aynı haklar

Madde 869- Malikin rehinli taşınmaz üzerinde yeni sınırlı aynî haklar kurmayacağını taahhüt etmesi geçerli değildir.

Tarihi daha eski olan rehin hakkı, aynı taşınmaz üzerinde alacaklının izni olmadan daha sonra kurulan irtifak haklarından veya taşınmaz yüklerinden önce gelir. Sonradan kurulan ve rehinin paraya çevrilmesi sırasında daha eski tarihli rehinli alacaklılara zarar veren irtifaklar ve taşınmaz yükleri terkin edilir.

Önceki rehinli alacaklının istemiyle irtifak hakları veya taşınmaz yükleri terkin edilen kimselerin, rehinli taşınmazın paraya çevrilmesinde, hakları sonradan tescil edilenlere karşı, satış bedelinden haklarının değerini karşılayan miktarı almak hususunda öncelikleri vardır.

VI. Rehin derecesi

1. Rehin derecesinin hükümleri

Madde 870- Rehlin sağladığı güvence, tescilde belirtilen rehin derecesi ile sınırlıdır.

Taşınmaz rehni, sırada kendisinden önce gelecek olanın miktarının tescilde belirtilmesi kaydıyla ikinci veya daha sonraki derecede de kurulabilir.

2. Rehin dereceleri arasındaki ilişki

Madde 871- Aynı taşınmaz üzerinde farklı sıralarda kurulmuş bulunan rehin haklarından birinin terkin edilmiş olması, sonraki sırada yer alan rehinli alacaklıya boşalan dereceye geçme hakkı vermez.

Terkin edilen rehin hakkı yerine yeni bir rehin hakkı kurulabilir.

Sonraki sırada yer alan rehinli alacaklılara boşalan dereceye geçme hakkı veren sözleşmelerin geçerliliği, resmî şekilde yapılmalarına; aynî etki sağlamaları, tapu kütüğüne şerh verilmelerine bağlıdır.

3. Boş dereceler

Madde 872- Sonraki sıralarda kurulmuş bir rehin hakkından önce gelen bir rehin mevcut değilse veya borçlu önceki bir rehin senedi üzerinde tasarruf etmemişse ya da önceki sırada bulunan rehinli alacak, o derece için tescilde belirtilen miktardan az ise; taşınmazın paraya çevrilmesinde satış bedeli, boş derece hesaba katılmaksızın sonraki alacaklılara sıralarına göre dağıtılır.

VII. Rehlin paraya çevrilmesi

1. Paraya çevirme şekli

Madde 873- Borç ödenmezse alacaklı, alacağını rehinli taşınmazın satış bedelinden elde etme hakkına sahiptir.

Borcun ödenmemesi hâlinde rehinli taşınmazın mülkiyetinin alacaklıya geçeceğine ilişkin sözleşme hükmü geçersizdir.

Aynı alacak için birden çok taşınmazın rehnedilmiş olması hâlinde, rehlin paraya çevrilmesi istemi, taşınmazların tamamı hakkında yapılır. Bununla birlikte, icra dairesi onlardan ancak gerektiği kadarını paraya çevirir.

2. Satış bedelinin dağıtılması

Madde 874- Rehinli taşınmazın satış bedeli, alacaklılar arasında sıralarına göre dağıtılır.

Aynı sırada olan alacaklılar arasında o sıraya düşen satış bedeli alacakları oranında dağıtılır.

3. Güvencenin kapsamı

Madde 875- Taşınmaz rehninin alacaklıya sağladığı güvencenin kapsamına şunlar girer:

1. Ana para,
2. Takip giderleri ve gecikme faizi,
3. İflâsın açıldığı veya rehnin paraya çevrilmesinin istendiği tarihe kadar muaccel olmuş üç yıllık faiz ile son vadeden başlayarak işleyen faiz.

Daha önce belirlenmiş olan faiz oranı, sonradan gelen alacaklıların zararına olarak artırılmaz.

4. Zorunlu masrafların güvencesi

Madde 876- Alacaklı, rehinli taşınmazın korunması için zorunlu masraf yapmışsa ve özellikle malikin borçlu olduğu sigorta primlerini ödemişse, bundan doğan alacakları tescile gerek olmaksızın aynen rehinli alacağı gibi güvenceden yararlanır.

VIII. Arazinin iyileştirilmesi hâlinde rehin hakkı

1. Öncelik

Madde 877- Bir kamu kurum veya kuruluşunun katkısıyla iyileştirilen arazinin değerinde bir artma meydana gelirse malik, iyileştirme giderlerinden payına düşeni karşılamak üzere kendisine ödünç veren alacaklı lehine tescil suretiyle rehin hakkı kurabilir. Kurulan rehin, taşınmaz üzerindeki diğer bütün yüklerden önce gelir.

İyileştirme, kamu kurum veya kuruluşunun katkısı olmaksızın yapılmış ise, malik taşınmazı üzerinde en çok masrafların üçte ikisi için rehin kurabilir.

2. Borcun ödenmesi ve rehnin sona ermesi

Madde 878- İyileştirme, kamu kurum veya kuruluşunun katkısı olmaksızın yapılmış ise, rehinli alacağın en çok beş yıl içinde eşit taksitlerle ödenmesi gerekir.

Alacağın veya yıllık taksitlerin muaccel olmasından beş yıl sonra rehin hakkı sona erer ve sonraki alacaklılar sıralarına göre ilerlerler.

IX. Sigorta tazminatı üzerinde hak

Madde 879- Muaccel olan sigorta tazminatı, malike ancak bütün rehinli alacaklıların rızasıyla ödenebilir.

Sigorta tazminatı taşınmazın eski hâle getirilmesi için harcanacaksa, malik tarafından yeterli bir güvence gösterilmesi koşuluyla kendisine ödenir.

X. Alacaklının temsili

Madde 880- Acele karar alınması gereken hâllerde, borçlunun veya diğer bir ilgilinin istemesi üzerine, şahsen hareket etmesi kanun hükmü gereği olup da adı veya nerede olduğu bilinmeyen alacaklıya, rehinli taşınmazın bulunduğu yer sulh hâkimi tarafından bir kayyım atanır.

İKİNCİ AYIRIM

İPOTEK

A. Amaç ve nitelik

Madde 881- Hâlen mevcut olan veya henüz doğmamış olmakla beraber doğması kesin veya olası bulunan herhangi bir alacak, ipotekle güvence altına alınabilir.

İpoteğe konu olacak taşınmazın, borçlunun mülkiyetinde bulunması gerekmez.

B. Kurulması ve sona ermesi

I. Kuruluş

Madde 882- Miktarı belirli olmayan veya değişebilen alacaklar da, belli rehin derecesine yerleştirilir ve tescilden sonra alacak miktarında meydana gelecek değişimlere bakılmaksızın sırasını korur.

Tapu memuru istem üzerine alacaklıya ipoteği gösteren bir belge verir. Sadece tescilin yapıldığını ispata yarayan bu belge kıymetli evrak niteliği taşımaz.

Tescilin yapıldığının sözleşme üzerine yazılıp onaylanması, ipotek belgesi yerine geçer.

II. Sona erme

1. İpoteğin terkinini isteme hakkı

Madde 883- Alacak sona erince ipotekli taşınmazın maliki, alacaklıdan ipoteği terkin ettirmesini isteyebilir.

(Ek fıkra:4/7/2019-7181/19 md.) İpotek süreli olarak kurulmuşsa, sürenin bitiminden itibaren otuz gün içinde ipotekli taşınmaz üzerinde 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 150/c maddesinde belirtilen şerhin konulmaması hâlinde ipotek, malikin talebiyle tapu müdürlüğünce terkin edilir.

2. Borçtan sorumlu olmayan malikin hakkı

Madde 884- Borçtan şahsen sorumlu olmayan rehinli taşınmaz maliki, borçluya ait koşullar içinde borcu ödeyerek taşınmazın üzerindeki ipoteğin kaldırılmasını isteyebilir.

Alacak, borcu ödeyen malike geçer.

3. İpotekten kurtarma

a. Koşulları ve usulü

Madde 885- Değerini aşan bir borç için ipotek edilmiş olan bir taşınmazı edinen kimse, borçtan şahsen sorumlu değilse, icra takibine başlanmadan önce, satın alma bedelini ödeyerek taşınmazı ipotekten kurtarabilir. Taşınmazı karşılıksız olarak edinen kimse de, takdir edeceği bedeli ödeyerek bu hakkı kullanabilir.

İpotekten kurtarma hakkı, alacaklılara altı ay önce yapılacak yazılı ihbarla kullanılabilir.

İpotekten kurtarma bedeli alacaklılar arasında sıralarına göre dağıtılır.

b. Açık artırma

Madde 886- İpotekten kurtarma ihbarına karşı alacaklılar, ihbarın tebliğinden başlayarak bir ay içinde giderleri peşin ödemek suretiyle, ipotekli taşınmazın açık artırma yoluyla satılmasını isteyebilirler.

Satış, icra dairesince İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre yapılır.

Açık artırmada elde edilen miktarın satış bedelinden veya malik tarafından takdir edilen bedelden fazla olması hâlinde, bu miktar ipotekten kurtarma bedeli sayılır. Artırma bedelinin fazla olduğu hâllerde açık artırma giderleri malike, aksi hâlde açık artırmayı isteyen alacaklıya ait olur.

4. Ödeme istemi

Madde 887- İpotekli taşınmazın maliki borçtan şahsen sorumlu değilse, alacaklının ödeme isteminin ona karşı etkili olması, bu istemin hem borçluya, hem kendisine karşı yapılmış olmasına bağlıdır.

C. Hükmü

I. Mülkiyet ve borçluluk

1. Taşınmazın devri

Madde 888- İpotekli taşınmazın devri, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, borçlunun sorumluluğunda ve güvencede bir değişiklik meydana getirmez.

Yeni malik borcu yüklendiği takdirde alacaklı, kendisine başvurma hakkını saklı tuttuğunu bir yıl içinde yazılı olarak önceki borçluya bildirmezse, borçlu borcundan kurtulur.

2. Taşınmazın bölünmesi

Madde 889- İpotekli taşınmazın bir kısmının veya aynı malike ait bulunan ipotekli taşınmazlardan birinin başkasına devredilmesi ya da ipotekli taşınmazın bölünmesi hâlinde, aksine bir anlaşma yoksa, rehin taşınmazlara değerleri oranında tapu idaresince re'sen dağıtılır.

Bu dağıtımı kabul etmeyen alacaklı, dağıtımın kesinleştiğinin kendisine tebliğinden başlayarak bir ay içinde yazılı bildirimde bulunmak suretiyle alacağın bir yıl içinde ödenmesini borçludan isteyebilir.

Yeni malikler, kendilerine ait taşınmaza düşen borcu yüklendikleri takdirde alacaklı, kendisine başvurma hakkını saklı tuttuğunu önceki borçluya bir yıl içinde yazılı olarak bildirmezse, borçlu borcundan kurtulur.

3. Borcu yüklenmenin bildirilmesi

Madde 890- Taşınmazın yeni maliki borcu yüklenirse, tapu idaresi bunu alacaklıya bildirir.

Alacaklıya tanınan hakkını saklı tuttuğuna ilişkin bir yıllık beyan süresi, tapu idaresince yapılan bildirimin tebliği tarihinden işlemeye başlar.

II. Alacağın devri

Madde 891- İpotekle güvence altına alınmış bir alacağın devrinin geçerli olması, devrin tapu kütüğüne tescil edilmesine bağlı değildir.

D. Kanunî ipotek

I. Tescile tâbi olmayan kanunî ipotek

Madde 892- Kanunî ipotek haklarının doğumu, aksi kanunda öngörülmemiş olmadıkça, tapu kütüğüne tescil edilmelerine bağlı değildir.

II. Tescile tâbi kanunî ipotekler

1. Hâller

Madde 893- Aşağıdaki alacaklılar, kanunî ipotek hakkının tescilini isteyebilirler:

1. Satıştan doğan alacağı için satılan taşınmaz üzerinde satıcı,
2. Elbirliği ortaklığına giren taşınmazlarda paylaşmadan doğan alacakları için birlikte mirasçı olanlar veya diğer elbirliği ortakları,
3. Bir taşınmaz üzerinde yapılan yapı veya diğer işlerde malzeme vererek veya vermeden emek sarf ettikleri için malzeme ve emek karşılığı olarak malik veya yükleniciden alacaklı olan alt yüklenici veya zanaatkarlar.

Alacaklıların, bu kanunî ipotek hakkından önceden feragat etmeleri geçerli değildir.

2. Satıcılar, mirasçılar ve diğer elbirliği ortakları bakımından

Madde 894- Satıcıların, mirasçıların ve diğer elbirliği ortaklarının kanunî ipotek haklarının, mülkiyetin naklini izleyen üç ay içinde tapu kütüğüne tescil edilmiş olması gerekir.

3. Zanaatkar ve yükleniciler bakımından

a. Tescil

Madde 895- Zanaatkarların ve yüklenicilerin kanunî ipotek hakları, çalışmayı veya malzeme vermeyi yüklendikleri andan başlayarak tapu kütüğüne tescil olunabilir.

Tescilin yüklenilen işin tamamlanmasından başlayarak üç ay içinde yapılmış olması gerekir.

Tescilin yapılması için alacağın malik tarafından kabul edilmiş veya mahkemece karara bağlanmış olması şarttır.

Malik yeterli güvence gösterirse tescil istenemez.

b. Sıra

Madde 896- Hakları değişik tarihlerde tescil edilmiş olsa bile zanaatkârlar ve yükleniciler, kanunî ipotekten yararlanma bakımından kendi aralarında aynı sırada sayılırlar.

c. Öncelik

Madde 897- Satış bedeli zanaatkârlar ve yüklenicilerin alacaklarının tamamını karşılamadığı takdirde kalan kısım, ipotek hakkı elde eden önceki sıradaki alacaklıların payına düşen satış bedelinden arsa değeri çıkarıldıktan sonra artan para ile karşılanır. Ancak bu, taşınmaz üzerindeki yüklerin zanaatkârlar ve yüklenicilerin zararına olacağının alacaklılar tarafından bilinebilir olmasına bağlıdır.

Önceki sırada bulunan alacaklılar, rehin senetlerini devrederlerse, bu devir yüzünden zanaatkârlar ve yüklenicilerin elde edemedikleri alacak miktarını tazmin etmekle yükümlü olurlar.

İşe başlandığı, hak sahibi, zanaatkârlar veya yüklenicilerden birinin bildirim üzerine tapu kütüğünün beyanlar sütununa yazıldıktan sonra, tescilin yapılabileceği sürenin sonuna kadar taşınmaz üzerinde ipotekten başka türde rehin tescil edilemez.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM İPOTEKLİ BORÇ SENEDİ VE İRAT SENEDİ

A. İpotekli borç senedi

I. Amaç ve nitelik

Madde 898- İpotekli borç senedi, taşınmaz rehniyle güvence altına alınmış kişisel bir alacak meydana getirir.

II. Değer biçilmesi

Madde 899- İpotekli borç senedi yoluyla rehin kurulması için tapu idaresince taşınmaza resmen değer biçilir.

Biçilmiş değeri aşan miktar için ipotekli borç senedi yoluyla rehin kurulamaz.

III. Muacceliyet bildirimi

Madde 900- İpotekli borç senedindeki alacak, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, faizlerin ödenmesi gereken tarihte, bu tarihten en az altı ay önce alacaklı veya borçlu tarafından diğer tarafa yapılacak bildirimle muaccel olur.

IV. Malikin durumu

Madde 901- İpotekli borç senedindeki borçtan kişisel olarak sorumlu olmayan rehinli taşınmaz maliki hakkında ipoteğe ilişkin hükümler uygulanır.

Taşınmaz maliki, alacaklıya karşı borçluya ait bütün defileri ileri sürebilir.

V. Devir ve bölünme

Madde 902- İpotekli borç senedinin güvencesi olan taşınmazın devrine veya bölünmesine ilişkin sonuçlar hakkında ipotek hükümleri uygulanır.

B. İrat senedi

I. Amaç ve nitelik

Madde 903- İrat senedi, bir taşınmaz üzerinde taşınmaz yükü şeklinde kurulmuş bir alacak hakkı meydana getirir.

İrat senedinin güvencesini ancak tarım arazisi, konutlar ve üzerinde bina yapılabilecek arsalar oluşturabilir.

İrat senedi, kişisel borç doğurmaz ve borcun sebebinde göstermez.

II. Sorumluluğun sınırı

Madde 904- İrat senetlerindeki alacak miktarı, tarım arazisinde arazinin gelir değerinin, diğer taşınmazlarda taşınmazın gelir değeri ile bina ve arsa değerleri ortalamasının beşte üçünü aşamaz.

Değerlendirmeler tapu idaresince resmen yapılır.

III. Devletin sorumluluğu

Madde 905- Değer biçilmesinde gereken özenin gösterilmemesinden Devlet sorumludur.

Devlet, kusuru olan memurlara rücu edebilir.

IV. Yükten kurtarma

Madde 906- İrat senedi ile yüklü olan taşınmazın maliki, sözleşmeyle daha uzun bir bildirim süresi kabul edilmiş olsa bile, her altı yıllık dönemin sonu için bir yıl önce bildirmek ve bedelini ödemek koşuluyla taşınmazın yükten kurtarılmasını isteyebilir.

Kanunda öngörülen hâller dışında alacaklı, ancak her on yıllık dönemin sonu için bir yıl önce bildirmek suretiyle borcun ödenmesini isteyebilir.

V. Borç ve mülkiyet

Madde 907- İrat senedinin borçlusu yüklü taşınmazın malikidir.

Yüklü taşınmazı edinen kimse irat senedinin borçlusu olur ve eski malik başka bir işleme gerek kalmaksızın borcundan kurtulur.

Faiz borçları, taşınmazla güvenceye bağlı olmaktan çıktığı tarihten başlayarak malikin kişisel borcu olur.

VI. Bölünme

Madde 908- İrat senediyle yüklü taşınmazın bölünmesi hâlinde, parsellerin malikleri irat senedinin borçlusu olurlar.

İrat senedi borcunun parsellere dağıtılmasında, ipotekle yüklü taşınmazın bölünmesine ilişkin hükümler uygulanır.

Alacaklı, borcun parsellere dağıtımının kesinleşmesinden başlayarak bir ay içinde yapacağı bildirimle bir yıl içinde irat senedinin satın alınmasını isteyebilir.

C. Ortak hükümler

I. Kurulması

1. Alacağın niteliği

Madde 909- İpotekli borç senedi ve irat senedi koşul ve karşı edim kaydı içeremez.

2. *Senedin dayanağı borç ile ilişkisi*

Madde 910- İpotekli borç senedinin veya irat senedinin düzenlenmesiyle birlikte dayanağı olan borç ilişkisi yenileme yoluyla sona erer.

Bunun aksine yapılan sözleşme, sadece tarafları ve iyiniyetli olmayan üçüncü kişileri etkiler.

3. *Tescil ve rehin senedi*

a. *Rehin senedini düzenleme gereği*

Madde 911- İpotekli borç senedi veya irat senedi için tapu kütüğüne yapılacak tescilden başka rehin senedi de düzenlenir.

Senet daha sonra düzenlenmiş olsa bile, hukukî sonuçlarını tescil tarihinden başlayarak doğurur.

b. *Rehin senedinin düzenlenmesi*

Madde 912- İpotekli borç senedi ve irat senedi, tapu memuru tarafından düzenlenir.

Senetler üzerinde tapu memuru ile yetkili Hazine temsilcisinin imzaları bulunur.

Bu senetler, alacaklı veya temsilcisine ancak borçlunun ve yüklü taşınmazın malikinin yazılı rızaları üzerine verilebilir.

c. *Rehin senedinin şekli ⁽¹⁾*

Madde 913- İpotekli borç senedi ve irat senedinin şekilleri Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

4. *Alacaklının belirlenmesi*

a. *Düzenleme sırasında*

Madde 914- İpotekli borç senedi ve irat senedi nama veya hamile yazılı düzenlenebilir.

Bu senetler, yüklü taşınmazın maliki adına da düzenlenebilir.

b. *Ortak temsilci*

Madde 915- İpotekli borç senedi veya irat senedi düzenlenirken, gerekli ödemeleri yapmak ve ödenecek paraları tahsil etmek, yapılacak tebliğleri almak, güvence azalmalarına rıza göstermek ve genel olarak alacaklının, borçlunun ve malikin haklarını tam bir özen ve tarafsızlıkla korumak üzere bunlar tarafından bir temsilci atanabilir.

Temsilcinin adı tapu kütüğüne ve rehin senedine yazılır.

Temsilcinin yetkisinin sona ermesi hâlinde ilgililer anlaşamazlarsa, sulh hâkimi gerekli önlemleri alır.

5. *Ödeme yeri*

Madde 916- Rehin senedinden aksi anlaşılmadıkça, senet hamile yazılı olsa bile borçlu, bütün ödemelerini alacaklının yerleşim yerinde yapmak zorundadır.

Alacaklının yerleşim yeri bilinmediği veya alacaklı yerleşim yerini borçlunun zararına değiştirdiği takdirde borçlu, borcunu kendi yerleşim yerindeki veya alacaklının eski yerleşim yerindeki hâkimin belirleyeceği yere tevdi ederek borcundan kurtulabilir.

Senedin faiz kuponları varsa faiz ödemesi, kuponları ibraz edene yapılır.

6. *Alacağın devrinden sonra ödeme*

Madde 917- Alacağın devri hâlinde borçlu, kendisine bildirilmiş olmadıkça kupona bağlı olmayan faiz ve yıllık edimleri, senet hamile yazılı olsa bile, eski alacaklıya ödeyebilir.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu maddede yer alan "tüzükle" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle" şeklinde değiştirilmiştir.

Ana paranın tamamen veya kısmen ödenmesi, ancak ödeme zamanında kendisinin alacaklı olduğunu ispat eden kimseye yapılmış ise geçerlidir.

II. Sona erme

1. Alacaklının olmaması

Madde 918- Alacaklı yoksa veya rehin hakkından feragat ederse borçlu, tapu kütüğündeki tescili terkin ettirip ettirmemekte serbesttir.

Borçlu, zilyetliğine geçmiş olan senedi yeniden tedavüle çıkartabilir.

2. Terkin

Madde 919- İpotekli borç senedi veya irat senedine ilişkin tescil, ancak tarafların veya mahkemenin rehin senedini iptal etmesi üzerine terkin edilebilir.

III. Alacaklının hakları

1. İyiniyetin korunması

a. Tescil bakımından

Madde 920- İpotekli borç senedinden veya irat senedinden doğan alacak, tapu kütüğüne iyiniyetle dayanan herkes için kütükteki tescile göre geçerlidir.

b. Senet bakımından

Madde 921- Usulüne göre düzenlenmiş olan ipotekli borç senedi veya irat senedi, ona iyiniyetle dayanan herkes hakkında, içinde yazılı olanlara göre geçerlidir.

c. Senet ile tescilin ilişkisi

Madde 922- İpotekli borç senedi veya irat senedi metninde yazılı olanlar tapu kütüğündeki tescile uymazsa veya tapu kütüğünde tescil yoksa, kütük esas alınır.

Bununla birlikte senedi iyiniyetle edinen kimse, tapu kütüğüne ilişkin hükümler uyarınca tazminat isteyebilir.

2. Hakkın ileri sürülmesi

Madde 923- Nama veya hamile yazılı ipotekli borç senedi veya irat senedindeki alacak, ancak senet üzerindeki zilyetlikle birlikte devir veya rehin edilebilir veya başka bir tasarrufa konu olabilir.

Senetlerin henüz düzenlenmemiş olması veya mahkeme tarafından iptal edilmesi hâlinde alacağı ileri sürme hakkı saklıdır.

3. Alacağın devri

Madde 924- İpotekli borç senedindeki veya irat senedindeki alacağın devri, rehin senedinin teslim edilmesine bağlıdır.

Rehin senedinin nama yazılı olması hâlinde devralanın adı ve devir işlemi senet üzerine yazılır.

IV. İptal

1. Senedin kaybedilmesi

Madde 925- Rehin senedi irade dışında elden çıkmış veya borcu sona erdirmeye kastı olmaksızın yok edilmiş ise alacaklı, rehin senedini ve kuponu mahkeme kararıyla iptal ettirerek borçludan borcunu ödemesini ve eğer alacak henüz muaccel değilse yeni bir rehin senedi veya kupon düzenlenmesini isteyebilir.

İptal kararı, hamile yazılı kıymetli evrakın iptaline ilişkin hükümler gereğince verilir; ancak, ibraz süresi bir yıldır.

Borçlu da ödenmiş olmasına rağmen geri verilmemiş olan senet için aynı hükümler uyarınca senedin iptalini isteyebilir.

2. İlân yoluyla duyuru

Madde 926- İpotekli borç senedi veya irat senedinin alacaklısının kim olduğu on yıldan beri bilinmiyor ve bu süre içinde faiz ödenmesi de istenmemiş bulunuyorsa, rehinli taşınmazın maliki, alacaklının ortaya çıkması için gaipliğe ilişkin hükümlere göre ilân yapılmasını hâkimden isteyebilir.

Alacaklı ortaya çıkmaz ve yapılan araştırma sonunda büyük bir olasılıkla alacağın artık mevcut olmadığı anlaşılırsa, hâkim tarafından senedin iptaline karar verilir; bu kararla rehin derecesi boşalmış olur.

V. Borçlunun defîleri

Madde 927- Borçlu yalnız tescilden veya senetten doğan defîleri ve istemde bulunan alacaklıya karşı sahip olduğu kişisel defîleri ileri sürebilir.

VI. Ödenen senedin geri verilmesi

Madde 928 - Borcun tamamını ödeyen borçlu, alacaklıdan senedin iptal edilmemiş olarak geri verilmesini isteyebilir.

VII. Hukukî ilişkide değişiklik

Madde 929- Borçlu borcun kısmen ödenmesi veya borç yükünün hafifletilmesi ya da güvencenin azaltılması gibi hukukî ilişkide meydana gelen değişiklikleri tapu kütüğüne tescil ettirme hakkına sahiptir.

Tapu memuru, bu tür değişiklikleri senet üzerine de yazar.

Meydana gelen değişikliklerin tescil edilmemiş olması hâlinde, senette yazılı yıllık edimlerin ödenmiş olması dışındaki değişiklikler senedi iyiniyetle kazanan kimseye karşı ileri sürülemez.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM TAŞINMAZ REHNİYLE GÜVENCE ALTINA ALINAN ÖDÜNÇ SENETLERİ

A. Rehinli tahviller

Madde 930- Nama veya hamile yazılı tahviller, aşağıdaki hâllerde taşınmaz rehniyle güvence altına alınabilir:

1. Ödücün tamamı için ipotek veya ipotekli borç senedi yoluyla rehin kurulması ve alacaklılar ile borçlu için ortak bir temsilcinin atanması,
2. Tahvil çıkarmayı üzerine alan kurum yararına ödücün tamamı için taşınmaz rehni kurulması ve bu rehinli alacağın da tahvil alacaklıları yararına rehnedilmesi.

B. Seri hâlinde rehin senedi çıkarılması

I. Genel olarak

Madde 931- Seri hâlinde çıkarılan ipotekli borç senetleri ile irat senetleri hakkında, aşağıdaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, ipotekli borç senedi ve irat senedine ilişkin genel hükümler uygulanır.

II. Düzenlenmesi

Madde 932- Seri hâlinde çıkarılan senetler, her birinin değeri yüz milyon lira veya yüz milyon liranın katları olarak düzenlenir.

Bir serideki bütün senetlerin şeklinin aynı olması ve numaralarının birbirini izlemesi gerekir.

Senetlerin rehinli taşınmaz maliki tarafından çıkarılmamış olması hâlinde aracı kurumun, alacaklılar ve borçlunun temsilcisi olduğu senetlerde belirtilir.

III. Borcun kısım kısım ödenmesi

Madde 933- Borçlu, belirli zamanlarda faizle birlikte anaparanın bir kısmını da ödemeyi üstlenebilir.

Taksit olarak her yıl ödenecek paranın, senetlerin belli bir bölümünü karşılaması zorunludur.

IV. Tescil

Madde 934- Senetler, sayıları gösterilmek suretiyle tapu kütüğüne tescil olunur; ödünçün tamamı için bir tescil yapılır.

Senet sayısı az ise, her senet ayrı tescil edilebilir.

V. Hükmü

1. Senedi çıkaran aracı kurum

Madde 935- Senedi çıkaran aracı kurum, alacaklıların ve borçlunun temsilcisi olsa bile, senetlerin çıkarılması sırasında kendisine ayrıca yetki verilmiş olmadıkça, borcun kapsamında ve koşullarında bir değişiklik yapamaz.

2. Senetlerin geri ödenmesi

a. Ödeme plânı

Madde 936- Senetlerin geri ödenmesi, çıkarma sırasında yapılan veya o sırada verilen yetkiye dayanarak aracı kurumun düzenleyeceği plâna göre gerçekleştirilir. Sırası gelen senedin karşılığı alacaklıya ödenmekle senedin hükmü kalmaz.

Aksi kararlaştırılmadıkça tescilin terkin, ancak borçlunun tescilde belirtilen yükümlülüklerini tamamen yerine getirmiş ve senetlerin bütün kuponları ile birlikte geri verilmiş olmasına veya geri verilmemiş kuponlar varsa bunları karşılayacak miktarın hâkimin belirleyeceği yere tevdi edilmesine bağlıdır.

b. Denetleme

Madde 937- Rehinli taşınmazın maliki veya aracı kurum, ödeme plânına göre kur'a çekmek ve karşılığı ödenen senetleri iptal etmekle yükümlüdür.

İrat senetlerinde bu işlemler Devletçe denetlenir.

c. Geri ödemelerin özgülenmesi

Madde 938- Rehinli taşınmazlar yerine elde edilen paralar, ilk kur'a çekiminde belli olacak senetlerin ödenmesinde kullanılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TAŞINIR REHNİ
BİRİNCİ AYIRIM
TESLİME BAĞLI REHİN VE HAPİS HAKKI

A. Teslime bağlı rehin

I. Kurulması

1. Alacaklının zilyetliği

Madde 939 - Kanunda öngörülen ayrık durumlar dışında taşınırlar, ancak zilyetliğin alacaklıya devri suretiyle rehnedilebilir.

Rehnedende tasarrufta bulunma yetkisi olmasa bile, rehin konusu taşınırı iyiniyetle zilyet olan kimse, zilyetlik hükümlerine göre edinimi korunduğu ölçüde rehin hakkı kazanır. Üçüncü kişilerin önceki zilyetlikten doğan hakları saklıdır.

Taşınır, fiilen yalnız rehnedenin hâkimiyetinde kaldığı sürece rehin hakkı doğmaz.

2. Ayrık durumlar ⁽¹⁾

Madde 940- Yetkili makamlar tarafından izin verilen kuruluşlar ile kooperatiflerin alacaklarının güvence altına alınması için, zilyetlik devredilmeden de, icra dairesinde tutulacak özel sicile yazılmak suretiyle hayvanlar üzerinde rehin kurulabilir. Bu amaçla tutulacak sicil Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

Gerçek veya tüzel kişilerin alacaklarının güvence altına alınması için, kanun gereğince bir sicile tescilli zorunlu olan taşınır mallar üzerinde, zilyetlik devredilmeden de, taşınır malın kayıtlı bulunduğu sicile yazılmak suretiyle rehin kurulabilir. Rehin kurulmasına ilişkin diğer hususlar Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

3. Art rehin

Madde 941- Rehnedilen taşınırın maliki, onun üzerinde bir art rehin kurabilir. Bunun için, alacağı ödenince rehnedilen taşınırın sonraki alacaklıya teslim edilmesinin rehinli alacaklıya yazılı olarak bildirilmesi gerekir.

4. Alt rehin

Madde 942- Alacaklı, rehinli taşınırı ancak rehnedenin rızasıyla bir başkasına rehnedebilir.

II. Rehin sona ermesi

1. Zilyetliğin kaybı

Madde 943- Taşınır rehni, alacaklının zilyet olmaktan çıkması ve onu zilyet olan üçüncü kişiden geri alamaz hâle gelmesiyle son bulur.

Taşınır, alacaklının rızasıyla fiilen yalnız rehnedenin hâkimiyeti altında bulunduğu sürece rehin hükümleri askıda kalır.

2. Geri verme borcu

Madde 944 - Alacağın ödenmesi suretiyle veya başka bir sebeple rehin hakkı sona erince alacaklı, rehinli taşınırı hak sahibine geri vermekle yükümlüdür.

Alacaklı, alacağının tamamını almadıkça rehinli taşınırı veya onun bir kısmını geri vermek zorunda değildir.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan "tüzükle" ibareleri "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle" şeklinde değiştirilmiştir.

3. Alacaklının sorumluluğu

Madde 945- Alacaklı, rehinli taşınırın kaybolması, yok olması veya değerinin azalması yüzünden meydana gelen zararlardan, bunların kendi kusuru olmaksızın doğduğunu ispat etmedikçe sorumludur.

Rehinli taşınırı kendiliğinden başkasına devir veya rehmeden alacaklı, bundan doğan bütün zararlardan sorumlu olur.

III. Rehin hükümleri

1. Alacaklının hakkı

Madde 946- Alacaklı, ödenmeyen alacağının rehin paraya çevrilmesi yoluyla ödenmesini isteyebilir.

Rehin hakkı, alacaklıya asıl alacak ile birlikte sözleşme faizlerinin, takip giderlerinin ve gecikme faizinin güvencesini sağlar.

2. Rehin kapsamı

Madde 947- Rehin, taşınırı eklentileriyle birlikte kapsar.

Aksi kararlaştırılmış olmadıkça alacaklı, rehinli taşınırın doğal ürünlerini, bütünleyici parçası olmaktan çıkınca malike vermekle yükümlüdür.

Rehin, paraya çevirme sırasında bütünleyici parça niteliğindeki doğal ürünleri de kapsar.

3. Rehin sırası

Madde 948- Aynı taşınır üzerinde birden çok rehin hakkı bulunduğu takdirde, alacaklılara rehin haklarının sırasına göre ödeme yapılır.

Rehin hakkının sırası kuruluş tarihine göre belirlenir.

4. Mülkiyetin geçmemesi

Madde 949- Borcun ödenmemesi hâlinde rehinli taşınırın mülkiyetinin alacaklıya geçmesini öngören sözleşme hükmü geçersizdir.

B. Hapis hakkı

I. Koşulları

Madde 950- Alacaklı, borçluya ait olup onun rızasıyla zilyedi bulunduğu taşınırı veya kıymetli evrakı, borcun muaccel olması ve niteliği itibarıyla bu eşyanın alacak ile bağlantısı bulunması hâlinde, borç ödeninceye kadar hapsedebilir.

Zilyetlik ve alacak ticarî ilişkiden doğmuşsa, tacirler arasında bu bağlantı var sayılır.

Alacaklı, borçluya ait olmayan taşınırlar üzerinde de zilyetliğin iyiniyetle kazanılmasının korunduğu ölçüde hapis hakkına sahip olur.

II. Ayrık durumlar

Madde 951- Nitelikleri itibarıyla paraya çevrilmeye elverişli olmayan taşınırlar üzerinde hapis hakkı kullanılamaz.

Alacaklının üstlendiği yükümlülükle veya borçlunun teslim sırasında ya da daha önce verdiği talimatla veya kamu düzeniyle bağdaşmayan hâllerde de hapis hakkı kullanılamaz.

III. Borç ödemededen aciz

Madde 952- Alacaklı, borçlunun ödemededen acze düşmesi hâlinde, alacağı muaccel olmasa bile, hapis hakkını kullanabilir.

Borç ödemedenden aciz, taşınırın tesliminden sonra meydana gelmiş veya daha önce meydana gelmiş olmakla beraber alacaklı bu durumu teslimden sonra öğrenmiş ise; o şeyin belli bir yönde kullanılacağı konusunda alacaklı tarafından yüklenilmiş bir yükümlülük veya borçlunun teslim sırasında ya da daha önce verdiği talimatla bağdaşmasa bile, alacaklı hapis hakkını kullanabilir.

IV. Hükümleri

Madde 953- Borç yerine getirilmez ve yeterli güvence de gösterilmezse alacaklı, borçluya daha önce bildirimde bulunarak, hapsedtiği şeylerin teslimine bağlı rehin hükümleri uyarınca paraya çevrilmesini isteyebilir.

Üzerinde hapis hakkı bulunan nama yazılı kıymetli evrakın paraya çevrilmesi için icra dairesi, borçlu yerine gerekli işlemleri yapar.

İKİNCİ AYIRIM

ALACAKLAR VE DİĞER HAKLAR ÜZERİNDE REHİN

A. Genel olarak

Madde 954- Başkasına devredilebilen alacaklar ve diğer haklar rehnedilebilir.

Aksine bir hüküm bulunmadıkça, bunların rehni hakkında da teslimine bağlı rehin hükümleri uygulanır.

B. Kurulması

I. Senede bağlı olan veya olmayan alacaklarda

Madde 955- Senede bağlanmış olan veya olmayan alacakların rehni için rehin sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması ve senede bağlı alacaklarda senedin teslim edilmesi gerekir.

Alacaklı veya rehnenen, rehni borçluya ihbar edebilir.

Diğer hakların rehni, yazılı rehin sözleşmesiyle birlikte, bu hakların devri için öngörülen şekle uyulması gerekir.

II. Kıymetli evrakta

Madde 956- Hamile yazılı senetlerin rehni için senetlerin rehin alacaklısına teslimi yeterlidir.

Diğer kıymetli evrakın rehni için senedin ciro edilmiş veya yazılı devir beyanı yapılmış olarak teslimi gerekir.

III. Emtiayı temsil eden senetlerde

Madde 957- Emtiayı temsil eden kıymetli evrakın rehnedilmesiyle emtia üzerinde rehin hakkı doğar.

Emtiayı temsil eden senetten başka özel bir rehin senedi (varant) düzenlenmişse, rehinli alacak miktarının ve muaccel olduğu tarihin senet üzerine yazılmış olması koşuluyla, rehin senedinin rehnedilmiş olması yeterlidir.

IV. Art rehin

Madde 958- Rehinli bir alacak üzerinde sonra gelen bir rehmin kurulması, ancak rehnenenin veya sonra gelen rehin alacaklısının durumu önce gelen rehin alacaklısına yazılı olarak bildirmesi hâlinde geçerlidir.

C. Hükümleri

I. Rehnin kapsamı

Madde 959- Faiz veya kâr payı gibi dönemsel gelir getiren alacakların rehnedilmiş olması hâlinde, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, bunlardan yalnız vadeleri henüz gelmemiş olanlar rehnin kapsamına girer ve rehin, vadeleri geçmiş olan edimleri kapsamaz.

Bu tür yan edimler için özel senetler düzenlenmiş ise, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, bunların rehin kapsamına girmesi, şekil koşullarına uygun olarak rehnedilmelerine bağlıdır.

II. Rehinli pay senetlerinin temsili

Madde 960- Ortaklık genel kurulunda rehinli pay senetlerini temsil etmek yetkisi, rehin alacaklısına değil, pay sahibine aittir.

III. Yönetim ve ödeme

Madde 961- Özenli bir yönetim, rehnedilmiş alacağın muacceliyetinin ihbarını ve tahsil edilmesini gerekli kılıyorsa alacaklı bu işlemleri yapabilir; rehin alacaklısı da alacaklıyı bu işlemlerin yapılmasına zorlayabilir.

Rehin kendisine ihbar edilmiş olan borçlu, borcunu asıl alacaklıya veya rehin alacaklısına ancak diğerinin rızasıyla ödeyebilir.

Bu rızanın bulunmaması hâlinde borçlu, borcunu tevdi etmekle yükümlüdür.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM
REHİN KARŞILIĞINDA ÖDÜNÇ VERME
İŞİ İLE UĞRAŞANLAR

A. Ödünç verenler

I. İşletme izni alma

Madde 962- İşletme olarak taşınır rehni karşılığında ödünç verme işiyle uğraşmak isteyenler, yetkili makamdan izin almak zorundadırlar.

II. Süre

Madde 963- Özel işletmelere ancak belli süre için izin verilebilir. Sürenin bitiminde bu izin yenilenebilir.

Gerekli kurallara uyulmaması hâlinde, verilen izin her zaman geri alınabilir.

B. Taşınır rehni karşılığı ödünç

I. Kurulması

Madde 964- Rehnedilen taşınırın işletmeye teslim edilmesi ve karşılığında bir makbuzun alınmasıyla rehin kurulmuş olur.

II. Hükümleri

1. Rehnin paraya çevrilmesi

Madde 965- Borç vadesinde ödenmezse, ödünç veren, borçluya önceden noter aracılığı ile borcunu ödemesini ihtar ettikten sonra rehni icra yoluyla paraya çevirebilir.

Borçlu, ödünç verene karşı kişisel olarak sorumlu değildir.

2. Arta kalan para üzerindeki hak

Madde 966- Satış bedelinin rehinli alacak miktarından fazla olması hâlinde, arta kalan para hak sahibine ödenir.

İşletmenin aynı borçludan birden fazla alacağı varsa, bunlar arta kalan para hesaplanırken bir bütün olarak göz önünde tutulur.

Arta kalan miktarı isteme hakkı, rehnedilen taşınırın paraya çevrilmesinin üzerinden beş yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

III. Rehlin sona ermesi

1. Rehinden kurtarmayı isteme hakkı

Madde 967- Rehnedilen taşınır, satılincaya kadar rehin makbuzunun geri verilmesi suretiyle rehinden kurtarılabilir.

Rehin makbuzu geri verilmezse, alacağın muaccel olmasından sonra hak sahibi olduğunu ispat eden kimse taşınırı rehinden kurtarabilir.

Ödünç veren, rehnedilen taşınırı makbuzun teslimi karşılığı geri verme hakkını açıkça saklı tutmuş olsa bile; alacağın muaccel olmasının üzerinden altı ay geçtikten sonra hakkını ispat eden kimse, taşınırı rehinden kurtarabilir.

2. Ödünç verenin hakları

Madde 968- Ödünç veren, taşınırın rehinden kurtarıldığı aya ait faizin tamamının ödenmesini isteyebilir.

Ödünç veren, makbuzu kim getirirse taşınırı ona geri verme hakkını açıkça saklı tutmuşsa, makbuzun hamilinin bunu haksız olarak ele geçirdiğini bilmedikçe ve bilmesi gerekmedikçe bu yetkisini kullanabilir.

C. Geri alım hakkı tanıyarak satım

Madde 969- Geri alım hakkı tanıyarak satın almayı meslek edinenler hakkında da, taşınır rehni karşılığında ödünç verenlere ilişkin hükümler uygulanır.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM
REHİNLİ TAHVİL

A. Niteliği

Madde 970- İşletme olarak taşınmaz rehni karşılığında ödünç verme işiyle uğraşmak üzere yetkili makamdan izin alanlar, özel bir rehin sözleşmesi ve teslim yükümlülüğü olmasa bile, taşınmaz rehniyle güvence altına alınmış alacakları ile cari işlerinden doğan alacaklarını karşılık göstererek rehinli tahvil çıkarabilirler.

B. Şekli

Madde 971- Alacaklılar, rehinli tahvillerin öngörülen zamandan önce ödenmesini isteyemezler.

Tahviller hamile veya nama yazılı olarak çıkarılır ve hamile yazılı kuponları bulunur.

C. Düzenlenmesi

Madde 972- Tahvil çıkaracaklar ile tahvil çıkarmaya ilişkin koşullar ve çıkarma izni vermeye yetkili makam özel kanunla belirlenir.

ÜÇÜNCÜ KISIM
ZİLYETLİK VE TAPU SİCİLİ
BİRİNCİ BÖLÜM
ZİLYETLİK

A. Zilyetlik kavramı ve türleri

I. Kavram

Madde 973- Bir şey üzerinde fiilî hâkimiyeti bulunan kimse onun zilyedidir.

Taşınmaz üzerindeki irtifak haklarında ve taşınmaz yüklerinde hakkın fiilen kullanılması zilyetlik sayılır.

II. Türleri

1. Aslî ve fer'î zilyetlik

Madde 974- Zilyet, bir sınırlı aynî hak veya bir kişisel hakkın kurulmasını ya da kullanılmasını sağlamak için şeyi başkasına teslim ederse, bunların ikisi de zilyet olur.

Bir şeyde malik sıfatıyla zilyet olan aslî zilyet, diğeri fer'î zilyettir.

2. Dolaylı ve dolaysız zilyetlik

Madde 975- Bir şeyde fiilî hâkimiyetini doğrudan doğruya sürdüren kimse dolaysız zilyet, başka bir kişi aracılığı ile sürdüren kimse dolaylı zilyettir.

III. Geçici olarak kesilme

Madde 976- Fiilî hâkimiyetin geçici nitelikteki sebeplerle kullanılmaması veya kullanma olanağının ortadan kalkması zilyetliği sona erdirmez.

B. Zilyetliğin devri

I. Hazırlar arasında

Madde 977- Zilyetlik, şeyin veya şey üzerinde hâkimiyeti sağlayacak araçların, edinene teslimi veya edinenin önceki zilyedin rızasıyla şey üzerinde hâkimiyeti kullanacak duruma gelmesi hâlinde devredilmiş olur.

II. Hazır olmayanlar arasında

Madde 978- Temsilciye yapılan teslim, temsil edilene yapılmış gibi zilyetliği geçirir.

III. Teslimsiz devir

Madde 979- Bir üçüncü kişi veya zilyetliği devreden, özel bir hukukî ilişkiye dayanarak zilyet olmakta devam ederse zilyetlik, teslim gerçekleşmeksizin kazanılmış olur.

Zilyetliğin bu yolla devri, zilyet olmakta devam eden üçüncü kişiye karşı, ancak durumun devreden tarafından kendisine bildirildiği andan başlayarak hüküm doğurur.

Üçüncü kişi, zilyetliği devredene karşı ileri sürebileceği sebeplerle şeyi edinene vermekten kaçınabilir.

IV. Emtiayı temsil eden senetlerin teslimi

Madde 980- Bir taşıyıcıya veya umumî mağazaya bırakılmış emtiayı temsil eden kıymetli evrakın teslimi, emtianın teslimi gibi sonuç doğurur.

Kıymetli evrakı iyiniyetle teslim alan kimse ile emtiayı iyiniyetle teslim alan kimse arasında uyumsuzluk çıkarsa emtiayı teslim alan tercih olunur.

C. Zilyetliğin hükümleri

I. Korunması

1. Savunma hakkı

Madde 981- Zilyet, her türlü gasp veya saldırıyı kuvvet kullanarak defedebilir.

Zilyet, rızası dışında kendisinden alınan şeyi taşınmazlarda el koyanı kovarak, taşınırlarda ise eylem sırasında veya kaçarken yakalananın elinden alarak zilyetliğini koruyabilir. Ancak, zilyet durumun haklı göstermediği derecede kuvvet kullanmaktan kaçınmak zorundadır.

2. Zilyetliğin gasbında dava hakkı

Madde 982- Başkasının zilyet bulunduğu bir şeyi gasbeden kimse, o şey üzerinde üstün bir hakka sahip olduğunu iddia etse bile onu geri vermekle yükümlüdür.

Davalı, o şeyi davacıdan geri almasını gerektirecek üstün bir hakka sahip olduğunu derhâl ispat ederse onu geri vermekten kaçınabilir.

Dava, şeyin geri verilmesine ve zararın giderilmesine yönelik olur.

3. Zilyetliğe saldırıya dava hakkı

Madde 983- Saldırıda bulunan, şey üzerinde bir hak iddia etse bile; zilyetliği saldırıya uğrayan, ona karşı dava açabilir.

Dava, saldırının sona erdirilmesine, sebebinin önlenmesine ve zararın giderilmesine yönelik olur.

4. Dava hakkının düşmesi

Madde 984- Gasp ve saldırıdan dolayı dava hakkı, zilyedin fiili ve failini öğrenmesinden başlayarak iki ay ve her hâlde fiilin üzerinden bir yıl geçmekle düşer.

II. Zilyetlik dolayısıyla hakkın korunması

1. Mülkiyet karinesi

Madde 985- Taşınırın zilyedi onun maliki sayılır.

Önceki zilyetler de zilyetlikleri süresince o taşınırın maliki sayılırlar.

2. Fer'î zilyetlikte karine

Madde 986- Bir taşınıra malik olma iradesi bulunmaksızın zilyet olan kimse, taşınırı kendisinden iyiniyetle aldığı kişinin mülkiyet karinesine dayanabilir.

Taşınıra bir sınırlı aynî hak veya kişisel hak iddiasıyla zilyet bulunan kimsenin iddia ettiği hakkın varlığı karine olarak kabul edilir. Ancak, zilyet bu karineyi şeyi kendisine vermiş olan kişiye karşı ileri süremez.

3. Davaya karşı savunma

Madde 987- Bir taşınırın zilyedi, kendisine karşı açılan her davada üstün hakka sahip olduğu karinesine dayanabilir.

Gasp veya saldırıya ilişkin hükümler saklıdır.

4. Tasarruf yetkisi ve taşınır davası

a. Emin sıfatıyla zilyetten edinme bakımından

Madde 988- Bir taşınırın emin sıfatıyla zilyedinden o şey üzerinde iyiniyetle mülkiyet veya sınırlı aynî hak edinen kimsenin edinimi, zilyedin bu tür tasarruflarda bulunma yetkisi olmasa bile korunur.

b. Kaybedilen veya çalınan eşya bakımından

Madde 989- Taşınır çalınan, kaybolan ya da iradesi dışında başka herhangi bir şekilde elinden çıkan zilyet, o şeyi elinde bulunduran herkese karşı beş yıl içinde taşınır davası açabilir.

Bu taşınır, açık artırmadan veya pazardan ya da benzeri eşya satanlardan iyiniyetle edinilmiş ise; iyiniyetli birinci ve sonraki edinenlere karşı taşınır davası, ancak ödenen bedelin geri verilmesi koşuluyla açılabilir.

Diğer konularda iyiniyetli zilyedin haklarına ilişkin hükümler uygulanır.

c. Para ve hamile yazılı senetlerde

Madde 990- Zilyet, iradesi dışında elinden çıkmış olsa bile, para ve hamile yazılı senetleri iyiniyetle edinmiş olan kimseye karşı taşınır davası açamaz.

d. İyiniyetli olmama hâlinde

Madde 991- Bir taşınırın zilyetliğini iyiniyetle edinmemiş olan kimseye karşı önceki zilyet, her zaman taşınır davası açabilir.

Eğer önceki zilyet de, zilyetliği iyiniyetle edinmemiş ise sonraki zilyede karşı taşınır davası açamaz.

5. Taşınmazlarda karine

Madde 992- Tapuya kayıtlı taşınmazlarda, hak karinesinden ve zilyetlikten doğan dava açma hakkından yalnız adına tescil bulunan kimse yararlanır.

Bununla birlikte taşınmaz üzerinde fiilî hâkimiyeti bulunan kimse, gasp veya saldırı sebebiyle dava açabilir.

III. Sorumluluk

1. İyiniyetli zilyet bakımından

a. Yararlanma

Madde 993- İyiniyetle zilyedi bulunduğu şeyi, karineyle mevcut hakkına uygun şekilde kullanan veya ondan yararlanan zilyet, o şeyi geri vermekle yükümlü olduğu kimseye karşı bu yüzden herhangi bir tazminat ödemek zorunda değildir.

İyiniyetli zilyet, şeyin kaybedilmesinden, yok olmasından veya hasara uğramasından sorumlu olmaz.

b. Tazminat

Madde 994- İyiniyetli zilyet, geri vermeyi isteyen kimseden şey için yapmış olduğu zorunlu ve yararlı giderleri tazmin etmesini isteyebilir ve bu tazminat ödeninceye kadar şeyi geri vermekten kaçınabilir.

İyiniyetli zilyet, diğer giderler için tazminat isteyemez. Ancak, şeyin geri verilmesinden önce kendisine bu giderler için bir tazminat önerilmezse, kendisi tarafından o şeyle birleştirilen ve zararsızca ayrılması mümkün bulunan eklemeleri o şeyi geri vermeden önce ayırıp alabilir.

Zilyedin elde ettiği ürünler, yaptığı giderler sebebiyle doğan alacaklarına mahsup edilir.

2. İyiniyetli olmayan zilyet bakımından

Madde 995- İyiniyetli olmayan zilyet, geri vermekle yükümlü olduğu şeyi haksız alıkoymuş olması yüzünden hak sahibine verdiği zararlar ve elde ettiği veya elde etmeyi ihmal eylediği ürünler karşılığında tazminat ödemek zorundadır.

İyiniyetli olmayan zilyet, yaptığı giderlerden ancak hak sahibi için de zorunlu olanların tazmin edilmesini isteyebilir.

İyiniyetli olmayan zilyet, şeyi kime geri vereceğini bilmediği sürece ancak kusuruyla verdiği zararlardan sorumlu olur.

IV. Kazandırıcı zamanaşımından yararlanma

Madde 996- Kazandırıcı zamanaşımından yararlanma hakkına sahip olan zilyet, zilyetliği kendisine devreden aynı yetkiye sahip idiyse onun zilyetlik süresini kendi süresine ekleyebilir.

İKİNCİ BÖLÜM TAPU SİCİLİ

A. Kurulması

1. Sicil bakımından

1. Genel olarak

Madde 997- Taşınmazlar üzerindeki hakları göstermek üzere tapu sicili tutulur.

Tapu sicili, tapu kütüğü ve kat mülkiyeti kütüğü ile bunları tamamlayan yevmiye defteri ve belgeler ile plânlardan oluşur.

Sicilin örneği, nasıl tutulacağı ve yardımcı siciller Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir. ⁽¹⁾

2. Taşınmazların kaydedilmesi

a. Kaydedilecek taşınmazlar

Madde 998- Tapu siciline taşınmaz olarak şunlar kaydedilir:

1. Arazi,
2. Taşınmazlar üzerindeki bağımsız ve sürekli haklar,
3. Kat mülkiyetine konu olan bağımsız bölümler.

Arazinin tapu siciline kaydı, özel kanun hükümlerine tâbidir.

Bağımsız ve sürekli hakların kaydedilmesi için gerekli koşullar ve usul Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir. Süreklilik koşulunun gerçekleşmesi için hakkın süresiz veya en az otuz yıl süreli olması gerekir. ⁽¹⁾

Kat mülkiyetine konu olan bağımsız bölümlerin taşınmaz olarak kaydı, özel kanun hükümlerine tâbidir.

b. Kaydedilmeyecek taşınmazlar

Madde 999- Özel mülkiyete tâbi olmayan ve kamunun yararlanmasına ayrılan taşınmazlar, bunlara ilişkin tescili gerekli bir aynî hakkın kurulması söz konusu olmadıkça kütüğe kaydolunmaz.

Tapuya kayıtlı bir taşınmaz, kayda tâbi olmayan bir taşınmaza dönüşürse, tapu sicilinden çıkarılır.

3. Sicilin unsurları

a. Tapu kütüğü

Madde 1000- Her taşınmaza kütükte bir sayfa ayrılır ve sayfa numaraları birbirini izler.

Bir taşınmazın bölünmesi veya birden çok taşınmazın birleştirilmesi hâlinde uyulacak usul Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir. ⁽¹⁾

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu fıkralarda yer alan "tüzük" ibareleri "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle" şeklinde değiştirilmiştir.

Kütüğün her sayfasındaki özel sütunlara şunlar tescil edilir:

1. Mülkiyet,
2. Taşınmaz üzerinde kurulmuş olan veya o taşınmaz lehine başka taşınmaz üzerinde kurulmuş bulunan irtifak hakları ile taşınmaz yükü,
3. Taşınmaz üzerindeki rehin hakları.

Eklentiler, malikin isteği üzerine beyanlar sütununa kaydedilir. Yapılan bu kayıt, ancak kütükte hak sahibi olarak görünenlerin rızasıyla kütükten silinebilir.

Aynı malike ait olan birden çok taşınmaz, sınırları birbirine bitişik olmasa bile, malikin istemiyle kütükte ortak bir sayfaya kaydedilebilir. Bu sayfaya yapılan rehin tescilleri, o sayfada kayıtlı bulunan bütün taşınmazları bağlar; aynı sayfada kayıtlı bu gibi taşınmazlardan bir kısmı malikin istemi üzerine veya mahkeme kararıyla o sayfadan çıkarılırsa, çıkarılan taşınmazlar üzerinde tescil edilmiş bulunan haklar saklı kalır.

b. Kat mülkiyeti kütüğü

Madde 1001- Kat mülkiyetine konu olan bağımsız bölümler, ayrıca tutulacak kat mülkiyeti kütüğüne yazılır.

Özel kanun hükümleri saklı kalmak üzere, kütükte yapılacak işlemler hakkında tapu kütüğüne ilişkin hükümler uygulanır.

c. Yevmiye defteri ve belgeler

Madde 1002- Tapu kütüğüne tescil istemleri, isteyen kimliği ve istemin konusu belirtilerek istem sırasına göre derhâl yevmiye defterine yazılır.

Bu işlemlerin dayanağı olan belgeler, özenle sıraya konulur ve saklanır.

d. Plân

Madde 1003- Bir taşınmazın kütüğe kaydı ve belirlenmesinde resmî bir ölçüme dayanan plân esas alınır. Plânların nasıl hazırlanacağı Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir. ⁽¹⁾

II. Tapu sicilinin tutulması

1. Bir bölgede

Madde 1004- Taşınmazlar, bulundukları bölgenin tapu siciline kaydedilir.

2. Birden çok bölgede

Madde 1005- Birden çok bölgede bulunan taşınmaz, diğer bölge sicillerine kayıtlı olduğu belirtilmek suretiyle her bölgedeki sicile ayrı ayrı kaydedilir.

Böyle bir taşınmaza ilişkin tescil istemleri ve tescil işlemleri taşınmazın büyük kısmının bulunduğu bölgede yapılır ve yapılan tescil kütüğe işlenmek üzere diğer bölgelerdeki tapu idarelerine bildirilir.

III. Tapu idareleri

1. Kuruluş

Madde 1006- Tapu idarelerinin kuruluş, işleyiş ve hizmetlerinin yürütülmesi, özel kanun hükümlerine tâbidir.

2. Sorumluluk

Madde 1007- Tapu sicilinin tutulmasından doğan bütün zararlardan Devlet sorumludur. Devlet, zararın doğmasında kusuru bulunan görevlilere rücu eder.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu fıkrafta yer alan "tüzükle" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle" şeklinde değiştirilmiştir.

Devletin sorumluluğuna ilişkin davalar, tapu sicilinin bulunduğu yer mahkemesinde görülür.

B. İşlemler

1. İşlemlerin konusu

1. Tescil

Madde 1008- Taşınmaza ilişkin aşağıdaki haklar, tapu kütüğüne tescil edilir:

1. Mülkiyet,
2. İrtifak hakları ve taşınmaz yükleri,
3. Rehin hakları.

2. Şerhler

a. Kişisel haklarda

Madde 1009- Arsa payı karşılığı inşaat, taşınmaz satış vaadi, kira, alım, önalım, geriamım sözleşmelerinden doğan haklar ile şerhedilebileceği kanunlarda açıkça öngörülen diğer haklar tapu kütüğüne şerhedilebilir.

Bunlar şerh verilmekle o taşınmaz üzerinde sonradan kazanılan hakların sahiplerine karşı ileri sürülebilir.

b. Tasarruf yetkisinin kısıtlanmasında

Madde 1010- Aşağıdaki sebeplere dayanan tasarruf yetkisi kısıtlamaları, tapu kütüğüne şerh verilebilir:

1. Çekişmeli hakların korunmasına ilişkin mahkeme kararları,
2. Haciz, iflâs kararı veya konkordato ile verilen süre,
3. Aile yurdu kurulması, artmirasçı atanması gibi şerh verilmesi kanunen öngörülen işlemler.

Tasarruf yetkisi kısıtlamaları, şerh verilmekle taşınmaz üzerinde sonradan kazanılan hakların sahiplerine karşı ileri sürülebilir.

c. Geçici tescil şerhi

Madde 1011- Aşağıdaki hâllerde geçici tescil şerhi verilebilir:

1. İddia edilen bir aynî hakkın güvence altına alınması gerekiyorsa,
2. Tasarruf yetkisini belirleyen belgelerdeki noksanlıkların sonradan tamamlanmasına kanun olarak tanıyorsa.

Geçici tescil şerhi, bütün ilgililerin razı olmasına veya hâkimin karar vermesine bağlıdır. Şerhin konusu olan hak sonradan gerçekleşirse, şerh tarihinden başlayarak üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir.

Geçici tescil şerhi verilmesi istemi üzerine hâkim, tarafları dinleyerek veya dosya üzerinde inceleme yaparak şerhe konu olan hakkın varlığının kabul edilebileceği kanaatine varırsa, şerh kararı verir. Kararda şerhin etki bakımından süresi ve içeriği belirlenir; gerektiğinde mahkemeye başvurulması için bir süre verilir.

3. Beyanlar

Madde 1012- Bir taşınmazın eklentileri, malikin istemi üzerine kütükteki beyanlar sütununa yazılır. Bu kaydın terkin, kütükte hak sahibi görünen bütün ilgililerin rızasına bağlıdır.

Taşınmaz mülkiyetine ilişkin kamu hukuku kısıtlamalarının beyanlar sütununa yazılması ve bu sütuna yazılabilecek diğer hususlar Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir. ⁽¹⁾

Özel kanun hükümleri saklıdır.

II. Tescilin ve terkinin koşulları

1. İstem

a. Tescil için

Madde 1013- Tescil, tasarrufa konu olan taşınmaz malikin yazılı beyanı üzerine yapılır.

Edinen kimse, kanun hükmüne, kesinleşmiş mahkeme kararına veya buna eşdeğer bir belgeye dayanıyorsa, bu beyana gerek yoktur.

Bir aynı hakkı tescilden önce kazanan kimse, gerekli belgeleri ibraz ederek tescili isteyebilir.

b. Terkin ve değişiklik için

Madde 1014- Bir tescilin terkin edilmesi veya değiştirilmesi, ancak bu kaydın kendilerine hak sağladığı kimselerin yazılı beyanı üzerine yapılabilir.

2. Yetkinin ve sebebin belirlenmesi

Madde 1015- Tescil, terkin ve değişiklik gibi tasarruf işlemlerinin yapılabilmesi, istemde bulunanın, tasarruf yetkisini ve hukukî sebebi belgelemiş olmasına bağlıdır.

İstemde bulunan kimse, kendisinin, sicilde hak sahibi görünen kişi veya bu kişinin temsilcisi olduğunu ispat etmek suretiyle tasarruf yetkisini belgelemiş olur.

Hukukî sebebin belgelenmesi, bu sebebin geçerliliği için gerekli şekle uyulduğunun ispatı suretiyle olur.

3. Belgelerin tamamlanması

Madde 1016- Tasarruf yetkisine ve hukukî sebebe ilişkin belgeler tamam değilse istem reddedilir.

Bununla birlikte, hukukî sebebe ilişkin belgeler tamam olmasına rağmen, tasarruf yetkisini belirten belgenin tamamlanması gereken hâllerde, malikin rızası veya hâkimin kararıyla geçici tescil şerhi verilebilir.

III. Tescilin biçimi

1. Genel olarak

Madde 1017- Kütüğe tesciller, istem tarihine ve sırasına göre yapılır.

Sicildeki kaydın bir örneği isteyen ilgiliye verilir.

Tescil ve terkin ile verilecek örneklerin şekli Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir. ⁽¹⁾

2. Taşınmaz lehine irtifaklarda

Madde 1018- Taşınmaz lehine irtifakların tescil ve terkinini hem yüklü, hem yararlanan taşınmazların sayfalarına kaydedilir.

IV. Tebliğ zorunluluğu

Madde 1019- Tapu memuru, ilgililerin bilgisi dışında yaptığı işlemleri onlara tebliğ etmekle yükümlüdür.

İlgililerin bu işlemlere karşı itiraz süresi, kendilerine yapılan tebliğ tarihinden işlemeye başlar.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu fıkralarda yer alan "tüzükle" ibareleri "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle" şeklinde değiştirilmiştir.

C. Tapu sicilinin açıklığı

Madde 1020- Tapu sicili herkese açıktır.

İlgisini inanılır kılan herkes, tapu kütüğündeki ilgili sayfanın ve belgelerin tapu memuru önünde kendisine gösterilmesini veya bunların örneklerinin verilmesini isteyebilir.

Kimse tapu sicilindeki bir kaydı bilmediğini ileri süremez.

D. Tescilin etkileri

I. Tescilin yapılmamasının sonuçları

Madde 1021- Kurulması kanunen tescile tâbi aynî haklar, tescil edilmedikçe varlık kazanamaz.

II. Tescilin sonuçları

1. Genel olarak

Madde 1022- Aynî haklar, kütüğe tescil ile doğar; sıralarını ve tarihlerini tescile göre alır.

Tescilin etkisi, kanunen öngörülen belgeler isteme eklenmiş veya geçici tescil hâlinde belgelerin uygun zamanda tamamlanmış olması koşuluyla yevmiye defterine yapılan kayıt tarihinden başlar.

Bir hakkın içeriği, tescilin sınırları içinde, dayandığı belgelere göre veya diğer herhangi bir yolla belirlenir.

2. İyiniyetli üçüncü kişilere karşı

Madde 1023- Tapu kütüğündeki tescile iyiniyetle dayanarak mülkiyet veya bir başka aynî hak kazanan üçüncü kişinin bu kazanımı korunur.

3. İyiniyetli olmayan üçüncü kişilere karşı

Madde 1024- Bir aynî hak yolsuz olarak tescil edilmiş ise, bunu bilen veya bilmesi gereken üçüncü kişi bu tescile dayanamaz.

Bağlayıcı olmayan bir hukukî işleme dayanan veya hukukî sebepten yoksun bulunan tescil yolsuzdur.

Böyle bir tescil yüzünden aynî hakkı zedelenen kimse, tescilin yolsuz olduğunu iyiniyetli olmayan üçüncü kişilere karşı doğrudan doğruya ileri sürebilir.

E. Terkin ve değiştirme

I. Yolsuz tescilde

Madde 1025- Bir aynî hak yolsuz olarak tescil edilmiş veya bir tescil yolsuz olarak terkin olunmuş ya da değiştirilmiş ise, bu yüzden aynî hakkı zedelenen kimse tapu sicilinin düzeltilmesini dava edebilir.

İyiniyetli üçüncü kişilerin bu tescile dayanarak kazandıkları aynî haklar ve her türlü tazminat istemi saklıdır.

II. Aynî hakların sona ermesi

Madde 1026- Bir aynî hakkın sona ermesiyle tescil her türlü hukukî değerini kaybettiği takdirde, yüklü taşınmaz maliki, terkin isteyebilir.

Tapu memuru bu istemi yerine getirirse, her ilgili, bu işlemin kendisine tebliği tarihinden başlayarak otuz gün içinde terkine karşı dava açabilir.

Tapu memuru, re'sen hâkime başvurarak aynı hakkın sona erdiğinin belirlenmesine ilişkin karar verilmesini istemeye ve hâkimin vereceği karara dayanarak terkin işlemini yapmaya yetkilidir.

III. Düzeltme

Madde 1027- İlgililerin yazılı rızaları olmadıkça, tapu memuru, tapu sicilindeki yanlışlığı ancak mahkeme kararıyla düzeltebilir.

Düzeltme, eski tescilin terkin ve yeni bir tescilin yapılması biçiminde de olabilir.

Tapu memuru, basit yazı yanlışlıklarını, Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik uyarınca re'sen düzeltir. ⁽¹⁾

Yürürlükten kaldırılan kanun

Madde 1028- 17 Şubat 1926 tarihli ve 743 sayılı Türk Kanunu Medenîsi yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 1029- Bu Kanun 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 1030- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.



22/11/2001 TARİHLİ VE 4721 SAYILI KANUNA İŞLENEMEYEN HÜKÜMLER

1 - 2/1/2003 tarihli ve 4778 sayılı Kanunun hükmüdür:

Madde 36 - Bu Kanunla değiştirilen Türk Medenî Kanununun 92 nci maddesi hükmü, dernek ve vakıf dışındaki diğer kâr amacı gütmeyen kuruluşlar hakkında da uygulanır.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu fıkrada yer alan "tüzük kuralları" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik" şeklinde değiştirilmiştir.

**4721 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN VEYA
ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARININ
YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHLERİNİ GÖSTERİR TABLO**

Değiştiren Kanunun/ KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	4721 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
4778	91, 92	11/1/2003
4963	56, 64, 66, 82, 94	30/7/2003
5253	58, 61, 62, 64, 74, 77, 79, 92, 93	23/11/2004
5378	348	7/7/2005
5399	313	15/7/2005
5650	505, 506	10/5/2007
5737	111	27/2/2008
Anayasa Mahkemesinin 27/11/2007 tarihli ve E.: 2002/162, K.: 2007/89 sayılı kararı	112	26/1/2008
Anayasa Mahkemesinin 25/6/2009 tarihli ve E.: 2008/30, K.: 2009/96 sayılı kararı	289	7/10/2009
Anayasa Mahkemesinin 2/7/2009 tarihli ve E.: 2005/114, K.: 2009/105 sayılı kararı	321	7/10/2010
6217	138	14/4/2011
	164, 181, 598	1/10/2011
Anayasa Mahkemesinin 17/3/2011 tarihli ve E.: 2009/58, K.: 2011/52 sayılı kararı	713	23/7/2011
Anayasa Mahkemesinin 27/10/2011 tarihli ve E.: 2010/71, K.: 2011/143 sayılı kararı	303 üncü maddenin ikinci fıkrası	7/2/2012 tarihinden başlayarak bir yıl sonra
6462	313, 340, 408, 417, 674	3/5/2013
Anayasa Mahkemesinin 27/12/2012 tarihli ve E.: 2012/35, K.: 2012/203 sayılı kararı	319	12/7/2013 tarihinden başlayarak altı ay sonra
Anayasa Mahkemesinin 10/10/2013 tarihli ve E.: 2013/62, K.: 2013/115 sayılı kararı	291	10/12/2013
6518	194	19/2/2014
6537	659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668	15/5/2014
Anayasa Mahkemesinin 29/11/2017 tarihli ve E.: 2017/130, K.: 2017/165 sayılı kararı	40	20/3/2018
KHK/700	37, 104, 320, 417, 593, 609, 620, 851, 913, 940, 997, 998, 1000, 1003, 1012, 1017, 1027	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)

Değiştiren Kanunun/ KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	4721 sayılı Kanunun değişik veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
7181	883	1/1/2020
7196	409,436,437	24/12/2019
7343	182, 324	30/11/2021

KANUNLAR, NİSAN 2018 (Ek-101)

TÜRK BORÇLAR KANUNU

Kanun Numarası : 6098
Kabul Tarihi : 11/1/2011
Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih : 4/2/2011 Sayı : 27836
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 50

BİRİNCİ KISIM
Genel Hükümler
BİRİNCİ BÖLÜM
Borç İlişkisinin Kaynakları
BİRİNCİ AYIRIM
Sözleşmeden Doğan Borç İlişkileri

A. Sözleşmenin kurulması

I. İrade açıklaması

1. Genel olarak

MADDE 1- Sözleşme, tarafların iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun olarak açıklamalarıyla kurulur.

İrade açıklaması, açık veya örtülü olabilir.

2. İkinci derecedeki noktalar

MADDE 2- Taraflar sözleşmenin esaslı noktalarında uyuşmuşlarsa, ikinci derecedeki noktalar üzerinde durulmamış olsa bile, sözleşme kurulmuş sayılır.

İkinci derecedeki noktalarda uyuşulamazsa hâkim, uyuşmazlığı işin özelliğine bakarak karara bağlar.

Sözleşmelerin şekline ilişkin hükümler saklıdır.

II. Öneri ve kabul

1. Süreli öneri

MADDE 3- Kabul için süre belirleyerek bir sözleşme yapılmasını öneren, bu sürenin sona ermesine kadar önerisiyle bağlıdır.

Kabul bu süre içinde kendisine ulaşmazsa; öneren, önerisiyle bağlılıktan kurtulur.

2. Süresiz öneri

a. Hazır olanlar arasında

MADDE 4- Kabul için süre belirlenmeksizin hazır olan bir kişiye yapılan öneri hemen kabul edilmezse; öneren, önerisiyle bağlılıktan kurtulur.

Telefon, bilgisayar gibi iletişim sağlayabilen araçlarla doğrudan iletişim sırasında yapılan öneri, hazır olanlar arasında yapılmış sayılır.

b. Hazır olmayanlar arasında

MADDE 5- Kabul için süre belirlenmeksizin hazır olmayan bir kişiye yapılan öneri, zamanında ve usulüne uygun olarak gönderilmiş bir yanıtın ulaşmasının beklenebileceği ana kadar, önereni bağlar.

Öneren, önerisini zamanında ulaşmış sayabilir.

Zamanında gönderilen kabul, önerene geç ulaşır ve öneren onunla bağlı olmak istemezse, durumu hemen kabul edene bildirmek zorundadır.

3. Örtülü kabul

MADDE 6- Öneren, kanun veya işin özelliği ya da durumun gereği açık bir kabulü beklemek zorunda değilse, öneri uygun bir sürede reddedilmediği takdirde, sözleşme kurulmuş sayılır.

4. Ismarlanmayan şeyin gönderilmesi

MADDE 7- Ismarlanmamış bir şeyin gönderilmesi öneri sayılmaz. Bu şeyi alan kişi, onu geri göndermek veya saklamakla yükümlü değildir.

5. Bağlayıcı olmayan öneri ve herkese açık öneri

MADDE 8- Öneren, önerisi ile bağlı olmama hakkının saklı olduğunu açıkça belirtirse veya işin özelliğinden ya da durumun gereğinden bağlanma niyetinde olmadığı anlaşılırsa, önerisi kendisini bağlamaz.

Fiyatını göstererek mal sergilenmesi veya tarife, fiyat listesi ya da benzerlerinin gönderilmesi, aksi açıkça ve kolaylıkla anlaşılmadıkça öneri sayılır.

6. İlan yoluyla ödül sözü verme

MADDE 9- Bir sonucun gerçekleşmesi karşılığında ödül vereceğini ilan yoluyla duyuran kimse, sözünü yerine getirmekle yükümlüdür.

Ödül sözü veren, sonucun gerçekleşmesinden önce sözünden cayarsa veya sonucun gerçekleşmesini engellerse, dürüstlük kurallarına uygun olarak yapılan giderleri ödemekle yükümlüdür. Ancak, bir ya da birden çok kişiye ödenecek giderlerin toplamı, ödülün değerini aşamaz.

Ödül sözü veren, giderlerinin ödenmesini isteyenlerin beklenen sonucu gerçekleştiremeyeceklerini ispat ederse, giderleri ödeme yükümlülüğünden kurtulur.

7. Önerinin ve kabulün geri alınması

MADDE 10- Geri alma açıklaması, diğer tarafa öneriden önce veya aynı anda ulaşmış ya da daha sonra ulaşmakla birlikte diğer tarafça öneriden önce öğrenilmiş olursa, öneri yapılmamış sayılır.

Bu kural, kabulün geri alınmasında da uygulanır.

III. Hazır olmayanlar arasında kurulan sözleşmenin hüküm anı

MADDE 11- Hazır olmayanlar arasında kurulan sözleşmeler, kabulün gönderildiği andan başlayarak hüküm doğurur.

Açık bir kabulün gerekli olmadığı durumlarda, sözleşme önerinin ulaşma anından başlayarak hüküm doğurur.

B. Sözleşmelerin şekli**I. Genel kural**

MADDE 12- Sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, hiçbir şekle bağlı değildir.

Kanunda sözleşmeler için öngörülen şekil, kural olarak geçerlilik şeklidir. Öngörülen şekle uyulmaksızın kurulan sözleşmeler hüküm doğurmaz.

II. Yazılı şekil**1. Yasal şekil****a. Kapsamı**

MADDE 13- Kanunda yazılı şekilde yapılması öngörülen bir sözleşmenin değiştirilmesinde de yazılı şekle uyulması zorunludur. Ancak, sözleşme metniyle çelişmeyen tamamlayıcı yan hükümler bu kuralın dışındadır.

Bu kural, yazılı şekil dışındaki geçerlilik şekilleri hakkında da uygulanır.

b. Unsurları

MADDE 14- Yazılı şekilde yapılması öngörülen sözleşmelerde borç altına girenlerin imzalarının bulunması zorunludur.

Kanunda aksi öngörülmedikçe, imzalı bir mektup, asılları borç altına girenlerce imzalanmış telgraf, teyit edilmiş olmaları kaydıyla faks veya buna benzer iletişim araçları ya da güvenli elektronik imza ile gönderilip saklanabilen metinler de yazılı şekil yerine geçer.

c. İmza

MADDE 15- İmzanın, borç altına girenin el yazısıyla atılması zorunludur. Güvenli elektronik imza da, el yazısıyla atılmış imzanın bütün hukuki sonuçlarını doğurur.

İmzanın el yazısı dışında bir araçla atılması, ancak örf ve âdetçe kabul edilen durumlarda ve özellikle çok sayıda çıkarılan kıymetli evrakın imzalanmasında yeterli sayılır.

(Değişik fıkra: 13/2/2011-6111/213 md.) Görme engellilerin talepleri halinde imzalarında şahit aranır. Aksi takdirde görme engellilerin imzalarını el yazısı ile atmaları yeterlidir.

d. İmza yerine geçen işaretler

MADDE 16- İmza atamayanlar, imza yerine usulüne göre onaylanmış olması koşuluyla, parmak izi, el ile yapılmış bir işaret ya da mühür kullanabilirler.

Kambiyo senetlerine ilişkin hükümler saklıdır.

2. İradi şekil

MADDE 17- Kanunda şekle bağlanmamış bir sözleşmenin taraflarca belirli bir şekilde yapılması kararlaştırılmışsa, belirlenen şekilde yapılmayan sözleşme tarafları bağlamaz.

Herhangi bir belirleme olmaksızın yazılı şekil kararlaştırılmışsa, yasal yazılı şekle ilişkin hükümler uygulanır.

C. Borç tanınması

MADDE 18- Borcun sebebini içermemiş olsa bile borç tanınması geçerlidir.

D. Sözleşmelerin yorumu, muvazaalı işlemler

MADDE 19- Bir sözleşmenin türünün ve içeriğinin belirlenmesinde ve yorumlanmasında, tarafların yanlışlıkla veya gerçek amaçlarını gizlemek için kullandıkları sözcüklere bakılmaksızın, gerçek ve ortak iradeleri esas alınır.

Borçlu, yazılı bir borç tanınmasına güvenerek alacağı kazanmış olan üçüncü kişiye karşı, bu işlemin muvazaalı olduğu savunmasında bulunamaz.

E. Genel işlem koşulları

I. Genel olarak

MADDE 20- Genel işlem koşulları, bir sözleşme yapılırken düzenleyenin, ileride çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanmak amacıyla, önceden, tek başına hazırlayarak karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümleridir. Bu koşulların, sözleşme metninde veya ekinde yer alması, kapsamı, yazı türü ve şekli, nitelendirmede önem taşımaz.

Aynı amaçla düzenlenen sözleşmelerin metinlerinin özdeş olmaması, bu sözleşmelerin içerdiği hükümlerin, genel işlem koşulu sayılmasını engellemez.

Genel işlem koşulları içeren sözleşmeye veya ayrı bir sözleşmeye konulan bu koşulların her birinin tartışılarak kabul edildiğine ilişkin kayıtlar, tek başına, onları genel işlem koşulu olmaktan çıkarmaz.

Genel işlem koşullarıyla ilgili hükümler, sundukları hizmetleri kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütmekte olan kişi ve kuruluşların hazırladıkları sözleşmelere de, niteliklerine bakılmaksızın uygulanır.

II. Kapsamı

1. Yazılmamış sayılma

MADDE 21- Karşı tarafın menfaatine aykırı genel işlem koşullarının sözleşmenin kapsamına girmesi, sözleşmenin yapılması sırasında düzenleyenin karşı tarafa, bu koşulların varlığı hakkında açıkça bilgi verip, bunların içeriğini öğrenme imkânı sağlamasına ve karşı tarafın da bu koşulları kabul etmesine bağlıdır. Aksi takdirde, genel işlem koşulları yazılmamış sayılır.

Sözleşmenin niteliğine ve işin özelliğine yabancı olan genel işlem koşulları da yazılmamış sayılır.

2. Yazılmamış sayılmanın sözleşmeye etkisi

MADDE 22- Sözleşmenin yazılmamış sayılan genel işlem koşulları dışındaki hükümleri geçerliliğini korur. Bu durumda düzenleyen, yazılmamış sayılan koşullar olmasaydı diğer hükümlerle sözleşmeyi yapmayacak olduğunu ileri süremez.

III. Yorumlanması

MADDE 23- Genel işlem koşullarında yer alan bir hüküm, açık ve anlaşılır değilse veya birden çok anlama geliyorsa, düzenleyenin aleyhine ve karşı tarafın lehine yorumlanır.

IV. Değiştirme yasağı

MADDE 24- Genel işlem koşullarının bulunduğu bir sözleşmede veya ayrı bir sözleşmede yer alan ve düzenleyene tek yanlı olarak karşı taraf aleyhine genel işlem koşulları içeren sözleşmenin bir hükmünü değiştirme ya da yeni düzenleme getirme yetkisi veren kayıtlar yazılmamış sayılır.

V. İçerik denetimi

MADDE 25- Genel işlem koşullarına, dürüstlük kurallarına aykırı olarak, karşı tarafın aleyhine veya onun durumunu ağırlaştırıcı nitelikte hükümler konulamaz.

F. Sözleşmenin içeriği**I. Sözleşme özgürlüğü**

MADDE 26- Taraflar, bir sözleşmenin içeriğini kanunda öngörülen sınırlar içinde özgürce belirleyebilirler.

II. Kesin hükümsüzlük

MADDE 27- Kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür.

Sözleşmenin içerdiği hükümlerden bir kısmının hükümsüz olması, diğerlerinin geçerliliğini etkilemez. Ancak, bu hükümler olmaksızın sözleşmenin yapılmayacağı açıkça anlaşılırsa, sözleşmenin tamamı kesin olarak hükümsüz olur.

III. Aşırı yararlanma

MADDE 28- Bir sözleşmede karşılıklı edimler arasında açık bir oransızlık varsa, bu oransızlık, zarar görenin zor durumda kalmasından veya düşüncesizliğinden ya da deneyimsizliğinden yararlanılmak suretiyle gerçekleştirildiği takdirde, zarar gören, durumun özelliğine göre ya sözleşme ile bağlı olmadığını diğer tarafa bildirerek ediminin geri verilmesini ya da sözleşmeye bağlı kalarak edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini isteyebilir.

Zarar gören bu hakkını, düşüncesizlik veya deneyimsizliğini öğrendiği; zor durumda kalmada ise, bu durumun ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde sözleşmenin kurulduğu tarihten başlayarak beş yıl içinde kullanabilir.

IV. Önsözleşme

MADDE 29- Bir sözleşmenin ileride kurulmasına ilişkin sözleşmeler geçerlidir.

Kanunlarda öngörülen istisnalar dışında, önsözleşmenin geçerliliği, ileride kurulacak sözleşmenin şekline bağlıdır.

G. İrade bozuklukları**I. Yanılma****1. Yanılmanın hükümleri**

MADDE 30- Sözleşme kurulurken esaslı yanılmaya düşen taraf, sözleşme ile bağlı olmaz.

2. Yanılma hâlleri**a. Açıklamada yanılma**

MADDE 31- Özellikle aşağıda sayılan yanılma hâlleri esastır:

1. Yanılan, kurulmasını istediği sözleşmeden başka bir sözleşme için iradesini açıklamışsa.
2. Yanılan, istediğinden başka bir konu için iradesini açıklamışsa.
3. Yanılan, sözleşme yapma iradesini, gerçekte sözleşme yapmak istediği kişiden başkasına açıklamışsa.
4. Yanılan, sözleşmeyi yaparken belirli nitelikleri olan bir kişiyi dikkate almasına karşın başka bir kişi için iradesini açıklamışsa.
5. Yanılan, gerçekte üstlenmek istediğinden önemli ölçüde fazla bir edim için veya gerçekte istediğinden önemli ölçüde az bir karşı edim için iradesini açıklamışsa.

Basit hesap yanlışlıkları sözleşmenin geçerliliğini etkilemez; bunların düzeltilmesi ile yetinilir.

b. Saikte yanılma

MADDE 32- Saikte yanılma, esaslı yanılma sayılmaz. Yanılanın, yanıldığı saiki sözleşmenin temeli sayması ve bunun da iş ilişkilerinde geçerli dürüstlük kurallarına uygun olması hâlinde yanılma esaslı sayılır. Ancak bu durumun karşı tarafça da bilinebilir olması gerekir.

c. İletmede yanılma

MADDE 33- Sözleşmenin kurulmasına yönelik iradenin haberci veya çevirmen gibi bir aracı ya da bir araç tarafından yanlış iletilmiş olması hâlinde de yanılma hükümleri uygulanır.

3. Yanılmada dürüstlük kuralları

MADDE 34- Yanılan, yanıldığını dürüstlük kurallarına aykırı olarak ileri süremez.

Özellikle diğer tarafın, sözleşmenin yanılanın kasdettiği anlamda kurulmasına razı olduğunu bildirmesi durumunda, sözleşme bu anlamda kurulmuş sayılır.

4. Yanılmada kusur

MADDE 35- Yanılan, yanılmasında kusurlu ise, sözleşmenin hükümsüzlüğünden doğan zararı gidermekle yükümlüdür. Ancak, diğer taraf yanılmayı biliyor veya bilmesi gerekiyorsa, tazminat istenemez.

Hâkim, hakkaniyetin gerektirdiği durumlarda, ifadan beklenen yararı aşmamak kaydıyla, daha fazla tazminata hükmedebilir.

II. Aldatma

MADDE 36- Taraflardan biri, diğerinin aldatması sonucu bir sözleşme yapmışsa, yanılması esaslı olmasa bile, sözleşmeyle bağlı değildir.

Üçüncü bir kişinin aldatması sonucu bir sözleşme yapan taraf, sözleşmenin yapıldığı sırada karşı tarafın aldatmayı bilmesi veya bilecek durumda olması hâlinde, sözleşmeyle bağlı değildir.

III. Korkutma**1. Hükmü**

MADDE 37- Taraflardan biri, diğerinin veya üçüncü bir kişinin korkutması sonucu bir sözleşme yapmışsa, sözleşmeyle bağlı değildir.

Korkutan bir üçüncü kişi olup da diğer taraf korkutmayı bilmiyorsa veya bilecek durumda değilse, sözleşmeyle bağlı kalmak istemeyen korkutulan, hakkaniyet gerektiriyorsa, diğer tarafa tazminat ödemekle yükümlüdür.

2. Koşulları

MADDE 38- Korkutulan, içinde bulunduğu durum bakımından kendisinin veya yakınlarından birinin kişilik haklarına ya da malvarlığına yönelik ağır ve yakın bir zarar tehlikesinin doğduğuna inanmakta haklı ise, korkutma gerçekleşmiş sayılır.

Bir hakkın veya kanundan doğan bir yetkinin kullanılacağı korkutmasıyla sözleşme yapıldığında, bu hakkı veya yetkiyi kullanacağını açıklayanın, diğer tarafın zor durumda kalmasından aşırı bir menfaat sağlamış olması hâlinde, korkutmanın varlığı kabul edilir.

IV. İrade bozukluğunun giderilmesi

MADDE 39- Yanılma veya aldatma sebebiyle ya da korkutulma sonucunda sözleşme yapan taraf, yanılma veya aldatmayı öğrendiği ya da korkutmanın etkisinin ortadan kalktığı andan başlayarak bir yıl içinde sözleşme ile bağlı olmadığını bildirmez veya verdiği şeyi geri istemezse, sözleşmeyi onamış sayılır.

Aldatma veya korkutmadan dolayı bağlayıcılığı olmayan bir sözleşmenin onanmış sayılması, tazminat hakkını ortadan kaldırmaz.

H. Temsil

I. Yetkili temsil

1. Genel olarak

a. Temsilin hükmü

MADDE 40- Yetkili bir temsilci tarafından bir başkası adına ve hesabına yapılan hukuki işlemin sonuçları, doğrudan doğruya temsil olunana bağlar.

Temsilci, hukuki işlemi yaparken bu sıfatını bildirmezse, hukuki işlemin sonuçları kendisine ait olur. Ancak, karşı taraf bir temsil ilişkisinin varlığını durumdan çıkarıyor veya çıkarması gerekiyor ya da hukuki işlemi temsilci veya temsil olunandan biri ile yapması farksız ise, hukuki işlemin sonuçları doğrudan doğruya temsil olunana ait olur.

Diğer durumlarda alacağın devri veya borcun üstlenilmesine ilişkin hükümler uygulanır.

b. Temsil yetkisinin içeriği ve derecesi

MADDE 41- Başkası adına ve hesabına temsil kamu hukukundan doğmuşsa, temsil yetkisinin içeriği ve derecesi bu konudaki yasal hükümlere; temsil hukuksal bir işlemde doğmuşsa, temsil yetkisinin içeriği ve derecesi o hukuksal işleme göre belirlenir.

Temsil yetkisi üçüncü kişilere bildirilmişse temsil yetkisinin içeriği ve derecesi, bu bildirime göre belirlenir.

2. Hukuki işlemde doğan yetki

a. Yetkinin sınırlanması ve geri alınması

MADDE 42- Temsil olunan, hukuki bir işlemde doğan temsil yetkisini her zaman sınırlayabilir veya geri alabilir. Ancak, taraflar arasındaki hizmet, vekâlet veya ortaklık sözleşmeleri gibi hukuki ilişkilerden doğabilecek haklar saklıdır.

Temsil olunan, bu hakkından önceden feragat edemez.

Temsil olunan verdiği yetkiyi üçüncü kişilere açıkça veya dolaylı biçimde bildirmişse, bu yetkiyi tamamen veya kısmen geri aldığını onlara bildirmediği takdirde, yetkinin geri alındığını iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri süremez.

b. Ölüm, ehliyetsizlik ve diğer durumlar

MADDE 43- Hukuki işlemde doğan temsil yetkisi, aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça veya işin özelliğinden anlaşılmadıkça, temsil olunanın veya temsilcinin ölümü, gaipliğine karar verilmesi, fiil ehliyetini kaybetmesi veya iflas etmesi durumlarında sona erer.

Bu hüküm, bir tüzel kişiliğin sona ermesi durumunda da uygulanır.

Tarafların karşılıklı kişisel hakları saklıdır.

c. Yetki belgesinin geri verilmesi

MADDE 44- Temsilciye yetki belgesi verilmişse, yetkinin sona ermesi durumunda temsilci, bu belgeyi temsil olunana geri vermekle veya hâkimin belirleyeceği yere bırakmakla yükümlüdür.

Temsil olunan veya halefleri, temsilcinin belgeyi geri vermesi için gerekeni yapmazlarsa, bundan dolayı iyiniyetli üçüncü kişilerin zararını gidermekle yükümlüdürler.

d. Yetkinin sona erdiğinin ileri sürülememesi

MADDE 45- Temsilci, yetkisinin sona ermiş olduğunu bilmediği sürece, temsil olunan veya halefleri, temsilcinin yapmış olduğu hukuki işlemlerin sonuçlarıyla bağlıdırlar.

Bu kural, üçüncü kişilerin yetkinin sona ermiş olduğunu bildikleri durumlarda uygulanmaz.

II. Yetkisiz temsil**1. Onama hâlinde**

MADDE 46- Bir kimse yetkisi olmadığı hâlde temsilci olarak bir hukuki işlem yaparsa, bu işlem ancak onadığı takdirde temsil olunanı bağlar.

Yetkisiz temsilcinin kendisiyle işlem yaptığı diğer taraf, temsil olunandan, uygun bir süre içinde bu hukuki işlemi onayıp onamayacağını bildirmesini isteyebilir. Bu süre içinde işlemin onanmaması durumunda, diğer taraf bu işlemle bağlı olmaktan kurtulur.

2. Onamama hâlinde

MADDE 47- Temsil olunanın açık veya örtülü olarak hukuki işlemi onamaması hâlinde, bu işlemin geçersiz olmasından doğan zararın giderilmesi, yetkisiz temsilciden istenebilir. Ancak, yetkisiz temsilci, işlemin yapıldığı sırada karşı tarafın, kendisinin yetkisiz olduğunu bildiğini veya bilmesi gerektiğini ispat ederse, kendisinden zararın giderilmesi istenemez.

Hakkaniyet gerektiriyorsa, kusurlu yetkisiz temsilciden diğer zararların giderilmesi de istenebilir.

Sebepsiz zenginleşmeden doğan haklar saklıdır.

III. Saklı hükümler

MADDE 48- Ortaklık temsilcileri ile organlarının ve ticari vekillerin yetkisine ilişkin hükümler saklıdır.

İKİNCİ AYIRIM**Haksız Fiillerden Doğan Borç İlişkileri****A. Sorumluluk****I. Genel olarak**

MADDE 49- Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.

Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür.

II. Zararın ve kusurun ispatı

MADDE 50- Zarar gören, zararını ve zarar verenin kusurunu ispat yükü altındadır.

Uğranılan zararın miktarı tam olarak ispat edilemiyorsa hâkim, olayların olağan akışını ve zarar görenin aldığı önlemleri göz önünde tutarak, zararın miktarını hakkaniyete uygun olarak belirler.

III. Tazminat

1. Belirlenmesi

MADDE 51- Hâkim, tazminatın kapsamını ve ödenme biçimini, durumun gereğini ve özellikle kusurun ağırlığını göz önüne alarak belirler.

Tazminatın irat biçiminde ödenmesine hükmedilirse, borçlu güvence göstermekle yükümlüdür.

2. İndirilmesi

MADDE 52- Zarar gören, zararı doğuran fiile razı olmuş veya zararın doğmasında ya da artmasında etkili olmuş yahut tazminat yükümlüsünün durumunu ağırlaştırmış ise hâkim, tazminatı indirebilir veya tamamen kaldırabilir.

Zarara hafif kusuruyla sebep olan tazminat yükümlüsü, tazminatı ödediğinde yoksulluğa düşecek olur ve hakkaniyet de gerektirirse hâkim, tazminatı indirebilir.

IV. Özel durumlar

1. Ölüm ve bedensel zarar

a. Ölüm

MADDE 53- Ölüm hâlinde uğranılan zararlar özellikle şunlardır:

1. Cenaze giderleri.
2. Ölüm hemen gerçekleşmemişse tedavi giderleri ile çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar.
3. Ölenin desteğinden yoksun kalan kişilerin bu sebeple uğradıkları kayıplar.

b. Bedensel zarar

MADDE 54- Bedensel zararlar özellikle şunlardır:

1. Tedavi giderleri.
2. Kazanç kaybı.
3. Çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar.
4. Ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplar.

c. Belirlenmesi

MADDE 55- Destekten yoksun kalma zararları ile bedensel zararlar, bu Kanun hükümlerine ve sorumluluk hukuku ilkelerine göre hesaplanır. Kısmen veya tamamen rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleri ile ifa amacını taşımayan ödemeler, bu tür zararların belirlenmesinde gözetilemez; zarar veya tazminattan indirilemez. Hesaplanan tazminat, miktar esas alınarak hakkaniyet düşüncesi ile artırılmaz veya azaltılamaz.

Bu Kanun hükümleri, her türlü idari eylem ve işlemler ile idarenin sorumlu olduğu diğer sebeplerin yol açtığı vücut bütünlüğünün kısmen veya tamamen yitirilmesine ya da kişinin ölümüne bağlı zararlara ilişkin istem ve davalarda da uygulanır.

d. Manevi tazminat

MADDE 56- Hâkim, bir kimsenin bedensel bütünlüğünün zedelenmesi durumunda, olayın özelliklerini göz önünde tutarak, zarar görene uygun bir miktar paranın manevi tazminat olarak ödenmesine karar verebilir.

Ağır bedensel zarar veya ölüm hâlinde, zarar görenin veya ölenin yakınlarına da manevi tazminat olarak uygun bir miktar paranın ödenmesine karar verilebilir.

2. Haksız rekabet

MADDE 57- Gerçek olmayan haberlerin yayılması veya bu tür ilanların yapılması ya da dürüstlük kurallarına aykırı diğer davranışlarda bulunulması yüzünden müşterileri azalan veya onları kaybetme tehlikesiyle karşılaşan kişi, bu davranışlara son verilmesini ve kusurun varlığı hâlinde zararının giderilmesini isteyebilir.

Ticari işlere ait haksız rekabet hakkında Türk Ticaret Kanunu hükümleri saklıdır.

3. Kişilik hakkının zedelenmesi

MADDE 58- Kişilik hakkının zedelenmesinden zarar gören, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir.

Hâkim, bu tazminatın ödenmesi yerine, diğer bir giderim biçimi kararlaştırabilir veya bu tazminata ekleyebilir; özellikle saldırıyı kınayan bir karar verebilir ve bu kararın yayımlanmasına hükmedebilir.

4. Ayırt etme gücünün geçici kaybı

MADDE 59- Ayırt etme gücünü geçici olarak kaybeden kişi, bu sırada verdiği zararları gidermekle yükümlüdür. Ancak, ayırt etme gücünü kaybetmede kusuru olmadığını ispat ederse, sorumluluktan kurtulur.

V. Sorumluluk sebeplerinin çokluğu

1. Sebeplerin yarışması

MADDE 60- Bir kişinin sorumluluğu, birden çok sebebe dayandırılabilir ya da hâkim, zarar gören aksini istemiş olmadıkça veya kanunda aksi öngörülmedikçe, zarar görene en iyi giderim imkânı sağlayan sorumluluk sebebine göre karar verir.

2. Müteselsil sorumluluk

a. Dış ilişkide

MADDE 61- Birden çok kişi birlikte bir zarara sebebiyet verdikleri veya aynı zarardan çeşitli sebeplerden dolayı sorumlu oldukları takdirde, haklarında müteselsil sorumluluğa ilişkin hükümler uygulanır.

b. İç ilişkide

MADDE 62- Tazminatın aynı zarardan sorumlu müteselsil borçlular arasında paylaştırılmasında, bütün durum ve koşullar, özellikle onlardan her birine yüklenebilecek kusurun ağırlığı ve yarattıkları tehlikenin yoğunluğu göz önünde tutulur.

Tazminatın kendi payına düşeninden fazlasını ödeyen kişi, bu fazla ödemesi için, diğer müteselsil sorumlulara karşı rücu hakkına sahip ve zarar görenin haklarına halef olur.

VI. Hukuka aykırılığı kaldıran hâller

1. Genel olarak

MADDE 63- Kanunun verdiği yetkiye dayanan ve bu yetkinin sınırları içinde kalan bir fiil, zarara yol açsa bile, hukuka aykırı sayılmaz.

Zarar görenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar, zarar verenin davranışının haklı savunma niteliği taşıması, yetkili kamu makamlarının müdahalesinin zamanında sağlanamayacak olması durumunda kişinin hakkını kendi gücüyle koruması veya zorunluluk hâllerinde de fiil, hukuka aykırı sayılmaz.

2. Sorumluluk

MADDE 64- Haklı savunmada bulunan, saldıranın şahsına veya mallarına verdiği zarardan sorumlu tutulamaz.

Kendisini veya başkasını açık ya da yakın bir zarar tehlikesinden korumak için diğer bir kişinin mallarına zarar verenin, bu zararı giderim yükümlülüğünü hâkim hakkaniyete göre belirler.

Hakkını kendi gücüyle koruma durumunda kalan kişi, durum ve koşullara göre o sırada kolluk gücünün yardımını zamanında sağlayamayacak ise ve hakkının kayba uğramasını ya da kullanılmasının önemli ölçüde zorlaşmasını önleyecek başka bir yol da yoksa, verdiği zarardan sorumlu tutulamaz.

B. Kusursuz sorumluluk

I. Hakkaniyet sorumluluğu

MADDE 65- Hakkaniyet gerektiriyorsa; hâkim, ayırt etme gücü bulunmayan kişinin verdiği zararın, tamamen veya kısmen giderilmesine karar verir.

II. Özen sorumluluğu

1. Adam çalıştırmanın sorumluluğu

MADDE 66- Adam çalıştıran, çalışanın, kendisine verilen işin yapılması sırasında başkalarına verdiği zararı gidermekle yükümlüdür.

Adam çalıştıran, çalışanını seçerken, işiyle ilgili talimat verirken, gözetim ve denetimde bulunurken, zararın doğmasını engellemek için gerekli özeni gösterdiğini ispat ederse, sorumlu olmaz.

Bir işletmede adam çalıştıran, işletmenin çalışma düzeninin zararın doğmasını önlemeye elverişli olduğunu ispat etmedikçe, o işletmenin faaliyetleri dolayısıyla sebep olunan zararı gidermekle yükümlüdür.

Adam çalıştıran, ödediği tazminat için, zarar veren çalışana, ancak onun bizzat sorumlu olduğu ölçüde rücu hakkına sahiptir.

2. Hayvan bulunduranın sorumluluğu

a. Giderim yükümlülüğü

MADDE 67- Bir hayvanın bakımını ve yönetimini sürekli veya geçici olarak üstlenen kişi, hayvanın verdiği zararı gidermekle yükümlüdür.

Hayvan bulunduran, bu zararın doğmasını engellemek için gerekli özeni gösterdiğini ispat ederse sorumlu olmaz.

Hayvan, bir başkası veya bir başkasına ait hayvan tarafından ürkütülmüş olursa, hayvanı bulunduranın, bu kişilere rücu hakkı saklıdır.

b. Alıkoyma hakkı

MADDE 68- Bir kişinin hayvanı, başkasının taşınmazı üzerinde bir zarar verdiği takdirde, taşınmazın zilyedi, o hayvanı yakalayabilir, zararı giderilinceye kadar alıkoyabilir; hatta durum ve koşullar hakkı gösteriyorsa hayvanı diğer yollarla etkisiz hâle getirebilir.

Bu durumda, taşınmazın zilyedi derhâl hayvan sahibine bilgi vermek ve sahibini bilmiyorsa, onun bulunması için gerekli girişimleri yapmak zorundadır.

3. Yapı malikinin sorumluluğu

a. Giderim yükümlülüğü

MADDE 69- Bir binanın veya diğer yapı eserlerinin maliki, bunların yapımındaki bozukluklardan veya bakımındaki eksikliklerden doğan zararı gidermekle yükümlüdür.

İntifa ve oturma hakkı sahipleri de, binanın bakımındaki eksikliklerden doğan zararlardan, malikle birlikte müteselsilen sorumludurlar.

Sorumluların, bu sebeplerle kendilerine karşı sorumlu olan diğer kişilere rücu hakkı saklıdır.

b. Zarar tehlikesini önleme

MADDE 70- Bir başkasına ait bina veya diğer yapı eserlerinden zarar görme tehlikesiyle karşılaşan kişi, bu tehlikenin giderilmesi için gerekli önlemlerin alınmasını hak sahiplerinden isteyebilir.

Kişilerin ve malların korunması hakkındaki kamu hukuku kuralları saklıdır.

III. Tehlike sorumluluğu ve denkleştirme

MADDE 71- Önemli ölçüde tehlike arzeden bir işletmenin faaliyetinden zarar doğduğu takdirde, bu zarardan işletme sahibi ve varsa işleten müteselsilen sorumludur.

Bir işletmenin, mahiyeti veya faaliyette kullanılan malzeme, araçlar ya da güçler göz önünde tutulduğunda, bu işlerde uzman bir kişiden beklenen tüm özenin gösterilmesi durumunda bile sıkça veya ağır zararlar doğurmaya elverişli olduğu sonucuna varılırsa, bunun önemli ölçüde tehlike arzeden bir işletme olduğu kabul edilir. Özellikle, herhangi bir kanunda benzeri tehlikeler arzeden işletmeler için özel bir tehlike sorumluluğu öngörülmüşse, bu işletme de önemli ölçüde tehlike arzeden işletme sayılır.

Belirli bir tehlike hâli için öngörülen özel sorumluluk hükümleri saklıdır.

Önemli ölçüde tehlike arzeden bir işletmenin bu tür faaliyetine hukuk düzenince izin verilmiş olsa bile, zarar görenler, bu işletmenin faaliyetinin sebep olduğu zararlarının uygun bir bedelle denkleştirilmesini isteyebilirler.

C. Zamanaşımı

I. Kural

MADDE 72- Tazminat istemi, zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve her hâlde fiilin işlendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar. Ancak, tazminat ceza kanunlarının daha uzun bir zamanaşımı öngördüğü cezayı gerektiren bir fiilden doğmuşsa, bu zamanaşımı uygulanır.

Haksız fiil dolayısıyla zarar gören bakımından bir borç doğmuşsa zarar gören, haksız fiilden doğan tazminat istemi zamanaşımına uğramış olsa bile, her zaman bu borcu ifadan kaçınabilir.

II. Rücu isteminde

MADDE 73- Rücu istemi, tazminatın tamamının ödendiği ve birlikte sorumlu kişinin öğrenildiği tarihten başlayarak iki yılın ve her hâlde tazminatın tamamının ödendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar.

Tazminatın ödenmesi kendisinden istenilen kişi, durumu birlikte sorumlu olduğu kişilere bildirmek zorundadır. Aksi takdirde zamanaşımı, bu bildirimin dürüstlük kurallarına göre yapılabileceği tarihte işlemeye başlar.

D. Yargılama**I. Ceza hukuku ile ilişkisinde**

MADDE 74- Hâkim, zarar verenin kusurunun olup olmadığı, ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken, ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi, ceza hâkimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir.

Aynı şekilde, ceza hâkiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da, hukuk hâkimini bağlamaz.

II. Tazminat hükmünün değiştirilmesi

MADDE 75- Bedensel zararın kapsamı, karar verme sırasında tam olarak belirlenemiyorsa hâkim, kararın kesinleşmesinden başlayarak iki yıl içinde, tazminat hükmünü değiştirme yetkisini saklı tutabilir.

III. Geçici ödemeler

MADDE 76- Zarar gören, iddiasının haklılığını gösteren inandırıcı kanıtlar sunduğu ve ekonomik durumu da gerektirdiği takdirde hâkim, istem üzerine davalının zarar görene geçici ödeme yapmasına karar verebilir.

Davalının yaptığı geçici ödemeler, hükmedilen tazminata mahsup edilir; tazminata hükmedilmezse hâkim, davacının aldığı geçici ödemeleri, yasal faizi ile birlikte geri vermesine karar verir.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM**Sebepsiz Zenginleşmeden Doğan Borç İlişkileri****A. Koşulları****I. Genel olarak**

MADDE 77- Haklı bir sebep olmaksızın, bir başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşen, bu zenginleşmeyi geri vermekle yükümlüdür.

Bu yükümlülük, özellikle zenginleşmenin geçerli olmayan veya gerçekleşmemiş ya da sona ermiş bir sebebe dayanması durumunda doğmuş olur.

II. Borçlanılmamış edimin ifası

MADDE 78- Borçlanmadığı edimi kendi isteğiyle yerine getiren kimse, bunu ancak, kendisini borçlu sanarak yerine getirdiğini ispat ederse geri isteyebilir.

Zamanaşımına uğramış bir borcun ifasından veya ahlaki bir ödevin yerine getirilmiş olmasından kaynaklanan zenginleşmeler geri istenemez.

Borç olmadığı hâlde ödenmiş olan edimin geri istenmesine ilişkin diğer kanun hükümleri saklıdır.

B. Geri vermenin kapsamı**I. Zenginleşenin yükümlülüğü**

MADDE 79- Sebepsiz zenginleşen, zenginleşmenin geri istenmesi sırasında elinden çıkmış olduğunu ispat ettiği kısmın dışında kalanı geri vermekle yükümlüdür.

Zenginleşen, zenginleşmeyi iyiniyetli olmaksızın elden çıkarmışsa veya elden çıkarırken ileride geri vermek zorunda kalabileceğini hesaba katması gerekiyorsa, zenginleşmenin tamamını geri vermekle yükümlüdür.

II. Giderleri isteme hakkı

MADDE 80- Zenginleşen iyiniyetli ise, yaptığı zorunlu ve yararlı giderleri, geri verme isteminde bulunandan isteyebilir.

Zenginleşen iyiniyetli değilse, zorunlu giderlerinin ve yararlı giderlerinden sadece geri verme zamanında mevcut olan değer artışının ödenmesini isteyebilir.

Zenginleşen, iyiniyetli olup olmadığına bakılmaksızın, diğer giderlerinin ödenmesini isteyemez. Ancak, kendisine karşılık önerilmezse, o şey ile birleştirdiği ve zararsızca ayrılması mümkün bulunan eklemeleri geri vermeden önce ayırıp alabilir.

C. Geri istenememe

MADDE 81- Hukuka veya ahlaka aykırı bir sonucun gerçekleşmesi amacıyla verilen şey geri istenemez. Ancak, açılan davada hâkim, bu şeyin Devlete mal edilmesine karar verebilir.

D. Zamanaşımı

MADDE 82- Sebepsiz zenginleşmeden doğan istem hakkı, hak sahibinin geri isteme hakkı olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve her hâlde zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar.

Zenginleşme, zenginleşenin bir alacak hakkı kazanması suretiyle gerçekleşmişse diğer taraf, istem hakkı zamanaşımına uğramış olsa bile, her zaman bu borcunu ifadan kaçınabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Borç İlişkisinin Hükümleri

BİRİNCİ AYIRIM

Borçların İfası

A. Genel olarak

I. Şahsen ifa zorunluluğunun olmaması

MADDE 83- Borcun, bizzat borçlu tarafından ifa edilmesinde alacaklının menfaati bulunmadıkça borçlu, borcunu şahsen ifa etmekle yükümlü değildir.

II. İfanın konusu

1. Kısmen ifa

MADDE 84- Borcun tamamı belli ve muaccel ise, alacaklı kısmen ifayı reddedebilir.

Alacaklı kısmen ifayı kabul ederse borçlu, borcun kendisi tarafından ikrar olunan kısmını ifadan kaçınamaz.

2. Bölünemeyen borç

MADDE 85- Bölünemeyen bir borcun birden çok alacaklısı varsa, alacaklılardan her biri, borcun alacaklıların tamamına ifasını isteyebilir. Borçlu, edimini alacaklıların hepsine birden ifa etmek zorundadır.

Bölünemeyen borcun birden çok borçlusu varsa, borçlulardan her biri borcun tamamını ifa etmekle yükümlüdür.

Durumun gereğinden aksi anlaşılmadıkça, ifada bulunan borçlu, alacaklıya halef olur ve diğer borçlulardan payları oranında alacağını isteyebilir.

3. Çeşit borcu

MADDE 86- Çeşit borçlarında hukuki ilişkiden ve işin özelliğinden aksi anlaşılmadıkça, edimin seçimi borçluya aittir. Ancak borçlunun seçeceği edim, ortalama nitelikten daha düşük olamaz.

4. Seçimlik borç

MADDE 87- Seçimlik borçlarda, hukuki ilişkiden ve işin özelliğinden aksi anlaşılmadıkça, edimlerden birinin seçimi borçluya aittir.

5. Faiz

MADDE 88- Faiz ödeme borcunda uygulanacak yıllık faiz oranı, sözleşmede kararlaştırılmamışsa faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre belirlenir.

Sözleşme ile kararlaştırılacak yıllık faiz oranı, birinci fıkra uyarınca belirlenen yıllık faiz oranının yüzde elli fazlasını aşamaz.

B. İfa yeri

MADDE 89- Borcun ifa yeri, tarafların açık veya örtülü iradelerine göre belirlenir. Aksine bir anlaşma yoksa, aşağıdaki hükümler uygulanır;

1. Para borçları, alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde,
2. Parça borçları, sözleşmenin kurulduğu sırada borç konusunun bulunduğu yerde,
3. Bunların dışındaki bütün borçlar, doğumları sırasında borçlunun yerleşim yerinde, ifa edilir.

Alacaklının yerleşim yerinde ifası gereken bir borcun doğumundan sonra alacaklının yerleşim yerini değiştirmesi sebebiyle ifa önemli ölçüde güçleşmişse borç, alacaklının önceki yerleşim yerinde ifa edilebilir.

C. İfa zamanı

I. Süreye bağlanmamış borç

MADDE 90- İfa zamanı taraflarca kararlaştırılmadıkça veya hukuki ilişkinin özelliğinden anlaşılmadıkça her borç, doğumu anında muaccel olur.

II. Süreye bağlı borç

1. Aya ilişkin sürelerde vade

MADDE 91- Borcun ifası için bir ayın başlangıcı veya sonu belirlenmişse, bundan ayın birinci ve sonuncu günü; ayın ortası belirlenmişse, bundan da ayın onbeşinci günü anlaşılır.

Borcun ifası için gün belirtilmeksizin sadece ay belirlenmişse, bundan o ayın son günü anlaşılır.

2. Diğer sürelerde vade

MADDE 92- Bir borcun veya taraflardan birine düşen herhangi bir yükümlülüğün sözleşmenin kurulmasından başlayarak belli bir sürenin sonunda ifası gerekiyorsa, ifa zamanı aşağıdaki biçimde belirlenir:

1. Gün olarak belirlenmiş süre, sözleşmenin kurulduğu gün sayılmaksızın, bu sürenin son günü dolmuş olur. Sekiz veya onbeş gün olarak belirlenmiş süre ise, bir veya iki haftayı değil, tam sekiz veya onbeş günü ifade eder.

2. Hafta olarak belirlenmiş süre, son haftanın sözleşmenin kurulduğu güne ismen uyan gününde dolmuş olur.

3. Ay olarak veya yıl, yarıyıl ve yılın dörtte biri gibi birden çok ayı içeren bir zaman olarak belirlenmiş süre, sözleşmenin kurulduğu gün ayın kaçınıcı günü ise, son ayın bunu karşılayan gününde dolmuş olur. Son ayda bunu karşılayan gün yoksa süre, bu ayın son günü dolmuş sayılır.

4. Yarım aydan onbeş günlük süre anlaşılır. Bir veya birden çok ay ve yarım ay olarak belirlenmiş sürenin dolduğu gün, son aya onbeş gün eklenerek belirlenir.

Bu kurallar, sürenin sözleşmenin kurulmasından başka bir andan işlemeye başladığı durumlarda da uygulanır.

Borçlu, belirli bir süre içinde yerine getirilmesi gereken bir borcu, bu sürenin dolmasından önce ifa etmekle yükümlüdür.

3. Tatil günleri

MADDE 93- İfa zamanı veya sürenin son günü, kanunlarda tatil olarak kabul edilen bir güne rastlarsa, kendiliğinden bu günü izleyen ve tatil olmayan ilk güne geçer.

Aksine anlaşma geçerlidir.

III. İş saatlerinde ifa

MADDE 94- Borç, alışılmış iş saatlerinde ifa ve kabul edilir.

IV. Sürenin uzatılması

MADDE 95- Süre uzatılmış ise yeni süre, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, önceki sürenin sona ermesini izleyen birinci günden başlar.

V. Erken ifa

MADDE 96- Sözleşmenin hükümlerinden veya özelliğinden ya da durumun gereğinden tarafların aksini kastettikleri anlaşılmadıkça borçlu, edimini sürenin sona ermesinden önce ifa edebilir. Ancak, kanun veya sözleşme ya da âdet gereği olmadıkça borçlu, erken ifada bulunması sebebiyle indirim yapamaz.

VI. Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde

1. İfada sıra

MADDE 97- Karşılıklı borç yükleyen bir sözleşmenin ifası isteminde bulunan tarafın, sözleşmenin koşullarına ve özelliklerine göre daha sonra ifa etme hakkı olmadıkça, kendi borcunu ifa etmiş ya da ifasını önermiş olması gerekir.

2. İfa güçsüzlüğü

MADDE 98- Karşılıklı borç yükleyen bir sözleşmede, taraflardan birinin borcunu ifada güçsüzlüğe düşmesi ve özellikle iflas etmesi ya da hakkındaki haciz işleminin sonuçsuz kalması sebebiyle diğer tarafın hakkı tehlikeye düşerse bu taraf, karşı edimin ifası güvence altına alınıncaya kadar kendi ediminin ifasından kaçınabilir.

Hakkı tehlikeye düşen taraf, ayrıca uygun bir sürede istediği güvence verilmezse sözleşmeden dönebilir.

D. Ödeme**I. Ülke parası ile**

MADDE 99- Konusu para olan borç Ülke parasıyla ödenir.

Ülke parası dışında başka bir para birimiyle ödeme yapılması kararlaştırılmışsa, sözleşmede aynen ödeme veya bu anlama gelen bir ifade bulunmadıkça borç, ödeme günündeki rayiç üzerinden Ülke parasıyla da ödenebilir.

Ülke parası dışında başka bir para birimiyle belirlenmiş ve sözleşmede aynen ödeme ya da bu anlama gelen bir ifade de bulunmadıkça, borcun ödeme gününde ödenmemesi üzerine alacaklı, bu alacağının aynen veya vade ya da fiili ödeme günündeki rayiç üzerinden Ülke parası ile ödenmesini isteyebilir.

II. Mahsup**1. Kısmen ödemede**

MADDE 100- Borçlu, faiz veya giderleri ödemede gecikmemiş ise, kısmen yaptığı ödemeyi ana borçtan düşme hakkına sahiptir. Aksine anlaşma yapılamaz.

Alacaklı, alacağın bir kısmı için kefalet, rehin veya başka bir güvence almış ise, borçlu kısmen yaptığı ödemeyi, güvence altına alınan veya güvencesi daha iyi olan kısma mahsup etme hakkına sahip değildir.

2. Birden çok borçta**a. Borçlu ve alacaklının bildirimine göre**

MADDE 101- Birden çok borcu bulunan borçlu, ödeme gününde bu borçlardan hangisini ödemek istediğini alacaklıya bildirebilir.

Borçlu bildirimde bulunmazsa, yapılan ödeme, kendisi tarafından derhâl itiraz edilmiş olmadıkça, alacaklının makbuzda gösterdiği borç için yapılmış sayılır.

b. Kanuna göre

MADDE 102- Kanunen geçerli bir açıklama yapılmadığı veya makbuzda bir açıklık bulunmadığı durumda ödeme, muaccel borç için yapılmış sayılır. Birden çok borç muaccel ise ödemenin, borçluya karşı ilk olarak takip edilen borç için yapılmış olduğu kabul edilir. Takip yapılmamış ise ödeme, vadesi ilk önce gelmiş olan borç için yapılmış olur.

Birden çok borcun vadesi aynı zamanda gelmişse, mahsup orantılı olarak; borçlardan hiçbirinin vadesi gelmemişse ödeme, güvencesi en az olan borç için yapılmış sayılır.

III. Makbuz ve senetlerin geri verilmesi**1. Borçlunun hakkı**

MADDE 103- Borcu ödeyen borçlu, bir makbuz ve borcun tamamı ödenmişse, buna ilişkin borç senedinin geri verilmesini veya iptalini isteyebilir.

Borcun tamamı ödenmemiş veya borç senedi alacaklıya başkaca haklar da vermekte ise borçlu, ancak makbuz verilmesini ve ödemenin borç senedine işlenmesini isteyebilir.

2. Hükümleri

MADDE 104- Faiz veya kira bedeli gibi dönemsel edimlerden biri için, alacaklı tarafından çekince belirtilmeksizin makbuz verilmişse, önceki dönemlere ait edimler de ifa edilmiş sayılır.

Alacaklı anaparanın tamamı için makbuz vermişse, faizlerini de almış olduğu kabul edilir.

Borç senedi borçluya geri verilmişse, borç sona ermiş sayılır.

3. Senedin geri verilememesi

MADDE 105- Alacaklı, borç senedini kaybettiğini iddia ederse, borçlunun istemi üzerine, borcu ödeme sırasında, kendisine borç senedinin iptalini ve borcun sona ermiş olduğunu gösteren resmen düzenlenmiş veya usulüne göre onaylanmış bir belge vermek zorundadır.

Kıymetli evrakın iptaline ilişkin hükümler saklıdır.

E. Alacaklının temerrüdü

I. Koşulları

MADDE 106- Yapma veya verme edimi gereği gibi kendisine önerilen alacaklı, haklı bir sebep olmaksızın onu kabulden veya borçlunun borcunu ifa edebilmesi için kendisi tarafından yapılması gereken hazırlık fiillerini yapmaktan kaçınırsa, temerrüde düşmüş olur.

Alacaklı, müteselsil borçlulardan birine karşı temerrüde düşerse, diğerlerine karşı da temerrüde düşmüş olur.

II. Hükümleri

1. Bir şeyin teslimine ilişkin edimlerde

a. Tevdi hakkı

MADDE 107- Alacaklının temerrüde düşmesi durumunda borçlu, hasar ve giderleri alacaklıya ait olmak üzere, teslim edeceği şeyi tevdi ederek borcundan kurtulabilir.

Tevdi yerini, ifa yerindeki hâkim belirler. Bununla birlikte ticari mallar, hâkim kararı olmadan da bir ardiyeye tevdi edilebilir.

b. Satma hakkı

MADDE 108- Sözleşmenin konusu olan şeyin niteliği veya işin özelliği tevdi edilmesine uygun düşmez veya teslim edilecek şey bozulabilir ya da bakımı, korunması veya tevdi edilmesi önemli bir gideri gerektirir ise, borçlu, alacaklıya önceden ihtarda bulunması koşuluyla, hâkimin izniyle onu açık artırma yoluyla sattırıp bedelini tevdi edebilir.

Teslim edilecek şey, borsada kayıtlıysa veya piyasa fiyatı varsa ya da yapılacak gidere oranla değeri az ise, satışın açık artırma yoluyla yapılması zorunlu olmadığı gibi, hâkim, önceden ihtarda bulunma koşulunu aramaksızın satışa izin verebilir.

c. Tevdi konusunu geri alma

MADDE 109- Alacaklı, tevdi edilen şeyi kabul ettiğini açıklamış veya tevdi bir rehnin ortadan kaldırılması sonucunu doğurmuş olmadıkça borçlu, tevdi edilen şeyi geri alabilir.

Tevdi edilen şey geri alındığı anda alacak, bütün yan haklarıyla birlikte varlığını sürdürür.

2. Diğer edimlerde

MADDE 110- Borcun konusu bir şeyin teslimini gerektirmiyorsa, alacaklının temerrüdü hâlinde borçlu, borçlunun temerrüdüne ilişkin hükümlere göre sözleşmeden dönebilir.

F. Diğer ifa engelleri

MADDE 111- Borçlunun kusuru olmaksızın, alacağın kime ait olduğunda veya alacaklının kimliğinde duraksama sebebiyle ya da alacaklıdan kaynaklanan diğer kişisel bir sebeple borç, alacaklıya veya temsilcisine ifa edilemezse borçlu, alacaklının temerrüdünde olduğu gibi, tevdi ya da sözleşmeden dönme hakkını kullanabilir.

İKİNCİ AYIRIM

Borçların İfa Edilmemesinin Sonuçları

A. Borcun ifa edilmemesi

I. Giderim borcu

1. Genel olarak

MADDE 112- Borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür.

2. Yapma ve yapmama borçlarında

MADDE 113- Yapma borcu, borçlu tarafından ifa edilmediği takdirde alacaklı, masrafi borçluya ait olmak üzere edimin kendisi veya başkası tarafından ifasına izin verilmesini isteyebilir; her türlü giderim isteme hakkı saklıdır.

Yapmama borcuna aykırı davranan borçlu, bu aykırı davranışının doğurduğu zararı gidermekle yükümlüdür.

Alacaklı, ayrıca borca aykırı durumun ortadan kaldırılmasını veya bu konuda masrafi borçluya ait olmak üzere kendisinin yetkili kılınmasını isteyebilir.

II. Sorumluluğun ve giderim borcunun kapsamı

1. Genel olarak

MADDE 114- Borçlu, genel olarak her türlü kusurdan sorumludur. Borçlunun sorumluluğunun kapsamı, işin özel niteliğine göre belirlenir. İş özellikle borçlu için bir yarar sağlamıyorsa, sorumluluk daha hafif olarak değerlendirilir.

Haksız fiil sorumluluğuna ilişkin hükümler, kıyas yoluyla sözleşmeye aykırılık hâllerine de uygulanır.

2. Sorumsuzluk anlaşması

MADDE 115- Borçlunun ağır kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin önceden yapılan anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.

Borçlunun alacaklı ile hizmet sözleşmesinden kaynaklanan herhangi bir borç sebebiyle sorumlu olmayacağına ilişkin olarak önceden yaptığı her türlü anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.

Uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya sanat, ancak kanun ya da yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebiliyorsa, borçlunun hafif kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin önceden yapılan anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.

3. Yardımcı kişilerin fiillerinden sorumluluk

MADDE 116- Borçlu, borcun ifasını veya bir borç ilişkisinden doğan hakkın kullanılmasını, birlikte yaşadığı kişiler ya da yanında çalışanlar gibi yardımcılarına kanuna uygun surette bırakmış olsa bile, onların işi yürüttükleri sırada diğer tarafa verdikleri zararı gidermekle yükümlüdür.

Yardımcı kişilerin fiilinden doğan sorumluluk, önceden yapılan bir anlaşmayla tamamen veya kısmen kaldırılabilir.

Uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya sanat, ancak kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebiliyorsa, borçlunun yardımcı kişilerin fiillerinden sorumlu olmayacağına ilişkin anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.

B. Borçlunun temerrüdü

I. Koşulları

MADDE 117- Muaccel bir borcun borçlusu, alacaklının ihtarıyla temerrüde düşer.

Borcun ifa edileceği gün, birlikte belirlenmiş veya sözleşmede saklı tutulan bir hakka dayanarak taraflardan biri usulüne uygun bir bildirimde bulunmak suretiyle belirlemişse, bu günün geçmesiyle; haksız fiilde fiilin işlendiği, sebepsiz zenginleşmede ise zenginleşmenin gerçekleştiği tarihte borçlu temerrüde düşmüş olur. Ancak sebepsiz zenginleşenin iyiniyetli olduğu hâllerde temerrüt için bildirim şarttır.

II. Hükümleri

1. Genel olarak

a. Gecikme tazminatı

MADDE 118- Temerrüde düşen borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ispat etmedikçe, borcun geç ifasından dolayı alacaklının uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür.

b. Beklenmedik hâlden sorumluluk

MADDE 119- Temerrüde düşen borçlu, beklenmedik hâl sebebiyle doğacak zarardan sorumludur.

Borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını veya borcunu zamanında ifa etmiş olsaydı bile beklenmedik hâlin ifa konusu şeye zarar vereceğini ispat ederek bu sorumluluktan kurtulabilir.

2. Temerrüt faizi

a. Genel olarak

MADDE 120- Uygulanacak yıllık temerrüt faizi oranı, sözleşmede kararlaştırılmamışsa, faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre belirlenir.

Sözleşme ile kararlaştırılacak yıllık temerrüt faizi oranı, birinci fıkra uyarınca belirlenen yıllık faiz oranının yüzde yüz fazlasını aşamaz.

Akdî faiz oranı kararlaştırılmakla birlikte sözleşmede temerrüt faizi kararlaştırılmamışsa ve yıllık akdî faiz oranı da birinci fıkra da belirtilen faiz oranından fazla ise, temerrüt faizi oranı hakkında akdî faiz oranı geçerli olur.

b. Faizlerde, iratlarda ve bağışlamada temerrüt faizi

MADDE 121- Faiz veya irat borcunu ya da bağışladığı bir miktar parayı ödemekte temerrüde düşen borçlu, icra takibine girildiği veya dava açıldığı günden başlayarak, temerrüt faizi ödemekle yükümlüdür.

Buna aykırı olarak yapılan anlaşmalar, ceza koşulu hükümlerine tabi olur.

Temerrüt faizine, ayrıca temerrüt faizi yürütülemez.

3. Aşkın zarar

MADDE 122- Alacaklı, temerrüt faizini aşan bir zarara uğramış olursa, borçlu kendisinin hiçbir kusuru bulunmadığını ispat etmedikçe, bu zararı da gidermekle yükümlüdür.

Temerrüt faizini aşan zarar miktarı görülmekte olan davada belirlenebiliyorsa, davacının istemi üzerine hâkim, esas hakkında karar verirken bu zararın miktarına da hükmeder.

4. Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde

a. Süre verilmesi

MADDE 123- Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde, taraflardan biri temerrüde düştüğü takdirde diğeri, borcun ifa edilmesi için uygun bir süre verebilir veya uygun bir süre verilmesini hâkimden isteyebilir.

b. Süre verilmesini gerektirmeyen durumlar

MADDE 124- Aşağıdaki durumlarda süre verilmesine gerek yoktur:

1. Borçlunun içinde bulunduğu durumdan veya tutumundan süre verilmesinin etkisiz olacağı anlaşılıyorsa.
2. Borçlunun temerrüdü sonucunda borcun ifası alacaklı için yararsız kalmışsa.
3. Borcun ifasının, belirli bir zamanda veya belirli bir süre içinde gerçekleşmemesi üzerine, ifanın artık kabul edilmeyeceği sözleşmeden anlaşılıyorsa.

c. Seçimlik haklar

MADDE 125- Temerrüde düşen borçlu, verilen süre içinde, borcunu ifa etmemişse veya süre verilmesini gerektirmeyen bir durum söz konusu ise alacaklı, her zaman borcun ifasını ve gecikme sebebiyle tazminat isteme hakkına sahiptir.

Alacaklı, ayrıca borcun ifasından ve gecikme tazminatı isteme hakkından vazgeçtiğini hemen bildirerek, borcun ifa edilmemesinden doğan zararın giderilmesini isteyebilir veya sözleşmeden dönebilir.

Sözleşmeden dönme hâlinde taraflar, karşılıklı olarak ifa yükümlülüğünden kurtulurlar ve daha önce ifa ettikleri edimleri geri isteyebilirler. Bu durumda borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ispat edemezse alacaklı, sözleşmenin hükümsüz kalması sebebiyle uğradığı zararın giderilmesini de isteyebilir.

d. Sürekli edimli sözleşmelerde

MADDE 126- İfasına başlanmış sürekli edimli sözleşmelerde, borçlunun temerrüdü hâlinde alacaklı, ifa ve gecikme tazminatı isteyebileceği gibi, sözleşmeyi feshederek, sözleşmenin süresinden önce sona ermesi yüzünden uğradığı zararın giderilmesini de isteyebilir.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

Borç İlişkilerinin Üçüncü Kişilere Etkisi

A. Alacaklıya halef olma

MADDE 127- Alacaklıya ifada bulunan üçüncü kişi, aşağıdaki hâllerde ifası ölçüsünde alacaklının haklarına halef olur:

1. Başkasının borcu için rehnedilen bir şeyi rehinden kurtardığı ve bu şey üzerinde mülkiyet veya başka bir ayni hakkı bulunduğu takdirde.
2. Alacaklıya ifada bulunan üçüncü kişinin ona halef olacağı, borçlu tarafından ifadan önce alacaklıya bildirildiği takdirde.

Diğer halefiyet hâllerine ilişkin kanun hükümleri saklıdır.

B. Üçüncü kişinin fiilini üstlenme

MADDE 128- Üçüncü bir kişinin fiilini başkasına karşı üstlenen, bu fiilin gerçekleşmemesinden doğan zararı gidermekle yükümlüdür.

Belirli bir süre için yapılan üstlenmede, sürenin bitimine kadar üstlenene edimini ifa etmesi için yazılı olarak başvurulmaması hâlinde, üstlenenin sorumluluğunun sona ereceği kararlaştırılabilir.

C. Üçüncü kişi yararına sözleşme**I. Genel olarak**

MADDE 129- Kendi adına sözleşme yapan kişi, sözleşmeye üçüncü kişi yararına bir edim yükümlülüğü koydurmuşsa, edimin üçüncü kişiye ifa edilmesini isteyebilir.

Üçüncü kişi veya üçüncü kişiye halef olanlar da, tarafların amacına veya örf ve âdete uygun düştüğü takdirde edimin ifasını isteyebilirler. Bu durumda, üçüncü kişi veya ona halef olanlar bu hakkı kullanmak istediklerini borçluya bildirdikten sonra, alacaklı borçluyu ibra edemeyeceği gibi, borcun nitelik ve kapsamını da değiştiremez.

II. Sorumluluk sigortalarında

MADDE 130- Başkasını çalıştıran kişi, çalıştırdığı kişiye karşı hukuki sorumluluğunu güvence altına almak üzere sigorta yaptırmışsa, sigortadan doğan haklar doğrudan doğruya çalışana ait olur.

Ancak, çalışana ödenecek sigorta tazminatı, genel hükümlere göre ödenecek tazminattan indirilir.

Diğer hukuki sorumluluk sigortalarına ilişkin kanun hükümleri saklıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**Borçların ve Borç İlişkilerinin Sona Ermesi, Zamanaşımı****BİRİNCİ AYIRIM****Sona Erme Hâlleri****A. Asıl borca bağlı hak ve borçların sona ermesi**

MADDE 131- Asıl borç ifa ya da diğer bir sebeple sona erdiği takdirde, rehin, kefalet, faiz ve ceza koşulu gibi buna bağlı hak ve borçlar da sona ermiş olur.

İşlemiş faizin ve ceza koşulunun ifasını isteme hakkı sözleşmeyle veya ifa anına kadar yapılacak bir bildirimle saklı tutulmuş ise ya da durum ve koşullardan saklı tutulduğu anlaşılmaktaysa, bu faizler ve ceza koşulu istenebilir.

Taşınmaz rehnine, kıymetli evraka ve konkordatoya ilişkin özel hükümler saklıdır.

B. İbra

MADDE 132- Borcu doğuran işlem kanunen veya taraflarca belli bir şekle bağlı tutulmuş olsa bile borç, tarafların şekle bağlı olmaksızın yapacakları ibra sözleşmesiyle tamamen veya kısmen ortadan kaldırılabilir.

C. Yenileme**I. Genel olarak**

MADDE 133- Yeni bir borçla mevcut bir borcun sona erdirilmesi, ancak tarafların bu yöndeki açık iradesi ile olur.

Özellikle mevcut borç için kambiyo taahhüdünde bulunulması veya yeni bir alacak senedi ya da yeni bir kefalet senedi düzenlenmesi, tarafların açık yenileme iradeleri olmadıkça yenileme sayılmaz.

II. Cari hesaplarda

MADDE 134- Çeşitli kalemlerin bir cari hesaba sadece kaydedilmiş olması, borcun yenilenmiş olduğu anlamına gelmez.

Ancak, hesabın kesilmiş ve hesap sonucu diğer tarafça kabul edilmiş olması durumunda, borç yenilenmiş olur.

Kalemlerden birinin güvencesi varsa, aksi kararlaştırılmadıkça, hesap kesilip sonucun kabul edilmiş olması, güvenceyi sona erdirmez.

D. Birleşme

MADDE 135- Alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı kişide birleşmesiyle borç sona erer. Ancak, üçüncü kişilerin alacak üzerinde önceden mevcut olan hakları birleşmeden etkilenmez.

Birleşme geçmişe etkili olarak ortadan kalkarsa, borç varlığını sürdürür.

Taşınmaz rehni ve kıymetli evraka ilişkin özel hükümler saklıdır.

E. İfa imkânsızlığı

I. Genel olarak

MADDE 136- Borcun ifası borçlunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerle imkânsızlaşırsa, borç sona erer.

Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde imkânsızlık sebebiyle borçtan kurtulan borçlu, karşı taraftan almış olduğu edimi sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca geri vermekle yükümlü olup, henüz kendisine ifa edilmemiş olan edimi isteme hakkını kaybeder. Kanun veya sözleşmeyle borcun ifasından önce doğan hasarın alacaklıya yükletilmiş olduğu durumlar, bu hükmün dışındadır.

Borçlu ifanın imkânsızlaştığını alacaklıya gecikmeksizin bildirmez ve zararın artmaması için gerekli önlemleri almazsa, bundan doğan zararları gidermekle yükümlüdür.

II. Kısmi ifa imkânsızlığı

MADDE 137- Borcun ifası borçlunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerle kısmen imkânsızlaşırsa borçlu, borcunun sadece imkânsızlaşan kısmından kurtulur. Ancak, bu kısmi ifa imkânsızlığı önceden öngörülseydi taraflarca böyle bir sözleşmenin yapılmayacağı açıkça anlaşılırsa, borcun tamamı sona erer.

Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde, bir tarafın borcu kısmen imkânsızlaşır ve alacaklı kısmi ifaya razı olursa, karşı edim de o oranda ifa edilir. Alacaklının böyle bir ifaya razı olmaması veya karşı edimin bölünemeyen nitelikte olması durumunda, tam imkânsızlık hükümleri uygulanır.

III. Aşırı ifa güçlüğü

MADDE 138- Sözleşmenin yapıldığı sırada taraflarca öngörülmeyen ve öngörülmesi de beklenmeyen olağanüstü bir durum, borçludan kaynaklanmayan bir sebeple ortaya çıkar ve sözleşmenin yapıldığı sırada mevcut olguları, kendisinden ifanın istenmesini dürüstlük kurallarına aykırı düşecek derecede borçlu aleyhine değiştirir ve borçlu da borcunu henüz ifa etmemiş veya ifanın aşırı ölçüde güçleşmesinden doğan haklarını saklı tutarak ifa etmiş olursa borçlu, hâkimden sözleşmenin yeni koşullara uyarlanmasını isteme, bu mümkün olmadığı takdirde sözleşmeden dönme hakkına sahiptir. Sürekli edimli sözleşmelerde borçlu, kural olarak dönme hakkının yerine fesih hakkını kullanır.

Bu madde hükmü yabancı para borçlarında da uygulanır.

F. Takas

I. Koşulları

1. Genel olarak

MADDE 139- İki kişi, karşılıklı olarak bir miktar para veya özdeş diğer edimleri birbirine borçlu oldukları takdirde, her iki borç muaccel ise her biri alacağını borcuyla takas edebilir.

Alacaklardan biri çekişmeli olsa bile takas ileri sürülebilir.

Zamanaşımına uğramış bir alacağın takası, ancak takas edilebileceği anda henüz zamanaşımına uğramamış olması koşuluyla ileri sürülebilir.

2. Kefalet hâlinde

MADDE 140- Asıl borçlunun takası ileri sürme hakkı bulundukça, kefil de alacaklıya ifada bulunmaktan kaçınabilir.

3. Üçüncü kişi yararına sözleşme hâlinde

MADDE 141- Üçüncü kişi yararına borçlanan kişi, bu borcu ile sözleşmenin diğer tarafından olan alacağını takas edemez.

4. Borçlunun iflası hâlinde

MADDE 142- Borçlunun iflası hâlinde alacaklılar, muaccel olmasalar bile, alacaklarını, müflise olan borçları ile takas edebilirler.

II. Hükümleri

MADDE 143- Takas, ancak borçlunun takas iradesini alacaklıya bildirmesiyle gerçekleşir. Bu durumda her iki borç, takas edilebilecekleri anda daha az olan borç tutarınca sona erer.

Cari hesapla ilgili ticarete ilişkin özel teamüller saklıdır.

III. Alacaklının rızasıyla takas edilebilir alacaklar

MADDE 144- Aşağıdaki alacaklar takas haklarının doğumundan sonra, ancak alacaklıların rızasıyla takas edilebilir:

1. Tevdi edilmiş eşyanın geri verilmesine veya bedeline ilişkin alacaklar.
2. Haksız olarak alınmış veya aldatma sonucunda alıkonulmuş eşyanın geri verilmesine veya bedeline ilişkin alacaklar.
3. Nafaka ve işçi ücreti gibi, borçlunun ve ailesinin bakımı için zorunlu olup, özel niteliği gereği, doğrudan alacaklıya verilmesi gereken alacaklar.

IV. Takastan feragat

MADDE 145- Borçlu, takas hakkından önceden de feragat edebilir.

İKİNCİ AYIRIM

Zamanaşımı

A. Süreler

I. On yıllık zamanaşımı

MADDE 146- Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak on yıllık zamanaşımına tabidir.

II. Beş yıllık zamanaşımı

MADDE 147- Aşağıdaki alacaklar için beş yıllık zamanaşımı uygulanır:

1. Kira bedelleri, anapara faizleri ve ücret gibi diğer dönemsel edimler.
2. Otel, motel, pansiyon ve tatil köyü gibi yerlerdeki konaklama bedelleri ile lokanta ve benzeri yerlerdeki yeme içme bedelleri.
3. Küçük sanat işlerinden ve küçük çapta perakende satışlardan doğan alacaklar.
4. Bir ortaklıkta, ortaklık sözleşmesinden doğan ve ortakların birbirleri veya kendileri ile ortaklık arasındaki; bir ortaklığın müdürleri, temsilcileri, denetçileri ile ortaklık veya ortaklar arasındaki alacaklar.
5. Vekâlet, komisyon ve acentalık sözleşmelerinden, ticari simsarlık ücreti alacağı dışında, simsarlık sözleşmesinden doğan alacaklar.
6. Yüklenicinin yükümlülüklerini ağır kusuruyla hiç ya da gereği gibi ifa etmemesi dışında, eser sözleşmesinden doğan alacaklar.

III. Sürelerin kesinliği

MADDE 148- Bu ayırımda belirlenen zamanaşımı süreleri, sözleşmeyle değiştirilemez.

IV. Zamanaşımının başlangıcı

1. Genel olarak

MADDE 149- Zamanaşımı, alacağın muaccel olmasıyla işlemeye başlar.

Alacağın muaccel olmasının bir bildirimle bağlı olduğu hâllerde, zamanaşımı bu bildirimin yapılabileceği günden işlemeye başlar.

2. Dönemsel edimlerde

MADDE 150- Ömür boyunca gelir ve benzeri dönemsel edimlerde, alacağın tamamı için zamanaşımı, ifa edilmemiş ilk dönemsel edimin muaccel olduğu günde işlemeye başlar.

Alacağın tamamı zamanaşımına uğramışsa, ifa edilmemiş dönemsel edimler de zamanaşımına uğramış olur.

V. Sürelerin hesaplanması

MADDE 151- Süreler hesaplanırken zamanaşımının başladığı gün sayılmaz ve zamanaşımı ancak sürenin son günü de hak kullanılmaksızın geçince gerçekleşmiş olur.

Zamanaşımı sürelerinin hesaplanmasında da, borçların ifasındaki sürelerin hesaplanmasına ilişkin hükümler uygulanır.

B. Bağlı alacaklarda zamanaşımı

MADDE 152- Asıl alacak zamanaşımına uğrayınca, ona bağlı faiz ve diğer alacaklar da zamanaşımına uğramış olur.

C. Zamanaşımının durması

MADDE 153- Aşağıdaki durumlarda zamanaşımı işlemeye başlamaz, başlamışsa durur:

1. Velayet süresince, çocukların ana ve babalarından olan alacakları için.
2. Vesayet süresince, vesayet altında bulunanların vasiden veya vesayet işlemleri sebebiyle Devletten olan alacakları için.
3. Evlilik devam ettiği sürece, eşlerin diğerinden olan alacakları için.
4. Hizmet ilişkisi süresince, ev hizmetlilerinin onları çalıştıranlardan olan alacakları için.
5. Borçlu, alacak üzerinde intifa hakkına sahip olduğu sürece.

6. Alacağı, Türk mahkemelerinde ileri sürme imkânının bulunmadığı sürece.

7. Alacaklı ve borçlu sıfatının aynı kişide birleşmesinde, birleşmenin ileride geçmişe etkili olarak ortadan kalkması durumunda, bu durumun ortaya çıkmasına kadar geçecek sürece.

Zamanaşımını durduran sebeplerin ortadan kalktığı günün bitiminde zamanaşımı işlemeye başlar veya durmadan önce başlamış olan işlemlerini sürdürür.

D. Zamanaşımının kesilmesi

I. Sebepleri

MADDE 154- Aşağıdaki durumlarda zamanaşımı kesilir:

1. Borçlu borcu ikrar etmişse, özellikle faiz ödemiş veya kısmen ifada bulunmuşsa ya da rehin vermiş veya kefil göstermişse.

2. Alacaklı, dava veya def'i yoluyla mahkemeye veya hakeme başvurmuşsa, icra takibinde bulunmuşsa ya da iflas masasına başvurmuşsa.

II. Birlikte borçlulara etkisi

MADDE 155- Zamanaşımı müteselsil borçlulardan veya bölünemeyen borcun borçlularından birine karşı kesilince, diğerlerine karşı da kesilmiş olur.

Zamanaşımı asıl borçluya karşı kesilince, kefile karşı da kesilmiş olur.

Zamanaşımı kefile karşı kesilince, asıl borçluya karşı kesilmiş olmaz.

III. Yeni sürenin başlaması

1. Borcun ikrar edilmesi veya karara bağlanması hâlinde

MADDE 156- Zamanaşımının kesilmesiyle, yeni bir süre işlemeye başlar.

Borç bir senetle ikrar edilmiş veya bir mahkeme ya da hakem kararına bağlanmış ise, yeni süre her zaman on yıldır.

2. Alacaklının fiili hâlinde

MADDE 157- Bir dava veya def'i yoluyla kesilmiş olan zamanaşımı, dava süresince tarafların yargılamaya ilişkin her işleminden veya hâkimin her kararından sonra yeniden işlemeye başlar.

Zamanaşımı, icra takibiyle kesilmişse, alacağın takibine ilişkin her işlemten sonra yeniden işlemeye başlar.

Zamanaşımı, iflas masasına başvurma sebebiyle kesilmişse, iflasa ilişkin hükümlere göre alacağın yeniden istenmesi imkânının doğumundan itibaren yeniden işlemeye başlar.

E. Davanın reddinde ek süre

MADDE 158- Dava veya def'i; mahkemenin yetkili veya görevli olmaması ya da düzeltilebilecek bir yanlışlık yapılması yahut vaktinden önce açılmış olması nedeniyle reddedilmiş olup da o arada zamanaşımı veya hak düşürücü süre dolmuşsa, alacaklı altmış günlük ek süre içinde haklarını kullanabilir.

F. Taşınır rehni ile güvenceye bağlanmış alacakta

MADDE 159- Alacağın bir taşınır rehniyle güvenceye bağlanmış olması, bu alacak için zamanaşımının işlemesine engel olmaz; bununla birlikte alacaklının, hakkını rehinden alma yetkisi devam eder.

G. Zamanaşımından feragat**MADDE 160-** Zamanaşımından önceden feragat edilemez.

Müteselsil borçlulardan birinin feragat etmiş olması, diğerlerine karşı ileri sürülemez.

Bölünemez bir borcun borçlularından birinin feragat etmiş olması durumunda da aynı hüküm uygulanır.

Asıl borçlunun feragati de kefile karşı ileri sürülemez.

H. İleri sürülmesi**MADDE 161-** Zamanaşımı ileri sürülmedikçe, hâkim bunu kendiliğinden göz önüne alamaz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Borç İlişkilerinde Özel Durumlar
BİRİNCİ AYIRIM
Teselsül

A. Müteselsil borçluluk**I. Doğuşu****MADDE 162-** Birden çok borçludan her biri, alacaklıya karşı borcun tamamından sorumlu olmayı kabul ettiğini bildirirse, müteselsil borçluluk doğar.

Böyle bir bildirim yoksa, müteselsil borçluluk ancak kanunda öngörülen hâllerde doğar.

II. Dış ilişki**1. Hükümleri****a. Borçluların sorumluluğu****MADDE 163-** Alacaklı, borcun tamamının veya bir kısmının ifasını, dilerse borçluların hepsinden, dilerse yalnız birinden isteyebilir.

Borçluların sorumluluğu, borcun tamamı ödeninceye kadar devam eder.

b. Borçluların savunmaları**MADDE 164-** Müteselsil borçlulardan biri, alacaklıya karşı, ancak onunla kendi arasındaki kişisel ilişkilerden veya müteselsil borcun sebep ya da konusundan doğan def'i ve itirazları ileri sürebilir.

Müteselsil borçlulardan biri ortak def'i ve itirazları ileri sürmezse, diğerlerine karşı sorumlu olur.

c. Borçluların bireysel davranışı**MADDE 165-** Kanun veya sözleşme ile aksi belirlenmedikçe, borçlulardan biri kendi davranışıyla diğer borçluların durumunu ağırlaştıramaz.**2. Borcun sona ermesi****MADDE 166-** Borçlulardan biri, ifa veya takasla borcun tamamını veya bir kısmını sona erdirmişse, bu oranda diğer borçluları da borçtan kurtarmış olur.

Borçlulardan biri, alacaklıya ifada bulunmaksızın borçtan kurtulmuşsa, diğer borçlular bundan, ancak durumun veya borcun niteliğinin elverdiği ölçüde yararlanabilirler.

Alacaklının borçlulardan biriyle yaptığı ibra sözleşmesi, diğer borçluları da ibra edilen borçlunun iç ilişkideki borca katılma payı oranında borçtan kurtarır.

III. İç ilişki

1. Paylaşım

MADDE 167- Aksi kararlaştırılmadıkça veya borçlular arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinden anlaşılmadıkça, borçlulardan her biri, alacaklıya yapılan ifadan, birbirlerine karşı eşit paylarla sorumludurlar.

Kendisine düşen paydan fazla ifade bulunan borçlunun, ödediği fazla miktarı diğer borçlulardan isteme hakkı vardır. Bu durumda borçlu, her bir borçluya ancak payı oranında rücu edebilir.

Borçlulardan birinden alınamayan miktarı, diğer borçlular eşit olarak üstlenmekle yükümlüdürler.

2. Alacaklıya halef olma

MADDE 168- Diğerlerine rücu hakkına sahip olan borçlulardan her biri, ifa ettiği miktar oranında alacaklının haklarına halef olur.

Alacaklı diğerlerinin zararına olarak borçlulardan birinin durumunu iyileştirirse, bunun sonuçlarına katlanır.

B. Müteselsil alacaklılık

MADDE 169- Müteselsil alacaklılık, borçlunun, alacaklılardan her birine borcun tamamını isteme hakkını tanıdığı veya kanunun belirlediği durumlarda doğar.

Borçlu, alacaklılardan birine yaptığı ifayla, bütün alacaklılara karşı borcundan kurtulmuş olur.

Alacaklılardan birinin icraya veya mahkemeye başvurmuş olduğu kendisine bildirilmedikçe, borçlu onlardan dilediği birine ifade bulunabilir.

Aksi kararlaştırılmadıkça veya alacaklılar arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinden anlaşılmadıkça, alacaklılardan her birinin edim üzerindeki hakları eşittir.

Kendisine düşen paydan fazlasını elde eden alacaklı, bu fazlalığı payını alamamış olan diğer alacaklılara ödemekle yükümlüdür.

İKİNCİ AYIRIM

Koşullar

A. Geciktirici koşul

1. Genel olarak

MADDE 170- Bir sözleşmenin hüküm ifade etmesi, gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen bir olguya bırakılmışsa, sözleşme geciktirici koşula bağlanmış olur.

Aksi kararlaştırılmamışsa, geciktirici koşula bağlı sözleşme, ancak koşulun gerçekleştiği andan başlayarak hüküm ifade eder.

II. Koşulun askıda olduğu sıradaki durum

MADDE 171- Koşul gerçekleşinceye kadar borçlu, borcun gereği gibi ifasını engelleyecek her türlü davranıştan kaçınmakla yükümlüdür.

Koşula bağlı hakkı tehlikeye düşürülen alacaklı, alacağı koşula bağlı olmayan alacaklıların haklarını korumak üzere başvurabilecekleri önlemleri alabilir.

Koşulun gerçekleşmesinden önce yapılan tasarruflar, koşulun hükümlerini zedelediği oranda geçersiz olur.

III. Koşul gerçekleşinceye kadar elde edilen yararlar

MADDE 172- Borcun konusunu oluşturan şey, koşulun gerçekleşmesinden önce kendisine verilen alacaklı, koşul gerçekleşirse, koşulun gerçekleşmesine kadar elde ettiği yararların sahibi olur.

Koşul gerçekleşmezse alacaklı, elde ettiği yararları geri vermekle yükümlüdür.

B. Bozucu koşul

MADDE 173- Sona ermesi önceden gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen bir olguya bırakılan sözleşme, bozucu koşula bağlanmış olur.

Bozucu koşula bağlanmış sözleşmenin hükümleri, koşulun gerçekleştiği anda ortadan kalkar.

Aksi kararlaştırılmadıkça veya işin niteliğinden anlaşılmadıkça sona erme, geçmişe etkili olmaz.

C. Ortak hükümler

I. Koşulun gerçekleşmesi

MADDE 174- Koşul, taraflardan birinin bizzat yerine getirmesi gerekli bir davranış değilse, o tarafın ölümü hâlinde mirasçısı onun yerine geçebilir.

II. Dürüstlük kurallarına aykırı engelleme

MADDE 175- Taraflardan biri, koşulun gerçekleşmesine dürüstlük kurallarına aykırı olarak engel olursa, koşul gerçekleşmiş sayılır.

Taraflardan biri, koşulun gerçekleşmesini dürüstlük kurallarına aykırı biçimde sağlarsa, koşul gerçekleşmemiş sayılır.

III. Yasak koşullar

MADDE 176- Bir koşul, hukuka veya ahlaka aykırı bir yapma veya yapmama fiilini sağlamak amacıyla konulmuşsa, bu koşula bağlı hukuki işlem kesin olarak hükümsüzdür.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

Bağlanma Parası, Cayma Parası ve Ceza Koşulu

A. Bağlanma parası

MADDE 177- Sözleşme yapılırken bir kimsenin vermiş olduğu bir miktar para, cayma parası olarak değil sözleşmenin yapıldığına kanıt olarak verilmiş sayılır.

Aksine sözleşme veya yerel âdet olmadıkça, bağlanma parası esas alacaktan düşülür.

B. Cayma parası

MADDE 178- Cayma parası kararlaştırılmışsa, taraflardan her biri sözleşmeden caymaya yetkili sayılır; bu durumda parayı vermiş olan cayarsa verdiğini bırakır; almış olan cayarsa aldığı iki katını geri verir.

C. Ceza koşulu**I. Alacaklının hakları****1. Cezanın sözleşmenin ifası ile ilişkisi**

MADDE 179- Bir sözleşmenin hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi durumu için bir ceza kararlaştırılmışsa, aksi sözleşmeden anlaşılmadıkça alacaklı, ya borcun ya da cezanın ifasını isteyebilir.

Ceza, borcun belirlenen zaman veya yerde ifa edilmemesi durumu için kararlaştırılmışsa alacaklı, hakkından açıkça feragat etmiş veya ifayı çekincesiz olarak kabul etmiş olmadıkça, asıl borçla birlikte cezanın ifasını da isteyebilir.

Borçlunun, kararlaştırılan cezayı ifa ederek sözleşmeyi, dönme veya fesih suretiyle sona erdirmeye yetkili olduğunu ispat etme hakkı saklıdır.

2. Ceza ile zarar arasındaki ilişki

MADDE 180- Alacaklı hiçbir zarara uğramamış olsa bile, kararlaştırılan cezanın ifası gerekir.

Alacaklının uğradığı zarar kararlaştırılan ceza tutarını aşıyorsa alacaklı, borçlunun kusuru bulunduğunu ispat etmedikçe aşan miktarı isteyemez.

3. Kısmi ifanın yanması

MADDE 181- Ceza koşuluna ilişkin hükümler, dönme durumunda ifa edilmiş olan kısmın alacaklıya kalacağını öngören sözleşmelere de uygulanır.

Taksitle satışa ilişkin hükümler saklıdır.

II. Cezanın miktarı, geçersizliği ve indirilmesi

MADDE 182- Taraflar, cezanın miktarını serbestçe belirleyebilirler.

Asıl borç herhangi bir sebeple geçersiz ise veya aksi kararlaştırılmadıkça sonradan borçlunun sorumlu tutulamayacağı bir sebeple imkânsız hâle gelmişse, cezanın ifası istenemez. Ceza koşulunun geçersiz olması veya borçlunun sorumlu tutulamayacağı bir sebeple sonradan imkânsız hâle gelmesi, asıl borcun geçerliliğini etkilemez.

Hâkim, aşırı gördüğü ceza koşulunu kendiliğinden indirir.

BEŞİNCİ BÖLÜM**Borç İlişkilerinde Taraf Değişiklikleri****BİRİNCİ AYIRIM****Alacağın Devri****A. Koşulları****I. İradi devir****1. Genel olarak**

MADDE 183- Kanun, sözleşme veya işin niteliği engel olmadıkça alacaklı, borçlunun rızasını aramaksızın alacağını üçüncü bir kişiye devredebilir.

Borçlu, devir yasağı içermeyen yazılı bir borç tanımına güvenerek alacağı devralmış olan üçüncü kişiye karşı, alacağın devredilemeyeceğinin kararlaştırılmış bulunduğu savunmasını ileri sürer.

2. Şekli

MADDE 184- Alacağın devrinin geçerliliği, yazılı şekilde yapılmış olmasına bağlıdır.

Alacağın devri sözü verme, şekle bağlı değildir.

II. Yasal veya yargısal devir ve etkisi

MADDE 185- Alacağın devri kanun veya mahkeme kararı gereğince gerçekleşmişse, bu devir özel bir şekle ve önceki alacaklının rızasını açıklamasına gerek olmaksızın, üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir.

B. Devrin hükümleri

1. Borçlunun durumu

1. İyiniyetle yapılan ifa

MADDE 186- Borçlu, alacağın devredildiği, devreden veya devralan tarafından kendisine bildirilmemişse, önceki alacaklıya; alacak birkaç kez devredilmişse, son devralan yerine önceki devralanlardan birine iyiniyetle ifada bulunarak borcundan kurtulur.

2. İfadan kaçınma ve tevdi

MADDE 187- Kime ait olduğu çekişmeli bulunan bir alacağın borçlusu, ifadan kaçınabilir ve alacağın konusunu hâkim tarafından belirlenen yere tevdi etmekle borçtan kurtulur.

Borçlu, alacağın çekişmeli olduğunu bildiği hâlde ifada bulunursa, bundan doğacak sonuçlardan sorumlu olur.

Dava konusu olan çekişme mahkemece henüz sonuca bağlanmamış ve borç da muaccel ise, taraflardan her biri borçluyu, edimi tevdi etmeye zorlayabilir.

3. Borçluya ait savunmalar

MADDE 188- Borçlu, devri öğrendiği sırada devredene karşı sahip olduğu savunmaları, devralana karşı da ileri sürebilir.

Borçlu, devri öğrendiği anda muaccel olmayan alacağını, devredilen alacaktan önce veya onunla aynı anda muaccel olması koşuluyla borcu ile takas edebilir.

II. Öncelik hakları ve bağlı hakların geçişi

MADDE 189- Alacağın devri ile devredenin kişiliğine özgü olanlar dışındaki öncelik hakları ve bağlı haklar da devralana geçer.

Asıl alacakla birlikte işlemiş faizler de devredilmiş sayılır.

III. Senet ve belgelerin teslimi ve bilgi verilmesi

MADDE 190- Devreden, devralana alacak senedi ile elinde bulunan ispatla ilgili diğer belgeleri teslim etmek ve alacağını ileri sürebilmesi için gerekli bilgileri vermekle yükümlüdür.

IV. Garanti

1. Genel olarak

MADDE 191- Alacak, bir edim karşılığında devredilmişse devreden, devir sırasında alacağın varlığını ve borçlunun ödeme gücüne sahip olduğunu garanti etmiş olur.

Alacak bir edim karşılığı olmaksızın devredilmiş ya da kanun gereğince başkasına geçmişse, devreden veya önceki alacaklı, alacağın varlığından ve borçlunun ödeme gücünden sorumlu değildir.

2. İfaya yönelik devir

MADDE 192- Alacaklı, alacağını borcu ifaya yönelik olarak devretmekle birlikte borca mahsup edilecek miktarı belirlememişse devralan, ancak borçludan aldığı veya gereken özeni gösterseydi alabilecek olduğu miktarı, kendi alacağına mahsup etmek zorundadır.

3. Sorumluluğun kapsamı

MADDE 193- Devralan garanti ile yükümlü olan devredenden aşağıdaki istemlerde bulunabilir:

1. İfa ettiği karşı edimin faizi ile birlikte geri verilmesini.
2. Devrin sebep olduğu giderleri.
3. Borçluya karşı devraldığı alacağı elde etmek için yaptığı ve sonuçsuz girişimlerin yol açtığı giderleri.
4. Devreden kusursuzluğunu ispat etmedikçe uğradığı diğer zararlarını.

C. Özel hükümlerin saklılığı

MADDE 194- Bazı hakların devrine özgü olarak kanunla konulmuş bulunan hükümler saklıdır.

İKİNCİ AYIRIM

Borcun Üstlenilmesi

A. İç üstlenme sözleşmesi

MADDE 195- Borçlu ile iç üstlenme sözleşmesi yapan kişi, borcu bizzat ifa ederek veya alacaklının rızasıyla borcu üstlenerek, borçluyu borcundan kurtarma yükümlülüğü altına girmiş olur.

Borçlu, iç üstlenme sözleşmesinden doğan borçlarını ifa etmedikçe, diğer taraftan yükümlülüğünü yerine getirmesini isteyemez.

Borçlu, borcundan kurtarılmamışsa, diğer taraftan güvence isteyebilir.

B. Dış üstlenme sözleşmesi

I. Öneri ve kabul

MADDE 196- Borçlunun yerine yenisinin geçmesi ve borcundan kurtarılması, borcu üstlenen ile alacaklı arasında yapılacak sözleşmeyle olur.

İç üstlenme sözleşmesinin, üstlenen veya onun izni ile borçlu tarafından alacaklıya bildirilmesi, dış üstlenme sözleşmesinin yapılmasına ilişkin öneri anlamına gelir.

Alacaklının kabulü açık veya örtülü olabilir. Alacaklı, çekince ileri sürmeksizin üstlenenin ifasını kabul eder veya onun borçlu sıfatı ile yaptığı diğer herhangi bir işleme rıza gösterirse, borcun üstlenilmesini kabul etmiş sayılır.

II. Önerinin bağlayıcılığı

MADDE 197- Borcun üstlenilmesine ilişkin öneri alacaklı tarafından her zaman kabul edilebilir. Ancak, üstlenen veya önceki borçlu, kabul için bir süre koyabilir. Alacaklı bu sürenin bitimine kadar susarsa, öneri reddedilmiş sayılır.

Önerinin alacaklı tarafından kabul edilmesinden önce yeni bir iç üstlenme sözleşmesi yapılır ve bu ikinci üstlenmeye ilişkin olarak alacaklıya öneride bulunulursa, ilk öneride bulunan, önerisi ile bağlı olmaktan kurtulur.

C. Borçlunun değişmesinin sonuçları

I. Bağlı hak ve borçlar

MADDE 198- Borçlu değişmiş olsa bile, alacaklının borçlunun kişiliğine özgü olanlar dışındaki bağlı hakları saklı kalır.

Bununla birlikte borcun güvencesi olarak rehin veren üçüncü kişinin ve kefilin sorumlulukları, ancak onların borcun üstlenilmesine yazılı olarak rıza göstermeleri hâlinde devam eder.

II. Savunmalar

MADDE 199- Üstlenilen borca ilişkin savunmaları ileri sürme hakkı, yeni borçluya geçer.

Dış üstlenme sözleşmesinden aksi anlaşılmadıkça yeni borçlu, alacaklıya karşı önceki borçlunun ileri sürebileceği kişisel savunmalarda bulunamaz.

Yeni borçlu, iç üstlenme sözleşmesinden kaynaklanan savunmaları alacaklıya karşı ileri süremez.

D. Sözleşmenin hükümsüzlüğü

MADDE 200- Dış üstlenme sözleşmesi hükümsüz hâle gelirse, iyiniyetli üçüncü kişilerin hakları saklı kalmak üzere, eski borç bütün bağlı borçlarıyla birlikte varlığını sürdürür.

Bundan başka, borcu üstlenen üstlenme sözleşmesinin hükümsüz hâle gelmesinde ve alacaklının zarara uğramasında kendisine bir kusur yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe alacaklı, önceden sağlanmış güvenceyi yitirmesi yüzünden veya başka herhangi bir sebeple uğradığı zararın giderilmesini üstlenenden isteyebilir.

E. Borca katılma

MADDE 201- Borca katılma, mevcut bir borca borçlunun yanında yer almak üzere, katılan ile alacaklı arasında yapılan ve katılanın, borçlu ile birlikte borçtan sorumlu olması sonucunu doğuran bir sözleşmedir.

Borca katılan ile borçlu, alacaklıya karşı müteselsilen sorumlu olurlar.

F. Malvarlığının veya işletmenin devralınması

MADDE 202- Bir malvarlığını veya bir işletmeyi aktif ve pasifleri ile birlikte devralan, bunu alacaklılara bildirdiği veya ticari işletmeler için Ticaret Sicili Gazetesinde, diğerleri için Türkiye genelinde dağıtımı yapılan gazetelerden birinde yayımlanacak ilanla duyurduğu tarihten başlayarak, onlara karşı malvarlığındaki veya işletmedeki borçlardan sorumlu olur.

Bununla birlikte, iki yıl süreyle önceki borçlu da devralanla birlikte müteselsil borçlu olarak sorumlu kalır. Bu süre, muaccel borçlar için, bildirme veya duyuru tarihinden; daha sonra muaccel olacak borçlar için ise, muacceliyet tarihinden işlemeye başlar.

Borçların bu yoldan üstlenilmesinin sonuçları, dış üstlenme sözleşmesinden doğan sonuçlarla özdeşir.

Bildirme veya ilanla duyurma yükümlülüğü devralan tarafından yerine getirilmedikçe, ikinci fıkrada öngörülen iki yıllık süre işlemeye başlamaz.

G. İşletmelerin birleşmesi ve şekil değiştirmesi

MADDE 203- Bir işletme, başka bir işletme ile aktif ve pasiflerin karşılıklı olarak devralınması ya da birinin diğerine katılması yoluyla birleştirilirse, her iki işletmenin alacaklıları, bir malvarlığının devralınmasından doğan haklara sahip olup, bütün alacaklarını yeni işletmeden alabilirler.

Bir tek kişiye ait olup da, kolektif veya komandit ortaklık hâline dönüştürülen bir işletmenin borçları hakkında da aynı hüküm uygulanır.

H. Özel hükümlerin saklılığı

MADDE 204- Mirasın paylaşılması ve rehinli taşınmazların devri konusundaki borcun üstlenilmesine ilişkin özel hükümler saklıdır.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

Sözleşmenin Devri ve Sözleşmeye Katılma

A. Sözleşmenin devri

MADDE 205- Sözleşmenin devri, sözleşmeyi devralan ile devreden ve sözleşmede kalan taraf arasında yapılan ve devreden bu sözleşmeden doğan taraf olma sıfatı ile birlikte bütün hak ve borçlarını devralana geçiren bir anlaşmadır.

Sözleşmeyi devralan ile devreden arasında yapılan ve sözleşmede kalan diğer tarafça önceden verilen izne dayanan veya sonradan onaylanan anlaşma da, sözleşmenin devri hükümlerine tabidir.

Sözleşmenin devrinin geçerliliği, devredilen sözleşmenin şekline bağlıdır.

Kanundan doğan halefiyet hâlleri ile diğer özel hükümler saklıdır.

B. Sözleşmeye katılma

MADDE 206- Sözleşmeye katılma, mevcut bir sözleşmeye taraflardan birinin yanında yer almak üzere, katılan ile bu sözleşmenin tarafları arasında yapılan ve katılanın, yanında yer aldığı tarafla birlikte, onun hak ve borçlarına sahip olması sonucunu doğuran bir anlaşmadır.

Anlaşmada aksi kararlaştırılmamışsa, sözleşmeye katılan ile yanında yer aldığı taraf, sözleşmenin diğer tarafına karşı müteselsilen alacaklı ve borçlu olurlar.

Sözleşmeye katılmanın geçerliliği, katılma konusu sözleşmenin şekline bağlıdır.

İKİNCİ KISIM

Özel Borç İlişkileri

BİRİNCİ BÖLÜM

Satış Sözleşmesi

BİRİNCİ AYIRIM

Genel Hükümler

A. Tanımı ve hükümleri

MADDE 207- Satış sözleşmesi, satıcının, satılanın zilyetlik ve mülkiyetini alıcıya devretme, alıcının ise buna karşılık bir bedel ödeme borcunu üstlendiği sözleşmedir.

Sözleşme ile aksi kararlaştırılmadıkça veya aksine bir âdet bulunmadıkça, satıcı ve alıcı borçlarını aynı anda ifa etmekle yükümlüdürler.

Durum ve koşullara göre belirlenmesi mümkün olan bedel, kararlaştırılmış bedel hükmündedir.

B. Yarar ve hasar

MADDE 208- Kanundan, durumun gereğinden veya sözleşmede öngörülen özel koşullardan doğan ayırık hâller dışında, satılanın yarar ve hasarı; taşınır satışlarında zilyetliğin devri, taşınmaz satışlarında ise tescil anına kadar satıcıya aittir.

Taşınır satışlarında, alıcının satılanın zilyetliğini devralmada temerrüde düşmesi durumunda zilyetliğin devri gerçekleşmişçesine satılanın yarar ve hasarı alıcıya geçer.

Satıcı alıcının isteği üzerine satılanı ifa yerinden başka bir yere gönderirse, yarar ve hasar, satılanın taşıyıcıya teslim edildiği anda alıcıya geçer.

İKİNCİ AYIRIM**Taşınır Satışı****A. Konusu**

MADDE 209- Taşınır satışı, Türk Medenî Kanunu uyarınca taşınmaz sayılanlar dışında kalan ve diğer kanunlarda taşınır olarak belirtilen şeylerin satışudur.

Ürünler, bir yapının yıkıntıları ve taş ocağından çıkarılacak taşlar gibi, taşınmazdan ayrıldıktan sonra mülkiyeti devredilecek bütünleyici parçaların satılması da taşınır satışudur.

B. Satıcının borçları**1. Zilyetliğin devri****1. Kural**

MADDE 210- Satıcı, satılanın mülkiyetini geçirmek amacıyla, zilyetliğini alıcıya devretmekle yükümlüdür.

2. Devir ve taşıma giderleri

MADDE 211- Aksine sözleşme veya âdet yoksa, ölçme ve tartma gibi devir giderleri satıcıya, satılanı devralmak üzere yapılan giderler ve satılanın ifa yerinden başka yere taşınması gerektiğinde, taşıma giderleri alıcıya aittir.

Gidersiz devir kararlaştırılmışsa, satıcı taşıma giderlerini üstlenmiş sayılır.

Liman ve gümrük giderleri olmaksızın devir kararlaştırılmışsa satıcı, dış satım, transit ve dış alım vergilerini üstlenmiş sayılır; ancak satılanın alıcı tarafından devralındığı sırada ödenmiş olan tüketim vergilerini üstlenmiş sayılmaz.

3. Satıcının temerrüdü**a. Kural ve ayırık durum**

MADDE 212- Satıcının temerrüdü hâlinde, borçlunun temerrüdüne ilişkin genel hükümler uygulanır.

Zilyetliğin devri için belirli bir süre konulmuş olan ticari satışlarda, satıcı temerrüde düşerse alıcının, devir isteminden vazgeçerek borcun ifa edilmemesinden doğan zararının giderilmesini istediği kabul edilir.

Alıcı, satılanın devredilmesini isteme niyetinde ise, belirlenen sürenin bitiminde bunu satıcıya hemen bildirmek zorundadır.

b. Giderim borcu ve kapsamı

MADDE 213- Borcunu ifa etmeyen satıcı, alıcının bu yüzden uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür.

Satıcı borcunu ifa etmezse alıcı, satış bedeli ile kendisine devredilmeyen satılanın yerine, bir başkasını satın almak için dürüstlük kurallarına uygun olarak ödediği bedel arasındaki farka göre hesaplanacak zararın giderilmesini isteyebilir.

Satılan, borsada kayıtlı veya piyasa fiyatı bulunan mallardan ise alıcı, onun yerine bir başkasını satın alma zorunda olmaksızın, satış bedeli ile belirlenmiş ifa günündeki piyasa fiyatı arasındaki farka göre hesaplanacak zararın giderilmesini isteyebilir.

II. Zapttan sorumluluk

1. Konusu

MADDE 214- Satış sözleşmesinin kurulduğu sırada var olan bir hak dolayısıyla, satılanın tamamı veya bir kısmı bir üçüncü kişi tarafından alıcının elinden alınırsa satıcı, bundan dolayı alıcıya karşı sorumlu olur.

Alıcı, elinden alınma tehlikesini sözleşmenin kurulduğu sırada biliyor idiyse satıcı, ayrıca üstlenmiş olmadıkça bundan dolayı sorumlu olmaz.

Satıcı, üçüncü kişinin hakkını gizlemişse, sorumluluğunu kaldırma veya sınırlama konusunda yapılmış olan anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.

2. Yargılama usulü

a. Davanın bildirimi

MADDE 215- Satılanın elinden alınması tehlikesi ile karşılaşan alıcı, kendisine karşı açılan davayı satıcıya bildirdiği zaman satıcı, durumun gereğine göre ve yargılama usulü uyarınca ya alıcının yanında davaya katılmak ya da alıcı yerine geçerek üçüncü kişiye karşı davayı takip etmek ve savunmak zorundadır.

Bildirme, davaya katılmaya ve savunmaya elverişli bir zamanda yapılmışsa, alıcının aleyhinde verilen hüküm, onun ağır kusuru yüzünden verildiği ispat edilmedikçe, satıcı için de sonuç doğurur.

Dava, kendisine yüklenilemeyen sebeplerden dolayı satıcıya bildirilmemişse satıcı, zamanında bildirilmiş olsaydı daha elverişli bir hüküm elde edilebileceğini ispatladığı ölçüde sorumluluktan kurtulur.

b. Mahkeme kararı olmaksızın satılanı verme

MADDE 216- Satıcının zapttan sorumluluğu aşağıdaki hâllerde devam eder:

1. Alıcı, bir mahkeme kararı beklemeksizin üçüncü kişinin hakkını dürüstlük kurallarına uygun olarak tanımış ve satılanı ona vermişse.

2. Alıcı, üçüncü kişinin kendisine karşı dava açmasını beklemeden, satıcıyı satılan üzerindeki hak iddiasına ilişkin uyuşmazlığı dava yoluyla çözümlemesi, aksi takdirde tahkim yoluna başvuracağı konusunda gecikmeksizin uyarılmış ve bundan sonuç alamadığı için tahkim yoluna başvurmuşsa.

Satıcının sorumluluğu, alıcının satılanı üçüncü kişiye vermekle yükümlü olduğunu ispat etmesi durumunda da devam eder.

3. Alıcının hakları

a. Tam zapt hâlinde

MADDE 217- Satılanın tamamı alıcının elinden alınmışsa, satış sözleşmesi kendiliğinden sona ermiş sayılır ve alıcı satıcıdan aşağıdaki istemlerde bulunabilir:

1. Satılardan elde ettiği veya elde etmeyi ihmal eylediği ürünlerin değeri indirilerek, ödemiş olduğu satış bedelinin faizi ile birlikte geri verilmesini.

2. Satılanı elinden alan üçüncü kişiden isteyemeyeceği giderleri.
3. Davayı satıcıya bildirmekle kaçınılabilecek olanlar dışında kalan bütün yargılama giderleri ile yargılama dışındaki giderleri.
4. Satılanın tamamen elinden alınması yüzünden doğrudan doğruya uğradığı diğer zararları.

Satıcı, kendisine hiçbir kusur yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alıcının satılanın elinden alınması yüzünden uğramış olduğu diğer zararları da gidermekle yükümlüdür.

b. Kısmi zapt hâlinde

MADDE 218- Satılanın bir kısmı elinden alınmış veya satılan sınırlı aynı bir hakla yüklenmişse alıcı, sadece bu yüzden uğradığı zararın giderilmesini isteyebilir.

Ancak alıcının, satılana bu durumu bilseydi onu satın almayacağı durum ve koşullardan anlaşıyorsa, alıcı hâkimden sözleşmenin sona ermesine karar vermesini isteyebilir. Bu durumda alıcı, satılanın elinde kalmış olan kısmını o zamana kadar elde etmiş olduğu yararlarla birlikte, satıcıya geri vermekle yükümlüdür.

III. Ayıptan sorumluluk

1. Konusu

a. Genel olarak

MADDE 219- Satıcı, alıcıya karşı herhangi bir surette bildirdiği niteliklerin satılarda bulunmaması sebebiyle sorumlu olduğu gibi, nitelik veya niteliği etkileyen niceliğine aykırı olan, kullanım amacı bakımından değerini ve alıcının ondan beklediği faydaları ortadan kaldıran veya önemli ölçüde azaltan maddi, hukuki ya da ekonomik ayıpların bulunmasından da sorumlu olur.

Satıcı, bu ayıpların varlığını bilmese bile onlardan sorumludur.

b. Hayvan satışında

MADDE 220- Hayvan satışında satıcı, yazılı olarak üstlenmedikçe veya ağır kusuru olmadıkça ayıptan sorumlu olmaz.

2. Sorumsuzluk anlaşması

MADDE 221- Satıcı satılanı ayıplı olarak devretmekte ağır kusurlu ise, ayıptan sorumluluğunu kaldıran veya sınırlayan her anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.

3. Alıcının bildiği ayıplar

MADDE 222- Satıcı, satış sözleşmesinin kurulduğu sırada alıcı tarafından bilinen ayıplardan sorumlu değildir.

Satıcı, alıcının satılanı yeterince gözden geçirmekle görebileceği ayıplardan da, ancak böyle bir ayıbın bulunmadığını ayrıca üstlenmişse sorumlu olur.

4. Gözden geçirme ve satıcıya bildirme

a. Genel olarak

MADDE 223- Alıcı, devraldığı satılanın durumunu işlerin olağan akışına göre imkân bulunur bulunmaz gözden geçirmek ve satılarda satıcının sorumluluğunu gerektiren bir ayıp görürse, bunu uygun bir süre içinde ona bildirmek zorundadır.

Alıcı gözden geçirmeyi ve bildirimde bulunmayı ihmal ederse, satılanı kabul etmiş sayılır. Ancak, satılarda olağan bir gözden geçirmeyle ortaya çıkarılamayacak bir ayıp bulunması hâlinde, bu hüküm uygulanmaz. Bu tür bir ayıbın bulunduğu sonradan anlaşılırsa, hemen satıcıya bildirilmelidir; bildirilmezse satılan bu ayıpla birlikte kabul edilmiş sayılır.

b. Hayvan satışında

MADDE 224- Hayvan satışında satıcının sorumlu olacağı süre yazılı olarak belirlenmemiş ve ayıp da hayvanın gebeliğine ilişkin değilse satıcı, ancak ayıbın devrin yapıldığı veya alıcının devralmada temerrüdünün gerçekleştiği günden başlayarak dokuz gün içinde kendisine bildirilmesi ve ayrıca, hayvanın bilirkişilerce gözden geçirilmesinin aynı süre içinde yetkili makamdan istenmesi hâlinde sorumlu olur.

5. Satıcının ağır kusurunun sonuçları

MADDE 225- Ağır kusurlu olan satıcı, satılardaki ayıbın kendisine süresinde bildirilmemiş olduğunu ileri sürerek sorumluluktan kısmen de olsa kurtulamaz.

Satıcılığı meslek edinmiş kişilerin bilmesi gereken ayıplar bakımından da aynı hüküm geçerlidir.

6. Satılanın başka yerden gönderilmesi

MADDE 226- Başka yerden gönderilen satılanın ayıplı olduğunu ileri süren alıcı, bulunduğu yerde satıcının temsilcisi yoksa, satılanın korunması için gerekli önlemleri geçici olarak almakla yükümlüdür. Alıcı, ayıplı olduğunu ileri sürdüğü satılanın korunması için gerekli önlemleri almaksızın onu satıcıya geri gönderemez.

Alıcı, satılanın durumunu gecikmeksizin usulüne göre tespit ettirmekle yükümlüdür. Bunu yaptırmazsa, ileri sürdüğü ayıbın, satılanın kendisine ulaştığı zamanda var olduğunu ispat yükü alıcıya düşer.

Satılanın kısa zamanda bozulma tehlikesi varsa, alıcı onu bulunduğu yerdeki mahkeme aracılığıyla sattırmaya yetkili, hatta satıcının yararı gerektiriyorsa sattırmakla yükümlüdür. Alıcı, durumu satıcıya en kısa zamanda bildirmezse, bundan doğan zarardan sorumlu olur.

7. Alıcının seçimlik hakları

a. Genel olarak

MADDE 227- Satıcının satılanın ayıplarından sorumlu olduğu hâllerde alıcı, aşağıdaki seçimlik haklardan birini kullanabilir:

1. Satılanı geri vermeye hazır olduğunu bildirerek sözleşmeden dönme.
2. Satılanı alıkoyup ayıp oranında satış bedelinde indirim isteme.
3. Aşırı bir masrafı gerektirmediği takdirde, bütün masrafları satıcıya ait olmak üzere satılanın ücretsiz onarılmasını isteme.

4. İmkân varsa, satılanın ayıpsız bir benzeri ile değiştirilmesini isteme.

Alıcının genel hükümlere göre tazminat isteme hakkı saklıdır.

Satıcı, alıcıya aynı malın ayıpsız bir benzerini hemen vererek ve uğradığı zararın tamamını gidererek seçimlik haklarını kullanmasını önleyebilir.

Alıcının, sözleşmeden dönme hakkını kullanması hâlinde, durum bunu haklı göstermiyorsa hâkim, satılanın onarılmasına veya satış bedelinin indirilmesine karar verebilir.

Satılanın değerindeki eksiklik satış bedeline çok yakın ise alıcı, ancak sözleşmeden dönme veya satılanın ayıpsız bir benzeriyle değiştirilmesini isteme haklarından birini kullanabilir.

b. Satılanın yok olması veya ağır biçimde zarara uğraması

MADDE 228- Alıcıya ayıplı olarak devredilmiş olan satılanın ayıptan, beklenmedik hâlden veya mücbir sebepten dolayı yok olması veya ağır biçimde zarara uğraması, alıcının sözleşmeden dönme hakkını kullanmasını engellemez. Bu durumda alıcı, satılandan elinde ne kalmışsa onu geri vermekle yükümlüdür.

Satılan alıcıya yüklenebilen bir sebep yüzünden yok olmuşsa veya alıcı onu başkasına devretmişse ya da biçimini değiştirmişse alıcı, ancak değerindeki eksiklik karşılığının satış bedelinden indirilmesini isteyebilir.

8. Dönmenin sonuçları

a. Genel olarak

MADDE 229- Satış sözleşmesinden dönen alıcı, satılanı, ondan elde ettiği yararları ile birlikte satıcıya geri vermekle yükümlüdür. Buna karşılık alıcı da, satıcıdan aşağıdaki istemlerde bulunabilir:

1. Ödemiş olduğu satış bedelinin, faiziyle birlikte geri verilmesi.
 2. Satılanın tamamen zaptında olduğu gibi, yargılama giderleri ile satılan için yapmış olduğu giderlerin ödenmesi.
 3. Ayıplı maldan doğan doğrudan zararının giderilmesi.
- Satıcı, kendisine hiçbir kusur yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alıcının diğer zararlarını da gidermekle yükümlüdür.

b. Birden çok mal satışında

MADDE 230- Birden çok mal veya birden çok parçadan oluşan bir mal, birlikte satılmış olup da bunlardan bazıları ayıplı çıkarsa, dönme hakkı bunlardan ancak ayıplı çıkanlar için kullanılabilir. Ancak, alıcıya veya satıcıya önemli bir zarar vermeksizin ayıplı parçanın diğerinden ayrılmasına imkân yoksa, dönme hakkının satılanın tamamını kapsamaması zorunludur.

Satılanın aslı için satıştan dönülmesi, ayrı satış bedeli gösterilerek satılmış olsalar bile, eklentilerini de kapsar; fakat eklentiler için dönme, satılanın aslını kapsamaz.

9. Zamanaşımı

MADDE 231- Satıcı daha uzun bir süre için üstlenmiş olmadıkça, satılanın ayıbından doğan sorumluluğa ilişkin her türlü dava, satılandaki ayıp daha sonra ortaya çıksa bile, satılanın alıcıya devrinden başlayarak iki yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Alıcının satılanın kendisine devrinden başlayarak iki yıl içinde bildirdiği ayıptan doğan def'i hakkı, bu sürenin geçmiş olmasıyla ortadan kalkmaz.

Satıcı, satılanı ayıplı olarak devretmekte ağır kusurlu ise, iki yıllık zamanaşımı süresinden yararlanamaz.

C. Alıcının borçları

1. Satış bedelinin ödenmesi ve satılanın devralınması

MADDE 232- Alıcı, satış sözleşmesinde kararlaştırılmış olduğu biçimde satış bedelini ödemek ve kendisine sunulan satılanı devralmakla yükümlüdür.

Aksine yerel âdet veya anlaşma yoksa, satılanın hemen devralınması gereklidir.

II. Satış bedelinin belirlenmesi

MADDE 233- Alıcı, satış bedelini belirtmeksizin, malı alacağını kesin olarak bildirmişse satış, ifa yeri ve zamanındaki ortalama piyasa fiyatı üzerinden yapılmış sayılır.

Satış bedeli, satılanın ağırlığına göre hesaplanıyorsa, darası indirilir.

Bazı ticari malların satışında, daralı ağırlıktan miktar olarak ya da yüzde hesabıyla bir indirim yapılmasına veya bedelin, daralı ağırlık üzerinden belirlenmesine ilişkin ticari teamüller saklıdır.

III. Satış bedelinin muacceliyeti ve faizi

MADDE 234- Aksine sözleşme yoksa, satılan alıcının zilyetliğine girince satış bedeli muaccel olur.

Faiz istenebileceği konusunda bir teamül varsa veya alıcı maldan ürün ya da diğer verimler elde etme imkânına sahip ise ya da belirli günün geçmesiyle temerrüdün gerçekleşmesi durumunda, ayrıca bir ihtara gerek olmaksızın satış bedeline faiz istenebilir.

IV. Alıcının temerrüdü

1. Satıcının dönme hakkı

MADDE 235- Satılanın, ancak satış bedeli ödendikten sonra veya ödenme anında devredilmesi gereken durumlarda alıcı temerrüde düşerse satıcı, herhangi bir işlem gerekmeksizin satıştan dönebilir.

Bu hakkını kullanmak isteyen satıcı, durumu gecikmeksizin alıcıya bildirmek zorundadır.

Satılanın zilyetliği satış bedeli ödenmeden alıcıya devredilmişse, alıcının temerrüdü sebebiyle satıcının dönme hakkını kullanarak satılanı geri alması, bu hakkın sözleşmede açıkça saklı tutulmasına bağlıdır.

2. Zararın hesaplanması ve giderimi

MADDE 236- Borcunu ifa etmeyen alıcı, satıcının bu yüzden uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür.

Satıcı, satış bedelini ödemedi temerrüde düşmüş olan alıcıdan, bu bedel ile satılanın başkasına dürüstlük kurallarına uygun olarak satışından elde ettiği bedel arasındaki farka göre hesaplanacak zararın giderilmesini isteyebilir.

Satılan, borsada kayıtlı veya piyasa fiyatı bulunan mallardan ise satıcı, böyle bir satışa gerek kalmaksızın alıcıdan, satış bedeli ile malın belirlenmiş ödeme günündeki fiyatı arasındaki farka göre hesaplanacak zararın giderilmesini isteyebilir.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

Taşınmaz Satışı ve Satış İlişkisi Doğuran Haklar

A. Şekil

MADDE 237- Taşınmaz satışının geçerli olabilmesi için, sözleşmenin resmî şekilde düzenlenmesi şarttır.

Taşınmaz satışı vaadi, geri alım ve alım sözleşmeleri, resmî şekilde düzenlenmedikçe geçerli olmaz.

Önalım sözleşmesinin geçerliliği, yazılı şekilde yapılmış olmasına bağlıdır.

B. Satış ilişkisi doğuran haklar**I. Süresi ve şerhi**

MADDE 238- Önalım, geri alım ve alım hakları en çok on yıllık süre için kararlaştırılabilir ve kanunlarda belirlenen süreyle tapu siciline şerh edilebilir.

II. Devredilmesi ve miras yoluyla geçmesi

MADDE 239- Aksine anlaşma olmadıkça, sözleşmeden doğan önalım, alım ve geri alım hakları devredilemez, ancak miras yoluyla geçer.

Bu hakların devredilebileceği sözleşmeyle kararlaştırılmışsa, devir işlemi hakkın kurulması için öngörülen şekilde yapılmadıkça geçerli olmaz.

III. Önalım hakkı**1. İleri sürülmesi**

MADDE 240- Önalım hakkı, taşınmazın satışı ya da ekonomik bakımdan satışa eşdeğer her türlü işlemin yapılması hâllerinde kullanılabilir.

Taşınmazın, mirasın paylaşımında mirasçılardan birine özgülenmesi, cebri artırma yoluyla satışı ve kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi ve bunlara benzer amaçlarla edinilmesi hâllerinde önalım hakkı kullanılamaz.

2. Koşulları ve hükümleri

MADDE 241- Satıcı veya alıcı, satış sözleşmesinin yapıldığını ve içeriğini önalım hakkı sahibine noter aracılığıyla bildirmek zorundadır.

Önalım hakkı kullanıldıktan sonra satış sözleşmesi ortadan kaldırılırsa ya da alıcının şahsından kaynaklanan sebeplerle onaylanmazsa, bu durum önalım hakkı sahibine karşı ileri sürülemez.

Önalım hakkını kuran sözleşmede aksi öngörülmemişse, önalım hakkı sahibi taşınmazı, satıcının üçüncü kişiyle kararlaştırdığı satışa ilişkin koşullarla kazanır.

Ekonomik bakımdan satışa eşdeğer işlemlerde de yukarıdaki hükümler uygulanır.

3. Kullanılması ve hükümleri

MADDE 242- Sözleşmeden doğan önalım hakkını kullanmak isteyen hak sahibi, bu hak şerhedilmiş ve taşınmazın mülkiyeti alıcı adına tescil edilmişse alıcıya; aksi takdirde satıcıya karşı, satışın veya ekonomik bakımdan satışa eşdeğer başka bir işlemin kendisine bildirildiği tarihten başlayarak üç ay ve her hâlde satışın yapılmasından başlayarak iki yıl içinde dava açmak zorundadır.

C. Taşınmaz satışı**I. Koşullu satış ve mülkiyetin saklı tutulması**

MADDE 243- Bir taşınmazın koşula bağlı satışında, koşul gerçekleşmedikçe tapu siciline tescil yapılamaz.

Taşınmaz satışında mülkiyeti saklı tutma koşulu da tescil edilemez.

II. Sorumluluk

MADDE 244- Aksine sözleşme olmadıkça, satılan taşınmaz, satış sözleşmesinde yazılı yüzölçümü tutarını kapsamıyorsa satıcı, eksikliği için alıcıya tazminat ödemekle yükümlüdür.

Satılan taşınmaz, resmî bir ölçüme dayanılarak tapu siciline yazılmış olan yüzölçümü tutarını içermiyorsa satıcı, özellikle üstlenmiş olmadıkça tazminat ile yükümlü değildir.

Bir yapının ayıplı olmasından doğan davalar, mülkiyetin geçmesinden başlayarak beş yılın ve satıcının ağır kusuru varsa yirmi yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar.

III. Yarar ve hasar

MADDE 245- Satılanın tescilden sonraki bir zamanda alıcı tarafından teslim alınması için sözleşmeyle bir süre belirlenmişse, onun yarar ve hasarı, alıcıya teslimle geçer. Bu hüküm, alıcının satılanı teslim almada temerrüde düşmesi durumunda da uygulanır.

Bu sözleşmenin geçerliliği, yazılı şekilde yapılmış olmasına bağlıdır.

IV. Taşınır satışına ilişkin kuralların uygulanması

MADDE 246- Taşınır satışına ilişkin kurallar, kıyas yoluyla taşınmaz satışında da uygulanır.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM

Bazı Satış Türleri

A. Örnek üzerine satış

I. Tanımı

MADDE 247- Örnek üzerine satış, tarafların sözleşmenin konusu olan malın alıcıya veya üçüncü bir kişiye bırakılan bir örneğe ya da tespit ettikleri bir mala uygun olması üzerinde anlaşmalarıyla yapılan satıştır.

II. İspat yükü

MADDE 248- Örnek üzerine satışta kendisine örnek verilen taraf, elindeki örneğin kendisine verilmiş örnek olduğunu ispat yükü altında olmayıp, örneğin biçimi değişmiş olsa bile, bu değişiklik gözden geçirmenin zorunlu bir sonucu ise, alıcının iddiası doğru sayılır. Ancak, karşı tarafın her hâlde bunun aksini ispat hakkı vardır.

Örnek, alıcının elindeyken bozulmuş veya yok olmuşsa, kusuru olmasa bile, satılanın örneğe uygun olmadığını ispat yükü alıcıya düşer.

B. Beğenme koşuluyla satış

I. Tanımı

MADDE 249- Beğenme koşuluyla satış, alıcının satılanı deneyerek veya gözden geçirerek beğenmesi koşuluyla yapılan satıştır.

II. Hükümleri

MADDE 250- Beğenme koşuluyla satışta alıcı, satılanı kabul etmekte veya hiçbir sebep göstermeksizin geri vermekte serbesttir.

Satılan, alıcının zilyetliğine geçmiş olsa bile, satılanın mülkiyeti, beğenme koşulunun gerçekleştiği ana kadar satıcıda kalır.

III. Deneme veya gözden geçirme

1. Satıcının yanında

MADDE 251- Deneme veya gözden geçirme satıcının yanında yapılmak gerekip de alıcı, satılanı sözleşme veya âdete göre gerekli süre içinde kabul edip etmediğini açıklamazsa, satıcı sözleşmeyle bağlılıktan kurtulur.

Böyle bir süre belirlenmemişse, satıcı uygun bir süre geçtikten sonra, satılanı kabul edip etmediğini bildirmesi için alıcıya ihtarda bulunabilir; bu ihtarla hemen cevap verilmezse satıcı, sözleşmeyle bağlılıktan kurtulur.

2. Alıcının yanında

MADDE 252- Satılan, denenmeksizin veya gözden geçirilmeksizin alıcıya verilmişse, sözleşme veya âdete göre gereken süre içinde veya böyle bir süre yoksa, satıcının ihtarı üzerine alıcı, satılanı beğenmediğini hemen bildirmez veya onu geri vermezse, beğenme koşulu gerçekleşmiş olur.

Alıcının, herhangi bir çekince belirtmeksizin satış bedelinin tamamını veya bir kısmını ödemesiyle ya da satılanı deneme veya gözden geçirme amacını aşacak biçimde kullanmasıyla da beğenme koşulu gerçekleşmiş olur.

C. Kısmi ödemeli satışlar

1. Taksitle satış

1. Tanımı, şekli ve içeriği

MADDE 253- Taksitle satış, satıcının, satılan taşınırı alıcıya satış bedelinin ödenmesinden önce teslim etmeyi, alıcının da satış bedelini kısım kısım ödemeyi üstlendikleri satıştır.

Taksitle satış sözleşmesi, yazılı şekilde yapılmadıkça geçerli olmaz.

Malın satıcının ticari faaliyeti kapsamında satılması hâlinde, sözleşmede aşağıdaki hususlar belirtilir:

1. Tarafların adı ve yerleşim yeri.
2. Satışın konusu.
3. Satılanın peşin satış bedeli.
4. Taksitle ödeme sebebiyle belirtilecek ilave bedel.
5. Toplam satış bedeli.
6. Alıcının nakden veya aynen üstlendiği diğer bütün edimler.
7. Peşinat ve taksitlerin tutarı ile vadesi ve ikiden az olmamak üzere taksit sayısı.
8. Alıcının yedi gün içinde sözleşme yapılması konusundaki irade açıklamasını geri alma hakkı.
9. Öngörülümüşse, mülkiyetin saklı tutulmasına veya satış bedeli alacağının devrine ilişkin anlaşma kayıtları.
10. Temerrüt veya vadenin ertelenmesi durumunda, yasal faiz oranının yüzde otuz fazlasını geçmemek üzere ödenecek faiz.
11. Sözleşmenin kurulduğu yer ve tarih.

2. Yasal temsilcinin rızası

MADDE 254- Ayırt etme gücüne sahip bir küçük veya kısıtlı tarafından yapılmış olan taksitle satış sözleşmesinin geçerliliği, yasal temsilcinin yazılı rızasına bağlıdır. Bu durumda rızanın, en geç sözleşmenin kurulduğu anda verilmiş olması gerekir.

3. Sözleşmenin hüküm ve sonuçlarını doğurması ve geri alma açıklaması

MADDE 255- Taksitle satış sözleşmesi, alıcı bakımından, taraflarca imzalanmış sözleşmenin bir nüshasının eline geçmesinden yedi gün sonra hüküm ve sonuçlarını doğurur. Alıcı, bu süre içinde irade açıklamasını geri aldığını satıcıya yazılı olarak bildirebilir. Bu haktan önceden feragat edilemez. Geri alma bildiriminin sürenin son gününde postaya verilmiş olması, sonuç doğurması için yeterlidir.

Satıcı geri alma süresi içinde malı alıcıya devretmişse alıcı, malı ancak olağan bir gözden geçirmenin gerektirdiği ölçüde kullanabilir; aksi takdirde sözleşme hüküm ve sonuçlarını doğurmuş olur.

Alıcının geri alma hakkını kullanması hâlinde, kendisinden cayma parası istenemez.

4. Tarafların hak ve borçları

a. Peşinatı ödeme borcu ve sözleşmenin süresi

MADDE 256- Alıcı, peşin satış bedelinin en az onda birini en geç teslim anında peşin olarak, satış bedelinin geri kalan kısmını da sözleşmenin kurulmasını izleyen üç yıl içinde ödemekle yükümlüdür.

Cumhurbaşkanı, satılanın türüne göre peşinat miktarı ile yasal ödeme sürelerini yarıya kadar indirebileceği gibi, iki katına kadar çıkartabilir.⁽¹⁾

Kanunda belirlenen asgari peşinatı tamamen almaksızın, satılanı alıcıya devreden satıcı, peşinatın ödenmeyen kısmı üzerinde istem hakkını kaybeder.

Peşinattan vazgeçilmesi karşılığında, satış bedelinde yapılacak artırma hükümsüzdür.

b. Alıcının def'ileri

MADDE 257- Alıcı, satıcının taksitle satıştan doğan alacağı ile kendisinin satıcıdan olan alacağını takas etme hakkından önceden feragat edemez.

Alacağın devredilmesi durumunda alıcının, satış bedeli alacağına ilişkin def'ileri sınırlanamaz ve ortadan kaldırılamaz.

c. Satış bedelinin tamamen ödenmesi

MADDE 258- Taksit borcu kambyo senedine bağlanmış olmadıkça, alıcı satış bedelinin kalan kısmını her zaman bir defada ödeyerek borcundan kurtulabilir. Bu durumda, peşin satış bedeline ilave edilen bedelin ödenmemiş taksitlere isabet eden kısmı, yarısından az olmamak üzere ödeme süresinin kısaltılmasına uygun olarak indirilir.

5. Alıcının temerrüdü

a. Satıcının seçimlik hakkı

MADDE 259- Alıcı peşinatı ödemede temerrüde düşerse satıcı, sadece peşinatı isteyebilir veya sözleşmeden dönebilir.

Alıcı taksitleri ödemede temerrüde düşerse satıcı, muaccel olmuş taksitlerin veya geri kalan satış bedelinin tamamının bir defada ödenmesini isteyebilir ya da sözleşmeden dönebilir. Satıcının geri kalan satış bedelinin tamamını isteyebilmesi veya sözleşmeden dönebilmesi, ancak bu hakkı açık biçimde saklı tutmuş olmasına ve alıcının kararlaştırılan satış bedelinin en az onda birini oluşturan ve birbirini izleyen en az iki taksidi veya en az dörtte birini oluşturan bir taksidi ya da en son taksidi ödemede temerrüde düşmüş olmasına bağlıdır. Ancak, satıcının dönme dolayısıyla isteyebileceği miktar, ödenmiş olan taksitler tutarına eşit veya daha fazla ise satıcı sözleşmeden dönebilir.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 190 ıncı maddesiyle bu fıkrafta yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

Satıcı, satış bedelinin geri kalan kısmının tamamen ödenmesini isteme veya sözleşmeden dönme haklarını kullanmadan önce, alıcıya en az onbeş günlük bir süre tanımak zorundadır.

b. Sözleşmeden dönme

MADDE 260- Satıcı, alıcının taksitleri ödemede temerrüde düşmesi sebebiyle satılanın alıcıya devrinden sonra sözleşmeden dönerse, her iki taraf aldığını geri vermekle yükümlüdür. Satıcı, ayrıca hakkaniyete uygun bir kullanım bedeli ve satılanın olağandışı kullanılması sebebiyle değerinin azalması hâlinde tazminat da isteyebilir. Ancak satıcı, sözleşme zamanında ifa edilmiş olsaydı elde edecek olduğundan fazlasını isteyemez.

Satıcı, alıcının peşinatı ödemede temerrüde düşmesi yüzünden satılanın devrinden önce sözleşmeden dönerse, alıcıdan sadece ödenmeyen peşinat üzerinden, sözleşmeden döndüğü tarihe kadar işleyecek yasal faiz ile sözleşmenin kurulmasından sonra, satılanın uğramış olduğu değer kaybı sebebiyle tazminat isteyebilir. Ceza koşulu kararlaştırılmışsa, peşin satış bedelinin yüzde onunu aşamaz.

c. Hâkimin müdahalesi

MADDE 261- Hâkim, temerrüde düşen alıcının borçlarını ödeyeceği konusunda güvence vermesi ve satıcının da bu yeni düzenleme dolayısıyla herhangi bir zararının söz konusu olmaması koşuluyla, alıcıya ödeme kolaylıkları sağlayabilir ve satıcının satılanı geri almasını yasaklayabilir.

6. Yetkili mahkeme ve tahkim

MADDE 262- Yerleşim yeri Türkiye’de olan alıcı, tarafı olduğu taksitle satış sözleşmesinden doğacak uyuşmazlıklar konusunda, yerleşim yerindeki mahkemenin yetkisinden önceden feragat edemeyeceği gibi, tahkim sözleşmesi de yapamaz.

7. Uygulama alanı

MADDE 263- Taksitle satışa ilişkin hükümler, aynı ekonomik amaçla yapılan işlemlere de uygulanır.

Bir taşınırı edinme amacıyla yapılan ödünç sözleşmelerinde satıcının, mülkiyeti saklı tutma kaydı ile birlikte veya bundan bağımsız olarak satış bedeli alacağını ödünç verene devretmesi veya satıcı ile ödünç verenin başka surette anlaşarak, alıcının satış bedelini daha sonra taksitler hâlinde ödemek üzere malın teslimini sağlamaları durumunda, taksitle satışa ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır. Ödünç sözleşmesinde, taksitle satış sözleşmelerine konulması zorunlu olan hususların yer alması şarttır. Ancak, bunlardan peşin satış bedeli ile toplam satış bedeli yerine, ödünç alınan miktar ile ödünç verene ödenecek toplam ödünç miktarı gösterilir.

Peşin satışla bağlantılı taksitle ödünç sözleşmelerinde, ödünç verene, yasal asgari peşinatın ödenmiş ve peşin satış bedelinin ödünç sözleşmesinin yapılması sırasında herhangi bir ilave yapılmaksızın tamamen karşılanmış olması hâlinde, taksitle satışa ilişkin hükümler uygulanmaz.

Alıcının tacir sıfatıyla hareket ettiği veya malın bir ticari işletmenin ihtiyacı için ya da meslekî amaçlarla satın alınması durumunda, taksitle satışa ilişkin hükümlerden sadece 259 uncu maddenin ikinci fıkrası, 260 ıncı maddenin birinci fıkrası ve 261 inci maddesi hükümleri uygulanır.

II. Ön ödemeli taksitle satış

1. Tanımı, şekli ve içeriği

MADDE 264- Ön ödemeli taksitle satış, alıcının taşınır bir malın satış bedelini önceden kısmı kısmı ödemeyi, satıcının da bedelin tamamen ödenmesinden sonra satılanı alıcıya devretmeyi üstlendikleri satıştır.

Ön ödemeli taksitle satış sözleşmesi, yazılı şekilde yapılmadıkça geçerli olmaz. Sözleşmede aşağıdaki hususlar belirtilir:

1. Tarafların adı ve yerleşim yeri.
2. Satışın konusu.
3. Toplam satış bedeli.
4. Taksitlerin sayısı, tutarı, vadesi ve sözleşmenin süresi.
5. Taksitleri kabule yetkili banka.
6. Alıcıya karşı üstlenilen faiz miktarı.
7. Alıcının yedi gün içinde sözleşme yapılması konusundaki irade açıklamasını geri alma hakkı.
8. Alıcının sözleşmeden cayma hakkı ve bu sebeple ödeyeceği cayma parası.
9. Sözleşmenin kurulduğu yer ve tarih.

2. Tarafların hak ve borçları

a. Ödemelerin güvenceye bağlanması

MADDE 265- Ödeme süresi bir yıldan daha uzun veya belirsiz olan sözleşmelerde alıcı, ödemeleri sözleşmede belirtilen bir bankada kendi adına açılacak gelir getiren bir tasarruf veya yatırım hesabına yatırmakla yükümlüdür.

Banka, her iki tarafın çıkarlarını gözetmek zorundadır. Açılan hesaptan her iki tarafın rızasıyla ödeme yapılabilir. Bu rıza önceden verilemez.

Ödeme süresi bir yıldan daha uzun veya belirsiz olan sözleşmelerde alıcı, satılanın devrine kadar 269 uncu madde uyarınca sözleşmeden cayarsa satıcı, bu hesap üzerindeki bütün haklarını kaybeder.

b. Alıcının malın devrini isteme hakkı

MADDE 266- Alıcı satış bedelinin tamamını ödedikten sonra, her zaman malın kendisine devredilmesini isteyebilir. Ancak, satıcı malı başkasından sağlayarak devredecek ise alıcı, bunun için kendisine uygun bir süre tanımak zorundadır.

Satıcının malı alıcıya devredebilmesi için, taksitle satışa ilişkin koşullara uyulması gerekir.

Alıcı birden çok şey satın almış veya seçim hakkını saklı tutmuş ise, satılanın kısmı kısmı devredilmesini, ancak 256 ncı maddede öngörülen asgari peşinatı ödedikten sonra isteyebilir. Satılanın eşya topluluğu oluşturduğu hâllerde bu istemde bulunulamaz. Satış bedelinin tamamen ödenmemesi hâlinde, satıcıdan satılanı kısmen devretmesi, ancak geri kalan kısmın yüzde onunun kendisine güvence olarak bırakılması koşuluyla istenebilir.

c. Satış bedelinin ödenmesi

MADDE 267- Ödeme süresi bir yıldan daha uzun veya belirsiz olan sözleşmelerde satış bedelinin, satılanın devri anında tamamen ödenmiş olması gerekir. Satılanın devredilmesini isteyen alıcı, hesabındaki bakiyeden, satış bedelinin en çok üçte birlik kısmını satıcı lehine serbest bırakabilir. Ancak, sözleşmenin kuruluşu sırasında buna ilişkin taahhütte bulunulamaz.

d. Satış bedelinin belirlenmesi

MADDE 268- Satıcının sözleşmenin kurulduğu sırada belirlenen toplam satış bedeline ek bir bedel isteme hakkını saklı tutan bütün kayıtlar geçersizdir.

Ödenecek toplam satış bedeli sözleşmede belirlenmiş olmakla birlikte, devredilecek eşya önceden belirlenmemiş ve satıcı tarafından bu eşyayı seçme hakkı alıcıya tanınmış ise satıcı, peşin satıştaki olağan bedelleri göz önünde tutmak suretiyle alıcının yapacağı seçime tam olarak uymakla yükümlüdür.

Buna aykırı anlaşmalar, ancak alıcının yararına olduğu ölçüde geçerlidir.

3. Sözleşmenin sona ermesi

a. Cayma hakkı

MADDE 269- Ödeme süresi bir yıldan daha uzun veya belirsiz olan sözleşmelerde alıcı, malın devrine kadar her zaman sözleşmeden cayabilir.

Sözleşmeden cayma hâlinde alıcı tarafından ödenmesi öngörülen cayma parası, durumun özelliğine ve sözleşmenin kurulması ile cayma arasında geçen süreye bakılarak belirlenir. Ancak, bu miktar satıcının toplam alacağının yüzde ikisinden az ve yüzde beşinden fazla olamaz. Alıcı, yapmış olduğu ödemelerin cayma parasını aşan kısmının, getirileri ile birlikte kendisine geri verilmesini isteyebilir.

Alıcının ölmesi veya kazanç elde etmekten sürekli olarak yoksun kalması sebebiyle ön ödemeleri yapamayacak duruma düşmesi ya da sözleşmenin yerine olağan koşullarla yapılacak bir taksitle satış sözleşmesinin konulmasına ilişkin önerisinin satıcı tarafından kabul edilmemesi yüzünden sözleşmeden cayılmış olursa, cayma parası istenemez.

b. Sözleşmenin süresi

MADDE 270- Ön ödemeleri ifa borcu, beş yılın geçmesiyle sona erer.

Ödeme süresi bir yıldan daha uzun veya belirsiz olan sözleşmelerde alıcı, sekiz yıl geçtiği hâlde satılanın devri isteminde bulunmazsa, satıcı kendisini uyararak üç aylık süre tanır. Alıcı bu süre içinde kayıtsız kalırsa satıcı, alıcıya sözleşmeden cayma hâlinde tanınan haklara sahip olur.

c. Alıcının temerrüdü

MADDE 271- Alıcı bir veya daha çok ön ödemede temerrüde düşerse satıcı, ancak vadesi gelmiş olan ödemeleri isteyebilir. Bununla birlikte, toplam alacağın en az onda birini oluşturan ve birbirini izleyen iki ön ödemenin veya toplam alacağın en az dörtte birini oluşturan bir tek ön ödemenin ya da sonuncu ön ödemenin vadesi gelmişse satıcı, ayrıca alıcıya tanıyacağı bir aylık ödeme süresinin geçmesinden sonra sözleşmeden dönme hakkına sahip olur.

Satıcı, ödeme süresi bir yıl veya daha az olan sözleşmeden dönerse, 260 ıncı maddenin ikinci fıkrası hükmü kıyas yoluyla uygulanır. Süresi bir yılı aşan sözleşmelerde satıcı, ancak 269 uncu maddenin ikinci fıkrasında öngörülen cayma parasını ve alıcıya ödenmesi gereken ortalama banka mevduat faizini aşan zararlarının giderilmesini isteyebilir.

Bir yıldan daha uzun süreli sözleşmelerde temerrüde düşmüş olan alıcının malın devrini istemesi hâlinde satıcı, yasal anapara faizi ile birlikte, devir isteminden sonra malın değerinde oluşacak eksilmelerin giderilmesini isteyebilir. Ceza koşulu öngörülümüşse miktarı, satış bedelinin yüzde onunu geçemez.

Satılanın devredilmiş olduğu hâllerde, dönme konusunda 260 ıncı maddenin birinci fıkrası hükmü uygulanır.

4. Uygulama alanının sınırlanması

MADDE 272- Alıcının tacir sıfatıyla hareket etmesi veya malın bir ticari işletmenin ihtiyacı için ya da meslekî amaçlarla satın alınması durumunda, 264 ilâ 271 inci maddeler uygulanmaz.

III. Ortak hükümler

MADDE 273- Taksitle satışa ilişkin hükümlerden yasal temsilcinin rızasına, sözleşmenin hüküm ve sonuçlarını doğurmasına ve geri alma açıklamasına, alıcının def'ilerine, satıcının alacağının devrine, hâkim tarafından sağlanan ödeme kolaylıklarına ve yetkili mahkeme ile tahkime ilişkin olanlar, ön ödemeli taksitle satışa da uygulanır.

Satılanı devir süresi bir yıldan daha uzun veya belirsiz olan taksitle satışta alıcı, satılanın devrinden önce ödemeleri yapmakla yükümlü ise, ön ödemeli taksitle satışa ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

D. Açık artırma yoluyla satış

I. Tanımı

MADDE 274- Açık artırma yoluyla satış; yeri, zamanı ve koşulları önceden belirlenerek, hazır olanlar arasından en yüksek bedeli öneren ile yapılan satıştır.

II. Kurulması

MADDE 275- Satıcı artırma koşullarında aksi yönde bir irade açıklamasında bulunmamışsa, herkesin katılabileceği isteğe bağlı açık artırmalarda satış sözleşmesi, artırmayı yönetenin en yüksek bedeli öneren kişiye ihale etmesiyle kurulmuş olur.

Cebrî artırma yoluyla satış, artırmayı yöneten memurun en yüksek bedeli öneren kişiye ihale etmesiyle kurulmuş olur.

III. Hükümleri

1. Artırmaya katılanın bağlandığı an

a. Genel olarak

MADDE 276- Artırmaya katılan kişi, satış için konulmuş olan koşullar çerçevesinde önerisiyle bağlıdır.

Aksine bir koşul yoksa, öneride bulunanın bağlılığı, kendisinden daha yüksek bir öneri yapılmasıyla sona erer veya daha yüksek öneri olup olmadığının sorulması üzerine böyle bir önerinin olmadığının anlaşılması hâlinde, önerisinin hemen kabul edilmemesiyle ortadan kalkar.

b. Taşınmazın açık artırma yoluyla satışında

MADDE 277- Taşınmazın açık artırma yoluyla satışında, ihalenin veya reddinin artırmadan hemen sonra yapılması gerekir.

Öneride bulunanın bağlılığının artırmadan sonra da devam edeceğini öngören koşul geçersizdir. Ancak, bu kural cebrî artırmalarda ve ihalenin bir kamu görevlisince onaylanması gerektiği durumlarda uygulanmaz.

2. Ödemenin peşin olması gereği

MADDE 278- Artırma koşullarında aksi kararlaştırılmamışsa, ihale bedelinin peşin ödenmesi gerekir.

İhale bedeli peşin olarak veya artırma koşulları uyarınca ödenmezse satıcı, satıştan hemen dönebilir.

3. Mülkiyetin geçmesi

MADDE 279- Artırmada taşınır bir mal alan kişi, onun mülkiyetini ihale anında kazanır. Artırmadan alınan taşınmazın mülkiyeti, ancak tapu siciline tescille alıcıya geçer.

Artırma görevlisi, satış tutanağında gösterilen taşınmazın alıcı adına tescilini hemen tapu idaresine bildirir.

Cebri artırma sonucunda yapılan ihalelerde mülkiyetin geçmesine ilişkin özel hükümler saklıdır.

İsteğe bağlı özel artırmalarda mülkiyetin geçmesi genel hükümlere tabidir.

4. Zapttan ve ayıptan sorumluluk

MADDE 280- Cebri artırmalarda zapttan ve ayıptan sorumluluğa ilişkin hükümler uygulanmaz.

Artırmadan mal alan kişi, o mala, tapu siciline veya satış koşullarına ya da kanuna göre belirli olan durumu, hakları ve yükleri ile birlikte malik olur.

İsteğe bağlı açık artırmalarda satıcı, satılanın zaptından ve ayıplarından sorumludur. Ancak, aldatma durumu dışında, artırma koşullarında açıkça belirtip duyurmak suretiyle bu sorumluluktan kurtulabilir.

IV. Artırmanın iptali

MADDE 281- Hukuka veya ahlaka aykırı yollara başvurularak ihalenin gerçekleştirilmesi sağlanmışsa her ilgili, iptal sebebini öğrendiği günden başlayarak on gün ve her hâlde ihale tarihini izleyen bir yıl içinde ihalenin iptalini mahkemeden isteyebilir.

Cebri artırmalar hakkında özel hükümler saklıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

Mal Değişim Sözleşmesi

A.Tanımı

MADDE 282- Mal değişim sözleşmesi, taraflardan birinin diğer tarafa bir veya birden çok şeyin zilyetlik ve mülkiyetini, diğer tarafın da karşı edim olarak başka bir veya birden çok şeyin zilyetlik ve mülkiyetini devretmeyi üstlendiği sözleşmedir.

B. Tabi olduğu hükümler

MADDE 283- Satış sözleşmesine ilişkin hükümler, mal değişim sözleşmesine de uygulanır; buna göre taraflardan her biri, vermeyi üstlendiği şey bakımından satıcı, kendisine verilmesi üstlenilen şey bakımından alıcı durumundadır.

C. Zapttan ve ayıptan sorumluluk

MADDE 284- Satış sözleşmesinin zapttan ve ayıptan sorumluluğa ilişkin hükümleri uygun düştüğü ölçüde, mal değişim sözleşmesine de uygulanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bağışlama Sözleşmesi

A. Tanımı

MADDE 285- Bağışlama sözleşmesi, bağışlayanın sağlararası sonuç doğurmak üzere, malvarlığından bağışlanana karşılıksız olarak bir kazandırma yapmayı üstlendiği sözleşmedir.

Henüz edinilmemiş olan bir haktan feragat etmek veya bir mirası reddetmek, bağışlama değildir.

Ahlaki bir ödevin yerine getirilmesi de bağışlama sayılmaz.

B. Bağışlama ehliyeti

I. Bağışlayan için

MADDE 286- Fiil ehliyetine sahip olan herkes, eşler arasındaki mal rejiminden veya miras hukukundan doğan sınırlamalar saklı kalmak üzere, bağışlama yapabilir.

Bağışlamayı izleyen bir yıl içinde başlatılmış bir yargılama sonucunda bağışlayanın, savurganlığı yüzünden kısıtlanmasına karar verilirse, o bağışlama mahkemece iptal edilebilir.

II. Bağışlanan için

MADDE 287- Fiil ehliyeti bulunmayan kişi ayırt etme gücüne sahipse, bağışlamayı kabul edebilir. Ancak, bağışlananın yasal temsilcisi bu kişinin bağışlamayı kabulünü yasaklar veya bağışlanan şeyin geri verilmesini emrederse, bağışlama ortadan kalkar.

C. Kurulması

I. Bağışlama sözü verme

MADDE 288- Bağışlama sözü vermenin geçerliliği, bu sözleşmenin yazılı şekilde yapılmasına bağlıdır.

Bir taşınmazın veya taşınmaz üzerindeki aynı bir hakkın bağışlanması sözü vermenin geçerliliği, ancak resmî şekilde yapılmış olmasına bağlıdır.

Şekle uyulmaması sebebiyle geçersiz olan bağışlama sözü verme, bağışlayan tarafından yerine getirildiğinde, elden bağışlama hükmündedir. Ancak, geçerliliği resmî şekle bağlanmış olan bağışlamalarda bu hüküm uygulanmaz.

II. Elden bağışlama

MADDE 289- Elden bağışlama, bağışlayanın bir taşınırını bağışlanana teslim etmesiyle kurulmuş olur.

III. Koşullu bağışlama

MADDE 290- Bağışlama, bir koşula bağlanarak yapılabilir.

Yerine getirilmesi bağışlayanın ölümüne bağlı olan bağışlamada, vasiyete ilişkin hükümler uygulanır.

IV. Yüklemeli bağışlama

MADDE 291- Bağışlayan bağışlamasına yüklemeler koyabilir.

Bağışlayan, sözleşme gereğince bağışlanan tarafından kabul edilmiş olan yüklemelerin yerine getirilmesini isteyebilir.

Kamu yararına olarak bağışlamaya konulmuş olan bir yüklemenin yerine getirilmesini isteme yetkisi, bağışlayanın ölümünden sonra, ilgili kamu kurumuna geçer.

Bağışlama konusunun değeri, yüklemenin yerine getirilmesi masraflarını karşılamaz ve aşan kısım kendisine ödenmezse bağışlanan, yüklemeyi yerine getirmekten kaçınabilir.

V. Bağışlayana dönme koşullu bağışlama

MADDE 292- Bağışlayan, bağışlananın kendisinden önce ölmesi durumunda, bağışlama konusunun kendisine dönmesi koşulunu koyabilir.

Bağışlama konusu, taşınmaza veya taşınmaz üzerindeki bir ayni hakka ilişkin ise, bağışlayana dönme koşulu tapu siciline şerh verilebilir.

VI. Bağışlama önerisinin geri alınması

MADDE 293- Bir kimse başkasına bağışlamayı önerdiği bir malı, başka mallarından fiilen ayırmış olsa bile, bağışlananın kabulüne kadar, bağışlama önerisini geri alabilir.

D. Bağışlayanın sorumluluğu

MADDE 294- Bağışlayan, bağışlamadan doğan zarardan bu zarara ağır kusuruyla sebep olmadıkça, bağışlanana karşı sorumlu değildir.

Bağışlayan, bağışlanılan şey veya alacak hakkında ayrıca garanti sözü vermişse, bununla sorumlu olur.

E. Bağışlamanın ortadan kalkması

I. Bağışlamanın geri alınması

MADDE 295- Bağışlayan, aşağıdaki durumlardan biri gerçekleşmişse, elden bağışlamayı veya yerine getirdiği bağışlama sözünü geri alabilir ve bağışlananın istem tarihindeki zenginleşmesi ölçüsünde, bağışlama konusunun geri verilmesini isteyebilir:

1. Bağışlanan, bağışlayana veya yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemişse.
2. Bağışlanan, bağışlayana veya onun ailesinden bir kimseye karşı kanundan doğan yükümlülüklerine önemli ölçüde aykırı davranmışsa.
3. Bağışlanan, yüklemeli bağışlamada haklı bir sebep olmaksızın yüklemeyi yerine getirmemişse.

II. Bağışlama sözü vermenin geri alınması ve ifadan kaçınma

MADDE 296- Bağışlama sözü veren, aşağıdaki durumlarda sözünü geri alabilir ve onu ifadan kaçınabilir:

1. Elden bağışlanılan bir malın geri verilmesini isteyebileceği sebeplerden biri varsa.
2. Mali durumu, sonradan sözün yerine getirilmesini kendisi için olağanüstü ağır kılacak ölçüde değişmişse.
3. Bağışlama sözü verdikten sonra, kendisi için yeni aile yükümlülükleri doğmuş veya bu yükümlülükleri önemli ölçüde ağırlaştırmışsa.

Bağışlama sözü verenin borcunu ödeme güçsüzlüğü belirlenir veya iflasına karar verilirse, ifa yükümlülüğü ortadan kalkar.

III. Geri alma hakkının süresi ve mirasçılara geçmesi

MADDE 297- Bağışlayan, geri alma sebebini öğrendiği günden başlayarak bir yıl içinde bağışlamayı geri alabilir.

Bağışlayan bir yıllık süre dolmadan ölürse, geri alma hakkı mirasçılara geçer ve mirasçıları bu sürenin sona ermesine kadar bu hakkı kullanabilirler.

Bağışlayan, sağlığında geri alma sebebini öğrenememişse, mirasçıları, ölümünden başlayarak bir yıl içinde bağışlamayı geri alma hakkını kullanabilirler.

Bağışlanan, bağışlayana kasten ve hukuka aykırı olarak öldürür veya onun geri alma hakkını kullanmasını engellerse, mirasçıları bağışlamayı geri alabilirler.

IV. Başılayanın ölümü

MADDE 298- Aksi kararlaştırılmamışsa, dönemsel edimleri içeren başılaya, başılayanın ölümüyle sona erer.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**Kira Sözleşmesi****BİRİNCİ AYIRIM****Genel Hükümler****A. Tanımı**

MADDE 299- Kira sözleşmesi, kiraya verenin bir şeyin kullanılmasını veya kullanmayla birlikte ondan yararlanılmasını kiracıya bırakmayı, kiracının da buna karşılık kararlaştırılan kira bedelini ödemeyi üstlendiği sözleşmedir.

B. Kira süresi

MADDE 300- Kira sözleşmesi, belirli ve belirli olmayan bir süre için yapılabilir.

Kararlaştırılan sürenin geçmesiyle herhangi bir bildirim olmaksızın sona erecek kira sözleşmesi belirli süreli; diğer kira sözleşmeleri belirli olmayan bir süre için yapılmış sayılır.

C. Kiraya verenin borçları**I. Teslim borcu**

MADDE 301- Kiraya veren, kiralananı kararlaştırılan tarihte, sözleşmede amaçlanan kullanıma elverişli bir durumda teslim etmek ve sözleşme süresince bu durumda bulundurmakla yükümlüdür. Bu hüküm, konut ve çatılı işyeri kiralalarında kiracı aleyhine değiştirilemez; diğer kira sözleşmelerinde ise, kiracı aleyhine genel işlem koşulları yoluyla bu hükme aykırı düzenleme yapılamaz.

II. Vergi ve benzeri yükümlülüklerle katlanma borcu

MADDE 302- Kiralananla ilgili zorunlu sigorta, vergi ve benzeri yükümlülüklerle, aksi kararlaştırılmamış veya kanunda öngörülmemiş ise, kiraya veren katlanır.

III. Yan giderlere katlanma borcu

MADDE 303- Kiraya veren, kiralananın kullanımıyla ilgili olmak üzere, kendisi veya üçüncü kişi tarafından yapılan yan giderlere katlanmakla yükümlüdür.

IV. Kiraya verenin kiralananın ayıplarından sorumluluğu**1. Kiralananın teslim anındaki ayıplarından sorumluluk**

MADDE 304- Kiralananın önemli ayıplarla teslimi hâlinde kiracı, borçlunun temerrüdüne veya kiraya verenin kiralananın sonradan ayıplı duruma gelmesinden doğan sorumluluğuna ilişkin hükümlere başvurabilir.

Kiralananın önemli olmayan ayıplarla tesliminde ise kiracı, kiralanda sonradan ortaya çıkan ayıplardan dolayı kiraya verenin sorumluluğuna ilişkin hükümlere başvurabilir.

2. Kiralananın sonradan ayıplı hâle gelmesinden sorumluluk**a. Genel olarak**

MADDE 305- Kiralanan sonradan ayıplı duruma gelirse kiracı, kiraya verenden ayıpların giderilmesini veya kira bedelinden ayıpla orantılı bir indirim yapılmasını ya da zararının giderilmesini isteyebilir. Ancak, zararın giderilmesi istemi diğer seçimlik hakların kullanılmasını önlemez.

Önemli ayıp durumunda kiracının sözleşmeyi fesih hakkı saklıdır.

b. Ayıbın giderilmesini isteme ve fesih

MADDE 306- Kiracı, kiraya verenden kiralananadaki ayıbın uygun bir sürede giderilmesini isteyebilir; bu sürede ayıp giderilmezse kiracı, ayıbı kiraya veren hesabına gıderıtebilir ve bundan doğan alacağını kira bedelinden indirebilir veya kiralananın ayıpsız bir benzeri ile değiştirilmesini isteyebilir.

Ayıbın, kiralananın öngörölen kullanıma elverişliliğini ortadan kaldırması ya da önemli ölçüde engellemesi ve verilen sürede giderilmemesi hâlinde kiracı, sözleşmeyi feshedebilir.

Kiraya veren, kiralananadaki ayıbı gidermek yerine, uygun bir süre içinde ayıpsız benzeriyle değiştirebilir.

Kiraya veren, kiracıya aynı malın ayıpsız bir benzerini hemen vererek ve uğradığı zararın tamamını gidererek, onun seçimlik haklarını kullanmasını önleyebilir.

c. Kira bedelinin indirilmesi

MADDE 307- Kiracı, kiralananın kullanımını etkileyen ayıpların varlığı hâlinde, bu ayıpların kiraya veren tarafından öğrenilmesinden ayıbın giderilmesine kadar geçen süre için, kira bedelinden ayıpla orantılı bir indirim yapılmasını isteyebilir.

d. Zararın giderimi

MADDE 308- Kiraya veren, kusuru olmadığını ispat etmedikçe, kiralananın ayıplı olmasından doğan zararları kiracıya ödemekle yükümlüdür.

V. Üçüncü kişinin ileri sürdüğü haklar sebebiyle sorumluluk**1. Zapttan sorumluluk**

MADDE 309- Bir üçüncü kişinin kiralanda kiracının hakkıyla bağdaşmayan bir hak ileri sürmesi durumunda kiraya veren, kiracının bildirimini üzerine davayı üstlenmek ve kiracının uğradığı her türlü zararı gidermekle yükümlüdür.

2. Üçüncü kişinin sözleşmenin kurulmasından sonra üstün hak sahibi olması**a. Kiralananın el değiştirmesi**

MADDE 310- Sözleşmenin kurulmasından sonra kiralanan herhangi bir sebeple el değiştirirse, yeni malik kira sözleşmesinin tarafı olur.

Kamulaştırmaya ilişkin hükümler saklıdır.

b. Üçüncü kişinin sınırlı aynı hak sahibi olması

MADDE 311- Sözleşmenin kurulmasından sonra üçüncü bir kişi, kiralanan üzerinde kiracının hakkını etkileyen bir aynı hak sahibi olursa, kiralananın el değiştirmesiyle ilgili hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

c. Tapu siciline şerh

MADDE 312- Taşınmaz kiralarda, sözleşmeyle kiracının kiracılık hakkının tapu siciline şerhi kararlaştırılabilir.

D. Kiracının borçları**I. Kira bedelini ödeme borcu****1. Genel olarak**

MADDE 313- Kiracı, kira bedelini ödemekle yükümlüdür.

2. İfa zamanı

MADDE 314- Kiracı, aksine sözleşme ve yerel âdet olmadıkça, kira bedelini ve gerekiyorsa yan giderleri, her ayın sonunda ve en geç kira süresinin bitiminde ödemekle yükümlüdür.

3. Kiracının temerrüdü

MADDE 315- Kiracı, kiralananın tesliminden sonra muaccel olan kira bedelini veya yan gideri ödeme borcunu ifa etmezse, kiraya veren kiracıya yazılı olarak bir süre verip, bu sürede de ifa etmeme durumunda, sözleşmeyi feshedeceğini bildirebilir.

Kiracıya verilecek süre en az on gün, konut ve çatılı işyeri kiralalarında ise en az otuz gündür. Bu süre, kiracıya yazılı bildirimin yapıldığı tarihi izleyen günden itibaren işlemeye başlar.

II. Özenle kullanma ve komşulara saygı gösterme borcu

MADDE 316- Kiracı, kiralananı, sözleşmeye uygun olarak özenle kullanmak ve kiralananın bulunduğu taşınmazda oturan kişiler ile komşulara gerekli saygıyı göstermekle yükümlüdür.

Kiracının bu yükümlülüğüne aykırı davranması durumunda kiraya veren, konut ve çatılı işyeri kirasında, en az otuz gün süre vererek, aykırılığın giderilmesi, aksi takdirde sözleşmeyi feshedeceği konusunda yazılı bir ihtarda bulunur. Diğer kira ilişkilerinde ise, kiraya veren, kiracıya önceden bir ihtarda bulunmaksızın, yazılı bir bildirimle sözleşmeyi hemen feshedebilir.

Konut ve çatılı işyeri kirasında, kiracının kiralananı kasten ağır bir zarar vermesi, kiracıya verilecek sürenin yararsız olacağına anlaşılmaması veya kiracının bu yükümlülüğü aykırı davranışının kiraya veren veya aynı taşınmazda oturan kişiler ile komşular bakımından çekilmez olması durumlarında kiraya veren, yazılı bir bildirimle sözleşmeyi hemen feshedebilir.

III. Temizlik ve bakım giderlerini ödeme borcu

MADDE 317- Kiracı, kiralananın olağan kullanımı için gerekli temizlik ve bakım giderlerini ödemekle yükümlüdür. Bu konuda yerel âdete de bakılır.

IV. Ayıpları kiraya verene bildirme borcu

MADDE 318- Kiracı, kendisinin gidermekle yükümlü olmadığı ayıpları kiraya verene gecikmeksizin bildirmekle yükümlüdür; aksi takdirde bundan doğan zarardan sorumludur.

V. Ayıpların giderilmesine ve kiralananın gösterilmesine katlanma borcu

MADDE 319- Kiracı, kiralananın ayıplarının giderilmesine ya da zararların önlenmesine yönelik çalışmalara katlanmakla yükümlüdür.

Kiracı, bakım, satış ya da sonraki kiralama için zorunlu olduğu ölçüde, kiraya veren ve onun belirlediği üçüncü kişinin kiralananı gezip görmesine izin vermekle yükümlüdür.

Kiraya veren, çalışmaları ve kiralananın gezilip görüleceğini uygun bir süre önce kiracıya bildirmek ve bunların yapıldığı sırada kiracının yararlarını göz önünde tutmak zorundadır.

Kiracının kira bedelinin indirilmesine ve zararının giderilmesine ilişkin hakları saklıdır.

E. Özel durumlar

I. Kiralananda yenilik ve değişiklik yapılması

1. Kiraya veren tarafından

MADDE 320- Kiraya veren, kiralanda, kira sözleşmesinin feshini gerektirmeyen ve kiracıdan katlanması beklenebilecek olan yenilik ve değişiklikler yapabilir.

Bu yenilik ve değişikliklerin yapılması sırasında kiraya veren, kiracının menfaatlerini gözetmekle yükümlüdür. Kiracının, kira bedelinin indirilmesine ve zararının giderilmesine ilişkin hakları saklıdır.

2. Kiracı tarafından

MADDE 321- Kiracı, kiraya verenin yazılı rızasıyla kiralanda yenilik ve değişiklikler yapabilir.

Yenilik ve değişikliklere rıza gösteren kiraya veren, yazılı olarak kararlaştırılmış olmadıkça, kiralananın eski durumuyla geri verilmesini isteyemez.

Kiracı, aksine yazılı bir anlaşma yoksa, kiraya verenin rızasıyla yaptığı yenilik ve değişiklikler sebebiyle kiralanda ortaya çıkan değer artışının karşılığını isteyemez.

II. Alt kira ve kullanım hakkının devri

MADDE 322- Kiracı, kiraya verene zarar verecek bir değişikliğe yol açmamak koşuluyla, kiralananı tamamen veya kısmen başkasına kiraya verebileceği gibi, kullanım hakkını da başkasına devredebilir.

Kiracı, konut ve çatılı işyeri kiralalarında, kiraya verenin yazılı rızası olmadıkça, kiralananı başkasına kiralayamayacağı gibi, kullanım hakkını da devredemez.

Alt kiracı, kiralananı kiracıya tanınandan başka biçimde kullandığı takdirde kiracı, kiraya verene karşı sorumlu olur. Bu durumda kiraya veren, kiracısına karşı sahip olduğu hakları alt kiracıya veya kullanım hakkını devralana karşı da kullanabilir.

III. Kira ilişkisinin devri ⁽¹⁾

MADDE 323- Kiracı, kiraya verenin yazılı rızasını almadıkça, kira ilişkisini başkasına devredemez. Kiraya veren, işyeri kiralalarında haklı sebep olmadıkça bu rızayı vermekten kaçınmaz.

Kiraya verenin yazılı rızasıyla kira ilişkisi kendisine devredilen kişi, kira sözleşmesinde kiracının yerine geçer ve devreden kiracı, kiraya verene karşı borçlarından kurtulur.

İşyeri kiralalarında devreden kiracı, kira sözleşmesinin bitimine kadar ve en fazla iki yıl süreyle devralanla birlikte müteselsilen sorumlu olur.

IV. Kiralananın kullanılmaması

1. Genel olarak

MADDE 324- Kullanıma elverişli bulundurulduğu sürece kiralanan, kiracının kendisinden kaynaklanan bir sebeple kullanılmasa veya sınırlı olarak kullanılsa bile kiracı, kira bedelini ödemekle yükümlüdür. Bu durumda, kiraya verenin yapmaktan kurtulduğu giderler kira bedelinden indirilir.

2. Kiralananın sözleşmenin bitiminden önce geri verilmesi⁽¹⁾

MADDE 325- Kiracı, sözleşme süresine veya fesih dönemine uymaksızın kiralananı geri verdiği takdirde, kira sözleşmesinden doğan borçları, kiralananın benzer koşullarla kiraya verilebileceği makul bir süre için devam eder. Kiracının bu sürenin geçmesinden önce kiraya verenden kabul etmesi beklenebilecek, ödeme gücüne sahip ve kira ilişkisini devralmaya hazır yeni bir kiracı bulması hâlinde, kiracının kira sözleşmesinden doğan borçları sona erer.

Kiraya veren, yapmaktan kurtulduğu giderler ile kiralananı başka biçimde kullanmakla elde ettiği veya elde etmekten kasten kaçındığı yararları kira bedelinden indirmekle yükümlüdür.

(1) Bu madde 1/7/2012 tarihinden itibaren 8 yıl süreyle uygulanmaz. Bu halde, kira sözleşmelerinde bu maddelerde belirtilmiş olan konulara ilişkin olarak sözleşme serbestisi gereği kira sözleşmesi hükümleri tatbik olunur. Kira sözleşmelerinde hüküm olmayan hallerde mülga Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır.

V. Takastan feragat yasağı

MADDE 326- Kiracı ve kiraya veren, kira sözleşmesinden doğan alacaklarını takas etme hakkından önceden feragat edemezler.

F. Sözleşmenin sona ermesi

I. Sürenin geçmesi

MADDE 327- Açık veya örtülü biçimde bir süre belirlenmişse, kira sözleşmesi bu sürenin sonunda kendiliğinden sona erer.

Taraflar, bu durumda, açık bir anlaşma olmaksızın kira ilişkisini sürdürürlerse, kira sözleşmesi belirsiz süreli sözleşmeye dönüşür.

II. Belirsiz süreli kira sözleşmelerinde fesih bildirimi

1. Genel olarak

MADDE 328- Belirsiz süreli kira sözleşmelerinde taraflardan her biri, daha uzun bir fesih bildirim süresi veya başka bir fesih dönemi kararlaştırılmış olmadıkça, yasal fesih dönemlerine ve fesih bildirim sürelerine uyarak sözleşmeyi feshedebilir. Fesih dönemlerinin hesabında, kira sözleşmesinin başlangıç tarihi esas alınır.

Sözleşmede veya kanunda belirtilen fesih dönemine veya bildirim süresine uyulmamışsa, bildirim bir sonraki fesih dönemi için geçerli olur.

2. Taşınmaz ve taşınır yapı kiralalarında

MADDE 329- Taraflardan her biri, bir taşınmaza veya taşınır bir yapıya ilişkin kira sözleşmesini yerel âdetde belirlenen kira döneminin sonu için veya böyle bir âdetin bulunmaması durumunda, altı aylık kira döneminin sonu için, üç aylık fesih bildirim süresine uyarak feshedebilir.

3. Taşınır kiralalarında

MADDE 330- Taraflardan her biri, bir taşınıra ilişkin kira sözleşmesini üç gün önceden yapılacak fesih bildirim süresine uyarak her zaman feshedebilir.

Kiraya verenin meslekî faaliyeti gereği kiraya verdiği ve kiracının da özel kullanımına yarayan taşınır bir malın kiracısı, kira sözleşmesini, üç aylık kira dönemi sonu için en az bir ay önceden yapacağı bir fesih bildirimiyle sona erdirebilir. Bu durumda kiraya verenin, zararının giderilmesini isteme hakkı yoktur.

III. Olağanüstü fesih

1. Önemli sebepler ⁽¹⁾

MADDE 331- Taraflardan her biri, kira ilişkisinin devamını kendisi için çekilmez hâle getiren önemli sebeplerin varlığı durumunda, sözleşmeyi yasal fesih bildirim süresine uyarak her zaman feshedebilir.

Hâkim, durum ve koşulları göz önünde tutarak, olağanüstü fesih bildiriminin parasal sonuçlarını karara bağlar.

2. Kiracının iflası

MADDE 332- Kiracı, kiralananın tesliminden sonra iflas ederse kiraya veren, işleyecek kira bedelleri için güvence verilmesini isteyebilir.

Kiraya veren, güvence verilmesi için kiracı ve iflas masasına yazılı olarak uygun bir süre verir. Bu süre içinde kendisine güvence verilmezse kiraya veren, sözleşmeyi herhangi bir fesih bildirim süresine uymaksızın hemen feshedebilir.

(1) Bu madde 1/7/2012 tarihinden itibaren 8 yıl süreyle uygulanmaz. Bu halde, kira sözleşmelerinde bu maddelerde belirtilmiş olan konulara ilişkin olarak sözleşme serbestisi gereği kira sözleşmesi hükümleri tatbik olunur. Kira sözleşmelerinde hüküm olmayan hallerde mülga Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır.

3. Kiracının ölümü

MADDE 333- Kiracının ölmesi durumunda mirasçıları, yasal fesih bildirim süresine uyarak en yakın fesih dönemi sonu için sözleşmeyi feshedebilirler.

G. Kiralananın geri verilmesi

I. Genel olarak

MADDE 334- Kiracı kiralananı ne durumda teslim almışsa, kira sözleşmesinin bitiminde o durumda geri vermekle yükümlüdür. Ancak, kiracı sözleşmeye uygun kullanma dolayısıyla kiralanda meydana gelen eskimelerden ve bozulmalardan sorumlu değildir.

Kiracının, sözleşmenin sona ermesi hâlinde, sözleşmeye aykırı kullanmadan doğacak zararları giderme dışında, başkaca bir tazminat ödeyeceğini önceden taahhüt etmesine ilişkin anlaşmalar geçersizdir.

II. Kiralananın gözden geçirilmesi ve kiracıya bildirme

MADDE 335- Kiraya veren, geri verme sırasında kiralananın durumunu gözden geçirmek ve kiracının sorumlu olduğu eksiklikleri ve ayıpları ona hemen yazılı olarak bildirmek zorundadır. Bu bildirim yapılmazsa, kiracı her türlü sorumluluktan kurtulur. Ancak, teslim alma sırasında olağan incelemeyle belirlenemeyecek olan eksikliklerin ve ayıpların varlığı hâlinde, kiracının sorumluluğu devam eder. Kiraya veren, bu tür eksiklikleri ve ayıpları belirlediğinde, kiracıya hemen yazılı olarak bildirmek zorundadır.

H. Kiraya verenin hapis hakkı

I. Konusu

MADDE 336- Taşınmaz kiralarda kiraya veren, işlemiş bir yıllık ve işlemekte olan altı aylık kira bedelinin güvencesi olmak üzere, kiralanda bulunan ve kiralananın döşenmesine veya kullanılmasına yarayan taşınırılar üzerinde hapis hakkına sahiptir.

Kiraya verenin hapis hakkı, alt kiracının asıl kiracıya olan kira borcunu aşmamak üzere, alt kiracının kiralana getirdiği aynı nitelikteki taşınırılar da kapsar.

Hapis hakkı, kiracının haczedilemeyen malları üzerinde kullanılamaz.

II. Üçüncü kişilere ait olan eşya

MADDE 337- Üçüncü kişilerin, kiraya verenin kiracıya ait olmadığını bildiği veya bilmesi gerektiği eşya ile çalınmış, kaybolmuş veya başka bir biçimde malikinin elinden iradesi dışında çıkmış eşya üzerindeki hakları, kiraya verenin hapis hakkından önce gelir.

Kiraya veren, kiracı tarafından kiralana getirilmiş olan taşınırılarının kiracının mülkiyetinde olmadığını kira sözleşmesi devam ederken öğrendiği hâlde, sözleşmeyi en yakın fesih döneminin sonu için feshetmezse, bu eşya üzerindeki hapis hakkını kaybeder.

III. Hakkın kullanılması

MADDE 338- Kiracı, taşınmak veya kiralanda bulunan taşınırılarını başka bir yere taşımak istediği takdirde, kiraya veren, alacağını güvence altına almasını sağlayacak miktardaki taşınırı, sulh hâkiminin veya icra müdürünün kararıyla alıkoyabilir.

Alıkoyma kararının konusu olan eşya, gizlice veya zorla götürülürse, götürülmelerinden başlayarak on gün içinde kolluk gücünün yardımıyla kiralana geri getirilir.

İKİNCİ AYIRIM
Konut ve Çatılı İşyeri Kiraları

A. Uygulama alanı

MADDE 339- Konut ve çatılı işyeri kiralarına ilişkin hükümler, bunlarla birlikte kullanımı kiracıya bırakılan eşya hakkında da uygulanır. Ancak bu hükümler, niteliği gereği geçici kullanıma özgülenmiş taşınmazların altı ay ve daha kısa süreyle kiralanmalarında uygulanmaz.

Kamu kurum ve kuruluşlarının, hangi usul ve esaslar içinde olursa olsun yaptıkları bütün kira sözleşmelerine de bu hükümler uygulanır.

B. Bağlantılı sözleşme ⁽²⁾

MADDE 340- Konut ve çatılı işyeri kiralarında sözleşmenin kurulması ya da sürdürülmesi, kiracının yararı olmaksızın, kiralananın kullanımıyla doğrudan ilişkisi olmayan bir borç altına girmesine bağlanmışsa, kirayla bağlantılı sözleşme geçersizdir.

C. Kullanma giderleri

MADDE 341- Kiracı, konut ve çatılı işyeri kiralarında, sözleşmede aksi öngörülmemişse veya aksine yerel âdet yoksa, ısıtma, aydınlatma ve su gibi kullanma giderlerine katlanmakla yükümlüdür.

Giderlere katlanan taraf, bu giderleri ispat edici belgelerin birer örneğini, istem üzerine diğer tarafa vermek zorundadır.

D. Kiracının güvence vermesi ⁽²⁾

MADDE 342- Konut ve çatılı işyeri kiralarında sözleşmeyle kiracıya güvence verme borcu getirilmişse, bu güvence üç aylık kira bedelini aşamaz.

Güvence olarak para veya kıymetli evrak verilmesi kararlaştırılmışsa kiracı, kiraya verenin onayı olmaksızın çekilmemek üzere, parayı vadeli bir tasarruf hesabına yatırır, kıymetli evrakı ise bir bankaya depo eder. Banka, güvenceleri ancak iki tarafın rızasıyla veya icra takibinin kesinleşmesiyle ya da kesinleşmiş mahkeme kararına dayanarak geri verebilir.

Kiraya veren, kira sözleşmesinin sona ermesini izleyen üç ay içinde kiracıya karşı kira sözleşmesiyle ilgili bir dava açtığını veya icra ya da iflas yoluyla takibe giriştiğini bankaya yazılı olarak bildirmemişse banka, kiracının istemi üzerine güvenceyi geri vermekle yükümlüdür.

E. Kira bedeli**I. Genel olarak ⁽²⁾**

MADDE 343- Kira sözleşmelerinde kira bedelinin belirlenmesi dışında, kiracı aleyhine değişiklik yapılamaz.

II. Belirlenmesi ⁽²⁾

MADDE 344 - Tarafların yenilenen kira dönemlerinde uygulanacak kira bedeline ilişkin anlaşmaları, bir önceki kira yılında tüketici fiyat endeksindeki oniki aylık ortalamalara göre değişim oranını geçmemek koşuluyla geçerlidir. Bu kural, bir yıldan daha uzun süreli kira sözleşmelerinde de uygulanır.⁽¹⁾

Taraflarca bu konuda bir anlaşma yapılmamışsa, kira bedeli, bir önceki kira yılının tüketici fiyat endeksindeki oniki aylık ortalamalara göre değişim oranını geçmemek koşuluyla hâkim tarafından, kiralananın durumu göz önüne alınarak hakkaniyete göre belirlenir.⁽¹⁾

(1)17/1/2019 tarihli ve 7161 sayılı Kanunun 56 ncı maddesiyle, bu maddenin birinci ve ikinci fıkrasında yer alan “tüketici fiyat endeksindeki artış” ibareleri “tüketici fiyat endeksindeki oniki aylık ortalamalara göre değişim” şeklinde değiştirilmiştir.

(2) Bu madde 1/7/2012 tarihinden itibaren 8 yıl süreyle uygulanmaz. Bu halde, kira sözleşmelerinde bu maddelerde belirtilmiş olan konulara ilişkin olarak sözleşme serbestisi gereği kira sözleşmesi hükümleri tatbik olunur. Kira sözleşmelerinde hüküm olmayan hallerde mülga Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır.

Taraflarca bu konuda bir anlaşma yapıp yapılmadığına bakılmaksızın, beş yıldan uzun süreli veya beş yıldan sonra yenilenen kira sözleşmelerinde ve bundan sonraki her beş yılın sonunda, yeni kira yılında uygulanacak kira bedeli, hâkim tarafından tüketici fiyat endeksindeki oniki aylık ortalamalara göre değişim oranı, kiralananın durumu ve emsal kira bedelleri göz önünde tutularak hakkaniyete uygun biçimde belirlenir. Her beş yıldan sonraki kira yılında bu biçimde belirlenen kira bedeli, önceki fıkralarda yer alan ilkelere göre değiştirilebilir. ⁽¹⁾

Sözleşmede kira bedeli yabancı para olarak kararlaştırılmışsa 20/2/1930 tarihli ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun hükümleri saklı kalmak şartıyla, beş yıl geçmedikçe kira bedelinde değişiklik yapılamaz. Ancak, bu Kanunun, “Aşırı ifa güçlüğü” başlıklı 138 inci maddesi hükmü saklıdır. Beş yıl geçtikten sonra kira bedelinin belirlenmesinde, yabancı paranın değerindeki değişiklikler de göz önünde tutularak üçüncü fıkra hükmü uygulanır. ⁽¹⁾

III. Dava açma süresi ve kararın etkisi

MADDE 345- Kira bedelinin belirlenmesine ilişkin dava her zaman açılabilir.

Ancak, bu dava, yeni dönemin başlangıcından en geç otuz gün önceki bir tarihte açıldığı ya da kiraya veren tarafından bu süre içinde kira bedelinin artırılacağına ilişkin olarak kiracıya yazılı bildirimde bulunulmuş olması koşuluyla, izleyen yeni kira dönemi sonuna kadar açıldığı takdirde, mahkemece belirlenecek kira bedeli, bu yeni kira döneminin başlangıcından itibaren kiracıyı bağlar.

Sözleşmede yeni kira döneminde kira bedelinin artırılacağına ilişkin bir hüküm varsa, yeni kira döneminin sonuna kadar açılacak davada mahkemece belirlenecek kira bedeli de, bu yeni dönemin başlangıcından itibaren geçerli olur.

IV. Kiracı aleyhine düzenleme yasağı ⁽²⁾

MADDE 346- Kiracıya, kira bedeli ve yan giderler dışında başka bir ödeme yükümlülüğü getirilemez. Özellikle, kira bedelinin zamanında ödenmemesi hâlinde ceza koşulu ödeneceğine veya sonraki kira bedellerinin muaccel olacağına ilişkin anlaşmalar geçersizdir.

F. Konut ve çatılı işyeri kiralalarında sözleşmenin sona ermesi

I. Bildirim yoluyla

1. Genel olarak

MADDE 347- Konut ve çatılı işyeri kiralalarında kiracı, belirli süreli sözleşmelerin süresinin bitiminden en az onbeş gün önce bildirimde bulunmadıkça, sözleşme aynı koşullarla bir yıl için uzatılmış sayılır. Kiraya veren, sözleşme süresinin bitimine dayanarak sözleşmeyi sona erdiremez. Ancak, on yıllık uzama süresi sonunda kiraya veren, bu süreyi izleyen her uzama yılının bitiminden en az üç ay önce bildirimde bulunmak koşuluyla, herhangi bir sebep göstermeksizin sözleşmeye son verebilir.

Belirsiz süreli kira sözleşmelerinde, kiracı her zaman, kiraya veren ise kiranın başlangıcından on yıl geçtikten sonra, genel hükümlere göre fesih bildiriyle sözleşmeyi sona erdirebilirler.

Genel hükümlere göre fesih hakkının kullanılabileceği durumlarda, kiraya veren veya kiracı sözleşmeyi sona erdirebilir.

⁽¹⁾17/1/2019 tarihli ve 7161 sayılı Kanunun 56 ncı maddesiyle , bu maddenin üçüncü fıkrasının yer alan “üretici fiyat endeksindeki artış” ibaresi “tüketici fiyat endeksindeki oniki aylık ortalamalara göre değişim” şeklinde değiştirilmiş ve maddenin dördüncü fıkrasına “kararlaştırılmışsa,” ibaresinden sonra gelmek üzere “20/2/1930 tarihli ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun hükümleri saklı kalmak şartıyla,” ibaresi eklenmiştir.

⁽²⁾ Bu madde 1/7/2012 tarihinden itibaren 8 yıl süreyle uygulanmaz. Bu halde, kira sözleşmelerinde bu maddelerde belirtilmiş olan konulara ilişkin olarak sözleşme serbestisi gereği kira sözleşmesi hükümleri tatbik olunur. Kira sözleşmelerinde hüküm olmayan hallerde mülga Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır.

2. Bildirimin geçerliliği

a. Şekil

MADDE 348- Konut ve çatılı işyeri kiralarda fesih bildiriminin geçerliliği, yazılı şekilde yapılmasına bağlıdır.

b. Aile konutu

MADDE 349- Aile konutu olarak kullanılmak üzere kiralanan taşınmazlarda kiracı, eşinin açık rızası olmadıkça kira sözleşmesini feshedemez.

Bu rızanın alınması mümkün olmazsa veya eş haklı sebep olmaksızın rızasını vermekten kaçınırsa kiracı, hâkimden bu konuda bir karar vermesini isteyebilir.

Kiracı olmayan eşin, kiraya verene bildirimde bulunarak kira sözleşmesinin tarafı sıfatını kazanması hâlinde kiraya veren, fesih bildirimi ile fesih ihtarına bağlı bir ödeme süresini kiracıya ve eşine ayrı ayrı bildirmek zorundadır.

II. Dava yoluyla

1. Kiraya verenden kaynaklanan sebeplerle

a. Gerekseim, yeniden inşa ve imar

MADDE 350- Kiraya veren, kira sözleşmesini;

1. Kiralananı kendisi, eşi, altsoyu, üstsoyu veya kanun gereği bakımına yükümlü olduğı diğerk kişiler için konut ya da işyeri gerekseimini sebebiyle kullanma zorunluluğı varsa,

2. Kiralananın yeniden inşası veya imarı amacıyla esaslı onarımı, genişletilmesi ya da değıştirilmesi gerekli ve bu işler sırasında kiralananın kullanımı imkânsız ise,

belirli süreli sözleşmelerde sürenin sonunda, belirsiz süreli sözleşmelerde kiraya ilişkin genel hükümlere göre fesih dönemine ve fesih bildirimi için öngörülen sürele uyularak belirlenecek tarihten başlayarak bir ay içinde açacağı dava ile sona erdirebilir.

b. Yeni malikin gerekseimini

MADDE 351- Kiralananı sonradan edinen kişi, onu kendisi, eşi, altsoyu, üstsoyu veya kanun gereği bakımına yükümlü olduğı diğerk kişiler için konut veya işyeri gerekseimini sebebiyle kullanma zorunluluğı varsa, edinme tarihinden başlayarak bir ay içinde durumu kiracıya yazılı olarak bildirmek koşuluyla, kira sözleşmesini altı ay sonra açacağı bir davayla sona erdirebilir.

Kiralananı sonradan edinen kişi, dilerse gerekseim sebebiyle sözleşmeyi sona erdirmeye hakkını, sözleşme süresinin bitiminden başlayarak bir ay içinde açacağı dava yoluyla da kullanabilir.

2. Kiracıdan kaynaklanan sebeplerle

MADDE 352- Kiracı, kiralananın teslim edilmesinden sonra, kiraya verene karşı, kiralananı belli bir tarihte boşaltmayı yazılı olarak üstlendiğı hâlde boşaltmamışsa kiraya veren, kira sözleşmesini bu tarihten başlayarak bir ay içinde icraya başvurmak veya dava açmak suretiyle sona erdirebilir.

Kiracı, bir yıldan kısa süreli kira sözleşmelerinde kira süresi içinde; bir yıl ve daha uzun süreli kira sözleşmelerinde ise bir kira yılı veya bir kira yılını aşan süre içinde kira bedelini ödemediğı için kendisine yazılı olarak iki haklı ihtarda bulunulmasına sebep olmuşsa kiraya veren, kira süresinin ve bir yıldan uzun süreli kiralarda ihtarların yapıldığı kira yılının bitiminden başlayarak bir ay içinde, dava yoluyla kira sözleşmesini sona erdirebilir.

Kiracının veya birlikte yaşadığı eşinin aynı ilçe veya belde belediye sınırları içinde oturmaya elverişli bir konutu bulunması durumunda kiraya veren, kira sözleşmesinin kurulması sırasında bunu bilmiyorsa, sözleşmenin bitiminden başlayarak bir ay içinde sözleşmeyi dava yoluyla sona erdirebilir.

3. Dava süresinin uzaması

MADDE 353- Kiraya veren, en geç davanın açılması için öngörülen sürede dava açacağını kiracıya yazılı olarak bildirmişse, dava açma süresi bir kira yılı için uzamış sayılır.

4. Dava sebeplerinin sınırlılığı⁽¹⁾

MADDE 354- Dava yoluyla kira sözleşmesinin sona erdirilmesine ilişkin hükümler, kiracı aleyhine değiştirilemez.

5. Yeniden kiralama yasağı

MADDE 355- Kiraya veren, gereksinim amacıyla kiralananın boşaltılmasını sağladığında, haklı sebep olmaksızın, kiralananı üç yıl geçmedikçe eski kiracısından başkasına kiralayamaz.

Yeniden inşa ve imar amacıyla boşaltılması sağlanan taşınmazlar, eski hâli ile, haklı sebep olmaksızın üç yıl geçmedikçe başkasına kiralanamaz. Eski kiracının, yeniden inşa ve imarı gerçekleştirilen taşınmazları, yeni durumu ve yeni kira bedeli ile kiralama konusunda öncelik hakkı vardır. Bu hakkın, kiraya verenin yapacağı yazılı bildirim izleyen bir ay içinde kullanılması gerekir; bu öncelik hakkı sona erdirilmedikçe, taşınmaz üç yıl geçmeden başkasına kiralanamaz.

Kiraya veren, bu hükümlere aykırı davrandığı takdirde, eski kiracısına son kira yılında ödenmiş olan bir yıllık kira bedelinden az olmamak üzere tazminat ödemekle yükümlüdür.

6. Kiracının ölümünde sözleşmenin sürdürülmesi

MADDE 356- Ölen kiracının ortakları veya bu ortakların aynı meslek ve sanatı yürüten mirasçıları ve ölen kiracı ile birlikte aynı konutta oturanlar, sözleşmeye ve kanun hükümlerine uydukları sürece, taraf olarak kira sözleşmesini sürdürebilirler.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

Ürün Kirası

A. Tanımı

MADDE 357- Ürün kirası kiraya verenin, kiracıya, ürün veren bir şeyin veya hakkın kullanılmasını ve ürünlerin devşirilmesini bedel karşılığında bırakmayı üstlendiği sözleşmedir.

Ürüne katılmalı kira, kira bedelinin devşirilecek ürünün belli bir oranı olarak kararlaştırıldığı ürün kirasıdır. Bu oran sözleşmeyle kararlaştırılmamışsa, yerel âdete göre belirlenir.

B. Genel hükümlerin uygulanması

MADDE 358- Bu ayırımda ürün kirasına ilişkin özel hüküm bulunmadıkça, kira sözleşmesine ilişkin genel hükümler uygulanır.

C. Tutanak düzenleme

MADDE 359- Kira sözleşmesi, araç ve gereçleri, hayvanları, devredilen eşyayı veya stoklanmış malları da içeriyorsa taraflar, bunların değerlerini birlikte takdir ederek iki nüsha düzenleyecekleri tutanağa geçirip imzalayarak, birbirlerine vermekle yükümlüdürler.

(1) Bu madde 1/7/2012 tarihinden itibaren 8 yıl süreyle uygulanmaz. Bu halde, kira sözleşmelerinde bu maddelerde belirtilmiş olan konulara ilişkin olarak sözleşme serbestisi gereği kira sözleşmesi hükümleri tatbik olunur. Kira sözleşmelerinde hüküm olmayan hallerde mülga Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır.

D. Kiraya verenin borçları**I. Teslim borcu**

MADDE 360- Kiraya veren, birlikte kiralanmış taşınır şeyler varsa bunlar da içinde olmak üzere, kiralananı, sözleşmenin amacına uygun biçimde kullanılmaya ve işletilmeye elverişli bir durumda kiracıya teslim etmek ve sözleşme süresince bu durumda bulundurmakla yükümlüdür.

II. Esaslı onarımlar

MADDE 361- Kiraya veren, kira süresi içinde yapılması zorunlu olan esaslı onarımları, kiracı tarafından bildirilir bildirilmez, gideri kendisine ait olmak üzere yapmakla yükümlüdür.

E. Kiracının borçları**I. Kira bedelini ve yan giderleri ödeme borcu****1. Genel olarak**

MADDE 362- Kiracı, sözleşmede aksine bir hüküm veya yerel âdet olmadıkça, kira bedelini ve yan giderleri her kira yılının ve en geç kira süresinin sonunda ödemekle yükümlüdür.

Kiracı, kiralananın tesliminden sonra vadesi gelmiş kira bedelini veya yan giderleri ödememezse kiraya veren, kiracıya yazılı olarak en az altmış günlük bir önel verip, bu önel içinde ödememesi durumunda sözleşmeyi feshedeceğini bildirebilir.

2. Olağanüstü durumlarda kira bedelinden indirim

MADDE 363- Tarımsal bir taşınmazın her zamanki verimi, olağanüstü felaket veya doğal olaylar yüzünden önemli ölçüde azalırsa kiracı, kira bedelinden orantılı bir miktarın indirilmesini isteyebilir.

Bu haktan başlangıçta feragat, ancak kira bedelinin belirlenmesi sırasında bu gibi durumların meydana gelmesi olasılığı göz önünde tutulmuş veya doğan zarar bir sigorta ile karşılanmış ise, geçerli olur.

II. Kiralananın kullanma ve işletme borcu

MADDE 364- Kiracı, kiralanayı özgülendiği amaca uygun ve iyi bir biçimde işletmekle, özellikle ürün vermeye elverişli bir durumda bulundurmakla yükümlüdür.

Kiracı, kiraya verenin izni olmaksızın, kiralananın işletme usulünü, kira süresinin bitiminden sonra etkisi görülebilecek biçimde değiştiremez.

III. Bakım borcu

MADDE 365- Kiracı, kiralananın bakımını gereği gibi sağlamakla yükümlüdür.

Kiracı, yerel âdete uygun olarak küçük onarımları yapmak, bozulan veya kullanılmayla yok olan düşük değerli araç ve gereçlerin yerine yenilerini koymak zorundadır.

F. Alt kira ve kullanım hakkını devir yasağı

MADDE 366- Kiracı, kiraya verenin rızası olmaksızın kiralanayı başkasına kiraya veremeyeceği gibi, kullanım ve işletme hakkını da başkasına devredemez. Ancak kiracı, kiralananda bulunan bazı yerleri, kiraya veren için zarar doğuracak bir değişikliği gerektirmemek koşuluyla kiraya verebilir.

Kiracının, başkasıyla yaptığı bu kira sözleşmelerine, alt kiraya ilişkin kurallar, kıyas yoluyla uygulanır.

G. Sözleşmenin sona ermesi**I. Sona erme sebepleri****1. Sürenin geçmesi**

MADDE 367- Belirli süreli kira sözleşmesi, sürenin bitiminde kendiliğinden sona erer.

Ancak, tarafların örtülü olarak sözleşmeyi sürdürmeleri hâlinde, aksi kararlaştırılmadıkça, kira sözleşmesi birer yıl için yenilenmiş sayılır.

Yenilenen kira sözleşmesi yasal bildirim süresine uyularak, her kira yılının sonu için feshedilebilir.

2. Fesih bildirimi

MADDE 368- Belirsiz süreli sözleşmede, fesih bildirim süresi sözleşme veya yerel âdetle belirlenmemişse, en az altı aylık bir bildirim süresine uyulmak koşuluyla, taraflardan her biri sözleşmeyi feshedebilir.

Aksine bir anlaşma yoksa, tarımsal taşınmazlara ilişkin ürün kiralalarında yerel âdetçe uygulanan bahar veya güz mevsimleri için; diğer ürün kiralalarında ise herhangi bir zaman için fesih bildirimi yapılabilir.

3. Olağanüstü fesih**a. Önemli sebepler**

MADDE 369- Taraflardan biri, kira ilişkisinin devamını kendisi için çekilmez hâle getiren önemli sebeplerin varlığı durumunda, sözleşmeyi yasal fesih bildirim süresine uyularak her zaman feshedebilir.

Hâkim, durum ve koşulları göz önünde tutarak, olağanüstü fesih bildiriminin parasal sonuçlarını karara bağlar.

b. Kiracının iflası

MADDE 370- Kiracının iflası hâlinde sözleşme, iflasın açıldığı anda, kendiliğinden sona erer. Ancak, kiraya veren, işlemekte olan kira ve tutanağa geçirilen eşya için yeterli güvence verildiği takdirde, sözleşmeyi kira yılının sonuna kadar sürdürmekle yükümlüdür.

c. Kiracının ölümü

MADDE 371- Kiracının ölümü hâlinde, onun mirasçıları ve kiraya veren, altı aylık yasal fesih bildirim sürelerine uymak koşuluyla, sözleşmeyi feshedebilirler.

II. Sona ermenin sonuçları**1. Geri verme**

MADDE 372- Kira süresinin bitiminde kiracı, kiralananı, tutanağa geçirilmiş olan bütün eşyalarla birlikte ve bulundukları durumda geri vermekle yükümlüdür.

Kiracı, iyi işletilme durumunda kaçınılabilecek olan değer eksiklikleri için tazminat ödemekle yükümlüdür.

Kiracı, kiralananı göstermekle yükümlü olduğu özen çerçevesinde meydana gelen değer artışları için tazminat isteyemez.

2. Tutanağa geçirilmiş eşya

MADDE 373- Kiralanan teslim edilirken tutanağa geçirilmiş olan eşyalara değer biçilmişse kiracı, kira sözleşmesi sona erince, bunları özdeş tür ve değerde olmak üzere geri vermekle veya değer eksikliklerini gidermekle yükümlüdür.

Kiracı, kiraya verenin kusurunu ya da mücbir sebebin varlığını ispat ederek geri vermekten veya tazminat ödemekten kurtulabilir.

Kiracı, kendisinin yaptığı masraflardan veya emeğinden doğan değer artışı için tazminat isteyebilir.

3. Ürün ve yetiştirme giderleri

MADDE 374- Tarımsal bir taşınmazın kiracısı, kira sözleşmesinin sona erdiği anda henüz devşirilmemiş ürünler üzerinde bir hak ileri süremez.

Ancak kiracı, ürünün yetiştirilmesi için yapmış olduğu tarım giderlerinin hâkim tarafından belirlenecek miktarını, kiraya verenden tazminat olarak isteyebilir ve bu tazminat işlemiş kiralardan indirilir.

4. Saman, gübre ve benzerleri

MADDE 375- Kiralananı geri veren kiracı, düzenli bir işletmenin gerektirdiği oranda, son yılın samanlarını, hayvan yataklarını, kuru ot ve gübrelerini kiralanda bırakmakla yükümlüdür.

Kiracı, almış olduğundan daha fazlasını bırakıyorsa, bıraktığı fazlalık için tazminat isteme hakkına sahiptir; aldığından daha az bırakıyorsa, eksikleri tamamlamak veya değer eksikliğini gidermekle yükümlüdür.

H. Hayvan kirası

I. Konusu

MADDE 376- Tarımsal bir taşınmazın kirasıyla bağlantılı olmayan geviş getirici hayvanların kirasında, aksine anlaşma veya yerel âdet yoksa, kiralanan hayvanların kira süresi içindeki bütün ürünleri kiracının olur.

Kiracı, kiralanan hayvanları beslemek, onlara iyi bakmak ve kiraya verene para veya hayvanlardan elde ettiği ürünün belli bir payını ödemekle yükümlüdür.

II. Sorumluluk

MADDE 377- Aksine anlaşma veya yerel âdet yoksa kiracı, kiralanan hayvanların uğradığı bir zarardan, bu zararın, korumada dikkat ve özen gösterildiği hâlde meydana gelmiş olduğunu ispat etmedikçe sorumludur.

Kiracı, kendi kusuruyla sebebiyet vermediği olağanüstü koruma giderleri için kiraya verenden tazminat isteyebilir.

Kiracı, önemli kazaları ya da hastalıkları gecikmeksizin kiraya verene bildirmekle yükümlüdür.

III. Fesih

MADDE 378- Aksine anlaşma veya yerel âdet yoksa, belirsiz bir süre için yapılan sözleşmeyi, taraflardan her biri, dilediği zaman feshedebilir.

Ancak, fesih dürüstlük kurallarına aykırı ve uygun olmayan bir zamanda yapılamaz.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Ödünç Sözleşmeleri

BİRİNCİ AYIRIM

Kullanım Ödünçü

A. Tanımı

MADDE 379- Kullanım ödünçü sözleşmesi, ödünç verenin bir şeyin karşılıksız olarak kullanılmasını ödünç alana bırakmayı ve ödünç alanın da o şeyi kullandıktan sonra geri vermeyi üstlendiği sözleşmedir.

B. Hükümleri**I. Ödünç alanın kullanım hakkı**

MADDE 380- Ödünç alan, ödünç konusunu ancak sözleşmede kararlaştırılan şekilde, sözleşmede hüküm yoksa niteliğine veya özgülendiği amaca göre kullanabilir.

Ödünç alan, ödünç konusunu başkasına kullanıramaz.

Ödünç alan, bu hükümlere aykırı davrandığı durumlarda, beklenmedik hâllerden doğan zararlardan da sorumludur. Ancak, bu hükümlere uymuş olsaydı bile zararın doğacağını ispat ederse sorumluluktan kurtulur.

II. Bakım ve koruma giderleri

MADDE 381- Ödünç alan, ödünç konusunun olağan bakım ve koruma giderlerini karşılamakla yükümlüdür.

Ödünç alan, ödünç verenin yararına yapmak zorunda kaldığı olağanüstü giderlerin ödenmesini isteyebilir.

III. Müteselsil sorumluluk

MADDE 382- Bir şeyi birlikte ödünç alanlar, ondan müteselsilen sorumlu olurlar.

C. Sona ermesi**I. Amacı belirlenmiş kullanmada**

MADDE 383- Kullanma için belirli bir süre öngörülmemişse, ödünç alanın, ödünç konusunu sözleşme uyarınca kullanmış olmasıyla veya kullanabilecek kadar bir zaman geçmesiyle sözleşme sona erer.

Ödünç alan, ödünç konusunu sözleşmeye aykırı olarak kullanır, onu bozar veya kullanmak için başka bir kimseye verirse ya da önceden bilinmeyen bir durum yüzünden ödünç verenin ivedi gereksinimi ortaya çıkarsa, ödünç veren o şeyi daha önce geri isteyebilir.

II. Amacı belirlenmemiş kullanmada

MADDE 384- Ödünç konusu, kullanım süresi ve hangi amaçla kullanılacağı belirlenmeden verilmişse, ödünç veren onu dilediği zaman geri isteyebilir.

III. Ödünç alanın ölümü

MADDE 385- Kullanım ödünçü sözleşmesi, ödünç alanın ölmesiyle kendiliğinden sona erer.

İKİNCİ AYIRIM**Tüketim Ödünçü****A. Tanımı**

MADDE 386- Tüketim ödünçü sözleşmesi, ödünç verenin, bir miktar parayı ya da tüketilebilen bir şeyi ödünç alana devretmeyi, ödünç alanın da aynı nitelik ve miktarda şeyi geri vermeyi üstlendiği sözleşmedir.

B. Hükümleri**I. Faiz****1. Genel olarak**

MADDE 387- Ticari olmayan tüketim ödünçü sözleşmesinde, taraflarca kararlaştırılmış olmadıkça faiz istenemez.

Ticari tüketim ödünçü sözleşmesinde, taraflarca kararlaştırılmamış olsa bile faiz istenebilir.

2. Faize ilişkin özel kurallar

MADDE 388- Tüketim ödünçü sözleşmesinde faiz oranı belirlenmemişse, kural olarak ödünç alma zamanında ve yerinde o tür ödünçlerde geçerli olan faiz oranı uygulanır.

Sözleşmede aksine bir hüküm yoksa, belirlenen faiz, yıllık olarak ödenir.

Faizin anaparaya eklenerek birlikte yeniden faiz yürütülmesi kararlaştırılamaz.

II. Zamanaşımı

MADDE 389- Ödünç alanın, ödünç konusunun teslimine ve ödünç verenin de bu şeyin teslim alınmasına ilişkin istemleri, diğer tarafın bu konuda temerrüde düşmesinden başlayarak altı ayın geçmesiyle zamanaşımına uğrar.

III. Ödünç alanın ödeme güçsüzlüğü

MADDE 390- Ödünç alan, ödünç sözleşmesinin kurulmasından sonra ödeme güçsüzlüğüne düşerse ödünç veren, ödünç konusunun tesliminden kaçınabilir.

Ödünç veren, ödünç alanın sözleşmenin kurulmasından önce ödeme güçsüzlüğüne düşmüş olduğunu daha sonra öğrenmişse, aynı hakka sahiptir.

C. Para yerine verilen şeyler

MADDE 391- Ödünç alana, sözleşmede kararlaştırılan para yerine, kıymetli evrak veya ticari mallar verilirse, borcun tutarı, bunların teslim zamanı ve yerindeki borsa ya da piyasa değeri üzerinden hesaplanır; aksine yapılan sözleşme geçersizdir.

D. Geri verme zamanı

MADDE 392- Ödünçün geri verilmesi konusunda belirli bir gün ya da bildirim süresi veya borcun geri istendiği anda muaccel olacağı kararlaştırılmamışsa ödünç alan, ilk istemden başlayarak altı hafta geçmedikçe ödünçü geri vermekle yükümlü değildir.

ALTINCI BÖLÜM

Hizmet Sözleşmeleri

BİRİNCİ AYIRIM

Genel Hizmet Sözleşmesi

A. Tanımı

MADDE 393- Hizmet sözleşmesi, işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle işgörmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir.

İşçinin işverene bir hizmeti kısmi süreli olarak düzenli biçimde yerine getirmeyi üstlendiği sözleşmeler de hizmet sözleşmesidir.

Genel hizmet sözleşmesine ilişkin hükümler, kıyas yoluyla çıraklık sözleşmesine de uygulanır; özel kanun hükümleri saklıdır.

B. Kurulması

MADDE 394- Hizmet sözleşmesi, kanunda aksine bir hüküm olmadıkça özel bir şekle bağlı değildir.

Bir kimse, durumun gereklerine göre ancak ücret karşılığında yapılabilecek bir işi belli bir zaman için görür ve bu iş de işveren tarafından kabul edilirse, aralarında hizmet sözleşmesi kurulmuş sayılır.

Geçersizliği sonradan anlaşılan hizmet sözleşmesi, hizmet ilişkisi ortadan kaldırılıncaya kadar, geçerli bir hizmet sözleşmesinin bütün hüküm ve sonuçlarını doğurur.

C. İşçinin borçları

I. Bizzat çalışma borcu

MADDE 395- Sözleşmeden veya durumun gereğinden aksi anlaşılmadıkça, işçi yüklediği işi bizzat yapmakla yükümlüdür.

II. Özen ve sadakat borcu

MADDE 396- İşçi, yüklediği işi özenle yapmak ve işverenin haklı menfaatinin korunmasında sadakatle davranmak zorundadır.

İşçi, işverene ait makineleri, araç ve gereçleri, teknik sistemleri, tesisleri ve taşıtları usulüne uygun olarak kullanmak ve bunlarla birlikte işin görülmesi için kendisine teslim edilmiş olan malzemeye özen göstermekle yükümlüdür.

İşçi, hizmet ilişkisi devam ettiği sürece, sadakat borcuna aykırı olarak bir ücret karşılığında üçüncü kişiye hizmette bulunamaz ve özellikle kendi işvereni ile rekabete girişemez.

İşçi, iş gördüğü sırada öğrendiği, özellikle üretim ve iş sırları gibi bilgileri, hizmet ilişkisinin devamı süresince kendi yararına kullanamaz veya başkalarına açıklayamaz. İşverenin haklı menfaatinin korunması için gerekli olduğu ölçüde işçi, hizmet ilişkisinin sona ermesinden sonra da sır saklamakla yükümlüdür.

III. Teslim ve hesap verme borcu

MADDE 397- İşçi, üstlendiği işin görülmesi sırasında üçüncü kişiden işveren için aldığı şeyleri ve özellikle paraları derhâl ona teslim etmek ve bunlar hakkında hesap vermekle yükümlüdür.

İşçi, hizmetin ifasından dolayı elde ettiği şeyleri de derhâl işverene teslim etmekle yükümlüdür.

IV. Fazla çalışma borcu

MADDE 398- Fazla çalışma, ilgili kanunlarda belirlenen normal çalışma süresinin üzerinde ve işçinin rızasıyla yapılan çalışmadır. Ancak, normal süreden daha fazla çalışmayı gerektiren bir işin yerine getirilmesi zorunluluğu doğar, işçi bunu yapabilecek durumda bulunur ve aynı zamanda kaçınması da dürüstlük kurallarına aykırı olursa işçi, karşılığı verilmek koşuluyla, fazla çalışmayı yerine getirmekle yükümlüdür.

Özel kanunlardaki hükümler saklıdır.

V. Düzenlemelere ve talimata uyma borcu

MADDE 399- İşveren, işin görülmesi ve işçilerin işyerindeki davranışlarıyla ilgili genel düzenlemeler yapabilir ve onlara özel talimat verebilir. İşçiler, bunlara dürüstlük kurallarının gerektirdiği ölçüde uymak zorundadırlar.

VI. İşçinin sorumluluğu

MADDE 400- İşçi, işverene kusuruyla verdiği her türlü zarardan sorumludur.

Bu sorumluluğun belirlenmesinde; işin tehlikeli olup olmaması, uzmanlığı ve eğitimi gerektirip gerektirmemesi ile işçinin işveren tarafından bilinen veya bilinmesi gereken yetenek ve nitelikleri göz önünde tutulur.

D. İşverenin borçları**I. Ücret ödeme borcu****1. Ücret****a. Genel olarak**

MADDE 401- İşveren, işçiye sözleşmede veya toplu iş sözleşmesinde belirlenen; sözleşmede hüküm bulunmayan hâllerde ise, asgari ücretten az olmamak üzere emsal ücreti ödemekle yükümlüdür.

b. Fazla çalışma ücreti

MADDE 402- İşveren, fazla çalışma için işçiye normal çalışma ücretini en az yüzde elli fazlasıyla ödemekle yükümlüdür.

İşveren, işçinin rızasıyla fazla çalışma ücreti yerine, uygun bir zamanda fazla çalışmayla orantılı olarak izin verebilir.

c. İşin sonucundan pay alma

MADDE 403- Sözleşmeyle işçiye ücretle birlikte üretilenden, cirodan veya kârdan belli bir pay verilmesi kararlaştırılmışsa, hesap dönemi sonunda bu pay, yasal hükümler veya genellikle kabul edilmiş ticari esaslar göz önünde tutularak belirlenir.

İşçiye belli bir pay verilmesi kararlaştırılan hâllerde, payın hesaplanmasında uyuşulamazsa işveren, işçiye veya onun yerine, birlikte kararlaştırdıkları ya da hâkimin atadığı bilirkişiye bilgi vermek ve bilginin dayanağını oluşturan işletmeyle ilgili defter ve belgeleri incelemesine sunmak; kârdan bir pay verilmesi kararlaştırılmışsa, işveren işçiye, istemi üzerine ayrıca yıl sonu kâr zarar cetvelini vermek zorundadır.

d. Aracılık ücreti

MADDE 404- İşçiye belli işlerde aracılık yapması karşılığında işverence bir ücret ödeneceği kararlaştırılmışsa, aracılık yapılan işlemin üçüncü kişi ile geçerli olarak kurulmasıyla işçinin istem hakkı doğar.

Borçların kısım kısım ifa edileceği sözleşmeler ile sigorta sözleşmelerinde, her kısma ilişkin ücret isteminin bu kısma ilişkin borcun muaccel olmasıyla veya yerine getirilmesiyle doğacağı yazılı olarak kararlaştırılabilir.

İşçinin aracılığı suretiyle işveren ile üçüncü kişi arasında kurulan sözleşme, işveren tarafından kusuru olmaksızın ifa edilmezse veya üçüncü kişi borçlarını yerine getirmezse, ücret istemine yönelik hak sona erer. Sadece kısmi ifa hâlinde, ücretten orantılı olarak indirim yapılır.

Sözleşmeyle işçiye, kendisine ödenecek aracılık ücretinin hesabını tutma yükümlülüğü getirilmemişse, işveren işçiye ücretin muaccel olduğu her dönem için, bu ücrete tabi işlemleri de içeren yazılı hesap vermekle yükümlüdür.

Hesabı gözden geçirme ihtiyacı ortaya çıkarsa işveren, işçiye veya onun yerine, birlikte kararlaştırdıkları ya da hâkimin atadığı bilirkişiye bilgi vermek ve bilginin dayanağını oluşturan işletmeyle ilgili defter ve belgeleri onun incelemesine sunmak zorundadır.

e. İkramiye

MADDE 405- İşveren, bayram, yılbaşı ve doğum günü gibi belirli günler dolayısıyla işçilerine özel ikramiye verebilir. Ancak, işçilerin ikramiyeyi istem hakları bu konuda anlaşmanın veya çalışma şartının ya da işverenin tek taraflı taahhüdünün varlığı hâlinde doğar.

Hizmet sözleşmesi ikramiyenin verildiği dönemden önce sona ermişse, ikramiyenin çalıştığı süreye yansıyan bölümü ödenir.

2. Ücretin ödenmesi

a. Ödeme süresi

MADDE 406- Aksine âdet olmadıkça, işçiye ücreti her ayın sonunda ödenir. Ancak, hizmet sözleşmesi veya toplu iş sözleşmesiyle daha kısa ödeme süreleri belirlenebilir.

Daha kısa bir ödeme süresi kararlaştırılmamışsa veya aksine âdet yoksa, aracılık ücreti her ayın sonunda ödenir. Ancak, işlemlerin yapılması altı aydan daha uzun bir süre gerektirdiği takdirde, aracılık ücreti asıl ücrete ek olarak kararlaştırılmışsa, yazılı anlaşmayla ödeme daha ileri bir tarihe bırakılabilir.

Asıl ücrete ek olarak üretilenden pay verilmesi öngörülen hâllerde, ürün payı belirlenir belirlenmez, cirodan veya kârdan pay verilmesi kararlaştırılan hâllerde ise payın, hesap dönemini izleyen en geç üç ay içinde belirlenerek ödenmesi şarttır.

İşveren, işçiye zorunlu ihtiyacının ortaya çıkması hâlinde ve hakkaniyet gereği ödeyebilecek durumda ise, hizmetiyle orantılı olarak avans vermekle yükümlüdür.

b. Ücretin korunması

MADDE 407- Çalıştırılan işçilerin ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkaktan o ay içinde ödenenlerin özel olarak açılan banka hesabına yatırılmak suretiyle ödenmesi hususunda; tabi olduğu vergi mükellefiyeti türü, işletme büyüklüğü, çalıştırdığı işçi sayısı, işyerinin bulunduğu il ve benzeri unsurları dikkate alarak iş sahiplerini zorunlu tutmaya, banka hesabına yatırılacak ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkakın, brüt ya da kanuni kesintiler düşüldükten sonra kalan net miktar üzerinden olup olmayacağını belirlemeye Cumhurbaşkanlığı yetkilidir. Çalıştırdığı işçilerin ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkakını özel olarak açılan banka hesapları vasıtasıyla ödeme zorunluluğuna tabî tutulan iş sahipleri, işçilerinin ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkakını özel olarak açılan banka hesapları dışında ödeyemezler. Her ödeme döneminde, işçiye hesap pusulası verilir. İşçilerin ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkaklarının özel olarak açılan banka hesabına yatırılmak suretiyle ödenmesine ilişkin diğer üsul ve esaslar, anılan bakanlıklarca müştereken çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.⁽¹⁾

İşveren, işçiden olan alacağı ile ücret borcunu işçinin rızası olmadıkça takas edemez. Ancak, işçinin kasten sebebiyet verdiği yargı kararıyla sabit bir zarardan doğan alacaklar, ücretin haczedilebilir kısmı kadar takas edilebilir.

Ücretin işveren lehine kullanılacağına ilişkin anlaşmalar geçersizdir.

3. İşgörme ediminin ifasının engellenmesi hâlinde ücret

a. İşverenin temerrüdü hâlinde

MADDE 408- İşveren, işgörme ediminin yerine getirilmesini kusuruyla engellerse veya edimi kabulde temerrüde düşerse, işçiye ücretini ödemekle yükümlü olup, işçiden bu edimini daha sonra yerine getirmesini isteyemez. Ancak, işçinin bu engelleme sebebiyle yapmaktan kurtulduğu giderler ile başka bir iş yaparak kazandığı veya kazanmaktan bilerek kaçındığı yararlar ücretinden indirilir.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 190 ıncı maddesiyle bu fıkrada yer alan "Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığından sorumlu Devlet Bakanlığı müştereken" ibaresi "Cumhurbaşkanlığı" şeklinde değiştirilmiştir.

b. İşçinin çalışmayı durdurması hâlinde

MADDE 409- Uzun süreli bir hizmet ilişkisinde işçi, hastalık, askerlik veya kanundan doğan çalışma ve benzeri sebeplerle kusuru olmaksızın, iş gördüğü süreye oranla kısa bir süre için işgörmeye edimini ifa edemezse işveren, başka bir yolla karşılanmadığı takdirde, o süre için işçiye hakkaniyete uygun bir ücret ödemekle yükümlüdür.

4. Ücret alacağının haczi, devri ve rehnedilmesi

MADDE 410- İşçilerin ücretinin dörtte birinden fazlası haczedilemez, başkasına devredilemez ve rehnedilemez. Ancak, işçinin bakmakla yükümlü olduğu aile bireyleri için hâkim tarafından takdir edilecek miktar, bu orana dâhil değildir. Nafaka alacaklılarının hakları saklıdır.

Gelecekteki ücret alacaklarının devredilmesi veya rehnedilmesi geçersizdir.

5. Parça başına veya götürü iş**a. İş verme**

MADDE 411- İşçi, sözleşme gereğince yalnız bir işveren için sadece parça başına veya götürü iş yapmayı üstlenmişse işveren, ona yeterli iş vermekle yükümlüdür.

İşveren, kendi kusuru olmaksızın sözleşmede öngörülen parça başına veya götürü iş sağlayamayacak durumda bulunduğu veya işletme koşulları geçici olarak gerektirdiği takdirde işçiye, ücreti zaman esasına göre öder. Bu durumda, zamana göre ödenecek ücret, anlaşmada veya hizmet ya da toplu iş sözleşmesinde belirlenmemişse işveren, işçiye parça başına veya götürü olarak daha önce aldığı ortalama ücrete eşdeğer bir ücret ödemekle yükümlüdür.

Parça başına veya götürü ya da zamana göre iş sağlayamayan işveren, en azından işgörmeye edimini kabulde temerrüt hükümleri uyarınca zamana göre işgörmeye ödeyeceği ücreti ödemekle yükümlüdür.

b. Birim ücreti

MADDE 412- İşçi, sözleşme gereğince parça başına veya götürü olarak çalışmayı üstlendiği takdirde işveren, her işin başlamasından önce ona ödenecek birim ücretini bildirmekle yükümlüdür.

Bu bildirimi yapmayan işveren, aynı veya benzer bir iş için belirlenmiş olan birim ücretini ödemekle yükümlüdür.

II. İş araç ve malzemeleri

MADDE 413- Aksine anlaşma veya yerel âdet yoksa, işveren işçiye bu iş için gerekli araçları ve malzemeyi sağlamakla yükümlüdür.

İşçi işverenle anlaşarak kendi araç veya malzemesini işin görülmesine özgülerse, aksi anlaşmada kararlaştırılmadıkça veya yerel âdet bulunmadıkça işveren, bunun için işçiye uygun bir karşılık ödemekle yükümlüdür.

III. Giderler**1. Genel olarak**

MADDE 414- İşveren, işin görülmesinin gerektirdiği her türlü harcama ile işçiyi işyeri dışında çalıştırdığı takdirde, geçimi için zorunlu olan harcamaları da ödemekle yükümlüdür.

Yazılı olarak yapılmış bir hizmet veya toplu iş sözleşmesinde, bizzat işçi tarafından karşılanması kararlaştırılan harcamaların, işçiye götürü biçimde günlük, haftalık veya aylık olarak ödenmesi öngörülebilir. Ancak bu ödeme, zorunlu harcamaları karşılayacak miktardan az olamaz.

Zorunlu harcamaların kısmen veya tamamen işçi tarafından bizzat karşılanmasına ilişkin anlaşmalar geçersizdir.

2. Taşıma araçları

MADDE 415- İşçi, işin görülmesi için işverenle anlaşarak işverenin veya kendisinin sağladığı bir taşıma aracı kullanıyorsa, taşıtın işletilmesi ve bakımı için gerekli olağan giderler, hizmet için kullanıldığı ölçüde işverence karşılanır.

İşçi işverenle anlaşarak, işin görülmesinde kendi motorlu aracını kullanıyorsa, işveren ayrıca bu araçla ilgili vergiyi, zorunlu mali sorumluluk sigortası primini ve aracın yıpranması karşılığında uygun bir tazminatı hizmet için kullanıldığı ölçüde işçiye ödemekle yükümlüdür.

İşçi işverenle anlaşarak, hizmetin görülmesinde kendisine ait diğer taşıma araçlarını ve hayvanlarını kullanıyorsa işveren, bunların kullanma ve bakımı için gerekli olan olağan giderleri hizmet için kullanıldığı ölçüde karşılamakla yükümlüdür.

3. Giderlerin ödenmesi

MADDE 416- İşçinin yapmış olduğu giderlerden doğan alacağı, daha kısa bir süre kararlaştırılmamışsa veya yerel âdet yoksa, her defasında ücretle birlikte ödenir.

İşçi, sözleşmeden doğan borçlarını yerine getirmek için düzenli olarak masraf yapıyorsa, kendisine en az ayda bir olmak üzere belirli aralıklarla uygun bir avans verilir.

IV. İşçinin kişiliğinin korunması

1. Genel olarak

MADDE 417- İşveren, hizmet ilişkisinde işçinin kişiliğini korumak ve saygı göstermek ve işyerinde dürüstlük ilkelerine uygun bir düzeni sağlamakla, özellikle işçilerin psikolojik ve cinsel tacize uğramamaları ve bu tür tacizlere uğramış olanların daha fazla zarar görmemeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.

İşveren, işyerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksansız bulundurmak; işçiler de iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan her türlü önleme uymakla yükümlüdür.

İşverenin yukarıdaki hükümler dâhil, kanuna ve sözleşmeye aykırı davranışı nedeniyle işçinin ölümü, vücut bütünlüğünün zedelenmesi veya kişilik haklarının ihlaline bağlı zararların tazmini, sözleşmeye aykırılıktan doğan sorumluluk hükümlerine tabidir.

2. Ev düzeni içinde çalışmada

MADDE 418- İşçi işverenle birlikte ev düzeni içinde yaşıyorsa işveren, yeterli gıda ve uygun bir barınak sağlamakla yükümlüdür.

İşçi, kusuru olmaksızın hastalık veya kaza gibi sebeplerle işgörme edimini yerine getiremezse işveren, sosyal sigortalar yardımlarından yararlanamayan, bir yıla kadar çalışmış işçinin bakımını ve tedavisini, iki hafta süreyle sağlamak zorundadır. İşçinin bir yılı aşan her hizmet yılı için söz konusu süre, dört haftayı aşmamak üzere ikişer gün artırılır.

İşveren, işçinin gebeliğinde ve doğum yapması durumunda da aynı edimleri yerine getirmekle yükümlüdür.

3. Kişisel verilerin kullanılmasında

MADDE 419- İşveren, işçiye ait kişisel verileri, ancak işçinin işe yatkınlığıyla ilgili veya hizmet sözleşmesinin ifası için zorunlu olduğu ölçüde kullanabilir.

Özel kanun hükümleri saklıdır.

V. Ceza koşulu ve ibra

MADDE 420- Hizmet sözleşmelerine sadece işçi aleyhine konulan ceza koşulu geçersizdir.

İşçinin işverenden alacağına ilişkin ibra sözleşmesinin yazılı olması, ibra tarihi itibarıyla sözleşmenin sona ermesinden başlayarak en az bir aylık sürenin geçmiş bulunması, ibra konusu alacağın türünün ve miktarının açıkça belirtilmesi, ödemenin hak tutarına nazaran noksansız ve banka aracılığıyla yapılması şarttır. Bu unsurları taşımayan ibra sözleşmeleri veya ibraname kesin olarak hükümsüzdür.

Hakkın gerçek tutarda ödendiğini ihtiva etmeyen ibra sözleşmeleri veya ibra beyanını muhtevi diğer ödeme belgeleri, içerdikleri miktarla sınırlı olarak makbuz hükmündedir. Bu hâlde dahi, ödemelerin banka aracılığıyla yapılmış olması zorunludur.

İkinci ve üçüncü fıkra hükümleri, destekten yoksun kalanlar ile işçinin diğer yakınlarının isteyebilecekleri dâhil, hizmet sözleşmesinden doğan bütün tazminat alacaklarına da uygulanır.

VI. Tatil ve izinler

1. Hafta tatili ve iş arama izni

MADDE 421- İşveren, işçiye her hafta, kural olarak pazar günü veya durum ve koşullar buna imkân vermezse, bir tam çalışma günü tatil vermekle yükümlüdür.

İşveren, belirsiz süreli hizmet sözleşmesinin feshi hâlinde, bildirim süresi içinde işçiye ücretinde bir kesinti olmaksızın, günde iki saat iş arama izni vermekle yükümlüdür.

İzin saatlerinin ve günlerinin belirlenmesinde, işyerinin ve işçinin haklı menfaatleri göz önünde tutulur.

2. Yıllık izin

a. Süresi

MADDE 422- İşveren, en az bir yıl çalışmış olan işçilere yılda en az iki hafta ve onsekiz yaşından küçük işçiler ile elli yaşından büyük işçilere de en az üç hafta ücretli yıllık izin vermekle yükümlüdür.

b. İndirimi

MADDE 423- İşçi, bir hizmet yılı içinde kendi kusuruyla toplam bir aydan daha uzun bir süreyle hizmeti yerine getirmedeği takdirde işveren, çalışılmayan her tam ay için, yıllık ücretli izin süresinden bir gün indirim yapabilir.

İşçi, bir hizmet yılı içinde kendi kusuru olmaksızın hastalık, kaza, yasal bir yükümlülüğün veya kamu görevinin yerine getirilmesi gibi kişiliğine bağlı sebeplerle en çok üç ay süreyle işgörmeye edimini yerine getiremediği takdirde, işveren yıllık ücretli izin süresinden indirim yapamaz.

İşveren, gebelik ve doğum yapma sebebiyle işgörmeye edimini en çok üç ay süreyle yerine getiremeyen kadın işçinin yıllık ücretli izin süresinden indirim yapamaz.

Hizmet veya toplu iş sözleşmeleriyle, işçinin aleyhine hüküm doğuracak şekilde, ikinci ve üçüncü fıkra hükümlerine aykırı düzenleme yapılamaz.

c. Kullanılması

MADDE 424- Yıllık ücretli izinler, kural olarak aralıksız biçimde verilir; ancak tarafların anlaşmasıyla ikiye bölünerek de kullanılabilir.

İşveren, yıllık ücretli izin tarihlerini, işyerinin veya ev düzeninin menfaatleriyle bağdaştığı ölçüde, işçinin isteklerini göz önünde tutarak belirler.

d. Ücreti

MADDE 425- İşveren, yıllık ücretli iznini kullanan her işçiye, yıllık ücretli izin süresine ilişkin ücretini, ilgili işçinin izne başlamasından önce peşin olarak ödemek veya avans olarak vermekle yükümlüdür.

İşçi, hizmet ilişkisi devam ettiği sürece, işverenden alacağı para ve başka menfaatler karşılığında yıllık ücretli izin hakkından feragat edemez.

Hizmet sözleşmesinin herhangi bir sebeple sona ermesi hâlinde, işçinin hak kazanıp da kullanmadığı yıllık izin sürelerine ait ücreti, sözleşmenin sona erdiği tarihteki ücreti üzerinden kendisine veya hak sahiplerine ödenir. Bu ücrete ilişkin zamanaşımı, hizmet sözleşmesinin sona erdiği tarihte işlemeye başlar.

VII. Hizmet belgesi

MADDE 426- İşveren, işçinin isteği üzerine her zaman, işin türünü ve süresini içeren bir hizmet belgesi vermekle yükümlüdür.

İşçinin açıkça istemde bulunması hâlinde, hizmet belgesinde onun işgörmekteki becerisi ile tutum ve davranışları da belirtilir.

Hizmet belgesinin zamanında verilmemesinden veya belgede doğru olmayan bilgiler bulunmasından zarar gören işçi veya işçiyi işe alan yeni işveren, eski işverenden tazminat isteyebilir.

E. Sınai ve fikrî mülkiyet hakkı

MADDE 427- Hizmet buluşları üzerinde işçinin ve işverenin hakları, bunların kazanılması ile diğer sınai ve fikrî mülkiyet hakları konusunda özel kanun hükümleri uygulanır.

F. Hizmet ilişkisinin devri

I. İşyerinin tamamının veya bir bölümünün devri

MADDE 428 İşyerinin tamamı veya bir bölümü hukuki bir işlemle başkasına devredildiğinde, devir tarihinde işyerinde veya bir bölümünde mevcut olan hizmet sözleşmeleri, bütün hak ve borçları ile birlikte devralana geçer.

İşçinin hizmet süresine bağlı hakları bakımından, onun devreden işveren yanında işe başladığı tarih esas alınır.

Yukarıdaki hükümlere göre devir hâlinde, devirden önce doğmuş olan ve devir tarihinde ödenmesi gereken borçlardan, devreden ve devralan işveren müteselsilen sorumludurlar. Ancak, devreden işverenin bu yükümlülüklerden doğan sorumluluğu, devir tarihinden itibaren iki yıl ile sınırlıdır.

II. Sözleşmenin devri

MADDE 429- Hizmet sözleşmesi, ancak işçinin yazılı rızası alınmak suretiyle, sürekli olarak başka bir işverene devredilebilir.

Devir işlemiyle, devralan, bütün hak ve borçları ile birlikte, hizmet sözleşmesinin işveren tarafı olur. Bu durumda, işçinin, hizmet süresine bağlı hakları bakımından, devreden işveren yanında işe başladığı tarih esas alınır.

G. Sözleşmenin sona ermesi

I. Belirli süreli sözleşmede

MADDE 430- Belirli süreli hizmet sözleşmesi, aksi kararlaştırılmadıkça, fesih bildiriminde bulunulmasına gerek olmaksızın, sürenin bitiminde kendiliğinden sona erer.

Belirli süreli sözleşme, süresinin bitiminden sonra örtülü olarak sürdürülüyorsa, belirsiz süreli sözleşmeye dönüşür. Ancak, esaslı bir sebebin varlığı hâlinde, üst üste belirli süreli hizmet sözleşmesi kurulabilir.

Taraflardan her biri, on yıldan uzun süreli hizmet sözleşmesini on yıl geçtikten sonra, altı aylık fesih bildirim süresine uyarak feshedebilir. Fesih, ancak bu süreyi izleyen aybaşında hüküm ifade eder.

Sözleşmenin fesih bildirimiyle sona ereceği kararlaştırılmış ve iki taraf da fesih bildiriminde bulunmamışsa, sözleşme belirsiz süreli sözleşmeye dönüşür.

II. Belirsiz süreli sözleşmede

1. Genel olarak fesih hakkı

MADDE 431- Taraflardan her birinin, belirsiz süreli sözleşmeyi fesih sürelerine uyarak feshetme hakkı vardır.

2. Fesih bildirim süresi

a. Genel olarak

MADDE 432- Belirsiz süreli hizmet sözleşmelerinin feshinden önce, durumun diğer tarafa bildirilmesi gerekir.

Hizmet sözleşmesi; bildirimin diğer tarafa ulaşmasından başlayarak, hizmet süresi bir yıla kadar sürmüş olan işçi için iki hafta sonra; bir yıldan beş yıla kadar sürmüş işçi için dört hafta ve beş yıldan fazla sürmüş işçi için altı hafta sonra sona erer.

Bu süreler kısaltılamaz; ancak sözleşmeyle artırılabilir.

İşveren, fesih bildirim süresine ait ücreti peşin vermek suretiyle hizmet sözleşmesini feshedebilir.

Fesih bildirim sürelerinin, her iki taraf için de aynı olması zorunludur; sözleşmede farklı süreler öngörülmüşse, her iki tarafa da en uzun olan fesih bildirim süresi uygulanır.

Hizmet sözleşmesinin askıya alındığı hâllerde fesih bildirim süreleri işlemez.

b. Deneme süresi içinde

MADDE 433- Taraflar, hizmet sözleşmesine iki ayı aşmamak koşuluyla deneme süresi koyabilirler. Deneme süresi konulmuşsa taraflar, bu süre içinde fesih süresine uymak zorunda olmaksızın, hizmet sözleşmesini tazminatsız feshedebilirler.

İşçinin çalıştığı günler için ücret ve diğer hakları saklıdır.

III. Feshe karşı koruma

MADDE 434- Hizmet sözleşmesinin fesih hakkının kötüye kullanılarak sona erdirildiği durumlarda işveren, işçiye fesih bildirim süresine ait ücretin üç katı tutarında tazminat ödemekle yükümlüdür.

IV. Derhâl fesih

1. Koşulları

a. Haklı sebepler

MADDE 435- Taraflardan her biri, haklı sebeplerle sözleşmeyi derhâl feshedebilir. Sözleşmeyi fesheden taraf, fesih sebebini yazılı olarak bildirmek zorundadır.

Sözleşmeyi fesheden taraftan, dürüstlük kurallarına göre hizmet ilişkisini sürdürmesi beklenemeyen bütün durum ve koşullar, haklı sebep sayılır.

b. İşverenin ödeme güçsüzlüğüne düşmesi

MADDE 436- İşverenin ödeme güçsüzlüğüne düşmesi hâlinde işçi, sözleşmeden doğan hakları uygun bir süre içinde işveren tarafından güvenceye bağlanmazsa, sözleşmeyi derhâl feshedebilir.

2. Sonuçları

a. Haklı sebeple fesihte

MADDE 437- Haklı fesih sebepleri, taraflardan birinin sözleşmeye uymamasından doğmuşsa o taraf, sebep olduğu zararı, hizmet ilişkisine dayanan bütün haklar göz önünde tutularak, tamamen gidermekle yükümlüdür.

Diğer durumlarda hâkim, bütün durum ve koşulları göz önünde tutarak haklı sebeple feshin maddi sonuçlarını serbestçe değerlendirir.

b. Haklı sebebe dayanmayan fesihte

MADDE 438- İşveren, haklı sebep olmaksızın hizmet sözleşmesini derhâl feshederse işçi, belirsiz süreli sözleşmelerde, fesih bildirim süresine; belirli süreli sözleşmelerde ise, sözleşme süresine uyulmaması durumunda, bu sürele uyulmuş olsaydı kazanabileceği miktarı, tazminat olarak isteyebilir.

Belirli süreli hizmet sözleşmesinde işçinin hizmet sözleşmesinin sona ermesi yüzünden tasarruf ettiği miktar ile başka bir işten elde ettiği veya bilerek elde etmekten kaçındığı gelir, tazminattan indirilir.

Hâkim, bütün durum ve koşulları göz önünde tutarak, ayrıca miktarını serbestçe belirleyeceği bir tazminatın işçiye ödenmesine karar verebilir; ancak belirlenecek tazminat miktarı, işçinin altı aylık ücretinden fazla olamaz.

c. İşçinin haksız olarak işe başlamaması veya işi bırakması

MADDE 439- İşçi, haklı sebep olmaksızın işe başlamadığı veya aniden işi bıraktığı takdirde işveren, aylık ücretin dörtte birine eşit bir tazminat isteme hakkına sahiptir. İşverenin, ayrıca ek zararlarının giderilmesini isteme hakkı da vardır.

İşveren zarara uğramamışsa veya uğradığı zarar işçinin aylık ücretinin dörtte birinden az ise, hâkim tazminatı indirebilir.

Tazminat isteme hakkı takas yoluyla sona ermemişse işveren, işçinin işe başlamamasından veya işi bırakmasından başlayarak otuz gün içinde, dava veya takip yoluyla bu hakkını kullanmak zorundadır. Aksi takdirde, tazminat isteme hakkı düşer.

V. İşçinin veya işverenin ölümü

1. İşçinin ölümü

MADDE 440- Sözleşme, işçinin ölümüyle kendiliğinden sona erer. İşveren, işçinin sağ kalan eşine ve ergin olmayan çocuklarına, yoksa bakmakla yükümlü olduğu kişilere, ölüm gününden başlayarak bir aylık; hizmet ilişkisi beş yıldan uzun bir süre devam etmişse, iki aylık ücret tutarında bir ödeme yapmakla yükümlüdür.

2. İşverenin ölümü

MADDE 441- İşverenin ölümü hâlinde, yerini mirasçıları alır. Bu durumda işyerinin tamamının veya bir bölümünün devri ile gerçekleşen hizmet ilişkisinin devrine ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

Hizmet sözleşmesi ağırlıklı olarak işverenin kişiliği dikkate alınmak suretiyle kurulmuşsa, onun ölümüyle kendiliğinden sona erer. Ancak, işçi sözleşmenin süresinden önce sona ermesi yüzünden uğradığı zarar için, mirasçılardan hakkaniyete uygun bir tazminat isteminde bulunabilir.

VI. Sözleşmenin sona ermesinin sonuçları

1. Borçların muaccel olması

MADDE 442- Sözleşmenin sona ermesiyle, sözleşmeden doğan bütün borçlar muaccel olur.

Muacceliyet anı, işçinin aracılığı suretiyle kurulan hukuki ilişkilerde üçüncü kişinin üstlendiği borç, hizmet sözleşmesinin sona ermesinden sonra tamamen veya kısmen ifa edilecekse altı aya; dönemsel edimler içeren ilişkilerde bir yıla; sigorta sözleşmelerinde veya ifası altı aydan uzun bir süreye yayılmış olan işlerde ise iki yıla kadar, yazılı bir anlaşmayla ertelenebilir.

Üretilenden pay verilmesi öngörülen hâllerde ürün payı belirlenir belirlenmez, cirodan veya kârdan pay verilmesi kararlaştırılan hâllerde ise pay, hesap dönemini izleyen en geç üç ay sonunda muaccel olur.

2. Geri verme yükümlülüğü

MADDE 443- Sözleşmenin sona ermesi durumunda, taraflardan her biri, diğerinden veya üçüncü bir kişiden diğerinin hesabına, hizmetle ilişkili olarak almış olduğu şeyleri geri vermekle yükümlüdür.

İşçi, özellikle motorlu taşıtları ve trafik izin belgelerini, alacaklarından fazla olduğu ölçüde ücret ve masraf avanslarını geri vermekle yükümlüdür.

Tarafların hapis hakları saklıdır.

VII. Rekabet yasağı

1. Koşulları

MADDE 444- Fiil ehliyetine sahip olan işçi, işverene karşı, sözleşmenin sona ermesinden sonra herhangi bir biçimde onunla rekabet etmekten, özellikle kendi hesabına rakip bir işletme açmaktan, başka bir rakip işletmede çalışmaktan veya bunların dışında, rakip işletmeyle başka türden bir menfaat ilişkisine girmekten kaçınmayı yazılı olarak üstlenebilir.

Rekabet yasağı kaydı, ancak hizmet ilişkisi işçiye müşteri çevresi veya üretim sırları ya da işverenin yaptığı işler hakkında bilgi edinme imkânı sağlıyorsa ve aynı zamanda bu bilgilerin kullanılması, işverenin önemli bir zararına sebep olacak nitelikteyse geçerlidir.

2. Sınırlandırılması

MADDE 445- Rekabet yasağı, işçinin ekonomik geleceğini hakkaniyete aykırı olarak tehlikeye düşürecek biçimde yer, zaman ve işlerin türü bakımından uygun olmayan sınırlamalar içeremez ve süresi, özel durum ve koşullar dışında iki yılı aşamaz.

Hâkim, aşırı nitelikteki rekabet yasağını, bütün durum ve koşulları serbestçe değerlendirmek ve işverenin üstlenmiş olabileceği karşı edimi de hakkaniyete uygun biçimde göz önünde tutmak suretiyle, kapsamı veya süresi bakımından sınırlayabilir.

3. Aykırı davranışların sonuçları

MADDE 446- Rekabet yasağına aykırı davranan işçi, bunun sonucu olarak işverenin uğradığı bütün zararları gidermekle yükümlüdür.

Yasağa aykırı davranış bir ceza koşuluna bağlanmışsa ve sözleşmede aksine bir hüküm de yoksa, işçi öngörülen miktarı ödeyerek rekabet yasağına ilişkin borcundan kurtulabilir; ancak, işçi bu miktarı aşan zararı gidermek zorundadır.

İşveren, ceza koşulu ve doğabilecek ek zararlarının ödenmesi dışında, sözleşmede yazılı olarak açıkça saklı tutması koşuluyla, kendisinin ihlal veya tehdit edilen menfaatlerinin önemi ile işçinin davranışı haklı gösteriyorsa, yasağa aykırı davranışa son verilmesini de isteyebilir.

4. Sona ermesi

MADDE 447- Rekabet yasağı, işverenin bu yasağın sürdürülmesinde gerçek bir yararının olmadığı belirlenmişse sona erer.

Sözleşme, haklı bir sebep olmaksızın işveren tarafından veya işverene yüklenebilen bir nedenle işçi tarafından feshedilirse, rekabet yasağı sona erer.

İKİNCİ AYIRIM

Pazarlamacılık Sözleşmesi

A. Tanımı ve kurulması

I. Tanımı

MADDE 448- Pazarlamacılık sözleşmesi, pazarlamacının sürekli olarak, bir ticari işletme sahibi işveren hesabına ve işletmesinin dışında, her türlü işlemin yapılmasına aracılık etmeyi veya yazılı anlaşma varsa, bu anlaşmada belirtilen işlemleri yapmayı, işletme sahibi işverenin de buna karşılık ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir.

II. Kurulması

MADDE 449- Pazarlamacılık sözleşmesi, sözleşmenin süresini, sona ermesini, pazarlamacının yetkilerini, ücret ve masrafların nasıl ödeneceğini, taraflardan birinin yerleşim yeri yabancı ülkede ise uygulanacak hukukun ve yetkili mahkemenin hangisi olduğunu içerir.

Yukarıdaki fıkra uyarınca sözleşmede yer alması öngörülen hususlar taraflarca belirlenmemişse, kanun hükümleri ve alışılmış hizmet koşulları uygulanır.

B. Pazarlamacının yükümlülük ve yetkileri

I. Yükümlülükleri

MADDE 450- Pazarlamacı, talimata uymamasını zorunlu kılan haklı bir sebep olmadıkça, kendisine verilen talimata uygun olarak müşterileri ziyaret etmekle yükümlüdür; işverenin izni olmadıkça, kendisi veya üçüncü kişiler hesabına işlem yapamaz, aracılık edemez.

Pazarlamacı, işlem yapmaya yetkiliyse, talimatta öngörülen fiyatlara ve diğer işlem koşullarına uymak zorundadır; işveren razı olmadıkça, bunlarda değişiklik yapamaz.

Pazarlamacı, pazarlama faaliyetleri ile ilgili olarak düzenli biçimde ayrıntılı bilgi vermek, aldığı siparişleri işverene derhâl ulaştırmak ve müşteri çevresini ilgilendiren önemli olayları bildirmekle yükümlüdür.

II. Garanti

MADDE 451- Pazarlamacının, müşterilerin ödememelerinden veya diğer yükümlülüklerini ifa etmemelerinden sorumlu olacağına ya da alacağın tahsili için yapılacak masrafları tamamen veya kısmen karşılayacağına ilişkin anlaşmalar, kesin olarak hükümsüzdür.

Pazarlamacı, kendi müşteri çevresiyle işlem yapıyorsa, müşterilerin borçlarını ifa etmemesi durumunda, işverenin her bir işlemde uğrayacağı zararın dörtte birini geçmemek üzere karşılamayı, uygun bir ek komisyon kararlaştırılması koşuluyla yazılı olarak üstlenebilir.

Sigorta sözleşmelerinde aracılık yapan pazarlamacılar, bir primin tamamının veya bir kısmının ödenmemesi sebebiyle, bunun tahsili için dava veya icra takibi yoluna başvurulması durumunda, bu amaçla yapılacak masrafların en çok yarısını karşılayacaklarını, yazılı olarak üstlenebilirler.

III. Yetkileri

MADDE 452- Aksine yazılı anlaşma olmadıkça pazarlamacı, sadece işlemlere aracılık etmeye yetkilidir.

Pazarlamacı, işlem yapmaya yetkili kılınmışsa yetkisi, bu işlerin icrası için gereken bütün olağan hukuki işlem ve fiilleri kapsar; özel yetki verilmedikçe müşterilerden tahsilat yapamaz ve ödeme günlerini değiştiremez.

C. İşverenin özel yükümlülükleri

I. Faaliyet alanı

MADDE 453- Pazarlamacıya belirli bir pazarlama alanında veya belirli bir müşteri çevresinde faaliyette bulunma yetkisi verilmiş ve aksine yazılı anlaşma da yapılmamışsa işveren, başkalarına aynı alan veya çevrede faaliyette bulunma yetkisi veremez; ancak, kendisi üçüncü kişilerle işlem yapabilir.

Sözleşmenin pazarlama alanı veya müşteri çevresine ilişkin hükmünün değiştirilmesini gerektiren bir sebep varsa işveren, söz konusu hükmü, sözleşmede fesih bildirim süresi öngörülmüş olsa bile, bu süreye uymadan tek taraflı olarak değiştirebilir; ancak, bu durumda pazarlamacının tazminat ve hizmet sözleşmesini haklı sebeple sona erdirmeye hakkı saklıdır.

II. Ücret

1. Genel olarak

MADDE 454- İşveren, pazarlamacıya sadece belirli bir miktardan veya bu miktarla birlikte komisyondan oluşan bir ücret ödemekle yükümlüdür.

Ücretin tamamının veya önemli kısmının komisyondan oluşacağına ilişkin yazılı anlaşma, kararlaştırılan komisyonun, pazarlamacının faaliyetinin uygun karşılığını oluşturması koşuluyla geçerlidir.

Deneme süresi için ödenecek ücret, serbestçe kararlaştırılabilir. Ancak, deneme süresi iki ayı geçemez.

2. Komisyon

MADDE 455- Pazarlamacı, belirli bir pazarlama alanı veya belirli bir müşteri çevresinde faaliyette bulunma yetkisi sadece kendisine verilmişse, kendisinin veya işverenin bu alan veya çevrede yaptığı bütün işlerde kararlaştırılmış ya da alışılmış olan komisyonun ödenmesini isteyebilir.

Belirli bir pazarlama alanı veya belirli müşteri çevresinde faaliyette bulunma yetkisi pazarlamacıyla birlikte başkalarına da verilmişse pazarlamacıya, sadece kendisinin aracılık ettiği veya bizzat yaptığı işler için komisyon ödenir.

Komisyonun muaccel olması anında, yapılan işin değeri henüz kesin olarak belirlenemiyorsa komisyon, önce alışılmış olan en az değeri üzerinden, geri kalanı ise, en geç işin yerine getirilmesinde ödenir.

3. Pazarlama faaliyetinin engellenmesi

MADDE 456- Pazarlamacının pazarlama işlerini yürütmesi, kendi kusuru olmaksızın imkânsız hâle gelir ve sözleşme veya kanun gereği bu hâlde bile kendisine ücret ödenmesi gerekirse ücret, sabit ücrete ve komisyonun kaybı sebebiyle ödenebilecek uygun tazminata göre belirlenir. Ancak komisyon, ücretin beşte birinden az ise, komisyon kaybı sebebiyle tazminat ödenmeyeceği yazılı olarak kararlaştırılabilir.

Pazarlamacı, pazarlama işlerini kendi kusuru olmaksızın yürütme imkânını bulamamasına karşın ücretinin tamamını almışsa, işverenin istemi üzerine, kendisinin yapabileceği ve kendisinden beklenebilecek işleri onun işletmesinde yapmakla yükümlüdür.

III. Harcamalar

MADDE 457- Pazarlamacı, aynı zamanda birden fazla işveren hesabına faaliyette bulunuyorsa, aksi yazılı şekilde kararlaştırılmadıkça, her işveren, pazarlamacının harcamalarına eşit olarak katılmakla yükümlüdür.

Harcamaların tamamen veya kısmen sabit ücrete veya komisyona dâhil edilmesine ilişkin anlaşmalar kesin olarak hükümsüzdür.

IV. Hapis hakkı

MADDE 458- Pazarlamacılık ilişkisinden doğan muaccel alacaklar ile işverenin ödeme güçsüzlüğüne düşmesi durumunda, henüz muaccel olmayan alacakların güvence altına alınması için pazarlamacı, taşınır, kıymetli evrak ve tahsil yetkisine dayanarak müşterilerden almış olduğu paralar üzerinde hapis hakkına sahiptir.

Pazarlamacı, araç ve taşıma belgelerini, fiyat tarifelerini, müşterilerle ilgili kayıtlar ile diğer belgeleri alıkoyamaz.

D. Sona ermesi

I. Özel fesih süresi

MADDE 459- Komisyon, sabit ücretin en az beşte birini oluşturuyor ve önemli mevsimlik dalgalanmalardan etkileniyorsa işveren, bir önceki mevsimin sona ermesinden beri kendisiyle çalışmaya devam eden pazarlamacının sözleşmesini, yeni mevsim sırasında iki aylık fesih süresine uyarak feshedebilir.

Aynı koşullar altında pazarlamacı da, kendisini bir önceki mevsim sonuna kadar çalıştırmış ve bundan sonra da çalıştırmaya devam eden işverene karşı, bir sonraki mevsimin başlamasına kadar olan dönemde, iki aylık fesih süresine uyarak sözleşmeyi feshedebilir.

II. Özel sonuçlar

MADDE 460- Sözleşmenin sona ermesi hâlinde, pazarlamacının bizzat yaptığı veya yapılmasına aracılık ettiği bütün işlemler ile kabul ve yerine getirme zamanına bakılmaksızın, sözleşmenin sona ermesine kadar işverene iletilen bütün siparişler için komisyon ödenir.

Sözleşmenin sona ermesi hâlinde pazarlamacı, pazarlamacılık faaliyetinde bulunması için kendisine verilen örnek ve modelleri, fiyat tarifelerini, müşterilerle ilgili kayıtları ve diğer belgeleri işverene geri vermekle yükümlüdür. Ancak, pazarlamacının hapis hakkı saklıdır.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM Evde Hizmet Sözleşmesi

A.Tanımı ve çalışma koşulları

I. Tanımı

MADDE 461- Evde hizmet sözleşmesi, işverenin verdiği işi, işçinin kendi evinde veya belirleyeceği başka bir yerde, bizzat veya aile bireyleriyle birlikte bir ücret karşılığında görmeyi üstlendiği sözleşmedir.

II. Çalışma koşullarının bildirilmesi

MADDE 462- İşveren, işçiye her yeni iş verişinde genel çalışma koşulları dışında kalan ve o işe özgü özellikleri bildirir; gerekiyorsa işçi tarafından sağlanacak malzemeyi, bu malzemenin sağlanması için kendisine ne miktarda ödemede bulunacağını ve iş için ödeyeceği ücreti de işçiye yazılı olarak bildirir.

İşin verilmesinden önce malzeme için ödenecek bedel ve iş için ödenecek ücret yazıyla bildirilmemişse, bu işlerde uygulanan alışılmış bedel ve ücret ödenir.

III. İşçinin özel borçları

1. İşin yapılması

MADDE 463- İşçi, işe zamanında başlamak, işi kararlaştırılan zamanda bitirmek ve çalışmanın sonucunu işverene teslim etmekle yükümlüdür.

İş, işçinin kusuruyla ayıplı olarak görülmüşse işçi, giderilmesi mümkün olan ayıpları, masrafı kendisine ait olmak üzere gidermek zorundadır.

2. Malzeme ve iş araçları

MADDE 464- Malzeme ve iş araçları işveren tarafından sağlanmışsa, işçi bunları gereken özeni göstererek kullanmak, bundan dolayı hesap vermek, ayrıca kalan malzeme ile iş araçlarını da işverene teslim etmekle yükümlüdür.

İşçi işi görürken, kendisine teslim edilen malzemenin veya iş araçlarının bozuk olduğunu belirlerse, durumu hemen işverene bildirir ve işe devam etmeden önce, onun talimatını bekler.

İşçi, kendisine teslim edilen malzeme veya iş araçlarını kendi kusuruyla kullanılmaz hâle getirirse, işverene karşı onun kullanılmaz hâle geldiği gündeki rayiç bedeli kadar sorumludur.

IV. İşverenin özel borçları

1. Ürünün kabulü

MADDE 465- İşveren, işçinin üreterek teslim ettiği ürünü inceler; varsa bulduğu ayıpları teslimden başlayarak bir hafta içinde işçiye bildirir. Süresinde bildirim yapılmamışsa, ürün mevcut durumuyla kabul edilmiş sayılır.

2. Ücret

a. Ödenmesi

MADDE 466- Yapılan işin ücreti, işçi, işveren tarafından aralıksız olarak çalıştırıldığı takdirde, onbeş günde bir veya işçinin rızasıyla ayda bir; aralıklı olarak çalıştırıldığı takdirde, ürünün her tesliminde ödenir.

Her ücret ödenmesinde işçiye, bir hesap özeti verilir. Hesap özetinde, varsa kesintilerin miktarı ve sebebi de gösterilir.

b. Çalışmanın engellenmesi hâlinde

MADDE 467- İşçiyi aralıksız biçimde çalıştıran işveren, ürünü kabulde temerrüde düştüğü veya işçinin kişiliğinden kaynaklanan sebeplerle ve kusuru olmaksızın çalışma engellendiği takdirde, hizmet ediminin engellenmesi durumundaki ücret ödenmesine ilişkin hükümler gereğince, ona ücretini ödemekle yükümlüdür. Diğer durumlarda işveren, bu hükümlere göre ücret ödemekle yükümlü değildir.

V. Sona ermesi

MADDE 468- İşçiye deneme amacıyla bir iş verilmişse, aksi kararlaştırılmadıkça, sözleşme deneme süresi için kurulmuş sayılır.

İşçi, işveren tarafından aralıksız olarak çalıştırıldığı takdirde, aksi kararlaştırılmadıkça, sözleşme belirsiz süreyle yapılmış sayılır; diğer durumlarda sözleşmenin belirli süreyle yapıldığı kabul edilir.

B. Genel hükümlerin uygulanması

MADDE 469- Pazarlamacılık sözleşmesine ve evde hizmet sözleşmesine ilişkin hüküm bulunmayan hâllerde, hizmet sözleşmesinin genel hükümleri uygulanır.

YEDİNCİ BÖLÜM**Eser Sözleşmesi****A. Tanımı**

MADDE 470- Eser sözleşmesi, yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği sözleşmedir.

B. Hükümleri**1. Yüklenicinin borçları****1. Genel olarak**

MADDE 471- Yüklenici, üstlendiği edimleri iş sahibinin haklı menfaatlerini gözeterek, sadakat ve özenle ifa etmek zorundadır.

Yüklenicinin özen borcundan doğan sorumluluğunun belirlenmesinde, benzer alandaki işleri üstlenen basiretli bir yüklenicinin göstermesi gereken meslekî ve teknik kurallara uygun davranışı esas alınır.

Yüklenici, meydana getirilecek eseri doğrudan doğruya kendisi yapmak veya kendi yönetimi altında yaptırmakla yükümlüdür. Ancak, eserin meydana getirilmesinde yüklenicinin kişisel özellikleri önem taşııyorsa, işi başkasına da yaptırabilir.

Aksine âdet veya anlaşma olmadıkça yüklenici, eserin meydana getirilmesi için kullanılacak olan araç ve gereçleri kendisi sağlamak zorundadır.

2. Malzeme bakımından

MADDE 472- Malzeme yüklenici tarafından sağlanmışsa yüklenici, bu malzemenin ayıplı olması yüzünden iş sahibine karşı, satıcı gibi sorumludur.

Malzeme iş sahibi tarafından sağlanmışsa yüklenici, onları gereken özeni göstererek kullanmakla ve bundan dolayı hesap ve artanı geri vermekle yükümlüdür.

Eser meydana getirilirken, işsahibinin sağladığı malzemenin veya eserin yapılması için gösterdiği yerin ayıplı olduğu anlaşılır veya eserin gereği gibi ya da zamanında meydana getirilmesini tehlikeye düşürecek başka bir durum ortaya çıkarsa, yüklenici bu durumu hemen işsahibine bildirmek zorundadır; bildirmezse bundan doğacak sonuçlardan sorumlu olur.

3. İşe başlama ve yürütme

MADDE 473- Yüklenicinin işe zamanında başlamaması veya sözleşme hükümlerine aykırı olarak işi geciktirmesi ya da işsahibine yüklenemeyecek bir sebeple ortaya çıkan gecikme yüzünden bütün tahminlere göre yüklenicinin işi kararlaştırılan zamanda bitiremeyeceği açıkça anlaşılırsa, işsahibi teslim için belirlenen günü beklemek zorunda olmaksızın sözleşmeden dönebilir.

Meydana getirilmesi sırasında, eserin yüklenicinin kusuru yüzünden ayıplı veya sözleşmeye aykırı olarak meydana getirileceği açıkça görülüyorsa, işsahibi bunu önlemek üzere vereceği veya verdireceği uygun bir süre içinde yükleniciye, ayıbın veya aykırılığın giderilmesi; aksi takdirde hasar ve masrafları kendisine ait olmak üzere, onarımın veya işe devamın bir üçüncü kişiye verileceği konusunda ihtarda bulunabilir.

4. Ayıp sebebiyle sorumluluk

a. Ayıbın belirlenmesi

MADDE 474- İşsahibi, eserin tesliminden sonra, işlerin olağan akışına göre imkân bulur bulmaz eseri gözden geçirmek ve ayıpları varsa, bunu uygun bir süre içinde yükleniciye bildirmek zorundadır.

Taraflardan her biri, giderini karşılayarak, eserin bilirkşi tarafından gözden geçirilmesini ve sonucun bir raporla belirlenmesini isteyebilir.

b. İşsahibinin seçimlik hakları

MADDE 475- Eserdeki ayıp sebebiyle yüklenicinin sorumlu olduğu hâllerde işsahibi, aşağıdaki seçimlik haklardan birini kullanabilir:

1. Eser işsahibinin kullanamayacağı veya hakkaniyet gereği kabule zorlanamayacağı ölçüde ayıplı ya da sözleşme hükümlerine aynı ölçüde aykırı olursa sözleşmeden dönme.
2. Eseri alıkoyup ayıp oranında bedelden indirim isteme.
3. Aşırı bir masrafı gerektirmediği takdirde, bütün masrafları yükleniciye ait olmak üzere, eserin ücretsiz onarılmasını isteme.

İşsahibinin genel hükümlere göre tazminat isteme hakkı saklıdır.

Eser, işsahibinin taşınmazı üzerinde yapılmış olup, sökülüp kaldırılması aşırı zarar doğuracaksa işsahibi, sözleşmeden dönme hakkını kullanamaz.

c. İşsahibinin sorumluluğu

MADDE 476- Eserin ayıplı olması, yüklenicinin açıkça yaptığı ihtar karşın, işsahibinin verdiği talimattan doğmuş bulunur veya herhangi bir sebeple işsahibine yüklenebilecek olursa işsahibi, eserin ayıplı olmasından doğan haklarını kullanamaz.

d. Eserin kabulü

MADDE 477- Eserin açıkça veya örtülü olarak kabulünden sonra, yüklenici her türlü sorumluluktan kurtulur; ancak, onun tarafından kasten gizlenen ve usulüne göre gözden geçirme sırasında fark edilemeyecek olan ayıplar için sorumluluğu devam eder.

İşsahibi, gözden geçirmeyi ve bildirimde bulunmayı ihmal ederse, eseri kabul etmiş sayılır.

Eserdeki ayıp sonradan ortaya çıkarsa işsahibi, gecikmeksizin durumu yükleniciye bildirmek zorundadır; bildirmezse eseri kabul etmiş sayılır.

e. Zamanaşımı

MADDE 478- Yüklenici ayıplı bir eser meydana getirmişse, bu sebeple açılacak davalar, teslim tarihinden başlayarak, taşınmaz yapılar dışındaki eserlerde iki yılın; taşınmaz yapılarda ise beş yılın ve yüklenicinin ağır kusuru varsa, ayıplı eserin niteliğine bakılmaksızın yirmi yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar.

II. İşsahibinin borçları

1. Bedelin muacceliyeti

MADDE 479- İşsahibinin bedel ödeme borcu, eserin teslimi anında muaccel olur.

Eserin parça parça teslim edilmesi kararlaştırılmış ve bedel parçalara göre belirlenmişse, her parçanın bedeli onun teslimi anında muaccel olur.

2. Bedel

a. Götürü bedel

MADDE 480- Bedel götürü olarak belirlenmişse yüklenici, eseri o bedelle meydana getirmekle yükümlüdür. Eser, öngörülenden fazla emek ve masrafı gerektirmiş olsa bile yüklenici, belirlenen bedelin artırılmasını isteyemez.

Ancak, başlangıçta öngörülemeyen veya öngörülebilip de taraflarca göz önünde tutulmayan durumlar, taraflarca belirlenen götürü bedel ile eserin yapılmasına engel olur veya son derece güçleştirirse yüklenici, hâkimden sözleşmenin yeni koşullara uyarlanmasını isteme, bu mümkün olmadığı veya karşı taraftan beklenemediği takdirde sözleşmeden dönme hakkına sahiptir. Dürüstlük kurallarının gerektirdiği durumlarda yüklenici, ancak fesih hakkını kullanabilir.

Eser, öngörülenden az emek ve masrafı gerektirmiş olsa bile işsahibi, belirlenen bedelin tamamını ödemekle yükümlüdür.

b. Değere göre bedel

MADDE 481- Eserin bedeli önceden belirlenmemiş veya yaklaşık olarak belirlenmişse bedel, yapıldığı yer ve zamanda eserin değerine ve yüklenicinin giderine bakılarak belirlenir.

C. Sözleşmenin sona ermesi

I.Yaklaşık bedelin aşılması

MADDE 482- Başlangıçta yaklaşık olarak belirlenen bedelin, işsahibinin kusuru olmaksızın aşırı ölçüde aşılabacağı anlaşılırsa işsahibi, eser henüz tamamlanmadan veya tamamlandıktan sonra sözleşmeden dönebilir.

Eser, işsahibinin arsası üzerine yapılıyorsa işsahibi, bedelden uygun bir miktarın indirilmesini isteyebileceği gibi, eser henüz tamamlanmamışsa, yükleniciyi işe devamdan alıkoyarak, tamamlanan kısım için hakkaniyete uygun bir bedel ödemek suretiyle sözleşmeyi feshedebilir.

II. Eserin yok olması

MADDE 483- Eser teslimden önce beklenmedik olay sonucu yok olursa işsahibi, eseri teslim almada temerrüde düşmedikçe yüklenici, yaptığı işin ücretini ve giderlerinin ödenmesini isteyemez. Bu durumda malzemeye gelen hasar, onu sağlayana ait olur.

Eserin işsahibince verilen malzeme veya gösterilen arsanın ayıbı veya işsahibinin talimatına uygun yapılması yüzünden yok olması durumunda yüklenici, doğabilecek olumsuz sonuçları zamanında bildirmişse, yaptığı işin değerini ve bu değere girmeyen giderlerinin ödenmesini isteyebilir. İşsahibinin kusuru varsa, yüklenicinin ayrıca zararının giderilmesini de isteme hakkı vardır.

III. Tazminat karşılığı fesih

MADDE 484- İşsahibi, eserin tamamlanmasından önce yapılmış olan kısmın karşılığını ödemek ve yüklenicinin bütün zararlarını gidermek koşuluyla sözleşmeyi feshedebilir.

IV. İşsahibi yüzünden ifanın imkânsızlaşması

MADDE 485- Eserin tamamlanması, işsahibi ile ilgili beklenmedik olay dolayısıyla imkânsızlaşırsa yüklenici, yaptığı işin değerini ve bu değere girmeyen giderlerini isteyebilir.

İfa imkânsızlığının ortaya çıkmasında işsahibi kusurluysa, yüklenicinin ayrıca tazminat isteme hakkı vardır.

V. Yüklenicinin ölümü veya yeteneğini kaybetmesi

MADDE 486- Yüklenicinin kişisel özellikleri göz önünde tutularak yapılmış olan sözleşme, onun ölümü veya kusuru olmaksızın eseri tamamlama yeteneğini kaybetmesi durumunda kendiliğinden sona erer. Bu durumda işsahibi, eserin tamamlanan kısmından yararlanabilecek ise, onu kabul etmek ve karşılığını vermekle yükümlüdür.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Yayım Sözleşmesi

A. Tanımı

MADDE 487- Yayım sözleşmesi, bir fikir ve sanat eseri sahibinin veya halefinin, o eseri yayımlanmak üzere yayımcıya bırakmayı, yayımcının da onu çoğaltarak yayımlamayı üstlendiği sözleşmedir.

B. Şekli

MADDE 488- Yayım sözleşmesinin geçerliliği, yazılı şekilde yapılmış olmasına bağlıdır.

C. Hükümleri

I. Yayımlatma hakkının geçişi ve sorumluluk

MADDE 489- Yayım sözleşmesiyle eser sahibinin hakları, sözleşmenin ifasının gerektirdiği ölçüde ve süreyle yayımcıya geçer.

Yayımlatan, yayımcıya karşı, sözleşmenin kurulduğu anda eseri yayımlatma hakkının bulunmamasından sorumlu olduğu gibi, eser korunmakta ise, telif hakkının olmamasından da sorumludur.

Eserin tamamı veya bir bölümü yayımlanmak üzere başka bir yayımcıya bırakılmış ya da yayımlatanın bilgisi altında yayımlanmış ise yayımlatan, yayım sözleşmesinin yapılmasından önce, bunu karşı tarafa bildirmek zorundadır.

II. Yayımlatanın tasarruf hakkı

MADDE 490- Yayımlatan, sözleşmede kararlaştırılan süre sona ermedikçe veya süre belirlenmemişse kararlaştırılan baskı adedinin tükenmesi için alışılmış süre geçmedikçe, eserin tamamı veya bir bölümü üzerinde, yayımcının zararına olacak biçimde tasarrufta bulunamaz.

Sürelî yayınlarda yer alan kısa yazılar, yayımlatan tarafından her zaman, başka yerde de yayımlatılabilir.

Yayımlatan, toplama bir eserin kendisine ait bölümlerini veya dergilerde çıkan uzun yazılarını, yayımın bitmesinden başlayarak üç ay geçmedikçe yeniden yayımlatamaz.

III. Basım sayısı ve baskı adedinin belirlenmesi

MADDE 491- Sözleşmede basım sayısı belirtilmemişse, yayımcının ancak bir basım yapma hakkı vardır.

Taraflar, sözleşmenin süresini veya baskı adedinin kararlaştırmak zorundadırlar.

Sözleşmede yayımcıya belirli birkaç basım veya bütün yeni basımları yapma yetkisi verildiği hâllerde, yayımcı eserin baskı adedi tükenmiş iken yeni bir basım yapmayı ihmal ederse, yayımlatan yeni basım için yayımcıya uygun bir süre verir. Yayımcı, verilen süre içinde basımı gerçekleştirmezse; yayımlatan sözleşmeden cayabilir.

IV. Çoğaltma ve dağıtım

MADDE 492- Yayımcı, eseri hiçbir kısaltma, ekleme ve değişiklik yapmaksızın uygun biçimde çoğaltmakla yükümlüdür; ayrıca, satışın artırılması için gerekli tanıtım ve dağıtım yapmak ve bu konuda her türlü önlemi almak zorundadır.

Satış fiyatını, eserin satılmasını güçleştirmemek koşuluyla yayımcı belirler.

V. Düzeltme ve iyileştirme

MADDE 493- Yayımcının menfaatlerini zedelememek ve onun sorumluluğunu artırmamak koşuluyla, eser sahibi eserde düzeltme ve iyileştirme, halefleri ise ancak güncelleştirme yapabilir. Bu düzeltme ve iyileştirme gerektirdiği hâlde sözleşmede öngörülmemiş giderler, yayımlatan tarafından karşılanır.

Yayımcı, eser sahibine eserini iyileştirme, haleflerine de güncelleştirme imkânı vermeden yeni bir basım yapamaz ve onu çoğaltamaz.

VI. Birarada basım ve ayrı ayrı yayım

MADDE 494- Bir eser sahibinin birden çok eserini ayrı ayrı yayımlama hakkı, yayımcıya bunların bir arada basılması yetkisini vermez.

Aynı şekilde, eser sahibinin bütün eserlerini veya bunlardan yalnız bir türünü birarada yayımlama hakkı, yayımcıya bunlar içinden her birinin ayrı ayrı basıp yayma hakkını vermez.

VII. Çeviri hakkı

MADDE 495- Çeviri hakkının yayımcıya geçebilmesi, bunun sözleşmede açıkça belirtilmiş olmasına bağlıdır.

VIII. Bedel isteme hakkı

1. Bedelin belirlenmesi

MADDE 496- Sözleşmede aksi kararlaştırılmış olmadıkça yayımlatan, bedel ödenmesini isteyebilir.

Bedel ödenmesi gereken hâllerde ödenecek miktar belli değilse bedel, hâkim tarafından belirlenir.

Yayımcının birden fazla basım yapma hakkı varsa, ilk basım için kararlaştırılan bedel ve diğer koşulların, sonraki basımlar için de uygulanacağı kabul edilmiş sayılır.

2. Bedelin ödenme zamanı, satış hesapları ve bedelsiz alma hakkı

MADDE 497- Bedel, eser bütün olarak yayımlanacaksa tamamının; cilt, fasikül, forma gibi bölümler hâlinde yayımlanacaksa, her bölümün basımından ve satışa hazır duruma getirilmesinden sonra ödenir.

Taraflar, bedeli satış miktarına bağlamışlarsa yayımcı, satış hesaplarını tutmak, çıkarmak ve teamüle uygun ispat edici belgeleri hazırlamakla yükümlüdür.

Aksi kararlaştırılmadıkça yayımlatanın, eserden, teamül uyarınca verilmesi gereken miktarda bedelsiz alma hakkı vardır.

D. Sona ermesi

I. Eserin yok olması

MADDE 498- Eser, yayımcıya teslimden sonra beklenmedik hâl sonucu yok olsa bile, yayımcı bedeli ödemekle yükümlüdür.

Eserin başka bir örneği kendisinde varsa, eser sahibinin bu örneği yayımcıya vermesi gerekir; başka bir örneği bulunmamakla birlikte, az bir çabayla yeniden meydana getirilebilecekse eser sahibi, eseri meydana getirerek teslim etmekle yükümlüdür. Eser sahibi her iki durumda da uygun bir karşılık isteyebilir.

II. Basılanın yok olması

MADDE 499- Eserin tamamlanmış olan baskı adedinin tamamı veya bir bölümü, satışa sunulmadan önce beklenmedik hâl sonucu yok olursa yayımcı, yayımlatana ayrıca bir bedel ödemeksizin yok olan miktarı, gideri kendisine ait olmak üzere yeniden basabilir.

Yayımcı, aşırı masraf gerektirmeksizin yok olanların yerine yenilerini koyabilecek ise, bunu yapmakla yükümlüdür.

III. Kişisel sebeplerle sona ermesi

MADDE 500- Eser sahibi eseri tamamlamadan önce ölür veya tamamlama yeteneğini yitirir ya da eseri tamamlaması kendi kusuru olmaksızın imkânsız duruma gelirse, sözleşme kendiliğinden sona erer. Ancak, sözleşmenin tamamı veya bir bölümünün yerine getirilmesi mümkün ve hakkaniyete uygun bulunursa hâkim, sözleşme ilişkisinin devam etmesine ve bunun için gereken değişikliklerin yapılmasına karar verebilir.

Yayımcı iflas ederse yayımlatan, eseri başka bir yayımcıya verebilir; ancak, iflas anında henüz muaccel olmamış borcun yerine getirileceği konusunda güvence gösterilmişse, yayımlatan eseri başka bir yayımcıya veremez.

E. Sipariş üzerine yayım sözleşmesi

MADDE 501- Bir veya birkaç kişi, yayımcının belirlediği plana göre bir eser meydana getirmeyi üstlenirlerse, sadece sözleşmeyle kararlaştırılan ücrete hak kazanırlar.

Bu durumda, sözleşme konusu mali haklar yayımcıya ait olur.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Vekâlet İlişkileri

BİRİNCİ AYIRIM

Vekâlet Sözleşmesi

A. Tanımı

MADDE 502- Vekâlet sözleşmesi, vekilin vekâlet verenin bir işini görmeyi veya işlemini yapmayı üstlendiği sözleşmedir.

Vekâlete ilişkin hükümler, niteliklerine uygun düştükleri ölçüde, bu Kanunda düzenlenmemiş olan işgörmeye sözleşmelerine de uygulanır.

Sözleşme veya teamül varsa vekil, ücrete hak kazanır.

B. Kurulması

MADDE 503- Kendisine bir işin görülmesi önerilen kişi, bu işi görme konusunda resmi sığfata sahipse veya işin yapılması mesleğinin gereğı ise ya da bu gibi işleri kabul edeceğını duyurmuşsa, bu öneri onun tarafından hemen reddedilmedikçe, vekâlet sözleşmesi kurulmuş sayılır.

C. Hükümleri

I. Vekâletin kapsamı

MADDE 504- Vekâletin kapsamı, sözleşmede açıkça gösterilmemişse, görülecek işin niteliğine göre belirlenir.

Vekâlet, özellikle vekilin üstlendiğı işin görülmesi için gerekli hukuki işlemlerin yapılması yetkisini de kapsar.

Vekil, özel olarak yetkili kılınmadıkça dava açamaz, sulh olamaz, hakeme başvuramaz, iflas, iflasın ertelenmesi ve konkordato talep edemez, kambiyo taahhüdünde bulunamaz, bağışlama yapamaz, kefil olamaz, taşınmazı devredemez ve bir hak ile sınırlandıramaz.

II. Vekilin borçları

1. Talimata uygun ifa

MADDE 505- Vekil, vekâlet verenin açık talimatına uymakla yükümlüdür. Ancak, vekâlet verenden izin alma imkânı bulunmadığında, durumu bilseydi onun da izin vereceğı açık olan hâllerde, vekil talimattan ayrılabilir.

Bunun dışındaki durumlarda vekil, talimattan ayrılırsa, bundan doğan zararı karşılamadıkça işi görmüş olsa bile, vekâlet borcunu ifa etmiş olmaz.

2. Şahsen ifa, sadakat ve özen gösterme

a. Genel olarak

MADDE 506- Vekil, vekâlet borcunu bizzat ifa etmekle yükümlüdür. Ancak vekile yetki verildiğı veya durumun zorunlu ya da teamülün mümkün kıldığı hâllerde vekil, işi başkasına yaptırabilir.

Vekil üstlendiğı iş ve hizmetleri, vekâlet verenin haklı menfaatlerini gözeterek, sadakat ve özenle yürütmekle yükümlüdür.

Vekilin özen borcundan doğan sorumluluğunun belirlenmesinde, benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranış esas alınır.

b. İşin üçüncü kişiye gördürülmesi hâlinde

MADDE 507- Vekil, yetkisi dışına çıkarak işi başkasına gördürdüğünde, onun fiilinden kendisi yapmış gibi sorumludur.

Vekil başkasına vekâlet vermeye yetkili ise, sadece seçmede ve talimat vermede gerekli özeni göstermekle yükümlüdür.

Vekâlet veren, her iki durumda da vekilin kendi yerine koyduğu kişiye karşı sahip olduğı hakları, doğrudan doğruya o kişiye karşı ileri sürebilir.

3. Hesap verme

MADDE 508- Vekil, vekâlet verenin istemi üzerine yürüttüğü işin hesabını vermek ve vekâletle ilişkili olarak aldıklarını vekâlet verene vermekle yükümlüdür.

Vekil, vekâlet verene tesliminde geciktirdiği paranın faizini de ödemekle yükümlüdür.

4. Edinilen hakların vekâlet verene geçişi

MADDE 509- Vekilin, kendi adına ve vekâlet veren hesabına gördüğü işlerden doğan üçüncü kişilerdeki alacağı, vekâlet verenin vekile karşı bütün borçlarını ifa ettiği anda, kendiliğinden vekâlet verene geçer.

Vekilin iflası hâlinde vekâlet veren, bu alacağın kendisine geçmiş olduğunu iflas masasına karşı da ileri sürebilir.

Vekâlet veren, vekilin kendi adına ve vekâlet veren hesabına edinmiş olduğu taşınır eşyanın iflas masasından ayrılarak kendisine verilmesini isteyebilir. Vekilin sahip olduğu hapis hakkından iflas masası da yararlanır.

III. Vekâlet verenin borçları

MADDE 510- Vekâlet veren, vekâletin gereği gibi ifası için vekilin yaptığı giderleri ve verdiği avansları faiziyle birlikte ödemek ve yüklendiği borçlardan onu kurtarmakla yükümlüdür.

Vekil, vekâletin ifası sebebiyle uğradığı zararın giderilmesini vekâlet verenden isteyebilir. Ancak vekâlet veren, kusuru bulunmadığını ispat ederek bu sorumluluktan kurtulabilir.

IV. Birlikte vekâlet verenlerin ve birlikte vekillerin sorumluluğu

MADDE 511- Bir kişiye birlikte vekâlet verenler, vekile karşı müteselsil olarak sorumludurlar.

Vekâleti birlikte üstlenenler, vekâletin ifasından müteselsil olarak sorumludurlar ve yetkilerini başkalarına devir hakları olmadıkça, vekâlet vereni, ancak birlikte yaptıkları fiil ve işlemleriyle borç altına sokabilirler.

D. Sona ermesi

I. Sebepleri

1. Tek taraflı sona erdirmeye

MADDE 512- Vekâlet veren ve vekil, her zaman sözleşmeyi tek taraflı olarak sona erdirebilir. Ancak, uygun olmayan zamanda sözleşmeyi sona erdiren taraf, diğerinin bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür.

2. Ölüm, ehliyetin kaybedilmesi ve iflas

MADDE 513- Sözleşmeden veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça sözleşme, vekilin veya vekâlet verenin ölümü, ehliyetini kaybetmesi ya da iflası ile kendiliğinden sona ermiş olur. Bu hüküm, taraflardan birinin tüzel kişi olması durumunda, bu tüzel kişiliğin sona ermesinde de uygulanır.

Vekâletin sona ermesi vekâlet verenin menfaatlerini tehlikeye düşürüyorsa, vekâlet veren veya mirasçısı ya da temsilcisi, işleri kendi başına görebilecek duruma gelinceye kadar, vekil veya mirasçısı ya da temsilcisi, vekâleti ifaya devam etmekle yükümlüdür.

II. Hükümleri

MADDE 514- Vekilin sözleşmenin sona erdiğini öğrenmeden önce yaptığı işlerden, vekâlet veren ya da mirasçısı sözleşme devam ediyormuş gibi sorumludur.

İKİNCİ AYIRIM

Kredi Mektubu ve Kredi Emri

A. Kredi mektubu

MADDE 515- Kredi mektubu, mektup gönderenin gönderilene bir üst sınır belirleyerek veya belirlemeksizin, kredi mektubundan yararlanacak belirli kişiye istemde bulunacağı miktarda para ve benzeri şeyleri verme konusundaki vekâletini içeren belgedir. Kredi mektubu, vekâlet sözleşmesi ve havale hükümlerine tabidir.

Üst sınır belirlenmeksizin verilmiş olan kredi mektubunda mektuptan yararlanacak kişi, bu mektupla ilgili olanlar arasındaki ilişkiye açıkça uygun olmayan fazla bir istemde bulunursa mektup gönderilen, durumu gönderene bildirmek ve cevap alınca kadar ödemeyi ertelemek zorundadır.

Kredi mektubuyla verilen vekâlet, ancak gönderilen tarafından belirli bir miktar için kabul edildiği takdirde geçerli olur.

B. Kredi emri

I. Tanımı ve şekli

MADDE 516- Bir kimse kendi adına ve hesabına kredi emri verenin sorumluluğu altında bir üçüncü kişiye kredi açmak veya krediyi yenilemek için emir almış ve kabul etmişse, kredi emri verilen vekâletini aşmadıkça emri veren, kredi borcundan kefil gibi sorumlu olur. Ancak, kredi emri yazılı olmadıkça emri veren sorumlu olmaz.

II. Kredi emrinden yararlananın ehliyetsizliği

MADDE 517- Kredi emrini veren, kredi emrinden yararlananın ehliyetsizliğini ileri sürerek kredi emri verilene karşı sorumluluktan kurtulamaz.

III. Kredi emri verilenin önel vermesi

MADDE 518- Kredi emri verilen, kredi emrinden yararlanana kendiliğinden önel verir veya kendisine talimat verildiği hâlde kredi emrinden yararlanana başvurmayı ihmal ederse, kredi emri veren sorumluluktan kurtulur.

IV. Taraflar arasındaki ilişki

MADDE 519- Kredi emri veren ile kredi emrinden yararlanan arasındaki ilişkiye, kefil ile asıl borçlu arasındaki ilişkiyi düzenleyen hükümler uygulanır.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

Simsarlık Sözleşmesi

A. Tanımı ve şekli

MADDE 520- Simsarlık sözleşmesi, simsarin taraflar arasında bir sözleşme kurulması imkânının hazırlanmasını veya kurulmasına aracılık etmeyi üstlendiği ve bu sözleşmenin kurulması hâlinde ücrete hak kazandığı sözleşmedir.

Simsarlık sözleşmesine, kural olarak vekâlete ilişkin hükümler uygulanır.

Taşınmazlar konusundaki simsarlık sözleşmesi, yazılı şekilde yapılmadıkça geçerli olmaz.

B. Ücret**I. Hak etme zamanı**

MADDE 521- Simsar, ancak yaptığı faaliyet sonucunda sözleşme kurulursa ücrete hak kazanır.

Simsarın faaliyeti sonucunda kurulan sözleşme geciktirici koşula bağlanmışsa ücret, koşulun gerçekleşmesi hâlinde ödenir.

Simsarlık sözleşmesinde simsarın yapacağı giderlerin kendisine ödeneceği kararlaştırılmışsa, simsarın faaliyeti sözleşmenin kurulmasıyla sonuçlanmamış olsa bile giderleri ödenir.

II. Ücretin belirlenmesi

MADDE 522- Ücret, belirlenmemişse tarifeye, tarife yoksa teamüle göre ödenir.

III. Simsarın haklarını kaybetmesi

MADDE 523- Simsar, üstlendiği borcuna aykırı davranarak diğer tarafın menfaatine hareket eder veya dürüstlük kurallarına aykırı olarak diğer taraftan ücret sözü alırsa, ücrete ve yaptığı giderlere ilişkin haklarını kaybeder.

IV. Evlenme simsarlığı

MADDE 524- Evlenme simsarlığından doğan ücret hakkında dava açılmaz ve takip yapılamaz.

V. Ücretten indirim

MADDE 525- Sözleşmede aşırı bir ücret kararlaştırılmışsa, borçlunun istemi üzerine, bu ücret hâkim tarafından hakkaniyete uygun olarak indirilebilir.

ONUNCU BÖLÜM**Vekâletsiz İşgörme****A. İşgörenin hak ve borçları****I. İşin görülmesi**

MADDE 526- Vekâleti olmaksızın başkasının hesabına işgören, o işi sahibinin menfaatine ve varsayılan iradesine uygun olarak görmekle yükümlüdür.

II. Sorumluluk

MADDE 527- Vekâletsiz işgören, her türlü ihmalden sorumludur. Ancak, işgören bu işi, işsahibinin karşılaştığı zararı veya zarar tehlikesini gidermek üzere yapmışsa, sorumluluğu daha hafif olarak değerlendirilir.

İşgören, işsahibinin açıkça veya örtülü olarak yasaklamış olmasına karşın bu işi yapmışsa ve işsahibinin yasaklaması da hukuka veya ahlaka aykırı değilse, beklenmedik hâlden de sorumlu olur. Ancak, işgören o işi yapmamış olsaydı bile, bu zararın beklenmedik hâl sonucunda gerçekleşeceğini ispat ederse sorumluluktan kurtulur.

III. İşgörenin ehliyetsizliği

MADDE 528- İşgören, sözleşme ehliyetinden yoksunsa, yaptığı işlemde ancak zenginleştiği ölçüde veya iyiniyetli olmaksızın elinden çıkardığı zenginleşme miktarıyla sorumlu olur.

Haksız fiillerden doğan daha kapsamlı sorumluluk saklıdır.

B. İş sahibinin hak ve borçları**I. İşin iş sahibinin menfaatine yapılması hâlinde**

MADDE 529- İş sahibi, işin kendi menfaatine yapılması hâlinde, işgörenin, durumun gereğine göre zorunlu ve yararlı bulunan bütün masrafları faiziyle ödemek ve gördüğü iş dolayısıyla üstlendiği edimleri ifa etmek ve hâkimin takdir edeceği zararı gidermekle yükümlüdür. Bu hüküm, umulan sonuç gerçekleşmemiş olsa bile, işi yaparken gereken özeni göstermiş olan işgören hakkında da uygulanır.

İşgören, yapmış olduğu giderleri alamadığı takdirde, sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre ayırıp alma hakkına sahiptir.

II. İşin işgörenin menfaatine yapılması hâlinde

MADDE 530- İş sahibi, kendi menfaatine yapılmamış olsa bile, işgörmeden doğan faydaları edinme hakkına sahiptir; ancak zenginleştiği ölçüde, işgörenin masraflarını ödemek ve giriştiği borçlardan onu kurtarmakla yükümlüdür.

III. İşin iş sahibi tarafından uygun bulunması hâlinde

MADDE 531- İş sahibi yapılan işi uygun bulmuşsa, vekâlet hükümleri uygulanır.

ONBİRİNCİ BÖLÜM**Komisyon Sözleşmesi****A. Alım veya satım komisyonculuğu****I. Tanımı**

MADDE 532- Alım veya satım komisyonculuğu, komisyoncunun ücret karşılığında, kendi adına ve vekâlet verenin hesabına kıymetli evrak ve taşınırın alım veya satımını üstlendiği sözleşmedir.

Bu bölümdeki hükümler saklı kalmak üzere, komisyon sözleşmelerine vekâlet hükümleri uygulanır.

II. Komisyoncunun borçları**1. Bildirme ve sigortalama borcu**

MADDE 533- Komisyoncu, yaptığı iş hakkında vekâlet vereni bilgilendirmek ve özellikle talimatının yerine getirildiğini kendisine hemen bildirmekle yükümlüdür.

Vekâlet verenin talimatı olmadıkça komisyoncu, sözleşmenin konusunu oluşturan şeyleri sigorta ettirmekle yükümlü değildir.

2. Özen borcu

MADDE 534- Satılmak üzere kendisine gönderilen eşya açıkça ayıplı ise komisyoncu, vekâlet verenin taşıyıcıya karşı haklarının korunması için gerekeni yapmak, zararı tespit ettirmek, olabildiğince eşyayı koruma altına almak ve durumdan vekâlet vereni hemen bilgilendirmekle yükümlüdür; aksi takdirde, her türlü ihmalden doğan zarardan sorumlu olur.

Satılmak üzere gönderilen eşya kısa sürede bozulabilecek nitelikte ise komisyoncu, vekâlet vereni hemen bilgilendirmek koşuluyla eşyayı satmakla yükümlüdür.

3. Vekâlet verenin belirlediği bedel

MADDE 535- Vekâlet verenin belirlediği bedelin altında mal satan komisyoncu, malı satmasaydı vekâlet verenin daha fazla zarar göreceğini ve durumun yeniden talimat almaya elverişli bulunmadığını ispat etmedikçe, belirlenen bedel ile satış bedeli arasındaki farkı gidermekle yükümlüdür. Bunun dışında komisyoncu, kusuru varsa, talimatına aykırı davranmasından dolayı vekâlet verenin uğradığı diğer zararlardan da sorumludur.

Vekâlet verenin belirlediği bedelin altında mal alan veya üstünde satan komisyoncu, bu işlemlerden doğan farkı alıkoyamaz.

4. Veresiye satma ve teslim almadan ödeme

MADDE 536- Komisyoncu, vekâlet verenin izni olmaksızın malı veresiye satar veya malı teslim almadan bedelini öderse, bundan doğan zarara katlanmak zorundadır. Ancak, vekâlet veren yasaklamadıkça, malı satış yerindeki ticari teamüle göre veresiye de satabilir.

5. Komisyoncunun garantisi

MADDE 537- Yetkisi olmaksızın veresiye mal satması dışında, komisyoncu işlemde bulunduğu borçluların ödememelerinden ve diğer borçlarını ifa etmemelerinden sorumlu olmaz. Ancak, komisyoncu açıkça garanti vermişse veya bulunduğu yerdeki ticari teamül gerektiriyorsa sorumlu olur.

Garanti veren komisyoncunun bundan dolayı ayrıca ücret isteme hakkı vardır.

III. Komisyoncunun hakları

1. Ödediği paralar ve yaptığı giderler

MADDE 538- Komisyoncu, vekâlet verenin yararı için yaptığı bütün giderleri ve ödediği paraları faiziyle birlikte isteyebilir.

Komisyoncu, ardiye ve taşıma bedellerini vekâlet verenin hesabına geçirebilirse de, kendi çalışanlarının ücretlerini geçiremez.

2. Komisyon ücreti

a. İsteme hakkı

MADDE 539- Komisyoncu, ücretinin ödenmesini kendisine verilen işi yapınca isteyebileceği gibi, işin yapılmaması vekâlet verene yükletilebilen bir sebepten kaynaklanması hâlinde de isteyebilir.

Komisyoncu, başka sebeplerle işin yapılamaması durumunda, ancak emeğinin yerel âdete göre belirlenecek karşılığını isteyebilir.

b. Kaybedilmesi

MADDE 540- Komisyoncu, vekâlet verene karşı dürüstlük kurallarına aykırı davranır, özellikle ona satın aldığından fazla veya sattığından eksik bir bedel bildirirse, ücret alma hakkını kaybeder.

Bedelin gerçekleşen bedelden farklı gösterilmesi durumunda vekâlet veren, komisyoncuyla gerçekleşen bedel üzerinden satılanın alıcısı veya satıcısı sayma hakkına sahiptir.

3. Hapis hakkı

MADDE 541- Komisyoncunun, sattığı malın bedeli ve satın aldığı mal üzerinde hapis hakkı vardır.

4. Malın açık artırmayla satılması

MADDE 542- Komisyoncuya verilen malın satılamaması veya satış emrinden cayılması durumunda vekâlet veren, malı geri almakta ya da o malla ilgili başka işlem yapmakta aşırı ölçüde gecikirse komisyoncu, malı bulunduğu yer mahkemesinden karar alarak açık artırmayla sattırabilir. Ancak, mal borsada kayıtlıysa veya piyasa fiyatı varsa ya da yapılacak masrafa oranla değeri azsa, hâkim satışın başka bir yolla yapılmasına da karar verebilir.

Malın bulunduğu yerde vekâlet veren ya da temsilcisi hazır bulunmazsa, satış kararı vekâlet veren dinlenmeksizin de verilebilir.

Malın hızla değer kaybetmesi hâli dışında, artırmanın yer ve zamanının mahkemece vekâlet verene bildirilmesi zorunludur.

5. Komisyoncunun kendisiyle işlem yapması

a. Bedel ve ücret

MADDE 543- Borsada kayıtlı veya piyasa fiyatı bulunan kambiyo senetleri veya diğer kıymetli evrakı ya da ticari malları satmaya veya satın almaya yetkili kılınan komisyoncu, vekâlet veren tarafından aksine talimat verilmemişse, satın alacağı mal yerine kendi mallarını satabilir veya satacağı malı kendisi için satın alabilir. Bu hâllerde, komisyoncunun kendisiyle işlem yaptığı andaki değerler esas alınır; komisyoncunun, komisyon işlerinde alışılmış olan ücret ve giderlerini, bu hâllerde bile isteme hakkı vardır.

Komisyoncu, bu tür bir işlemin yapıldığını aynı gün vekâlet verene bildirmek zorundadır.

Diğer hâllerde satış hükümleri uygulanır.

b. İşlemi kendisiyle yapmış sayılma

MADDE 544- Komisyoncu, kendisinin doğrudan doğruya alıcı veya satıcı olabildiği durumlarda, sözleşmenin diğer tarafını göstermeksizin vekâletin yerine getirildiğini vekâlet verene bildirirse, işlemi kendisiyle yapmış sayılır.

c. İşlemi kendisiyle yapma hakkının düşmesi

MADDE 545- Vekâlet verenin vekâleti geri aldığı haberi komisyoncuya ulaştığı anda, komisyoncunun işlemi kendisiyle yapma hakkı düşer. Ancak, bu haber kendisine ulaşmadan önce komisyoncu, işlemin yapıldığı bildirimini göndermişse, bu hüküm uygulanmaz.

B. Diğer komisyon işleri

MADDE 546- Malzemesi işsahibi tarafından verilmek üzere imal edilecek taşınır haklarındaki komisyon işleri, eşya misli şeylerden olmasa da, alım ve satım komisyonculuğu hükmündedir.

Alım ve satım komisyonculuğu sayılmayan işleri, ücret karşılığında kendi adına ve vekâlet verenin hesabına üstlenen alım ve satım komisyoncusu ile komisyon işlerini kendisine meslek edinmeyip arada bir üstlenen tacir hakkında da bu bölüm hükümleri uygulanır.

Taşıma işleri komisyonculuğu hakkındaki özel hükümler saklıdır.

ONİKİNCİ BÖLÜM

Ticari Temsilciler, Ticari Vekiller ve Diğer Tacir Yardımcıları

A. Ticari temsilci

I. Tanımı ve yetki verilmesi

MADDE 547- Ticari temsilci, işletme sahibinin, ticari işletmeyi yönetmek ve işletmeye ilişkin işlemlerde ticaret unvanı altında, ticari temsil yetkisi ile kendisini temsil etmek üzere, açıkça ya da örtülü olarak yetki verdiği kişidir.

İşletme sahibi, ticari temsilcilik yetkisi verildiğini ticaret siciline tescil ettirmek zorundadır; ancak ticari işletme sahibinin ticari temsilcinin fiillerinden sorumluluğu, tescilin yapılmış olmasına bağlı değildir.

II. Temsil yetkisinin kapsamı

MADDE 548- Ticari temsilci, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı, işletme sahibi adına kambiyo taahhüdünde bulunmaya ve onun adına işletmenin amacına giren her türlü işlemleri yapmaya yetkili sayılır.

Ticari temsilci, açıkça yetkili kılınmadıkça, taşınmazları devredemez veya bir hak ile sınırlandıramaz.

III. Temsil yetkisinin sınırlandırılması

MADDE 549- Temsil yetkisi, bir şubenin işleriyle sınırlandırılabilir.

Temsil yetkisi, birden çok kişinin birlikte imza atmaları koşuluyla da sınırlandırılabilir. Bu durumda, diğerlerinin katılımı olmaksızın temsilcilerden birinin imza atmış olması, işletme sahibini bağlamaz.

Temsil yetkisine ilişkin yukarıdaki sınırlamalar, ticaret siciline tescil edilmedikçe, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı hüküm doğurmaz.

Temsil yetkisine ilişkin diğer sınırlamalar, tescil edilmiş olsalar bile, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez.

IV. Temsil yetkisinin sona ermesi

MADDE 550- Temsil yetkisinin verildiği ticaret siciline tescil edilmemiş olsa bile, sona erdiği tescil edilir.

Temsil yetkisinin sona erdiği ticaret siciline tescil ve ilan edilmediği sürece, bu yetki iyiniyetli üçüncü kişiler için geçerliliğini korur.

B. Ticari vekil

MADDE 551- Ticari vekil, bir ticari işletme sahibinin, kendisine ticari temsilcilik yetkisi vermeksizin, işletmesini yönetmek veya işletmesinin bazı işlerini yürütmek için yetkilendirdiği kişidir.

Bu yetki, işletmenin alışılmış bütün işlemlerini kapsar. Ancak, ticari vekil açıkça yetkili kılınmadıkça, ödünç olarak para veya benzerlerini alamaz, kambiyo taahhüdünde bulunamaz, dava açamaz ve açılmış davayı takip edemez.

C. Diğer tacir yardımcıları

MADDE 552- Toptan, yarı toptan veya perakende satışlarla uğraşan ticari işletmelerin görevli veya hizmetlileri, o ticari işletme içinde, müşterilerin kolaylıkla görebilecekleri bir yerde ve kolayca okuyabilecekleri bir biçimde, yazıyla aksine duyuru yapılmış olmadıkça, aşağıdaki işlemler için yetkilidirler:

1. Ticari işletmenin alışılmış bütün satış işlemlerini yapmak.
2. Yetkili oldukları işlemler hakkında faturaları imzalamak.
3. Ticari işletmenin alışılmış işlemlerinden doğan borçların ifa edilmesine veya bunların hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesine ilişkin ihtar veya diğer açıklamaları işletme sahibi adına yapmak; bu nitelikteki ihtar veya diğer açıklamaları, özellikle alışılmış işlem dolayısıyla teslim edilmiş mallara ilişkin ayıp bildirimlerini ticari işletme adına kabul etmek.

Toptan, yarı toptan veya perakende satışlarla uğraşan ticari işletmelerin görevli veya hizmetlileri, kendilerine yazıyla yetki verilmiş olmadıkça, işletme dışında ve kasa görevlileri atanmışsa, işletme içinde satış bedellerini isteyip alamazlar. Bu kişiler, satış bedellerini almaya yetkili bulundukları hâllerde, faturaları kapatmaya veya makbuz vermeye de yetkilidirler.

D. Rekabet yasağı

MADDE 553- Bir işletmenin bütün işlerini yöneten veya işletme sahibinin hizmetinde bulunan ticari temsilciler, ticari vekiller veya diğer tacir yardımcıları, işletme sahibinin izni olmaksızın, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak, kendilerinin ya da bir üçüncü kişinin hesabına işletmenin yaptığı türden bir iş yapamayacakları gibi, kendi hesaplarına bu tür işlemleri üçüncü kişilere de yaptıramazlar.

Buna aykırı davranırlarsa işletme sahibi, aralarındaki hukuki ilişkiden doğan hakları saklı kalmak kaydıyla, uğradığı zararın giderilmesini isteyebileceği gibi, bunun yerine, ticari temsilcinin, ticari vekilin veya diğer tacir yardımcısının kendi hesabına yaptığı veya üçüncü kişilere yaptırdığı işlerin kendi hesabına yapılmış sayılmasını ve bu işler dolayısıyla aldıkları ücretin verilmesini veya aynı işlerden doğan alacağın devredilmesini isteyebilir.

E. Ticari temsilcilerin, ticari vekillerin ve diğer tacir yardımcılarının yetkilerinin sona ermesi

MADDE 554- İşletme sahibi, ticari temsilcilerin, ticari vekillerin ve diğer tacir yardımcılarının yetkilerini, aralarındaki hizmet, vekâlet, ortaklık ve benzeri sözleşmelerden doğan hakları saklı kalmak koşuluyla, her zaman geri alabilir.

İşletme sahibinin fiil ehliyetini kaybetmesi veya ölümü, ticari temsilcilerin, ticari vekillerin ve diğer tacir yardımcılarının yetkisini sona erdirmez.

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM**Havale****A. Tanımı**

MADDE 555- Havale, havale edenin, kendi hesabına, para, kıymetli evrak ya da diğer bir misli eşyayı havale alıcısına vermek üzere havale ödeyicisini; bunları kendi adına kabul etmek üzere havale alıcısını yetkili kıldığı bir hukuki işlemdir.

B. Hükümleri

I. Havale eden ile havale alıcısı arasındaki ilişki

MADDE 556- Havale, havale edenin havale alıcısına olan borcunun ifası amacıyla yapılıyorsa, bu borç ancak havale ödeyicisinin borcu ifa etmesiyle sona erer.

Havaleyi kabul etmiş olan havale alıcısı, havale ödeyicisine başvurarak havalede belirlenen süre içinde alacağını elde edememişse, bu alacağı, havale edene karşı yeniden ileri sürebilir.

Alacaklı olan havale alıcısı, havaleyi kabul etmek istemezse, durumu borçlu olan havale edene gecikmeksizin bildirmek zorundadır; bildirmezse bundan doğan zararı gidermekle yükümlü olur.

II. Havale ödeyicisinin borcu

MADDE 557- Havale ödeyicisi, çekince belirtmeksizin havaleyi kabul ettiğini havale alıcısına bildirirse, ifa ile yükümlü olur ve ona karşı, ancak aralarındaki ilişkiden veya havalenin içeriğinden doğan savunmaları ileri sürebilir; havale eden ile kendi arasındaki ilişkiden doğan savunmaları ileri süremez.

Havale ödeyicisi, havale edene borçlu ise, borcu havale alıcısına ifa etmesi, havale edene yapacağı ifaya oranla daha fazla yük getirmiyorsa, borcu havale alıcısına ifa etmekle yükümlüdür. Bu durumda, havale eden ile aralarında aksi kararlaştırılmamışsa havale ödeyicisinin, ifadan önce havaleyi kabul ettiğini havale alıcısına açıklamasına gerek yoktur.

III. İfa edilmeme hâlinde bildirim

MADDE 558- Havale ödeyicisi, havale alıcısının istemesine karşın ifadan kaçınır veya havale konusunu ifa etmeyeceğini önceden açıklarsa havale alıcısı, durumu gecikmeksizin havale edene bildirmekle yükümlüdür; bildirmezse, bu yüzden havale edenin uğrayacağı zarardan sorumlu olur.

C. Geri alma

MADDE 559- Havale eden, havale alıcısına verdiği yetkiyi her zaman geri alabilir. Ancak, havale alıcısının yararına, özellikle onun alacağını elde etmesi amacıyla verdiği yetkiyi geri alamaz.

Havale ödeyicisi, havale alıcısına havaleyi kabul ettiğini açıklamadığı sürece havale eden, ona verdiği yetkiyi geri alabilir.

Havale edenin iflası hâlinde, henüz kabul edilmemiş olan havale kendiliğinden sona erer.

D. Kıymetli evrak konusunda havale

MADDE 560- Kıymetli evraka bağlanmış alacağın, hâmile ödenmesi amacıyla yapılan yazılı havaleler hakkında, bu bölüm hükümleri uygulanır. Bu durumda havale ödeyicisi karşısında her hamil, havale alıcısı sayılır. Buna karşılık, havale eden ile havale alıcısı arasındaki ilişkiye özgü haklar, sadece alacağı devreden ile devralan arasında doğmuş olur.

Çekler ve poliçe benzeri havaleler hakkındaki özel hükümler saklıdır.

ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Saklama Sözleşmeleri

A. Genel saklama sözleşmesi

I. Tanımı

MADDE 561- Saklama sözleşmesi, saklayanın, saklatanın kendisine bıraktığı bir taşınırı güvenli bir yerde koruma altına almayı üstlendiği sözleşmedir.

Açıkça öngörüldüğü veya durum ve koşullar gerektirdiği takdirde, saklayan ücret isteyebilir.

II. Saklatanın borçları

MADDE 562- Saklatan, sözleşmenin ifasının zorunlu kıldığı bütün masrafları ödemekle yükümlüdür.

Saklatan, kendi kusurundan ileri gelmediğini ispat etmedikçe, saklayanın saklamadan doğan zararlarını gidermekle yükümlüdür.

III. Saklayanın borçları

1. Kullanım yasağı

MADDE 563- Saklayan, saklatanın izni olmadıkça saklananı kullanamaz.

Bu yasağa aykırı davranırsa, saklatana uygun bir kullanım bedeli ödemekle yükümlü olduğu gibi, kullanmamış olsaydı bile bu zararın doğacağını ispat etmedikçe, beklenmedik hâlden doğacak zararlardan da sorumlu olur.

2. Geri verme

a. Genel olarak

MADDE 564- Saklama sözleşmesinde bir süre belirlenmiş olsa bile saklayan, saklatanın her zaman ileri sürebileceği istemi üzerine, saklananı bütün çoğalmalarıyla birlikte geri vermekle yükümlüdür. Ancak saklatan, saklayanın belirlenen süreyi dikkate alarak yapmış olduğu masrafları ödemekle yükümlüdür.

b. Özel durumlar

MADDE 565- Saklayan, belirlenmiş olan sürenin sona ermesinden önce saklananı geri veremez. Ancak saklayan, öngörülemeyen durumlar dolayısıyla sözleşmenin devamı saklananın için tehlikeli veya kendisi için zararlı olursa, belirlenen sürenin sona ermesinden önce de geri verebilir.

Süre belirlenmemişse, saklayan saklananı her zaman geri verebilir.

Birden çok kişi bir şeyi saklanmak üzere verirse, sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadıkça veya hepsinin rızası olmadıkça, saklayan saklananı onlardan birine geri vermekle sorumluluktan kurtulamaz.

c. Geri verme yeri

MADDE 566- Saklanan, masrafları ve hasarı saklatana ait olmak üzere, korunması gereken yerde geri verilir.

3. Saklayanların sorumluluğu

MADDE 567- Bir şeyi birlikte saklamak üzere alanlar, müteselsilen sorumlu olurlar.

4. Üçüncü kişilerin iddiaları

MADDE 568- Bir üçüncü kişi, saklanan üzerinde aynı hak iddiasında bulunsa bile, saklanan haczedilmedikçe veya saklayana karşı istihkak davası açılmadıkça saklayan, onu saklatana geri vermekle yükümlüdür.

Haciz konulması veya istihkak davası açılması hâlinde saklayan, durumu hemen saklatana bildirmek zorundadır.

IV. Güvenilir kişiye bırakma

MADDE 569- Birden çok kişi, haklarını korumak üzere, hukuki durumu çekişmeli veya belirsiz olan şeyi, bir güvenilir kişiye bırakırlarsa, bu kişi, saklatanların tamamının rızası veya hâkimin kararı olmadıkça, onu hiçbirine geri veremez.

B. Misli şeylerin saklanması

MADDE 570- Saklayanın kendisine bırakılan parayı aynen geri vermek zorunda olmaksızın mislen geri vermesi açıkça veya örtülü olarak kararlaştırılmışsa, o paranın yararı ve hasarı kendisine ait olur.

Paranın mühürlü ve açık olarak bırakılmış olması, örtülü anlaşma sayılır.

Saklayan, saklatan tarafından kendisine açıkça yetki verilmedikçe, saklanan diğer misli eşya veya kıymetli evrak üzerinde tasarrufta bulunamaz.

C. Ardiyeciyi bırakma

I. Senet çıkarma

MADDE 571- Saklamak üzere ticari mal kabul ettiğini açıkça kamuya bildiren ardiyeci, saklatılan malı temsil eden senet çıkarmaya izin verilmesini, yetkili makamdan isteyebilir.

II. Ardiyecinin saklama borcu

MADDE 572- Ardiyeci, kendisine bırakılan malları bir komisyoncu gibi özenle saklamak ve mallarda ayrıca önlem alınmasını gerektiren bir değişiklik olursa, durumu imkân ölçüsünde saklatana bildirmekle yükümlüdür.

Ardiyeci, saklatana, malların durumunu incelemesi ve örnek alması için, alışılmış iş zamanlarında; gerekli koruma önlemlerini alabilmesi için de her zaman izin vermek zorundadır.

III. Bırakılan şeylerin karışması

MADDE 573- Ardiyeci açıkça yetkili kılınmadıkça, aynı tür ve nitelikteki misli şeyleri birbirine karıştıramaz.

Yetkiye dayanılarak karıştırılan bu gibi şeyler üzerinde, saklatanlardan her biri, hakkıyla orantılı bir pay isteyebilir.

Bu durumda ardiyeci, saklatanların birlikte hazır bulunmasına gerek olmaksızın saklatanlardan her birinin payını ayırabilir.

IV. Ardiyecinin hakları

MADDE 574- Ardiyeci, kararlaştırılmış veya alışılmış olan ardiye ücretini ve saklamadan doğmayan bakım, taşıma ve gümrük gibi bütün giderlerini isteyebilir.

Bu giderler hemen; ardiye ücreti ise her üç ayda bir ve her hâlde malların tümünün veya bir bölümünün geri alınması sırasında ödenir.

Ardiyeci, mallara zilyet bulunduğu veya eşyayı temsil eden herhangi bir senet vasıtasıyla onlar üzerinde tasarruf etme yetkisine sahip olduğu sürece, alacakları için bu mallar üzerinde hapis hakkına sahiptir.

V. Malların geri verilmesi

MADDE 575- Ardiyeci, ticari malları, genel saklama sözleşmesinde olduğu gibi geri vermekle yükümlüdür. Ancak, saklayanın sözleşmede öngöremeyeceği sebeplerle, süresinden önce geri verme yetkisi bulunduğu durumlarda bile ardiyeci, kararlaştırılmış olan sürenin sonuna kadar malları korumak zorundadır.

D. Konaklama yeri, garaj, otopark ve benzeri yerleri işletenlere bırakma

I. Konaklama yeri işletenlerin sorumluluğu

1. Koşulları ve kapsamı

MADDE 576- Otel, motel, pansiyon, tatil köyü gibi yerleri işletenler, konaklayanların getirdikleri eşyanın yok olması, zarara uğraması veya çalınmasından sorumludurlar. Ancak işletenler, zararın bizzat konaklayana veya onu ziyarete gelen ya da beraberinde veya hizmetinde bulunan kimseye yükletilebilecek kusurdan, mücbir sebepten ya da eşyanın niteliğinden doğduğunu ispat etmekle, bu sorumluluktan kurtulurlar.

Bu sorumluluk, işletenlere veya çalışanlarına bir kusur yüklenmedikçe, konaklayanlardan her biri için, günlük konaklama ücretinin üç katını aşamaz.

2. Kıymetli eşya

MADDE 577- Kıymetli eşya veya oldukça önemli miktarda para veya kıymetli evrak, işletene saklanması için bırakılmamışsa, işleten ancak kendisinin veya çalışanlarının kusuru hâlinde sorumlu olur.

İşleten, bunları saklamak üzere almış veya almaktan kaçınmışsa, eşyanın tam değerinden sorumludur.

Konaklayanın kendi yanında saklaması gereken eşya ile para ve benzeri şeyler hakkında, onun diğer eşyasına ilişkin sorumluluk kuralı uygulanır.

3. Sorumluluğun kalkması

MADDE 578- Konaklayan zararını öğrenir öğrenmez işletene bildirmezse, istem hakkını kaybeder.

İşleten böyle bir sorumluluk üstlenmediğini veya sorumluluğu bu Kanunda gösterilmemiş olan bir koşula bağladığını, herhangi bir yolla ilan etse bile, sorumluluktan kurtulamaz.

II. Garaj, otopark ve benzeri yerleri işletenlerin sorumluluğu

MADDE 579- Garaj, otopark ve benzeri yerleri işletenler, kendilerine bırakılan veya çalışanlarınca kabul edilen hayvan, at arabası, bunlara ait koşum ve benzeri eşya ile motorlu taşıt ve eklentilerinin yok olmasından, zarara uğramasından veya çalınmasından sorumludurlar. Ancak işletenler, zararın saklatan veya ziyaretçisi ya da beraberinde veya hizmetinde bulunan kimseye yükletilebilecek kusurdan, mücbir sebepten ya da eşyanın niteliğinden doğduğunu ispat etmekle, bu sorumluluktan kurtulurlar.

Ancak, garaj, otopark ve benzeri yerleri işletenlerin sorumluluğu, kendilerine veya çalışanlarına bir kusur yüklenmedikçe, saklananların her biri için alınan günlük saklama ücretinin on katını aşamaz.

İşleten böyle bir sorumluluk üstlenmediğini veya sorumluluğu bu Kanunda gösterilmemiş olan bir koşula bağladığını, herhangi bir yolla ilan etse bile, sorumluluktan kurtulamaz.

III. Hapis hakkı

MADDE 580- İşletenler, kendilerine bırakılan veya konaklama yerlerine, garaj, otopark ve benzeri yerlere konulan eşya veya hayvanlar üzerinde, ücretlerini veya saklama giderlerinden doğan alacaklarını güvenceye almak için hapis hakkına sahiptirler.

Kiraya verenin hapis hakkına ilişkin hükümler, kıyas yoluyla burada da uygulanır.

ONBEŞİNCİ BÖLÜM

Kefalet Sözleşmesi

A. Tanımı

MADDE 581- Kefalet sözleşmesi, kefilin alacaklıya karşı, borçlunun borcunu ifa etmemesinin sonuçlarından kişisel olarak sorumlu olmayı üstlendiği sözleşmedir.

B. Koşulları

I. Asıl borç

MADDE 582- Kefalet sözleşmesi, mevcut ve geçerli bir borç için yapılabilir. Ancak, gelecekte doğacak veya koşula bağlı bir borç için de, bu borç doğduğunda veya koşul gerçekleştiğinde hüküm ifade etmek üzere kefalet sözleşmesi kurulabilir.

Yanılma veya ehliyetsizlik sebebiyle borçlunun sorumlu olmadığı bir borç için kişisel güvence veren kişi, yükümlülük altına girdiği sırada, sözleşmeyi sakatlayan eksikliği biliyorsa, kefaletle ilgili kanun hükümlerine göre sorumlu olur. Aynı kural, borçlu yönünden zamanaşımına uğramış bir borca kefil olan kişi hakkında da uygulanır.

Kanundan aksi anlaşılmadıkça kefil, bu bölümde kendisine tanınan haklardan önceden feragat edemez.

II. Şekil

MADDE 583- Kefalet sözleşmesi, yazılı şekilde yapılmadıkça ve kefilin sorumlu olacağı azami miktar ile kefalet tarihi belirtilmedikçe geçerli olmaz. Kefilin, sorumlu olduğu azami miktarı, kefalet tarihini ve müteselsil kefil olması durumunda, bu sıfatla veya bu anlama gelen herhangi bir ifadeyle yükümlülük altına girdiğini kefalet sözleşmesinde kendi el yazısıyla belirtmesi şarttır.

Kendi adına kefil olma konusunda özel yetki verilmesi ve diğer tarafa veya bir üçüncü kişiye kefil olma vaadinde bulunulması da aynı şekil koşullarına bağlıdır. Taraflar, yazılı şekle uyarak kefilin sorumluluğunu borcun belirli bir miktarıyla sınırlandırmayı kararlaştırabilirler.

Kefalet sözleşmesinde sonradan yapılan ve kefilin sorumluluğunu artıran değişiklikler, kefalet için öngörülen şekle uyulmadıkça hüküm doğurmaz.

III. Eşin rızası

MADDE 584- Eşlerden biri mahkemece verilmiş bir ayrılık kararı olmadıkça veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı doğmadıkça, ancak diğerinin yazılı rızasıyla kefil olabilir; bu rızanın sözleşmenin kurulmasından önce ya da en geç kurulması anında verilmiş olması şarttır.

Kefalet sözleşmesinde sonradan yapılan ve kefilin sorumlu olacağı miktarın artmasına veya adi kefaletin müteselsil kefalete dönüşmesine ya da kefil yararına olan güvencelerin önemli ölçüde azalmasına sebep olmayan değişiklikler için eşin rızası gerekmez.

(Ek fıkra: 28/3/2013-6455/77 md.) Ticaret siciline kayıtlı ticari işletmenin sahibi veya ticaret şirketinin ortak ya da yöneticisi tarafından işletme veya şirketle ilgili olarak verilecek kefaletler, mesleki faaliyetleri ile ilgili olarak esnaf ve sanatkârlar siciline kayıtlı esnaf veya sanatkârlar tarafından verilecek kefaletler, 27/12/2006 tarihli ve 5570 sayılı Kamu Sermayeli Bankalar Tarafından Yürütülen Faiz Destekli Kredi Kullanılmasına Dair Kanun kapsamında kullanılacak kredilerde verilecek kefaletler ile tarım kredi, tarım satış ve esnaf ve sanatkârlar kredi ve kefalet kooperatifleri ile kamu kurum ve kuruluşlarınca kooperatif ortaklarına kullanılacak kredilerde verilecek kefaletler için eşin rızası aranmaz.

C. İçeriği

1. Türlerine göre

1. Adi kefalet

MADDE 585- Adi kefalette alacaklı, borçluya başvurmadıkça, kefilî takip edemez; ancak, aşağıdaki hâllerde doğrudan doğruya kefile başvurabilir:

1. Borçlu aleyhine yapılan takibin sonucunda kesin aciz belgesi alınması.
2. Borçlu aleyhine Türkiye’de takibatın imkânsız hâle gelmesi veya önemli ölçüde güçleşmesi.
3. Borçlunun iflasına karar verilmesi.
4. Borçluya konkordato mehli verilmiş olması.

Alacak, kefaletten önce veya kefalet sırasında rehinle de güvence altına alınmışsa, adi kefalette kefil, alacağın öncelikle rehin konusundan alınmasını isteyebilir. Ancak, borçlunun iflasına veya kendisine konkordato mehli verilmesine karar verilmişse, bu hüküm uygulanmaz.

Sadece açığın kapatılması için kefil olunmuşsa, borçlu aleyhine yapılan takibin kesin aciz belgesi alınmasıyla sonuçlanması veya borçlu aleyhine Türkiye’de takibatın imkânsız hâle gelmesi ya da konkordatonun kesinleşmesi durumlarında, doğrudan doğruya kefile başvurulabilir. Sözleşmede, bu durumlarda alacaklının, önce asıl borçluya başvurmak zorunda olduğu kararlaştırılabilir.

2. Müteselsil kefalet

MADDE 586- Kefil, müteselsil kefil sıfatıyla veya bu anlama gelen herhangi bir ifadeyle yükümlülük altına girmeyi kabul etmişse alacaklı, borçluyu takip etmeden veya taşınmaz rehnini paraya çevirmeden kefilî takip edebilir. Ancak, bunun için borçlunun, ifada gecikmesi ve ihtarin sonuçsuz kalması veya açıkça ödeme güçsüzlüğü içinde olması gerekir.

Alacak, teslim bağli taşınır rehni veya alacak rehni ile güvenceye alınmışsa, rehnin paraya çevrilmesinden önce kefile başvurulamaz. Ancak, alacağın rehnin paraya çevrilmesi yoluyla tamamen karşılanamayacağının önceden hâkim tarafından belirlenmesi veya borçlunun iflas etmesi ya da konkordato mehli verilmesi hâllerinde, rehnin paraya çevrilmesinden önce de kefile başvurulabilir.

3. Birlikte kefalet

MADDE 587- Birden çok kişi, aynı borca birlikte kefil oldukları takdirde, her biri kendi payı için adi kefil gibi, diğerlerinin payı için de kefile kefil gibi sorumlu olur.

Borçluyla birlikte veya kendi aralarında müteselsil kefil olarak yükümlülük altına giren kefillerden her biri, borcun tamamından sorumlu olur. Ancak, bir kefil, kendisiyle birlikte daha önce veya aynı zamanda müteselsilen yükümlü bulunan ve Türkiye’de takip edilebilen bütün kefillere karşı takibe girişilmiş olmadıkça, kendi payından fazlasını ödemekten kaçınabilir. Bir kefil, bu hakkı, diğer kefillerin kendi paylarını ödemiş veya aynı güvence sağlamış olmaları durumunda da kullanabilir. Aksine anlaşmalar saklı kalmak kaydıyla, borcu ödeyen kefil, kendi paylarını daha önce ödemiş olmaları ölçüsünde, diğer kefillere karşı rücu hakkına sahiptir. Bu hak, borçluya rücadan önce de kullanılabilir.

Alacaklı, kefilin aynı alacak için başka kişilerin de kefil olduğunu veya olacağını varsayarak kefalet ettiğini biliyor veya bilmesi gerekiyorsa, bu varsayımın sonradan gerçekleşmemesi veya kefillerden birinin alacaklı tarafından kefalet borcundan kurtarılması ya da kefaletinin hükümsüz olduğuna karar verilmesi durumunda kefil, kefalet borcundan kurtulur.

Birbirlerinden bağımsız olarak aynı borç için kefil olanlardan her biri, kefalet borcunun tamamından sorumlu olur. Ancak, borcu ödeyen kefil aksine anlaşma olmadıkça, diğerlerine toplam kefalet miktarındaki payı oranında rücu hakkına sahiptir.

4. Kefile kefil ve rücu kefil

MADDE 588- Alacaklıya, kefilin borcu için güvence veren kefile kefil, kefil ile birlikte, adi kefil gibi sorumludur.

Rücu kefil, kefilin borçludan rücu alacağı için güvence veren kefiledir.

II. Ortak hükümler

1. Kefil ile alacaklı arasındaki ilişki

a. Sorumluluğun kapsamı

MADDE 589- Kefil, her durumda kefalet sözleşmesinde belirtilen azamî miktara kadar sorumludur.

Aksi sözleşmede kararlaştırılmamışsa kefil, belirtilen azamî miktarla sınırlı olmak üzere, aşağıdakilerden sorumludur:

1. Asıl borç ile borçlunun kusur veya temerrüdünün yasal sonuçları.
 2. Alacaklının, kefile, onun borcu ödeyerek yapılmalarını önleyebileceği uygun bir zaman önce bildirmesi koşuluyla, borçluya karşı yönelttiği takip ve davaların masrafları ile gerektiğinde rehinlerin kefile tesliminin ve rehin haklarının devrinin sebep olduğu masraflar.
 3. İşlemiş bir yıllık ve işlemekte olan yıla ait akdî faizler ile gerektiğinde tahvil karşılığında ödünç verilen anaparanın işlemiş bir yıllık ve işlemekte olan yıla ait faizleri.
- Sözleşmede açıkça kararlaştırılmamışsa kefil, borçlunun sadece kefalet sözleşmesinin kurulmasından sonraki borçlarından sorumludur.

Kefilin, asıl borç ilişkisinin hükümsüz hâle gelmesinin sebep olduğu zarardan ve ceza koşulundan sorumlu olacağına ilişkin anlaşmalar kesin olarak hükümsüzdür.

b. Kefilin takibi

MADDE 590- Borçlunun iflası sebebiyle asıl borç daha önce muaccel olsa bile, belirlenen vadeden önce kefile karşı takibat yapılamaz.

Bütün kefalet türlerinde kefil, aynı güvence karşılığında hâkimden, mevcut rehinler paraya çevrilinceye ve borçlu aleyhine yapılan takip sonucunda kesin aciz belgesi alınıncaya veya konkordato kararına kadar kendisine karşı yöneltilen takibin durdurulmasına karar verilmesini isteyebilir.

Asıl borcun muaccel olması, alacaklı veya borçlunun önceden süre içeren bildirimde bulunmasına bağlıysa, kefalet borcu için bu süre, bildirimin kefile yapıldığı tarihte işlemeye başlar.

Yerleşim yeri yabancı bir ülkede olan borçlunun borcunu ödemesi, döviz işlemleri veya havale ile ilgili yasaklar gibi sebeplerle, o yabancı ülkenin yasal düzenlemeleri gereği imkânsız hâle gelmiş veya sınırlandırılmışsa, yerleşim yeri Türkiye’de olan kefil, takibe bu sebeple itiraz edebilir.

c. Def'iler

MADDE 591- Kefil, asıl borçluya veya mirasçılara ait olan ve asıl borçlunun ödeme güçsüzlüğünden doğmayan bütün def'ileri alacaklıya karşı ileri sürme hakkına sahip olduğu gibi, bunları ileri sürmek zorundadır. Yanılma veya sözleşme yapma ehliyetsizliği ya da zamanaşımına uğramış bir borç sebebiyle borçlunun yükümlü olmadığı bir borca bilerek kefalet hâli bu hükmün dışındadır.

Asıl borçlu kendisine ait olan bir def'iden vazgeçmiş olsa bile kefil, yine de bu def'i alacaklıya karşı ileri sürebilir.

Kefil, asıl borçluya ait def'ilerin varlığını bilmeksizin ödemede bulunursa, rücu hakkına sahip olur. Buna karşılık asıl borçlu, kefilin bu def'ileri bildiğini veya bilmesi gerektiğini ispat ederse kefil, bunlar ileri sürülmüş olsaydı ödemeden kurtulacağı ölçüde rücu hakkını kaybeder.

Kumar veya bahisten doğan bir borca kefalette kefil, borcun bu niteliğini bilmiş olsa bile, asıl borçlunun sahip olduğu def'ileri ileri sürebilir.

d. Özen gösterme, rehin ve borç senetlerinin teslimi

MADDE 592- Alacaklı, kefalet sırasında var olan veya daha sonra asıl borçludan alacağın özel güvencesi olmak üzere elde ettiği rehin haklarını, güvenceyi ve rüçhan haklarını kefilin zararına olarak azaltırsa, zararın daha az olduğu alacaklı tarafından ispat edilmedikçe, kefilin sorumluluğu da buna uygun düşen bir miktarda azalır. Kefilin fazladan ödediği miktarın geri verilmesini isteme hakkı saklıdır.

Çalışanlara kefalet hâlinde alacaklı, çalışanlar üzerinde yükümlü olduğu gözetimi ihmal eder veya kendisinden beklenebilen özeni göstermezse ve borç da bu sebeple doğmuş ya da bu özeni göstermesi hâlinde ulaşamayacağı ölçüde artmış olursa, bu borcu veya borcun artan kısmını kefiliden isteyemez.

Alacaklı, borcu ödeyen kefile haklarını kullanmasına yarayabilecek borç senetlerini teslim etmek ve gerekli bilgileri vermekle yükümlüdür. Alacaklı, kefalet sırasında var olan veya asıl borçlu tarafından alacak için sonradan sağlanan rehinleri ve diğer güvenceleri de kefile teslim etmek veya bunların devri için gerekli işlemleri yapmak zorundadır. Alacaklının, diğer alacakları sebebiyle sahip olduğu rehin ve hapis hakları, kefilin haklarından sıracı önce geldikleri ölçüde saklıdır.

Alacaklı, haklı bir sebep olmaksızın yükümlülüklerini yerine getirmez, ağır kusuruyla mevcut belgeleri veya rehinleri ya da sorumlu olduğu diğer güvenceleri elinden çıkarırsa, kefil borcundan kurtulur. Bu durumda kefil, ödediğinin geri verilmesini ve varsa ek zararının giderilmesini isteyebilir.

e. Ödemenin kabulünü isteme

MADDE 593- Borçlunun iflası sebebiyle olsa bile, borç muaccel olduğu takdirde kefil, alacaklıdan yapacağı ödemeyi kabul etmesini her zaman isteyebilir. Bir borca birden çok kişinin kefil olması durumunda alacaklı, kefillerden biri tarafından yapılacak kısmi ödemeyi, bunu öneren kefile düşen paydan az olmamak koşuluyla, kabul etmek zorundadır.

Alacaklı haklı bir sebep olmaksızın ödemeyi kabul etmekten kaçınırsa, kefil borcundan kurtulur; birlikte müteselsil kefalette ise, kefillerin sorumluluğu kendilerine düşen pay miktarınca azalır.

Alacaklının rızası varsa kefil, asıl borcu muaccel olmasından önce de ödeyebilir. Ancak, bu durumda kefil, asıl borçluya karşı rücu hakkını borcun muaccel olmasından önce kullanamaz.

f. Bildirim, iflasta ve konkordatoda kayıt

MADDE 594- Asıl borçlu, anaparanın veya yarım yıllık döneme ait faizin ödenmesinde ya da yıldan yıla yapılması öngörülen anapara ödemelerinde altı ay gecikirse, alacaklının durumu kefile bildirmesi gerekir. İstek hâlinde alacaklı, her zaman asıl borcun kapsamı hakkında kefile bilgi vermek zorundadır.

Asıl borçlunun iflasına karar verilmiş veya borçlu konkordato istemişse alacaklı, alacağını kaydettirmek ve haklarının korunması için gerekeni yapmak zorundadır. Alacaklının, borçlunun iflas ettiğini veya borçluya konkordato mehli verildiğini öğrendiği anda, durumu kefile bildirmesi gerekir.

Alacaklı, yukarıdaki fıkralarda öngörülen gereklerden birini yerine getirmezse, bundan dolayı kefilin uğradığı zarar miktarınca ona karşı haklarını kaybeder.

2. Kefil ile borçlu arasındaki ilişki

a. Güvence verilmesini ve borçtan kurtarılmasını isteme hakkı

MADDE 595- Kefil, aşağıdaki durumlarda asıl borçludan güvence verilmesini ve borç muaccel olmuşsa, borçtan kurtarılmasını isteyebilir:

1. Asıl borçlu, kefile karşı üstlendiği yükümlülüklerle, özellikle belli bir süre içinde kendisini borçtan kurtarma vaadine aykırı davranmışsa.
2. Asıl borçlu temerrüde düşmüşse veya yerleşim yerini diğer bir ülkeye nakletmesi yüzünden takibat önemli ölçüde güçleşmişse.
3. Asıl borçlunun mali durumunun kötüleşmesi, güvencelerin değer kaybetmesi veya borçlunun kusuru sonucunda kefil için mevcut tehlike, kefaletin yapıldığı tarihe göre önemli ölçüde artmışsa.

b. Kefilin rücu hakkı

MADDE 596- Kefil, alacaklıya ifade bulunduğu ölçüde, onun haklarına halef olur. Kefil, bu hakları asıl borç muaccel olunca kullanabilir.

Kefil, aksi kararlaştırılmamışsa, rehin hakları ile aynı alacak için sağlanmış diğer güvencelerden sadece kefalet anında var olan veya bizzat asıl borçlu tarafından, sonradan özellikle bu alacak için verilmiş bulunanlara halef olur. Alacaklıya kısmen ifade bulunan kefil, rehin hakkının sadece bunu karşılayan kısmına halef olur. Alacaklının rehin konusu üzerinde geriye kalan alacak hakkı, kefilin rehin hakkından ön sırada gelir.

Kefil ile asıl borçlu arasındaki hukuki ilişkiden doğan istem ve def'iler saklıdır.

Bir alacağın güvencesini oluşturan rehin paraya çevrildiği veya borç rehin veren malik tarafından ödendiği takdirde malik, kefile karşı rücu hakkını, ancak kefil ile kendisi arasında böyle bir anlaşma varsa ya da rehin sonradan bir üçüncü kişi tarafından verilmişse kullanabilir.

Kefilin rücu hakkına ilişkin zamanaşımı, kefilin alacaklıya ifade bulunduğu anda işlemeye başlar.

Kefil, dava hakkı vermeyen veya yanılma ya da ehliyetsizlik sebebiyle asıl borçluyu bağlamayan bir borç için ödemede bulunduğu takdirde, asıl borçluya karşı rücu hakkına sahip değildir. Ancak, kefil zamanaşımına uğramış bir asıl borçtan sorumlu olmayı borçlunun vekili sıfatıyla üstlenmişse asıl borçlu, ona karşı vekâlet sözleşmesi hükümleri uyarınca sorumlu olur.

c. Kefilin bildirim yükü

MADDE 597- Borcu tamamen veya kısmen ödeyen kefil, durumu borçluya bildirmek zorundadır.

Kefil, bu bildirimde bulunmazsa ve ödemeyi bilmeyen veya bilmesi gerekmeyen borçlu da alacaklıya ifada bulunursa, rücu hakkını kaybeder.

Kefilin, alacaklıya karşı sebepsiz zenginleşmeden doğan dava hakkı saklıdır.

D. Sona ermesi

I. Kanun gereğince

MADDE 598- Hangi sebeple olursa olsun, asıl borç sona erince, kefil de borcundan kurtulur.

Borçlu ve kefil sıfatı aynı kişide birleşmiş olursa, alacaklı için kefaletten doğan özel yararlar saklı kalır.

Bir gerçek kişi tarafından verilmiş olan her türlü kefalet, buna ilişkin sözleşmenin kurulmasından başlayarak on yılın geçmesiyle kendiliğinden ortadan kalkar.

Kefalet, on yıldan fazla bir süre için verilmiş olsa bile, uzatılmış veya yeni bir kefalet verilmiş olmadıkça kefil, ancak on yıllık süre doluncaya kadar takip edilebilir.

Kefalet süresi, en erken kefaletin sona ermesinden bir yıl önce yapılmak kaydıyla, kefilin kefalet sözleşmesinin şekline uygun yazılı açıklamasıyla, azamî on yıllık yeni bir dönem için uzatılabilir.

II. Kefaletten dönme

MADDE 599- Gelecekte doğacak bir borca kefalette, borçlunun borcun doğumundan önceki mali durumu, kefalet sözleşmesinin yapılmasından sonra önemli ölçüde bozulmuşsa veya mali durumunun, kefalet sırasında kefilin iyiniyetle varsaydığından çok daha kötü olduğu ortaya çıkmışsa, kefil alacaklıya yazılı bir bildirimde bulunarak, borç doğmadığı sürece her zaman kefalet sözleşmesinden dönebilir.

Kefil, alacaklının kefalete güvenmesi sebebiyle uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür.

III. Süreli kefalette

MADDE 600- Süreli kefalette kefil, sürenin sonunda borcundan kurtulur.

IV. Süreli olmayan kefalette

MADDE 601- Süreli olmayan kefalette kefil, asıl borç muaccel olunca, adi kefalette her zaman ve müteselsil kefalette ise, kanunun öngördüğü hâllerde, alacaklıdan, bir ay içinde borçluya karşı dava ve takip haklarını kullanmasını, varsa rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takibe geçmesini ve ara vermeden takibe devam etmesini isteyebilir.

Borç, alacaklının borçluya yapacağı bildirim sonucunda muaccel olacaksa kefil, kefalet sözleşmesinin kurulduğu tarihten bir yıl sonra alacaklıdan, bu bildirim yapmasını ve borç bu suretle muaccel olunca, yukarıdaki fıkra hükümleri uyarınca takip ve dava haklarını kullanmasını isteyebilir.

Alacaklı, kefilin bu istemlerini yerine getirmezse, kefil borcundan kurtulur.

V. Çalışanlara kefalette

MADDE 602- Çalışanlara süreli olmayan kefalette kefil, her üç yılda bir, ertesi yılın sonunda geçerli olmak üzere sözleşmeyi feshettiğini bildirebilir.

E. Uygulama alanı

MADDE 603- Kefaletin şekline, kefil olma ehliyetine ve eşin rızasına ilişkin hükümler, gerçek kişilerce, kişisel güvence verilmesine ilişkin olarak başka ad altında yapılan diğer sözleşmelere de uygulanır.

ONALTINCI BÖLÜM**Kumar ve Bahis****A. Alacağın dava ve takip edilememesi**

MADDE 604- Kumar ve bahisten doğan alacak hakkında dava açılmaz ve takip yapılamaz.

Kumar veya bahis için bilerek verilen avanslar ve ödünç paralar ile kumar ve bahis niteliğinde oldukları takdirde, borsada işlem gören malların, yabancı paraların ve kıymetli evrakin fiyat farkı esaslı üzerine yapılan vadeli satışlar hakkında da aynı hüküm uygulanır.

B. Borç senedi verme ve isteyerek ödeme

MADDE 605- Kumar oynayan veya bahse giren kişi tarafından imzalanmış adi borç veya kambiyo senedi üçüncü bir kişiye devredilmiş olsa bile, hiçbir kimse bunlara dayanarak dava açamaz ve takip yapamaz. Kıymetli evrakin iyiniyetli üçüncü kişilere sağladığı haklar saklıdır.

Kumar ve bahis borcu için isteyerek yapılan ödemeler geri alınamaz. Ancak, kumar veya bahsin usulüne göre yürütülmesi beklenmedik olayla veya diğer tarafın fiiliyle engellenmişse ya da diğer taraf kumar veya bahse hile karıştırmışsa, isteyerek yapılan ödeme geri alınabilir.

C. Piyango ve diğer şans oyunları

MADDE 606- Düzenlenmesine kanun veya yetkili makamlarca izin verilmiş olmadıkça, piyango ve diğer şans oyunlarından doğan alacaklar hakkında dava açılmaz ve takip yapılamaz.

İzin verilmemiş olan durumlarda, piyango ve diğer şans oyunları için de kumara ilişkin hükümler uygulanır.

Yabancı ülkelerde kendi kurallarına uygun olarak düzenlenen piyango ve diğer şans oyunları, Türkiye’de yetkili makamlarca bunlara ait biletlerin satılmasına izin verilmiş olmadıkça, yasal korumadan yararlanamazlar.

ONYEDİNCİ BÖLÜM**Ömür Boyu Gelir ve Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmeleri****BİRİNCİ AYIRIM****Ömür Boyu Gelir Sözleşmesi****A. Tanımı**

MADDE 607- Ömür boyu gelir sözleşmesi, gelir borçlusunun gelir alacaklısına, içlerinden birinin veya üçüncü bir kişinin ömrü boyunca belirli dönemsel edimlerde bulunmayı üstlendiği sözleşmedir.

Sözleşme, aksine açık bir hüküm yoksa, gelir alacaklısının ömrü boyunca yapılmış sayılır.

Gelir borçlusunun veya üçüncü bir kişinin ömrüyle sınırlı olarak bağlanmış olan gelir, aksi kararlaştırılmamışsa gelir alacaklısının mirasçılara geçer.

B. Şekli

MADDE 608- Ömür boyu gelir sözleşmesi, yazılı şekilde yapılmadıkça geçerli olmaz.

C. Gelir alacaklısının hakları**I. Hakkın kullanılması**

MADDE 609- Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa ömür boyu gelir, her altı ayda bir ve peşin olarak ödenir.

Gelirin süresi ömrüne bağlanmış olan kişi, peşin ödeme öngörülen dönemin sona ermesinden önce ölse bile, o döneme ait gelirin tamamı gelir borçlusu tarafından borçlanılmış sayılır.

Gelir borçlusu iflas ederse, gelir alacaklısı, gelir borçlusunun yükümlü olduğu dönemsel gelirin elde edilebilmesi için ilgili sosyal güvenlik kurumunca ödenmesi gereken anaparaya denk düşen bir parayı iflas masasına kaydettirme hakkını elde eder.

II. Devredilebilmesi

MADDE 610- Sözleşmeyle aksi kararlaştırılmamışsa gelir alacaklısı, haklarını başkasına devredebilir.

İKİNCİ AYIRIM**Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi****A. Tanımı**

MADDE 611- Ölünceye kadar bakma sözleşmesi, bakım borçlusunun bakım alacaklısını ölünceye kadar bakıp gözetmeyi, bakım alacaklısının da bir malvarlığını veya bazı malvarlığı değerlerini ona devretme borcunu üstlendiği sözleşmedir.

Bakım borçlusu, bakım alacaklısı tarafından mirasçı atanmışsa, ölünceye kadar bakma sözleşmesine miras sözleşmesine ilişkin hükümler uygulanır.

B. Şekli

MADDE 612- Ölünceye kadar bakma sözleşmesi, mirasçı atanmasını içermese bile, miras sözleşmesi şeklinde yapılmadıkça geçerli olmaz.

Sözleşme, Devletçe tanınmış bir bakım kurumu tarafından yetkili makamların belirlediği koşullara uyularak yapılmışsa, geçerliliği için yazılı şekil yeterlidir.

C. Güvencesi

MADDE 613- Bakım borçlusuna bir taşınmazını devretmiş olan bakım alacaklısı, haklarını güvence altına almak üzere, bu taşınmaz üzerinde satıcı gibi yasal ipotek hakkına sahiptir.

D. Konusu

MADDE 614- Bakım alacaklısı, sözleşmenin kurulmasıyla bakım borçlusunun aile topluluğuna katılmış olur. Bakım borçlusu, almış olduğu malların değerine ve bakım alacaklısının daha önce sahip olduğu sosyal durumuna göre hakkaniyetin gerektirdiği edimleri, bakım alacaklısına ifa etmekle yükümlüdür.

Bakım borçlusu, bakım alacaklısına özellikle uygun gıda ve konut sağlamak, hastalığında gerekli özenle bakmak ve onu tedavi ettirmek zorundadır.

Kabul ettikleri kişilere ölünceye kadar bakma amacıyla kurulmuş olan kurumların bakım borcunun kapsamı ve ifası, kendilerince hazırlanarak yetkili makamların onayından geçen genel düzenlemelerle belirlenir. Bu düzenlemeler, sözleşmenin içeriğinden sayılır.

E. İptali ve tenkisi

MADDE 615- Bakım alacaklısı, ölünceye kadar bakma sözleşmesi yüzünden kanuna göre nafaka yükümlüsü olduğu kişilere karşı yükümlülüğünü yerine getirme imkânını kaybediyorsa, bundan yoksun kalanlar sözleşmenin iptalini isteyebilirler.

Hâkim, sözleşmenin iptali yerine, bakım borçlusunun ifa edeceği edimlerden mahsup edilmek üzere, bakım alacaklısının nafaka yükümlüsü olduğu kişilere nafaka ödemesine karar verebilir.

Mirasçılarının tenkis ve alacaklıların iptal davası açma hakları saklıdır.

F. Sona ermesi

I. Önel verilerek fesih

MADDE 616- Tarafların edimleri arasında önemli ölçüde oransızlık bulunur ve fazla alan taraf kendisine bağışta bulunulma amacı güdüldüğünü ispat edemezse diğer taraf, altı ay önce bildirimde bulunmak koşuluyla, sözleşmeyi her zaman feshedebilir. Bu oransızlığın tespitinde, ilgili sosyal güvenlik kurumunca, bakım borçlusuna verilenin değerine denk düşen anapara değeri ile bağlanacak irat arasındaki fark esas alınır.

Sözleşmenin sona erdirilmesi anına kadar geçen sürede ifa edilmiş edimler, anapara ve faiziyle birlikte değerlendirilerek, denkleştirme sonucunda alacaklı çıkan tarafa geri verilir.

II. Önel verilmeksizin fesih

MADDE 617- Sözleşmeden doğan borçlara aykırı davranılması sebebiyle sözleşmenin devamı çekilmez hâle gelir veya başkaca önemli sebepler sözleşmenin devamını imkânsız hâle getirir ya da aşırı ölçüde güçleştirirse, taraflardan her biri sözleşmeyi önel vermeksizin feshedebilir. Sözleşme bu sebeplerden birine dayanılarak feshedildiği takdirde kusurlu taraf, aldığı şeyi geri verir ve kusursuz tarafa, bu yüzden uğradığı zarara karşılık uygun bir tazminat ödemekle yükümlü olur.

Hâkim, sözleşmenin önel verilmeksizin feshini yerinde bulabileceği gibi, taraflardan birinin istemiyle veya kendiliğinden, aile topluluğu içinde yaşamalarına son vererek, bakım alacaklısına ömür boyu gelir bağlayabilir.

III. Bakım borçlusunun ölümü

MADDE 618- Bakım borçlusu ölürse bakım alacaklısı, bir yıl içinde sözleşmenin feshini isteyebilir. Bu durumda bakım alacaklısı, bakım borçlusunun iflası hâlinde, iflas masasından isteyebileceği miktara eşit bir paranın kendisine ödenmesini, bakım borçlusunun mirasçılarından isteyebilir.

G. Devredilemezlik, iflas ve haciz hâlinde istem

MADDE 619- Bakım alacaklısı, hakkını başkasına devredemez.

Bakım borçlusunun iflası hâlinde bakım alacaklısı, borçlunun ödemekle yükümlü olduğu dönemseller gelirin elde edilebilmesi için ilgili sosyal güvenlik kurumunca ödenmesi gereken anapara değerine eşit bir parayı, iflas masasına alacak kaydettirme hakkını elde eder.

Bakım alacaklısı, bu alacağını karşılamak üzere, üçüncü kişilerce borçluya karşı yürütülmekte olan hacze katılabilir.

ONSEKİZİNCİ BÖLÜM

Adi Ortaklık Sözleşmesi

A. Tanımı

MADDE 620- Adi ortaklık sözleşmesi, iki ya da daha fazla kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeyi üstlendikleri sözleşmedir.

Bir ortaklık, kanunla düzenlenmiş ortaklıkların ayırt edici niteliklerini taşııyorsa, bu bölüm hükümlerine tabi adi ortaklık sayılır.

B. Ortaklar arasındaki ilişki

I. Katılım payı

MADDE 621- Her ortak, para, alacak veya başka bir mal ya da emek olarak, ortaklığa bir katılım payı koymakla yükümlüdür.

Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa katılım payları, ortaklığın amacının gerektirdiği önem ve nitelikte ve birbirine eşit olmak zorundadır.

Bir ortağın katılım payı, bir şeyin kullanırılmasından oluşuyorsa kira sözleşmesindeki; bir şeyin mülkiyetinden oluşuyorsa satış sözleşmesindeki hasara, ayıptan ve zapttan sorumluluğa ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

II. Kazanç ve zarar

1. Kazancın paylaşılması

MADDE 622- Ortaklar, niteliği gereği ortaklığa ait olan bütün kazançları aralarında paylaşmakla yükümlüdürler.

2. Kazanç ve zarara katılma

MADDE 623- Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa, her ortağın kazanç ve zarardaki payı, katılım payının değerine ve niteliğine bakılmaksızın eşittir.

Sözleşmede ortakların kazanç veya zarara katılım paylarından biri belirlenmişse bu belirleme, diğerindeki payı da ifade eder.

Bir ortağın zarara katılmaksızın yalnız kazanca katılacağına ilişkin anlaşma, ancak katılma payı olarak yalnızca emeğini koymuş olan ortak için geçerlidir.

III. Ortaklığın kararları

MADDE 624- Ortaklığın kararları, bütün ortakların oybirliğiyle alınır.

Sözleşmede kararların oy çokluğuyla alınacağı belirtilmişse çoğunluk, ortak sayısına göre belirlenir.

IV. Ortaklığın yönetimi

MADDE 625- Yönetim, sözleşme veya kararla yalnızca bir veya birden çok ortağa ya da üçüncü bir kişiye bırakılmış olmadıkça, bütün ortaklar ortaklığı yönetme hakkına sahiptir.

Ortaklık, ortakların tümü veya birkaçı tarafından yönetilmekte ise, bunlardan her biri, diğerleri katılmaksızın işlem yapabilir; ancak ortaklığı yönetmeye yetkili olan her ortak, tamamlanmasından önce işleme itiraz etmek suretiyle, bu işlemin yapılmasını engelleyebilir.

Ortaklığa genel yetkili bir temsilci atanması ve ortaklığın olağan dışı işlerinin yürütülmesi için, bütün ortakların oybirliği gereklidir. Ancak, gecikmesinde sakınca olan hâllerde, bu konuda yönetici ortaklardan her biri yetkilidir.

V. Ortaklar arasındaki sorumluluk

1. Rekabet yasağı

MADDE 626- Ortaklar, kendilerinin veya üçüncü kişilerin menfaatine olarak, ortaklığın amacını engelleyici veya zarar verici işleri yapamazlar.

2. Ortakların yaptıkları giderler ve işler

MADDE 627- Ortaklardan birinin ortaklık işleri için yaptığı giderlerden veya üstlendiği borçlardan dolayı diğer ortaklar, ona karşı sorumlu olurlar; bu ortağın, yönetim işleri yüzünden doğrudan doğruya uğradığı zararlar ile ortaklığın yönetiminden kaynaklanan tehlikeler sonucunda doğan zararları, diğer ortaklar gidermekle yükümlüdürler.

Ortaklığa avans olarak para veren ortak, verdiği günden başlamak üzere faiz isteyebilir.

Yükümlü olmadığı hâlde ortaklık işleri için emek sarfetmiş olan bir ortak, hakkaniyetin gerektirdiği bir karşılık ödenmesini isteyebilir.

3. Özen borcu

MADDE 628- Her ortak, ortaklık işlerinde kendi işlerinde olduğu ölçüde çaba ve özen göstermekle yükümlüdür.

Her ortak, diğerlerine karşı, kendi kusuruyla verdiği zararları, başka işlerde ortaklığa sağladığı menfaatlerle mahsup ettirme hakkı olmaksızın gidermekle yükümlüdür.

Ortaklık işlerini ücret karşılığı yürüten ortak, vekâlet hükümlerine göre sorumlu olur.

VI. Yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlanması

MADDE 629- Ortaklık sözleşmesiyle ortaklardan birine verilen yönetim yetkisi, haklı bir sebep olmaksızın, diğer ortaklarca kaldırılamaz ve sınırlanamaz.

Ortaklık sözleşmesinde yetkinin kaldırılamayacağına ilişkin bir hüküm bulunsa bile, haklı bir sebep varsa, diğer ortaklardan her biri yönetim yetkisini kaldırabilir.

Haklı sebepler, özellikle yönetici ortağın görevini aşırı ölçüde ihmal etmesi veya iyi yönetim için gerekli olan yeteneği kaybetmesi durumlarında vardır.

VII. Yönetici ortaklar ile diğer ortaklar arasındaki ilişki

1. Genel olarak

MADDE 630- Kanunun bu bölümünde veya ortaklık sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadıkça, yönetici ortaklar ile diğer ortaklar arasındaki ilişkiler, vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümlere tabidir.

Ortaklığı yönetme yetkisi bulunmayan bir ortağın, ortaklığın işlerini görmesi veya bu yetkiye sahip ortağın yetkisini aşması hâllerinde, vekâletsiz işgörmeye ilişkin hükümler uygulanır.

Yönetici ortaklar, yılda en az bir defa hesap vermek ve kazanç paylarını ortaklara ödemekle yükümlüdürler. Hesap döneminin uzatılmasına ilişkin anlaşma kesin olarak hükümsüzdür. Ortaklığı yönetenin ortaklardan birisi olmaması durumunda da aynı kural uygulanır.

2. Ortaklık işlerini inceleme

MADDE 631- Yönetim yetkisi olmasa bile, her ortağın, ortaklığın işleyişi hakkında bilgi alma, defter ve kayıtlarını inceleme, bunlardan örnek alma ve mali durumu hakkında özet çıkarma hakkı vardır.

Aksine sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür.

VIII. Ortaklar arasındaki ve ortaklık yapısındaki değişiklikler

1. Yeni ortak alımı ve alt katılım

MADDE 632- Ortaklığa, yeni bir ortak alınması, bütün ortakların rızasına bağlıdır.

Ortaklardan biri tek taraflı olarak bir üçüncü kişiyi ortaklıktaki payına ortak eder veya payını ona devrederse, bu üçüncü kişi ortak sıfatını kazanamaz.

2. Ortaklıktan çıkma ve çıkarılma

a. Genel olarak

MADDE 633- Bir ortağın fesih bildiriminde bulunması, kısıtlanması, iflası, tasfiyedeki payının cebri icra yoluyla paraya çevrilmesi veya ölmesi hâlinde, sözleşmede ortaklığın diğer ortaklarla devam edeceğine ilişkin bir hüküm varsa, bu durumlardan biri gerçekleştiğinde, o ortak veya temsilcisi ya da ölen ortağın mirasçısı ortaklıktan çıkabilir veya diğer ortaklar tarafından yazılı olarak yapılacak bir bildirimle ortaklıktan çıkarılabilir.

b. Ortaklık payının tasfiyesi

MADDE 634- Bir ortağın ortaklıktan çıkması veya çıkarılması durumunda payı, diğer ortaklara payları oranında kendiliğinden geçer.

Diğer ortaklar, ortaklıktan çıkan veya çıkarılan ortağa, kullanımını ortaklığa bıraktığı eşyayı geri vermekle yükümlü oldukları gibi, kendisini ortaklığın muaccel borçlarından doğan müteselsil sorumluluktan kurtararak, ortak sıfatının sona erdiği tarihte ortaklık tasfiye edilmiş olsaydı ödenmesi gereken tasfiye payını ödemekle yükümlüdürler. Ortaklığın henüz muaccel olmayan borçları için diğer ortaklar, çıkan veya çıkarılan ortağı borçtan kurtarmak yerine, kendisine bir güvence verebilirler.

Çıkan veya çıkarılan ortağın tasfiye payı, ortaklık sıfatının sona erdiği tarih itibarıyla, mali işlerde uzman bir kişiye hesaplatılır. Tarafların uzman kişi üzerinde anlaşamamaları durumunda bu kişi, hâkim tarafından atanır.

c. Malvarlığının yetersizliği

MADDE 635- Ortaklık sıfatının sona erdiği tarihte, ortaklığın malvarlığı, borçlarını karşılamaya yetmezse, çıkan veya çıkarılan ortak, payına düşen borç tutarını, zarara katılmaya ilişkin düzenlemeler çerçevesinde diğer ortaklara ödemekle yükümlüdür.

d. Tamamlanmamış işler

MADDE 636- Çıkan veya çıkarılan ortak, ortak olduğu dönemde henüz sonuçlanmamış işlerden doğan kâra veya zarara katılır.

Ortaklık sıfatı sona eren kişi, o hesap yılı sonu itibarıyla, tamamlanmış olan işler sebebiyle varsa ortaklıktan kendisine düşecek kâr payını; devam eden işler hakkında da gerekli bilgiyi isteyebilir.

C. Ortakların üçüncü kişilerle ilişkisi

1. Temsil

MADDE 637- Kendi adına ve ortaklık hesabına bir üçüncü kişi ile işlemde bulunan ortak, bu kişiye karşı bizzat kendisi alacaklı ve borçlu olur.

Ortaklardan biri, ortaklık veya bütün ortaklar adına bir üçüncü kişi ile işlem yaparsa, diğer ortaklar ancak temsile ilişkin hükümler uyarınca, bu kişinin alacaklısı veya borçlusu olurlar.

Kendisine yönetim görevi verilen ortağın, ortaklığı veya bütün ortakları üçüncü kişilere karşı temsil etme yetkisi var sayılır. Ancak, temsil yetkisine sahip yönetici ortağın yapacağı önemli tasarruf işlemlerine ilişkin yetkinin, bütün ortakların oybirliğiyle verilmiş olması ve yetki belgesinde bu hususun açıkça belirtilmiş olması şarttır.

II. Temsilin sonuçları

MADDE 638- Ortaklık için edinilen veya ortaklığa devredilen şeyler, alacaklar ve aynı haklar, ortaklık sözleşmesi çerçevesinde elbirliği hâlinde bütün ortaklara ait olur.

Ortaklık sözleşmesinde aksine bir hüküm bulunmadıkça, bir ortağın alacaklıları, haklarını ancak o ortağın tasfiyedeki payı üzerinde kullanabilirler.

Ortaklar, birlikte veya bir temsilci aracılığı ile, bir üçüncü kişiye karşı, ortaklık ilişkisi çerçevesinde üstlendikleri borçlardan, aksi kararlaştırılmamışsa müteselsilen sorumlu olurlar.

D. Ortaklığın sona ermesi

1. Sona erme sebepleri

1. Genel olarak

MADDE 639- Ortaklık, aşağıdaki durumlarda sona erer:

1. Ortaklık sözleşmesinde öngörülen amacın gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkânsız duruma gelmesiyle.
2. Sözleşmede ortaklığın mirasçılarla sürdürülmesi konusunda bir hüküm yoksa, ortaklardan birinin ölmesiyle.
3. Sözleşmede ortaklığın devam edeceğine ilişkin bir hüküm yoksa, bir ortağın kısıtlanması, iflası veya tasfiyedeki payının cebri icra yoluyla paraya çevrilmesiyle.
4. Bütün ortakların oybirliğiyle karar vermesiyle.
5. Ortaklık için kararlaştırılmış olan sürenin bitmesiyle.
6. Ortaklık sözleşmesinde feshi bildirme hakkı saklı tutulmuş veya ortaklık belirsiz bir süre için ya da ortaklardan birinin ömrü boyunca kurulmuşsa, bir ortağın fesih bildiriminde bulunmasıyla.
7. Haklı sebeplerin bulunması hâlinde, her zaman başkaca koşul aranmaksızın, fesih istemi üzerine mahkeme kararıyla.

2. Belirsiz süreli ortaklık

MADDE 640- Ortaklık, belirsiz süre için veya ortaklardan birinin ömrü boyunca sürmek üzere kurulmuşsa, ortaklardan her biri, altı ay önceden fesih bildiriminde bulunabilir.

Fesih bildirimini, dürüstlük kurallarına aykırı olarak ve özellikle uygun olmayan bir zamanda yapılamaz. Fesih bildirimini, ancak hesap yılı sonunda hüküm ifade eder.

Sözleşmede öngörülmüş olan sürenin bitiminden sonra ortaklık, ortakların örtülü iradesiyle sürdürülürse, belirsiz süreli ortaklığa dönüşür.

II. Sona ermenin ortaklığın yönetimine etkisi

MADDE 641- Ortaklık, fesih bildiriminden başka bir yolla sona ererse, bir ortağın ortaklık işlerini yönetme konusundaki yetkisi, sona ermeyi öğrendiği veya durumun gerektirdiği özeni gösterseydi öğrenebileceği zamana kadar, kendisi hakkında devam eder.

Ortaklık, ortaklardan birinin ölümüyle sona ererse, ölen ortağın mirasçısı, durumu hemen diğer ortaklara bildirmekle yükümlüdür. Mirasçı, gerekli önlemler alınıncaya kadar, ölen ortağın daha önce yürütmekte olduğu işlere, dürüstlük kuralları çerçevesinde devam eder. Diğer ortaklar da, geçici olarak, ortaklık işlerini aynı şekilde yürütmeye devam ederler.

III. Tasfiye

1. Katılım payı için yapılacak işlem

MADDE 642- Katılım payı olarak bir şeyin mülkiyetini koyan ortak, ortaklığın sona ermesi üzerine yapılacak tasfiye sonucunda, o şeyi olduğu gibi geri alamaz; ancak koyduğu katılım payına ne değer biçilmişse, o değeri isteyebilir.

Bu değer belirlenmemişse, geri alma, o şeyin katılım payı olarak konduğu zamandaki değeri üzerinden yapılır.

2. Kazanç ve zararın paylaşımı

MADDE 643- Ortaklığın borçları ödendikten ve ortaklardan her birinin ortaklığa verdiği avanslar ile ortaklık için yaptığı giderler ve koymuş olduğu katılım payı geri verildikten sonra bir şey artarsa, bu kazanç, ortaklar arasında paylaşılır.

Ortaklığın, borçlar, giderler ve avanslar ödendikten sonra kalan varlığı, ortakların koydukları katılım paylarının geri verilmesine yetmezse, zarar ortaklar arasında paylaşılır.

3. Tasfiye usulü

MADDE 644- Ortaklığın sona ermesi hâlinde tasfiye, yönetici olmayan ortaklar da dâhil olmak üzere, bütün ortakların elbirliğiyle yapılır. Ancak, ortaklık sözleşmesinde, ortaklardan biri tarafından kendi adına ve ortaklık hesabına belirli bazı işlemlerin yapılması öngörülmüşse, bu ortak, ortaklığın sona ermesinden sonra da o işlemleri tek başına yapmak ve diğerlerine hesap vermekle yükümlüdür.

Ortaklar, tasfiye işlerini yürütmek üzere tasfiye görevlisi atayabilirler. Bu konuda anlaşamamaları hâlinde, ortaklardan her biri, tasfiye görevlisinin hâkim tarafından atanması isteminde bulunabilir.

Tasfiye görevlisine ödenecek ücret, sözleşmede buna ilişkin bir hüküm veya ortaklarca oybirliğiyle verilmiş bir karar yoksa tasfiyenin gerektirdiği emek ile ortaklık malvarlığının geliri göz önünde tutularak hâkim tarafından belirlenir ve ortaklık malvarlığından, buna imkân bulunamazsa, ortaklardan müteselsilen karşılanır.

Tasfiye usulüne veya tasfiye sonucunda her bir ortağa dağıtılacak paya ilişkin olarak doğabilecek uyuşmazlıklar, ilgililerin istemi üzerine hâkim tarafından çözüme bağlanır.

IV. Üçüncü kişilere karşı sorumluluk

MADDE 645- Ortaklığın sona ermesi, üçüncü kişilere karşı olan yükümlülükleri değiştirmez.

Türk Medenî Kanunu ile ilişkisi

MADDE 646- Bu Kanun, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun Beşinci Kitabı olup, onun tamamlayıcısıdır.

Yürürlükten kaldırılan Kanun

MADDE 647- 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1- (Ek:8/6/2022-7409/4 md.)

Konut kiralari bakımından bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih ilâ 1/7/2023 (bu tarih dâhil) tarihleri arasında yenilenen kira dönemlerinde uygulanacak kira bedeline ilişkin anlaşmalar, bir önceki kira yılına ait kira bedelinin yüzde yirmi beşini geçmemek koşuluyla geçerlidir. Bir önceki kira yılının tüketici fiyat endeksindeki oniki aylık ortalamalara göre değişim oranının yüzde yirmi beşin altında kalması halinde değişim oranı geçerlidir. Bu kural, bir yıldan daha uzun süreli kira sözleşmelerinde de uygulanır. Bu oranları geçecek şekilde yapılan sözleşmeler, fazla miktar yönünden geçersizdir. Bu fıkra hükmü, 344 üncü maddenin ikinci fıkrası uyarınca hâkim tarafından verilecek kararlar bakımından da uygulanır.

Yürürlük

MADDE 648- Bu Kanun 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 649- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

6098 SAYILI KANUNA İŞLENEMEYEN HÜKÜMLER**1- 31/3/2011 tarihli ve 6217 sayılı Kanunun hükmüdür:****GEÇİCİ MADDE 2 – (Değişik: 4/7/2012-6353/53 md.)**

Kiracının Türk Ticaret Kanununda tacir olarak sayılan kişiler ile özel hukuk ve kamu hukuku tüzel kişileri olduğu işyeri kiralarında, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 323, 325, 331, 340, 342, 343, 344, 346 ve 354 üncü maddeleri 1/7/2012 tarihinden itibaren 8 yıl süreyle uygulanmaz. Bu halde, kira sözleşmelerinde bu maddelerde belirtilmiş olan konulara ilişkin olarak sözleşme serbestisi gereği kira sözleşmesi hükümleri tatbik olunur. Kira sözleşmelerinde hüküm olmayan hallerde mülga Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır.



**6098 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN VEYA
ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARININ
YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHLERİNİ GÖSTERİR TABLO**

Değiştiren Kanunun/KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	6098 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
6111	15	1/7/2012
6217	İşlenemeyen Hüküm	14/4/2011
6353	İşlenemeyen Hüküm	12/7/2012
6455	584	11/4/2013
KHK/700	256, 407	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)
7161	344	1/1/2019 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde
7409	Geçici Madde 1	11/6/2022

DEVLET MEMURLARI KANUNU ⁽¹⁾⁽²⁾⁽³⁾

Kanun Numarası : 657
Kabul Tarihi : 14/7/1965
Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih : 23/7/1965 Sayı : 12056
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 4 Sayfa : 3044



*Bu Kanunun yürürlükte olmayan hükümleri için bakınız
 "Yürürlükteki Bazı Kanunların Mülga Hükümleri Külliyesi"
 Cilt:2 Sayfa: 805*

*Bu Kanun ile ilgili olarak Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe giren
 yönetmelikler için, "Yönetmelikler Külliyesi" nın kanunlara göre
 düzenlenen nümerik fihristine bakınız.*



KISIM - I
Genel Hükümler

BÖLÜM: 1
Kapsam, Amaç, Temel İlkeler, İstihdam Şekilleri

Kapsam:

Madde 1 – (Değişik: 30/5/1974 - KHK-12/1 md.; Aynen kabul 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Bu Kanun, Genel ve Katma Bütçeli Kurumlar, İl Özel İdareleri, Belediyeler, İl Özel İdareleri ve Belediyelerin kurdukları birlikler ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlarda, kanunlarla kurulan fonlarda, kefalet sandıklarında veya Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüklerinde çalışan memurlar hakkında uygulanır.

Sözleşmeli ve geçici personel hakkında bu Kanunda belirtilen özel hükümler uygulanır.

- (1) a - 8/6/1984 tarihli ve 217 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 30 uncu maddesi ile Kanunlarda geçen "Devlet Personel Dairesi" ibaresi "Devlet Personel Başkanlığı" olarak değiştirilmiştir.
- b - 29/11/1984 tarihli ve 243 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 55 inci maddesine göre; 657 sayılı Kanun ile ek ve değişikliklerinde, 13/12/1960 gün ve 160 sayılı Kanunun 4 üncü maddesine yapılan atıflar 8/6/1984 gün ve 217 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ilgili maddelerine yapılmış sayılır.
- (2) Bu Kanunda, 22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu hükümlerine aykırılık bulunması durumunda, 5302 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı, söz konusu Kanunun 70 inci maddesi ile hüküm altına alınmıştır.
- (3) 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunun 84 üncü maddesiyle; bu Kanunda belediyenin sorumlu ve yetkili kıldığı görev ve hizmetlerle sınırlı olarak, 5393 sayılı Belediye Kanunu hükümlerine aykırılık bulunması durumunda mezkur kanun hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

(Değişik: 19/2/1980 - 2261/5 md.) Anayasa Mahkemesi üye ve yedek üyeleri ile raportörleri; hakimlik ve savcılık mesleklerinde veya bu mesleklerden sayılan görevlerde bulunanlar, Danıştay ve Sayıştay meslek mensupları ve Sayıştay savcı ve yardımcıları, Üniversitelerin, İktisadi ve Ticari İlimler Akademilerinin, Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademilerinin, Devlet Güzel Sanatlar Akademilerinin, Türkiye ve Orta - Doğu Amme İdaresi Enstitüsünün öğretim üye ve yardımcıları, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası üyeleri, Genelkurmay Mehtaran Bölüğü Sanatkarları, Devlet Tiyatrosu ile Devlet Opera ve Balesi ve Belediye Opera ve tiyatroları ile şehir ve belediye konservatuvar ve orkestralarının sanatkar memurları, uzman memurları, uygulatıcı uzman memurları ve stajyerleri; Spor-Toto Teşkilatında çalışan personel; subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş ve sözleşmeli erbaş ve erler ile Emniyet Teşkilatı mensupları özel kanunları hükümlerine tabidir.⁽¹⁾

Amaç:

Madde 2 – (Değişik: 23/12/1972 - KHK-2/1 md.)

Bu Kanun, Devlet memurlarının hizmet şartlarını, niteliklerini, atanma ve yetiştirilmelerini, ilerleme ve yükselmelerini, ödev, hak, yüküm ve sorumluluklarını, aylıklarını ve ödeneklerini ve diğer özlük işlerini düzenler.

(Mülga birinci cümle: 13/2/2011 - 6111/117 md.) Bu Kanunda öngörülen yönetmelikler Cumhurbaşkanınca yürürlüğe konulur.⁽²⁾

Temel ilkeler:

Madde 3 – Bu kanunun temel ilkeleri şunlardır:

Sınıflandırma:

A) **(Değişik: 31/7/1970 - 1327/2 md.)** Devlet kamu hizmetleri görevlerini ve bu görevlerde çalışan Devlet memurlarını görevlerin gerektirdiği niteliklere ve mesleklerle göre sınıflara ayırmaktır.

Kariyer:

B) Devlet memurlarına, yaptıkları hizmetler için lüzumlu bilgilere ve yetiştirme şartlarına uygun şekilde, sınıfları içinde en yüksek derecelere kadar ilerleme imkanını sağlamaktır.

Liyakat:

C) Devlet kamu hizmetleri görevlerine girmeyi, sınıflar içinde ilerleme ve yükselmeyi, görevin sona erdirilmesini liyakat sistemine dayandırmak ve bu sistemin eşit imkanlarla uygulanmasında Devlet memurlarını güvenliğe sahip kılmaktır.

İstihdam şekilleri:

Madde 4 – (Değişik: 30/5/1974 - KHK-12; Değiştirilerek kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Kamu hizmetleri; memurlar, sözleşmeli personel, geçici personel ve işçiler eliyle gördürülür.

A) Memur:

Mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, Devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenler, bu Kanunun uygulanmasında memur sayılır.

Yukarıdaki tanımlananlar dışındaki kurumlarda genel politika tespiti, araştırma, planlama, programlama, yönetim ve denetim gibi işlerde görevli ve yetkili olanlar da memur sayılır.

(1) 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Kanunun 10 uncu maddesiyle, bu fıkrafta yer alan “uzman çavuş ve uzman jandarmalar” ibaresi “uzman jandarma, uzman erbaş ve sözleşmeli erbaş ve erler” şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkrafta yer alan “Bakanlar Kurulu kararı ile” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde değiştirilmiştir.

B) Sözleşmeli personel:⁽¹⁾

Kalkınma planı, yıllık program ve iş programlarında yer alan önemli projelerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi, işletilmesi ve işlerliği için şart olan, zaruri ve istisnai hallere münhasır olmak üzere özel bir meslek bilgisine ve ihtisasına ihtiyaç gösteren geçici işlerde, Cumhurbaşkanınca belirlenen esas ve usuller çerçevesinde, ihdas edilen pozisyonlarda, mali yılla sınırlı olarak sözleşme ile çalıştırılmasına karar verilen ve işçi sayılmayan kamu hizmeti görevlileridir.⁽⁶⁾

(Mülga ikinci paragraf: 4/4/2007 - 5620/4 md.)

Ancak, yabancı uyrukluların; tarihi belge ve eski harflerle yazılmış arşiv kayıtlarını değerlendirenlerin mütercimlerin; tercümanların; Milli Eğitim Bakanlığında norm kadro sonucu ortaya çıkan öğretmen ihtiyacının kadrolu öğretmen istihdamıyla kapatılamaması hallerinde öğretmenlerin; dava adedinin azlığı nedeni ile kadrolu avukat istihdamının gerekli olmadığı yerlerde avukatlarını, (...)⁽²⁾ kadrolu istihdamın mümkün olmadığı hallerde tabip veya uzman tabiplerin; Adli Tıp Müessesesi uzmanlarının; Devlet Konservatuvarları sanatçı öğretim üyelerinin; İstanbul Belediyesi Konservatuvarı sanatçıların; bu Kanuna tâbi kamu idarelerinde ve dış kuruluşlarda belirli bazı hizmetlerde çalıştırılacak personelin de zorunlu hallerde sözleşme ile istihdamları caizdir.⁽³⁾⁽⁴⁾

(Ek paragraf: 4/4/2007 - 5620/4 md.) Sözleşmeli personel seçiminde uygulanacak sınav ile istisnaları, bunlara ödenebilecek ücretlerin üst sınırları ile verilecek iş sonu tazminatı miktarı, kullanılacak izinler, pozisyon unvan ve nitelikleri, sözleşme hükümlerine uyulmaması hallerindeki müeyyideler, sözleşme fesih halleri, pozisyonların iptali, istihdamına dair hususlar ile sözleşme esas ve usulleri Cumhurbaşkanınca belirlenir. **(Ek cümle: 25/6/2009 - 5917/47 md.)** Bu şekilde istihdam edilenler, hizmet sözleşmesi esaslarına aykırı hareket etmesi nedeniyle kurumlarınca sözleşmelerinin feshedilmesi veya sözleşme dönemi içerisinde Cumhurbaşkanı kararı ile belirlenen istisnalar hariç sözleşmeyi tek taraflı feshetmeleri halinde, fesih tarihinden itibaren bir yıl geçmedikçe kurumların sözleşmeli personel pozisyonlarında istihdam edilemezler.⁽⁵⁾⁽⁷⁾

- (1) Bu paragrafta yer alan "kurumun teklifi üzerine Devlet Personel Başkanlığı ve Maliye Bakanlığının görüşleri alınarak Bakanlar Kurulunca geçici olarak sözleşme ile çalıştırılmasına karar verilen ve işçi sayılmayan kamu hizmeti görevlileridir. (36 ncı maddenin II - Teknik Hizmetler Sınıfında belirtilen görevlerde yukarıdaki fıkra uyarınca çalıştırılanlar için, işin geçici şartı aranmaz.)" ibaresi, 25/6/2009 tarihli ve 5917 sayılı Kanunun 47 nci maddesiyle "Bakanlar Kurulunca belirlenen esas ve usuller çerçevesinde kurumun teklifi ve Devlet Personel Başkanlığının görüşü üzerine Maliye Bakanlığınca vizelenen pozisyonlarda, mali yılla sınırlı olarak sözleşme ile çalıştırılmasına karar verilen ve işçi sayılmayan kamu hizmeti görevlileridir." şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (2) Bu arada yer alan "..... bu Kanunun 196 ncı maddesi uyarınca tesbit edilen mahrumiyet yerlerinde" şeklindeki ibare 12/2/1982 tarih ve 2595 sayılı Kanunun 19-a maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.
- (3) Bu fıkraya; 21/3/2006 tarihli ve 5473 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle; "tercümanların;" ibaresinden sonra gelmek üzere "Milli Eğitim Bakanlığında norm kadro sonucu ortaya çıkan öğretmen ihtiyacının kadrolu öğretmen istihdamıyla kapatılamaması hallerinde öğretmenlerin;" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (4) 4/4/2007 tarihli ve 5620 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle bu paragrafta yer alan "Bakanlar Kurulunca tespit edilecek esas ve şartlarla" ibaresi madde metninden çıkarılmış, "Milli Savunma Bakanlığı ile Jandarma Genel Komutanlığı" ibaresi "bu Kanuna tâbi kamu idarelerinde" şeklinde değiştirilmiştir.
- (5) 25/6/2009 tarihli ve 5917 sayılı Kanunun 47 nci maddesiyle; bu paragrafta yer alan "ve bu hususlara ilişkin esas ve usuller Bakanlar Kurulunca kararlaştırılır." ibaresi "pozisyon unvan ve nitelikleri, sözleşme fesih halleri, pozisyonların iptali, istihdamına dair hususlar ile sözleşme esas ve usulleri Devlet Personel Başkanlığının görüşü ve Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenir." şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (6) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu paragrafta yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde, "kurumun teklifi ve Devlet Personel Başkanlığının görüşü üzerine Maliye Bakanlığınca vizelenen pozisyonlarda" ibaresi "ihdas edilen pozisyonlarda" şeklinde değiştirilmiştir.
- (7) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu paragrafta yer alan "pozisyon unvan ve nitelikleri," ibaresinden sonra gelmek üzere "sözleşme hükümlerine uyulmaması hallerindeki müeyyideler," ibaresi eklenmiş, aynı paragrafta yer alan "Devlet Personel Başkanlığının görüşü ve Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde, "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

(Ek paragraf: 20/11/2017-KHK-696/17 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/17 md.) Bir yıldan az süreli veya mevsimlik hizmet olduğuna Cumhurbaşkanınca karar verilen görevlerde (...) ⁽¹⁾ sözleşme ile çalıştırılanlar da bu fıkra kapsamında istihdam edilebilir. ⁽¹⁾

(Ek paragraf: 20/11/2017-KHK-696/17 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/17 md.) Özelleştirme uygulamaları sebebiyle iş akitleri kamu veya özel sektör işverenince feshedilen ve 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun kapsamında diğer kamu kurum ve kuruluşlarına nakil hakkı bulunmayan personel de bu fıkra kapsamında yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanıncaya kadar istihdam edilebilir. Bu kapsamda istihdam edileceklerin sayısı, öğrenim durumlarına göre çalışma şartları ve bunlara ödenecek ücretler ile diğer hususlar Cumhurbaşkanınca belirlenir. ⁽¹⁾

(Ek fıkra: 5/7/1991 - KHK-433/1 md.; Mülga: 27/12/1991 - KHK-475/11 md.)

C) (Mülga: 20/11/2017 - KHK-696/17 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/17 md.)

D) İşçiler:

(Değişik birinci cümle: 4/4/2007 - 5620/4 md.) (A), (B) ve (C) fıkralarında belirtilenler dışında kalan ve ilgili mevzuatı gereğince tahsis edilen sürekli işçi kadrolarında belirsiz süreli iş sözleşmeleriyle çalıştırılan sürekli işçiler ile mevsimlik veya kampanya işlerinde ya da orman yangınıyla mücadele hizmetlerinde ilgili mevzuatına göre geçici iş pozisyonlarında altı aydan az olmak üzere belirli süreli iş sözleşmeleriyle çalıştırılan geçici işçilerdir. Bunlar hakkında bu Kanun hükümleri uygulanmaz.

Dört istihdam şekli dışında personel çalıştırılmıyacağı:

Madde 5 – (Değişik: 23/12/1972 - KHK-2/1 md.)

Bu Kanuna tabi kurumlar, dördüncü maddede yazılı dört istihdam şekli dışında personel çalıştıramazlar.

BÖLÜM: 2

Ödevler ve Sorumluluklar

Sadakat:

Madde 6 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/1 md.)

Devlet memurları, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına ve kanunlarına sadakatla bağlı kalmak ve milletin hizmetinde Türkiye Cumhuriyeti kanunlarını sadakatla uygulamak zorundadırlar. Devlet memurları bu hususu "Asli Devlet Memurluğuna" atandıktan sonra en geç bir ay içinde kurumlarınca düzenlenecek merasimle yetkili amirlerin huzurunda yapacakları yeminle belirtirler ve özlük dosyalarına konulacak aşağıdaki "Yemin Belgesi" ni imzalayarak göreve başlarlar.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına, Atatürk İnkılap ve İlkelerine, Anayasada ifadesi bulunan Türk Milliyetçiliğine sadakatla bağlı kalacağıma; Türkiye Cumhuriyeti kanunlarını milletin hizmetinde olarak tarafsız ve eşitlik ilkelerine bağlı kalarak uygulayacağıma; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyip, koruyup bunları geliştirmek için çalışacağıma; insan haklarına ve Anayasanın temel ilkelerine dayanan milli, demokratik, laik, bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilerek, bunları davranış halinde göstereceğime namusum ve şerefim üzerine yemin ederim.

Tarafsızlık ve devlete bağlılık:

Madde 7 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/2 md.)

Devlet memurları siyasi partiye üye olamazlar, herhangi bir siyasi parti, kişi veya zümrenin yararını veya zararını hedef tutan bir davranışta bulunamazlar; görevlerini yerine getirirlerken dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep gibi ayırım yapamazlar; hiçbir şekilde siyasi ve ideolojik amaçlı beyanda ve eylemde bulunamazlar ve bu eylemlere katılamazlar.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle 4 üncü maddenin (B) fıkrasının beşinci ve altıncı paragraflarında yer alan "Devlet Personel Başkanlığı ve Maliye Bakanlığının görüşleri üzerine Bakanlar Kurulunca" ibareleri "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilm iş, beşinci paragrafında yer alan "ve belirtilen ücret ve adet sınırları içinde" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

Devlet memurları her durumda Devletin menfaatlerini korumak mecburiyetindedirler. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına ve kanunlarına aykırı olan, memleketin bağımsızlığını ve bütünlüğünü bozan Türkiye Cumhuriyetinin güvenliğini tehlikeye düşüren herhangi bir faaliyette bulunamazlar. Aynı nitelikte faaliyet gösteren herhangi bir harekete, gruplaşmaya, teşekküle veya derneğe katılamazlar, bunlara yardım edemezler,

Davranış ve işbirliği:

Madde 8 – Devlet memurları, resmi sıfatlarının gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını hizmet içindeki ve dışındaki davranışlarıyla göstermek zorundadırlar.

Devlet memurlarının işbirliği içinde çalışmaları esastır.

Yurt dışında davranış:

Madde 9 – Devlet memurlarından sürekli veya geçici görevle veya yetiştirme, inceleme ve araştırma için yabancı memleketlerde bulunanlar Devlet itibarını veya görev haysiyetini zedeleyici fiil ve davranışlarda bulunamazlar.

Amir durumda olan devlet memurlarının görev ve sorumlulukları: ⁽¹⁾

Madde 10 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/3 md.)

Devlet memurları amiri oldukları kuruluş ve hizmet birimlerinde kanun ve diğer mevzuatla belirlenen görevleri zamanında ve eksiksiz olarak yapmaktan ve yaptırmaktan, maiyetindeki memurlarını yetiştirmekten, hal ve hareketlerini takip ve kontrol etmekten görevli sorumludurlar.⁽¹⁾

Amir, maiyetindeki memurlara hakkaniyet ve eşitlik içinde davranır. Amirlik yetkisini kanun ve diğer mevzuatta belirtilen esaslar içinde kullanır.⁽¹⁾

Amir, maiyetindeki memurlara kanunlara ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine aykırı emir veremez ve maiyetindeki memurdan hususi bir menfaat temin edecek bir talepte bulunamaz, hediyesini kabul edemez ve borç alamaz.⁽¹⁾

Devlet memurlarının görev ve sorumlulukları:

Madde 11 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/4 md.)

Devlet memurları kanun ve diğer mevzuatta belirtilen esaslara uymakla ve amirler tarafından verilen görevleri yerine getirmekle yükümlü ve görevlerinin iyi ve doğru yürütülmesinden amirlerine karşı sorumludurlar.⁽²⁾

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu maddenin birinci fıkrasında yer alan “, tüzük ve yönetmeliklerle” ibaresi “ve diğer mevzuatla” şeklinde ve ikinci fıkrasında yer alan “, tüzük ve yönetmeliklerde” ibaresi “ve diğer mevzuatta” şeklinde değiştirilmiş; üçüncü fıkrasına “kanunlara” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine” ibaresi eklenmiştir.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkra da yer alan “, tüzük ve yönetmeliklerde” ibaresi “ve diğer mevzuatta” şeklinde değiştirilmiştir.

Devlet memuru amirinden aldığı emri, Anayasa, kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ve yönetmelik hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Amir emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, memur bu emri yapmağa mecburdur. Ancak emrin yerine getirilmesinden doğacak sorumluluk emri verene aittir.⁽¹⁾

Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.

Acele hallerde kamu düzeninin ve kamu güvenliğinin korunması için kanunla gösterilen istisnalar saklıdır.

Kişisel sorumluluk ve zarar:

Madde 12 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/5 md.)

Devlet memurları, görevlerini dikkat ve itina ile yerine getirmek ve kendilerine teslim edilen Devlet malını korumak ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için gerekli tedbirleri almak zorundadırlar.

Devlet memurunun kasit, kusur, ihmal veya tedbirsizliği sonucu idare zarara uğratılmışsa, bu zararın ilgili memur tarafından rayiç bedeli üzerinden ödenmesi esastır.

Zararların ödettilmesinde bu konudaki genel hükümler uygulanır. Ancak fiilin meydana geldiği tarihte en alt derecenin birinci kademesinde bulunan memurun brüt aylığının yarısını geçmeyen zararlar, kabul etmesi halinde disiplin amiri veya yetkili disiplin kurulu kararına göre ilgili memurca ödenir.

Kişilerin uğradıkları zararlar:

Madde 13 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/6 md.)

(Değişik birinci fıkra: 6/6/1990 - 3657/1 md.) Kişiler kamu hukukuna tabi görevlerle ilgili olarak uğradıkları zararlardan dolayı bu görevleri yerine getiren personel aleyhine değil, ilgili kurum aleyhine dava açarlar. Ancak, Devlet dairelerine tevdi veya bu dairelerce tahsil veya muhafaza edilen para ve para hükmündeki değerli kağıtların ilgili personel tarafından zimmete geçirilmesi halinde, zimmete geçirilen miktar, cezai takibat sonucu beklenmeden Hazine tarafından hak sahibine ödenir. Kurumun, genel hükümlere göre sorumlu personele rücu hakkı saklıdır.

(Ek: 26/3/2002 - 4748/3 md.) İşkence ya da zalimane, gayri insani veya haysiyet kırıcı muamele suçları nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince verilen kararlar sonucunda Devletçe ödenen tazminatlarından dolayı sorumlu personele rücu edilmesi hakkında da yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

12 nci maddeyle bu maddede belirtilen zararların nevi, miktarlarının tespiti, takibi, amirlerin sorumlulukları ve yapılacak işlemlerle ilgili diğer hususlar Cumhurbaşkanınca düzenlenecek yönetmelikle belirlenir.⁽²⁾

Mal bildirim:

Madde 14 – Devlet memurları, kendileriyle, eşlerine ve velayetleri altındaki çocuklarına ait taşınır ve taşınmaz malları, alacak ve borçları hakkında, özel kanunda yazılı hükümler uyarınca, mal bildirimini verirler.

Basına bilgi veya demeç verme:

Madde 15 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/7 md.)

Devlet Memurları, kamu görevleri hakkında basına, haber ajanslarına veya radyo ve televizyon kurumlarına bilgi veya demeç veremezler. Bu konuda gerekli bilgi ancak bakanın yetkili kılacağı görevli illerde valiler veya yetkili kılacağı görevli tarafından verilebilir.

Askeri hizmet ile ilgili bilgiler özel kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin yetkili, kıldığı personel dışın da hiç bir kimse tarafından açıklanamaz.⁽³⁾

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkra da yer alan “tüzük” ibaresi “Cumhurbaşkanlığı kararnamesi” şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkra da yer alan “Başbakanlıkça” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde değiştirilmiştir.

(3) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkra da yer alan “kanunların” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin” ibaresi eklenmiştir.

Resmi belge, araç ve gereçlerin yetki verilen mahaller dışına çıkarılmaması ve iadesi:

Madde 16 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/8 md.)

Devlet memurları görevleri ile ilgili resmi belge araç ve gereçleri, yetki verilen mahaller dışına çıkaramazlar, hususi işlerinde kullanamazlar.

Devlet memurları görevleri icabı kendilerine teslim edilen resmi belge, araç ve gereçleri görevleri sona erdiği zaman iade etmek zorundadırlar. Bu zorunluluk memurun mirasçısına da şamildir.

BÖLÜM: 3 Genel Haklar

Uygulamayı isteme hakkı:

Madde 17 – Devlet memurları, bu kanun ve diğer mevzuata göre tayin ve tesbit olunup yürürlükte bulunan hükümlerin kendileri hakkında aynen uygulanmasını istemek hakkına sahiptirler.⁽¹⁾

Güvenlik:

Madde 18 – Kanunlarda yazılı haller dışında Devlet memurunun memurluğuna son verilmez, aylık ve başka hakları elinden alınmaz.

Emeklilik:

Madde 19 – Devlet memurlarının, özel kanununda yazılı belirli şartlar içinde, emeklilik hakları vardır.

Çekilme:

Madde 20 – Devlet memurları, bu kanunda belirtilen esaslara göre memurluktan çekilebilirler.

Müracaat, şikayet ve dava açma:

Madde 21 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/9 md.)

Devlet memurları kurumlarıyla ilgili resmi ve şahsi işlerinden dolayı müracaat; amirleri veya kurumları tarafından kendilerine uygulanan idari eylem ve işlemlerden dolayı şikayet ve dava açma hakkına sahiptirler.

Müracaat ve şikayetler söz veya yazı ile en yakın amirden başlayarak silsile yolu ile şikayet edilen amirler atlanarak yapılır.

Müracaat ve şikayetler incelenerek en kısa zamanda ilgiliye bildirilir. Müracaat ve şikayetlerle ilgili esas ve usuller Cumhurbaşkanınca hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.⁽²⁾

Sendika kurma:

Madde 22 – (Mülga: 23/12/1972 - KHK-2/5 md.; Yeniden düzenleme: 12/6/1997 4275/1 md.)

Devlet memurları, Anayasada ve özel kanununda belirtilen hükümler uyarınca sendikalar ve üst kuruluşlar kurabilir ve bunlara üye olabilirler.

İzin

Madde 23 – Devlet memurları, bu kanunda gösterilen süre ve şartlarla izin hakkına sahiptirler.

Kovuşturma ve yargılama:

Madde 24 – Devlet memurlarının görevleri ile ilgili veya görevleri sırasında işledikleri suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılması ve haklarında dava açılması özel hükümlere tabidir.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkra da yer alan "bu kanuna dayanılarak yayınlanan tüzük ve yönetmeliklere" ibaresi "diğer mevzuata" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkra da yer alan "Başbakanlıkça" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

İsnat ve iftiralara karşı koruma:

Madde 25 – Devlet memurları hakkındaki ihbar ve şikayetler, garaz veya mücerret hakaret için, uydurma bir suç isnadı suretiyle yapıldığı ve soruşturma veya yargılamanın tabi olduğu kanuni işlem sonucunda bu isnat sabit olmadığı takdirde, merkezde bu memurun en büyük amiri, illerde valiler, isnatta bulunanlar hakkında kamu davası açılmasını Cumhuriyet Savcılığından isterler.

BÖLÜM: 4
Yasaklar

Toplu eylem ve hareketlerde bulunma yasağı:

Madde 26 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/10 md.)

(Mülga birinci fıkra: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Devlet memurlarının kamu hizmetlerini aksatacak şekilde memurluktan kasıtlı olarak birlikte çekilmeleri veya görevlerine gelmemeleri veya görevlerine gelipte Devlet hizmetlerinin ve işlerinin yavaşlatılması veya aksatılması sonucunu doğuracak eylem ve hareketlerde bulunmaları yasaktır.

Grev yasağı:

Madde 27 – Devlet memurlarının greve karar vermeleri, grev tertiplmeleri, ilan etmeleri, bu yolda propaganda yapmaları yasaktır.

Devlet memurları, herhangi bir greve veya grev teşebbüsüne katılamaz, grevi destekliemez veya teşvik edemezler.

Ticaret ve diğer kazanç getirici faaliyetlerde bulunma yasağı:⁽¹⁾

Madde 28 – (Değişik: 30/5/1974 - KHK-12; Değiştirilerek kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Memurlar Türk Ticaret Kanununa göre (Tacir) veya (Esnaf) sayılmalarını gerektirecek bir faaliyette bulunamaz, ticaret ve sanayi müesseselerinde görev alamaz, ticari mümessil veya ticari vekil veya kolektif şirketlerde ortak veya komandit şirkette komandite ortak olamazlar. (Görevli oldukları kurumların iştiraklerinde kurumların temsilen alacakları görevler hariç). **(Ek cümle: 8/8/2011 - KHK-650/38 md.; İptal cümle: Anayasa Mahkemesinin 18/7/2012 tarihli ve E.: 2011/113, K.: 2012/108 sayılı Kararı ile.; (...)⁽¹⁾ Yeniden düzenleme son cümle: 2/1/2014 - 6514/9 md.)** Memurlar, mesleki faaliyette veya serbest meslek icrasında bulunmak üzere ofis, büro, muayenehane ve benzeri yerler açamaz; gerçek kişilere, özel hukuk tüzel kişilerine veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına ait herhangi bir iş yerinde veya vakıf yükseköğretim kurumlarında çalışamaz.

(Değişik ikinci fıkra: 8/8/2011 - KHK-650/38 md.; İptal ikinci fıkra: Anayasa Mahkemesinin 18/7/2012 tarihli ve E.: 2011/113 K.: 2012/108 sayılı Kararı ile⁽¹⁾; Yeniden düzenleme: 2/1/2014 - 6514/9 md.) Memurların üyesi oldukları yapı, kalkınma ve tüketim kooperatifleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulmuş yardım sandıklarının yönetim, denetim ve disiplin kurulları üyelikleri ile özel kanunlarda belirtilen görevler bu yasaklamanın dışındadır.⁽²⁾

Eşleri, reşit olmayan veya mahcur olan çocukları, yasaklanan faaliyetlerde bulunan memurlar bu durumu 15 gün içinde bağlı oldukları kuruma bildirmekle yükümlüdürler,

Hediye alma, menfaat sağlama yasağı:

Madde 29 – Devlet memurlarının doğrudan doğruya veya aracı eliyle hediye istemeleri ve görevleri sırasında olmasa dahi menfaat sağlama amacı ile hediye kabul etmeleri veya iş sahiplerinden borç para istemeleri ve almaları yasaktır.

(Ek fıkra: 25/5/2004 - 5176/9 md.) Kamu Görevlileri Etik Kurulu, hediye alma yasağının kapsamını belirlemeye ve en az genel müdür veya eşiti seviyedeki üst düzey kamu görevlilerince alınan hediyelerin listesini gerektiğinde her takvim yılı sonunda bu görevlilerden istemeye yetkilidir.

Denetimindeki teşebbüsten menfaat sağlama yasağı:

Madde 30 – Devlet memurunun, denetimi altında bulunan veya kendi görevi veya mensup olduğu kurum ile ilgisi olan bir teşebbüsten, doğrudan doğruya veya aracı eliyle her ne ad altında olursa olsun bir menfaat sağlaması yasaktır.

Gizli bilgileri açıklama yasağı:

Madde 31 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/11 md.)

Devlet memurlarının kamu hizmetleri ile ilgili gizli bilgileri görevlerinden ayrılmış bile olsalar, yetkili bakanın yazılı izni olmadıkça açıklamaları yasaktır.

(1) Söz konusu İptal Kararı 1/1/2013 tarihinden başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmiştir.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkra da yer alan "kanunla" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle" ibaresi eklenmiştir.

KISIM - II
Sınıflandırma

Sınıf:

Madde 32 – (Mülga: 30/5/1974 - KHK-12/7 md.; Aynen kabul: 15/5/1975 - 1897/7 md.)

Kadroların tespiti:

Madde 33 – (Değişik: 30/5/1974 - KHK-12; Değiştirilerek kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Kadrosuz memur çalıştırılmaz.

(Değişik ikinci fıkra: 2/7/2018 - KHK-703/182 md.) Kadrolar, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde gösterildiği şekilde düzenlenir.

(Mülga üçüncü fıkra: 2/7/2018 - KHK-703/182 md.)

(Mülga dördüncü fıkra: 2/7/2018 - KHK-703/182 md.)

Kadroların hazırlanması:

Madde 34 – (Mülga: 2/7/2018 - KHK-703/182 md.)

Kadro cetvelleri:

Madde 35 – (Mülga: 2/7/2018 - KHK-703/182 md.)

Tesis edilen sınıflar:

Madde 36 – (Değişik: 30/5/1974 - KHK-12; Değiştirilerek kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Bu Kanuna tabi kurumlarda çalıştırılan memurların sınıfları aşağıda gösterilmiştir.

I - GENEL İDARE HİZMETLERİ SINIFI:

Bu Kanunun kapsamına dahil kurumlarda yönetim, icra, büro ve benzeri hizmetleri gören ve bu Kanunla tespit edilen diğer sınıflara girmeyen memurlar Genel İdare Hizmetleri sınıfını teşkil eder.

II - TEKNİK HİZMETLER SINIFI:⁽¹⁾

Bu Kanunun kapsamına giren kurumlarda meslekleriyle ilgili görevleri fiilen ifa eden ve meri hükümlere göre yüksek mühendis, mühendis, yüksek mimar, mimar, jeolog, hidro-jeolog, hidrolog, jeofizikçi, fizikçi, kimyager, matematikçi, istatistikçi, yöneylemci (Hareket araştırmacısı), matematiksel iktisatçı, ekonomici ve benzeri ile teknik öğretmen okullarından mezun olup da, öğretmenlik mesleği dışında teknik hizmetlerde çalışanlar, Mimarlık ve Mühendislik Fakültesi veya bölümlerinden mezun şehir plancısı, yüksek şehir plancısı, yüksek Bölge Plancısı, 3437 ve 9/5/1969 tarih 1177 sayılı Kanunlara göre bütün eksperleri yetiştirilenler ile müskirat ve çay eksperleri, fen memuru, yüksek tekniker, tekniker teknisyen ve emsali teknik unvanlara sahip olup, en az orta derecede mesleki tahsil görmüş bulunanlar, Teknik Hizmetler sınıfını teşkil eder⁽¹⁾⁽²⁾

III - SAĞLIK HİZMETLERİ VE YARDIMCI SAĞLIK HİZMETLERİ SINIFI:

Bu sınıf, sağlık hizmetlerinde (Hayvan sağlığı dahil) mesleki eğitim görerek yetişmiş olan tabip, diş tabibi, eczacı, veteriner hekim gibi memurlar ile bu hizmet sahasında çalışan yüksek öğrenim görmüş fizikoterapist, tıp teknoloğu, ebe, hemşire, sağlık memuru, sosyal hizmetler mütehassısı, biyolog, psikolog, diyetçi, sağlık mühendisi, sağlık fizikçisi, sağlık idarecisi ile ebe ve hemşire, hemşire yardımcısı, (Fizik tedavi, laboratuvar, eczacı, diş anestezi, röntgen teknisyenleri ve yardımcıları, çevre sağlığı ve toplum sağlığı teknisyeni dahil) sağlık savaş memuru, hayvan sağlık memuru ve benzeri sağlık personelini kapsar.

(Ek paragraf: 10/7/2003-4924/11 md.) Bu sınıfa dahil personel tarafından yerine getirilmesi gereken hizmetler, lüzumu halinde bedeli döner sermaye gelirlerinden ödenmek kaydıyla, Bakanlıkça tespit edilecek esas ve usullere göre hizmet satın alınması yoluyla gördürülebilir.

IV - EĞİTİM VE ÖĞRETİM HİZMETLERİ SINIFI:

Bu sınıf, bu Kanun kapsamına giren kurumlarda eğitim ve öğretim vazifesiyle görevlendirilen öğretmenleri (...) ⁽⁴⁾ kapsar. ⁽³⁾⁽⁴⁾

V - AVUKATLIK HİZMETLERİ SINIFI:

Avukatlık hizmetleri sınıfı, Özel kanunlarına göre avukatlık ruhsatına sahip, baroya kayıtlı ve kurumlarını yargı mercilerinde temsil yetkisini haiz olan memurları kapsar.

VI - DİN HİZMETLERİ SINIFI:

Din hizmetleri sınıfı, özel kanunlarına göre çeşitli derecelerde dini eğitim görmüş olan ve dini görev yapan memurları kapsar.

(1) Bu bentte yer alan ve daha sonra bent kapsamına alınan unvanlarla ilgili olarak Bakanlar Kurulunun 10/10/1983 tarihli ve 83/7198 sayılı Kararı ile 27/9/2010 tarihli ve 2010/1092 sayılı Kararına bakınız.

(2) 24/7/2013 tarihli ve 28717 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 24/6/2013 tarihli ve 2013/5002 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile programcı ve çözümleyici unvanlarının bu bent kapsamına alınması kararlaştırılmıştır.

(3) Bu bende, 3/4/1998 tarih ve 4359 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle "ilköğretim müfettişlerini ve yardımcılarını" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

(4) 4/6/2010 tarihli ve 5984 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle bu bölümde yer alan "ilköğretim müfettişlerini ve yardımcılarını" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

VII - EMNİYET HİZMETLERİ SINIFI:⁽¹⁾⁽³⁾

Bu sınıf, özel kanunlarına göre çarşı ve mahalle bekçisi, polis, komiser muavini, komiser, başkomiser emniyet müfettişi, polis müfettişi, emniyet amiri ve emniyet müdürü ve emniyet müdürü sıfatını kazanmış emniyet mensubu memurları kapsar.⁽²⁾

VIII - JANDARMA HİZMETLERİ SINIFI (Ek : 25/7/2016 – KHK-668/22 md.)⁽³⁾⁽⁴⁾⁽⁶⁾

Bu sınıf Jandarma Genel Komutanlığı kadrolarında bulunan subay, astsubay, uzman jandarma ile çarşı ve mahalle bekçilerini kapsar.

IX - SAHİL GÜVENLİK HİZMETLERİ SINIFI (Ek : 25/7/2016 – KHK-668/25 md.)⁽⁴⁾

Bu sınıf Sahil Güvenlik Komutanlığı kadrolarında bulunan subay ve astsubayları kapsar.

X - YARDIMCI HİZMETLER SINIFI: ⁽³⁾⁽⁴⁾

Yardımcı hizmetler sınıfı, kurumlarda her türlü yazı ve dosya dağıtmak ve toplamak, müraaati sahiplerini karşılamak ve yol göstermek; hizmet yerlerini temizleme, aydınlatma ve ısıtma işlerinde çalışmak veya basit iklim rasatlarını yapmak; ilaçlama yapmak veya yaptırmak veya tedavi kurumlarında hastaların ve hastanelerin temizliği ve basit bakımı ile ilgili hizmetleri yapmak veya kurumlarda koruma ve muhafaza hizmetleri gibi anahizmetlere yardımcı mahiyetteki görevlerde her kurumun özel bünyesine göre ve yine bu mahiyette olmak üzere ihdasına lüzum gördüğü yardımcı hizmetleri ifa ile görevli bulunanlardan 4 üncü maddenin (D) bendinde tanımlananların dışında kalanları kapsar.⁽²⁾

(Ek: 28/3/1988 – KHK-318/1 md.) Bu sınıfa dahil personel tarafından yerine getirilmesi gereken hizmetlerden hizmet yerlerinin ve tedavi kurumlarının temizlenmesi, tesisatın bakım ve işletilmesi ve benzeri nitelikteki hizmetlerin üçüncü şahıslara ihale yoluyla gördürülmesi mümkündür.

(Ek fıkra:18/5/1994 – KHK-527/1 md.; Mülga: 28/2/1995 - 4081/3 md.)

XI - MÜLKİ İDARE AMİRLİĞİ HİZMETLERİ SINIFI:⁽³⁾⁽⁴⁾

Bu sınıf, valiler ve kaymakamlar ile bu sıfatları kazanmış olup İçişleri Bakanlığı merkez ve iller kuruluşunda çalışanları ve maiyet memurlarını kapsar.

XII - MİLLİ İSTİHBARAT HİZMETLERİ SINIFI:⁽³⁾⁽⁴⁾

Bu sınıf, Milli İstihbarat Teşkilatı kadrolarında veya bu teşkilat emrinde çalıştırılanlardan özel kanunlarında gösterilen veya Cumhurbaşkanı'nın ca tespit edilen görevleri ifa edenleri kapsar.⁽⁵⁾

(1) 26/6/1984 tarihli ve 241 sayılı K.H.K.'nin 35 inci maddesine bakınız.

(2) 24/4/2008 tarihli ve 5757 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle; (VII) numaralı bende "özel kanunlarına göre" ibaresinden sonra gelmek üzere "çarşı ve mahalle bekçisi" ibaresi eklenmiş ve (VIII) numaralı bentte yer alan "kurumlarda, çarşı ve mahallelerde" ibaresi "kurumlarda" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(3) 25/7/2016 tarihli ve 668 sayılı KHK'nin 22 nci maddesiyle, bu maddenin "VII - EMNİYET HİZMETLERİ SINIFI" başlıklı bendinden sonra gelmek üzere "VIII- JANDARMA HİZMETLERİ SINIFI" başlıklı bent eklenmiş ve sonraki bentler buna göre teselsül ettirilmiş olup, daha sonra bu hüküm 8/11/2016 tarihli ve 6755 sayılı Kanunun 22 nci maddesiyle kanunlaşmıştır.

(4) 25/7/2016 tarihli ve 668 sayılı KHK'nin 25 inci maddesiyle, bu maddenin "VIII- JANDARMA HİZMETLERİ SINIFI" başlıklı bendinden sonra gelmek üzere "IX - SAHİL GÜVENLİK HİZMETLERİ SINIFI" başlıklı bent eklenmiş ve sonraki bentler buna göre teselsül ettirilmiş olup, daha sonra bu hüküm 8/11/2016 tarihli ve 6755 sayılı Kanunun 25 inci maddesiyle kanunlaşmıştır.

(5) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu bentte yer alan "Başbakanlıkça" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

(6) 11/6/2020 tarihli ve 7245 sayılı Kanunun 15 inci maddesiyle, bu bentte yer alan "ve uzman jandarmaları" ibaresi " , uzman jandarma ile çarşı ve mahalle bekçilerini" şeklinde değiştirilmiştir.

ORTAK HÜKÜMLER

A) Sınıfların öğrenim durumlarına göre giriş ve yükselilebilecek derece ve kademeleri aşağıda gösterilmiştir.

Öğrenim durumu	Giriş		Yükselilebilecek	
	Derece	Kademe	Derece	Kademe
İlkokulu bitirenler	15	1	7	Son
Ortaokulu bitirenler	14	2	5	Son
Ortaokul dengi mesleki veya teknik öğrenimi bitirenler	14	3	5	Son
Ortaokul üstü 1 yıl mesleki veya teknik öğrenimi bitirenler	13	1	4	Son
Ortaokul üstü 2 yıl mesleki veya teknik öğrenimi bitirenler	13	2	4	Son
Liseyi bitirenler	13	3	3	Son
Lise dengi mesleki veya teknik öğrenimi bitirenler	12	2	3	Son
Lise veya dengi okullar üstü 1 yıllık mesleki veya teknik öğrenimi bitirenler	11	1	2	Son
Lise veya dengi okullar üstü 2 yıl veya Ortaokul üstü en az 5 yıllık mesleki veya teknik öğrenimi bitirenler	10	1	2	Son
Lise veya dengi okullar üstü 3 yıl teknik veya mesleki öğrenimi bitirenler	10	2	2	Son
2 yıl süreli yüksek öğrenimi bitirenler	10	2	1	Son
3 yıl süreli yüksek öğrenimi bitirenler	10	3	1	Son
4 yıl süreli yüksek öğrenimi bitirenler	9	1	1	Son
5 yıl süreli yüksek öğrenimi bitirenler	9	2	1	Son
6 yıl süreli yüksek öğrenimi bitirenler	9	3	1	Son

1 – Avukatlık stajını açıkta iken yapanlara iki, memuriyette iken yapanlara bir kademe ilerlemesi uygulanır.

2 – Dört yıl süreli yüksek öğrenimi bitirenlerden yüksek mühendis, mühendis, yüksek mimar, mimar sıfatını almış olanlar ile bunlardan öğretmenlik hizmetinde çalışanlar, Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu, Erkek Teknik Öğretmen Okulu ve Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu mezunları, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi ile uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulu mezunları⁽¹⁾, Teknik Eğitim Fakültesi (Yüksek Teknik Öğretmen Okulu ve Güzel Sanatlar Fakültesi, İstanbul Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu) mezunları⁽²⁾, öğrenimlerine göre tesbit edilen giriş derece ve kademelerine bir derece,

3 – Beş yıl ve daha fazla süreli yüksek öğrenimini bitirenlerden yüksek mühendis, mühendis, yüksek mimar, mimar sıfatını almış olanlar ile bunlardan eğitim ve öğretim hizmetinde çalışanlar öğrenimlerine göre tespit edilen giriş derece ve kademelerine bir derece,

(1) Bakınız: 19/8/1977 tarihli ve 7/13635 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (R.G. 19/8/1977 - 16032)

(2) Bakınız: 30/10/1986 tarihli ve 86/11158 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (R.G. 17/11/1986 - 19284)

4 – Teknik hizmetler sınıfında görev almak şartıyla jeolog, jeofizikçi, hidrojeolog, hidrolog, jeomorfolog, kimyager, fizikçi, matematikçi, istatistikçi, yöneylemci (harekat araştırmacısı), matematiksel iktisatçı (Ekonometrist), Erkek Teknik Öğretmen Okulu mezunları, fen memurları, teknikerler ve yüksek teknikerler, tütün ve müskirat eksperleri, tarım alet ve makineleri Uzmanlık Yüksek Okulu mezunları ile benzeri fen bilimleri ve teknik bilimler lisansiyerleri, Mimarlık ve Mühendislik Fakültesi veya bölümlerinden mezun olan şehir plancısı, yüksek şehir plancısı, yüksek bölge plancısı. Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Teknoloji Bölümü İş ve Teknik Anabilim Dalı mezunları, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu mezunları üniversitelerin arkeoloji ve sanat tarihi bölümlerinin prehistorya, protohistorya ve önasya arkeolojisi, klasik arkeoloji anabilim dallarından mezun olanlar öğrenimlerine göre tespit edilen giriş derece ve kademelerine bir derece,⁽¹⁾⁽²⁾

5 – Dört yıl ve daha fazla süreli yüksek öğrenim görenlerden tabip, diş tabibi, veteriner hekim, eczacı ile benzeri sağlık bilimleri lisansiyerleri (Hayvan sağlığı dahil) Biyolog unvanına sahip akademik personel giriş derece ve kademelerine bir derece eklenmek suretiyle bulunacak derece ve kademelerden hizmete alınırlar.⁽³⁾

6 – a) Lise ve dengi okul mezunu olup, özel kanunları gereğince sınava tabi tutularak orta dereceli okul öğretmenliği ehliyetini alanlar ve eğitim müfettişliği unvanını kazananlar, mesleki ve teknik öğretim okulları meslek, atelye veya kurs öğretmenliğinde görevlendirilenler ile özel kanunlarına ya da özel kanunların verdiği izne dayanılarak orta dereceli okul öğretmenliğine atananlar 11 inci derecenin birinci kademesinden hizmete alınırlar.⁽⁴⁾

b) Ortaokul ve dengi, lise ve dengi okulların, normal öğrenim süresinden fazla olması halinde, başarılı her öğrenim yılı için bir kademe ilerlemesi uygulanır. Bunlardan teknik öğretim okulları mezunlarına, meslekleri ile ilgili görevlerde çalışmaları halinde ayrıca bir kademe ilerlemesi daha verilir.

7 – a) Kurumlarınca açılan ve bir kısım görevlere atanmada kanuni nitelik olarak şart koşulan kursları, memurluğa girmeden önce başarı ile bitirenler hakkında bu meslekleri ile ilgili görevlerde çalışmış olmak ve 3 kademeyi geçmemek şartıyla, bu kurslarda geçirdikleri başarılı sürelerin her yılı için bir kademe ilerlemesi uygulanır.

b) Diyanet İşleri Başkanlığı kuruluşunda halen görevli bulunanlarla yeniden göreve atanacaklardan hafız oldukları Diyanet İşleri Başkanlığınca tespit edilecek bir yönetmelik uyarınca belirlenenlere bir derece yükselmesi verilir. (Lisans üstü eğitim sebebiyle verilen derece ve kademe ilerlemesi bu fıkra gereğince verilen derece ilerlemesiyle birlikte uygulanamaz.)

(1) Bu hükme ilave edilen ve metne işlenmiş olan meslek mensupları ile ilgili olarak Bakanlar Kurulunun 10/10/1983 tarih ve 83/7198; 8/4/1987 tarih ve 87/11686; 13/8/1987 tarih ve 87/12018, 6/10/1994 tarih ve 94/6176 sayılı Kararlarına bakınız.

(2) 1/9/2008 tarihli ve 2008/14094 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının Eki Kararın 1 inci maddesiyle; Üniversitelerin Arkeoloji ve Sanat Tarihi, Sanat Tarihi, Arkeoloji, Antropoloji, Etnoloji, Hititoloji, Sümeroloji ve Klasik Filoloji (Latin Dili ve Edebiyatı, Yunan Dili ve Edebiyatı) bölüm ve/veya anabilim dallarından mezun olanlar bu bent kapsamına alınmış aynı Kararın 2 nci maddesiyle 87/12018 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı yürürlükten kaldırılmıştır.

(3) Biyolog ünvanına sahip Akademik personel de Bakanlar Kurulunun 12/11/1984 gün ve 85/10045 sayılı Kararı ile bu madde kapsamına alınmışlardır: (R. G.: 22/11/1985 - 18936)

(4) 4/6/2010 tarihli ve 5984 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle bu alt bentte yer alan “İlköğretim Müfettişliği” ibaresi “eğitim müfettişliği” şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

8 – a) Emniyet hizmetleri sınıfına girenlerden:

İlkokul, ortaokul ve dengi okulları bitirenler; ilkokul ve ortaokulu bitirenlerin giriş derecelerine iki derece,

Lise ve dengi okulları bitirenler, liseyi bitirenler için tespit edilen giriş derece ve kademesine bir derece bir kademe,

Yüksek öğrenimi bitirenler aynı yüksek öğrenimi bitirenler için tespit edilen giriş derece ve kademesine bir derece.

b) Genel İdare Hizmetleri sınıfına girenlerden Orman Muhafaza Memuru ve Başmemuru ile Gümrük muhafaza memur ve amirlerine ilkokul ve ortaokul ve lise öğrenimleri için bu kanunda tespit edilen giriş derece ve kademelerine bir derece,

c) Mesleki öğrenim veya kurs görmek ve özel yarışma sınavını başarmak suretiyle atanacak Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Tutanak Müdürlüğü stenograflarına öğrenim giriş derece ve kademelerine bir derece,

İlave edilmek suretiyle bulunacak derece ve kademelerden hizmete alınırlar.

9 – Memurluğa girmeden önce veya memuriyetleri sırasında yüksek öğrenim üstü master derecesi almış olanlarla yüksek öğrenim kurumlarında en az bir yıl ilave öğrenim yaparak lisans üstü ihtisas sertifikası alanlara bir kademe ilerlemesi, tıpta uzmanlık belgesi alanlara, meslekleri ile ilgili öğrenim dallarında doktora yapanlara bir derece yükselmesi uygulanır.

Master derecesini alıp bir kademe ilerlemesinden yararlanan memura, mesleği ile ilgili öğrenim dalında doktora yaptığı takdirde iki kademe ilerlemesi uygulanır.

10 – Doktora üstü üniversite doçentliği unvanını üniversitede görevli iken kazananlara bir derece, diğer memuriyetlerde iken bu unvanı kazananlara iki kademe ilerlemesi uygulanır.

11 – **(Değişik: 29/11/1984 - KHK - 243/1 md.)** Mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle alınan; Başbakanlık, Bakanlık, Müsteşarlık ve bağımsız genel müdürlükler müfettiş yardımcıları ile bağılı müfettiş yardımcıları ve Diyanet İşleri Başkanlığı müfettiş yardımcıları, Sosyal Güvenlik Kurumu Müfettiş Yardımcıları, (...) ⁽²¹⁾, Başbakanlık Uzman Yardımcıları, Adalet Uzman Yardımcıları, Seçim Uzman Yardımcıları, ⁽⁵⁸⁾ Dışişleri Uzman Yardımcıları, İçişleri Uzman Yardımcıları, Millî Savunma Uzman Yardımcıları, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Uzman Yardımcıları, ⁽⁵⁹⁾ Yükseköğretim Kurulu Uzman Yardımcıları, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı Uzman Yardımcıları, ⁽⁴³⁾ Vakıf Uzman Yardımcıları, ⁽²²⁾ Tapu ve Kadastro Uzman Yardımcıları, ⁽³¹⁾ (...) ⁽³⁴⁾; Devlet Personel Başkanlığı Devlet Personel Uzman Yardımcıları; Afet ve Acil Durum Yönetimi Uzman Yardımcıları; ⁽²⁵⁾ Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Uzman Yardımcıları; Hazine Müsteşarlığı Bankalar Yeminli Murakıp Yardımcıları, Stajyer Hazine Kontrolörleri, Maiyet memurları; Dışişleri Bakanlığı meslek memurları konsolosluk ve ihtisas memurları ⁽³⁰⁾; Maliye Bakanlığı Vergi Müfettiş Yardımcıları, ⁽³⁵⁾ Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcıları ⁽⁵⁵⁾ Sigorta Denetleme Uzman Yardımcıları ve Aktüer Yardımcıları, Bakanlıklar merkez kuruluşu stajyer kontrolörleri, İçişleri Bakanlığı Dernekler Denetçi Yardımcıları, ⁽¹¹⁾ **(Değişik: 27/6/1989-KHK-375/4 md.)** (...) ⁽⁴⁰⁾, (...) ⁽⁴⁰⁾, (...) ⁽³⁴⁾, Sınai Mülkiyet Uzman Yardımcıları, ⁽⁵⁶⁾ (...) ⁽³⁴⁾, (...) ⁽¹⁾, (...) ⁽³⁴⁾, (...) ⁽³⁵⁾, (...) ⁽⁴⁰⁾, (...) ⁽³⁴⁾, (...) ⁽³⁴⁾, (...) ⁽³⁴⁾, (...) ⁽²⁰⁾, Sosyal Güvenlik Uzman Yardımcıları, Çalışma Uzman Yardımcıları ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzman Yardımcıları, Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Uzman Yardımcıları, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzman Yardımcıları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzman Yardımcıları, Kültür ve Turizm Uzman Yardımcıları, Yazma Eser Uzman Yardımcıları, ⁽³²⁾ Ulaştırma ve Haberleşme Uzman Yardımcıları, Havacılık ve Uzay Teknolojileri Uzman Yardımcıları, ⁽⁴¹⁾ Denizcilik Uzman Yardımcıları, (...) ⁽³⁴⁾, (...) ⁽²⁰⁾, TİKA Uzman Yardımcıları ⁽³⁹⁾, (...) ⁽⁴⁰⁾, (...) ⁽⁴⁰⁾, Maliye Uzman Yardımcıları, Devlet Gelir Uzman Yardımcıları, Defterdarlık Uzman Yardımcıları ⁽⁴⁰⁾,

Vergi İstihbarat Uzman Yardımcıları, Gelir uzman Yardımcıları, Mali Hizmetler Uzman Yardımcıları, (...) ⁽³⁴⁾, Bakanlık ve bağlı kuruluşların A.B. Uzman Yardımcıları, Hazine Uzman Yardımcıları, Dış Ticaret Uzman Yardımcıları, Diyanet İşleri Uzman Yardımcıları, Din İşleri Yüksek Kurulu Uzman Yardımcıları, ⁽²⁹⁾ Avrupa Birliği İşleri Uzman Yardımcıları, ⁽²⁶⁾ Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzman Yardımcıları, ⁽²⁷⁾ Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Uzman Yardımcıları, ⁽³³⁾ Türkiye İstatistik Kurumu Uzman Yardımcıları, Maarif Müfettiş Yardımcıları ⁽³⁸⁾⁽⁵⁴⁾ ile İçişleri Bakanlığı Planlama Uzman Yardımcıları, İstihdam Uzman Yardımcıları, İl İstihdam Uzman Yardımcıları, ⁽⁴⁴⁾ Kalkınma Bakanlığı Planlama Uzman Yardımcıları, ⁽³⁴⁾ Çevre ve Şehircilik Uzman Yardımcıları, Orman ve Su İşleri Uzman Yardımcıları, ⁽³⁴⁾ Meteoroloji Uzman Yardımcıları, ⁽⁴²⁾ Sanayi ve Teknoloji Uzman Yardımcıları, ⁽³⁴⁾ Gümrük ve Ticaret Uzman Yardımcıları, ⁽³⁴⁾ Gençlik ve Spor Uzman Yardımcıları, ⁽³⁴⁾ Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzman Yardımcıları, ⁽³⁴⁾ Aile ve Sosyal Politikalar Uzman Yardımcıları, ⁽³⁴⁾ İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları, ⁽⁵⁰⁾ Savunma Sanayii Uzman Yardımcıları, ⁽³⁶⁾ Basın ve Enformasyon Uzman Yardımcıları, ⁽³⁷⁾ Yüksek Kurum Uzman Yardımcıları, ⁽⁴⁵⁾ Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcıları, ⁽⁴⁹⁾ Aile ve Sosyal Politikalar Denetçi Yardımcıları, ⁽³⁴⁾ Ürün Denetmen Yardımcıları, ⁽³⁴⁾ Sosyal Güvenlik Denetmen Yardımcıları, ⁽⁵²⁾ Millî Eğitim Uzman Yardımcıları (...) ⁽⁵⁴⁾, ⁽³⁸⁾ Gençlik ve Spor Denetçi Yardımcıları, ⁽⁵³⁾ Sağlık Uzman Yardımcıları ve Sağlık Denetçi Yardımcıları, ⁽⁴⁶⁾ Enerji ve Tabii Kaynaklar Uzman Yardımcıları, Göç Uzman Yardımcıları, İl Göç Uzman Yardımcıları ⁽⁵¹⁾, Helal Akreditasyon Uzman Yardımcıları ⁽⁵⁷⁾ ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Denetçi Yardımcıları, ⁽⁴⁸⁾ Gümrük ve Ticaret Denetmen Yardımcıları, ⁽⁴⁷⁾ Belediye Müfettiş Yardımcıları, Milli Savunma Bakanlığı Akaryakıt İkmal ve NATO POL Tesisleri İşletme Başkanlığı Müfettiş Yardımcılarının özel yeterlik sınavı yönetmeliklerine göre yapılacak yeterlik sınavlarında başarı göstererek Müfettişliğe, Kaymakamlığa, (...) ⁽²¹⁾, Başbakanlık Uzmanlığına, Adalet Uzmanlığına, Seçim Uzmanlığına, ⁽⁵⁸⁾ Dışişleri Uzmanlığına, İçişleri Uzmanlığına, Millî Savunma Uzmanlığına, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Uzmanlığına, ⁽⁵⁹⁾ Yükseköğretim Kurulu Uzmanlığına, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı Uzmanlığına, ⁽⁴³⁾ Vakıf Uzmanlığına, ⁽²²⁾ Tapu ve Kadastro Uzmanlığına, ⁽³¹⁾ (...) ⁽³⁴⁾, Devlet Personel Uzmanlığına, Afet ve Acil Durum Yönetimi Uzmanlığına, ⁽²⁵⁾ Bankalar Yeminli Murakıplığına, Vergi Müfettişliğine, ⁽³⁵⁾ Bakanlık Maarif Müfettişliğine ⁽⁵⁵⁾ Sigorta Denetleme Uzmanlığına ve Aktüerliğine, Kontrolörlüğe, İçişleri Bakanlığı Demekler Denetçiliğine, ⁽¹¹⁾ (...) ⁽⁴⁰⁾, (...) ⁽⁴⁰⁾, (...) ⁽³⁴⁾, Sınai Mülkiyet Uzmanlığına, ⁽⁵⁶⁾ (...) ⁽³⁴⁾, (...) ⁽³⁴⁾, (...) ⁽³⁵⁾, (...) ⁽⁴⁰⁾, (...) ⁽³⁴⁾, (...) ⁽³⁴⁾, (...) ⁽³⁴⁾, (...) ⁽²⁰⁾, Sosyal Güvenlik Uzmanlığına, Çalışma Uzmanlığına, Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Uzmanlığına, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanlığına, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzmanlığına, Kültür ve Turizm Uzmanlığına, Yazma Eser Uzmanlığına, ⁽³²⁾ Ulaştırma ve Haberleşme Uzmanlığına, Havacılık ve Uzay Teknolojileri Uzmanlığına, ⁽⁴¹⁾ Denizcilik Uzmanlığına, (...) ⁽³⁴⁾, (...) ⁽²⁰⁾, TİKA Uzmanlığına ⁽³⁹⁾, (...) ⁽⁴⁰⁾, ⁽³⁵⁾ Devlet Gelir Uzmanlığına, (...) ⁽⁴⁰⁾, Maliye Uzmanlığına, Gelir Uzmanlığına, Mali Hizmetler Uzmanlığına, Defterdarlık Uzmanlığına ⁽⁴⁰⁾, Vergi İstihbarat Uzmanlığına, (...) ⁽³⁴⁾, bakanlık ve bağlı kuruluşların A.B. Uzmanlığına, Hazine Uzmanlığına, Dış Ticaret Uzmanlığına, Diyanet İşleri Uzmanlığına, Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanlığına, ⁽²⁹⁾ Avrupa Birliği İşleri Uzmanlığına, ⁽²⁶⁾ Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanlığına, ⁽²⁷⁾ Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Uzmanlığına, ⁽³³⁾ Türkiye İstatistik Kurumu Uzmanlığına, Maarif Müfettişliğine ⁽³⁸⁾⁽⁵⁴⁾, İçişleri Bakanlığı Planlama Uzmanlığına, İstihdam Uzmanlığına, İl İstihdam Uzmanlığına, ⁽⁴⁴⁾ Kalkınma Bakanlığı Planlama Uzmanlığına, ⁽³⁴⁾ Çevre ve Şehircilik Uzmanlığına, Orman ve Su İşleri Uzmanlığına, ⁽³⁴⁾ Meteoroloji Uzmanlığına, ⁽⁴²⁾ Sanayi ve Teknoloji Uzmanlığına, ⁽³⁴⁾ Gümrük ve Ticaret Uzmanlığına, ⁽³⁴⁾ Gençlik ve Spor Uzmanlığına, ⁽³⁴⁾ Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzmanlığına, ⁽³⁴⁾ Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanlığına, ⁽³⁴⁾ İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanlığına, ⁽⁵⁰⁾ Savunma Sanayii Uzmanlığına, ⁽³⁶⁾ Basın ve Enformasyon Uzmanlığına, ⁽³⁷⁾ Yüksek Kurum Uzmanlığına, ⁽⁴⁵⁾ Kamu Denetçiliği Uzmanlığına, ⁽⁴⁹⁾ Aile ve Sosyal Politikalar Denetçiliğine, ⁽³⁴⁾ Ürün Denetmenliğine, ⁽³⁴⁾ Sosyal Güvenlik Denetmenliğine, ⁽⁵²⁾ Millî Eğitim Uzmanlığına (...) ⁽⁵⁴⁾, ⁽³⁸⁾ Gençlik ve Spor Denetçiliğine, ⁽⁵³⁾ Sağlık Uzmanlığına ve Sağlık Denetçiliğine, ⁽⁴⁶⁾ Enerji ve Tabii Kaynaklar Uzmanlığına, Göç Uzmanlığına, İl Göç Uzmanlığına ⁽⁵¹⁾, Helal Akreditasyon Uzmanlığına ⁽⁵⁷⁾ ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Denetçiliğine, ⁽⁴⁸⁾ Gümrük ve Ticaret Denetmenliğine ⁽⁴⁷⁾ (...) ⁽¹⁾ Dışişleri Bakanlığı meslek memurluğu ile konsolosluk ve ihtisas memurluğunda ⁽³⁰⁾ ise Dışişleri Bakanlığınca sınavla girilmesi şart koşulan bir dereceye atanmaları sırasında ve bir defaya mahsus olmak üzere haklarında ayrıca bir derece yükselmesi uygulanır. ⁽²⁾⁽³⁾⁽⁴⁾⁽⁵⁾⁽⁶⁾⁽⁷⁾⁽⁸⁾⁽⁹⁾⁽¹⁰⁾⁽¹¹⁾⁽¹²⁾⁽¹³⁾⁽¹⁴⁾⁽¹⁵⁾⁽¹⁶⁾⁽¹⁷⁾⁽¹⁸⁾⁽¹⁹⁾⁽²⁰⁾⁽²¹⁾⁽²²⁾⁽²³⁾⁽²⁴⁾⁽²⁵⁾⁽²⁶⁾⁽²⁷⁾⁽²⁸⁾⁽²⁹⁾⁽³⁰⁾⁽³¹⁾⁽³²⁾⁽³³⁾⁽³⁴⁾⁽³⁵⁾⁽³⁶⁾⁽³⁷⁾⁽³⁸⁾⁽³⁹⁾⁽⁴⁰⁾⁽⁴¹⁾⁽⁴²⁾⁽⁴³⁾⁽⁴⁴⁾⁽⁴⁵⁾⁽⁴⁶⁾⁽⁴⁷⁾⁽⁴⁸⁾⁽⁴⁹⁾⁽⁵²⁾⁽⁵³⁾⁽⁵⁴⁾⁽⁵⁵⁾⁽⁵⁶⁾⁽⁵⁷⁾⁽⁵⁸⁾⁽⁵⁹⁾

Dikkat! Dipnotlar için 4190-2 numaralı sayfa ve devamına bakınız.

- (1) Bu arada yer alan 2/6/1994 tarih 535 ve 536 sayılı KHK ile eklenen unvan, Anayasa Mahkemesinin 8/7/1994 tarih ve E.1994/58,K.1994/53 sayılı Kararıyla iptal edildiğinden metinden çıkarılmış, 27/6/2000 tarih ve 4587 sayılı Kanunun Geçici 2 nci maddesi uyarınca; "A.T." ibareleri "A.B." olarak değiştirilmiştir.
- (2) Bu fıkra; 28/3/1988 tarih ve 318 sayılı KHK ile, "...Merkez Kuruluş Stajyer Kontrolörleri..." iken, değiştirilerek eklenen "Bakanlıklar Merkez Kuruluşu Stajyer Kontrolörleri" ibaresi, 27/6/1989 tarih ve 375 sayılı KHK'ler 17/6/1992 tarih ve 3814 sayılı Kanun, 13/7/1993 tarih ve 486 sayılı, 10/8/1993 tarih ve 494 sayılı, 19/6/1994 tarih ve 543 sayılı 19/6/1994 tarih ve 544 sayılı 6/7/1995 tarih ve 562 sayılı 25/3/1997 tarih ve 571 sayılı KHK'ler ve 9/12/1994 tarih ve 4059 sayılı 13/11/1996 tarih ve 4208 sayılı 3/4/1998 tarih ve 4359 sayılı Kanun ile eklenen ibareler (unvanlar) metne işlenmiştir. 544 sayılı KHK ile eklenen "Marka Uzman Yardımcıları", "Patent Uzman Yardımcıları", "Marka Uzmanlığına" ve "Patent Uzmanlığına" ibareleri 6/11/2003 tarihli ve 5000 sayılı Kanun ile Kanunlaşmıştır.
- (3) Bu fıkra; 516, 613, 616, 617, 618 ve 619 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameler'le eklenen Milli Savunma Bakanlığı Akaryakıt İkmal ve NATO POL Tesisleri İşletme Başkanlığı Müfettişleri Sosyal Sigorta Uzman Yardımcıları, Sosyal Sigorta Uzmanları, İstihdam ve Meslek Uzman Yardımcıları, İstihdam ve Meslek Uzmanlığına, Sosyal Güvenlik Uzman Yardımcıları, Çalışma Uzman Yardımcıları, Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Uzman Yardımcıları, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzman Yardımcıları, Sosyal Güvenlik Uzmanlığına, Çalışma Uzmanlığına, Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Uzmanlığına, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanlığına, Sosyal Sigorta Uzmanlığına, Bağ-Kur Denetmen Yardımcıları, Bağ-Kur Denetmenliğine ibareleri, söz konusu Kanun Hükmünde Kararnamelerin Anayasa Mahkemesince iptal edilmeleri nedeniyle metinden çıkarılmıştır. Ayrıca 4636 sayılı Kanun ile "Milli Savunma Bakanlığı Akaryakıt İkmal ve NATO POL Tesisleri İşletme Başkanlığı Müfettiş Yardımcıları" ibaresi metne işlenmiştir.
- (4) Bu fıkra; "Teknik Yardım Uzman Yardımcıları" ve "Teknik Yardım Uzmanlığı" ibareleri, 2/5/2001 tarihli ve 4668 sayılı Kanunla getirilmiştir.
- (5) Bu fıkra; "Bakanlık" ibaresinden sonra gelmek üzere 7/2/2002 tarihli ve 4745 sayılı Kanunla, "Müşterilerlik" ibaresi eklenmiştir.
- (6) 16/4/2003 tarihli ve 4848 sayılı Kanunun 33 üncü maddesiyle bu bende, "Kültür ve Turizm Uzman Yardımcıları" ve "Kültür ve Turizm Uzmanlığına" ibareleri eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (7) 1/5/2003 tarihli ve 4856 sayılı Kanunun 42 nci maddesiyle, "Çevre Uzman Yardımcıları" ibaresi, "Çevre ve Orman Uzman Yardımcıları"; "Çevre Uzmanlığına" ibaresi, "Çevre ve Orman Uzmanlığına" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (8) 25/6/2003 tarihli ve 4904 sayılı Kanunun 24 üncü maddesiyle, "İstihdam ve Meslek Uzman Yardımcıları", "İstihdam ve Meslek Uzmanlığına" ibareleri eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (9) 16/7/2003 tarihli ve 4947 sayılı Kanunun 37 maddesiyle, "Sosyal Güvenlik Uzman Yardımcıları, Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Uzman Yardımcıları, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzman Yardımcıları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzman Yardımcıları" ve "Sosyal Güvenlik Uzmanlığına, Çalışma Uzmanlığına, Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Uzmanlığına, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanlığına, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzmanlığına" ibareleri eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (10) 24/7/2003 tarihli ve 4956 sayılı Kanunun 46 ncı maddesiyle, "Bağ-Kur Denetmen Yardımcıları" ve "Bağkur Denetmenliğine" ibareleri eklenmiş ve metne işlenmiştir. 24/7/2003 tarihli ve 4956 sayılı Kanunun 46 ncı maddesiyle, "Bağ-Kur Denetmen Yardımcıları" ve "Bağkur Denetmenliğine" ibareleri eklenmiş ve metne işlenmiştir.

- (11) 17/6/1992 tarihli ve 3814 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle, bu fıkra "..." , Bakanlıklar merkez kuruluşu stajyer kontrolörleri" ibaresinden sonra gelmek üzere "Emniyet Genel Müdürlüğü Dernek Denetçi Yardımcıları"; "ve Kontrolörliğine" ibaresinden sonra gelmek üzere "Dernek Denetçiliğine", ibareleri eklenmiş, daha sonra 31/7/2003 tarihli ve 4970 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle, "Emniyet Genel Müdürlüğü Dernek Denetçi Yardımcıları" ibaresi, "İçişleri Bakanlığı Dernekler Denetçi Yardımcıları"; "Dernek Denetçiliğine" ibaresi, "İçişleri Bakanlığı Dernekler Denetçiliğine" olarak değiştirilmiştir.
- (12) Bu fıkra, 29/7/2003 tarihli ve 4958 sayılı Kanunun 20 nci maddesiyle "Sosyal Sigorta Uzman Yardımcıları", "Sosyal Sigorta Uzmanlığına" ve "Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Müfettiş Yardımcıları ve Sigorta Müfettiş Yardımcıları" ibareleri eklenmiştir.
- (13) Bu fıkra, 27/10/2004 tarihli ve 5251 sayılı Kanunun 26 ncı maddesiyle "Kadının Statüsü Uzman Yardımcıları" ve "Kadının Statüsü Uzmanlığına" ibareleri eklenmiştir.
- (14) Bu fıkra, 10/11/2004 tarihli ve 5256 sayılı Kanunun 27 nci maddesiyle "Aile ve Sosyal Araştırma Uzman Yardımcıları" ve "Aile ve Sosyal Araştırma Uzmanlığına" ibareleri eklenmiştir.
- (15) Bu fıkra, 1/12/2004 tarihli ve 5263 sayılı Kanunun 16 ncı maddesiyle "Sosyal Yardım Uzman Yardımcıları" ve "Sosyal Yardım Uzmanlığına" ibareleri eklenmiştir.
- (16) Bu fıkra, 21/4/2005 tarihli ve 5335 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle "Belediye Müfettiş Yardımcıları" ibaresi eklenmiştir.
- (17) Bu fıkra, 5/5/2005 tarihli ve 5345 sayılı Kanunun 34 üncü maddesiyle "Özürhüler Uzman Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Vergi, Muhasebe ve Millî Emlak Denetmen Yardımcıları," ibaresi, "Özürhüler Uzmanlığına," ibaresinden sonra gelmek üzere "Vergi, Muhasebe ve Millî Emlak Denetmenliğine," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (18) Bu fıkra, 10/11/2005 tarihli ve 5429 sayılı Kanunun 57 nci maddesiyle "Dış Ticaret Uzman Yardımcıları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Türkiye İstatistik Kurumu Uzman Yardımcıları," ibaresi; "Dış Ticaret Uzmanlığına," ibaresinden sonra gelmek üzere "Türkiye İstatistik Kurumu Uzmanlığına," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (19) Bu fıkra, 22/12/2005 tarihli ve 5436 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, "Gelir Uzman Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Malî Hizmetler Uzman Yardımcıları," ibaresi, "Gelir Uzmanlığına," ibaresinden sonra gelmek üzere "Malî Hizmetler Uzmanlığına," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (20) 16/5/2006 tarihli ve 5502 sayılı Kanunun 42 nci maddesiyle; bu fıkra bulunan "Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Müfettiş Yardımcıları ve Sigorta Müfettiş Yardımcıları" ibaresi "Sosyal Güvenlik Kurumu Müfettiş Yardımcıları" şeklinde değiştirilmiş, aynı bentteki "Bağ-Kur Denetmen Yardımcıları", "Sosyal Sigorta Uzman Yardımcıları", "Bağ-Kur Denetmenliğine" ve "Sosyal Sigorta Uzmanlığına" ibareleri metinden çıkarılmıştır.
- (21) 28/9/2006 tarihli ve 5548 sayılı Kanunun 38 nci maddesiyle, "Sosyal Güvenlik Kurumu Müfettiş Yardımcıları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Kamu Denetçiliği Kurumu Uzman Yardımcıları" ibaresi ve "Kaymakamlığa" ibaresinden sonra gelmek üzere "Kamu Denetçiliği Kurumu Uzmanlığına" ibaresi eklenmiş, daha sonra 5548 sayılı Kanun Anayasa Mahkemesi'nin 25/12/2008 tarihli ve E.: 2006/140, K.: 2008/185 sayılı Kararı ile iptal edildiğinden bu ibareler yürürlükten kaldırılmıştır.
- (22) 20/2/2008 tarihli ve 5737 sayılı Kanunun 79 uncu maddesiyle, "Başbakanlık Uzman Yardımcıları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Vakıf Uzman Yardımcıları" ibaresi ve "Başbakanlık Uzmanlığına" ibaresinden sonra gelmek üzere "Vakıf Uzmanlığına" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (23) 5/11/2008 tarihli ve 5809 sayılı Kanunun 67 nci maddesiyle; bu bende "Kültür ve Turizm Uzman Yardımcıları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Ulaştırma ve Haberleşme Uzman Yardımcıları", "Kültür ve Turizm Uzmanlığına" ibaresinden sonra gelmek üzere "Ulaştırma ve Haberleşme Uzmanlığına," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

- (24) 7/1/2009 tarihli ve 5830 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle bu bentte yer alan "Tüketici ve Rekabet Uzman Yardımcıları" ibaresi "Sanayi ve Ticaret Uzman Yardımcıları", "Tüketici ve Rekabet Uzmanlığına" ibaresi "Sanayi ve Ticaret Uzmanlığına" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (25) 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Kanunun 25 inci maddesiyle, "Devlet Personel Başkanlığı Devlet Personel Uzman Yardımcıları;" ibaresinden sonra gelmek üzere "Afet ve Acil Durum Yönetimi Uzman Yardımcıları;" , "Devlet Personel Uzmanlığına," ibaresinden sonra gelmek üzere "Afet ve Acil Durum Yönetimi Uzmanlığına," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (26) 24/6/2009 tarihli ve 5916 sayılı Kanunun 17 nci maddesiyle, "Dış Ticaret Uzman Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Avrupa Birliği İşleri Uzman Yardımcıları," , "Dış Ticaret Uzmanlığına," ibaresinden sonra gelmek üzere "Avrupa Birliği İşleri Uzmanlığına," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (27) 24/3/2010 tarihli ve 5978 sayılı Kanunun 30 uncu maddesiyle bu bende, "Avrupa Birliği İşleri Uzman Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzman Yardımcıları," ibaresi ve "Avrupa Birliği İşleri Uzmanlığına," ibaresinden sonra gelmek üzere "Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanlığına," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (28) 4/6/2010 tarihli ve 5984 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle bu alt bentte yer alan "İlköğretim Müfettiş Yardımcıları" ibaresi "Eğitim Müfettiş Yardımcıları", "İlköğretim Müfettişliğine" ibaresi "Eğitim Müfettişliğine" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (29) 1/7/2010 tarihli ve 6002 sayılı Kanunun 21 inci maddesiyle bu bentte yer alan "Dış Ticaret Uzman Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Diyanet İşleri Uzman Yardımcıları, Din İşleri Yüksek Kurulu Uzman Yardımcıları," ibaresi ve aynı bentteki "Dış Ticaret Uzmanlığına," ibaresinden sonra gelmek üzere "Diyanet İşleri Uzmanlığına, Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanlığına," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (30) 7/7/2010 tarihli ve 6004 sayılı Kanunun 23 üncü maddesiyle bu bentte yer alan "Dışişleri Bakanlığı meslek memurları" ibaresi "Dışişleri Bakanlığı meslek memurları ile konsolosluk ve ihtisas memurları" olarak, "Dışişleri meslek memurluğunda" ibaresi "Dışişleri Bakanlığı meslek memurluğu ile konsolosluk ve ihtisas memurluğunda" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (31) 25/11/2010 tarihli ve 6083 sayılı Kanunun 10 uncu maddesi ile, bu bentte yer alan "Vakıf Uzman Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Tapu ve Kadastro Uzman Yardımcıları," ibaresi; "Vakıf Uzmanlığına," ibaresinden sonra gelmek üzere "Tapu ve Kadastro Uzmanlığına," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (32) 28/12/2010 tarihli ve 6093 sayılı Kanunun 14 üncü maddesiyle, bu bentte yer alan "Kültür ve Turizm Uzman Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Yazma Eser Uzman Yardımcıları," ve "Kültür ve Turizm Uzmanlığına," ibaresinden sonra gelmek üzere "Yazma Eser Uzmanlığına," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (33) 17/2/2011 tarihli ve 6114 sayılı Kanunun 11 inci maddesiyle bu bentte yer alan "Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzman Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Uzman Yardımcıları," ibaresi ve "Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanlığına," ibaresinden sonra gelmek üzere "Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Uzmanlığına," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

- (34) 3/6/2011 tarihli ve 643 sayılı KHK'nın 8 inci maddesiyle bu bentte yer alan "Devlet Planlama Teşkilatı Uzman Yardımcıları," "Sanayi ve Ticaret Uzman Yardımcıları," "Çevre ve Orman Uzman Yardımcıları," "Özürlüler Uzman Yardımcıları," "Sosyal Yardım Uzman Yardımcıları, Aile ve Sosyal Araştırma Uzman Yardımcıları, Kadının Statüsü Uzman Yardımcıları", "Gümrük Uzman Yardımcıları," "Dış Ticaret Müsteşarlığı Dış Ticarete Standardizasyon Denetmen Yardımcıları," "Devlet Planlama Uzmanlığına," "Sanayi ve Ticaret Uzmanlığına," "Çevre ve Orman Uzmanlığına, Özürlüler Uzmanlığına," "Sosyal Yardım Uzmanlığına, Aile ve Sosyal Araştırma Uzmanlığına, Kadının Statüsü Uzmanlığına," "Gümrük Uzmanlığına," "Dış Ticaret Müsteşarlığı Dış Ticarete Standardizasyon Denetmenliğine," ibareleri yürürlükten kaldırılmış ve sözkonusu bende "İstihdam ve Meslek Uzman Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Kalkınma Bakanlığı Planlama Uzman Yardımcıları, Çevre, Orman ve Şehircilik Uzman Yardımcıları, Sanayi ve Teknoloji Uzman Yardımcıları, Gümrük ve Ticaret Uzman Yardımcıları, Gençlik ve Spor Uzman Yardımcıları, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzman Yardımcıları, Aile ve Sosyal Politikalar Uzman Yardımcıları, Aile ve Sosyal Politikalar Denetçi Yardımcıları, Ürün Denetmen Yardımcıları" ibaresi ve "İstihdam ve Meslek Uzmanlığına," ibaresinden sonra gelmek üzere "Kalkınma Bakanlığı Planlama Uzmanlığına, Çevre, Orman ve Şehircilik Uzmanlığına, Sanayi ve Teknoloji Uzmanlığına, Gümrük ve Ticaret Uzmanlığına, Gençlik ve Spor Uzmanlığına, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzmanlığına, Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanlığına, Aile ve Sosyal Politikalar Denetçiliğine, Ürün Denetmenliğine" ibaresi eklenmiş, daha sonra 29/6/2011 tarihli ve 644 sayılı KHK'nın 37 nci maddesiyle, "Çevre, Orman ve Şehircilik Uzman Yardımcıları" ibaresi "Çevre ve Şehircilik Uzman Yardımcıları, Orman ve Su İşleri Uzman Yardımcıları" şeklinde, "Çevre, Orman ve Şehircilik Uzmanlığına" ibaresi "Çevre ve Şehircilik Uzmanlığına, Orman ve Su İşleri Uzmanlığına" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (35) 7/7/2011 tarihli ve 646 sayılı KHK'nın 6 ncı maddesiyle, bu bentte yer alan "Maliye Bakanlığı Hesap Uzman Yardımcıları" ile "Hesap Uzmanlığına" ibareleri sırasıyla "Maliye Bakanlığı Vergi Müfettiş Yardımcıları" ve "Vergi Müfettişliğine" şeklinde değiştirilmiş, aynı bende "Devlet Muhasebe Uzman Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Devlet Gelir Politikaları Uzman Yardımcıları," ibaresi, "Devlet Muhasebe Uzmanlığına," ibaresinden sonra gelmek üzere "Devlet Gelir Politikaları Uzmanlığına," ibaresi eklenmiş ve aynı fıkra da yer alan "Vergi," ibareleri yürürlükten kaldırılmıştır.
- (36) 8/8/2011 tarihli ve 649 sayılı KHK'nın 42 nci maddesiyle, bu alt bentte yer alan "Aile ve Sosyal Politikalar Uzman Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Savunma Sanayii Uzman Yardımcıları," ve "Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanlığına," ibaresinden sonra gelmek üzere "Savunma Sanayii Uzmanlığına," ibareleri eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (37) 22/8/2011 tarihli ve 651 sayılı KHK'nın 12 nci maddesiyle, bu alt bentte yer alan "Savunma Sanayii Uzman Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Basın ve Enformasyon Uzman Yardımcıları," ibaresi ve "Savunma Sanayii Uzmanlığına," ibaresinden sonra gelmek üzere "Basın ve Enformasyon Uzmanlığına," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (38) 25/8/2011 tarihli ve 652 sayılı KHK'nın 44 üncü maddesiyle, bu alt bende "Ürün Denetmen Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Millî Eğitim Uzman Yardımcıları ve Millî Eğitim Denetçi Yardımcıları," ve "Ürün Denetmenliğine," ibaresinden sonra gelmek üzere "Millî Eğitim Uzmanlığına ve Millî Eğitim Denetçiliğine," ibaresi eklenmiş, "Eğitim Müfettiş Yardımcıları" ibaresi "İl Eğitim Denetmen Yardımcıları," "Eğitim Müfettişliğine" ibaresi "İl Eğitim Denetmenliğine" şeklinde değiştirilmiştir.
- (39) 24/10/2011 tarihli ve 656 sayılı KHK'nın 20 nci maddesiyle, bu alt bentte yer alan "Teknik Yardım Uzman Yardımcıları" ibaresi "TİKA Uzman Yardımcıları" ve "Teknik Yardım Uzmanlığına" ibaresi "TİKA Uzmanlığına" şeklinde değiştirilmiştir.

- (40) 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı KHK'nın 17 nci maddesiyle, bu alt bentte yer alan "Devlet Bütçe Uzman Yardımcıları, Mali Suçları Araştırma Uzman Yardımcıları," "Muhasebe ve Milli Emlak Denetmen Yardımcıları," "Devlet Muhasebe Uzman Yardımcıları, Devlet Gelir Politikaları Uzman Yardımcıları, Devlet Malları Uzman Yardımcıları," "Devlet Bütçe Uzmanlığına, Mali Suçları Araştırma Uzmanlığına," "Muhasebe ve Milli Emlak Denetmenliğine," "Devlet Muhasebe Uzmanlığına, Devlet Gelir Politikaları Uzmanlığına," ve "Devlet Malları Uzmanlığına," ibareleri yürürlükten kaldırılmış ve aynı bentte yer alan "Milli Emlak Uzman Yardımcıları," ibaresi "Defterdarlık Uzman Yardımcıları," ve "Milli Emlak Uzmanlığına," ibaresi "Defterdarlık Uzmanlığına," şeklinde değiştirilmiştir.
- (41) 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı KHK'nın 44 üncü maddesiyle, bu bentte yer alan "Ulaştırma ve Haberleşme Uzman Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Havacılık ve Uzay Teknolojileri Uzman Yardımcıları," ve "Ulaştırma ve Haberleşme Uzmanlığına," ibaresinden sonra gelmek üzere "Havacılık ve Uzay Teknolojileri Uzmanlığına," ibareleri eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (42) 10/10/2011 tarihli ve 657 sayılı KHK'nın 37 nci maddesiyle, bu bentte yer alan "Orman ve Su İşleri Uzman Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Meteoroloji Uzman Yardımcıları," ibaresi; "Orman ve Su İşleri Uzmanlığına," ibaresinden sonra gelmek üzere "Meteoroloji Uzmanlığına," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (43) 11/10/2011 tarihli ve 666 sayılı KHK'nın 5 inci maddesiyle bu bende "Başbakanlık Uzman Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Adalet Uzman Yardımcıları, Dışişleri Uzman Yardımcıları, İçişleri Uzman Yardımcıları, Milli Savunma Uzman Yardımcıları, Yükseköğretim Kurulu Uzman Yardımcıları, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı Uzman Yardımcıları," ibaresi ve "Başbakanlık Uzmanlığına," ibaresinden sonra gelmek üzere "Adalet Uzmanlığına, Dışişleri Uzmanlığına, İçişleri Uzmanlığına, Milli Savunma Uzmanlığına, Yükseköğretim Kurulu Uzmanlığına, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı Uzmanlığına," ibaresi eklenmiştir.
- (44) 11/10/2011 tarihli ve 665 sayılı KHK'nın 27 nci maddesiyle bu bentte yer alan "İstihdam ve Meslek Uzman Yardımcıları" ibaresi "İstihdam Uzman Yardımcıları, İl İstihdam Uzman Yardımcıları," "İstihdam ve Meslek Uzmanlığına" ibaresi "İstihdam Uzmanlığına, İl İstihdam Uzmanlığına," şeklinde değiştirilmiştir.
- (45) 11/10/2011 tarihli ve 664 sayılı KHK'nın 28 inci maddesiyle bu bende "Basın ve Enformasyon Uzman Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Yüksek Kurum Uzman Yardımcıları," ibaresi; "Basın ve Enformasyon Uzmanlığına," ibaresinden sonra gelmek üzere "Yüksek Kurum Uzmanlığına," ibaresi eklenmiştir.
- (46) 11/10/2011 tarihli ve 663 sayılı KHK'nın 58 inci maddesiyle bu bende Millî Eğitim Uzman Yardımcıları ve Millî Eğitim Denetçi Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Sağlık Uzman Yardımcıları ve Sağlık Denetçi Yardımcıları"; "Millî Eğitim Uzmanlığına ve Millî Eğitim Denetçiliğine," ibaresinden sonra gelmek üzere "Sağlık Uzmanlığına ve Sağlık Denetçiliğine" ibaresi eklenmiştir.
- (47) 24/10/2011 tarihli ve 661 sayılı KHK'nın 102 nci maddesiyle bu bende "Millî Eğitim Uzman Yardımcıları ve Millî Eğitim Denetçi Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Gümrük ve Ticaret Denetmen Yardımcıları," ibaresi ve aynı bende "Millî Eğitim Uzmanlığına ve Millî Eğitim Denetçiliğine," ibaresinden sonra gelmek üzere "Gümrük ve Ticaret Denetmenliğine" ibaresi eklenmiştir.
- (48) 11/10/2011 tarihli ve 662 sayılı KHK'nın 93 üncü maddesiyle, bu bende Millî Eğitim Uzman Yardımcıları ve Millî Eğitim Denetçi Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Enerji ve Tabii Kaynaklar Uzman Yardımcıları ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Denetçi Yardımcıları," ibaresi ve aynı bende "Millî Eğitim Uzmanlığına ve Millî Eğitim Denetçiliğine," ibaresinden sonra gelmek üzere "Enerji ve Tabii Kaynaklar Uzmanlığına ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Denetçiliğine," ibaresi eklenmiştir.

- (49) 14/6/2012 tarihli ve 6328 sayılı Kanunun 35 inci maddesiyle, "Yüksek Kurum Uzman Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcıları," ibaresi ve "Yüksek Kurum Uzmanlığına," ibaresinden sonra gelmek üzere "Kamu Denetçiliği Uzmanlığına," ibaresi eklenmiştir.
- (50) 21/6/2012 tarihli ve 6332 sayılı Kanunun 22 nci maddesiyle, "Aile ve Sosyal Politikalar Uzman Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "İnsan Hakları Uzman Yardımcıları," ve "Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanlığına," ibaresinden sonra gelmek üzere "İnsan Hakları Uzmanlığına," ibaresi eklenmiş olup, daha sonra 6/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle "İnsan Hakları Uzman Yardımcıları" ibaresi "İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları" şeklinde ve "İnsan Hakları Uzmanlığına" ibaresi "İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanlığına" şeklinde değiştirilmiştir.
- (51) 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Kanunun 123 üncü maddesiyle, "Enerji ve Tabii Kaynaklar Uzman Yardımcıları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Göç Uzman Yardımcıları, İl Göç Uzman Yardımcıları" ibaresi, "Enerji ve Tabii Kaynaklar Uzmanlığına" ibaresinden sonra gelmek üzere "Göç Uzmanlığına, İl Göç Uzmanlığına" ibaresi eklenmiştir.
- (52) 12/7/2013 tarihli ve 6495 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle, bu bende "Ürün Denetmen Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Sosyal Güvenlik Denetmen Yardımcıları," ibaresi ve "Ürün Denetmenliğine," ibaresinden sonra gelmek üzere "Sosyal Güvenlik Denetmenliğine," ibaresi eklenmiştir.
- (53) 20/2/2014 tarihli ve 6525 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle, bu bende "Milli Eğitim Uzman Yardımcıları ve Milli Eğitim Denetçi Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Gençlik ve Spor Denetçi Yardımcıları," ibaresi ve aynı bende "Milli Eğitim Uzmanlığına ve Milli Eğitim Denetçiliğine," ibaresinden sonra gelmek üzere "Gençlik ve Spor Denetçiliğine" ibaresi eklenmiştir.
- (54) 1/3/2014 tarihli ve 6528 sayılı Kanunun 27 nci maddesiyle, bu bentte yer alan "İl Eğitim Denetmen Yardımcıları" ibaresi "Maarif Müfettiş Yardımcıları" şeklinde ve "İl Eğitim Denetmenliğine" ibaresi "Maarif Müfettişliğine" şeklinde değiştirilmiş, aynı bentte yer alan "ve Milli Eğitim Denetçi Yardımcıları" ve "ve Milli Eğitim Denetçiliğine" ibareleri madde metninden çıkarılmıştır.
- (55) 2/12/2016 tarihli ve 6764 sayılı Kanunun 21 inci maddesiyle, bu bentte yer alan "Maliye Bakanlığı Vergi Müfettiş Yardımcıları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcıları" ibaresi, "Vergi Müfettişliğine" ibaresinden sonra gelmek üzere "Bakanlık Maarif Müfettişliğine" ibaresi eklenmiştir.
- (56) 22/12/2016 tarihli ve 6769 sayılı Kanunun 187 inci maddesiyle, bu bentte yer alan "Marka Uzman Yardımcıları, Patent Uzman Yardımcıları" ibaresi "Sınai Mülkiyet Uzman Yardımcıları" ve "Marka Uzmanlığına, Patent Uzmanlığına" ibaresi "Sınai Mülkiyet Uzmanlığına" şeklinde değiştirilmiştir.
- (57) 1/11/2017 tarihli ve 7060 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, bu bentte yer alan "İl Göç Uzman Yardımcıları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Helal Akreditasyon Uzman Yardımcıları" ibaresi; "İl Göç Uzmanlığına" ibaresinden sonra gelmek üzere "Helal Akreditasyon Uzmanlığına" ibaresi eklenmiştir.
- (58) 30/11/2017 tarihli ve 7062 sayılı Kanunun 12 nci maddesiyle, bu bentte yer alan "Adalet Uzman Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Seçim Uzman Yardımcıları," ibaresi ve "Adalet Uzmanlığına," ibaresinden sonra gelmek üzere "Seçim Uzmanlığına," ibaresi eklenmiştir.
- (59) 17/1/2019 tarihli ve 7161 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle bu bende "Milli Savunma Uzman Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Uzman Yardımcıları," ibaresi ve "Milli Savunma Uzmanlığına," ibaresinden sonra gelmek üzere "Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Uzmanlığına," ibaresi eklenmiştir.

12 – a) Memuriyete girmeden önce veya memurlukları sırasında ortaokul ve dengi veya lise ve dengi öğrenim üzerine hizmet içi eğitim sayılmayan ve öğrenim süreleri en az aralıksız 1 veya 2 öğrenim yılı olan ve kurumlarınca açılan mesleki kursları bitirenler hakkında; 1 yıllık öğrenim için 1 kademe, 2 yıldan az olmayan öğrenim için 1 derece yükselmesi uygulanır.

b) Lise ve dengi okulları bitirdikten sonra memurlukları sırasında Milli Eğitim Bakanlığınca belli edilen ve kurumlarınca düzenlenen bir yıl süreli mesleki hizmet içi eğitim kurslarını tamamlayanların bulundukları derece ve kademelere bir kademe ilave edilir.

c) Memuriyetleri sırasında Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsünü bitirenlere her başarılı öğrenim yılı için öğrenim süreleri kadar (2 yılı geçmemek şartıyla) her yıl için bir kademe ilerlemesi uygulanır.

d) **(İptal: Anayasa Mahkemesinin 16/4/2003 tarihli ve E.: 2003/22, K.: 2003/34 sayılı kararı ile.; Yeniden düzenleme: 17/9/2004 - 5234/1 md.)** Memuriyette iken veya memuriyetten ayrılarak (87 nci maddeye tâbi kurumlarda çalışanlar dahil) üst öğrenimi bitirenler, aynı üst öğrenimi tahsile ara vermeden başlayan ve normal süresi içinde bitirdikten sonra memuriyete giren emsallerinin ulaştıkları derece ve kademeyi aşmamak kaydıyla, bitirdikleri üst öğrenimin giriş derece ve kademesine memuriyette geçirdikleri başarılı hizmet sürelerinin tamamı her yıl bir kademe, her üç yıl bir derece hesabıyla ilave edilmek suretiyle bulunacak derece ve kademeye yükseltirler.

B) Öğrenim durumları itibarıyla (A) bendinde gösterilen yükselinebilecek derece ve kademelerden farklı olanlar aşağıda gösterilmiştir.

1 – Lise ve lise dengi mesleki veya teknik öğretim görenlerden, öğrenim eksikliğini gidecek hizmet içi eğitimden geçerek, Devlet Personel Başkanlığı tarafından hazırlanacak yönetmelikte belirlenecek esaslara göre yapılacak özel yükselme sınavlarında başarı gösterenler 1 inci derecenin son kademesine kadar yükselebilirler.

2 – (A) bendinin 12 nci fıkrasının (a) şıkkında gösterilenler 3 üncü derecenin son kademesine kadar yükselebilirler.

3 – **(Değişik: 23/12/1988 - KHK-351/3 md.)** Emniyet Hizmetleri Sınıfı mensuplarından:⁽¹⁾

a) Emniyet müdürleri ve bu sıfatı taşımakta olan emniyet teşkilatı mensupları ile başkomiser ve emniyet amirleri dışında kalanlar 3 üncü derecenin son kademesine,

b) Başkomiser ile emniyet amirleri 2 nci derecenin son kademesine,

c) **(Ek: 22/5/2012 - 6318/43 md.)** Yukarıda sayılanlardan yükseköğrenimli olanlar 1 inci derecenin son kademesine,

d) Emniyet müdürleri ve bu sıfatı taşımakta olan emniyet teşkilatı mensupları 1 inci derecenin son kademesine, kadar yükselebilirler.⁽¹⁾

C) 1 - Teknik hizmetler sınıfına girenlerden memurluğa girmeden önce yurt içinde veya yurt dışında mesleklerini serbest olarak veya resmi veya özel müesseselerde ifa edenlerle memuriyetten ayrıldıktan sonra bu işlerde çalışarak yeniden memuriyete girmek isteyenlerin teknik hizmetlerde geçen süresinden bu kanun ve bu kanunun 87 nci maddesinde sözü edilen kurumlarda geçen sürenin tamamı ve geri kalan sürenin 3/4 ü toplamı memuriyette geçmiş sayılarak bu süreler her yılı bir kademe ilerlemesi ve her üç yıl için bir derece yükselmesi verilmek suretiyle değerlendirilir.

(1) 22/5/2012 tarihli ve 6318 sayılı Kanunun 43 üncü maddesi ile bu altbende (c) sırası eklenmiş ve mevcut (c) sırası (d) sırası olarak teselsül ettirilmiştir.

2 – Sağlık hizmetleri ve yardımcı sağlık hizmetleri sınıfına girenlerden memurluğa girmeden önce yurt içinde veya yurt dışında mesleklerini serbest olarak veya resmi veya özel kurumlarda yapanlarla, memurluktan ayrıldıktan sonra bu işlerde çalışarak yeniden memurluğa girmek isteyenlerin sağlık hizmetlerinde geçen süresinden, bu kanun ve bu kanunun 87 nci maddesinde sözü edilen kurumlarda geçen süreleri ile 196 ncı maddede belirtilen şekilde tespit edilecek mahrumiyet bölgelerinde en az 3 yıl çalışanların veya çalışacak olanların sürelerinin tamamı ve geri kalan sürelerinin 3/4 ü toplamı memurlukta geçmiş sayılarak bu sürelerin her yılı için bir kademe ilerlemesi ve her üç yılı için bir derece yükselmesi verilmek suretiyle değerlendirilir.

3 – Avukatlık hizmetleri sınıfına girenlerin memuriyete girmeden önce veya memurluktan ayrılarak (...) ⁽¹⁾ avukatlıkla geçirdikleri sürelerin 3/4 ü memuriyette geçmiş sayılarak, bu sürelerin her yılı bir kademe ilerlemesine ve her üç yılı bir derece yükselmesine esas olacak şekilde değerlendirilir. ⁽¹⁾

4 – Basın Kartları Yönetmeliğine göre, basın kartına sahip olmak suretiyle gazetecilik yaparak memurluğa girenlerin; meslekleriyle ilgili görevlerde istihdam edilmeleri şartıyla, fiilen gazetecilik yaparak geçirdikleri sürenin 3/4 ü fiilen memuriyette geçmiş sayılarak, bu sürenin her yılı bir kademe ilerlemesi ve her üç yılı bir derece yükselmesi verilmek suretiyle değerlendirilir.

5 – Özel okullarda öğretmenlik veya yöneticilik yaptıktan sonra Milli Eğitim Bakanlığı emrinde memuriyet kabul edenlerin özel okullarda geçen hizmet sürelerinin 2/3 ünün her yılı bir kademe ilerlemesine ve her üç yılı bir derece yükselmesine esas olacak şekilde değerlendirilir.

Yukarıdaki fıkralara göre, değerlendirilecek hizmet süresinden sadece özel sektörde geçen süre 12 yılı geçemez.

Ancak, T. C. Emekli Sandığı ve Sosyal Sigortalar kanunlarına tabi görevlerde bulunmuş olanların kazanılmış hakları saklıdır.

Yapılacak intibak neticesinde ilgililerin girecekleri dereceler öğrenim durumlarına göre yükseltilebilecekleri derecenin son kademe aylığını geçemez.

6 – Bu kanunun 4 üncü ve 237 nci maddesinin (e) fıkrasına göre sözleşme ile istihdam edilenlerin, memuriyete geçirilmeleri halinde, sözleşmeli olarak geçirdikleri hizmet süreleri, her yıl için bir kademe ilerlemesi ve her üç yıl için bir derece yükselmesi verilmek suretiyle değerlendirilir.

7 – 2834 ve 2836 sayılı kanunlara göre kurulmuş olan Tarım Kredi ve Tarım Satış Kooperatiflerinde çalışanlardan sonradan memuriyete girenlerin bu kooperatiflerde geçen hizmetlerinin 12 yılı geçmemek üzere her yıl için bir kademe ilerlemesi ve her üç yılı için bir derece yükselmesi verilmek suretiyle değerlendirilir.

8- **(Ek: 29/1/2016 - 6663/5 md.)** 108 inci maddenin (B) fıkrası uyarınca kullanılan aylıksız izin süreleri, her yıl için bir kademe ilerlemesi ve her üç yıl için bir derece yükselmesi verilmek suretiyle değerlendirilir.

D) Memur iken, girişteki öğrenim derecelerinden bir üst derecedeki öğrenimi tamamlayanlar, bu üst öğrenim derecesi için 36 ncı maddede yazılı memuriyete giriş derecelerinde boş kadro bulunduğu takdirde bu kanunun 68 inci maddesinde yazılı derece yükselmesinde süre kaydı aranmaksızın bu derecedeki görevlere atanabilirler. 68 inci maddenin (A) bendinin (b) ve (c) fıkralarındaki hükümler saklıdır.

(1) Anayasa Mahkemesinin 27/3/2014 tarihli ve E.: 2013/101, K.: 2014/63 sayılı Kararı ile bu bentte yer alan "serbest" ibaresi iptal edilmiştir.

E) Sınıfların giriş derecelerinin ileri kademelerinden işe başlayanlarla yukarıdaki fıkralar uyarınca kendilerine kademe ilerlemesi uygulananların, kademe ilerlemesine teka-bül eden süreleri 68 inci maddede derece yükselmesi için gerekli olduğu öngörülen sürele-rin hesabında ayrıca değerlendirilir. Artan süreler üst derece ve kademedeki kanuni bekleme süresinde geçmiş sayılır.

F) (**Değişik birinci fıkra: 24/11/1994 - 4049/8 md.)** Bu kanunla tespit edilen çeşitli hiz-met sınıfları mensuplarından Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğinde ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatında asli ve sürekli görevlerde bulunanların kadro, ünvan, derece ile intibak ve diğer haklarının tespit ve kullanılması ile ilgili yetkiler Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanına aittir.⁽¹⁾⁽²⁾

Bu kanunla tespit edilen çeşitli hizmet sınıflarına dahil olup da MİT Müsteşarlığı emrinde çalışan MİT mensuplarının atama, derece yükselmesi ve kademe ilerlemesi ve disiplin hükümleri ile ilgili yetkilerin kullanılmasının düzenlenmesi Cumhurbaşkanına aittir.⁽³⁾

Milli İstihbarat hizmetleri sınıfına yapılan atamalarda bu maddenin (A) bendinin (8/a- b) fıkralarındaki derece ve kademe ilerlemesi ile ilgili hükümleri uygulanır.

G) Bu maddede sayılan sınıfların ve fıkraların kapsamının tayininde, benzeri veya eşdeğer öğrenim veya hizmetler Cumhurb aşk an ın ca tespit olunur.⁽⁴⁾

Yükselinebilecek derecenin üstünde bir dereceye yükselme.⁽⁵⁾

Madde 37 – (Yeniden düzenleme 29/11/1984 – KHK-243/2 md.)

Bu kanun hükümlerine göre öğrenim durumları, hizmet sınıfları ve görev unvanları itiba-riyle azami yükselebilecekleri derecelerin dördüncü kademesinden aylık almaya hak kazanan ve son sekiz yıllık süre içinde herhangi bir disiplin cezası almayanların kazanılmış hak aylıkları kadro şartı aranmaksızın bir üst dereceye yükseltilir.

Kademe:

Madde 38 – (Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Sınıf dışında kadro ihdas edilemeyeceği:

Madde 39 – Bu kanuna tabi kurumlarda sınıflar dışında memurluk kadroları ihdas edile-mez.

(1) 11/10/2011 tarihli ve 666 sayılı KHK'nın 5 inci maddesiyle bu fıkrasında yer alan “, ek gösterge, makam tazminatı ve benzeri mali haklar ile intibak ve diğer özlük haklarının” ibaresi “ile intibak ve diğer hakla-rının” şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 1/12/2011 tarihli ve 6253 sayılı Kanunun 41 inci maddesiyle, bu fıkra da yer “Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği teşkilatlarında” ibaresi “Cumhurbaşkan-lığı Genel Sekreterliğinde ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatında” şeklinde de ği ş- tirilmiş ve metne işlenmiştir.

(3) 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı KHK'nin 24 üncü maddesiyle, bu paragrafta yer alan “Başbakana” ibaresi “Cumhurbaşkanına” şeklinde değiştirilmiş, daha sonra bu hüküm 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Kanunun 24 üncü maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

(4) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu bentte yer alan “; ilgili Bakanlık veya kuruluşun teklifi üzerine alakalı öğretim kurumu ile Milli Eğitim Bakanlığının muade-let tevsiki ve Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığının mütalaası alınarak Bakanlar Kurulun-ca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde değiştirilmiştir.

(5) 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 117 nci maddesiyle, bu maddede yer alan “son altı yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlardan son sicil notu olumlu bulunanların” ibaresi “son sekiz yıllık süre içinde herhangi bir disiplin cezası almayanların” olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

Memuriyete girişte yaş:

Madde 40 – (Değişik: 31/7/1970 - 1327/11 md.)

Genel olarak 18 yaşını tamamlayanlar Devlet memuru olabilirler.

Bir meslek veya sanat okulunu bitirenler en az 15 yaşını doldurmuş olmak ve Türk Medeni Kanununun 12 nci maddesine göre kazai rüşt kararı almak şartıyla Devlet memurluklarına atanabilirler.

Sınıflandırmada öğrenim unsuru:

Madde 41 – (Değişik: 30/5/1974 – KHK-12/1 md.; Aynen kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Genel olarak ortaokulu bitirenler memur olabilirler. Ortaokul mezunlarından istekli bulunmadığı takdirde ilkokulu bitirenlerin de alınması caizdir. Bir sınıfta belli görevlere atanabilmek veya bu görevlerde belli derecelere yükselebilmek için, kuruluş kanunları veya bu kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ve kuruluş kanunlarına dayanılarak çıkarılacak yönetmelikler ile işin gereğine göre daha yüksek öğrenim dereceleri veya muayyen fakülte, okul veya öğrenim dallarını veya meslek içi veya meslekle ilgili eğitim programlarını bitirmiş olmak veya yabancı dil bilmek gibi şartlar konulabilir.⁽¹⁾

Yetişme ve deneme süresi:

Madde 42 – (Mülga: 31/7/1970 - 1327/13 md.)

Göstergeler:

Madde 43 – (Değişik: 12/2/1982 - 2595/1 md.)

Bu Kanuna tabi kurumların kadrolarında bulunan personelin aylık ve ek göstergeleri aşağıda gösterildiği şekilde tespit edilir:

A) Aylık Göstergesi: Bütün sınıflar itibarıyla her derece ve kademenin aylıklarının hesaplanmasına esas teşkil edecek Aylık Gösterge Tablosu aşağıdaki I Numaralı Cetvelde gösterilmiştir.

I Numaralı Cetvel
AYLIK GÖSTERGE TABLOSU⁽²⁾

Dereceler	Kademeler								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	1320	1380	1440	1500	–	–	–	–	–
2	1155	1210	1265	1320	1380	1440	–	–	–
3	1020	1065	1110	1155	1210	1265	1320	1380	–
4	915	950	985	1020	1065	1110	1155	1210	1265
5	835	865	895	915	950	985	1020	1065	1110
6	760	785	810	835	865	895	915	950	985
7	705	720	740	760	785	810	835	865	895
8	660	675	690	705	720	740	760	785	810
9	620	630	645	660	675	690	705	720	740
10	590	600	610	620	630	645	660	675	690
11	560	570	580	590	600	610	620	630	645
12	545	550	555	560	570	580	590	600	610
13	530	535	540	545	550	555	560	570	580
14	515	520	525	530	535	540	545	550	555
15	500	505	510	515	520	525	530	535	540

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkarda yer alan “bu kanun” ibaresinden sonra gelmek üzere “, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri” ibaresi eklenmiştir.

(2) Bu tablodaki gösterge rakamları 10/4/1989 tarihli ve 366 sayılı KHK'nin 1 inci maddesi ile değiştirilmiştir.

B) (Değişik: 9/4/1990 - KHK-418/2 md.; İptal: Anayasa Mahkemesinin 5/2/1992 tarihli ve E. 1990/22, K. 1992/6 sayılı Kararı ile; Yeniden düzenleme: 18/5/1994 - KHK-527/2 md.) Ek Gösterge: Bu Kanuna tabi kurumların kadrolarında bulunan personelin aylıkları; hizmet sınıfları, görev türleri ve aylık alınan dereceler dikkate alınarak bu kanuna ekli I ve II sayılı cetvellerde gösterilen ek gösterge rakamlarının eklenmesi suretiyle hesaplanır. II sayılı cetvelde yer alan unvanlarda değişiklik yapmaya ve yeni unvanlar ilave etmeye Cumhurbaşkanı yetkilidir.⁽¹⁾

Bu ek göstergeler, ilgililerin belirtilen sınıf ve görevlerde bulundukları sürece ödemelere esas alınıp, terfi bakımından kazanılmış hak sayılmaz. Kurumların 1, 2, 3 ve 4 üncü dereceli kadrolarına atanana uygulanacak ek göstergeler, ilgililerin daha önce bulunmuş oldukları kariyerleri ile ilgili sınıf veya ekli I sayılı Cetvelin Genel İdare Hizmetleri Sınıfı (g) bölümünde belirtilen görevlerde kazanılmış hak aylık derecelerine göre alabilecekleri ek göstergelerden düşük olamaz.

(Değişik: 23/2/1995 - KHK-547/7 md.) Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Başkan ve Üyelikleri, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkan ve üyelikleri, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yüksek Fen Kurulu Başkan ve Üyelikleri, Müşavir ve 1'inci dereceden uzman ünvanlı kadrolara atanana bu kadrolarda bulundukları sürece daha önce almış oldukları en yüksek ek gösterge üzerinden ödeme yapılır.

Kadroları Milli İstihbarat Hizmetleri Sınıfına dahil olanlara, bu maddede gösterilen emsallerini geçmemek üzere Cumhurbaşkanı tarafından tespit edilecek ek gösterge rakamları uygulanır.⁽²⁾

Çalışma yaş hadleri:

Madde 44 – (Mülga: 31/7/1970 - 1327/15 md.)

Memurun başka sınıfta ve derecesinin altında bir görevde çalıştırılmıyacağı:

Madde 45 – (Değişik: 30/5/1974 – KHK-12; Aynen kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Hiç bir memur sınıfının dışında ve sınıfının içindeki derecesinin altında bir derecenin görevinde çalıştırılmaz.

(Değişik: 12/2/1982 - 2595/2 md.) 5 inci ve daha aşağı derecelerdeki kadrolara, derece yükselmesi için gerekli nitelikleri haiz memur bulunmaması hallerinde, 36 ncı maddede belirtilen öğrenim durumları itibariyle tespit olunan yükselinebilecek dereceyi aşmamak ve karşılık gösterilecek kadro derecesi kazanılmış hak aylık derecelerinin üç üst derecesinden fazla olmamak kaydıyla, bu dereceler karşılık gösterilerek, kendi derecesi ile aynı sınıftan memur atanması mümkündür.

Bu gibiler, işgal ettikleri kadroda kazanılmış derece ve kademelerinin aylığını almaya devam ederler ve kazanılmış aylıklarındaki kademe ilerlemesi ve derece yükselmesi genel esaslara göre yapılır. Karşılık gösterilen kadrolar, ilgililer için kazanılmış hak teşkil etmez.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu bentte yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı KHK'nin 25 inci maddesiyle, bu paragrafta yer alan “Başbakan” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiş, daha sonra bu hüküm 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Kanunun 25 inci maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

KISIM - III
Devlet Memurluğuna Alınma

BÖLÜM:1
Usul

Atama yapılacak boş kadroların bildirilmesi:

Madde 46 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/12 md.)

Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşları (Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı hariç), personel atamasına lüzum gördükleri boş kadroların sayılarını, sınıf ve derecelerini belirterek Devlet Personel Başkanlığına bildirirler.

Duyurma:

Madde 47 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/13 md.)

Devlet Personel Başkanlığı atama yapılacak boş kadroların sınıf ve derecelerini, kadroların bulundukları kurum ve yerlerini, kadrolara alınacak personel sayılarını, alınacak personelin genel ve özel şartlarını, en son başvurma tarihini, başvurulacak mercileri, sınav yerlerini ve zamanlarını ve gerek görülen diğer bilgileri başvurma süresinin bitiminden en az 15 gün önce Resmi Gazete, radyo, televizyon ve ülke çapında tirajı yüksek gazetelerden asgari biri ve uygun görülecek diğer araçlar ile duyurur.

Sınavsız atama yapılacak yerlere kadro adedinden fazla istekli bulunduğu takdirde açılacak sınavın gün ve yeri yukarıdaki şartlara uygun olarak ayrıca duyurulur.

BÖLÜM : 2
Şartlar

Genel ve özel şartlar:

Madde 48 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/14 md.)

Devlet memurluğuna alınacaklarda aşağıdaki genel ve özel şartlar aranır.

A) Genel şartlar:

1. Türk Vatandaşı olmak,⁽¹⁾
2. Bu Kanunun 40 ncı maddesindeki yaş şartlarını taşımak,
3. Bu Kanunun 41 nci maddesindeki öğrenim şartlarını taşımak,
4. Kamu haklarından mahrum bulunmamak,

(1) Bulgaristan'dan Türkiye'ye mecburi göç eden Türk soyundan olanlarda bu şartın aranmayacağı 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı KHK'nin geçici 5 inci maddesi ile hükme bağlanmıştır.

5. (Değişik: 23/1/2008 - 5728/317 md.) Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, (...) ⁽¹⁾ zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak. ⁽¹⁾

6. Askerlik durumu itibarıyla;

a) Askerlikle ilgisi bulunmamak,

b) Askerlik çağına gelmemiş bulunmak,

c) Askerlik çağına gelmiş ise muvazzaf askerlik hizmetini yapmış yahut ertelenmiş veya yedek sınıfa geçirilmiş olmak,

7. 53 üncü madde hükümleri saklı kalmak kaydı ile görevini devamlı yapmasına engel olabilecek (...) ⁽²⁾ akıl hastalığı (...) ⁽²⁾ bulunmamak.

8. (Ek: 3/10/2016 – KHK-676/74 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7070/60 md.) (İptal: Anayasa Mahkemesinin 24/7/2019 tarihli ve E.:2018/73; K.:2019/65 sayılı Kararı ile)

B) Özel şartlar:

1. Hizmet göreceği sınıf için 36 ve 41 nci maddelerde belirtilen öğretim ve eğitim kurumlarının birinden diploma almış olmak,

2. Kurumların özel kanun veya diğer mevzuatında aranan şartları taşımak.

Sınavlara katılma:

Madde 49 – (Yeniden düzenleme: 12/5/1982 - 2670/15 md.)

(Değişik: 29/11/1984 – KHK-243/5 md.) Duyurulan Devlet kamu hizmet ve görevlerine Devlet Memuru olarak girmek isteyenler, belirlenen şartları yerine getirerek başvurularını yaparlar.

Devlet kamu hizmet ve görevlerine girmek isteyenlerden ilan edilen şartları haiz bulunmayanlar bu sınavlara katılamazlar ve bu husus başvuru merciler tarafından kendilerine bir yazı ile bildirilir.

Sınav şartı:

Madde 50 – (Değişik: 29/11/1984 – KHK-243/6 md.)

Devlet kamu hizmet ve görevlerine Devlet memuru olarak atanacakların açılacak Devlet memurluğu sınavlarına girmeleri ve sınavı kazanmaları şarttır.

Sınavların yapılmasına dair usul ve esaslar ile sınava tabi tutulmadan girilebilecek hizmet ve görevler ve bunların tabi olacağı esaslar Devlet Personel Başkanlığınca hazırlanacak bir genel yönetmelikle düzenlenir.

(Mülga üçüncü fıkra: 13/2/2011-6111/99 md.)

(Ek: 30/5/1997 – KHK-572/14 md.; Mülga dördüncü fıkra: 13/2/2011 - 6111/99 md.)

(1) Bu alt bentte yer alan "... milli savunmaya karşı suçlar, devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, ..." bölümü, Anayasa Mahkemesinin 25/2/2010 tarihli ve E.: 2008/17, K.: 2010/44 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

(2) Bu bentte yer alan "vücut veya" ile "veya vücut sakatlığı ile özür" ibareleri 21/4/2005 tarihli ve 5335 sayılı Kanunun 29 uncu maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

Sınav sonuçları:

Madde 51 – (Değişik: 29/11/1984 – KHK-243/7 md.)

Sınav sonuçları, ilgili kurumda teşkil edilen sınav komisyonlarının sorumluluğunda belirlenecek başarılı olanların isimleri başarı sıralarına göre ilan edilir ve yazı ile de ilgililere bildirilir.

İlan edilen sınav sonuçları müteakip sınav tarihine kadar geçerlidir.

Kurumların memur ihtiyaçlarını karşılama şekli:

Madde 52 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/18 md.)

Kurumların memur ihtiyaçları yayınlanan sınav sonuçlarında belirlenen başarı sırasına göre ilgili kurumlarca atama yapılmak suretiyle karşılanır.

Müteakip sınav dönemine kadar kurumların acil ihtiyaçları; sınavlara girip kazanmış ancak yeterli kadro olmaması nedeni ile ataması yapılamayanlardan; yayınlanan başarı sırasına göre karşılanabilir.

Yapılan atamalar, ilgili kurumlarca derhal Devlet Personel Başkanlığına bildirilir.

Engelli personel çalışma yükümlülüğü:⁽¹⁾⁽²⁾

Madde 53 – (Değişik: 13/2/2011 - 6111/99 md.)

Kurum ve kuruluşlar bu Kanuna göre çalıştırdıkları personele ait kadrolarda % 3 oranında engelli çalıştırmak zorundadır. % 3'ün hesaplanmasında ilgili kurum veya kuruluşun (yurtdışı teşkilat hariç) toplam dolu kadro sayısı dikkate alınır.⁽²⁾

Engelliler için sınavlar, ilk defa Devlet memuru olarak atanacaklar için açılan sınavlardan ayrı zamanlı olarak, engelli kontenjanı açığı bulunduğu sürece engel grupları ve eğitim durumları itibarıyla sınav sorusu hazırlanmak ve ulaşılabilirliklerini sağlamak suretiyle merkezi olarak yapılır veya yaptırılır.⁽²⁾

Engelli personel çalışma yükümlülüğünün yerine getirilmesinin takip ve denetimi ile engellilerin Devlet memurluğuna yerleştirilmesinden Devlet Personel Başkanlığı sorumludur. Engelli açığı bulunan kamu kurum ve kuruluşları bir sonraki yıl için alım yapacakları engellilere ilişkin taleplerini her yılın Ekim ayının sonuna kadar Devlet Personel Başkanlığına bildirmek zorundadır. Devlet Personel Başkanlığı kurum ve kuruluşların bildirimini üzerine, engelli kontenjanlarına yerleştirme yapabilir veya yaptırabilir.⁽²⁾

Engellilerin memurluğa alınma şartlarına, merkezi sınav ve yerleştirmenin yapılmasına, eğitim durumu ve engel grupları dikkate alınarak kura usulü ile yapılacak yerleştirmelere, engellilerin görevlerini yürütmelerinde hangi yardımcı araç ve gereçlerin kurumlarınca temin edileceğine, kamu kurum ve kuruluşlarınca engelli personel istihdamı ile ilgili istatistiksel verilerin bildirilmesine ilişkin usul ve esaslar ile diğer hususlar Özürlüler İdaresi Başkanlığının görüşü alınarak Devlet Personel Başkanlığınca hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir.⁽²⁾

(1) Bu madde başlığı " Özürlülerin devlet memurluğuna alınmaları:" iken, 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 99 uncu maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu maddenin başlığında yer alan "Özürlü" ibaresi "Engelli", birinci fıkrasında yer alan "özürlü" ibaresi "engelli", ikinci fıkrasında yer alan "Özürlüler", "özürlü" ve "özür" ibareleri sırasıyla "Engelliler", "engelli" ve "engel", üçüncü fıkrasında yer alan "Özürlü", "özürlülerin", "özürlülere" ve "özürlü" ibareleri sırasıyla "Engelli", "engellilerin", "engellilere" ve "engelli", dördüncü fıkrasında yer alan "Özürlülerin", "özür", "özürlülerin" ve "özürlü" ibareleri sırasıyla "Engellilerin", "engel", "engellilerin" ve "engelli" şeklinde değiştirilmiştir.

Adaylığa kabul edilme:

Madde 54 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/19 md.)

Sınavlarda başarılı olanlardan Devlet memurluğuna girmek isteyenler başarı listesindeki sıraya ve 47 nci maddeye göre ilan edilen kadro sayısı kadar, kurumlarınca memur adayı olarak atanırlar.

Aday olarak atanmış Devlet memurunun adaylık süresi bir yıldan az iki yıldan çok olamaz ve bu süre içinde aday memurun başka kurumlara nakli yapılamaz.

Adayların yetiştirilmesi:

Madde 55 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/20 md.)

Aday olarak atanan memurların önce bütün memurların ortak vasıfları ile ilgili temel eğitime, bilahara sınıfları ile ilgili hazırlayıcı eğitime ve staja tabi tutulmaları ve Devlet memuru olarak atanabilmeleri için başarılı olmaları şarttır.

Temel eğitim ile hazırlayıcı eğitim aynı kurumda yapılır.

Eğitim süreleri, programları, değerlendirme esasları ve hangi kurumların sorumluluğunda yapılacağı ve diğer hususlar Cumhurbaşkanınca hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.⁽¹⁾

Adaylık devresi içinde göreve son verme:⁽²⁾

Madde 56 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/21 md.)

Adaylık süresi içinde temel ve hazırlayıcı eğitim ve staj devrelerinin her birinde başarısız olanlarla adaylık süresi içinde hal ve hareketlerinde memuriyetle bağdaşmıyacak durumları, göreve devamsızlıkları tespit edilenlerin disiplin amirlerinin teklifi ve atamaya yetkili amirin onayı ile ilişkileri kesilir.

İlişkileri kesilenler ilgili kurumlarca derhal Devlet Personel Başkanlığına bildirilir.

Adaylık süresi sonunda başarısızlık:

Madde 57 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/22 md.)

(Değişik birinci fıkra: 10/9/2014 - 6552/67 md.) Adaylık süresi içinde aylıktan kesme veya kademe ilerlemesinin durdurulması cezası almış olanların disiplin amirlerinin teklifi ve atamaya yetkili amirin onayı ile ilişkileri kesilir. İlişkileri kesilenler ilgili kurumlarca derhâl Devlet Personel Başkanlığına bildirilir.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkra da yer alan “Başbakanlıkça” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 117 nci maddesiyle, bu maddede yer alan “sicil” ibaresi “disiplin” olarak değiştirilmiştir.

Adaylık devresi içinde veya sonunda, 56 ncı ve bu madde hükümlerine göre ilişkileri kesilenler (sağlık nedenleri hariç) 3 yıl süre ile Devlet memurluğuna alınmazlar.

KISIM - IV
Hizmet Şartları ve Şekilleri

BÖLÜM: 1
Atanma

Asli memurluğa atanma:⁽¹⁾

Madde 58 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/23 md.)

Adaylık devresi içinde eğitimde başarılı olan adaylar disiplin amirlerinin teklifi ve atamaya yetkili amirin onayı ile onay tarihinden geçerli olmak üzere asli memurluğa atanırlar.

Asli memurluğa geçme tarihi adaylık süresinin sonunu geçemez.

İstisnai memurluklar:

Madde 59 – (Değişik: 30/5/1974 – KHK-12; Değiştirilerek kabul: 15/5/1975-1897/1 md.)

(Değişik: 29/11/1984 – KHK-243/8 md.) Cumhurbaşkanlığı⁽¹⁷⁾ ile Türkiye Büyük Millet Meclisinin memurluklarına, Bakan Yardımcılıklarına,⁽¹⁴⁾ (...) ⁽²⁾⁽¹⁷⁾ (...) ⁽³⁾ Savunma Sanayii Müsteşarlığına ait Müsteşar, Müsteşar Yardımcısı, I. Hukuk Müşaviri, Daire Başkanı ve Müşavir Avukat kadrolarına,⁽¹⁵⁾ Toplu Konut (...) ⁽⁴⁾ İdaresi Başkanlığına ait Başkan, Başkan Yardımcısı, Hukuk Müşaviri, Daire Başkanı, Uzman, Uzman Yardımcısı, Müşavir Avukat ve Şube Müdürleri (Uzman)⁽⁴⁾, (...) ⁽¹⁷⁾ Özelleştirme İdaresi Başkanlığında Başkan, Başkan Yardımcısı, Başkanlık Müşaviri, Daire Başkanı, Proje Grup Başkanı ve Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğine⁽⁵⁾ (...) ⁽¹⁷⁾ Bakanlık Müşavirlikleriyle Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliklerine, (...) ⁽¹⁷⁾ Türkiye İstatistik Kurumu Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğine, (...) ⁽¹⁴⁾ Avrupa Birliği Bakanlığı Başkanlıklarına (İdari Hizmetler Başkanlığı hariç), ⁽⁹⁾⁽¹⁴⁾ Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Başkan Yardımcısı, Başkanlık Müşaviri, Basın Müşaviri ve Hukuk Müşaviri,⁽¹⁰⁾ Gelir İdaresi Başkanlığında Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğine, (...) ⁽¹⁷⁾ Milli Savunma Bakanlığı ile Türk Silahlı Kuvvetleri ve Sahil Güvenlik Komutanlığı kadrolarında veya kadro açıklamalar bölümünde özel nitelikli olarak gösterilen görev yerlerine, Özel Kalem Müdürlüklerine, Valiliklere, Büyükelçiliklere, Elçiliklere, Daimi Temsilciliklere, Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanlığına,⁽¹²⁾ dış kuruluşlarda çalışma müşavirlikleri nezdinde görevlendirilecek sendika uzmanlıklarına, Din İşleri Yüksek Kurulu Üyeliklerine, Diyanet İşleri Başkanlığı Başkanlık Müşaviri (4 adet), Diyanet İşleri Başkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri,⁽¹¹⁾ Milli İstihbarat Teşkilatı memurluklarına, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Müşavirliklerine, Hukuk Müşavirliğine ve Genel Sekreter Sekreterliğine, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığında Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği ve Başkanlık Müşavirliğine,⁽¹⁶⁾ Anayasa Mahkemesi Basın Müşavirliğine,⁽¹³⁾ Nükleer Düzenleme Kurumunun Başkan Yardımcılıkları ve Daire Başkanlıklarına, ⁽¹⁸⁾ bu Kanunun atanma, sınavlar, kademe ilerlemesi ve dereceye yükselmesine ilişkin hükümleriyle bağlı olmaksızın tahsis edilmiş derece aylığı ile memur atanabilir. Dışişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirlikleri ile Devlet Konservatuvarında görevlendirilecek uluslararası ün yapmış üstün yeteneklere sahip Devlet sanatçılarının, olimpiyat şampiyonluğu veya olimpiik spor dallarından birinde büyükler kategorisinde birden fazla Dünya şampiyonluğu kazananlar arasından atanacak spor müşavirlerinin⁽⁶⁾ atama ve ilerlemelerinde de bu hükümler uygulanır.⁽⁶⁾⁽⁷⁾⁽⁸⁾⁽⁹⁾⁽¹⁰⁾⁽¹²⁾⁽¹³⁾⁽¹⁴⁾⁽¹⁵⁾⁽¹⁶⁾⁽¹⁸⁾⁽¹⁹⁾

Dikkat: Dipnotlar için 4202 ve 4202-1 numaralı sayfalara bakınız.

- (1) 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 117 nci maddesiyle, bu maddede yer alan “ve olumlu sicil alan adaylar sicil amirlerinin teklifi” ibaresi “adaylar disiplin amirlerinin teklifi” olarak değiştirilmiştir.
- (2) Başbakan Başmüşaviri unvanı, 18/5/1987 tarihli ve 281 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 14 üncü maddesi ile eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (3) Bu fıkra da yer alan “Başbakanlık merkez ve bağlı kuruluşlarının müsteşarları (MİT hariç)” ibaresi 12/5/1989 tarih ve 368 sayılı KHK’nin 7 nci maddesi ile “ve yardımcıları” ibaresi ise 25/1/1990 tarih ve 402 sayılı KHK’nin 1 inci maddesi ile eklenmiş, ancak bu ibare 27/12/1991 tarih ve 475 sayılı KHK’nin 11 inci maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.
- (4) Bu fıkradaki Savunma Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı ile Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresine ait unvanlar 14/1/1988 tarih ve 310 Sayılı KHK’nin 1 inci maddesi ile eklenmiş ve metne işlenmiştir, daha sonra; 24/11/1994 tarih ve 4046 sayılı Kanunun 36 ncı maddesi ile “... ve Kamu Ortaklığı...” ibaresi metinden çıkarılmıştır. 30/10/1989 tarihli ve 390 sayılı KHK gereğince “Savunma Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı” ibaresi, “Savunma Sanayi Müsteşarlığı”, “Savunma Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanı” ibaresi, “Savunma Sanayi Müsteşarı”, “Başkanlık” ibaresi ise “Müsteşarlık” olarak değiştirilmiştir. 20/3/1991 tarihli ve 3704 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi ile 390 sayılı KHK aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.
- (5) Bu fıkradaki “Özelleştirme İdaresi Başkanlığında Başkan, Başkan Yardımcısı, Başkanlık Müşaviri, Daire Başkanı, Proje Grup Başkanı ve Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğine” ibaresi, 24/11/1994 tarih ve 4046 sayılı Kanun ile eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (6) Bu fıkradaki “Olimpiyat şampiyonluğu veya olimpiik spor dallarından birinde büyükler kategorisinde birden fazla Dünya şampiyonluğu kazananlar arasından atanacak spor müşavirlerinin” ibaresi, 2/8/2000 tarih ve 608 sayılı KHK’nin 5 inci maddesiyle eklenmiş ve metne işlenmiştir. Daha sonra bu ibare, 12/4/2001 tarihli ve 4644 sayılı Kanunla kanunlaştırılmıştır.
- (7) Bu fıkra ya, 5/5/2005 tarihli ve 5345 sayılı Kanunun 34 üncü maddesiyle “Başbakanlık Basın Müşavirliğine,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Gelir İdaresi Başkanlığında Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğine,” ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (8) Bu fıkra ya, 10/11/2005 tarihli ve 5429 sayılı Kanunun 57 nci maddesiyle “Başbakanlık Basın Müşavirliğine,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Türkiye İstatistik Kurumu Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğine,” ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (9) Bu fıkra ya, 24/6/2009 tarihli ve 5916 sayılı Kanunun 17 nci maddesiyle “ Türkiye İstatistik Kurumu Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğine,” ibaresinden sonra gelmek üzere “ Avrupa Birliği Genel Sekreterliğine, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Müşavirliklerine ve Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Başkanlıklarına (İdari Hizmetler Başkanlığı hariç),” ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (10) Bu fıkra ya, 24/3/2010 tarihli ve 5978 sayılı Kanunun 30 uncu maddesiyle “Avrupa Birliği Genel Sekreterliğine, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Müşavirliklerine ve Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Başkanlıklarına (İdari Hizmetler Başkanlığı hariç),” ibaresinden sonra gelmek üzere “Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Başkan Yardımcısı, Başkanlık Müşaviri, Basın Müşaviri ve Hukuk Müşaviri” ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (11) Bu fıkra ya, 1/7/2010 tarihli ve 6002 sayılı Kanunun 21 inci maddesiyle “Din İşleri Yüksek Kurulu Üyeliklerine,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Diyanet İşleri Başkanlığı Başkanlık Müşaviri (4 adet), Diyanet İşleri Başkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri,” ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

- (12) 7/7/2010 tarihli ve 6004 sayılı Kanunun 23 üncü maddesiyle bu fıkra da yer alan “Daimi Temsilciliklere,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Dışışleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanlığına,” ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (13) 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Kanunun 75 inci maddesiyle, bu maddede yer alan “Genel Sekreter Sekreterliğine,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Anayasa Mahkemesi Basın Muişavirliğine,” ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (14) 3/6/2011 tarihli ve 643 sayılı KHK’nın 8 inci maddesi ile bu fıkra da yer alan “Türkiye Büyük Millet Meclisinin memurluklarına,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Bakan Yardımcılıklarına,” ibaresi eklenmiş, aynı fıkra da yer alan “Avrupa Birliği Genel Sekreterliğine, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Muişavirliklerine ve” ibaresi yürürlükten kaldırılmış ve “Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Başkanlıklarına (Idari Hizmetler Başkanlığı hariç),” ibaresi “Avrupa Birliği Bakanlığı Başkanlıklarına (Idari Hizmetler Başkanlığı hariç),” şeklinde değiştirilmış ve metne işlenmiştir.
- (15) 8/8/2011 tarihli ve 649 sayılı KHK’nın 42 nci maddesiyle, bu maddede yer alan “Savunma Sanayii Müsteşarlığı ile” ibaresi “Savunma Sanayii Müsteşarlığına ait Müsteşar, Müsteşar Yardımcısı, I.Hukuk Muişaviri, Daire Başkanı ve Muişavir Avukat kadrolarına,” şeklinde değiştirilmış ve metne işlenmiştir.
- (16) 4/7/2012 tarihli ve 6353 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle, bu maddede yer alan “Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Muişavirliklerine, Hukuk Muişavirliğine ve Genel Sekreter Sekreterliğine,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığında Basın ve Halkla İlişkiler Muişavirliği ve Başkanlık Muişavirliğine,” ibaresi eklenmiştir.
- (17) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkra da yer alan “Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği” ibaresi “Cumhurbaşkanlığı” şeklinde değiştirilmış ve “Başbakan Başmuişaviri,” “Başbakan Muişavirliklerine,” “Başbakanlık ve,” “Başbakanlık Basın Muişavirliğine,” ve “Bakanlar Kurulu Sekreterliğine,” ibareleri madde metninden çıkarılmıştır.
- (18) 2/7/2018 tarihli ve 702 sayılı KHK’nın 9 uncu maddesiyle, bu fıkra da yer alan “Anayasa Mahkemesi Basın Muişavirliğine,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Nükleer Düzenleme Kurumunun Başkan Yardımcılıkları ve Daire Başkanlıklarına,” ibaresi eklenmiştir.
- (19) 6/12/2019 tarihli ve 7196 sayılı Kanunun 15 inci maddesiyle bu fıkraya “Türk Silahlı Kuvvetleri” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve Sahil Güvenlik Komutanlığı” ibaresi eklenmiştir.

Birinci fıkrada sayılan memurların bulundukları bu kadrolar emeklilik aylığının hesabında ve diğer memurluklara naklen atanmalarında herhangi bir sınıf için kazanılmış hak sayılmaz. Bu görevlerde bulunan memurların emeklilik kıdemleri yürümekte devam eder.

(Son fıkra mülga: 11/9/1987 – KHK-276/13 md.; Aynen kabul: 24/2/1988 - 3409/13 md.)

İstisnai memurluklara atanmada aranacak şartlar:

Madde 60 – (Değişik: 23/12/1972 – KHK-2/1 md.)

İstisnai Devlet memurluklarına 48 inci maddede yazılı genel şartları taşıyan kimselerden atanmalar yapılabilir.

Kuruluş kanunlarındaki veya Cumhurbaşkanlığı kararnamelerindeki özel hükümler saklıdır.⁽¹⁾

Ancak, Devlet sanatçılarındaki aranacak nitelikler bir yönetmelikle belirtilir. Dışişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirliğine atanabilmek için ise, bir yabancı dili çok iyi bilmek ve özel yönetmelğinde belirtilecek diğer nitelikleri taşımak şarttır.

İstisnai memurluklara atanarlara bu Kanunun uygulanacak hükümleri:

Madde 61 – (Değişik: 30/5/1974 – KHK-12; Aynen Kabul: 15/5/1975-1897/1 md.)

60 ncı madde gereğince istisnai memurluklara atanarl hakkında bu Kanunun atanma, sınavlar, kademe ilerlemesi ve derece yükselmesi dışında kalan bütün hükümleri uygulanır.

Ancak istisnai bir memuriyet kadrosuna atanarl, atandıkları kadronun derece aylığının ilk kademesini kazanılmış hak olarak elde ettikleri tarihten itibaren, haklarında bu kanunun kademe ilerlemesi ve derece yükselmesine dair hükümleri uygulanır.

Şu kadar ki, (...) ⁽²⁾ Bakanlıklar özel kalem müdürlüklerine, valiliklere, büyükelçiliklere, elçiliklere, daimi temsilciliklere atanarlın, atandıkları derecelerde geçirdikleri süreler, kazanılmış hak sayılmamak şartıyla, kademe ilerlemesinde (üst dereceye atanmaları halinde 161 inci maddenin A bendi uyarınca) değerlendirilir. ⁽²⁾

Bakan müşaviri

Madde 61/A- (Ek: 2/7/2018 - KHK-703/172 md.)

Bakanlıklarda, özel önem ve öncelik taşıyan konularda bakana danışmanlık yapmak üzere bakan müşaviri atanabilir. Bakan müşavirleri doğrudan bakana bağlı olarak çalışır.

Bakan müşavirleri, bakanın görev süresiyle sınırlı olarak görev yapar. Bakanın görevi sona erdiğinde, bakan müşavirlerinin görevi de sona erer. Bakan müşavirleri gerektiğinde bakanın görev süresi dolmadan da görevden alınabilir.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkrada yer alan “kanunlarındaki” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya Cumhurbaşkanlığı kararnamelerindeki” ibaresi eklenmiştir.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkrada yer alan “Başbakanlık ve” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

Bakan müşaviri kadrolarına bu Kanunun atanma, sınavlar, kademe ilerlemesi ve dereceye yükselmesine ilişkin hükümleriyle bağlı olmaksızın atama yapılabilir. Ancak bu şekilde atanmış olmak, kamu kurum ve kuruluşlarındaki diğer herhangi bir kadro, pozisyon ve göreve atanma veya kamuda herhangi bir statüde çalışma açısından kazanılmış hak teşkil etmez.

Bakan müşaviri kadrolarına açıktan atananlardan görevi sona erenlerin veya görevden alınanların memuriyetle ilişkileri kesilir.

Kamu görevlisi iken bakan müşavirliğine atananlar, görevleri sona erdiğinde veya görevden alındıklarında, yönetici kadro, pozisyon ve görevleri hariç olmak üzere önceki kadro veya pozisyonlarına en geç bir ay içinde atanırlar. Bu şekilde atanacaklar için uygun boş kadro veya pozisyon bulunmaması hâlinde, söz konusu kadro veya pozisyonlar başka bir işleme gerek kalmaksızın ihdas edilmiş ve kurumların kadro veya pozisyon cetvellerinin ilgili bölümlerine eklenmiş sayılır. Atama işlemi tamamlanıncaya kadar bunların her türlü mali ve sosyal hak ve yardımları kurumları tarafından ödenmeye devam olunur.

Bakan müşaviri kadrolarında görev yapanlara mevzuatında bakanlık müşaviri kadrosuna bağlı mali ve sosyal hak ve yardımlar aynı usul ve esaslar dahilinde ödenir. Bakanlık müşavirlerine yapılan ödemelerden vergi ve diğer yasal kesintilere tabi olmayanlar, bu maddeye göre de vergi ve diğer kesintilere tabi olmaz. Bunlar emeklilik hakları bakımından da bakanlık müşavirine denk kabul edilir.

Atamalarda görev yerine hareket ve işe başlama süresi:

Madde 62 – (Değişik: 23/12/1972 – KHK-2/1 md.)

İlk defa veya yeniden veyahut yer değiştirme suretiyle;

- a) Aynı yerdeki görevlere atananlar atama emirlerinin kendilerine tebliğ gününü,
 - b) Başka yerdeki görevlere atananlar, atama emirlerinin kendilerine tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içerisinde o yere hareket ederek belli yol süresini,
- izleyen iş günü içinde işe başlamak zorundadırlar. Savaş ve olağanüstü hallerde bu süre Cumhurbaşkanlığı Kararı ile kısaltılabilir.⁽¹⁾

Yukarıdaki süreler;

- 1 - Kanuni izinlerin kullanılması veya geçici bir görevin yapılması sırasında başka bir göreve atanan memurlar için izin veya geçici görevin bitimi,
- 2 - Hesaplarını, yerlerine gelenlere devir zorunda bulunan sayman ve sayman mutemetleri için devrin sona ermesi,
- 3 - Eski görevlerine devamları kurumlarınca yazılı olarak tebliğ edilenler için yerlerine atanan memurların gelmesi veya yeni görev yerlerine hareketlerinin kurumlarınca tebliği, tarihinde başlar.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkrafta yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

(Değişik: 12/2/1982 - 2595/4 md.) Yer değiştirme suretiyle yapılan atamalarda memurlara atama emirleri tebliğ edilince yollukları, ödeme emri aranmaksızın, saymanlıklarca derhal ödenir. Memurun izinli ve raporlu olması tebligata engel olmamakla beraber (a) ve (b) bentlerindeki süreler izin ve rapor müddetinin bitmesinde başlar.

Bu maddede geçen "yer" deyiminin kapsamı İçişleri ve Maliye Bakanlıklarınca birlikte belirtilir.

İşe başlanamama halinde yapılacak işlem:

Madde 63 – (Değişik: 23/12/1972 – KHK-2/1 md.)

(Değişik: 12/5/1982 - 2670/24 md.) Bir göreve ilk defa veya yeniden atananlardan belge ile isbatı mümkün zorlayıcı sebepler olmaksızın 62 nci maddedeki süre içinde işe başlamayanların atanmaları iptal edilir ve bunlar 1 yıl süreyle Devlet memuru olarak istihdam edilemezler. Bunların belge ile isbatı mümkün zorlayıcı sebepler nedeniyle göreve başlanamama hali iki ayı aştığı takdirde atama işlemi atamaya yetkili makamlarca iptal edilir.

Başka yerdeki bir göreve atananlardan 62 nci maddedeki süre içinde hareket ederek belli yol süresi sonunda yeni görevlerine başlamıyanlara, eski görevlerinden ayrılış ve yeni görevlerine başlayış tarihleri arasında aylık verilmemek şartı ile 10 günlük bir süre daha verilebilir. Belge ile isbatı mümkün zorlayıcı sebepler olmaksızın bu süre sonunda da yeni görevlerinde işe başlamıyanlar memuriyetten çekilmiş sayılırlar.

BÖLÜM : 2

Devlet Memurluğunda İlerleme ve Yükselmeler

Kademe ve kademe ilerlemesi: ⁽¹⁾

Madde 64 – (Değişik: 13/2/2011 - 6111/100 md.)

Kademe; derece içinde, görevin önemi veya sorumluluğu artmadan, memurun aylığındaki ilerlemedir.

Memurun kademe ilerlemesinin yapılabilmesi için bulunduğu kademede en az bir yıl çalışmış olması ve bulunduğu derecede ilerleyebileceği bir kademenin bulunması şartları aranır.

72 nci madde gereğince belirli bir süre görev yapmak üzere, mecburî olarak sürekli görevle atanan memurlardan kalkınmada birinci derecede öncelikli yörelerde bulunanlara, bu yörelerde fiilen çalışmak suretiyle geçirilen her iki yıl için bir kademe ilerlemesi daha verilir. Yıllık izinde geçirilen süreler fiilen çalışılmış sayılır. İki yıldan az süreler dikkate alınmaz.

Son sekiz yıl içinde herhangi bir disiplin cezası almayan memurlara, aylık derecelerinin yükseltilmesinde dikkate alınmak üzere bir kademe ilerlemesi uygulanır.

Bu maddede belirtilen şartları haiz her sınıf ve derecedeki memurlar, hak kazandıkları tarihten geçerli olmak üzere ve başkaca bir işleme gerek kalmaksızın bir ileri kademeye ilerlemiş sayılırlar.

Kademe ilerlemesi ile ilgili onay mercii atamaya yetkili amirdir. Onay mercileri kademe ilerlemeleri ile ilgili yetkilerini devredebilirler.

Kademe ilerlemesine hak kazanamayan memurlar, kurumlarınca her ay alınacak toplu onaylarla belirlenir. Kademe ilerlemesi yapmış sayılanlardan ilerlemeye müstahak olmadıkları sonradan tespit edilenlerin kademe ilerlemeleri, ilerlemiş sayıldıkları tarihten geçerli olmak üzere iptal edilir.

Kademe ilerlemelerinin toplu onayla yapılması:

Madde 65 – (Mülga: 13/22011 - 6111/117 md.)

(1) Bu madde başlığı "Kademelerde ilerleme şartları:" iken, 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 100 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Derece yükselmelerinde ve kademe ilerlemelerinde onay merci:

Madde 66 – (Mülga: 13/22011 - 6111/117 md.)

Kadrosuzluk sebebiyle derece yükselmesi yapamayanların aylıkları:

Madde 67 – (Değişik: 29/11/1984 – KHK-243/10 md.)⁽¹⁾

Diğer şartları taşımakla birlikte üst derecelerde (...) ⁽¹⁾ kadro olmadığı için derece yükselmesi yapamayan memurların kazanılmış hak aylıkları, öğrenim durumları itibarıyla yükselebilecekleri dereceyi aşmamak şartıyla işgal etmekte oldukları kadroların üst derecelerine yükseltilir.

Derece yükselmesinin usul ve şartları:

Madde 68 – (Değişik: 12/2/1982 - 2595/5 md.)

A) Derece yükselmesi yapılabilmesi için:

- a) (Değişik: 26/6/1984 - KHK 241/4 md.) Üst derecelerden boş bir kadronun bulunması,
- b) Derecesi içinde en az 3 yıl ve bu derecenin 3 üncü kademesinde 1 yıl bulunmuş,
- c) Kadronun tahsis edildiği görev için öngörülen nitelikleri elde etmiş,
- d) (Mülga: 13/2/2011 - 6111/101 md.)

olması şarttır.

B) (Değişik: 4/5/1984 – KHK-199/1 md.) Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Sınıfı ile Sağlık Hizmetleri ve Yardımcı Sağlık Hizmetleri Sınıfı hariç, sınıfların 1, 2, 3 ve 4 üncü derecelerindeki kadrolarına, derece yükselmesindeki süre kaydı aranmaksızın, atanmasındaki usule göre daha aşağıdaki derecelerden atama yapılabilir.⁽²⁾

(Değişik ikinci paragraf: 13/2/2011 - 6111/101 md.) Ancak, bu şekilde bir atamanın yapılabilmesi için ilgilinin;

- a) 1 inci dereceli kadrolardan ek göstergesi 5300 ve daha yukarıda olanlar için en az 12 yıl,
- b) 1 inci ve 2 nci dereceli kadrolardan ek göstergesi 5300'den az olanlar için en az 10 yıl,
- c) 3 üncü ve 4 üncü dereceli kadrolar için en az 8 yıl,

hizmetinin bulunması ve yükseköğrenim görmüş olması şarttır. Dört yıldan az süreli yükseköğrenim görenler için bu süreler iki yıl ilave edilir. Bu sürelerin hesabında; 8/6/1984 tarihli ve 217 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesi kapsamına dâhil kurumlarda fiilen çalışılan süreler ile Yasama Organı Üyeliğinde, belediye başkanlığında, belediye ve il genel meclisi üyeliğinde, kanunlarla kurulan fonlarda, muvazzaf askerlikte, okul devresi dâhil yedek astsubaylık ve yedek subaylıkta ve uluslararası kuruluşlarda geçen sürelerin tamamı ile yükseköğrenim gördükten sonra özel kurumlarda veya serbest olarak çalıştıkları sürenin; Başbakanlık ve bakanlıkların bağlı ve ilgili kuruluşlarının müsteşar ve müsteşar yardımcılar ile en üst yönetici konumundaki genel müdür ve başkan kadrolarına atanacaklar için tamamı, diğer kadrolara atanacaklar için altı yılı geçmemek üzere dörtte üçü dikkate alınır.⁽³⁾

(1) 4/7/2001 tarih ve 631 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesi ile; bu maddede yer alan “boş” ibaresi, metinden çıkarılmış ve “bir üst derecesine yükseltilebilir” ibaresi, “üst derecelerine yükseltilir” şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) 21/2/2013 tarihli ve 6428 sayılı Kanunun 18 inci maddesiyle, bu paragrafta yer alan “Eğitim ve öğretim hizmetleri sınıfı” ibaresi “Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Sınıfı ile Sağlık Hizmetleri ve Yardımcı Sağlık Hizmetleri Sınıfı” şeklinde değiştirilmiştir.

(3) 25/6/2019 tarihli ve 7179 sayılı Kanunun 62 nci maddesiyle bu fıkrafta yer alan “okul devresi dâhil yedek subaylıkta” ibaresi “okul devresi dâhil yedek astsubaylık ve yedek subaylıkta” şeklinde değiştirilmiştir.

(Ek fıkra: 26/8/1993 – KHK-501/1 md.; İptal Anayasa Mahkemesinin 6/10/1993 tarihli ve E. 1993/32, K. 1993/32 sayılı kararı ile)

Bu bent hükümlerine göre atananlar atandıkları kadronun aylık (Ek gösterge dahil) ve diğer haklarından yararlanırlar. Bu suretle üst dereceye atananların bu kadrolarda geçirdikleri her yıl kademe ilerlemesi ve her "3" yıl derece yükselmesi sayılmak suretiyle kazanılmış hak ve emeklilik keseneğine esas aylık derecelerinin yükselmesinde gözönüne alınır. Ancak atandıkları kadro aylıkları, başka görevlere atanma halinde kazanılmış hak sayılmaz.

(Ek paragraf: 2/7/2018 - KHK-703/172 md.) Cumhurbaşkanı onayıyla yapılan atamalarda Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde öngörülen hizmet süresi şartları aranır. Üst kademe kamu yöneticisi sayılmayan daire başkanı ve bu kadrolara denk yönetici kadrolarına yapılacak atamalarda bu bentte öngörülen hizmet süresi yükseköğrenim gördükten sonra beş yıl olarak uygulanır. Ancak bu beş yıllık sürenin hesabında Devlet memurlarının kazanılmış hak aylık derece ve kademesinde değerlendirilen hizmet süreleri esas alınır.

C) **(Ek: 13/2/2011 - 6111/101 md.)** Derece yükselmesi ile ilgili onay mercii atamaya yetkili amirdir. Müsterek kararlar atamış olanların derece yükselmeleri, ilgili bakanın veya yetkili kıldığı makamın onayı ile yapılır. Üst derece kadroya atanmış olup da kazanılmış hak ve emeklilik keseneğine esas aylık dereceleri daha aşağıda bulunanların (45 inci maddenin ikinci fıkrasına göre yapılan atamalar hariç), kazanılmış hak ve emeklilik keseneğine esas aylık derecelerinin yükseltilmeleri için, bu hâlin devamı süresince yukarıda belirtilen onay aranmaz.

İdari görevlere atanma:

Madde 69 – (Değişik: 29/11/1984 – KHK-243/11 md.)

Kurumlar, Eğitim ve Öğretim, Sağlık ve Yardımcı Sağlık ve Teknik Hizmetler Sınıflarına dahil memurlardan, kariyerlerinden yararlanmak istediklerini 2 - 4 üncü dereceler arasındaki idari görevlere ait olup kazanılmış hak derecelerinin iki altındaki derecelerden tesbit ve ihdas edilmiş kadrolara atayabilirler.

Bu suretle atanan memurların aylıkları kazanılmış hak dereceleri üzerinden ödenir. Ancak kazanılmış aylık dereceleri ve kariyer hizmet sınıfları için tesbit edilen ek gösterge, zam ve tazminatlar ile atandıkları görevlerin ek gösterge, zam ve tazminatlarının farklı olması halinde fazla olanı ödenir.

İstisnai memurluklarda derece yükselmeleri ve kademe ilerlemeleri:

Madde 70 – (Mülga: 31/7/1970 - 1327/29 md.)

Bir sınıftan başka bir sınıfa geçme:

Madde 71 – (Değişik: 30/5/1974 – KHK-12; Aynen kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

(Değişik: 29/11/1984 – KHK-243/12 md.) Memurların eşit dereceler arasında veya derece yükselmesi suretiyle sınıf değiştirmeleri caizdir. Bu şekilde sınıf değiştireceklerin geçecekleri sınıf ve görev için bu Kanunda, kuruluş kanunlarında veya Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde belirtilen niteliklere sahip olmaları şarttır. Bu durumda sınıfları değişenlerin eski sınıflarının derecesinde elde ettikleri kademelerde geçirdikleri süreler yeni sınıflardaki derecelerinde dikkate alınır.⁽¹⁾

Kurumlar, memurlarını meslekleri ile ilgili sınıftan genel idare hizmetleri sınıfına veya genel idare hizmetleri sınıfından meslekleri ile ilgili sınıfa, görev ve unvan eşitliği gözetmeden kazanılmış hak aylık dereceleriyle atayabilirler.

Eski sınıflarında, görev alacakları yeni sınıfa göre memurluğa daha yüksek bir derece ve kademedan başlamış olup da sınıf değiştirenlerin yeni görevlerindeki ilk ilerleme süreleri eski sınıflarında kazandıkları derece ve kademelere tekabül eden süre kadar uzatılır ve bu süre tamamlanıncaya kadar kendilerine sınıf değiştirmeleri sırasında bulundukları derecede kademe ilerlemesi verilmez.

BÖLÜM: 3

Yer Değiştirmeler

Yer değiştirme suretiyle atanma:

Madde 72 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/25 md.)

Kurumlarda yer değiştirme suretiyle atanmalar; hizmetlerin gereklerine, özelliklerine, Türkiye'nin ekonomik, sosyal, kültürel ve ulaşım şartları yönünden benzerlik ve yakınlık gösteren iller gruplandırılarak tespit edilen bölgeler arasında adil ve dengeli bir sistem içinde yapılır.

(Değişik: 9/4/1990 - KHK-418/5 md.; İptal: Anayasa Mahkemesinin 5/2/1992 tarihli ve E. 1990/22, K. 1992/6 Sayılı Kararı ile; yeniden düzenleme: 18/5/1994 – KHK-527/5 md.) Yeniden veya yer değiştirme suretiyle yapılacak atamalarda; aile birimini muhafaza etmek bakımından kurumlar arasında gerekli koordinasyon sağlanarak memur olan diğer eşin de isteği halinde ataması, atamaya tabi tutulan memurun atandığı yere 74 ve 76 ncı maddelerde belirtilen esaslar çerçevesinde yapılır. Yer değiştirme suretiyle atanmaya tabi memurun atandığı yerde eşinin atanacağı teşkilatın bulunmaması ya da teşkilatı olmakla birlikte niteliğine uygun münhal bir görev bulunmaması ve ilgilinin de talebi halinde, bu personele eşinin görev süresi ile sınırlı olmak üzere aşağıdaki şartlarda izin verilebilir.

(Ek: 9/4/1990 – KHK-418/5 md.; İptal: Anayasa Mahkemesinin 5/2/1992 tarihli ve E. 1990/22, K. 1992/6 Sayılı Kararı ile; yeniden düzenleme: 18/5/1994 – KHK-527/5 md.) Bu suretle izin verilenlere, aylık ve diğer ödemelerine karşılık olarak, aylık (taban ve kıdem aylığı dahil), ek gösterge, zam ve tazminatlarının kanuni kesintiler düşüldükten sonraki net miktarının, eşleri;

a) Olağanüstü Hal Bölgesine dahil illerle bu illere mücavir olarak belirlenen illerde görevli olanlara % 60'ı,

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkrada yer alan "veya kuruluş kanunlarında" ibaresi ", kuruluş kanunlarında veya Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde" şeklinde değiştirilmiştir.

- b) Kalkınmada 1 inci derecede öncelikli yörelerde görevli olanlara % 50'si,
 c) Kalkınmada 2 nci derecede öncelikli yörelerde görevli olanlara % 25'i,
 kurumlarınca kadro tasarrufundan ödenir.

Eşleri diğer yörelerde görevli olanlar ise ücretsiz izinli sayılır.

(Ek: 9/4/1990 – KHK-418/5 md.; İptal: Anayasa Mahkemesinin 5/2/1992 tarihli ve E. 1990/22, K. 1992/6 Sayılı Kararı ile; yeniden düzenleme: 18/5/1994 – KHK-527/5 md.)

Yukarıda sayılanların kadroları eşlerinin görevlendirme süresiyle sınırlı olarak saklı tutulur. Ancak, bu süre memuriyet boyunca 4 yılı hiç bir surette geçemez. Bunların kademe ilerlemesi; emeklilik ve diğer bütün hakları ve yükümlülükleri devam eder. Ancak ücretsiz izin verilenlerin bu sürelerinin emeklilikten sayılabilmesi için kesenek ve kurum karşılıklarının her ay kendileri tarafından T.C. Emekli Sandığına yatırılması gerekir.

(Ek fıkra: 6/2/2014 - 6518/10 md.) İlgili mevzuatı uyarınca verilecek rapora göre kendisi, eşi veya birinci derece kan hısımlığı bulunan bakmakla yükümlü olduğu aile fertleri engelli olan memurların engellilik durumundan kaynaklanan yer değiştirme taleplerinin karşılanması için düzenlemeler yapılır.

(Değişik: 29/11/1984 – KHK-243/13 md.) Memurların atanamayacakları yerler ve bu yerlerdeki görevler ile kurumların özellik arz eden görevlerine atanabilmeleri için hangi kademelerde ne kadar hizmet etmeleri gerektiği ve yer değiştirme ile ilgili atama esasları Devlet Personel Başkanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenir. Kurumlar atamaya tabi olacak personeli için bu yönetmelik esaslarına göre Devlet Personel Başkanlığının görüşünü almak suretiyle bir personel ve atama planı hazırlar.

Karşılıklı olarak yer değiştirme:

Madde 73 – (Değişik: 30/5/1974 – KHK-12; Aynen kabul; 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Aynı Kurumun başka başka yerlerde bulunan aynı sınıftaki memurları, karşılıklı olarak yer değiştirme suretiyle atanmalarını isteyebilirler. Bu isteğin yerine getirilmesi atamaya yetkili amirlerince uygun bulunmasına bağlıdır.

Memurların bir kurumdaki diğerine nakilleri:

Madde 74 – (Değişik: 30/5/1974 – KHK-12; Değiştirilerek kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Memurların bu Kanuna tabi kurumlar arasında, kurumların muvafakatı ile kazanılmış hak dereceleri üzerinden veya 68 inci maddedeki esaslar çerçevesinde derece yükselmesi suretiyle, bulundukları sınıftan veya öğrenim durumları itibarıyla girebilecekleri sınıftan, bir kadroya nakilleri mümkündür. Kazanılmış hak derecelerinin altındaki derecelere atanabilmeleri için ise atanacakları kadro derecesi ile kazanılmış hak dereceleri arasındaki farkın 3 dereceden çok olmaması ve memurların isteği de şarttır.

Aşağı dereceye atananların 68 inci maddede yazılı süre kaydı aranmaksızın eski dereceleri tekrar atanmaları caizdir.

Kazanılmış hak derecelerinden aşağı derecelere atananların aylık derece ve kademeleri genel hükümlere göre tespit edilmekle beraber, atandıkları bu derecelerde geçirdikleri süreler (kesenek ve karşılık farklarının kendileri tarafından her ay T.C. Emekli Sandığına gönderilmesini kabul etmeleri şartıyla) emeklilik yönünden eski derecelerinde değerlendirilir.

13/12/1960 tarihli ve 160 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi kapsamına giren kurumlarda bu Kanuna tabi kurumlar arasındaki nakillerde de yukarıdaki hükümler uygulanır. Aynı kanunun 4 üncü maddesi kapsamına giren kurumlarda çalışıp 657 sayılı Kanuna tabi olmayan personelden, hizmete giriş dereceleri 36 ncı madde ile tespit edilen giriş derecelerinin üzerinde olanların ilk ilerleme ve yükselmeleri için kanuni bekleme sürelerine yukarıda yazılı dereceler arasındaki sürelerle tekabül eden süre kadar ilave edilir.⁽¹⁾

Memurların diğer kurumlardan bu Kanuna tabi kurumlara geçmeleri:

Madde 75 – (Mülga: 23/12/1972 – KHK-2/5 md.)

Memurların kurumlarınca görevlerinin ve yerlerinin değiştirilmesi:

Madde 76 – (Değişik: 30/5/1974 – KHK-12; Aynen kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Kurumlar, görev ve unvan eşitliği gözetmeden kazanılmış hak aylık dereceleriyle memurları bulundukları kadro derecelerine eşit veya 68 inci maddedeki esaslar çerçevesinde daha üst, kurum içinde aynı veya başka yerlerdeki diğer kadrolara naklen atayabilirler.

Memurlar istekleri ile, kurumlarında kazanılmış hak derecelerinin en çok üç derece altında aynı veya başka yerlerdeki kadrolara atanabilirler.

Aşağı dereceye atananların 68 inci maddede yazılı süre kaydı aranmaksızın eski derecelerine tekrar atanmaları mümkündür.

Kazanılmış hak derecelerinden aşağı derecelere atananların aylık derece ve kademeleri genel hükümlere göre tespit edilmekle beraber, atandıkları bu derecelerde geçirdikleri süreler (kesenek ve karşılık farklarının kendileri tarafından her ay T.C. Emekli Sandığına gönderilmesini kabul etmeleri şartıyla) emeklilik yönünden eski derecelerinde değerlendirilir.

Yabancı bir memleket veya uluslararası kuruluşta hizmet alma:

Madde 77 – (Değişik: 30/5/1974 – KHK-12; değiştirilerek kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

(Değişik birinci fıkra: 13/2/2011 - 6111/102 md.) Yabancı memleketlerin resmî kurumları veya uluslararası kuruluşlarda kurumlarının muvafakati ile görev alacak memurlara, ilgili Bakanın onayı ile (her üç yılda bir Bakan onayı yenilenmek kaydıyla) memuriyeti süresince yabancı memleketlerin resmî kurumlarında on yıla, uluslararası kuruluşlarda yirmibir yıla kadar aylıksız izin verilebilir.

Yukarıdaki fıkraya göre izin alan memurların kadro ile ilişkileri devam eder ve yabancı memleketlerde veya uluslararası kuruluşlarda görevde geçen süreler için emeklilik hakları 5434 sayılı Kanunun 31 inci maddesi hükümlerine uyulmak kaydı ile saklı kalır.

Bu kimselerin görevlerine dönmek istemeleri halinde; bu Kanunun sınav veya seçme ile ilgili hükümleri dikkate alınmak suretiyle, yabancı memleketlerde veya uluslararası kuruluşlarda geçirdikleri hizmet sürelerinin her yılı bir kademe ilerlemesine ve her 3 yılı bir derece yükselmesine esas olacak şekilde ve boş kadro bulunduğu takdirde değerlendirilir.

(1) 29/11/1984 tarih ve 243 sayılı K.H.K.'nin 55 inci maddesi uyarınca; 13/12/1960 tarih ve 160 sayılı Kanunun 4 üncü maddesine yapılan atıflar, 8/6/1984 gün ve 217 sayılı K.H.K.'nin ilgili maddesine yapılmış sayılmaktadır. Bu bakımdan bu maddede zikredilen 4 üncü madde, 217 sayılı K.H.K.'nin 2 nci maddesi olarak dikkate alınmalıdır.

Bilgilerini artırmak üzere dış memleketlere gönderilme:

Madde 78 – Mesleklerine ait öğrenimini bitirerek Devlet memurluğuna alınmış ve asli memur olarak atanmış olanlardan mesleklerine ait hizmetlerde yetiştirilmek, eğitilmek, bilgilerini artırmak veya staj yapmak üzere dış memleketlere:

- a) Kurumlarınca açılacak seçme veya yarışma sınavlarında başarı gösterenlere,
- b) Dış burslara dayanılarak gönderilenlere,

İki yıla kadar ayrılma müsaadesi verilebilir.

Gerekirse bu süre en çok bir kat uzatılabilir.

Bilgilerini artırmak için yabancı memlekete gönderilenlerin hak ve yükümlülükleri:

Madde 79 – (Değişik: 28/7/1971 - 1449/1 md.)

(Değişik birinci fıkra: 18/5/1994 – KHK-527/6 md.) 78 inci maddede yazılı olanlar kadrolarında bırakılırlar. Kadro karşılığı sözleşme ile istihdam edilenlerin sözleşmeleri devam eder ve (Şahsen özel burs sağlayan ve bu burstan istifade etmesi için kurumlarınca kendilerine maaşsız izin verilmesi uygun görülenler hariç) aylık ve diğer her türlü ödemeleri ile sözleşme ücretlerinin Kanuni kesintilerinden sonra kalan net tutarının % 60'ını Kurumlarından alırlar. Bunların kademe ilerlemesi; emeklilik ve diğer bütün hakları ve yükümlülükleri devam eder. İzin bitiminde yol süresi hariç 15 gün içinde görevlerine dönerler. Bunlardan kurumlarınca kendilerine maaşsız izin verilmesi uygun görülenlerin bu süreleri keseneklerinin ve karşılıklarının kendileri tarafından her ay T.C. Emekli Sandığına gönderilmesini kabul etmeleri şartıyla emeklilik yönünden eski derecelerinde değerlendirilir.

(Değişik: 22/8/1989 – KHK-378/2 md.) (Değişik birinci cümle: 23/7/2010-6009/60 md.) Kurumlarınca gönderilenlerden, uluslararası kuruluşlarda staj yapan ve çalışma esas ve usulleri ile misyon şeflikleriyle ilişkileri Devlet Personel Başkanlığının görüşü üzerine Dışişleri Bakanlığınca belirlenen memurlara, gittikleri ülkelerde sürekli görevle bulunan ve dokuzuncu derecenin birinci kademesinden aylık alan meslek memurlarına ödenmekte olan yurtdışı aylığı tutarı, diğerlerine bu tutarın 2/3'ü ödenir. **(Değişik son cümle: 17/9/2004-5234/1 md.)** Şahsen özel burs sağlayan ve bu burstan istifade etmesi için kendilerine maaşsız izin verilenler ile Cumhurbaşkanı'nca kurumlar itibarıyla belirlenen kontenjan dışında gönderilenler hariç olmak üzere, burslu gidenlerin aldıkları burs miktarları bu miktarın altında ise aradaki fark kurumlarınca kendilerine ayrıca ödenir.⁽¹⁾

(Değişik: 12/2/1982 - 2595/6 md.) Bu suretle yapılacak fark ödeme, her türlü vergiden müstesnadır.

Sürelerinin bitiminde görevlerine başlamayanlar çekilmiş sayılırlar. Bu suretle çekilmiş sayılanlar aylık ve yol giderleri de dahil olmak üzere kendilerine kurumlarca yapılmış bulunan bütün masrafları iki kat olarak ödemeye mecburdurlar.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkarda yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

Görevlerine başlayıp da yükümlü bulundukları mecburi hizmetini bitirmeden ayrılanlar veya bir ceza sebebi ile memurluktan çıkarılmış olanlar mecburi hizmetlerinin eksik kalan kısmı ile orantılı miktarı iki kat olarak ödemek zorundadırlar.

Bilgilerini artırmak üzere dış memleketlere gönderilme esasları ⁽¹⁾

Madde 80 – (Değişik: 23/12/1972 – KHK-2/1 md.)

(Ek birinci fıkra: 17/9/2004-5234/1 md.) Şahsen özel burs sağlayan ve bu burstan istifade etmesi için kendilerine maaşsız izin verilenler dışında her yıl yurt dışına gönderilebilecek Devlet memurlarının kurumlar itibarıyla sayıları, Cumhurbaşkanlığı kararı ile belirlenir.⁽²⁾

78 ve 79 uncu maddelerde yazılı olanların ayırma ve seçilme usul ve şartları, çalışmaları nasıl izleyip denetleneceği, haklarındaki disiplin kovuşturmasının ne suretle yapılacağı ve geri çağrılmalarını gerektirecek haller, bu Kanunun 2 nci maddesi gereğince bir yönetmelikle düzenlenir.⁽³⁾

MİT mensupları hakkında yukarıdaki esaslar, Cumhurbaşkanlığı tarafından onaylanacak bir talimatla belirtilir.⁽⁴⁾

Silah altına alınma:

Madde 81 – Hazarda ve seferde muvazaflık hizmeti dışında silah altına alınan Devlet memurları, silah altında bulundukları sürece izinli sayılırlar.

Terhis edilenlerin görevlerine dönmeleri:

Madde 82 – (Değişik: 23/12/1972 – KHK-2/1 md.)

Hazarda eğitim ve manevra maksadiyle veya seferde muvazaflık hizmeti dışında silah altına alınan memurların terhislerinden sonra görevlerine başlamaları, 62 ve 63 üncü maddelerin yer değiştirme suretiyle atamaya ilişkin hükümlerine tabidir.

-
- (1) Bu madde başlığı "78 ve 79 uncu maddelerin uygulanmasını düzenliyen yönetmelik:" iken, 17/9/2004 tarihli ve 5234 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.
 - (2) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkra da yer alan "Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınmak suretiyle Devlet Personel Başkanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.
 - (3) Bu maddede geçen "tüzük" kelimesi, 8/10/1973 tarihli ve 8 sayılı KHK'nin 9 uncu maddesi ile "yönetmelik" olarak değiştirilmiştir.
 - (4) 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı KHK'nin 26 ncı maddesiyle, bu paragrafta yer alan "Başbakan" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiş, daha sonra bu hüküm 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Kanunun 26 ncı maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

Muvazzaf askerliğe ayrılan memurların terhislerinde göreve başlatılmaları ile muvazzaf askerlikte geçen sürelerin kademe ve derece intibaklarında değerlendirilmesi:

Madde 83 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/26 md.)

Devlet memuru iken muvazzaf askerlik hizmetini yapmak üzere silah altına alınanlardan askerlik görevini tamamlayıp memuriyete dönmek isteyenler, terhis tarihinden itibaren 30 gün içinde kurumlarına başvurmak ve kurumları da başvurma tarihinden itibaren azami 30 gün içinde ilgilileri göreve başlatmak zorundadırlar.

Bunların muvazzaf askerlikte geçen süreleri muvazzaf askerliğe ayrıldıkları sırada iktisap etmiş oldukları derecede kademe ilerlemesi yapılmak suretiyle değerlendirilir. Bu gibilerin muvazzaf askerliğe ayrılmadan önce işgal ettikleri kadroda kazandıkları kademe ilerlemeleri ayrıca gözönünde bulundurulur. Askerlik öncesi kademe ilerlemeleri ile askerlikte geçen süre toplamının 3 yılı aşan kısmı usulü dairesinde üst dereceye terfi ettikleri zaman bu derecede kademe ilerlemesi yapılmak suretiyle değerlendirilir.

Muvazzaf askerliğini yaptıktan sonra Devlet memurluğuna girenlerin kademe intibakları:

Madde 84 – (Değişik: 31/7/1970 - 1327/37 md.)

Muvazzaf askerlik görevini yaptıktan sonra Devlet memurluğuna atananlar adaylık esaslarına tabi olurlar ve muvazzaf askerlikte geçen süreleri asaletlerinin tasdikinden sonra kademe ilerlemesi yapılmak ve sınav veya seçmeye tabi tutulmak suretiyle derece yükseltilmesinde de değerlendirilir.

Seferde veya talim ve manevra için hazarda silah altına alınanların askerlik sürelerinin kademe ve derece intibakları:

Madde 85 – (Değişik: 31/7/1970 - 1327/38 md.)

Devlet memurlarından muvazaflık hizmeti dışında talim ve manevra maksadiyle veya seferde silah altına alınanların kademe ilerlemeleri devam eder. Bu süre içinde derece yükselmesi gerektiğinde terhislerinden sonra açık kadro bulunması ve sınav veya seçmede başarı göstermeleri şartıyla silah altında geçen süreleri yükselecekleri üst derecenin kademelerinde dikkate alınır.

Vekalet görevi ve aylık verilmesinin şartları:

Madde 86 – (Değişik: 30/5/1974 – KHK-12; Değiştirilerek kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Memurların kanuni izin, geçici görev, disiplin cezası uygulaması veya görevden uzaklaştırma nedenleriyle işlerinden geçici olarak ayrılmaları halinde yerlerine kurum içinden veya diğer kurumlardan veya açıktan vekil atanabilir.

Bir görevin memurlar eliyle vekaleten yürütülmesi halinde aylıksız vekalet asıldır.

Ancak, ilkökul öğretmenliği (Yaz tatili hariç), tabiplik, diş tabipliği, eczacılık, köy ve beldelelerdeki ebelik ve hemşirelik, mühendis ve mimarlık, veterinerlik, vaizlik, Kur'an kursu öğreticiliği, imam-hatiplik ve müezzin-kayyumluğa ait boş kadrolara Maliye Bakanlığının izni (mahallî idarelerde izin şartı aranmaz) ile, açıktan vekil atanabilir. ⁽¹⁾⁽²⁾⁽³⁾

Aynı kurumdan (...) ⁽⁴⁾ ayrılmalar dolayısıyla atanan vekil memurlara vekalet görevinin 3 aydan fazla devam eden süresi için, kurum dışından veya açıktan atananlarla kurum içinden ilkökul öğretmenliğine atanan öğretmenler ile veznedarlık görevine atananlara göreve başladıkları tarihten itibaren vekalet aylığı ödenir. ⁽⁴⁾

(1) Bu fıkra, "eczacılık" ibaresinden sonra gelmek üzere 21/6/2005 tarihli ve 5371 sayılı Kanunun 5 inci maddesiyle, "köy ve beldelelerdeki ebelik ve hemşirelik," ibaresi eklenmiştir.

(2) Bu fıkra; 21/3/2006 tarihli ve 5473 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle "kadrolara" ibaresinden sonra gelmek üzere "Maliye Bakanlığının izni (mahallî idarelerde izin şartı aranmaz) ile" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

(3) 23/8/2011 tarihi ve 653 sayılı KHK'nın 16 ncı maddesiyle bu fıkra yer alan "köy ve kasaba imamlığına" ibaresi "vaizlik, Kur'an kursu öğreticiliği, imam-hatiplik ve müezzin-kayyumluğa" şeklinde değiştirilmiştir.

(4) Anayasa Mahkemesinin 5/7/2012 tarihli ve E. 2012/11, K. 2012/104 sayılı kararıyla bu fıkra yer alan (...birinci fıkra sayılan...) ibaresi iptal edilmiştir.

Bu Kanuna tabi kurumlarda çalışan veteriner hekim veya hayvan sağlık memurları, veteriner hekim veya hayvan sağlık memuru bulunmayan belediyelerin veterinerlik veya hayvan sağlık memurluğu hizmetlerini ifa etmek üzere bu hizmetlerle ilgili kadrolara vekalet aylığı verilmek suretiyle atanabilirler.

Yukarıda sayılan haller dışında, boş kadrolara ait görevler lüzum görüldüğü takdirde memurlara ücretsiz olarak vekaleten gördürülebilir.

Bu Kanuna tabi kurumlarda, mali, nakdi ve aynı sorumluluğu bulunan saymanlık kadrolarının boşalması halinde bu kadrolara işe başladıkları tarihten itibaren vekalet aylığı verilmek suretiyle memurlar arasından atama yapılabilir.

(Ek fıkra: 12/7/2013-6495/8 md.) Açıkta vekil olarak atananlara, bir yılda yirmi günü geçmemek üzere çalıştıkları her ay için iki gün yıllık izin verilir. Bu iznin kullanımında, bir sonraki yıla devredilme hâli dışında Devlet memurları için öngörülen hükümler uygulanır.

İkinci görev yasağı:⁽¹⁾

Madde 87 – (Değişik: 30/5/1974 – KHK-12; Değiştirilerek kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Memurlara;

a) Bu Kanuna tabi kurumlarda,

b) Sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilmek suretiyle kurulan iktisadi kurumlar ile sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait bankalarda,

c) Özel kanunlarla veya Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle kurulan banka ve kuruluşlarda,⁽¹⁾

ç) Yukarıdaki bentlerde yazılı idare, kuruluş ve bankalar tarafından sermayelerinin yarısından fazlasına katılmak suretiyle kurulan kuruluşlarla bunların aynı oranda katılmaları ile vücut bulan kurumlarda,

İkinci görev verilemez; bu kurumlardan her ne ad ile olursa olsun para ödenemez ve yarar sağlanamaz.

Ancak, bu Kanunun memurlara ikinci görev verilmesini öngören hükümleri ile hakem, tasfiye memuru ve bilirkişilere takdir olunan İl Genel Meclisi ve İl Daimi Encümeni başkanları, özel kanunlarla veya Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle kurulan ve asli görevlerinin devamı niteliğinde olmayan çeşitli kurul, komisyon, heyet ve jüri çalışmalarına, Üniversiteler, Akademiler, Türkiye ve Orta - Doğu Amme İdaresi Enstitüsü ve özel kanunlarla veya Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle kurulan araştırma kurumları tarafından idareyle ilgili olarak yapılan inceleme ve araştırma çalışmalarına katılanlar için özel kanunlarınca gösterilen veya bu kanunlara dayanılarak tespit edilen ücretlerin ödenmesine ilişkin hükümler saklıdır.⁽¹⁾

İkinci görev verilecek memurlar ve görevler:

Madde 88 – (Değişik: 23/12/1972 – KHK-2/1 md.)

Bu Kanuna tabi kurumlarda çalışan Devlet memurlarına esas görevlerinin yanında;

A) Özel kanunlarla, Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle veya bunların verdiği yetkiye dayanılarak memurlara gördürülmesi öngörülen sürekli hizmetler,⁽²⁾

B) Mesleki bilgisi ile ilgili olarak, hizmet olanakları elverişli bulunmak ve atamaya yetkili amir tarafından uygun görülmek şartıyla;

1) **(Değişik: 29/11/1984 – KHK-243/15 md.)** 87 nci maddede yazılı kurumların tabiplikleri, diş tabiplikleri, eczacılıkları, kimyagerlikleri, veterinerlikleri, avukatlıkları ile Adli Tıp Kurumu Uzmanlıkları,

2) Asıl görevlerinin bulunduğu bucak, ilçe ve zorunlu hallerde iller belediyelerinin yüksek mühendis, mühendis, yüksek mimar ve mimarlarca yürütülmesi gereken teknik hizmetleri,

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan “özel kanunların verdiği yetkiye dayanılarak” ibaresi “Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle” şeklinde değiştirilmiş ve ikinci fıkrasına “özel kanunlarla” ibarelerinden sonra gelmek üzere “veya Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle” ibaresi eklenmiştir.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu bentte yer alan “veya özel kanunların” ibaresi “, Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle veya bunların” şeklinde değiştirilmiştir.

İkinci görev olarak verilebilir.

(Değişik: 23/2/1995 – KHK-547/8 md.) Asıl görevlerinin yanında;

a) **(Değişik: 4/7/2012-6354/ 3 md.)** Tabiplere; il ve ilçe sağlık müdürlüğü, il sağlık müdür yardımcılığı, halk sağlığı müdürlüğü, halk sağlığı müdür yardımcılığı, sağlık grup başkanlığı, baştabiplik, baştabip yardımcılığı ile il sağlık ve halk sağlığı müdürlüklerinde ilgili mevzuatı uyarınca tabipler tarafından yürütülmesi öngörülen şube müdürlükleri,

b) Dış hekimlerine ve veterinerlere, meslekleri ile ilgili baştabiplik,

c) Veteriner, dişhekimi ve eczacılara; baştabip yardımcılığı,

d) Öğretmenlere; okul ve enstitü müdürlüğü, başyardımcılığı ve yardımcılığı görevleri, ikinci görev olarak yaptırılabilir.

Ders görevi:

Madde 89 – (Değişik: 30/5/1974 – KHK-12; Aynen kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Her derecedeki eğitim ve öğretim kurumları ile Üniversite ve Akademi (Askeri Akademiler dahil), okul, kurs veya yaygın eğitim yapan kurumlarda ve benzeri kuruluşlarda öğretmen veya öğretim üyesi bulunmaması halinde öğretmenlere, öğretim üyelerine veya diğer memurlara veya hut açıktan atanacaklara ücret ile ek ders görevi verilebilir.

Ücretle okutulacak ders saatlerinin sayısı, ders görevi alacakların nitelikleri ve diğer hususlar Cumhurbaşkanlığı kararı ile tespit olunur.⁽¹⁾

Birleşmeyecek görevler:

Madde 90 – (Değişik: 23/12/1972 – KHK-2/1 md.)

Devlet memurlarına, vekalet görevi, ikinci görev veya ders görevlerinden ancak birisi verilebilir. Öğretmenlerin idari görevi bu hükmün dışındadır. Bir memurun üstünde birden çok ücretli vekalet görevi veya ikinci görev bulunamaz.

Kadroları kaldırılan devlet memurları:

Madde 91 – (Değişik: 13/2/2011 - 6111/103 md.)

Kadrosu kaldırılan memurlar, en geç altı ay içinde kendi kurumlarında niteliklerine uygun bir kadroya atanırlar. Bu memurlar, kurumlarında atama imkânı bulunmaması hâlinde aynı süre içinde başka bir kurumdaki kadrolara atanmak üzere Devlet Personel Başkanlığına bildirilir. Bunlar, atama işlemi yapıncaya kadar kurumlarında niteliklerine uygun işlerde çalıştırılır ve yeni bir kadroya atanıncaya kadar eski kadrolarına ait malî haklardan ve sosyal yardımlardan yararlanmaya devam ederler.

Söz konusu memurların eski kadrolarına ait en son ayda aldığı malî haklar kapsamında fiilen yapılmakta olan her türlü ödemeler toplamının net tutarının, atandıkları yeni kadrolarına ait malî haklar kapsamında fiilen yapılmakta olan her türlü ödemeler toplamının net tutarından fazla olması hâlinde, aradaki fark, farklılık giderilinceye kadar, atandıkları kadrolarda veya bu kadrolardan istekleri dışında atandıkları başka kadrolarda kaldıkları sürece, herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın tazminat olarak ödenir. Aylık mutad olarak yapılmayıp belirli bir dönemi kapsayan ödemelerin ödendiği tarih itibarıyla net tutarları toplamının yılı içinde çalışılan aylara bölünmesi suretiyle bulunacak tutarı, en son ayda aldığı aylık tutarına ilave edilir. Fazla çalışma ücreti, fiilen yapılan ders karşılığı ödenen ek ders ücreti ve nöbet ücreti gibi ilave bir çalışmanın karşılığında elde edilen ödemeler aylık tutarına ilave edilmez.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkra da yer alan "ilgili Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulunun" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

Diğer kamu kurum ve kuruluşlarına atanmak üzere Devlet Personel Başkanlığına bildirilen memurların 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında bulunan kamu kurum ve kuruluşlarının boş kadrolarından Devlet Personel Başkanlığınca tespit edilen kadroya, anılan Başkanlık tarafından kırkbeş gün içinde ataması teklif edilir. Devlet Personel Başkanlığı tarafından gönderilen atama teklif yazısının atamayı yapacak kamu kurum ve kuruluşuna intikalinden itibaren otuz gün içinde bu kurum ve kuruluş tarafından atama işlemlerinin yapılması zorunludur. Bunlardan unvanları müdür ve daha üst olanlar ile danışma işlevlerine ilişkin kadrolarda çalışanlar Araştırmacı kadrolarına, diğerleri ise durumlarına uygun kadrolara atanırlar.

Memurluktan çekilenlerin yeniden atanmaları:

Madde 92 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/27 md.)

İki defadan fazla olmamak üzere memurluktan kendi istekleriyle çekilenlerden veya bu Kanun hükümlerine göre çekilmiş sayılanlardan tekrar memurluğa dönmek isteyenler, ayrıldıkları sınıfta boş kadro bulunmak ve bu sınıfın niteliklerini taşımak şartıyla ayrıldıkları tarihte almakta oldukları aylık derecesine eşit bir derecenin aynı kademesine veya 71 inci madde hükümlerine uyulmak suretiyle diğer bir sınıfta eşit derecedeki kadrolara atanabilirler.

(Mülga ikinci fıkra: 29/11/1984 – KHK-243/56 md.)

657 sayılı Kanuna tabi olmayan personelden kendi istekleri ile görevinden çekilmiş olanlar, boş kadro bulunmak ve gireceği sınıfın niteliklerini taşımak kaydı ile bu Kanuna tabi kurumlardaki memuriyetlere atanabilirler.

Yasama görevinde veya bakan olarak geçirilen her yıl bir kademe ilerlemesi ve her iki yıl bir derece yükselmesine esas olacak şekilde değerlendirilir.

Emeklilerin yeniden hizmete alınması:

Madde 93 – (Değişik: 30/5/1974 – KHK-12; Değiştirilerek kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre emekli olanlardan (5434 sayılı Kanunun 104 üncü maddesine göre emeklilikle ilgili görevlere yeniden atanamayacaklar hariç) sınıfında yazılı nitelikleri taşımakta bulunanlar kanunun 92 nci maddesi hükümlerine göre kurumlarda boş kadro bulunmak şartıyla yeniden memurluğa alınabilirler.

(Mülga ikinci fıkra: 12/5/1982 - 2670/41 md.)

BÖLÜM: 4

Memurluğun Sona Ermesi

Çekilme:

Madde 94 – Devlet memuru bağlı olduğu kuruma yazılı olarak müracaat etmek suretiyle memurluktan çekilme isteğinde bulunabilir. **(Ek hüküm: 31/7/1970 - 1327/75 md.)** Mezuniyetsiz veya kurumlarınca kabul edilen mazereti olmaksızın görevin terk edilmesi ve bu terkin kesintisiz 10 gün devam etmesi halinde, yazılı müracaat şartı aranmaksızın, çekilme isteğinde bulunulmuş sayılır.

Çekilmek isteyen memur yerine atanan kimsenin gelmesine veya çekilme isteğinin kabulüne kadar görevine devam eder. Yerine atanan kimse bir aya kadar gelmediği veya yerine bir vekil atanmadığı takdirde, üstüne haber vererek görevini bırakabilir.

Olağanüstü mazeretle çekilenler, üstüne haber vermek şartıyla bir ay kaydına tabi değildirler.

Çekilmede devir ve teslim süresi:

Madde 95 – Çekilen Devlet memurlarından devir ve teslim ile yükümlü olanlar, bu işlemlerin sonuna kadar görevlerini bırakamazlar. Hizmet icaplarına göre devir ve teslim işlemleri için gerekli süreler, yönetmelikte belirtilir.

Olağanüstü yönetim hallerinde çekilme usulü:

Madde 96 – (Değişik: 15/8/2017 – KHK-694/27 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/27 md.)

Olağanüstü hal, seferberlik ve savaş hallerinde veya genel hayata müessir afetlere uğrayan yerlerdeki Devlet memurları, çekilme istekleri kabul edilmedikçe veya yerine atanacaklar gelip işe başlamadıkça görevlerini bırakamazlar.

Çekilen ve çekilmiş sayılanların yeniden atanmaları:

Madde 97 – (Değişik: 29/11/1984 – KHK-243/17 md.)

Memurlardan mali ve cezai sorumlulukları saklı kalmak üzere;

A) 94 üncü maddenin 2 nci ve 3 üncü fıkrasına uygun olarak memuriyetten çekilenler altı ay geçmeden,

B) Bu Kanuna göre çekilmiş sayılanlar ile 94 üncü maddenin 2 nci fıkrasına uymadan görevlerinden ayrılanlar bir yıl geçmeden,

C) 95 inci maddede yazılı zorunluluklara uymayanlar 3 yıl geçmeden,

D) 96 ncı maddeye aykırı hareket edenler hiçbir surette,

Devlet memurluğuna alınamazlar.

Memurluğun sona ermesi:

Madde 98 – Devlet memurlarının

a) Bu kanun hükümlerine göre memurluktan çıkarılması;

b) Memurluğa alınma şartlarından her hangi birini taşımadığının sonradan anlaşılması veya memurlukları sırasında bu şartlardan her hangi birini kaybetmesi;

c) Memurluktan çekilmesi;

ç) İstek, yaş haddi, malûllük (...) ⁽¹⁾ sebeplerinden biri ile emekliye ayrılması; ⁽¹⁾

d) Ölümü;

hallerinde memurluğu sona erer.

(1) 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 117 nci maddesiyle bu bentte yer alan “ve sicil” ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

BÖLÜM: 5
Çalışma Saatleri, İzinler

Çalışma saatleri:⁽¹⁾

Madde 99 – (Değişik: 30/5/1974 – KHK-12; Aynen kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Memurların haftalık çalışma süresi genel olarak 40 saattir.

Bu süre Cumartesi ve Pazar günleri tatil olmak üzere düzenlenir.

Ancak bu kanuna, özel kanunlara, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine veya bunlara dayanılarak çıkarılacak yönetmeliklerle, kurumların ve hizmetlerin özellikleri dikkate alınmak suretiyle farklı çalışma süreleri tespit olunabilir.⁽¹⁾

Cumhurbaşkanı, yurt dışı kuruluşlarda hizmetin gerektirdiği hallerde, hafta tatilini Cumartesi ve Pazardan başka günler olarak tespit edebilir.⁽¹⁾

Günlük çalışma saatlerinin tesbiti:⁽²⁾

Madde 100 – Günlük çalışmanın başlama ve bitme saatleri ile öğle dinlenme süresi, bölge ve hizmetin özelliklerine göre merkezde Cumhurbaşkanınca, illerde valiler tarafından tesbit olunur.⁽²⁾

(Ek fıkra: 13/2/2011 - 6111/104 md.) Ancak engelliler için; engel durumu, hizmet gerekleri, iklim ve ulaşım şartları göz önünde bulundurulmak suretiyle günlük çalışmanın başlama ve bitiş saatleri ile öğle dinlenme süreleri merkezde üst yönetici, taşrada mülki amirlerce farklı belirlenebilir.⁽³⁾

(Ek fıkra: 13/2/2011 - 6111/104 md.) Memurların yürüttükleri hizmetin özelliklerine göre, bu madde uyarınca tespit edilen çalışma saat ve süreleri ile görev yerlerine bağlı olmaksızın çalışabilmeleri mümkündür. Bu hususa ilişkin usûl ve esaslar, Cumhurbaşkanınca belirlenir.⁽²⁾

Günün 24 saatinde devamlılık gösteren hizmetlerde çalışma saat ve usulünün tesbiti:

Madde 101 – (Değişik: 13/2/2011 - 6111/105 md.)

Günün yirmidört saatinde devamlılık gösteren hizmetlerde çalışan Devlet memurlarının çalışma saat ve şekilleri kurumlarınca düzenlenir.

Ancak, kadın memurlara; tabip raporunda belirtilmesi hâlinde hamileliğin yirmidördüncü haftasından önce ve her hâlde hamileliğin yirmidördüncü haftasından itibaren ve doğumdan sonraki iki yıl süreyle gece nöbeti ve gece vardiyası görevi verilemez. Engelli memurlara da isteği dışında gece nöbeti ve gece vardiyası görevi verilemez.⁽⁴⁾⁽⁵⁾

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu maddenin üçüncü fıkrasında yer alan “özel kanunlarla yahut bu kanuna veya özel kanunlara dayanılarak çıkarılacak tüzük ve” ibaresi “bu kanuna, özel kanunlara, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine veya bunlara dayanılarak çıkarılacak” şeklinde, dördüncü fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu maddenin birinci fıkrasında yer alan “Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde ve üçüncü fıkrasında yer alan “Devlet Personel Başkanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde değiştirilmiştir.

(3) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan “özürlüler” ve “özür” ibareleri sırasıyla “engelliler” ve “engel” şeklinde değiştirilmiştir.

(4) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan “Özürlü” ibaresi “Engelli” şeklinde değiştirilmiştir.

(5) 12/7/2013 tarihli ve 6495 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan “doğumdan sonraki bir yıl süreyle” ibaresi “doğumdan sonraki iki yıl süreyle” şeklinde değiştirilmiştir.

Yıllık izin:

Madde 102 – (Değişik: 31/7/1970 - 1327/46 md.)

Devlet memurlarının yıllık izin süresi, hizmeti 1 yıldan on yıla kadar (On yıl dahil) olanlar için yirmi gün, hizmeti on yıldan fazla olanlar için 30 gündür. Zorunlu hallerde bu süreler gidiş ve dönüş için en çok ikişer gün eklenebilir.

Yıllık izinlerin kullanılışı:

Madde 103 – Yıllık izinler, amirin uygun bulacağı zamanlarda, toptan veya ihtiyaca göre kısım kısım kullanılabilir. Birbirini izliyen iki yılın izni bir arada verilebilir. **(Değişik cümle: 6/7/1995 – KHK-562/2 md.)** Cari yıl ile bir önceki yıl hariç, önceki yıllara ait kullanılmayan izin hakları düşer.

Öğretmenler yaz tatili ile dinlenme tatillerinde izinli sayılırlar. Bunlara, hastalık ve diğer mazeret izinleri dışında, ayrıca yıllık izin verilmez.

Hizmetleri sırasında radyoaktif ışınlarla çalışan personele, her yıl yıllık izinlerine ilaveten bir aylık sağlık izni verilir.

Mazeret izni: ⁽¹⁾⁽²⁾⁽³⁾

Madde 104 – (Değişik: 13/2/2011 - 6111/106 md.)

A) Kadın memura; doğumdan önce sekiz, doğumdan sonra sekiz hafta olmak üzere toplam onaltı hafta süreyle analık izni verilir. Çoğul gebelik durumunda, doğum öncesi sekiz haftalık analık izni süresine iki hafta eklenir. Ancak beklenen doğum tarihinden sekiz hafta öncesine kadar sağlık durumunun çalışmaya uygun olduğunu tabip raporuyla belgeleyen kadın memur, isteği hâlinde doğumdan önceki üç haftaya kadar kurumunda çalışabilir. Bu durumda, doğum öncesinde bu rapora dayanarak fiilen çalıştığı süreler doğum sonrası analık izni süresine eklenir. Doğumun erken gerçekleşmesi sebebiyle, doğum öncesi analık izninin kullanılamayan bölümü de doğum sonrası analık izni süresine ilave edilir. **(Ek cümle: 29/1/2016 - 6663/6 md.)** Doğum öncesi analık izninin başlaması gereken tarihten önce gerçekleşen doğumlarda ise doğum tarihi ile analık izninin başlaması gereken tarih arasındaki süre doğum sonrası analık iznine ilave edilir. Doğumda veya doğum sonrasında analık izni kullanılırken annenin ölümü hâlinde, isteği üzerine memur olan babaya anne için öngörülen süre kadar izin verilir. **(Ek cümleler: 29/1/2016 - 6663/6 md.)** Üç yaşını doldurmamış bir çocuğu eşiyile birlikte veya münferit olarak evlat edinen memurlar ile memur olmayan eşin münferit olarak evlat edinmesi hâlinde memur olan eşlerine, çocuğun teslim edildiği tarihten itibaren sekiz hafta süre ile izin verilir. Bu izin evlatlık kararı verilmeden önce çocuğun fiilen teslim edildiği durumlarda da uygulanır.

B) Memura, eşinin doğum yapması hâlinde, isteği üzerine on gün babalık izni; kendisinin veya çocuğunun evlenmesi ya da eşinin, çocuğunun, kendisinin veya eşinin ana, baba ve kardeşinin ölümü hâllerinde isteği üzerine yedi gün izin verilir.

(1) 20/2/2014 tarihli ve 6525 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle, bu maddeye (E) fıkrası eklenmiş, mevcut (E) fıkrası (F) olarak teselsül ettirilmiştir.

(2) 29/1/2016 tarihli ve 6663 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle, bu maddeye (E) fıkrasından sonra gelmek üzere (F) fıkrası eklenmiş, mevcut (F) fıkrası (G) fıkrası olarak teselsül ettirilmiştir.

(3) Bu maddenin uygulanması ile ilgili olarak 13/4/2016 tarihli ve 29683 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Kamu Personeli Genel Tebliği'ne (Seri No: 6) bakınız.

C) (A) ve (B) fıkralarında belirtilen hâller dışında, merkezde atamaya yetkili amir, ilde vali, ilçede kaymakam ve yurt dışında diplomatik misyon şefi tarafından, birim amirinin muvafakatı ile bir yıl içinde toptan veya bölümler hâlinde, mazeretleri sebebiyle memurlara on gün izin verilebilir. Zaruret hâlinde öğretmenler hariç olmak üzere, aynı usûlle on gün daha mazeret izni verilebilir. Bu takdirde, ikinci kez verilen bu izin, yıllık izinden düşülür.

D) Kadın memura, çocuğunu emzirmesi için doğum sonrası analık izni süresinin bitim tarihinden itibaren ilk altı ayda günde üç saat, ikinci altı ayda günde birbuçuk saat süt izni verilir. Süt izninin hangi saatler arasında ve günde kaç kez kullanılacağı hususunda, kadın memurun tercihi esastır.

E) (Ek: 20/2/2014 - 6525/7 md.) Memurlara; en az yüzde 70 oranında engelli ya da süregelen hastalığı olan çocuğunun (çocuğun evli olması durumunda eşinin de en az yüzde 70 oranında engelli olması kaydıyla) hastalanması hâlinde hastalık raporuna dayalı olarak ana veya babadan sadece biri tarafından kullanılması kaydıyla bir yıl içinde toptan veya bölümler hâlinde on güne kadar mazeret izni verilir.⁽¹⁾

F) (Ek: 29/1/2016 - 6663/6 md.) Doğum sonrası analık izni süresi sonunda kadın memur, isteği hâlinde çocuğun hayatta olması kaydıyla analık izni bitiminde başlamak üzere ayrıca süt izni verilmeksizin birinci doğumda iki ay, ikinci doğumda dört ay, sonraki doğumlarda ise altı ay süreyle günlük çalışma süresinin yarısı kadar çalışabilir. Çoğul doğumlarda bu süreler birer ay ilave edilir. Çocuğun engelli doğması veya doğumdan sonraki on iki ay içinde çocuğun engellilik durumunun tespiti hâllerinde bu süreler on iki ay olarak uygulanır. Üç yaşını doldurmamış bir çocuğu eşile birlikte veya münferit olarak evlat edinen memurlar ile memur olmayan eşin münferit olarak evlat edinmesi hâlinde memur olan eşleri de, istekleri üzerine (A) fıkrası uyarınca verilen sekiz haftalık iznin bitiminden itibaren bu haktan aynı esaslar çerçevesinde yararlanırlar. Memurun çalışacağı süreler ilgili kurum tarafından belirlenir.⁽³⁾⁽⁴⁾

G) Yıllık izin ve mazeret izinleri sırasında fiili çalışmaya bağlı her türlü ödemeler hariç malî haklar ile sosyal yardımlara dokunulmaz.⁽¹⁾⁽²⁾⁽³⁾

(1) 20/2/2014 tarihli ve 6525 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle, bu maddeye (E) fıkrası eklenmiş, mevcut (E) fıkrası (F) olarak teselsül ettirilmiştir.

(2) 11/10/2011 tarihli ve 666 sayılı KHK'nın 5 inci maddesiyle bu fıkra da yer alan "sırasında" ibaresinden sonra gelmek üzere "fiili çalışmaya bağlı her türlü ödemeler hariç" ibaresi eklenmiştir.

(3) 29/1/2016 tarihli ve 6663 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle, bu maddeye (E) fıkrasından sonra gelmek üzere (F) fıkrası eklenmiş, mevcut (F) fıkrası (G) fıkrası olarak teselsül ettirilmiştir.

(4) 10/02/2016 tarihli ve 29620 sayılı Resmî Gazete'de aslına uygun olarak yayımlanan 6663 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 6 ncı maddesi ile 657 sayılı Kanunun 104 üncü maddesine eklenen (F) fıkrası, 16/2/2016 tarihli ve 29626 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanlığının 15/02/2016 tarihli ve 68244839-160.04-1-108 sayılı yazısına istinaden söz konusu fıkranın sonuna "Memurun çalışacağı süreler ilgili kurum tarafından belirlenir." cümlesi eklenerek düzeltilmiştir.

Hastalık ve refakat izni:⁽¹⁾

Madde 105 – (Değişik: 13/2/2011-6111/107 md.)

Memura, aylık ve özlük hakları korunarak, verilecek raporda gösterilecek lüzum üzerine, kanser, verem ve akıl hastalığı gibi uzun süreli bir tedaviye ihtiyaç gösteren hastalığı hâlinde onsekiz aya kadar, diğer hastalık hâllerinde ise oniki aya kadar izin verilir.

Memurun, hastalığı sebebiyle yataklı tedavi kurumunda yatarak gördüğü tedavi süreleri, hastalık iznine ait sürenin hesabında dikkate alınır.

Bu maddede yazılı azamî süreler kadar izin verilen memurun, bu iznin sonunda işe başlayabilmesi için, iyileştiğine dair raporu (yurt dışındaki memurlar için mahallî usûle göre verilecek raporu) ibraz etmesi zorunludur. İzin süresinin sonunda, hastalığının devam ettiği resmî sağlık kurulu raporu ile tespit edilen memurun izni, birinci fıkrada belirtilen süreler kadar uzatılır, bu sürenin sonunda da iyileşemeyen memur hakkında emeklilik hükümleri uygulanır.

Bunlardan gerekli sağlık şartlarını yeniden kazandıkları resmî sağlık kurullarınca tespit edilen ve emeklilik hakkını elde etmemiş olanlar, yeniden memuriyete dönmek istemeleri hâlinde, niteliklerine uygun kadrolara öncelikle atanırlar.

Görevi sırasında veya görevinden dolayı bir kazaya veya saldırıya uğrayan veya bir meslek hastalığına tutulan memur, iyileşinceye kadar izinli sayılır.

Hastalık raporlarının hangi hallerde, hangi hekimler veya sağlık kurulları tarafından verileceği ve süreleri ile bu konuya ilişkin diğer hususlar, Sağlık, Maliye ve Dışişleri Bakanlıkları ile Sosyal Güvenlik Kurumunun görüşleri alınarak Devlet Personel Başkanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenir.

Ayrıca, memurun bakmakla yükümlü olduğu veya memur refakat etmediği takdirde hayatı tehlikeye girecek ana, baba, eş ve çocukları ile kardeşlerinden birinin ağır bir kaza geçirmesi veya tedavisi uzun süren bir hastalığının bulunması hâllerinde, bu hâllerin sağlık kurulu raporuyla belgelendirilmesi şartıyla, aylık ve özlük hakları korunarak, üç aya kadar izin verilir. Gerektiğinde bu süre bir katına kadar uzatılır.

İyileşme halinde göreve dönüş:

Madde 106 – (Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Raporları verecek hekim ve sağlık kurulları hakkında Yönetmelik:

Madde 107 – (Mülga: 31/5/2006 - 5510/106 md.)

Aylıksız izin:⁽³⁾

Madde 108 – (Değişik: 13/2/2011 - 6111/108 md.)

A) Memura, 105 inci maddenin son fıkrası uyarınca verilen iznin bitiminden itibaren, sağlık kurulu raporuyla belgelendirilmesi şartıyla, istekleri üzerine onsekiz aya kadar aylıksız izin verilebilir.

B) Doğum yapan memura, 104 üncü madde uyarınca verilen doğum sonrası analık izni süresinin veya aynı maddenin (F) fıkrası uyarınca verilen izin süresinin bitiminden; eşi doğum yapan memura ise, doğum tarihinden itibaren istekleri üzerine yirmidört aya kadar aylıksız izin verilir.⁽²⁾

(1) Bu madde başlığı “Hastalık izni:” iken, 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 107 nci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) 29/1/2016 tarihli ve 6663 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle, bu fıkra “analık izni süresinin” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya aynı maddenin (F) fıkrası uyarınca verilen izin süresinin” ibaresi eklenmiştir.

(3) Bu maddenin uygulanması ile ilgili olarak 13/4/2016 tarihli ve 29683 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Personeli Genel Tebliği’ne (Seri No: 6) bakınız.

C) (Değişik birinci cümle: 29/1/2016 - 6663/7 md.) Üç yaşını doldurmamış bir çocuğu eşyle birlikte veya münferit olarak evlat edinen memurlar ile memur olmayan eşin münferit olarak evlat edinmesi hâlinde memur olan eşlerine, 104 üncü maddenin (A) fıkrası uyarınca verilen sekiz haftalık iznin veya aynı maddenin (F) fıkrası uyarınca izin kullanılması hâlinde bu iznin bitiminden itibaren, istekleri üzerine yirmi dört aya kadar aylıksız izin verilir. Evlat edinen her iki eşin memur olması durumunda bu süre, eşlerin talebi üzerine yirmidört aylık süreyi geçmeyecek şekilde, birbirini izleyen iki bölüm hâlinde eşlere kullanılabilir.

D) Özel burs sağlayan ve bu burstan istifade etmesi için kendilerine aylıksız izin verilenler de dâhil olmak üzere burslu olarak ya da bütçe imkânlarıyla yetiştirilmek üzere yurtdışına gönderilen veya sürekli görevle yurtiçine ya da yurtdışına atanan veya en az altı ay süreyle yurtdışında geçici olarak görevlendirilen memurlar veya diğer personel kanunlarına tâbi olanlar ile yurtdışına kamu kurumlarının gönderilmiş olan öğrencilerin memur olan eşleri ile 77 nci maddeye göre izin verilenlerin memur olan eşlerine görev veya öğrenim süresi içinde aylıksız izin verilebilir.

E) Memura, yıllık izinde esas alınan süreler itibarıyla beş hizmet yılını tamamlamış olması ve isteği hâlinde memuriyeti boyunca ve en fazla iki defada kullanılmak üzere, toplam bir yıla kadar aylıksız izin verilebilir. Ancak, (...) ⁽¹⁾ olağanüstü hâl veya genel hayata müessir afet hâli ilan edilen bölgelere 72 nci madde gereğince belli bir süre görev yapmak üzere zorunlu olarak sürekli görevle atananlar hakkında bu bölgelerdeki görev süreleri içinde bu fıkra hükmü uygulanmaz. ⁽¹⁾

F) Aylıksız izin süresinin bitiminden önce mazereti gerektiren sebebin ortadan kalkması hâlinde, on gün içinde göreve dönülmesi zorunludur. Aylıksız izin süresinin bitiminde veya mazeret sebebinin kalkmasını izleyen on gün içinde görevine dönmeyenler, memuriyetten çekilmiş sayılır.

G) Muvazzaf askerliğe ayrılan memurlar askerlik süresince görev yeri saklı kalarak aylıksız izinli sayılır.

BÖLÜM: 6 ⁽²⁾

Özlük Dosyası

Memur bilgi sistemi, özlük dosyası: ⁽³⁾

Madde 109 – (Değişik: 13/2/2011 - 6111/109 md.)

Memurlar, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası esas alınarak kurumlarınca tutulacak personel bilgi sistemine kaydolunurlar. Her memur için bir özlük dosyası tutulur.

Özlük dosyasına, memurun mesleki bilgileri, mal bildirimleri; varsa inceleme, soruşturma, denetim raporları, disiplin cezaları ile ödül ve başarı belgesi verilmesine ilişkin bilgi ve belgeler konulur.

Memurların başarı, yeterlik ve ehliyetlerinin tespitinde, kademe ilerlemelerinde, derece yükselmelerinde, emekliye ayrılma ve hizmetle ilişkilerinin kesilmesinde, hizmet gerekleri yanında özlük dosyaları göz önünde bulundurulur.

Özlük dosyalarının tutulma esasları ile özlük dosyalarında yer alacak belgelere ilişkin usûl ve esaslar Devlet Personel Başkanlığınca belirlenir.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkra da yer alan "sıkıyönetim," ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(2) Bu bölüm başlığı "Siciller" iken, 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 117 nci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(3) Bu madde başlığı "Memur kütüğü, numarası, cüzdanı, özlük dosyası:" iken, 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 109 uncu maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Sicil dosyası:

Madde 110 – (Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Özlük ve sicil dosyasının önemi:

Madde 111 – (Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Sicil amirleri:

Madde 112 – (Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Sicil raporlarında belirtilecek hususlar:

Madde 113 – (Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Madde 114 – (Mülga: 12/5/1989 – KHK-368/2 md.)

Sicil raporlarının doldurulması:

Madde 115 – (Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Değerlendirme kurulları:

Madde 116 – (Mülga: 29/11/1984 – KHK-243/56 md.)

Memurların uyarılmaları:

Madde 117 – (Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

İtiraz hakkı:

Madde 118 – (Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Olumlu ve olumsuz sicil:

Madde 119 – (Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Olumsuz sicil:

Madde 120 – (Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Sicil yönetmeliği:

Madde 121 – (Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Başarı, üstün başarı değerlendirilmesi ve ödül:⁽¹⁾

Madde 122 – (Değişik: 13/2/2011 - 6111/110 md.)

Görevli oldukları kurumlarda olağanüstü gayret ve çalışmaları ile emsallerine göre başarılı görev yapmak suretiyle; kamu kaynağında önemli ölçüde tasarruf sağlanmasında, kamu zararının oluşmasının önlenmesinde ve önlenemez kamu zararlarının önemli ölçüde azaltılmasında, kamusal fayda ve gelirlerin beklenenin üzerinde artırılmasında veya sunulan hizmetlerin etkinlik ve kalitesinin yükseltilmesinde somut olaylara ve verilere dayalı olarak katkı sağladıkları tespit edilen memurlara, merkezde bağlı veya ilgili bakan, illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar tarafından başarı belgesi verilebilir. **(Ek cümle: 22/5/2012 - 6318/44 md.)** Türk Silahlı Kuvvetlerinde (...) ⁽²⁾ görevli Devlet memurları için Millî Savunma Bakanı bu yetkisini devredebilir. Üç defa başarı belgesi alanlara üstün başarı belgesi verilir.⁽²⁾

Üstün başarı belgesi verilenlere, merkezde bağlı veya ilgili bakan ve illerde valiler tarafından uygun görülmesi hâlinde en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dâhil) % 200'üne kadar ödül verilebilir.

Bu maddeye göre bir mali yıl içinde ödüllendirileceklerin sayısı, kurumun yılbaşındaki dolu kadro mevcudunun binde onundan, Gümrük Müsteşarlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü ile Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı kadroları için binde yirmisinden fazla olamaz. Yıl içinde ödüllendirilen personel sayısı kurumlarınca izleyen yılın Ocak ayı sonuna kadar Devlet Personel Başkanlığına bildirilir.⁽³⁾

(1) Bu madde başlığı "Takdirname:" iken, 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 110 uncu maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) 2/1/2017 tarihli ve 680 sayılı KHK'nin 36 ncı maddesiyle, bu fıkrafta yer alan "(Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı hariç)" ibaresi yürürlükten kaldırılmış, daha sonra bu hüküm 1/2/2018 tarihli ve 7072 sayılı Kanunun 35 inci maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

(3) 2/1/2017 tarihli ve 682 sayılı KHK'nin 36 ncı maddesiyle, bu fıkrafta yer alan "Emniyet Genel Müdürlüğü" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı" ibaresi eklenmiş, daha sonra bu hüküm 31/1/2018 tarihli ve 7068 sayılı Kanunun 36 ncı maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

Kamu kurum ve kuruluşları yürütmekte oldukları hizmetlerin özelliklerini göz önünde bulundurarak memurlarının başarı, verimlilik ve gayretlerini ölçmek üzere, Devlet Personel Başkanlığının uygun görüşü alınmak kaydıyla, değerlendirme ölçütleri belirleyebilir.

Ödül:

Madde 123 – (Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

BÖLÜM: 7

Disiplin

Disiplin amiri ve disiplin cezaları:

Madde 124 – (Değişik birinci fıkra: 29/11/1984 – KHK-243/25 md.) Disiplin amirleri; kurumların kuruluş ve görev özellikleri dikkate alınarak Devlet Personel Başkanlığı'nın görüşüne dayanarak özel yönetmeliklerinde tayin ve tesbit edilecek amirlerdir.

(Değişik: 12/5/1982 - 2670/30 md.) Kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacı ile kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve yönetmeliklerin Devlet memuru olarak emrettiği ödevleri yurt içinde veya dışında yerine getirmeyenlere, uyulmasını zorunlu kıldığı hususları yapmayanlara, yasakladığı işleri yapanlara durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre 125 inci maddede sıralanan disiplin cezalarından birisi verilir.⁽¹⁾

Disiplin cezalarının çeşitleri ile ceza uygulanacak fiil ve haller:

Madde 125 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/31 md.)

Devlet memurlarına verilecek disiplin cezaları ile her bir disiplin cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

A - Uyarma : Memura, görevinde ve davranışlarında daha dikkatli olması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir.

Uyarma cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

a) Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak,

b) Özürsüz veya izinsiz olarak göreve geç gelmek, erken ayrılmak, görev mahallini terketmek,

c) Kurumca belirlenen tasarruf tedbirlerine riayet etmemek,

d) Usulsüz müracaat veya şikayette bulunmak,

e) Devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunmak,

f) Görevine veya iş sahiplerine karşı kayıtsızlık göstermek veya ilgisiz kalmak,

g) Belirlenen kılık ve kıyafet hükümlerine aykırı davranmak,

h) Görevin işbirliği içinde yapılması ilkesine aykırı davranışlarda bulunmak.

B - Kınama : Memura, görevinde ve davranışlarında kusurlu olduğunun yazı ile bildirilmesidir.

Kınama cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

a) Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kusurlu davranmak,

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkarda yer alan "tüzüklerin" ibaresi "Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin" şeklinde değiştirilmiştir.

b) Eşlerinin, reşit olmayan veya mahcur olan çocuklarının kazanç getiren sürekli faaliyetlerini belirlenen sürede kurumuna bildirmemek,

c) Görev sırasında amire hal ve hareketi ile saygısız davranmak,

d) Hizmet dışında Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak,

e) Devlete ait resmi araç,gereç ve benzeri eşyayı özel işlerinde kullanmak,

f) Devlete ait resmi belge, araç, gereç ve benzeri eşyayı kaybetmek,

g) İş arkadaşlarına, maiyetindeki personele ve iş sahiplerine kötü muamelede bulunmak,

h) İş arkadaşlarına ve iş sahiplerine söz veya hareketle sataşmak,

ı) Görev mahallinde genel ahlak ve edep dışı davranışlarda bulunmak ve bu tür yazı yazmak, işaret, resim ve benzeri şekiller çizmek ve yapmak,

j) Verilen emirlere itiraz etmek,

k) Borçlarını kasten ödemeyerek hakkında yasal yollara başvurulmasına neden olmak,

l) Kurumların huzur, sükün ve çalışma düzenini bozmak.

m) **(Ek:17/9/2004 - 5234/1 md.)**Yetkili olmadığı halde basına, haber ajanslarına veya radyo ve televizyon kurumlarına bilgi veya demeç vermek.

C - Aylıktan kesme : Memurun, brüt aylığından 1/30 - 1/8 arasında kesinti yapılmasıdır.

Aylıktan kesme cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

a) Kasıtlı olarak; verilen emir ve görevleri tam ve zamanında yapmamak, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasları yerine getirmemek, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçleri korumamak, bakımını yapmamak, hor kullanmak,

b) Özürsüz olarak bir veya iki gün göreve gelmemek,

c) Devlete ait resmi belge, araç, gereç ve benzerlerini özel menfaat sağlamak için kullanmak,

d) Görevle ilgili konularda yükümlü olduğu kişilere yalan ve yanlış beyanda bulunmak,

e) Görev sırasında amirine sözle saygısızlık etmek,

f) Görev yeri sınırları içerisinde her hangi bir yerin toplantı, tören ve benzeri amaçlarla izinsiz olarak kullanılmasına yardımcı olmak,

g) **(Mülga: 13/2/2011 - 6111/111 md.)**

h) **(Mülga: 13/2/2011 - 6111/111 md.)**

ı) Hizmet içinde Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak,

j) **(Mülga: 13/2/2011 - 6111/111 md.)**

D - Kademe ilerlemesinin durdurulması : Fiilin ağırlık derecesine göre memurun, bulunduğu kademedeki ilerlemesinin 1 - 3 yıl durdurulmasıdır.

Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

a) Göreve sarhoş gelmek, görev yerinde alkollü içki içmek,

b) Özürsüz ve kesintisiz 3 - 9 gün göreve gelmemek,

c) Görevi ile ilgili olarak her ne şekilde olursa olsun çıkar sağlamak,

d) Amirine veya maiyetindekilere karşı küçük düşürücü veya aşağılayıcı fiil ve hareketler yapmak,

e) Görev yeri sınırları içinde herhangi bir yeri toplantı, tören ve benzeri amaçlarla izinsiz kullanmak veya kullandırmak,

f) Gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenlemek,

g) **(Mülga:17/9/2004 - 5234/33 md.)**

h) Ticaret yapmak veya Devlet memurlarına yasaklanan diğer kazanç getirici faaliyetlerde bulunmak,

ı) Görevin yerine getirilmesinde dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı yapmak, kişilerin yarar veya zararını hedef tutan davranışlarda bulunmak,

j) Belirlenen durum ve sürelerde mal bildiriminde bulunmamak,

k) Açıklanması yasaklanan bilgileri açıklamak,

l) Amirine, maiyetindekilere, iş arkadaşları veya iş sahiplerine hakarete bulunmak veya bunları tehdit etmek,

m) Diplomatik statüsünden yararlanmak suretiyle yurt dışında, haklı bir sebep göstermeksizin ödeme kabiliyetinin üstünde borçlanmak ve borçlarını ödemedeki tutum ve davranışlarıyla Devlet itibarını zedelemek veya zorunlu bir sebebe dayanmaksızın borcunu ödemediği yerde dönmek,

n) Verilen görev ve emirleri kasten yapmamak,

o) Herhangi bir siyasi parti yararına veya zararına fiilen faaliyette bulunmak.

E - Devlet memurluğundan çıkarma : Bir daha Devlet memurluğuna atanmamak üzere memurluktan çıkarmaktır.

Devlet memurluğundan çıkarma cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

a) İdeolojik veya siyasi amaçlarla kurumların huzur, sükun ve çalışma düzenini bozmak, boykot, işgal, kamu hizmetlerinin yürütülmesini engelleme, işi yavaşlatma ve grev gibi eylemlere katılmak veya bu amaçlarla toplu olarak göreve gelmemek, bunları tahrik ve teşvik etmek veya yardımında bulunmak,⁽¹⁾

b) Yasaklanmış her türlü yayını veya siyasi veya ideolojik amaçlı bildiri, afiş, pankart, bant ve benzerlerini basmak, çoğaltmak, dağıtmak veya bunları kurumların herhangi bir yerine asmak veya teşhir etmek,

c) Siyasi partiye girmek,

d) Özürsüz olarak (...) ⁽²⁾ bir yılda toplam 20 gün göreve gelmemek,

e) Savaş, olağanüstü hal veya genel afetlere ilişkin konularda amirlerin verdiği görev veya emirleri yapmamak,

f) **(Değişik: 13/2/2011 - 6111/111 md.)** Amirlerine, maiyetindekilere ve iş sahiplerine fiili tecavüzde bulunmak,

g) Memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak,

h) Yetki almadan gizli bilgileri açıklamak,

(1) 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 111 inci maddesiyle, bu maddenin (E) bendinin (a) alt bendinde yer alan "engelleme" ibaresi "kamu hizmetlerinin yürütülmesini engelleme" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) Bu aradaki "kesintisiz 10 gün veya" ibaresi 29/11/1984 tarih ve K.H.K.-243/26. Md. ile metinden çıkarılmıştır.

ı) Siyasi ve ideolojik eylemlerden arananları görev mahallinde gizlemek,
j) Yurt dışında Devletin itibarını düşürecek veya görev haysiyetini zedeleyecek tutum ve davranışlarda bulunmak,

k) 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkındaki Kanuna aykırı fiilleri işlemek.

l) (Ek: 3/10/2016 – KHK-676/75 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7070/61 md.) Terör örgütleriyle eylem birliği içerisinde olmak, bu örgütlere yardım etmek, kamu imkân ve kaynaklarını bu örgütleri desteklemeye yönelik kullanmak ya da kullandırmak, bu örgütlerin propagandasını yapmak.

Disiplin cezası verilmesine sebep olmuş bir fiil veya halin cezaların özlük dosyasından silinmesine ilişkin süre içinde tekrerründe bir derece ağır ceza uygulanır. Aynı derecede cezayı gerektiren fakat ayrı fiil veya haller nedeniyle verilen disiplin cezalarının üçüncü uygulamasında bir derece ağır ceza verilir.⁽¹⁾

Geçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmaları olumlu olan ve ödül veya başarı belgesi alan memurlar için verilecek cezalarda bir derece hafif olanı uygulanabilir.⁽¹⁾

Yukarıda sayılan ve disiplin cezası verilmesini gerektiren fiil ve hallere nitelik ve ağırlıkları itibarıyla benzer eylemlerde bulunanlara da aynı neviden disiplin cezaları verilir.

Öğrenim durumları nedeniyle yükselebilecekleri kadroların son kademelerinde bulunan Devlet memurlarının, kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının verilmesini gerektiren hallerde, brüt aylıklarının ¼'ü – ½'si kesilir ve tekrerründe görevlerine son verilir.

Özel kanunların disiplin suçları ve cezalarına ilişkin hükümleri saklıdır.

Yukarıda yazılı disiplin kovuşturmasının yapılmış olması, fiilin genel hükümler kapsamına girmesi halinde, sanık hakkında ayrıca ceza kovuşturması açılmasına engel teşkil etmez.

Disiplin cezası vermeye yetkili amir ve kurullar:

Madde 126 – (Değişik birinci fıkra: 29/11/1984 – KHK-243/27 md.) Uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezaları disiplin amirleri tarafından; kademe ilerlemesinin durdurulması cezası, memurun bağlı olduğu kurumdaki disiplin kurulunun kararı alındıktan sonra, atamaya yetkili amirler il disiplin kurullarının kararlarına dayanan hallerde Valiler tarafından verilir.

(Değişik fıkralar: 12/5/1982 - 2670/32 md):

Devlet memurluğundan çıkarma cezası amirlerin bu yoldaki isteği üzerine, memurun bağlı bulunduğu kurumun yüksek disiplin kurulu kararı ile verilir.

Disiplin kurulu ve yüksek disiplin kurulunun ayrı bir ceza tayinine yetkisi yoktur, cezayı kabul veya reddeder. Ret halinde atamaya yetkili amirler 15 gün içinde başka bir disiplin cezası vermekte serbesttirler.

Özel kanunların disiplin cezası vermeye yetkili amir ve kurullarla ilgili hükümleri saklıdır.

(1) 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 111 inci maddesiyle, bu maddenin ikinci fıkrasında yer alan "sicilden" ibaresi "özlük dosyasından" ve üçüncü fıkrasında yer alan "iyi veya çok iyi derecede sicil alan" ibaresi "ödül veya başarı belgesi alan" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

Zamanaşımı:

Madde 127 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/33 md.)

Bu Kanunun 125 inci maddesinde sayılan fiil ve halleri işleyenler hakkında, bu fiil ve hallerin işlendiğinin öğrenildiği tarihten itibaren;

a) Uyarma, kınama, aylıktan kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezalarında bir ay içinde disiplin soruşturmasına,

b) Memurluktan çıkarma cezasında altı ay içinde disiplin kovuşturmasına, Başlanmadığı takdirde disiplin cezası verme yetkisi zamanaşımına uğrar.

Disiplin cezasını gerektiren fiil ve hallerin işlendiği tarihten itibaren nihayet iki yıl içinde disiplin cezası verilmediği takdirde ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar.

Karar süresi:

Madde 128 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/34 md.)

Disiplin amirleri uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezalarını soruşturmanın tamamlan-
dığı günden itibaren 15 gün içinde vermek zorundadırlar.

Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren hallerde soruşturma dosyası, kararını bildirmek üzere yetkili disiplin kuruluna 15 gün içinde tevdi edilir. Disiplin kurulu, dosyayı aldığı tarihten itibaren 30 gün içinde soruşturma evrakına göre kararını bildirir.

Memurluktan çıkarma cezası için disiplin amirleri tarafından yaptırılan soruşturmaya ait dosya, memurun bağlı bulunduğu kurumun yüksek disiplin kuruluna tevdiinden itibaren azami altı ay içinde bu kurulca, karara bağlanır.

Yüksek disiplin kurullarının karar usulü, memurun hakkı:⁽¹⁾

Madde 129 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/35 md.)

Yüksek disiplin kurulları kendilerine intikal eden dosyaların incelenmesinde, gerekli gör-
dükleri takdirde, ilgilinin özlük dosyasını ve her nevi evrakı incelemeye, ilgili kurumlardan bilgi
almaya, yeminli tanık ve bilirkişi dinlemeye veya niyabeten dinletmeye, mahallen keşif yapmaya
veya yaptırmaya yetkilidirler.

Hakkında memurluktan çıkarma cezası istenen memur, (...) ⁽²⁾ soruşturma evrakını ince-
lemeye, tanık dinletmeye, disiplin kurulunda sözlü veya yazılı olarak kendisi veya vekili vasıta-
sıyla savunma yapma hakkına sahiptir. ⁽²⁾

Savunma hakkı:

Madde 130 – Devlet memuru hakkında savunması alınmadan disiplin cezası verilemez.

Soruşturmaya yapanın veya yetkili disiplin kurulunun 7 günden az olmamak üzere verdiği
süre içinde veya belirtilen bir tarihte savunmasını yapmıyan memur, savunma hakkından vazgeç-
miş sayılır.

(1) 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 117 nci maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan
“sicil dosyasını” ibaresi “özlük dosyasını” olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 117 nci maddesiyle, bu fıkrafta yer alan “sicil dosyası hariç,”
ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

Cezai kovuşturma ile disiplin kovuşturmasının bir arada yürütülmesi:

Madde 131 – Aynı olaydan dolayı memur hakkında ceza mahkemesinde kovuşturmaya başlanmış olması, disiplin kovuşturmasını geciktiremez.

Memurun ceza kanununa göre mahkûm olması veya olmaması halleri, ayrıca disiplin cezasının uygulanmasına engel olamaz.

(Ek: 6/10/1983 - 2910/1 md.) 160 sayılı Devlet Personel Dairesi Kurulması Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinde sayılan kuruluşlarda çalışan personel hakkında; görevden doğan veya görevi sırasında işledikleri suçlarla kişisel suçları sebebiyle Cumhuriyet savcıları veya (...) ⁽²⁾ sorgu hakimlikleri veya Memurun Muhakematı hakkında Kanun uyarınca yetkili kurullarca yapılan soruşturma sonunda düzenlenen takipsizlik, meni muhakeme, iddianame, talepname veya lüzumu muhakeme karar suretleri ile ilgili mahkemelerce verilen kesinleşmiş karar suretleri bu personelin bağlı olduğu bakanlık veya kurum veya kuruluşa gönderilir. ⁽¹⁾⁽²⁾

Uygulama:

Madde 132 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/36 md.)

Disiplin cezaları verildiği tarihten itibaren hüküm ifade eder ve derhal uygulanır.

Aylıktan kesme cezası, cezanın veriliş tarihini takip eden aybaşında uygulanır.

Verilen disiplin cezaları üst disiplin amirine, Devlet memurluğundan çıkarma cezası ayrıca Devlet Personel Başkanlığına bildirilir. ⁽³⁾

(Değişik dördüncü fıkra: 13/2/2011 - 6111/112 md.) Aylıktan kesme cezası ile tecziye edilenler 5 yıl, kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile tecziye edilenler 10 yıl boyunca daire başkanı kadrolarına, daire başkanı kadrosunun dengi ve daha üstü kadrolara, bölge ve il teşkilatlarının en üst yönetici kadrolarına, düzenleyici ve denetleyici kurumların başkanlık ve üyeliklerine, vali ve büyükelçi kadrolarına atanamazlar.

(Mülga beşinci fıkra: 13/2/2011 - 6111/112 md.)

(1) 29/11/1984 tarihli ve 243 sayılı K.H.K.'nin 55 nci maddesi uyarınca 13/12/1960 tarihli ve 160 sayılı kanunun 4 üncü maddesine yapılan atıflar, 8/6/1984 gün ve 217 sayılı K.H.K.'nin ilgili maddesine yapılmış sayılmaktadır. Bu bakımdan bu maddede zikredilen 4 üncü madde, 217 sayılı K.H.K.'nin 2 nci maddesi olarak dikkate alınmalıdır.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkra da yer alan “askeri savcılar veya” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(3) 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 112 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan “sıralı sicil amirine” ibaresi “üst disiplin amirine” olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

Disiplin cezalarının bir süre sonra özlük dosyasından silinmesi:⁽¹⁾

Madde 133 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/37 md.)

Disiplin cezaları memurun özlük dosyasına işlenir. Devlet memurluğundan çıkarma cezasından başka bir disiplin cezasına çarptırılmış olan memur uyarma ve kınama cezalarının uygulanmasından 5 sene, diğer cezaların uygulanmasından 10 sene sonra atamaya yetkili amire başvuru olarak, verilmiş olan cezalarının özlük dosyasından silinmesini isteyebilir.

Memurun, yukarıda yazılan süreler içerisindeki davranışları, bu isteğini haklı kılacak nitelikle görülürse, isteğinin yerine getirilmesine karar verilerek bu karar özlük dosyasına işlenir.

Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının özlük dosyasından çıkarılmasında disiplin kurulunun mütalaası alındıktan sonra yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

Disiplin kurulları ve disiplin amirleri:

Madde 134 – (Değişik: 2/2/1981 - 2381/2 md.)

Disiplin ve soruşturma işlerinde kanunlarla verilen görevleri yapmak üzere Kurum merkezinde bir Yüksek Disiplin Kurulu ile her ilde, bölge esasına göre çalışan kuruluşlarda bölge merkezinde ve kurum merkezinde ayrıca Milli Eğitim müdürlüklerinde birer Disiplin Kurulu bulunur.⁽²⁾

(Değişik: 12/2/1982 - 2670/38 md.) Bu kurulların kuruluş, üyelerinin görev süresi, görüşme ve karar usulü, hangi memurlar hakkında karar verebilecekleri ve disiplin amirlerinin tayin ve tespitinde uygulanacak esaslar ile bunların yetki ve sorumlulukları gibi hususlar Cumhurbaşkanınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.⁽³⁾

İtiraz:

Madde 135 – (Değişik: 13/2/2011 - 6111/113 md.)

Disiplin amirleri tarafından verilen uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezalarına karşı disiplin kuruluna, kademe ilerlemesinin durdurulması cezasına karşı yüksek disiplin kuruluna itiraz edilebilir.

İtirazda süre, kararın ilgiliye tebliği tarihinden itibaren yedi gündür. Süresi içinde itiraz edilmeyen disiplin cezaları kesinleşir.

İtiraz mercileri, itiraz dilekçesi ile karar ve eklerinin kendilerine intikalinden itibaren otuz gün içinde kararlarını vermek zorundadır.

İtirazın kabulü hâlinde, disiplin amirleri kararı gözden geçirerek verilen cezayı hafifletebilir veya tamamen kaldırabilirler.

Disiplin cezalarına karşı idari yargı yoluna başvurulabilir.

İtiraz süresi ve yapılacak işlem:

Madde 136 – (Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

(1) 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 117 nci maddesiyle, bu maddenin madde başlığında yer alan “sicilden” ibaresi “özlük dosyasından”, birinci fıkrasında yer alan “siciline” ibaresi “özlük dosyasına”, “sicil dosyasından” ibaresi “özlük dosyasından”, ikinci fıkrasında yer alan “sicil dosyasına” ibaresi “özlük dosyasına”, üçüncü fıkrasında yer alan “sicilden silinmesinde” ibaresi “özlük dosyasından çıkarılmasında” olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) Bu fıkra için bu kanun sonunda yer alan işlenemiyen hükümler kısmındaki 2/2/1981 tarih ve 2381 sayılı Kanunun geçici maddesine bakınız.

(3) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkra da yer alan “Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde değiştirilmiştir.

BÖLÜM: 8
Görevden Uzaklaştırma

Görevden uzaklaştırma:

Madde 137 – Görevden uzaklaştırma, Devlet kamu hizmetlerinin gerektirdiği hallerde, görevi başında kalmasında sakınca görülecek Devlet memurları hakkında alınan ihtiyatı bir tedbirdir.

Görevden uzaklaştırma tedbiri, soruşturmanın herhangi bir safhasında da alınabilir.

Yetkililer:

Madde 138 – Görevden uzaklaştırmaya yetkililer şunlardır.

- a) Atamaya yetkili amirler;
 - b) Bakanlık ve genel müdürlük müfettişleri;
 - c) İllerde valiler;
 - ç) İlçelerde kaymakamlar (İlçe idare şube başkanları hakkında valinin muvafakati şarttır.)
- Valiler ve kaymakamlar tarafından alınan görevden uzaklaştırma tedbiri, memurun kurumuna derhal bildirilir.

Görevden uzaklaştıran amirin sorumluluğu:

Madde 139 – (Değişik: 23/12/1972 – KHK-2/1 md.)

Görevinden uzaklaştırılan Devlet memurları hakkında görevden uzaklaştırmayı izleyen 10 iş günü içinde soruşturmaya başlanması şarttır.

Memuru görevden uzaklaştırdıktan sonra memur hakkında derhal soruşturmaya başlamayan, keyfi olarak veya garaz veya kini dolayısıyla bu tasarrufu yaptığı, yaptırılan soruşturma sonunda anlaşılan amirler, hukuki, mali ve cezai sorumluluğa tabidirler.

Ceza kovuşturması sırasında görevden uzaklaştırma:

Madde 140 – Haklarında mahkemelerce cezai kovuşturma yapılan Devlet memurları da 138 inci maddedeki yetkililer tarafından görevden uzaklaştırılabilirler.

Görevden uzaklaştırılan veya görevinden uzak kalan memurların hak ve yükümlülüğü:

Madde 141 – (Değişik: 30/5/1974 – KHK-12; Aynen kabul; 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Görevden uzaklaştırılan ve görevi ile ilgili olsun veya olmasın herhangi bir suçtan tutuklanan veya gözaltına alınan memurlara bu süre içinde aylıklarının üçte ikisi ödenir. Bu gibiler bu Kanunun öngördüğü sosyal hak ve yardımlardan faydalanmaya devam ederler.

143 üncü maddede sayılan durumların gerçekleşmesi halinde, bunların aylıklarının kesilmiş olan üçte biri kendilerine ödenir ve görevden uzakta geçirdikleri süre, derecelerindeki kademe ilerlemesinde ve bu sürenin derece yükselmesi için gerekli en az bekleme süresini aşan kısmı, üst dereceye yükselmeleri halinde, bu derecede kademe ilerlemesi yapılmak suretiyle değerlendirilir.

Tedbirin kaldırılması:

Madde 142 – Soruşturma sonunda disiplin yüzünden memurluktan çıkarma veya cezai bir işlem uygulanmasına lüzum kalmıyan Devlet memurları için alınmış olan görevden uzaklaştırma tedbiri, 138 inci maddedeki yetkililerce (Müfettişler tarafından görevden uzaklaştırılanlar hakkında atamaya yetkili amirlerce) derhal kaldırılır.

Görevden uzaklaştırma tedbirini kaldırmıyan görevli hakkında 139 uncu madde hükmü uygulanır.

Memurun göreve tekrar başlatılması zorunlu olan haller:

Madde 143 – Soruşturma veya yargılama sonunda yetkili mercilerce:

- a) Haklarında memurluktan çıkarmadan başka bir disiplin cezası verilenler;
- b) Yargılamanın men'ine veya beraatine karar verilenler;
- c) Hükümden evvel haklarındaki kovuşturma genel af ile kaldırılanlar;
- ç) Görevlerine ve memurluklarına ilişkin olsun veya olmasın memurluğa engel olmayacak bir ceza ile hükümlü olup cezası ertelenenler;

Bu kararların kesinleşmesi üzerine haklarındaki görevden uzaklaştırma tedbiri kaldırılır.

Görevden uzaklaştırma tedbirinin kaldırılmasında amirin takdiri:

Madde 144 – 140 ıncı ve 142 nci maddelerde 143 üncü maddenin a, b, c fıkralarında yazılı olanlar hakkındaki görevden uzaklaştırma tedbiri, Devlet memurunun soruşturmaya konu olan fiillerinin, hizmetlerini devama engel olmadığı hallerde her zaman kaldırılabilir.

Süre:

Madde 145 – Görevden uzaklaştırma; bir disiplin kovuşturması icabından olduğu takdirde en çok 3 ay devam edebilir. Bu süre sonunda hakkında bir karar verilmediği takdirde memur görevine başlatılır.

Bir ceza kovuşturması icabından olduğu takdirde görevinden uzaklaştırmaya yetkili amir (Müfettişlerin görevinden uzaklaştırdıkları memurlar hakkında atamaya yetkili amir) ilgilinin durumunu her iki ayda bir inceliyerek görevine dönüp dönmemesi hakkında bir karar verir ve ilgiliye de yazı ile tebliğ eder.

KISIM - V

Mali Hükümler

Kapsam:

Madde 146 – (Değişik: 30/5/1974 – KHK-12; Değiştirilerek kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Bu Kanunun birinci maddesinin birinci fıkrası kapsamına giren memurlar aylık, ücret, ödenek, hizmetle ilgili her çeşit ödeme ve bunların şekil ve şartları bakımından bu Kanundaki hükümlere, aynı maddenin ikinci fıkrası kapsamına giren memurlar özel kanunlardaki hükümlere tabidir.

Memurlara kanun, C u m h u r b a ş k a n l ı ğ ı k a r a r n a m e s i ve yönetmeliklerin ve amirlerin tayin ettiği görevler karşılığında bu Kanunla sağlanan haklar dışında ücret ödenemez, hiçbir yarar sağlanamaz. (Gençlik ve Spor hizmetleri uygulamasında fiilen görevlendirilecekler hariç.)⁽¹⁾

(Mülga üçüncü fıkra: 2/11/2011 – KHK-659/18 md.)⁽²⁾

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkarda yer alan “tüzük” ibaresi “Cumhurbaşkanlığı kararnamesi” şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı KHK' nin 18 inci maddesiyle, diğer mevzuatta vekalet ücretinin ödenmesine ilişkin olarak 657 sayılı Kanunun 146 ncı maddesine yapılan atıfların 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye yapılmış sayılacağı hüküm altına alınmıştır.

(Değişik: 23/2/1995 – KHK-547/9 md.) Bu Kanun gereğince ödenecek aylık, taban aylığı, kıdem aylığı zam ve tazminatlar ile diğer ödemeler toplamının brüt tutarı, bulunulan yerde İş Kanunu gereğince işçiler için tespit olunan asgari ücretin aylık tutarından az olamaz; az olması halinde, aradaki fark memurun diğer özlük hakları ile ilgilendirilmeksizin tazminat olarak ödenir. ⁽¹⁾

Deyimler:

Madde 147 – (Değişik: 30/5/1974 – KHK-12; Aynen kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Bu Kanunda geçen;

A) Aylık: Bu Kanuna tabi kurumlarda görevlendirilen memurlara hizmetlerinin karşılığında, kadroya dayanılarak ay itibarıyla ödenen parayı,

B) Sözleşmeli ücreti: 4 üncü maddenin (B) bendi gereğince çalıştırılan personele ödenen parayı,

C) Gündelik: 4 üncü maddenin (C) ve (D) bentleri gereğince çalıştırılan personele ödenen parayı,

Ç) Ödül: Kanunun 123 üncü maddesinde yazılı hallerde memurlara ödenen parayı,

D) Temsil giderleri: Belirli yetki ve sorumluluk makamlarını işgal eden memurlara temsili mahiyette ve görevleri icabı olarak yaptıkları gerçek giderleri karşılamak üzere ilgili kurumların bütçelerine bu maksat için konulan ödenekten özel yönetmeliği hükümleri gereğince ödenen parayı,

E) Ders görevi ücreti: Bu Kanuna tabi kurumlara ait her derecedeki eğitim ve öğretim kurumları ile okul, kurs veya yaygın eğitim yapan kurumlarda ve benzeri kuruluşlarda öğretmenlik veya öğretim üyeliği yapan öğretmen, öğretim üyesi ve diğer memurlara ders saati itibarıyla ödenen parayı,

F) Fazla çalışma ücreti: Kurumların, bu Kanunun 178 inci maddesinde yazılı esaslar çerçevesinde normal çalışma saatleri dışında çalıştırdıkları memurlara, fazla çalışma saati itibarıyla ödenen parayı,

G) a) İş güclüğü zammı: Niteliği ve çalışma şartları bakımından güç olan işlerde çalışanlara ödenen parayı,

b) İş riski zammı: Hayat ve sağlık için tahlike arz eden hizmetlerde çalışanlara ödenen parayı,

(1) Bu fıkra da bulunan "ödenekler" ibaresi 21/32006 tarihli ve 5473 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle "diğer ödemeler" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

c) Eleman teminindeki güçlük zammı: Temininde, görevde tutulmasında veya belli yerlerde istihdam edilmesinde güçlük bulunan elemanlar için ödenen parayı,

d) Mali sorumluluk tazminatı: Sayıştay'a hesap vermekle yükümlü olan saymanlarla vezne açığından sorumlu veznedarlara ödenen parayı,

İfade eder

Gösterge tabloları:

Madde 148 – (Mülga: 31/7/1970 - 1327/51 md.)

Kademe aylığı:

Madde 149 – (Değişik: 31/7/1970 - 1327/52 md.)

Kademe aylığı 36 ncı maddede gösterilen sınıflara ait genel gösterge tablosundaki derecelere dahil kademelerden her biri için tespit edilen gösterge rakamına tekabül eden aylıktır.

Derece aylığı:

Madde 150 – (Değişik: 31/7/1970 - 1327/53 md.)

Derece aylığı 36 ncı maddede yer alan sınıflara ait genel gösterge tablosundaki derecelerin her birinin muhtevi bulunduğu yatay kademe aylıklarını topluca ifade eder.

Derecelerin ilk ve en yüksek kademe aylıkları:

Madde 151 – (Değişik: 31/7/1970 - 1327/54 md.)

Gösterge tablosunda yer alan derecelerden her birindeki 1 inci kademe göstergesine tekabül eden miktar o derecenin ilk kademe aylığını; aynı derecenin son kademe göstergesine tekabül eden miktar da o derecenin en yüksek kademe aylığını gösterir.

Zam ve Tazminatlar ⁽¹⁾

Madde 152 –

I - Zamlar

- a) Niteliği ve çalışma şartları bakımından güç olan işlerde çalışanlara iş güçlüğü zammı,
- b) Hayat ve sağlık için tehlike arzeden hizmetlerde çalışanlara iş riski zammı,
- c) Sayıştay'a hesap vermekle yükümlü olan saymanlarla, vezne açığından malen sorumlu olan veznedar ve diğer görevlilere mali sorumluluk zammı,
- d) Temininde, görevde tutulmasında veya belli yerlerde istihdam edilmesinde güçlük bulunan elemanlar için temininde güçlük zammı,

ödenir

II- Tazminatlar: **(Değişik: 20/3/1997 – KHK-570/9 md.)**

Görevin önem, sorumluluk ve niteliği, görev yerinin özelliği, hizmet süresi, kadro ünvan ve derecesi ve eğitim seviyesi gibi hususlar gözönüne alınarak bu Kanunda belirtilen en yüksek Devlet Memuru aylığının (ek gösterge dahil) brüt tutarının,

A - ÖZEL HİZMET TAZMİNATI:

a) Genel İdare hizmetleri sınıfına dahil kadrolarda bulunanlarla üst yönetim görevi yapan personelden;

1. Birinci derece kadrolarda bulunanlar için % 345 ine,
2. İkinci derece kadrolarda bulunanlar için % 100 üne,

(1) 31/7/1970 tarihli ve 1327 sayılı Kanun ile 213 üncü madde sonuna numarasız "Ek Madde" olarak eklenen bu madde; 4/7/2001 tarih ve 631 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 4 üncü maddesi ile 152 nci madde olarak teselsül ettirilmiştir.

3. Üçüncü derece kadrolarda bulunanlar için % 80 ine,
 4. Dördüncü derece kadrolarda bulunanlar için % 70 ine,
 5. Beş, Altı ve Yedinci derecelerden aylık alan Şube Müdürü, Müdür, Sayman (Muhasip ve muhasebeci kadrosunda olanlar dahil), Başkan ve bunların yardımcıları için % 60 ına,
 - b) Sağlık Hizmetleri Sınıfına dahil kadrolarda görev yapanlardan;
 1. Eğitim görevlisi, Başasistanlık görevini yapanlar ile Uzman Tabipler için % 215 ine,⁽¹⁾
 2. Diğer dört yıl ve daha fazla süreli yükseköğrenim veren okul mezunları için % 145 ine,
 3. Dört yıldan aşağı yükseköğrenim veren okul mezunları için % 100 üne,
 4. Lise dengi mesleki öğrenim veren okul mezunları için % 72 sine,
 5. Ortaokul dengi mesleki öğrenim veren okul mezunları için % 60 ına
- Ancak, Sağlık Hizmetleri Sınıfına ait kadrolarda görevli olup da, bu görevleri ile ilgili olmayan bir üst öğrenimi bitirenler için önceki öğrenim durumlarına ait tazminat oranları esas alınır.

Sağlık Hizmetleri Sınıfına dahil kadrolarda bulunan personelden; kalkınmada öncelikli yörelere sürekli görevle atananlara bu yörelerde fiilen çalıştıkları sürece uzman tabipler için 90, diğerleri için 75 puana kadar, diğer yörelerden Cumhurbaşkanınca belirlenecek köy ve diğer yerleşim birimlerine sürekli görevle atananlara ise 15 puana kadar ilave ödeme yapılabilir.⁽²⁾

- c) Teknik Hizmetler Sınıfına dahil kadrolarda görev yapanlardan;
 1. Dört yıl ve daha fazla süreli yüksek öğrenim veren okul mezunları için % 168'ine,⁽³⁾
- Yüksek Mühendis, Yüksek Mimar, Mühendis, Mimar ve Şehir Plancısı kariyerlerini haiz olup (Bunlardan Müdür ve daha üst merkez ve taşra birim yöneticileri dahil) 1-4 üncü derecelerden aylık alan ve kurumlarınca belirlenen büyük yatırım projelerinde fiilen çalışanlara bu projelerde çalıştıkları sürece ayrıca % 30'una,

Ancak, bu hükme göre ilave ödeme yapılacak toplam personel sayısı, ilgili kurumun belirlenen kariyerleri haiz toplam personel sayısının % 10'unu geçemez. (Hesaplamalarda küsurlar tama iblağ edilir.)

2. Dört yıldan aşağı yükseköğrenim veren okul mezunları için % 100 üne,
3. Lise dengi mesleki öğrenim veren okul mezunları için % 72 sine,

Ancak, Teknik Hizmetler Sınıfına ait kadrolarda görevli olup da, bu görevleri ile ilgili olmayan bir üst öğrenimi bitirenler için önceki öğrenim durumlarına ait tazminat oranları esas alınır.

Teknik Hizmetler Sınıfına dahil kadrolarda bulunan personelden kalkınmada öncelikli yörelere sürekli görevle atananlara, bu yörelerde fiilen çalıştıkları sürece ayrıca 35 puana kadar ilave yapılabilir.

(Ek paragraf: 21/3/2006 – 5473/3 md.) Teknik Hizmetler Sınıfına dahil kadrolarda bulunan personelden açık çalışma mahallerinde fiilen çalışanlara, bulundukları kadrolar esas alınmak suretiyle, çalışılan her gün için belirlenecek oranlarda ve üçer aylık dönemler itibarıyla toplamı 60 puanı aşmayacak şekilde, dönem sonlarında ödenmek üzere ek özel hizmet tazminatı verilebilir.

- d) Avukatlık Hizmetleri Sınıfına dahil kadrolarda bulunanlar için % 135 ine,

(1) 11/10/2011 tarihli 663 sayılı KHK'nın 58 inci maddesiyle bu bentteki "klinik şefi, klinik şef yardımcısı" ibareleri "Eğitim görevlisi," şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu alt bentte yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

(3) Bu alt bentde yer alan "% 145'ine" ibaresi; 21/3/2006 tarihli ve 5473 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle "% 168'ine" şeklinde değiştirilmiştir.

e) Başbakanlık Başmüfettiş, Müfettiş ve Müfettiş Yardımcıları için % 230 una,
 f) Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Başkan, Üye, Başdenetçi, Denetçi ve Denetçi Yardımcıları, Başbakanlık, Bakanlık, Müsteşarlık (...) ⁽³¹⁾ ve Gelir İdaresi Başkanlığı İç Denetçileri ile Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Ekonomi Bakanlığı ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ⁽³¹⁾ merkez denetim elemanları için % 210 una, ⁽¹⁷⁾⁽³¹⁾

g) Bakanlık, Denizcilik Müsteşarlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı ve bağımsız genel müdürlük (mahalli idarelere bağlı genel müdürlükler hariç) Başmüfettiş Müfettiş ve Müfettiş Yardımcıları ile, Başkanlık, Müstakil Genel Müdürlük, Büyükşehir Belediyesi, Büyükşehir Belediyelerine bağlı genel müdürlük, ⁽⁴⁴⁾ Büyükşehir Belediyesi bulunan illerin İl Özel İdaresi ile Üniversiteler ve Yüksek Teknoloji Enstitüleri İç Denetçileri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Başmüfettiş, Müfettiş ve Müfettiş Yardımcıları, Bakanlık Maarif Müfettişi ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcıları ⁽⁵⁰⁾ ve Bakanlıklar merkez teşkilatına dahil kadrolarda görevli Başkontrolör, Kontrolör ve Stajyer Kontrolörler, İşçileri Bakanlığı Denekler Denetçisi ve Dernekler Denetçi Yardımcıları, Sosyal Güvenlik Kurumu Başmüfettişi, Müfettiş ve Müfettiş Yardımcıları, Milli Savunma Bakanlığı Akaryakıt İkmal ve NATO POL Tesisleri İşletme Başkanlığı Müfettiş ve Müfettiş Yardımcıları, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Denetçi ve Denetçi Yardımcıları ⁽³¹⁾, (...) ⁽⁴⁹⁾ Sağlık Denetçi ve Denetçi Yardımcıları, ⁽⁴¹⁾ Enerji ve Tabii Kaynaklar Denetçi ve Denetçi Yardımcıları, ⁽⁴³⁾ Gençlik ve Spor Denetçi Yardımcıları, için % 195 ine, ⁽¹⁾⁽²⁾⁽³⁾⁽¹⁰⁾⁽¹¹⁾⁽¹⁷⁾⁽¹⁹⁾⁽³¹⁾⁽³⁴⁾⁽⁴¹⁾⁽⁴³⁾⁽⁴⁴⁾⁽⁴⁸⁾⁽⁴⁹⁾⁽⁵⁰⁾

ğ) (Ek: 11/10/2011 - KHK-666/5 md.) Adalet Uzmanları, Afet ve Acil Durum Yönetimi Uzmanları, Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanları, Avrupa Birliği İşleri Uzmanları, Bakanlık ve Bağlı Kuruluşların Avrupa Birliği Uzmanları, Basın ve Enformasyon Uzmanları, Başbakanlık Uzmanları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzmanları, Çalışma Uzmanları, Çevre ve Şehircilik Uzmanları, Denizcilik Uzmanları, Devlet Gelir Uzmanları, Devlet Personel Uzmanları, Dış Ticaret Uzmanları, Dışişleri Uzmanları, Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanları, Diyanet İşleri Uzmanları, Enerji ve Tabii Kaynaklar Uzmanları, Gençlik ve Spor Uzmanları, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzmanları, Gümrük ve Ticaret Uzmanları, Havacılık ve Uzay Teknolojileri Uzmanları, Hazine Uzmanları, İçişleri Uzmanları, İhracatı Geliştirme Uzmanları, İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanları, ⁽⁴⁵⁾ İstihdam Uzmanları, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanları, Kalkınma Bakanlığı Planlama Uzmanları, Kültür ve Turizm Uzmanları, Maliye Uzmanları, (...) ⁽⁵¹⁾ Meteoroloji Uzmanları, Millî Eğitim Uzmanları, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Uzmanları, Millî Savunma Uzmanları, Orman ve Su İşleri Uzmanları, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Uzmanları, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı Uzmanları, (...) ⁽⁵¹⁾ Sağlık Uzmanları, Sanayi ve Teknoloji Uzmanları, Savunma Sanayii Uzmanları, Seçim Uzmanları, ⁽⁵³⁾ Sınai Mülkiyet Uzmanları, ⁽⁵¹⁾ Sosyal Güvenlik Uzmanları, Tapu ve Kadastro Uzmanları, TİKA Uzmanları, Türkiye İstatistik Kurumu Uzmanları, Ulaştırma ve Haberleşme Uzmanları, Vakıf Uzmanları, Yazma Eser Uzmanları, Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Uzmanları, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanları, Yüksek Kurum Uzmanları, Yükseköğretim Kurulu Uzmanları, Göç Uzmanları ⁽⁴⁶⁾, Helal Akreditasyon Uzmanları ⁽⁵²⁾ ve bunların yardımcıları için % 130 una, ⁽⁵¹⁾

(Bu sayfadaki dipnotlar için 4228-3 ve devamı sayfalara bakınız.)

h) (...)⁽⁴⁴⁾ (...)⁽³¹⁾⁽⁴⁴⁾ (...)⁽⁴⁴⁾ (...)⁽⁴⁴⁾ (...)⁽⁴⁴⁾ (...)⁽⁴⁴⁾⁽²⁷⁾ (...)⁽⁴⁴⁾ (...)⁽⁴⁴⁾ (...)⁽⁴⁴⁾⁽³⁰⁾ (...)⁽⁴⁴⁾ (...)⁽⁴⁴⁾ (...)⁽⁴⁴⁾ (...)⁽⁴⁴⁾⁽³⁶⁾, (...)⁽⁴⁴⁾ (...)⁽⁴⁴⁾,⁽³⁷⁾ (...)⁽⁴⁴⁾,⁽³⁷⁾ (...)⁽⁴⁴⁾,⁽³⁷⁾ (...)⁽⁴⁴⁾ (...)⁽⁴⁴⁾ (...)⁽⁴⁴⁾ Defterdarlık Uzmanları⁽³⁶⁾, İçişleri Bakanlığı İl Planlama Uzmanları,⁽⁴⁴⁾ İl Göç Uzmanları,⁽⁴⁶⁾ Büyükşehir Belediyeleri ile bunlara bağlı genel müdürlük Başmüfettiş, Müfettiş ve Müfettiş Yardımcıları, (...)⁽⁴⁴⁾ (...)⁽⁴⁴⁾⁽³⁵⁾ Maarif Müfettişleri⁽³⁴⁾⁽⁴⁹⁾ (...)⁽⁴⁴⁾⁽⁴¹⁾ ile Ürün Denetmenleri⁽³¹⁾, (...)⁽³¹⁾ ve bunların yardımcıları, (f) ve (g) bendinde sayılmayan İç Denetçiler için % 130 una, (3)(8)(15)(16)(17)(23)(24)(25)(26)(27)(30)(31)(32) (34) (37)(41)(44)(49)

i) (...)⁽³⁶⁾, (...)⁽³⁶⁾, (...)⁽³⁶⁾, (...)⁽⁴⁴⁾ (...)⁽³⁶⁾, (...)⁽³⁶⁾, Vergi İstihbarat Uzmanları, Gelir Uzmanları, Mali Hizmetler Uzmanları, (...)⁽³⁶⁾, (...)⁽³¹⁾, (...)⁽³¹⁾, (...)⁽⁴⁴⁾ (...)⁽⁴⁴⁾ (...)⁽⁴⁴⁾ (...)⁽³⁷⁾, (...)⁽³¹⁾, (...)⁽¹⁹⁾, (...)⁽³⁵⁾ (...)⁽⁴⁴⁾ (...)⁽⁴⁴⁾ (...)⁽³¹⁾, (...)⁽³¹⁾, (...)⁽³¹⁾, (...)⁽¹⁹⁾ (...)⁽⁴⁴⁾, (...)⁽⁴⁴⁾ İl İstihdam Uzmanları,⁽³⁹⁾ (...)⁽⁴⁴⁾ (...)⁽⁴⁴⁾⁽²⁹⁾ (...)⁽³⁷⁾ (...)⁽⁴⁴⁾ (...)⁽⁴⁴⁾⁽²⁸⁾ (...)⁽⁴⁴⁾⁽³¹⁾ (...)⁽⁴⁴⁾ (...)⁽⁴⁴⁾⁽³¹⁾ (...)⁽⁴⁴⁾,⁽³⁸⁾ (...)⁽⁴⁴⁾⁽³¹⁾ (...)⁽⁴⁴⁾⁽³¹⁾ (...)⁽⁴⁴⁾⁽³¹⁾, (...)⁽⁴⁴⁾⁽³¹⁾ (...)⁽⁴⁴⁾⁽³¹⁾ (...)⁽⁴⁴⁾⁽³³⁾ (...)⁽⁴⁴⁾⁽⁴⁰⁾ (...)⁽⁴⁴⁾⁽⁴³⁾ Gümrük ve Ticaret Denetmenleri,⁽⁴²⁾ Sosyal Güvenlik Denetmenleri,⁽⁴⁷⁾ (...)⁽²⁸⁾ ile bunların yardımcıları için % 120 sine,⁽⁴⁾⁽⁵⁾⁽⁶⁾⁽⁷⁾⁽⁸⁾⁽⁹⁾⁽¹¹⁾⁽¹²⁾⁽¹³⁾⁽¹⁴⁾⁽¹⁷⁾⁽¹⁹⁾⁽²⁰⁾⁽²¹⁾⁽²²⁾⁽²⁸⁾⁽²⁹⁾⁽³¹⁾⁽³²⁾⁽³³⁾⁽³⁷⁾⁽³⁸⁾ (39)(40)(42)(43)(44)(47)

j) Diğer belediyeler ve bunlara bağlı genel müdürlük Başmüfettiş, Müfettiş ve Müfettiş Yardımcıları, Yüksekokul mezunu olmak şartı ile Belediye İktisat Müfettişleri ve Büyükşehir Belediyeleri Hesap İşleri Murakıpları ve bunların yardımcıları için % 100 üne,

k) (Mülga: 11/10/2011 – KHK-666/5 md.)

(Bu sayfadaki dipnotlar için 4228-3 ve devamı sayfalara bakınız.)

- (1) "Milli Savunma Bakanlığı Akaryakat İkmal ve NATO POL Tesisleri İşletme Başkanlığı Müfettişleri" ibaresi, 6/7/2000 tarihli ve 613 sayılı KHK ile eklenmiştir. 613 sayılı KHK, 5/4/2001 tarih ve 4636 sayılı Kanun ile değiştirilmek suretiyle kanunlaşmıştır.
- (2) Bu fıkra, "Bakanlık" ibaresinden sonra gelmek üzere 7/2/2002 tarihli ve 4745 sayılı Kanunla, "Müşteşarlık" ibaresi eklenmiştir.
- (3) Bu bentlere 616, 617, 618 ve 619 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameler ile eklenen Başkanlık Başmüfettişi, Müfettiş ve Müfettiş Yardımcıları, Sosyal Sigorta Uzmanları, İstihdam ve Meslek Uzmanları, Sosyal Güvenlik Uzmanları, Çalışma Uzmanları, Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Uzmanları, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanları, Bağ-Kur Denetmenleri ibareleri sözkonusu KHK'lerin Anayasa Mahkemesince iptal edilmeleri nedeniyle metinden çıkarılmıştır.
- (4) "Özürlüler Uzmanı" ibaresi, 25/3/1997 tarih ve 571 sayılı KHK ile, "Tapu ve Kadastro Denetmenleri" ibaresi ise 7/6/2000 tarih ve 4576 sayılı Kanun ile eklenmiştir. "Teknik Yardım Uzmanları" ibaresi, 2/5/2001 tarihli ve 4668 sayılı Kanunla eklenmiştir.
- (5) "Kültür ve Turizm Uzmanları" ibaresi, 16/4/2003 tarihli ve 4848 sayılı Kanunun 33 üncü maddesiyle; eklenmiş, 27/6/2000 tarihli ve 4587 sayılı Kanun Geçici 2 nci maddesi uyarınca; "A.T." ibaresi, "A.B." olarak değiştirilmiştir.
- (6) "Çevre Uzmanları" ibaresi, 1/5/2003 tarihli ve 4856 sayılı Kanunun 42 inci maddesiyle, "Çevre ve Orman Uzmanları" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (7) "İstihdam ve Meslek Uzmanları" ibaresi, 25/6/2003 tarihli ve 4904 sayılı Kanunun 24 üncü maddesiyle eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (8) 16/7/2003 tarihli ve 4947 sayılı Kanunun 37 nci maddesiyle, (h) bendine, "Sosyal Güvenlik Uzmanları, Çalışma Uzmanları, Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Uzmanları, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanları"; (i) bendine Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzmanları" ibareleri eklenmiştir.
- (9) "Bağ-Kur Denetmenleri" ibaresi, 24/7/2003 tarihli ve 4956 sayılı Kanunun 46 ncı maddesiyle eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (10) "Emniyet Genel Müdürlüğü Dernek Denetçisi ve Dernek Denetçi Yardımcıları" ibaresi, 31/7/2003 tarihli ve 4970 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle "İçişleri Bakanlığı Dernekler Denetçisi ve Dernekler Denetçi Yardımcıları" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (11) "Sosyal Sigortalar Kurumu" ibaresinden sonraki "Başkanlık Başmüfettişi, Müfettişi ve Müfettiş Yardımcıları" ve "Sosyal Sigorta Uzmanları" ibareleri 29/7/2003 tarihli ve 4958 sayılı Kanunun 20 nci maddesiyle eklenmiştir.
- (12) 544 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile eklenen "Marka Uzmanları", "Patent Uzmanları" ibareleri daha sonra, 6/11/2003 tarihli ve 5000 sayılı Kanun ile Kanunlaşmıştır.
- (13) Bu alt bende, 27/10/2004 tarihli ve 5251 sayılı Kanunun 26 ncı maddesiyle "Kadının Statüsü uzmanları" ibaresi eklenmiştir.
- (14) Bu alt bende, 10/11/2004 tarihli ve 5256 sayılı Kanunun 27 nci maddesiyle "Aile ve Sosyal Araştırma uzmanları" ibaresi eklenmiştir.
- (15) Bu alt bende, 1/12/2004 tarihli ve 5263 sayılı Kanunun 16 ncı maddesiyle "Sosyal Yardım Uzmanları" ibaresi eklenmiştir.
- (16) Bu alt bende, 10/11/2005 tarihli ve 5429 sayılı Kanunun 57 nci maddesiyle "Dış Ticaret Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Türkiye İstatistik Kurumu Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

- (17) 22/12/2005 tarihli ve 5436 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, (f) bendine "Denetçi Yardımcıları" ibaresinden sonra gelmek üzere ",Başbakanlık, Bakanlık, Müsteşarlık, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği ve Gelir İdaresi Başkanlığı İç Denetçileri," ibaresi; (g) bendine "Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı" ibaresinden önce gelmek üzere ",Başkanlık, Müstakil Genel Müdürlük, Büyükşehir Belediyesi, Büyükşehir Belediyesi bulunan illerin İl Özel İdaresi ile Üniversiteler ve Yüksek Teknoloji Enstitüleri İç Denetçileri," ibaresi; (h) bendine "Sosyal Yardım Uzmanları ve bunların yardımcıları" ibaresinden sonra gelmek üzere ",(f) ve (g) bendinde sayılmayan İç Denetçiler" ibaresi; (i) bendine "Gelir Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Malî Hizmetler Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (18) Bu alt bentde yer alan "% 145'ine" ibaresi; 21/3/2006 tarihli ve 5473 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle "% 168'ine" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (19) Bu bendin (g) alt bendinde yer alan "Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlık Başmüfettişi, Müfettişi ve Müfettiş Yardımcıları, Sigorta Müfettişi ve Sigorta Müfettiş Yardımcıları," ibaresi "Sosyal Güvenlik Kurumu Başmüfettişi, Müfettişi ve Müfettiş Yardımcıları" şeklinde değiştirilmiş, (i) alt bendinde yer alan "Sosyal Sigorta Uzmanları" ile "Bağ-Kur Denetmenleri" ibaresi metinden çıkarılmıştır.
- (20) Bu alt bende, 20/2/2008 tarihli ve 5737 sayılı Kanunun 79 uncu maddesiyle "Kültür ve Turizm Uzmanları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Vakıf Uzmanları" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (21) 5/11/2008 tarihli ve 5809 sayılı Kanunun 67 nci maddesiyle; (i) alt bendine "Kültür ve Turizm Uzmanları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Ulaştırma ve Haberleşme Uzmanları" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (22) 7/1/2009 tarihli ve 5830 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle, "Tüketici ve Rekabet Uzmanları" ibaresi, "Sanayi ve Ticaret Uzmanları" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (23) 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Kanunun 25 inci maddesiyle; (h) alt bendine "Devlet Personel Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Afet ve Acil Durum Yönetimi Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (24) 24/6/2009 tarihli ve 5916 sayılı Kanunun 17 nci maddesiyle; (h) alt bendine "Dış Ticaret Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Avrupa Birliği İşleri Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (25) 24/3/2010 tarihli ve 5978 sayılı Kanunun 30 uncu maddesiyle; (h) alt bendine "Avrupa Birliği İşleri Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (26) 4/6/2010 tarihli ve 5984 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle bu bentte yer alan "İlköğretim Müfettişleri" ibaresi "Eğitim Müfettişleri" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (27) 1/7/2010 tarihli ve 6002 sayılı Kanunun 21 inci maddesiyle, (h) alt bendine "Dış Ticaret Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Diyabet İşleri Uzmanları, Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (28) 25/11/2010 tarihli ve 6083 sayılı Kanunun 10 uncu maddesiyle, (i) alt bendine "Vakıf Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Tapu ve Kadastro Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve aynı alt bentte yer alan ", Tapu ve Kadastro Denetmenleri" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.
- (29) 28/12/2010 tarihli ve 6093 sayılı Kanunun 14 üncü maddesiyle, (i) alt bendine "Kültür ve Turizm Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Yazma Eser Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (30) 17/2/2011 tarihli ve 6114 sayılı Kanunun 11 inci maddesiyle, (h) alt bendine "Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

- (31) 3/6/2011 tarihli ve 643 sayılı KHK'nin 8 inci maddesiyle;
- a) (f) bendinde yer alan ", Avrupa Birliği Genel Sekreterliği" ibaresi yürürlükten kaldırılmış, aynı bentte yer alan "Dış Ticaret Müsteşarlığı ve Gümrük Müsteşarlığı" ibaresi "Ekonomi Bakanlığı ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
 - b) (g) bendine "Milli Savunma Bakanlığı Akaryakıt İkmal ve NATO POL Tesisleri İşletme Başkanlığı Müfettiş ve Müfettiş Yardımcıları" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Denetçi ve Denetçi Yardımcıları" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
 - c) (h) bendinde yer alan "D.P.T. Planlama Uzmanları" ibaresi "Kalkınma Bakanlığı Planlama Uzmanları" şeklinde, "Dış Ticarete Standardizasyon Denetmenleri" ibaresi "Ürün Denetmenleri" şeklinde değiştirilmiş, "Sosyal Yardım Uzmanları," ibaresi yürürlükten kaldırılmış ve metne işlenmiştir.
 - ç) (i) bendinde yer alan "Çevre ve Orman Uzmanları, Sanayi ve Ticaret Uzmanları," "Gümrük Uzmanları," ve "Özürlüler Uzmanları, Aile ve Sosyal Araştırma Uzmanları, Kadının Statüsü Uzmanları," ibareleri yürürlükten kaldırılmış ve aynı bende "Tapu ve Kadastro Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Sanayi ve Teknoloji Uzmanları, Çevre, Orman ve Şehircilik Uzmanları, Gençlik ve Spor Uzmanları, Gümrük ve Ticaret Uzmanları, İhracatı Geliştirme Uzmanları, Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanları, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzmanları" ibaresi eklenmiş, daha sonra 29/6/2011 tarihli ve 644 sayılı KHK'nin 37 nci maddesiyle, "Çevre, Orman ve Şehircilik Uzmanları" ibaresi "Çevre ve Şehircilik Uzmanları, Orman ve Su İşleri Uzmanları" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (32) 7/7/2011 tarihli ve 646 sayılı KHK'nin 6 ncı maddesiyle, bu bölümün (h) bendinde yer alan "Vergi," ibaresi yürürlükten kaldırılmış ve aynı bölümün (i) bendine "Devlet Muhasebe Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Devlet Gelir Politikaları Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (33) 22/8/2011 tarihli ve 651 sayılı KHK'nin 12 nci maddesiyle, bu bölümün (i) bendine "Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzmanları" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Basın ve Enformasyon Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (34) 25/8/2011 tarihli ve 652 sayılı KHK'nin 44 üncü maddesiyle, bu bölümün (g) bendine "Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Denetçi ve Denetçi Yardımcıları" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Millî Eğitim Denetçi ve Denetçi Yardımcıları" ibaresi eklenmiş, (h) bendinde yer alan "Eğitim Müfettişleri" ibaresi "Millî Eğitim Uzmanları ve İl Eğitim Denetmenleri" şeklinde değiştirilmiştir.
- (35) 24/10/2011 tarihli ve 656 sayılı KHK'nin 20 nci maddesiyle, bu bölümün (i) bendinde yer alan "Teknik Yardım Uzmanları," ibaresi yürürlükten kaldırılmış ve aynı bölümün (h) bendine "Millî Eğitim Uzmanları" ibaresinden sonra gelmek üzere ", TKA Uzmanları" ibaresi eklenmiştir.
- (36) 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı KHK'nin 17 nci maddesiyle, bu bölümün (h) bendinde yer alan "Devlet Bütçe Uzmanları," ibaresi "Maliye Uzmanları" şeklinde "Maliye Bakanlığı Muhasebe ve Milli Emlak Denetmenleri" ibaresi "Defterdarlık Uzmanları" şeklinde değiştirilmiş ve aynı bölümün (i) bendinde yer alan "Mali Suçları Araştırma Uzmanları, Devlet Muhasebe Uzmanları, Devlet Gelir Politikaları Uzmanları," "Devlet Malları Uzmanları, Maliye Uzmanları" ve "Millî Emlak Uzmanları," ibareleri yürürlükten kaldırılmıştır.
- (37) 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı KHK'nin 44 üncü maddesiyle, bu bölümün (i) bendinde yer alan "Ulaştırma ve Haberleşme Uzmanları," ve "Denizcilik Uzmanları," ibareleri yürürlükten kaldırılmış ve aynı bölümün (h) bendine "Sosyal Güvenlik Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Ulaştırma ve Haberleşme Uzmanları," "Havacılık ve Uzay Teknolojileri Uzmanları," ve "Denizcilik Uzmanları," ibareleri eklenmiş ve metne işlenmiştir.

- (38) 10/10/2011 tarihli ve 657 sayılı KHK'nın 37 nci maddesiyle, bu bölümün (i) bendinde yer alan "Orman ve Su İşleri Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Meteoroloji Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (39) 10/10/2011 tarihli ve 665 sayılı KHK'nın 27 nci maddesiyle, bu bölümün (i) bendinde yer "İstihdam ve Meslek Uzmanları" ibaresi "İstihdam Uzmanları, İl İstihdam Uzmanları" şeklinde değiştirilmiştir.
- (40) 11/10/2011 tarihli ve 664 sayılı KHK'nın 28 inci maddesiyle (i) bendine "Basın ve Enformasyon Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Yüksek Kurum Uzmanları," ibaresi eklenmiştir.
- (41) 11/10/2011 tarihli ve 663 sayılı KHK'nın 58 inci maddesiyle bu bölümün (g) bendine "Millî Eğitim Denetçi ve Denetçi Yardımcıları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Sağlık Denetçi ve Denetçi Yardımcıları"; (h) bendine "İl Eğitim Denetmenleri" ibaresinden sonra gelmek üzere "Sağlık Uzmanları" ibareleri eklenmiştir.
- (42) 24/10/2011 tarihli ve 661 sayılı KHK'nın 102 inci maddesiyle (i) bendine "Basın ve Enformasyon Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Gümrük ve Ticaret Denetmenleri," ibaresi eklenmiştir.
- (43) 11/10/2011 tarihli ve 662 sayılı KHK'nın 93 üncü maddesiyle, bu bölümünün (g) bendine "Millî Eğitim Denetçi ve Denetçi Yardımcıları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Enerji ve Tabii Kaynaklar Denetçi ve Denetçi Yardımcıları" ibaresi, (i) bendine "Basın ve Enformasyon Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Enerji ve Tabii Kaynaklar Uzmanları," ibaresi eklenmiştir.
- (44) 11/10/2011 tarihli ve 666 sayılı KHK'nın 5 inci maddesiyle, bu bölümün; (g) bendine "Büyükşehir Belediyesi," ibaresinden sonra gelmek üzere "Büyükşehir Belediyelerine bağlı genel müdürlük," ibaresi eklenmiş, (h) bendinde yer alan "Başbakanlık Uzmanları, Kalkınma Bakanlığı Planlama Uzmanları, Hazine Uzmanları, Dış Ticaret Uzmanları, Diyanet İşleri Uzmanları, Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanları, Avrupa Birliği İşleri Uzmanları, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanları, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Uzmanları, Türkiye İstatistik Kurumu Uzmanları, Devlet Personel Uzmanları, Afet ve Acil Durum Yönetimi Uzmanları, Maliye Uzmanları, Sosyal Güvenlik Uzmanları, Ulaştırma ve Haberleşme Uzmanları, Havacılık ve Uzay Teknolojileri Uzmanları, Denizcilik Uzmanları, Çalışma Uzmanları, Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Uzmanları, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanları," "Millî Eğitim Uzmanları, TİKA Uzmanları ve", "Sağlık Uzmanları," ibareleri ile (i) bendinde yer alan "Devlet Gelir Uzmanları," "Marka Uzmanları, Patent Uzmanları, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı Uzmanları, Bakanlık ve Bağlı Kuruluşların A.B. Uzmanları, Savunma Sanayi Müsteşarlığı Uzmanları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzmanları, İstihdam Uzmanları," "Kültür ve Turizm Uzmanları, Yazma Eser Uzmanları, Vakıf Uzmanları, Tapu ve Kadastro Uzmanları, Sanayi ve Teknoloji Uzmanları, Çevre ve Şehircilik Uzmanları, Orman ve Su İşleri Uzmanları, Meteoroloji Uzmanları, Gençlik ve Spor Uzmanları, Gümrük ve Ticaret Uzmanları, İhracatı Geliştirme Uzmanları, Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanları," "Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzmanları, Basın ve Enformasyon Uzmanları," "Yüksek Kurum Uzmanları," ve "Enerji ve Tabii Kaynaklar Uzmanları," ibareleri yürürlükten kaldırılmış, (h) bendine "Defterdarlık Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "İçişleri Bakanlığı İl Planlama Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (45) 21/6/2012 tarihli ve 6332 sayılı Kanunun 22 nci maddesiyle (ğ) bendine "İhracatı Geliştirme Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "İnsan Hakları Uzmanları," ibaresi eklenmiş olup ,daha sonra 6/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle "İnsan Hakları Uzmanları" ibaresi "İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanları" şeklinde değiştirilmiştir.
- (46) 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Kanunun 123 üncü maddesiyle, bu bölümünün (ğ) bendine "Yükseköğretim Kurulu Uzmanları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Göç Uzmanları" ibaresi, (h) bendine "İçişleri Bakanlığı İl Planlama Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "İl Göç Uzmanları," ibaresi eklenmiştir.

- (47) 12/7/2013 tarihli ve 6495 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle, bu bölümün (i) bendine “Gümrük ve Ticaret Denetmenleri,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Sosyal Güvenlik Denetmenleri,” ibaresi eklenmiştir.
- (48) 20/2/2014 tarihli ve 6525 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle, bu bölümün (g) bendine “Enerji ve Tabii Kaynaklar Denetçi ve Denetçi Yardımcıları,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Gençlik ve Spor Denetçi Yardımcıları,” ibaresi eklenmiştir.
- (49) 1/3/2014 tarihli ve 6528 sayılı Kanunun 27 nci maddesiyle, bu bölümün (g) bendinde yer alan “Millî Eğitim Denetçi ve Denetçi Yardımcıları,” ibaresi yürürlükten kaldırılmış ve (h) bendinde yer alan “İl Eğitim Denetmenleri” ibaresi “Maarif Müfettişleri” şeklinde değiştirilmiştir.
- (50) 2/12/2016 tarihli ve 6764 sayılı Kanunun 22 nci maddesiyle, bu bölümün (g) bendinde yer alan “Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Başmüfettiş, Müfettiş ve Müfettiş Yardımcıları” ibaresinden sonra gelmek üzere “, Bakanlık Maarif Müfettişi ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcıları” ibaresi eklenmiştir.
- (51) 22/12/2016 tarihli ve 6769 sayılı Kanunun 187 inci maddesiyle, bu bölümün (ğ) bendinde yer alan “Marka Uzmanları,” ve “Patent Uzmanları,” ibareleri metinden çıkarılmış ve aynı bende “Savunma Sanayii Uzmanları,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Sınai Mülkiyet Uzmanları,” ibaresi eklenmiştir.
- (52) 1/11/2017 tarihli ve 7060 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, bu bölümün (ğ) bendinde yer alan “Göç Uzmanları” ibaresinden sonra gelmek üzere “, Helal Akreditasyon Uzmanları” ibaresi eklenmiştir.
- (53) 30/11/2017 tarihli ve 7062 sayılı Kanunun 12 nci maddesiyle, bu bölümün (ğ) bendinde yer alan “Savunma Sanayii Uzmanları,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Seçim Uzmanları,” ibaresi eklenmiştir.

l) **(Değişik: 7/7/2010-6004/23 md.)** Dışişleri Bakanlığı meslek memurları için (aday meslek memurları dahil) % 140'ına, konsolosluk ve ihtisas memurları için (aday konsolosluk ve ihtisas memurları dahil) % 130'una,

m) M.İ.T. fiili kadrosuna dahil personel için % 345 ine,

n) **(Ek: 10/9/2014 - 6552/68 md.)** Türkiye İş Kurumu iş ve meslek danışmanları için %150 sine,

B - EĞİTİM, ÖĞRETİM TAZMİNATI⁽¹⁾⁽⁴⁾

Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Sınıfına dahil öğretmen unvanlı kadrolarda fiilen öğretmenlik yapanlara; (Öğretmen unvanlı kadrolarda bulunanlardan okul müdürü ve okul müdür yardımcısı, yönetici ve eğitim uzmanı olarak görevlendirilenler ile cezaevi okullarında çalışan öğretmenler dahil (...)⁽¹⁾ olmak üzere)

a) 1-2 nci derecelerden aylık alanlar için % 100 üne,

b) 3 ve 4 üncü derecelerden aylık alanlar için % 95 ine,

c) Diğer derecelerden aylık alanlar için % 85 ine,⁽²⁾

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı mesleki ve teknik öğretim okul ve kurumlarına atelye, laboratuvar veya meslek dersleri öğretmeni olarak Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Sınıfına dahil öğretmen ünvanlı kadrolara atananlardan Cumhurbaşkanınca belirlenecek okul, kurum ve branşlarda görev yapanlara ayrıca;⁽⁴⁾

a) Dört yıl veya daha fazla yükseköğrenim görenler için % 15 ine,

b) Üç ve iki yıllık yükseköğrenim görenler için % 10 una,

(Ek fıkra: 30/6/2004-5204/2 md.) Birinci fıkrada sayılanlardan ayrıca;

a) Başöğretmen unvanını kazanmış olanlara % 40'ına,

b) Uzman öğretmen unvanını kazanmış olanlara % 20'sine,

C) DİN HİZMETLERİ TAZMİNATI

a) **(Değişik: 1/7/2010-6002/21 md.)** İl müftü yardımcısı, ilçe müftüsü, eğitim görevlisi ve mesleği ile ilgili yüksek öğrenim mezunu olup "Vaiz" kadrosuna atananlar için %175'ine,

b) **(Değişik: 1/7/2010-6002/21 md.)** Din Hizmetleri Sınıfına dahil kadrolarda bulunanlardan;

1. Yükseköğrenim mezunu olanlar için % 95'ine,

2. İmam-Hatip Lisesi mezunları için % 93'üne,

3. Diğerleri için % 89'una,

c) **(Mülga: 11/10/2011-KHK-666/1 md.)**⁽³⁾

d) **(Ek: 1/7/2010-6002/21 md.)** (a) ve (b) alt bentlerinde sayılanlardan ayrıca; başvaiz, başimam-hatip, Kur'an kursu başöğreticisi kadrolarına atananlara % 40'ına, uzman vaiz, uzman imam-hatip, Kur'an kursu uzman öğreticisi ve başmüezzinlik kadrolarına atananlara % 20'sine,

(1) 4/6/2010 tarihli ve 5984 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle bu bölümün birinci fıkrasında yer alan "İlköğretim Müfettişleri hariç" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(2) Bu bölümün (a) fıkrasında % 82, (b) fıkrasında % 78, (c) fıkrasında % 70 olarak yer alan oranlar, 3/4/1998 tarih ve 4359 sayılı Kanunun 2 nci maddesi ile metne işlendikleri şekliyle değiştirilmiştir. Oranların uygulanması için, 3/4/1998 tarih ve 4359 sayılı Kanunun geçici 5 inci maddesine bakınız.

(3) 11/10/2011 tarihli ve 666 sayılı KHK ile bu bentte yapılan düzenleme; 10/10/2013 tarihli ve 28791 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesi'nin 27/12/2012 tarihli ve E.: 2011/139, K.: 2012/205 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

(4) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu bentte yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

D) EMNİYET HİZMETLERİ TAZMİNATI⁽¹⁾⁽²⁾a) Emniyet Hizmetleri Sınıfına dahil kadrolarda bulunanlardan;⁽⁵⁾

1. **(Değişik: 29/1/2016-6663/8 md.)** Emniyet Genel Müdürü için %419'una,
2. **(Değişik: 29/1/2016-6663/8 md.)** Birinci Sınıf Emniyet Müdürlüğü kadrolarına atananlardan;
 - Genel Müdür Yardımcısı, Teftiş Kurulu Başkanı, Özel Güvenlik Denetleme Başkanı, Polis Akademisi Başkanı, Ankara, İstanbul ve İzmir İl Emniyet Müdürleri için %356'sına,
 - Daire Başkanı, I. Hukuk Müşaviri, diğer İl Emniyet Müdürleri için %331'ine,
 - Diğerleri için %269'una,
3. **(Değişik: 29/1/2016-6663/8 md.)** İkinci Sınıf Emniyet Müdürlüğü kadrolarına atananlar için %244'üne,
4. **(Değişik: 29/1/2016-6663/8 md.)** Üçüncü Sınıf Emniyet Müdürlüğü kadrolarına atananlar için %231'ine,
5. **(Değişik: 29/1/2016-6663/8 md.)** Dördüncü Sınıf Emniyet Müdürlüğü kadrolarına atananlar için %219'una,
6. **(Değişik: 29/1/2016-6663/8 md.)** Emniyet Amirliği kadrolarına atananlar için %189'una,
7. **(Değişik: 29/1/2016-6663/8 md.)** Başkomiser kadrolarına atananlar için %173'üne,
8. **(Değişik: 29/1/2016-6663/8 md.)** Komiser kadrolarına atananlar için %164'üne,
9. **(Değişik: 29/1/2016-6663/8 md.)** Komiser Yardımcılığı kadrolarına atananlar için %158'ine,
10. **(Değişik: 29/1/2016-6663/8 md.)** Diğerlerinden;
 - 1, 2, 3 ve 4'üncü derecelerden aylık alanlar için %148'ine,
 - 5, 6 ve 7'nci derecelerden aylık alanlar için %139'una,
 - 8, 9, 10 ve 11'inci derecelerden aylık alanlar için %128'ine,
11. **(Ek: 24/4/2008-5757/3 md.; Değişik: 29/1/2016-6663/8 md.)** Çarşı ve Mahalle bekçileri için %90'ına,⁽²⁾
12. Ankara ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde çevik kuvvet müdürlüklerine ait kadrolara atanmış olanlara ayrıca % 5 ine,⁽²⁾

b) **(Mülga: 24/4/2008-5757/3 md.)**

E) MÜLKİ İDARE AMİRLİĞİ ÖZEL HİZMET TAZMİNATI

Mülki İdare Amirliği Sınıfına dahil kadrolarda bulunanlardan;

- a) Müsteşar için % 345 ine,
- b) Olağanüstü Hal Bölge Valisi, İl Valileri ve Emniyet Genel Müdürü (Vali) için % 335 ine,⁽³⁾
- c) Kurul Başkanı, Müsteşar Yardımcısı, 1.Hukuk Müşaviri, Genel Müdürler, Strateji Geliştirme Başkanı ile bu görevleri yürüten Merkezde görevli Valiler için % 330'una,⁽³⁾⁽⁴⁾

- (1) 21/3/2006 tarihli ve 5473 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle; bu bölümün (a) bendinin (2), (3),(4), (5), (6), (7), (8), (9) ve (10) numaralı alt bentlerinde yer alan tazminat oranları 25'er puan artırılmak suretiyle, (b) bendinde yer alan "% 52'sine" ibaresi ise "% 72'sine" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (2) 24/4/2008 tarihli ve 5757 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle; bu bölümün (a) bendine (11) numaralı alt bent eklenmiş, takip eden alt bent buna göre teselsül ettirilmiştir.
- (3) 1/7/2006 tarihli ve 5538 sayılı Kanunun 5 inci maddesiyle (b) bendinde yer alan "Olağanüstü Hal Bölge Valisi," ibaresinden sonra gelmek üzere "İl Valileri ve" ibaresi eklenmiş, (c) bendinde yer alan "ve İl Valileri" ibaresi madde metninden çıkarılmış ve aynı bentte yer alan "% 325'ine" ibaresi "% 330'una" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (4) 22/12/2005 tarihli ve 5436 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle bu bende "Genel Müdürler" ibaresinden sonra gelmek üzere "Strateji Geliştirme Başkanı" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (5) 29/1/2016 tarihli ve 6663 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle bu bendin (1) ila (11) inci alt bentlerinde yapılan değişikliklerin, Kanunun yayım tarihi olan 10/2/2016 tarihini izleyen ayın onbeşinde yürürlüğe gireceği adı geçen Kanunun 35 inci maddesi ile hüküm altına alınmıştır.

- d) Merkezde görevli diğer Valiler için % 290'ına,
 e) **(Değişik: 1/7/2006-5540/5 md.)** Diğerlerinden;
 - 1 inci dereceden aylık alanlar için % 290'ına,
 - 2 ve 3 üncü derecelerden aylık alanlar için % 280'ine,
 - 4 ve 5 inci derecelerden aylık alanlar için % 260'ına,
 - Diğer derecelerden aylık alanlar için % 240'ına,
 - Kaymakam adayları için % 175'ine,
 - Vali unvanını kazananlar hariç olmak üzere kaymakamlık unvanını kazandıktan sonra
 İçişleri Bakanlığı merkez teşkilâtında görev yapanlar ile merkez valilerine ayrıca % 30'una,

F) DENETİM TAZMİNATI

Özel Hizmet Tazminatı bölümünün;

a) (e), (f) ve (g) sırasında sayılanlardan:

- Kamu İktisadi Teşebbüslerindeki görevliler için % 10 una,
- Diğerleri için %30 una

b) (ğ), (h), (i) ve (j) sırasında sayılanlar için % 20 sine,⁽¹⁾

G) ADALET HİZMETLERİ TAZMİNATI

Yüksek Mahkemeler, Yüksek Seçim Kurulu, Sayıştay, İl ve İlçe Seçim Kurulları, Adli, İdari, Askeri Yargıda (ceza infaz kurumları ve icra müdürlükleri personeli dahil) görevli bu Kanuna tabi personelden;

a) Genel İdare Hizmetleri Sınıfında bulunanlar için % 180 ine,

b) Yardımcı Hizmetler Sınıfında bulunanlar ile Teknik Hizmetler Sınıfında olduğu halde bu sınıfın özel hizmet tazminatından yararlanamayanlar için % 56 sına,

c) **(Mülga: 11/10/2011-KHK-666/1 md.)**⁽²⁾

d) Cezaevi Müdürü, İnfaz ve Koruma Başmemuru, İnfaz ve Koruma Memurlarına ayrıca % 10 una,

e) **(Ek:24/11/2021-7343/35 md.)** İcra başmüdürlerine ayrıca % 50 sine,

H) Bu kanunda belirtilen hizmet sınıflarında olup da yukarıdaki bölümlerde yer alan tazminatlardan yararlanmayan personelden;

a) Yardımcı Hizmetler Sınıfına ait kadrolarda bulunanlar için % 45 ine,

b) Diğer hizmet sınıflarına ait kadrolarda bulunanlar için % 50 sine,

kadar, bu nispetleri aşmamak üzere Cumhurbaşkanınca belirlenecek esas, ölçü ve nispetler dahilinde yukarıdaki tazminatlar ödenir.⁽³⁾

Hizmetin niteliği itibarıyla birden fazla özel hizmet tazminatı verilmesi gereken durumlarda bu tazminatlardan fazla olanı ödenir. Mülki İdare Amirliği Özel Hizmet Tazminatı, Emniyet Hizmetleri Tazminatı, Din Hizmetleri Tazminatı ve Adalet Hizmetleri Tazminatı (C ve G bölümlerinin (c) bentlerinde sayılanlar hariç) ödenenlere özel hizmet tazminatı ödenmez.⁽⁴⁾

(1) 11/10/2011 tarihli ve 666 sayılı KHK'nin 5 inci maddesiyle, bu bentte yer alan "(h), (i), (j) ve (k) sırasında sayılanlar" ibaresi "(ğ), (h), (i) ve (j) sırasında sayılanlar" olarak değiştirilmiştir.

(2) 11/10/2011 tarihli ve 666 sayılı KHK ile bu bentte yapılan düzenleme; 10/10/2013 tarihli ve 28791 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesi'nin 27/12/2012 tarihli ve E.: 2011/139, K.: 2012/205 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

(3) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu bentte yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

(4) 21/3/2006 tarihli ve 5473 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle; bu fıkarda yer alan "(G bendi (c) sırasında sayılanlar hariç)" ibaresi "(C ve G bölümlerinin (c) bentlerinde sayılanlar hariç)" şeklinde değiştirilmiştir.

III- Ortak Hükümler:⁽¹⁾

Bu zam ve tazminatların hangi işi yapanlara ve hangi görevlerde bulunanlara ödeneceği, miktarları, ödeme usul ve esasları (...)⁽¹⁾ bütün kurumları kapsayacak şekilde ve 154 üncü madde uyarınca katsayının Cumhurbaşkanınca değiştirilmesi durumu hariç yılda bir defa olmak üzere hazırlanır ve Cumhurbaşkanınca Kararı ile yürürlüğe konulur.⁽¹⁾

Ancak Milli İstihbarat Teşkilatı fiili kadrosuna dahil bulunanlara ödenecek iş güçlüğü, iş riski, temininde güçlük ve mali sorumluluk zammının miktarları ile özel hizmet tazminatı oranları, ödeme usul ve esasları (...)⁽¹⁾ Cumhurbaşkanınca tarafından belirlenir.⁽¹⁾⁽²⁾

(Değişik: 6/7/1995 – KHK-562/5 md.) Bu zam ve tazminatlara hak kazanmada ve bunların ödenmesinde aylıklara ilişkin hükümler uygulanır. Ancak;

- a) Sağlık kurulu raporu üzerine verilen hastalık izinleri,
- b) Kanseri, verem ve akıl hastalıkları gibi uzun süreli bir tedaviye ihtiyaç gösteren hastalığa yakalananların kullandığı hastalık izinleri,
- c) Hastalıkları sebebiyle resmi yataklı tedavi kurumlarında yatarak tedavi gördükleri tedavi süreleri,

hariç olmak üzere bir takvim yılı içinde kullanılan hastalık izin süreleri toplamının 7 günü aşması halinde, aşan süreler isabet eden zam ve tazminatlar % 25 eksik ödenir.

Yurt dışında sürekli görevle görevlendirilenlere bu zam ve tazminatlar ödenmez. Ancak bunlardan yurt içine geçici olarak geri çağrılanlardan yurt dışı aylıklarının kesilmesini gerektirecek kadar yurt içinde kalanlara, bu süre içinde zam ve tazminatları ödenir.

Kamu kurum ve kuruluşları (Mahalli İdareler dahil) bu maddede belirtilen zam ve tazminatları; hizmetin gerekleri ve mali imkanlarını dikkate alarak personeline Cumhurbaşkanınca belirlenen oran ve miktarlardan daha düşük bir oran ve miktar üzerinden ödeyebilirler.⁽¹⁾

Bu maddenin ikinci bölümünde yer alan tazminatlar damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tabi değildir.

Her sınıfın son aylık derecesi ve en çok aylık miktarı:

Madde 153 – (Mülga: 23/12/1972 – KHK-2/5 md.)

Katsayı:

Madde 154 – (Değişik: 13/7/1993 – KHK-486/24 md.)

Aylık gösterge tablosunda yer alan rakamlar ile ek gösterge ve kıdem aylığı gösterge rakamlarının aylık tutarlarına çevrilmesinde uygulanacak aylık katsayısı ile memuriyet taban aylığı göstergesine uygulanacak taban aylık katsayısı üçer veya altışar aylık dönemler itibarıyla uygulanmak üzere Genel Bütçe Kanunu ile tespit olunur. Ancak mali yılın ikinci yarısında, memleketin ekonomik gelişmesi genel geçim şartları ve Devletin mali imkanları gözönünde bulundurulmak suretiyle Cumhurbaşkanınca bu katsayıları ikinci yarının tamamı veya üçer aylık dönemleri itibarıyla uygulanmak üzere değiştirmeye yetkilidir.⁽³⁾

Katsayılardaki değişiklik aylıklarda artış veya eksilişi sayılmaz.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkranın birinci ve beşinci paragraflarında yer alan “Bakanlar Kurulunca” ibareleri “Cumhurbaşkanınca” şeklinde, birinci paragrafında yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiş ve fıkranın birinci paragrafında yer alan “ilgili kurumların yazılı isteği ve Devlet Personel Başkanlığının görüşü üzerine Maliye Bakanlığınca” ibaresi ile ikinci paragrafında yer alan “Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(2) 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı KHK’nin 28 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan “Başbakan” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiş, daha sonra bu hüküm 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

(3) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkra da yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

Memurlara ödenecek aylık tutarları:

Madde 155 – (Değişik: 31/7/1970 - 1327/56 md.)

Bu kanunun 36 ncı maddesinde yer alan sınıflara ait gösterge tablosundaki rakamların, genel bütçe kanununda o yıl için tespit edilen katsayı ile çarpılması sonunda bulunacak miktar, sınıfların derece ve kademelerindeki memurların aylık tutarlarını gösterir.

Yurt dışında aylıklar:⁽¹⁾

Madde 156 – (Değişik: 31/7/1970 - 1327/57 md.)

Kurumların yurt dışı kuruluşlarına dahil kadrolarında görev alan Devlet memurlarının aylıkları, 155 inci maddeye göre tespit edilen brüt aylık tutarın, Cumhurbaşkanı tarafından tespit edilecek emsal ile çarpılmasından hasil olacak miktar üzerinden ödenir. Asıl aylığın ödeme miktarı ile emsali tutarı arasındaki fark, her türlü vergiden müstesnadır.⁽²⁾

(Mülga ikinci fıkra: 29/6/2012-6338/3 md.)

Dış memleketler aylık katsayısı:

Madde 157 – (Değişik: 23/12/1972 – KHK-2/1 md.)

156 ncı maddede yazılı katsayılar her yabancı memleketin ekonomik durumu, para ve geçim şartları ile memurun temsil görevi ve aile yükümlülüğü gözönünde tutulmak suretiyle saptanır ve aynı usul uyarınca değiştirilir.

Adayların aylıkları:

Madde 158 – (Değişik: 30/5/1974 – KHK-12; Aynen kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Herhangi bir sınıfta aday olarak göreve başlayanlar bu Kanunun 54 üncü maddesindeki esaslara göre, girecekleri derecenin hak edecekleri kademe aylığını alırlar.

Aday memurlara, asaletleri tasdik edilinceye kadar kademe ilerlemesi uygulanmaz.

Asaleti onaylanan memurların kademe ilerlemeleri:

Madde 159 – (Değişik: 30/5/1974 – KHK-12; Aynen kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Adaylık süresi sonunda bu Kanun hükümlerine göre asıl memurluğa atananların adaylıkta geçirdikleri süreler, kademe ilerlemelerinde ve derece yükselmelerinde değerlendirilir.

Kademe ilerlemesinde verilecek aylık:

Madde 160 – Kademe ilerlemesinde memur bir ileri kademeyle ait göstergeye tekabül eden aylığı alır.

(Mülga ikinci fıkra: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Derece değişikliğinde verilecek aylık:

Madde 161 – (Değişik: 12/2/1982 - 2595/10 md.)

Derece yükselmesi veya daha aşağı bir dereceye atama halinde,

A) (Değişik: 26/6/1984 – KHK-241/8 md.) Bulunduğu dereceden yukarı derecelere atanan memur;

a) 68 nci maddenin (B) bendi hükümleri saklı kalmak kaydıyla, yeni girdiği derecenin ilk kademe göstergesine,

b) Yeni girdiği derecenin ilk kademe göstergesi evvelce iktisap ettiği göstergeden düşük ise, iktisap ettiği göstergeye eşit olan kademenin göstergesine,

Tekabül eden aylığı alır.

Alt derecede eşit göstergeli kademe geçiren süre dikkate alınır.

B) Kazanılmış hak aylık derecelerinden daha aşağı bir dereceye atanan memur, kazanılmış hak aylık dereceleri saklı kalmak kaydıyla,

(1) 29/6/2012 tarihli ve 6338 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan “aylık tutarından, alınacak vergi ve kanunlar gereğince yapılacak bütün kesintiler indirildikten sonra (Keşif Sandığı kesintileri hariç) kalan kısmın,” ibaresi “brüt aylık tutarın,” şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkra da yer alan “Devlet Personel Başkanlığı Dışişleri ve Maliye bakanlıklarının görüşüne dayanılarak Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

- a) Atandığı derecede eski derecesinde almakta olduğu kademe göstergesine,
b) Atandığı derecede eşit gösterge yok ise, eski göstergesine en yakın kademedenin göstergesine,

Tekabül eden aylığı alır.

Başka sınıfa geçen memurun alacağı aylık:

Madde 162 – (Mülga: 31/7/1970 - 1327/61 md.)

İstisnai memurluklardan ayrılanların durumu:

Madde 163 – (Değişik: 31/7/1970 - 1327/62 md.)

İstisnai memuriyetlere:

a) Bu Kanuna tabi kurumlardan atanmış olanlar, ayrıldıkları sınıfa dönmek istedikleri takdirde, istisnai memuriyetlerde geçirmiş oldukları süre, bu Kanunda derece terfii için belirtilen esaslara göre girebilecekleri yeni derecenin tayininde normal derece terfii sürelerine karşılık sayılır.

Bu gibilerin, derece terfii süresine karşılık sayılan süreden geri kalan kısmı kademe terfii inde dikkate alınır.

Bu gibiler, aynı şartlardan faydalanarak, 71 inci madde hükümlerine uyulmak kaydıyla, başka bir sınıfa da girebilirler.

b) Bu Kanuna tabi olmıyan kurumlardan atanmış olanlar, bu Kanuna tabi kurumlarda bir göreve atanmayı istedikleri takdirde, istisnai memuriyette geçirilen süre (a) fıkrasındaki esaslara göre ve girilecek derecenin sınav veya seçmesini başarmak kaydıyla, derece ve kademe ilerlemesine sayılır. Bu gibiler için adaylık hükümleri uygulanmaz.

Aylığın ödeme zamanı ve Esasları : ⁽¹⁾

Madde 164 – (Değişik: 30/5/1974 – KHK-12; Aynen kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Memurlara aylıkları her ayın başında peşin ödenir. Emekliye ayrılma ve ölüm hallerinde o aya ait peşin ödenen aylık, geri alınmaz.

Sözleşmeli personelin ücretleri sözleşme şartlarına göre; geçici personelin gündelikleri gün hesabıyla hafta veya ay sonlarında ödenir.

(Ek: 5/7/1991 – KHK-433/2 md.; İptal: Anayasa Mahkemesinin 5/5/1992 tarihli ve E. 1991/33, K. 1992/32 sayılı Kararı ile; Yeniden düzenleme: 18/5/1994 – KHK-527/7 md.)
Aylıklarını 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu ve 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu hükümlerine göre almakta bulunan Devlet memurları ve diğer kamu görevlileri (sözleşmeli statüdeki personel dahil) ile kamu ve özel kesimde iş kanunlarına göre istihdam edilen işçilere çeşitli adlar altında yapılan nakdi ve ayni nitelikteki tüm ödemelerin hesaplanma kolaylığını ve basitliğini sağlamak amacıyla, bordro düzenlemesine, tahakkuk ve ödeme işlem ve sürelerine ilişkin esas ve usulleri tesbit etmeye, aydan daha kısa ya da daha uzun sürelerde yapılan ödemelerin aylık dönemler itibarıyla tahakkuk ettirilmesi ve ödenmesine karar vermeye Maliye ve Gümrük Bakanlığı yetkilidir.

(Ek: 5/7/1991 – KHK-433/2 md.; İptal: Anayasa Mahkemesinin 5/5/1992 tarihli ve E. 1991/33, K. 1992/32 sayılı Kararı ile; Yeniden düzenleme: 18/5/1994 – KHK-527/7 md.)
Üçüncü fıkra kapsamına giren personelin her türlü özlük haklarının ve tahakkuk işlemlerinin belli merkezlerden yapılabilmesi ve ödemelerin bankacılık sistemi aracılığı ile gerçekleştirilmesi için gerekli düzenlemeleri yapmaya ve gerekli tedbirleri almaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

(1) Madde başlığı "Aylığın ödeme zamanı" iken 433 sayılı KHK'nin 2 nci maddesi ile metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Açıktan atanmada aylığa hak kazanma :

Madde 165 – (Değişik : 23/12/1972 – KHK-2/1 md.)

Bir göreve açıktan aday veya asıl memur olarak atananlar, göreve başladıkları günden itibaren aylığa hak kazanırlar.

Bu suretle göreve başlamada ilk aylık, gün hesabıyla ay sonunda ödenir.

Kademe ilerlemesinde aylığa hak kazanma :

Madde 166 – (Değişik : 12/2/1982 - 2595/11 md.)

Kademe ilerlemesinde Devlet Memuru, bu ilerlemeye müstehak olduğu tarihi takip eden ay başından itibaren aynı derecenin bir ileri kademesine ait aylığa hak kazanır.

Derece değişikliğinde aylığa hak kazanma:

Madde 167 – (Değişik: 30/5/1973 – KHK-5/7 md.)

Derece yükselmesinde veya daha aşağı derecelere atamada memur, yükseldiği veya atandığı derecenin görevine başladığı tarihi takip eden aybaşından itibaren bu derecenin 161 inci maddeye göre kazandığı kademe aylığını alır.

(Ek: 12/2/1982 - 2595/12 md.) Ancak, yürütülmekte olan görevin niteliğinde bir değişme olmaması halinde derece yükselmesine ilişkin onayın geçerlilik tarihini takip eden ay başından itibaren bu derecenin 161 inci maddeye göre kazandığı kademe aylığını alır.

Başka bir sınıfa geçmede aylığa hak kazanma:

Madde 168 – (Mülga: 23/12/1972 – KHK-2/5 md.)

Görev yeri değiştirilen memurların aylıkları:

Madde 169 – (Değişik - 28/3/1988 – KHK-318/3 md.)

Bulundukları yerden başka yerlerdeki görevlere nakledilen ve 62 nci maddede belirtilen süre içinde yeni görevlerinde işe başlayan memurlarla, yer değiştirme suretiyle başka kurumlara atanan memurların aylıkları, işe başladıkları tarihi takip eden aybaşından itibaren yeni görev yerinde ödenir. Eski görev yerinde alınan aylıklar için kurumlar arasında herhangi bir hesaplama yapılmaz.

İzin veya geçici görevde iken görev yeri değiştirilen memurların aylıkları:

Madde 170 – (Değişik: 23/12/1972 – KHK-2/1 md.)

Kanuni izinlerin kullanılması sırasında veya geçici bir görevde iken asıl görev yeri değiştirilen memurların aylıkları, izin veya geçici görevin sona ermesine kadar eski görev yerlerinde kadro tasarrufundan ödenir.

Sayman ve sayman mutemetlerinin devir süreleri ve aylıkları:

Madde 171 – (Değişik : 17/9/2004 – 5234/1 md.)

Hesaplarını, görevi devralanlara devir zorunluluğu bulunan saymanların devir süresi yedi gündür. Devir teslim süresinin aylık ödeme zamanına rastlaması halinde bu aya ait aylıkları eski görev yerinde, kadro tasarrufundan ödenir.

Sayman mutemetleri için devir süresi iki gündür.

Görev yeri değiştirilenlerden eski görevlerine devamları tebliğ edilenlerin aylıkları:

Madde 172 – (Değişik: 23/12/1972 – KHK-2/1 md.)

Görev yerleri değiştirilen memurlardan görevlerine devamları kurumlarınca yazılı olarak tebliğ edilenlerin aylıkları eski görev yerlerinde kadro tasarrufundan ödenir.

Vekalet aylığına hak kazanma:

Madde 173 – (Mülga: 23/12/1972 – KHK-2/5 md.)

Vekalet görevinin fiilen yapılması şartı:

Madde 174 – Vekalet aylıklarının ödenebilmesi için görevin fiilen yapılması şarttır.

Vekalet, ikinci görev aylık ve ücretleri ile diğer ödemeler:

Madde 175 – (Değişik: 30/5/1974 – KHK-12; Değiştirilerek kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Bir göreve vekaleten atanan memurlara vekalet edilen görevin kadro derecesinin birinci kademesinin üçte biri, açıktan atananlara ise (Köy ve kasaba imamlığı kadrolarına atananlara 146 ncı maddede yazılı asgari ücret aylık tutarından aşağı olmamak üzere) üçte ikisi verilir. Bulundukları yerden başka bir yerdeki bir göreve vekalet suretiyle atananlara, Harcırah Kanununun geçici görevle başka yere gönderilenlere ilişkin hükümleri uygulanır.

(Ek : 4/7/2001 – KHK-631/5 md.) Ancak, kurum içinden veya diğer kurumlardan vekalet edenlere vekalet aylığı ödenebilmesi için, vekilin asilde aranan şartları taşıması zorunludur.

(Değişik: 26/6/1984 – KHK-241/9 md.) 88 inci maddeye göre ikinci görev verilen memurlara, bu görevleri karşılığında aylık ödenebilmesi için boş bir kadroya ait görevin ikinci görev olarak yürütülmesi gerekir. Bu şekilde görevlendirilenlere, görevlendirildikleri kadro derecesinin ilk kademe aylığının üçte ikisi ödenir. Ancak, sağlık grup başkanlığı, baştabip ve baştabip yardımcılığı hizmetlerinin ikinci görev olarak yürütülmesi halinde kadro şartı aranmaz ve bu hizmetleri yürütenlere almakta oldukları aylığın üçte ikisi ikinci görev aylığı olarak ödenir.⁽¹⁾

(Değişik: 22/8/1989 – KHK-378/4 md) Açıktan vekil olarak atananlar bu Kanunla memurlara tanınan sosyal haklardan da yararlanırlar ve bunlara ödenecek vekalet aylığının hesabına memuriyet taban aylığı da dahil edilir.

Ders ve konferans ücretleri:

Madde 176 – (Değişik: 3/4/1998 - 4359/1 md.)

(Değişik birinci fıkra: 21/3/2006 - 5473/3 md.) Bu Kanunun 89 uncu maddesine göre kendilerine ders görevi verilenlere, ders saati başına gündüz öğretimi için 140, örgün ve yaygın eğitim kurumlarında yarıyıl ve yaz tatillerinde, cumartesi ve pazar günleri ile saat 18.00'den sonra başlayan öğretim faaliyetleri için 150 gösterge rakamının bu Kanuna göre belirlenen aylık katsayısı ile çarpımından oluşan miktar üzerinden ek ders ücreti ödenir.

(Değişik ikinci fıkra: 27/3/2015 - 6639/9 md.) Bu ücretler, özel eğitime muhtaç öğrencilerin eğitim ve öğretim gördüğü kurumlarda görevli öğretmen ve yöneticiler ile bu öğrencilere yönelik olarak açılan özel sınıf öğretmenlerine ve cezaevlerinde görevli öğretmenlere %25, Millî Eğitim Bakanlığı Örgün ve Yaygın Eğitimi Destekleme ve Yetiştirme Kursları Yönergesi kapsamında görev alan yönetici ve öğretmenlere %100 fazlasıyla ödenir.

Bu madde kapsamında ücretle ders vermek üzere yükseköğretim kurumlarından görevlendirilen öğretim elemanlarına 2914 sayılı Kanun hükümlerine göre ek ders ücreti ödenir.

Konferans ücreti her yıl bütçe kanunlarında gösterilir⁽²⁾

(1) 28/6/2006 tarihli ve 5528 sayılı Kanunun 5 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan “Ancak,” ibaresinden sonra gelmek üzere “sağlık grup başkanlığı” ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

(2) Bu maddede yeralan 80 ve 90 gösterge rakamları, 4/3/1998 tarih ve 4359 sayılı Kanunun Geçici 1 inci maddesi gereğince sırasıyla 1999 yılında 90 ve 100'e, 2000 yılından itibaren ise 100 ve 110'a yükselti- lerek uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

Yolluk giderleri ve gündelikleri:

Madde 177 – Bu Kanun hükümlerine tabi Devlet memurlarından bir görevin ifası için sürekli veya geçici olarak görev yerinden ayrılanların yol giderleri ve gündelikleri, yolluklar hakkındaki özel kanun hükümlerine göre ödenir.

Sözleşmeli olarak çalıştırılanların yol masrafları ile gündelikleri sözleşmelerindeki şartlara göre ödenir.

Fazla çalışma ücreti:

Madde 178 – (Değişik: 5/7/1991 – KHK-433/3 md.; İptal: Anayasa Mahkemesinin 5/5/1992 tarihli ve E. 1991/33, K. 1992/32 sayılı Kararı ile, Yeniden düzenleme: 18/5/1994 - KHK-527/8 md.)

A) 99 ve 100 üncü maddeler hükümleri uyarınca tespit olunan günlük çalışma saatleri dışında;

a) Salgın hastalık ve tabii afetler gibi olağanüstü hallerin olması (Bu hallerin devamı süresince),

b) Fabrika, atelye, şantiye, işletme gibi yerlerde İş Kanununa tabi olarak işçi çalıştıran kurumlarca hizmetin gereği olarak işçi ile birlikte çalışma saatleri ve günü dışında çalışmanın zorunlu bulunması,

hallerine münhasır olmak üzere, yapılan fazla çalışmalar ücretle karşılır.

Yukarıda sayılan hallerde yaptırılacak fazla çalışmanın süresi ve saat başına ödenecek ücret Cumhurbaşkanlığı kararı ile belirlenir.⁽¹⁾

B) (İptal: Anayasa Mahkemesinin 14/2/1997 tarihli ve E: 1997/20, K: 1997/32 sayılı Kararı ile; Yeniden düzenleme: 3/4/1998 - 4359/4)

Kurumlar gerektiği takdirde personelini günlük çalışma saatleri dışında fazla çalışma ücreti vermeksizin çalıştırabilirler. Bu durumda personele yaptırılacak fazla çalışmanın her sekiz saati için bir gün hesabı ile izin verilir. Ancak, bu suretle verilecek iznin en çok on günlük kısmı yıllık izinle birleştirilerek yılı içinde kullanılabilir.

Fazla çalışmanın uygulama esas ve usulleri Devlet Personel Başkanlığı ile Maliye Bakanlığınca müştereken belirlenir.

Milli İstihbarat Teşkilatı mensuplarına ödenecek fazla çalışma ücretleri ve diğer hususlar Cumhurbaşkanlığı tarafından onaylanacak bir talimatla tesbit edilir.⁽²⁾

Temsil giderleri ve yönetmeliği:

Madde 179 – Hangi kurumlarda hangi sınıf ve kadrolardaki Devlet memurlarının görevler icabı temsili mahiyette masraf yapabilecekleri ve bu masrafların sarfı ile ilgili usul ve şartlar ve bunların sarf alanları ilgili kurumların görüşleri alınarak Maliye Bakanlığı ve Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığı ile birlikte hazırlanacak bir yönetmelikle belirtilir.

Sürekli görevle yurt dışında bulunan memurların aylıkları:

Madde 180 – (Değişik: 30/5/1974 – KHK-12; Aynen kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Sürekli görevle yurt dışına atanan memurların aylıkları görevlerine başladıkları tarihten itibaren; sürekli görevle yurt dışına gönderilen veya kurumların yurt dışı kuruluşlarına dahil kadrolarında görev alan memurlardan görevlerine başladıktan sonra yurt içinde veya yurt dışında başka bir göreve atananların aylıkları ise atanma emrinin tebliği tarihini izleyen onbeşinci gün sonuna kadar 156 ncı maddedeki esaslara göre ödenir.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkrada yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı KHK’nin 29 uncu maddesiyle, bu paragrafta yer alan “Başbakan” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiş, daha sonra bu hüküm 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Kanunun 29 uncu maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

Yurt dışında bulunanlardan yerlerine atananların gelişine kadar bekleme emri alanların aylıkları, atama emirlerinin tebliğ tarihinden itibaren, iki ayı geçmemek üzere aynı maddeye göre ödenir.

(Ek: 4/7/2001 – KHK-631/6 md.) Sürekli görevle yurt dışına atanan memurlara, yıllık izin ile 181 inci maddede belirtilen hal dışında, yurt içinde geçirilen süreler için yurt dışı aylığı ödenmez. Ancak, yurt dışı görev süresince toplam dört ayı geçmemek üzere, yurt içinde yataklı tedavi kurumlarında yatarak görülen tedavi süresince 156 ncı maddeye göre belirlenen emsal katsayının 1/3'ü esas alınarak yurt dışı aylığı ödenir.

Yurt dışındaki memurlardan geçici görevle merkeze çağrılanların aylıkları:

Madde 181 – Sürekli görevle yurt dışına gönderilen Devlet memurları, geçici görevle en çok bir ay süre ile merkeze çağrılabilir. Bu süre içinde aylığı katsayılı ödenir.

Yurt dışında görevli memurlardan farklı katsayılı memlekete atananların aylıkları:

Madde 182 – Yukardaki maddelerde gösterilen memurların, aylıklarına uygulanmakta bulunan ödeme katsayılarından farklı ödeme katsayısı uygulanan bir başka memlekete naklen atanmalarında 180 inci madde hükmü uygulanır.

Hazarda eğitim ve manevra için silah altına alınanların aylıklarının ödenmesi:

Madde 183 – Hazarda muvazafılık hizmeti dışında eğitim ve manevra maksadiyle silah altına alınan Devlet memurlarının aylıkları kendi kurumlarınca tam olarak ödenir.

Devlet memurlarından rütbeli olanların rütbe aylığı tutarı, bağlı bulundukları kurumdan aldıkları aylık tutarından fazla olanlara, aradaki fark askeri kurumlarına katılmaları veya yeni rütbeyi kazandıkları tarihten itibaren silah altında bulundukları sürece Milli Savunma Bakanlığı tarafından ödenir.

Seferde muvazafılık hizmeti dışında silah altına alınan memurların aylıklarının ödenmesi:

Madde 184 – Seferde muvazafılık hizmeti dışında, silah altına alınan Devlet memurlarına rütbeli olsun olmasın silah altında bulundukları sürece aylıkları aşağıdaki hükümlere göre ödenir.

A) Yedek subay, yedek askeri memur ve yedek astsubay olanların rütbelerine ait aylıkları Milli Savunma Bakanlığınca ödenir.

Bunların aylıkları bağlı bulundukları kurumdan aldıkları aylık tutarından eksikse aradaki fark kurumlarınca ödenir

B) (A) bendi dışında kalan ve rütbesiz memurların aylıklarının tamamı kurumlarınca ödenir.

Sefer haline geçişte silah altında bulunan memurların aylıkları:

Madde 185 – Sefer haline geçiş sırasında 183 üncü maddeye göre silah altında bulunan Devlet memurlarının aylıkları adı geçen maddeye; sefer haline geçişten sonraki aylıkları 184 üncü maddeye göre ödenir.

Silah altına alınmazdan önce kadrolarından açıkta bulunanların aylıkları:

Madde 186 – Hazarda eğitim ve manevra veya seferde muvazzaflık hizmeti dışında silah altına alınan Devlet memurlarından, silah altına alınmazdan önce kadroları kaldırılanlar, görevden uzaklaştırılanlar hakkında, silah altında bulundukları sürece aşağıdaki hükümler uygulanır:

A) Bunlardan yedek subay, yedek askeri memur veya yedek astsubay olanların rütbe aylıklarının açık aylıklarından fazla veya eksik olmasına göre haklarında 183 ve 184 üncü madde hükümleri uygulanır.

B) (A) bendi dışında kalan ve rütbesiz memurlara kanuni hakları olan açık aylığının verilmesine devam olunur.

KISIM - VI

Sosyal Haklar ve Yardımlar

Emeklilik hakları:

Madde 187 – Devlet memurlarının emeklilik ve malûllük hallerinde kendilerinin, ölümle ri halinde dul ve yetimlerinin sahip bulundukları haklar emeklilik kanunlarıyla düzenlenir.

Hastalık ve analık sigortası:

Madde 188 – A) Devlet memurlarının hastalık, analık ve görevden doğan kaza ile mesleki hastalık,

B) Devlet memurlarının eşleri ve bakmakla yükümlü oldukları ana, baba ve çocuklarının hastalık ve analık,

C) Bir kanuna dayanılarak emekli veya malûllük aylığı alanların (Sosyal Sigortalar Kurumunca uygulanan iş kazaları ile meslek hastalıkları, malûllük ve yaşlılık sigortalarından gelir veya aylık bağlananlar hariç) hastalık ve analık,

Ç) (C) bendinde belirtilen emekli veya malûllük aylığı alanların aile fertlerinin hastalık ve analık,

D) Bir kanuna dayanılarak dul veya yetim aylığı alanların (Sosyal Sigortalar Kurumundan gelir veya aylık alanlar hariç) hastalık ve analık.

Hallerinde, gerekli sosyal sigorta yardımları sağlanır.

Bu sigorta yardımları özel kanunlarla düzenlenir.

Bu sigortalardan tanınan hak ve sağlanan yardımlar, genel sosyal sigorta rejimleri ile kabul edilen hak ve yardımlardan az olamaz.

Yeniden işe alıştırma:

Madde 189 – Malûllük aylığı bağlanan Devlet memurlarından çalışma gücünün artırılabilceği umulanlar eski sınıflarında veya yeni sınıf veyahut meslekte çalışabilmelerini sağlamak üzere işe alıştırılmaya tabi tutulabilirler.

İşe alıştırmanın ne suretle ve hangi esaslara göre yapılacağı özel kanununda gösterilir.

Ek sosyal sigorta ve Yardımlaşma:

Madde 190 – (Mülga: 12/2/1982 - 2595/19-a)

Memurların sosyal tesis ihtiyaçları:

Madde 191 – (Yeniden düzenleme: 29/11/1984 – KHK-243/29 md.)

Devlet Memurları için lüzum ve ihtiyaç görülen yerlerde çocuk bakımevi ve sosyal tesisler kurulabilir.

Bunların kuruluş ve işletme esas ve usulleri Devlet Personel Başkanlığı ile Maliye ve Gümrük Bakanlığınca birlikte hazırlanacak genel yönetmelikle belirlenir.

Devlet memurları için konut kredisi:

Madde 192 – (Yeniden düzenleme: 29/11/1984 – KHK-243/30 md.)

Devlet Memurlarından T. C. Emekli Sandığına tabi hizmeti 10 yıl ve daha fazla olanlara, istekleri üzerine Toplu Konut Fonundan özel şartlarla ve öncelikle konut kredisi verilebilir.

Bu krediden faydalanma şartları ile kredi borcunun memurlardan tahsili ve her yıl ödenecek toplam kredi tutarı gibi diğer hususlar Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi Başkanlığınca hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir.

Devlet memurları için konut:

Madde 193 – (Değişik: 31/7/1970 - 1327/69 md.)

Devlet memurlarının lüzum ve zaruret görülen yerlerle kiralık konut ihtiyaçları, Cumhurbaşkanınca onanacak programlar gereğince, genel ve katma bütçelere her yıl konulacak ödeneklerle tesis edilecek fondan karşılanır.⁽¹⁾

Bu madde hükmü özel kanunlarla düzenlenir.

Bazı devlet memurları için konut tahsisi:

Madde 194 – (Mülga: 9/11/1983 - 2946/12 md.)

Mahrumiyet yeri ödeneği:

Madde 195 – (Mülga: 2/12/1993 - 3920/2 md.)

Ödeme usulü ve mahrumiyet yeri derecesi:

Madde 196 – (Mülga: 2/12/1993 - 3920/2 md.)

Miktarı:

Madde 197 – (Mülga: 2/12/1993 - 3920/2 md.)

Mahrumiyet yeri ödeneğinin ödenme usulü:

Madde 198 – (Mülga: 2/12/1993 - 3920/2 md.)

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkrada yer alan “İmar ve İskan Bakanlığınca tespit edilerek Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde değiştirilmiştir.

Öğrenim bursları ve yurtları:

Madde 199 – Mahrumiyet yerlerinde çalışan Devlet memurları görev yerlerinde çocuğunun girmesi gereken orta dereceli okul bulunmadığı takdirde, bu dereceli okullarda okuma hakkını kazanmış bulunan çocuklarını yatılı okullarda okutmak isterlerse, pansiyon ücret indiriminden faydalanırlar.

Bu indirim her yıl bütçe kanunu ile tesbit olunan pansiyon ücretlerinden en azının çocukların her biri için % 50 si oranındadır. İndirim sonucunda meydana çıkan fark Devlet bütçesinden ödenir.

Ancak, memurlar çocuklarını daha yüksek ücretli okul pansiyonlarından veya Milli Eğitim Bakanlığının denetimi altında faaliyette bulunan özel pansiyonlardan faydalandırmak isterlerse aradaki ücret farkı kendileri tarafından ödenir.

Sınıfta kalan çocuklar için burs verilemeyeceği:

Madde 200 – Pansiyonlarda ücret indiriminden faydalanan memurların çocukları sınıfta kalırlarsa aynı sınıf için ikinci sene bu haktan faydalanamazlar.

Mahrumiyet yerinden başka yere atanan, ölen, emekliye ayrılanların burs haklarının devamı:

Madde 201 – Öğrenim yılı içinde mahrumiyet yeri ödeneğine tabi olmayan yerlerdeki bir göreve atanan veya ölen veyahut emekliye ayrılan memurların çocukları için yapılan indirim, bulundukları ders yılı sonuna kadar kendi isteğiyle atananlar için de, atandıkları tarihteki taksit dönemi sonuna kadar devam eder.

Aile yardımı ödeneği: ⁽¹⁾

Madde 202 – Evli bulunan Devlet memurlarına aile yardımı ödeneği verilir.

(Değişik: 27/6/1989 - KHK - 375/10 md.) Bu yardım, memurun her ne şekilde olursa olsun menfaat karşılığı çalışmayan veya herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan aylık almayan eşi için 1500, çocuklarından herbiri için de 250 gösterge rakamının (72 nci ay dahil olmak üzere 0-6 yaş grubunda yer alan çocuklar için bir kat artırımlı) aylık katsayısı ile çarpılması sonucu elde edilecek miktar üzerinden ödenir. **(Mülga ikinci cümle: 13/2/2011 - 6111/117 md.)** Eşlerden birine iş akdi veya toplu sözleşme gereği çocukları için yapılan aile yardımı ödeneği daha düşük ise, yalnız aradaki fark ödenir. **(Ek: 9/4/1990 - KHK-418/7 md.; İptal: Anayasa Mahkemesinin 5/2/1992 tarihli ve E. 1990/22, K. 1992/6 sayılı Kararı ile, Yeniden düzenleme: 18/5/1994 - KHK-527/9 md.)** Bu fıkra da yer alan gösterge rakamlarını 3 katına kadar artırmaya Cumhurbaşkanlığı yetkilidir.⁽²⁾⁽³⁾⁽⁴⁾

- (1) 3/7/2011 tarihli ve 2011/2022 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki Kararın 3 üncü maddesiyle, bu maddede yer alan ve eş için ödenmekte olan aile yardımı ödeneğine esas (1.500) gösterge rakamının 1/7/2011 tarihinden itibaren (2.134) olarak uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.
- (2) 21/3/2006 tarihli ve 5473 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle; bu fıkra da yer alan "250" rakamı "1500", "50" rakamı "250", "5 katına" ibaresi ise "3 katına" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (3) 21/4/2005 tarihli ve 5335 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu fıkraya "50 gösterge rakamının" ibaresinden sonra gelmek üzere, "(72 nci ay dahil olmak üzere 0-6 yaş grubunda yer alan çocuklar için bir kat artırımlı) " ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (4) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkra da yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

Dul memurların çocukları için yukarıki fıkralar hükmü uygulanır.

Boşanma veya ayrılık vukuunda mahkeme bu yardımın hangi tarafa ve ne oranda verileceğini de kararında belirtir.

Devlet memurunun, geçimini sağladığı üvey çocukları için de bu ödenek verilir.

Aile yardımı ödeneğinin ödeme usulü:

Madde 203 – Aile yardımı ödeneği Devlet memurlarına her ay aylıklariyle birlikte ödenir.

Karı ve kocanın her ikisi de memur iseler bu ödenek yalnız kocaya verilir.

Aile yardımı ödenekleri hiç bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın ödenir ve borç için haczedilemez.

Aile yardımı ödeneğine hak kazanma:

Madde 204 – Memur, eş için ödenen aile yardımı ödeneğine evlendiği; çocuk için ödenen yardıma da çocuğunun doğduğu tarihi takip eden ay başından itibaren hak kazanır.

Aile yardımı ödeneği hakkını kaybetme:

Madde 205 – Memur, eş için ödenen aile yardımı ödeneği hakkını eşinden boşanma veya eşinin ölümü, çocuk için ödenen yardım ödeneği hakkını da çocuğun ölümü veya 206 ncı maddedeki hallerin vukuunu takip eden ay başından itibaren kaybeder.

Çocuk için aile yardımı ödeneği verilmeyecek haller:

Madde 206 – Aşağıdaki hallerde çocuklar için aile yardımı ödeneği verilmez:

1. Evlenen çocuklar,
2. **(Değişik: 21/4/2005 - 5335/28 md.)** 25 yaşını dolduran çocuklar (25 yaşını bitirdiği halde evlenmemiş kız çocukları ile çalışamayacak derecede malûllükleri resmi sağlık kurulu raporuyla tespit edilenler için süresiz olarak ödeneğin verilmesine devam olunur.),
3. Kendileri hesabına ticaret yapan veya gerçek veya tüzel kişiler yanında her ne şekilde olursa olsun menfaat karşılığı çalışan çocuklar (Öğrenim yapmakta iken tatil devresinde çalışanlar hariç),
4. Burs alan veya Devletçe okutulan çocuklar.

Doğum yardımı ödeneği:

Madde 207 – **(Mülga: 27/3/2015 - 6637/23 md.)**

Ölüm yardımı ödeneği:

Madde 208 – (Değişik birinci fıkra: 6/7/1995 – KHK-562/4 md.) Devlet memurlarından: memur olmayan eşi ile (...) ⁽¹⁾ aile yardımı ödeneğine müstehak çocuğu ölenlere en yüksek Devlet memuru aylığı (ek gösterge dahil) tutarında, memurun ölümü halinde sağlığında bildiri ile gösterdiği kimseye, eğer bildiri vermemiş ise eşine ve çocuklarına, bunlar yoksa ana ve babasına, bunlar da yoksa kardeşlerine en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) iki katı tutarında, ölüm yardımı ödeneği verilir. ⁽¹⁾

Ölüm yardımı ödeneği, hiçbir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın ve ödeme emri aranmaksızın saymanlarca derhal ödenir. Bu yardım borç için haczedilemez.

Yurt dışında sürekli görevde bulunan memurlara verilecek ölüm yardımı ödeneğinde 156 ncı maddede yazılı katsayı uygulanmaz.

Tedavi yardımı:

Madde 209 – (Mülga: 31/5/2006-5510/106 md.)

Cenaze giderleri:

Madde 210 – (Değişik: 23/12/1972 – KHK-2/1 md.)

Devlet memurlarının ölümü halinde cenaze giderleri (cenazenin başka yere nakil dahil) kurumlarınca ödenir. Sürekli veya geçici görevle veyahut 78 inci maddeye göre yurt dışında bulunan Devlet memurlarından ölenlerin ve yurt dışında sürekli görevlerde bulunanların eşleri, bakmakla yükümlü oldukları ana, baba ve (...) ⁽²⁾ çocuklarının cenazelerini yurda getirmek için yapılması zorunlu olan giderler kurumlarınca karşılanır.

209 uncu madde ile bu madde hükümleri Maliye ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıklarının görüşleri alınmak suretiyle Devlet Personel Başkanlığınca hazırlanacak yönetmeliğe göre uygulanır.

Giyecek yardımı:

Madde 211 – Devlet memurlarından hangilerinin ne şekilde giyecek yardımından faydalanacakları Maliye Bakanlığı ile Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığının birlikte hazırlayacakları bir yönetmelik ile tesbit olunur.

(1) Bu fıkarda yer alan “memur olmayan eşi ile” ibaresinden sonra gelmek üzere “ikiden fazla dahi olsa” ibaresi 4/7/2001 tarihli ve 631 sayılı K.H.K. 'nin 7 nci maddesiyle eklenmiş olup, daha sonra 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 117 nci maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Bu aradaki “aile yardımı ödeneğine müstehak” ibaresi, 29/11/1984 tarihli ve 243 Sayılı K.H.K. 'nin 31 inci maddesi ile kaldırılmıştır.

Yiyecek yardımı:

Madde 212 – Devlet memurlarının hangi hallerde yiyecek yardımından ne şekilde faydalanacakları ve bu yardımın uygulanması ile ilgili esaslar Maliye Bakanlığı ile Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığının birlikte hazırlıyacakları bir yönetmelik ile tesbit olunur.

Yakacak yardımı:

Madde 213 – (Mülga: 27/6/1989 – KHK-375/32 md.)⁽¹⁾

(31/7/1970 tarih ve 1327 sayılı Kanun ile bu araya eklenen numarasız “Ek Madde” 4/7/2001 tarih ve 631 sayılı KHK ile bu Kanuna 152 nci madde olarak işlenmiş ve yerine konulmuştur.)

KISIM - VII

Devlet Memurlarının Yetiştirilmesi

Kurumların memurlarını hizmet içinde yetiştirme esasları:

Madde 214 – (Değişik : 31/7/1970 - 1327/72 md.)

Devlet memurlarının yetişmelerini sağlamak, verimliliğini artırmak ve daha ileriki görevlere hazırlamak amacıyla uygulanacak hizmet içi eğitim, Devlet Personel Başkanlığı tarafından ilgili kurumlarla birlikte hazırlanacak yönetmelikler dahilinde yürütülür.

Eğitim birimleri:

Madde 215 – Her kurumda, yetiştirme faaliyetlerini düzenlemek, yürütmek ve değerlendirmekle görevli bir "Eğitim birimi" kurulur. Birden çok birim kurulan kurumlarda bunlardan biri "Merkez Eğitim Birimi" adını alır.

Eğitim merkezleri:

Madde 216 – Kurumlar kendi eğitim ihtiyaçlarını karşılamak üzere eğitim merkezleri açabilirler. Kurumlararası eğitim ihtiyaçlarını karşılamak üzere, Cumhurbaşkanlığı kararıyla, kurumlararası eğitim merkezleri de açılabilir.⁽²⁾

Eğitim birim ve merkezlerinin kuruluş ve işleyişleri Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınmak suretiyle kurumlarınca hazırlanacak yönetmeliklerle düzenlenir.

Devlet memurları eğitimi genel planı:

Madde 217 – Devlet memurları eğitimi genel planı, Cumhurbaşkanlığı kararıyla yürürlüğe konulur.⁽³⁾

(1) 31/7/1970 tarih ve 1327 sayılı Kanun ile bu araya eklenen numarasız “Ek Madde”, 4/7/2001 tarih ve 631 sayılı KHK ile bu Kanuna 152 nci madde numaralandırılmış ve yerine işlenmiştir.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkarda yer alan “Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu kararnamesiyle” ibaresi “Cumhurbaşkanı kararıyla” şeklinde değiştirilmiştir.

(3) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkarda yer alan “Maliye ve Milli Eğitim Bakanlıklarıyla Türkiye ve Orta - Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, Devlet Planlama Teşkilatı ve ilgili kurumların görüşleri alındıktan sonra Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığı tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulu kararnamesiyle” ibaresi “Cumhurbaşkanı kararıyla” şeklinde değiştirilmiştir.

Yurt dışında yetiştirme:

Madde 218 – Devlet memurları, yabancı memleketlerin hizmetle ilgili kurumlarında veya yetiştirme - eğitim merkezlerinde de yetiştirilebilirler.

Bunlardan sınıflarının kapsadığı hizmetlerin niteliği bakımından, aynı zamanda belirli bir dalda öğrenim ve ihtisas yapması gerektiği kurumları ve Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığına kararlaştırılmış olanlara öğrenim veya ihtisas yapma müsaadesi verilebilir.

Bu maddede söz konusu olan Devlet memurları hakkında 79 uncu madde hükümleri uygulanır.

Rapor verme:

Madde 219 – Kurumlar yıllık eğitim programlarına göre yapmakta oldukları eğitim çalışmalarının sonuçlarını her altı aylık dönemin bitiminden en geç bir ay sonra Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığına bir raporla bildirmek zorundadırlar.

Koordinasyon ve denetleme:

Madde 220 – Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığı kurumları yurt içi ve yurt dışı eğitim programlarının hazırlanmasında ve uygulanmasında yol göstermek, yetiştirme faaliyetlerini koordine etmek ve denetlemekle görevlidir.

Devlet memurluğuna eleman yetiştirilmesi:

Madde 221 – Kurumlar belirli sınıflardaki memurluklara eleman yetiştirmek amacıyla:

- A) Kendi bünyeleri içerisinde mesleki öğretim ve eğitim yapabilirler.
- B) Yurt içindeki öğrenim kurumlarında öğrenci okutabilir ve ihtisas yaptırabilirler.
- C) Dış memleketlerde öğrenci okutabilir ve ihtisas yaptırabilirler.

Seçme usulü:

Madde 222 – Kurumlarca yurt içinde veya yurt dışında okutulacak öğrenciler yarışma sınavı ile seçilirler.

Öğrenci okutma şartlarını düzenliyen yönetmelikler:

Madde 223 – Hangi kurumların ve sınıfların eleman ihtiyaçlarını karşılamak üzere okul ve kurslar açabileceği, yurt içinde veya dışında hangi öğrenim dallarında öğrenci okutabileceği, okutulacak öğrencilerin ayrılma ve seçilme usulleri, çalışmalarının izlenip denetlenmesi, çıkarılma veya geri çağırılma usulleri, ilgili kurumların ve Devlet Planlama Teşkilatının görüşleri alınmak suretiyle, Milli Eğitim ve Maliye Bakanlıklarıyla Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığının birlikte hazırlıyacakları yönetmeliklerde belirtilir.

Öğrenimi sırasında Devlet hesabına okuma hakkını kaybeden veya öğrenim kurumunu terk edenler için kurumlarınca yapılmış masraflar kendilerinden faizi ile birlikte tahsil olunur. Özel kanun ve yüklenme senedi hükümleri saklıdır.

Mecburi hizmet:

Madde 224 – (Değişik: 30/5/1974 – KHK-12/1 md.; Aynen kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Cumhurbaşkanınca belirtilen her derecedeki öğretim kurumları ve öğretim dalları dışında kalan kurum ve dallarda Devlet tarafından okutulanlardan,

- a) Yurtiçinde Devlet hesabına okutulan öğrenciler (Tatiller dahil) öğrenim süreleri kadar,
- b) Yurtdışındaki öğretim kurumlarında Devlet hesabına öğrenimlerini bitiren öğrenciler (Tatiller dahil) öğrenim sürelerinin iki katı kadar,

Mecburi hizmetle yükümlüdürler.⁽¹⁾

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkarda yer alan “İlgili Bakanlığın isteği, Devlet Personel Başkanlığının görüşü ve Maliye Bakanlığının teklifi ile Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde değiştirilmiştir.

(Değişik: 14/1/1988 – KHK-311/2.md.) Yetiştirilmek, eğitilmek, bilgilerini artırmak veya staj yapmak üzere 3 ay ve daha fazla süre ile dış memleketlere gönderilen memurlara gönderilme şekillerine bakılmaksızın yurtdışında kaldıkları sürenin iki katı kadar mecburi hizmet yüklenir.

Mecburi hizmet yükümlülüğünün 13/12/1960 tarihli ve 160 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin a, b, d fıkraları kapsamına giren kurumlar arasında devri mümkündür. Mecburi hizmetle yükümlü bulunanlar, yarışma sınavına tabi tutulmaksızın atanırlar.⁽¹⁾

Mecburi hizmetle ilgili yükümlülükler:

Madde 225 – (Değişik: 30/5/1974 – KHK-12; Değiştirilerek kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Mecburi hizmetle yükümlü bulunanlar yetiştirme, eğitim veya staj sürelerinin bitiminden itibaren en çok iki ay içinde kurumlarına başvurmak zorundadırlar.

Bunlardan;

a) Başvurma tarihinden itibaren en geç 3 ay içinde bir göreve atanmayanların mecburi hizmet yükümlülükleri kalkar. Mecburi hizmetin (d) fıkrasına göre krediye dönüştürülmesi istendiği takdirde bu süre istemin karara bağlandığı tarihten başlar. Bu durumun oluşuna kendi kusuru ile sebep olan memurlar bundan doğan zararı tazminle yükümlüdürler.

b) Başvurmayanlar veya atanma için gerekli belgelerini tamamlamayanlar yol giderleri de dahil olmak üzere, kendilerine kurumlarınca yapılmış bulunan bütün giderleri yüzde elli fazlasıyla ödemek zorundadırlar.

c) Atanıp da yükümlü bulundukları mecburi hizmeti bitmeden ayrılmış veya bir ceza sebebiyle memurluktan çıkarılmış olanlar mecburi hizmetlerinin eksik kalan kısmı ile orantılı tutarı yüzde elli fazlasıyla ödemek zorundadırlar.

d) Hizmetlerine lüzum olmadığına Cumhurbaşkanınca karar verilenlerin mecburi hizmet yükümlülükleri krediye dönüştürülebilir.⁽²⁾

e) İlk ve orta dereceli okullar ile, kurslarda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okutulan parasız yatılı öğrencilerin mecburi hizmetlerine, bu kanuna tabi kurum ve kuruluşlarda ihtiyaç olmaması halinde Milli Eğitim Bakanlığı bunların mecburi hizmet yükümlülüğünü kaldırmaya yetkilidir. Bu fıkra göre kurumların, ihtiyacı olup olmadığı bir aylık süre verilmek ve Resmi Gazete'de ilan edilmek suretiyle tespit olunur.

Askerlikte geçen süre mecburi hizmetten sayılmaz.

Mecburi hizmetini yapmakta iken yasama organına seçilenlerin yükümlülükleri seçildikleri sürece ertelenir.

(1) 29/11/1984 tarihli ve 243 sayılı K.H.K.'nin 55 inci maddesi uyarınca; 13/12/1960 tarih ve 160 sayılı Kanunun 4 üncü maddesine yapılan atıflar, 8/6/1984 gün ve 217 sayılı K.H.K.'nin ilgili maddesine yapılmış sayılmaktadır. Bu bakımdan bu maddede zikredilen 4 üncü madde, 217 sayılı K.H.K.'nin 2 nci maddesi olarak dikkate alınmalıdır.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkra da yer alan "ilgili kurumun teklifi ve Maliye Bakanlığının uygun görüşüne dayanılarak Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

KISIM - VIII
Çeşitli Hükümler

Danışma kurulları:

Madde 226 – (Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Yüksek danışma kurulu:

Madde 227 – (Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Kamu personeli yüksek kurulu karar verme usulü:

Madde 228 – (Mülga: 30/5/1974 – KHK-12/7 md.; aynen kabul: 15/5/1975 - 1897/7 md.)

Devlet memurları yüksek kurulu:

Madde 229 – (Mülga: 30/5/1974 – KHK-12/7 md.; aynen kabul: 15/5/1975 - 1897/7 md.)

Diğer personel için kurulacak kurullar:

Madde 230 – (Mülga: 30/5/1974 – KHK-12/7 md.; aynen kabul: 15/5/1975 - 1897/7 md.)

Kamu personeli bilgi sistemi:⁽¹⁾

Madde 231 – (Değişik: 13/2/2011 - 6111/114 md.)

Devlet Personel Başkanlığı, kuruluş kanunlarına ve bütçe türlerine bağlı kalınmaksızın, tüm kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat yapılarına ve personeline ilişkin konularda, gerekli gördüğü bilgi ve belgeleri kamu kurum ve kuruluşlarından talep eder. Kamu kurum ve kuruluşları bu bilgi ve belgeleri vermekle yükümlüdür.

Kamu kurum ve kuruluşları; atama, yer değiştirme, görevde yükselme, unvan değişikliği ve Devlet Personel Başkanlığınca belirlenecek diğer personel hareketlerini bildirmek zorundadır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ile istisna tutulacak kamu kurum ve kuruluşları Cumhurbaşkanınca belirlenir.⁽²⁾

Türk silahlı kuvvetlerinde çalışan memurlara uygulanmayacak maddeler:

Madde 232 – (Değişik: 23/12/1972 – KHK-2/1 md.)

Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu ve Yönetmeliğinin, Askeri Mahkemeler Kuruluş ve Yargılama Usulü Kanununun ve bunlar hakkında halen yürürlükte bulunan diğer mevzuatın uygulanmasını sağlama bakımından Türk Silahlı Kuvvetlerinde çalışan sivil memurlar, sözleşmeli ve geçici personel ile işçiler hakkında bu kanunun;

Çalışma saatleri hakkındaki 99 uncu,

Günlük çalışma saatlerinin tespiti hakkındaki 100 üncü,

Günün 24 saatinde devamlılık gösteren hizmette çalışma saat ve usulünün tespiti hakkındaki 101 inci, fazla çalışma ücreti hakkındaki 178 inci,

Görevden uzaklaştırmaya yetkilileri sayan 138 inci,

maddeleri hükümleri uygulanmaz.

(1) Bu madde başlığı “Danışma kurulları ile ilgili yönetmelik:” iken, 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 114 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkra da yer alan “Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde değiştirilmiştir.

Türk Silahlı Kuvvetlerinde çalışan memurlara uygulanmaya devam olunacak hükümler:

Madde 233 – Bu kanunun 7 nci bölümünde yer alan "Disiplin" e ait 124, 136 ncı maddelerindeki hükümlerin Türk Silahlı Kuvvetlerinde çalışan sivil memurlar ile sözleşmeli ve yevmiyeli personel hakkında uygulanmasından, Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanun ve Yönetmeliği, Askeri Mahkemeler Kuruluş ve Yargılama Usulü Kanunu ve konu ile ilgili diğer hükümleri saklıdır.

İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri öğrenim üyeleri ve yardımcılara uygulanmayacak maddeler:

Madde 234 – (Mülga: 23/12/1972 – KHK-2/5 md.)

Dışişleri Bakanlığınca derhal gerekli görülecek kadrolar:

Madde 235 – (Mülga: 31/7/1970 - 1327/73 md.)

22 Ocak 1962 tarihli ve 1 sayılı kanunun değiştirilmesi:

Madde 236 – (22/1/1962 - 1 sayılı Kanunun 1 inci maddesini değiştiren hüküm olup, sözkonusu kanun 9/10/1984 - 3053 sayılı kanunun 6 ncı maddesiyle yürürlükten kaldırılmakla hükmü kalmamıştır.)

EK MADDELER

Ek Madde 1 – (29/12/1966 - 819 sayılı ek Kanunun 1 inci maddesi hükmü olup, ek madde haline getirilmiştir; Mülga: 25/6/1974 - 1765/7 Geçici md.)

Ek Madde 2 – (29/12/1966 - 819 sayılı ek Kanunun 2 nci maddesi hükmü olup, ek madde haline getirilmiştir.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Ek Madde 3 – (29/12/1966 - 819 sayılı ek Kanunun 3 üncü maddesi hükmü olup, ek madde haline getirilmiştir.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Ek Madde 4 – (29/12/1966 - 819 sayılı ek Kanunun 4 üncü maddesi hükmü olup, ek madde haline getirilmiştir.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Ek Madde 5 – (29/12/1966 - 819 sayılı ek Kanunun 5 inci maddesi hükmü olup, ek madde haline getirilmiştir; Mülga: 25/6/1977 - 1765/7 Geçici md.)

Ek Madde 6 – (5/12/1968 - 1069/3 md. ile gelen Ek 1 inci md. hükmü olup madde numarası teselsül ettirilmiştir.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Ek Madde 7 – (5/12/1968 - 1069/3 md. ile gelen Ek 2 nci md. hükmü olup madde numarası teselsül ettirilmiştir.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Kurumlar arası geçici süreli görevlendirme:⁽¹⁾

Ek Madde 8 – (31/7/1970 - 1327/74 md. ile gelen Ek 1 inci md. hükmü olup madde numarası teselsül ettirilmiştir.; Değişik: 13/2/2011 - 6111/115 md.)

Memurlar, geçici görevlendirme yapmak isteyen kurumun talebi ve çalıştıkları kurumun izni ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarında aşağıda belirtilen şartlarla geçici süreli olarak görevlendirilebilir:

a) Yurtdışında görevlendirilen güvenlik görevlileri hariç olmak üzere, memurun görevlendirileceği kurumda göreve ilişkin 4 üncü ve daha yukarı bir dereceden boş bir kadronun bulunması şarttır.

(1) Bu madde başlığı "Geçici süreli görevlendirme:" iken, 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 115 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

b) Geçici süreli görevlendirilen memurlar, geçici süreli olarak görevlendirildikleri kurumların mevzuatına uymakla yükümlüdür.

c) Geçici süreli olarak görevlendirilen memurlar, yurtdışında görevlendirilen güvenlik görevlileri hariç olmak üzere, aylıkları ile diğer mali ve sosyal haklarını kurumlarından alır. Bu memurların kadroları ile ilişkileri, kendi sınıf ve derecelerindeki terfi ve emeklilik hakları devam eder.

d) Geçici süreli görevlendirme süresi bir yılda altı ayı geçemez. Yurtdışında görevlendirilen güvenlik görevlileri için geçici görevlendirme süresi en çok iki yıldır; gerekli görülmesi hâlinde bu süre bir katına kadar uzatılabilir.

e) Geçici süreli görevlendirmenin, memurların göreviyle ilgili olması şarttır.

f) Geçici süreli görevlendirmede memurun muvafakati aranır.

Birinci fıkrada belirtilen hâller dışında memurlar, kamu yararı ve hizmet gerekleri sebebiyle ihtiyaç duyulması hâlinde kurumlarınca, Devlet Personel Başkanlığının uygun görüşü alınarak diğer kamu kurum ve kuruluşlarında altı aya kadar geçici süreli olarak görevlendirilebilir. ⁽¹⁾

Geçici süreli görevlendirme şartları :

Ek Madde 9 – (31/7/1970 - 1327/74 md. ile gelen Ek 2 nci md. hükmü olup madde numarası teselsül ettirilmiştir; Değişik: 15/5/1975 - 1897/1 md.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Ek Madde 10 – (31/7/1970 - 1327/74 md. ile gelen Ek 3 üncü md. hükmü olup madde numarası teselsül ettirilmiştir.) Bu kanun konusu ile ilgili hükümler buna ek olarak yapılacak kanunlarda yer alır.

Ek Madde 11 – (31/7/1970 - 1327/74 md. ile gelen Ek 4 üncü md. hükmü olup madde numarası teselsül ettirilmiştir; Mülga: 23/12/1972 – KHK-2/5 md.)

Ek Madde 12 – (31/7/1970 - 1327 sayılı Kanunun 92 nci maddesi hükmü olup, ek maddeye çevrilerek madde numarası teselsül ettirilmiştir.) Bu Kanunun⁽²⁾ ve diğer personel kanunlarının uygulanması için Maliye Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığı bu kanunlar kapsamına giren kurumlarla Devlet bütçesinden finanse edilen bütün kurumlarda organizasyon ve metot araştırmaları, kadro analizleri ve diğer gerekli bütün incelemeleri yaparlar. Kadro talepleri ile ödenek taleplerinin uzun vadeli plan ve programlara dayanması şarttır.

(1) 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 215 inci maddesiyle bu fıkranın 1/1/2012 tarihinde yürürlüğe girmesi hüküm altına alınmıştır.

(2) “Bu Kanun” deyimi ile 31/7/1970 tarihli ve 1327 sayılı Kanun kastedilmektedir.

Bu fonksiyonları yürütmek için Genel Kadro Kanunu ile Maliye Bakanlığına Devlet bütçe uzmanı ve Devlet Personel Başkanlığına Devlet Personel Uzmanı kadroları verilir.

Devlet bütçe uzmanları ile Devlet personel uzmanları, kurumlarda, kadro ve ödenek talepleri ile ilişkili her türlü incelemeleri yapmaya ve evrakı tetkik etmeye yetkilidir.

Diğer hususlar ve çalışma metotlarının ayrıntıları görev ve çalışma yönetmelikleri ile düzenlenir.

Ek Madde 13 – (31/7/1970 - 1327 sayılı Kanunun 93 üncü maddesi hükmü olup, ek maddeye çevrilerek madde numarası teselsül ettirilmiştir.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Ek Madde 14 – (15/5/1975 - 1897 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi hükmü olup, ek maddeye çevrilerek madde numarası teselsül ettirilmiştir.) Bu kanunun uygulanması ile ilgili konularda kurumlar, bağlı veya ilgili oldukları Bakanlık eliyle Devlet Personel Başkanlığına bu dairenin bağlı bulunduğu Devlet Bakanlığı kanalıyla başvururlar. Bu başvurularla ilgili işlemlerin yürütülme usul ve esasları Cumhurbaşkanınca tespit edilir.⁽¹⁾

Ek Madde 15 – (15/5/1975 - 1897 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi hükmü olup, ek maddeye çevrilerek madde numarası teselsül ettirilmiştir.) Bu kanunda geçen "Devlet Memuru" deyimini, belediyeler ve il özel idareleri ile bunların kurdukları birlikler memurlarını da kapsar.

Ek Madde 16 – (15/5/1975 - 1897 sayılı Kanunun 5 inci maddesi hükmü olup, ek maddeye çevrilerek madde numarası teselsül ettirilmiştir.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Ek Madde 17 – (15/5/1975 - 1897 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi hükmü olup, ek maddeye çevrilerek madde numarası teselsül ettirilmiştir.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Ek Madde 18 – (20/2/1979 - 2183 sayılı Kanunun 2 nci maddesi hükmü olup, ek maddeye çevrilerek madde numarası teselsül ettirilmiştir.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Kıyafet mecburiyeti:

Ek Madde 19 – (12/5/1982 - 2670/42 md. ile gelen Ek 1 inci md. hükmü olup madde numarası teselsül ettirilmiştir.) Devlet memurları, kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ve yönetmeliklerin öngördüğü kılık ve kıyafet kurallarına uymak mecburiyetindedirler.⁽²⁾

İkamet mecburiyeti:

Ek Madde 20 – (12/5/1982 - 2670/42 md. ile gelen Ek 2 nci md. hükmü olup madde numarası teselsül ettirilmiştir.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Bazı görevlere atamalar:

Ek Madde 21 – (12/5/1982 - 2670/42 md. ile gelen ek 3 üncü md. hükmü olup madde numarası teselsül ettirilmiştir.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Ek Madde 22 – (30/12/1982 - 2771 sayılı Kanunun 10 uncu maddesi hükmü olup, ek maddeye çevrilerek madde numarası teselsül ettirilmiştir.; Mülga: 31/5/2006 - 5510/106 md.)

Ek Madde 23 – (26/6/1984 - KHK-241/35 md. ile gelen madde hükmü olup, madde numarası teselsül ettirilmiştir.; Mülga: 12/4/1990 – KHK-420/15 md.)

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkrada yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkrada yer alan "tüzük" ibaresi "Cumhurbaşkanlığı kararnamesi" şeklinde değiştirilmiştir.

Ek Madde 24 – (26/6/1984 – KHK-241/36 md. ile gelen madde hükmü olup, madde numarası teselsül ettirilmiştir.)

Aylıklarını personel kanunlarına göre almakta olanlara müteakip ayın aylığına mahsuben Maliye ve Hazine Bakanlığınca belirlenecek esaslar dahilinde avans ödenebilir. Bu şekilde yapılacak avans ödemeleri, ait olduğu aylıkla birlikte kanuni kesintilere tabi tutulur ve ilgililerin ölmü halinde geri alınmaz.⁽¹⁾

Ek Madde 25 – (26/6/1984 – KHK-241/38 md. ile gelen madde hükmü olup, madde numarası teselsül ettirilmiştir.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Ek Madde 26 – (26/6/1984 – KHK-241/39 md. ile gelen madde hükmü olup, madde numarası teselsül ettirilmiştir; Değişik: 23/1/1987 – KHK-269/1 md.)

a) (Değişik: 4/9/1990 – KHK-418/9 md.; iptal Anayasa Mahkemesinin 5/2/1992 tarih ve E. 1990/22, K. 1992/6 sayılı Kararı ile;Yeniden düzenleme: 18/5/1994 – KHK-527/10 md.) Bu Kanuna ekli IV sayılı cetvelde unvanları yazılı görevlerde bulunanlara hizmetlerinde gösterilen gösterge rakamlarının memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucu bulunan miktarda makam tazminatı ödenir. Makam tazminatı damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tabi tutulmaz ve ödemelerde aylıklara ilişkin hükümler uygulanır. Bu tazminattan yararlananlara ayrıca yüksek hakimlik tazminatı ödenmez.

b) (Değişik: 18/5/1987 – KHK-281/4 md.) Bu görevlerde (...) ⁽²⁾ makam tazminatını almaya müstehak oldukları tarihten itibaren toplam iki yıl süre ile çalıştıktan sonra emekliye ayrılanlara yukarıdaki fıkraya göre bulunacak miktarın tamamı (926 sayılı Kanuna tabi profesörlere yarısı) hayatta bulundukları sürece her ay T.C. Emekli Sandığına ödenir. T.C. Emekli Sandığı bu ödemeleri üç aylık devreler halinde faturası karşılığında Hazine'den tahsil eder.⁽³⁾

926 sayılı Kanuna tabi bulunan profesörlere bu maddenin (a) ve (b) fıkralarına göre ödenecek tazminatın, rütbelerinin karşılığı makam tazminatından az olması halinde, rütbelerinin karşılığı makam tazminatı ödenir.

(Son fıkra mülga: 23/2/1995 – KHK-547/13 md.)

Ek Madde 27 – (29/11/1984 – KHK-243/55 md. ile gelen madde hükmü olup, madde numarası teselsül ettirilmiştir.)

657 sayılı Kanun ile ek ve değişikliklerinde 13/12/1960 gün ve 160 sayılı Kanunun dördüncü maddesine yapılan atıflar 8/6/1984 gün ve 217 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ilgili maddelerine yapılmış sayılır.

Ek Madde 28 – (Mülga: 2/12/1993 - 3920/2 md.)

Ek Madde 29 – (18/5/1987 – KHK-281/7 md. ile gelen madde hükmü olup, madde numarası teselsül ettirilmiştir.)

Milli İstihbarat Teşkilatında, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılmasına dair hükümleriyle bağlı olmaksızın; Cumhurbaşkanı tarafından belirlenecek uzmanlığı gerektiren alanlarda, Cumhurbaşkanı onayı ile kadro karşılık gösterilmek kaydıyla sözleşmeli personel çalıştırılabilir.⁽⁴⁾

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkrafta yer alan "Devlet Bakanlığı ve Başbakan Yardımcılığı ile Maliye ve Gümrük Bakanlığınca müştereken" ibaresi "Maliye ve Hazine Bakanlığınca" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) Bu fıkrafta yer alan "Valiler için İl Valiliğinde" ibaresi 1/7/1992 tarih ve 3828 sayılı Kanunun 1 inci maddesi ile kaldırılmıştır.

(3) Bu konuda 23/12/1988 tarih ve 351 sayılı KHK'nin geçici maddesine bakınız.

(4) 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı KHK'nin 30 uncu maddesiyle, bu fıkrafta yer alan "Başbakan" ibareleri "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiş, daha sonra bu hüküm 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Kanunun 30 uncu maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

68 yaşını geçmemek kaydıyla Müsteşar sözleşmeli olarak çalıştırılabilir ve sosyal güvenlik kurumlarından almakta oldukları aylıkları kesilmez.

Bu suretle çalıştırılacakların sözleşme usul ve esasları, ücret miktarı ve her çeşit ödemeleri ile diğer hakları Cumhurbaşkanlığı tarafından tesbit edilir.⁽¹⁾

Bu şekilde çalıştırılacak sözleşmeli personel, aksine talepler olmadığı takdirde T.C. Emekli Sandığı ile ilgilendirilir; bunlar hakkında 1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

Ek Madde 30 – (30/12/1987 – KHK-306/4 md. ile gelen madde hükmü olup, madde numarası teselsül ettirilmiştir.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Ek Madde 31 – (Ek:17/5/1990 - 3649/1 md.)

Bu Kanun kapsamına giren ve görevleri sebebiyle haklarında kamu davası açılmış olup da beraat edenlerin;

a) Vekalet verdikleri avukata, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre ödedikleri ücret,

b) Belgelendirilmiş olmak kaydıyla dava ile ilgili olarak yaptıkları masraflar,

Kurumların bütçesine konulacak ödenekten karşılanır.

Ek Madde 32 – (Ek: 9/4/1990 – KHK- 418/12 md.; İptal: Anayasa Mahkemesinin 5/12/1992 tarihli ve E. 1990/22, K. 1992/6 sayılı Kararı ile, Yeniden düzenleme: 18/5/1994 – KHK-527/11 md.)⁽²⁾⁽³⁾

Eğitim ve öğretim Hizmetleri Sınıfına dahil öğretmen unvanlı kadrolarda görevli olup; fiilen öğretmenlik yapanlara (ilköğretim ve okul müdürleri ile yardımcıları, cezaevi okullarında çalışan öğretmenler, yönetici, eğitim uzmanı ve eğitim uzman yardımcıları dahil ...) ⁽³⁾ her öğretim yılında bir defaya mahsus olmak üzere ve öğretim yılının başladığı ay içinde Milli Eğitim Bakanı tarafından belirlenecek tarihte Cumhurbaşkanınca belirlenecek miktarda, öğretim yılına hazırlık ödeneği ödenir.⁽⁴⁾

Bu ödenek damga vergisi hariç diğer vergi ve kesintilere tabi tutulmaz.

Ek Madde 33 – (Ek: 23/2/1995 – KHK-547/10 md.; Değişik: 21/1/2010 - 5947/10 md.)

Yataklı tedavi kurumları, seyyar hastaneler, ağız ve diş sağlığı merkezleri, aile sağlığı merkezleri, toplum sağlığı merkezleri ve 112 acil sağlık hizmetlerinde haftalık çalışma süresi dışında normal, acil veya branş nöbeti tutarak, bu nöbet karşılığında kurumunca izin kullanmasına müsaade edilmeyen memurlar ile sözleşmeli personele, izin suretiyle karşılanamayan her bir nöbet saati için (nöbet süresi kesintisiz 6 saatten az olmamak üzere), aşağıda gösterilen gösterge rakamlarının aylık katsayısı ile çarpılması sonucu hesaplanacak tutarda nöbet ücreti ödenir. **(Ek cümle: 2/1/2014 - 6514/10 md.)** Bu ücret yoğun bakım, acil servis ve 112 acil sağlık hizmetlerinde tutulan söz konusu nöbetler için yüzde elli oranında artırımlı ödenir. Ancak ayda aile sağlığı ve toplum sağlığı merkezlerinde 60 saatten, diğer yerlerde ve hiçbir şekilde 130 saatten fazlası için ödeme yapılmaz. Bu ücret damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.⁽⁵⁾

(1) 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı KHK'nin 30 uncu maddesiyle, bu fıkra da yer alan "Başbakan" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiş, daha sonra bu hüküm 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Kanunun 30 uncu maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

(2) Ek 31 inci madde numarası, 18/5/1994 tarih ve 527 sayılı KHK'nin 11 inci maddesi ile Ek Madde 32 olarak düzeltilmiştir.

(3) 4/6/2010 tarihli ve 5984 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle bu maddenin birinci fıkrasında yer alan "İlköğretim Müfettişleri hariç" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(4) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkra da yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

(5) 10/9/2014 tarihli ve 6552 sayılı Kanunun 69 uncu maddesiyle, bu fıkranın birinci cümlesine "ağız ve diş sağlığı merkezleri" ibaresinden sonra gelmek üzere "aile sağlığı merkezleri, toplum sağlığı merkezleri" ibaresi, üçüncü cümlesine "ayda" ibaresinden sonra gelmek üzere "aile sağlığı ve toplum sağlığı merkezlerinde 60 saatten, diğer yerlerde ve hiçbir şekilde" ibaresi eklenmiştir.

(Değişik tablo: 27/3/2015-6639/10 md.)

	Gösterge
a) Eğitim görevlisi, başasistan, uzman tabip	150
b) Tabip, tıpta uzmanlık mevzuatında belirtilen dallarda, bu mevzuat hükümlerine göre uzmanlık belgesi alan tabip dışı personel, aynı dallarda doktora belgesi alanlar	135
c) Dış tabibi ve eczacılar	120
ç) Mesleki yükseköğrenim görmüş sağlık personeli	90
d) Lise dengi mesleki öğrenim görmüş sağlık personeli	75
e) Diğer personel	55

Bu madde hükmü, üniversitelerin yataklı tedavi kurumlarında çalışan ve 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 50 nci maddesinin (e) bendi kapsamında bulunanlar ile yataklı tedavi kurumlarında çalışan ve 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Kanunun ek 14 üncü maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında bulunanlar hakkında da uygulanır.⁽¹⁾

İcap nöbeti tutan ve bu nöbet karşılığında kurumunca izin kullanmasına müsaade edilmeyen memurlar ile sözleşmeli personele, izin suretiyle karşılanamayan her bir icap nöbeti saati için, icap nöbeti süresi kesintisiz 12 saatten az olmamak üzere, yukarıda nöbet ücreti için belirlenen ücretin yüzde 40'ı tutarında icap nöbet ücreti ödenir. Bu şekilde ücretlendirilebilecek toplam icap nöbeti süresi aylık 120 saati geçemez.

Bu madde uyarınca yapılacak ödemeler, döner sermayesi bulunan kurumlarda döner sermaye bütçesinden karşılanır.

Yurtdışı Eğitim Masraflarının Tahsili

Ek Madde 34 – (Ek: 1/8/1996 - 4160/2 md.)

İlgili kanunlarına veya Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine göre; öğrenim yapmak, yetiştirilmek, eğitilmek, bilgilerini artırmak, staj yapmak veya benzeri bir nedenle geçici süreli görevlendirilmek suretiyle, üç ay veya daha fazla süre ile yurtdışına gönderilen kamu personeli yurtdışında bulundukları sürenin iki katı kadar mecburi hizmetle yükümlüdürler. Bu şekilde yurt dışına gönderilecek personelden, örneği Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanmış "Yüklenme Senedi ile Muteber İmzalı Müteselsil Kefalet Senedi" alınır.⁽²⁾

Anılan personelin mecburi hizmet yükümlülüğünü yerine getirmeden veya tamamlamadan görevinden ayrılması, müstafi sayılması ya da bir ceza ile görevine son verilmesi halinde, kendileri için kurumlarınca fiilen döviz olarak yapılmış olan her türlü masraflar aynı döviz cins ve miktarı üzerinden borçlandırılır. Döviz borcu toplamından mecburi hizmetin tamamlanan kısmı için hesaplanan miktar indirilir. Hesaplanan borç miktarı, ilgilinin durumu ve ödettirilecek meblağ dikkate alınarak azami

beş yıla kadar taksitlendirilebilir. Borç miktarı ilgili tarafından Türk Lirası ile ödenir ve yapılan ödeme miktarı tahsil tarihindeki T.C. Merkez Bankası'na tespit ve ilan edilen efektif satış kuru üzerinden döviz çevrilerek yukarıda belirlenen şekilde hesaplanan döviz borcundan mahsup edilir.

(Değişik üçüncü fıkra: 17/9/2004 – 5234/1 md.) Yönetmelikle belirlenen başarısızlık ve geri çağırılma hallerinde de ilgililer için fiilen döviz olarak yapılmış olan her türlü masrafların tamamı aynı esaslara göre ödettirilir. Bu yönetmelik Maliye ve Millî Eğitim bakanlıklarının görüşü üzerine Devlet Personel Başkanlığınca hazırlanır.

(1) 10/9/2014 tarihli ve 6552 sayılı Kanunun 69 uncu maddesiyle ek 33 üncü maddenin ikinci fıkrasına "(e) bendi kapsamında bulunanlar" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile yataklı tedavi kurumlarında çalışan ve 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Kanunun ek 14 üncü maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında bulunanlar" ibaresi eklenmiştir.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkra da yer alan "İlgili kanunlarına" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine" ibaresi eklenmiştir.

30.4.1992 tarih ve 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 19 uncu maddesine 492 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile eklenen (ı) bendi kapsamında bulunanlar hakkında üçüncü fıkra hükmü, 8.4.1929 tarih ve 1416 sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun ve diğer kanun hükümleri uyarınca yurtdışına gönderilen öğrenciler hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.

Kendi imkanları ile yurtdışında öğrenim gören öğrenciler bu madde hükmünün dışındadır.

Yurt İçinde Okutulan Öğrencilerin Mecburi Hizmet Yükümlülüğü

Ek Madde 35 – (Ek: 1/8/1996 – 4160/2 md.)

Kamu kurum ve kuruluşları tarafından personel kanunları ve diğer özel kanunlarda yer alan hükümlere göre bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren okutulacak yeni öğrencilere mecburi hizmet yükümlülüğü getirilemez.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte mecburi hizmet karşılığı okutulmakta olan öğrenciler, mezuniyetlerinden veya memuriyete atanmalarından sonra kurumlarından mecburi hizmet yükümlülüğünün kaldırılmasını talep edebilirler. Bu takdirde başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın, mecburi hizmet yükümlülüğü ve tazminat borçları (1.1.1995 tarihinden önce mecburi hizmet yükümlülüğünü ihlal edenlerin borçları dahil) ortadan kalkar.

Yurtdışında okutulanlar ile Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından okutulanlar hakkında bu madde hükmü uygulanmaz.⁽⁴⁾

Bakanlıklararası Ortak Kültür Komisyonu tarafından yurt dışında görevlendirme⁽³⁾

Ek Madde 36 – (Ek : 4/7/2001 – KHK-631/8 md.)

Türk kültürünün yurt dışında tanıtılması, yayılması ve korunması, yurt dışındaki Türk vatandaşları ile soydaşların kültürel bağlarının korunması, güçlendirilmesi ve dini konularda aydınlatılması ile Türk dilinin öğretilmesi amacıyla, bu Kanun ile 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanununa tabi personel arasından, Bakanlıklararası Ortak Kültür Komisyonu tarafından yurt dışında görevlendirilenler, bu görevleri süresince aylıklı izinli sayılırlar ve bunlara ayrıca, görevlendirildikleri ülkede sürekli görevle bulunan ve 9 uncu derecenin 1 inci kademesinden aylık alan bekar meslek memuruna ödenmekte olan yurt dışı aylığının %60'ını geçmemek üzere hiçbir vergiye tâbi tutulmaksızın Cumhurbaşkanlığı tarafından tespit edilecek miktarda ödeme yapılır. Bu şekilde yurt dışında görevlendirilen personele aynı veya nakdi olarak yapılan diğer ödemeler bu ödemeden mahsup edilir.⁽¹⁾⁽³⁾

Kapsama dahil personel, yurt dışı görevleri karşılığında diğer kurumlar tarafından ödeme yapılması suretiyle Bakanlıklararası Ortak Kültür Komisyonu tarafından bu maddeye göre görevlendirilebilir.

Bu madde uyarınca yurt dışında görevlendirilecek personelin unvanı, sayısı, nitelikleri, seçim esas ve usulleri, görev yerleri ve süreleri, izinleri, yurt dışındaki görevlerinin sona erdirilmesi ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer esas ve usuller, Cumhurbaşkanınca belirlenir.⁽²⁾⁽³⁾

(1) Bu fıkra 17/9/2004 tarihli ve 5234 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, "geçmemek üzere" ibaresinden sonra gelmek üzere hiçbir vergiye tâbi tutulmaksızın" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

(2) 24/10/2011 tarihli ve 661 sayılı KHK'nın 102 nci maddesiyle bu fıkra da yer alan "Diyanet İşleri Başkanlığının" ibaresi "Diyanet İşleri Başkanlığı ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının" şeklinde değiştirilmiştir.

(3) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu maddenin birinci fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde ve üçüncü fıkrasında yer alan "Dışişleri, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlıkları ile Diyanet İşleri Başkanlığı ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının görüşleri ve Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

(4) 6/12/2019 tarihli ve 7196 sayılı Kanunun 16 ncı maddesiyle, bu fıkra "Türk Silahlı Kuvvetleri" ibaresinden sonra gelmek üzere "Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı" ibaresi eklenmiştir.

Ek Madde 37 – (Ek : 4/7/2001 – KHK-631/8 md.)

36 ncı maddenin “Ortak Hükümler” bölümünün (B) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan hükümlerin, yükselinebilecek derece ve kademeler hakkındaki sınırlamaları, 67 nci maddenin hükmünün uygulanmasında dikkate alınmaz.

*Yurt dışı eğitim***Ek Madde 38 – (Ek : 17/9/2004 - 5234/1 md.)**

Kamu kurum ve kuruluşlarınca yetiştirilmek amacıyla lisansüstü (yüksek lisans, doktora) eğitim için yurt dışına gönderilecek öğrenci, araştırma görevlisi ile kamu görevlileri, Yükseköğretim Kurulu tarafından tespit edilen yabancı yüksek öğretim kurumlarında eğitim görebilirler. Lisansüstü eğitime ilişkin giderler, fatura veya benzeri gider belgesinin bizzat öğrenim görülen yüksek öğretim kurumu tarafından düzenlenmesi koşuluyla ödenir. Eğitim amacıyla yurt dışına gönderilecek kamu görevlilerinin öğrenim konuları, çalışmakta oldukları birimlerin görev alanları ile doğrudan ilgili olmak zorundadır.

Bu şekilde gönderileceklerin sayısı, kurum ve kuruluş bütçelerine bu amaçla konulan ödenek tutarını aşmayacak şekilde tespit edilir.

Ek Madde 39- (Ek: 1/7/2005 - 5378/21 md.)⁽¹⁾

Devlet memurlarının, hayatını başkasının yardım veya bakımı olmadan devam ettiremeyecek derecede engelli olduğu sağlık kurulu raporu ile tespit edilen eşi, çocukları ile kardeşlerinin, memuriyet mahallî dışında resmî veya özel eğitim ve öğretim kuruluşlarında eğitim ve öğretim yapacaklarının özel eğitim değerlendirme kurulu tarafından belgelendirilmesi hâlinde, ilgili-nin talebi üzerine eğitim ve öğretim kuruluşlarının bulunduğu il veya ilçe sınırları dahilinde kurumunda bulunan durumuna uygun boş bir kadroya ataması yapılır.

Ek Madde 40- (Ek: 3/6/2011 – KHK-643/9 md.; Değişik: 12/7/2013 - 6495/73 md.)

Mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle alınan ve 36 ncı maddenin “Ortak Hükümler” bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde sayılan kadrolara atanmak amacıyla kurumlarca yapılacak olan özel yarışma sınavlarına başvurularda üst yaş sınırı; özel mevzuatında yer alan yaş şartına ilişkin hükümlere bağlı kalmaksızın giriş sınavının yapıldığı yılın ocak ayının birinci günü itibarıyla otuz beş yaşını doldurmamış olmak şeklinde uygulanır.

(Değişik fıkra: 2/7/2018 - KHK-703/173 md.) Kanunlarla veya Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle kurulmuş diğer kamu kurum, kurul, üst kurul ve kuruluşları tarafından mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle yapılacak alımlarda da birinci fıkra hükmü uygulanır.

*Uzman istihdamı⁽²⁾***Ek Madde 41- (Ek: 11/10/2011 – KHK-666/3 md.)****(Değişik fıkra: 2/7/2018 - KHK-703/174 md.)**

Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmalarına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla kurumun görev alanına giren konularda çalıştırılmak üzere merkez teşkilatlarında, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığında, Genelkurmay Başkanlığı ve kuvvet komutanlıklarının merkez karargâhlarında uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilebilir.

(1) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu maddede yer alan “özürlü” ibaresi “engelli” şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 11/2/2014 tarihli ve 6519 sayılı Kanunun 22 nci maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan “merkez teşkilatlarında” ibaresi “merkez teşkilatları ile Genelkurmay Başkanlığı ve kuvvet komutanlıklarının merkez karargâhlarında” şeklinde değiştirilmiştir.

Uzman yardımcılığına atanabilmek için; 48 inci maddede sayılan şartlara ek olarak, yapılacak yarışma sınavında başarılı olma ve (...) ⁽¹⁾ en az dört yıllık lisans eğitimi veren hukuk, siyasal bilgiler, iktisat, işletme, iktisadi ve idari bilimler fakültelerinden veya bu bakanlıklar ve kurumlarca yürütülen kurumsal hizmet gerekleri çerçevesinde en az dört yıllık lisans eğitimi veren ve yönetmelikle belirlenen yükseköğretim kurumlarından ya da bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurtdışındaki veya yurtdışındaki öğretim kurumlarından mezun olma şartı aranır. ⁽¹⁾

Uzman yardımcıları mesleğe özel yarışma sınavı ile alınır. Uzman yardımcılığı giriş sınavı merkezi sınav sonuçlarına göre; yazılı ve sözlü sınav veya yalnızca sözlü sınavdan oluşur. Öğrenim dalları itibarıyla belirlenecek uzman yardımcılığı kadrolarına giriş sınavı için, eleme sınavı sonucunda aranacak puan türleri, taban puanları ve sınavda alınan başarı derecelerine göre çağrılacak aday sayısı tespit edilerek, giriş sınavı duyurusuyla ilan edilir. Ancak, giriş sınavına çağrılacak aday sayısı, atama yapılacak kadro sayısının yirmi katından, yalnızca sözlü sınav yapılması hâlinde sözlü sınava çağrılacak aday sayısı giriş sınavı duyurusunda belirtilen kadronun dört katından fazla olamaz. Yazılı sınav, kurumun görev alanına göre yönetmelikle belirlenen konulardan yapılır. Yazılı sınav sonucunda yetmiş puandan az olmamak üzere, en yüksek puandan başlanarak giriş sınavı duyurusunda belirtilen kadronun dört katına kadar aday sözlü sınava çağrılır. Sözlü sınav, adayların;

- a) Sınav konularına ilişkin bilgi düzeyi,
- b) Bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücü,
- c) Liyakati, temsil kabiliyeti, davranış ve tepkilerinin mesleğe uygunluğu,
- d) Özgüveni, ikna kabiliyeti ve inandırıcılığı,
- e) Genel yetenek ve genel kültürü,
- f) Bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı,

yönlerinden değerlendirilerek, ayrı ayrı puan verilmek suretiyle gerçekleştirilir.

Adaylar, komisyon tarafından üçüncü fıkranın (a) bendi için elli puan, (b) ile (f) bentlerinde yazılı özelliklerin her biri için onar puan üzerinden değerlendirilir ve verilen puanlar ayrı ayrı tutanağa geçirilir. Bunun dışında sözlü sınav ile ilgili herhangi bir kayıt sistemi kullanılmaz. Sınav komisyonu, kurum içinden veya dışından yönetmelikle belirlenen kişilerden oluşur. Sözlü sınavda başarılı sayılmak için, komisyon başkan ve üyelerinin yüz tam puan üzerinden verdikleri puanların aritmetik ortalamasının en az yetmiş olması şarttır. Başarı puanı en yüksek olan adaydan başlanmak suretiyle giriş sınavı duyurusunda belirtilen uzman yardımcısı kadro sayısı kadar asıl adayın isimleri ilan edilir. Yapılan sınavlarda başarılı olmak şartıyla, giriş sınavı duyurusunda belirtilen uzman yardımcısı kadro sayısının yarısını geçmemek üzere komisyon tarafından belirlenen sayıda yedek adayın isimlerini kapsayan bir liste belirlenerek ilan edilir.

(1) 12/7/2013 tarihli ve 6495 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan “Adalet Uzman Yardımcılığı, Milli Savunma Uzman Yardımcılığı, İçişleri Uzman Yardımcılığı, Dışişleri Uzman Yardımcılığı, Yükseköğretim Kurulu Uzman Yardımcılığı ve Bakanlar Kurulunca belirlenen bakanlık bağlı kuruluşlarının uzman yardımcılığı için” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

Uzman yardımcılığına atananlar, en az üç yıl çalışmak ve istihdam edildikleri birimlerce belirlenecek konularda hazırlayacakları uzmanlık tezi, oluşturulacak tez jürisi tarafından kabul edilmek kaydıyla, yapılacak yeterlik sınavına girmeye hak kazanırlar. Süresi içinde tezlerini sunmayan veya tezleri kabul edilmeyenlere tezlerini sunmaları veya yeni bir tez hazırlamaları için altı ayı aşmamak üzere süre verilir. Yeterlik sınavında başarılı olanların uzman kadrolarına atanabilmeleri, Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından asgari (C), Dışişleri Uzmanlığı için asgari (B) düzeyinde veya dil yeterliği bakımından bunlara denkliği kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan başka bir belgeye yeterlik sınavından itibaren en geç iki yıl içinde sahip olma şartına bağlıdır. Sınavda başarılı olamayanlar veya sınava girmeye hak kazanmadığı hâlde geçerli mazereti olmaksızın sınav hakkını kullanmayanlara, bir yıl içinde ikinci kez sınav hakkı verilir. Verilen ilave süre içinde tezlerini sunmayan veya ikinci defa hazırladıkları tezleri de kabul edilmeyenler, ikinci sınavda da başarı gösteremeyen veya sınav hakkını kullanmayanlar ile süresi içinde yabancı dil yeterliliği şartını yerine getirmeyenler, uzman yardımcısı unvanını kaybederler ve kurumlarında durumlarına uygun memur unvanlı kadrolara atanırlar.

Uzman ve uzman yardımcılarının mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yarışma sınavı, tez hazırlama ve yeterlik sınavı ile uzman ve uzman yardımcılarıyla ilgili diğer hususlar, Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak kurumlarınca hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir.

İkinci, üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı fıkralarda yer alan hükümler, 36 ncı maddenin “Ortak Hükümler” bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde belirtilen uzman ve uzman yardımcılarının merkez teşkilatına ait kadrolarda bulunanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatı yasama uzman ve yasama uzman yardımcıları ile 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (III) sayılı Cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların uzman ve uzman yardımcılarının hakkında da uygulanır.⁽¹⁾⁽²⁾

(Değişik fıkra: 2/7/2018 - KHK-703/174 md.) Bu madde kapsamında istihdam edilen uzman ve uzman yardımcılarının bakanlıkların merkez teşkilatı kadrolarında bulunan uzman ve uzman yardımcılarının için mevzuatında öngörülmüş olan mali ve sosyal hak ve yardımlar ile 36 ncı maddenin “Ortak Hükümler” bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendi hükmünden aynı usul ve esaslar çerçevesinde yararlanırlar.

(Ek fıkra: 2/7/2018 - KHK-703/174 md.) Bu madde kapsamında istihdam edilen uzman ve uzman yardımcılarının teşkilatlanmaya ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla diğer görevlerinin yanı sıra yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde araştırma, analiz, teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma yaptırılabilir. Denetime tabi gerçek ve tüzel kişiler, denetim için gereken gizli dahi olsa bütün belge, defter ve bilgileri talep edildiği takdirde ibraz etmek, para ve para hükmündeki evrakı ve ayniyatı ilk talep halinde denetimle görevli uzman ve uzman yardımcılarının göstermek, sayılmasına ve incelemesine yardımcı olmak zorundadır. Araştırma, inceleme, analiz, teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma ile görevli uzman ve uzman yardımcılarının, görevleri sırasında tüm resmi daire, kurum, kuruluş ve kamuya yararlı derneklerle, gerçek ve tüzel kişilerden gerekli yardım, bilgi, evrak, kayıt ve belgeleri istemeye yetkili olup, kanuni bir engel olmadıkça bu isteğin yerine getirilmesi zorunludur. Uzman ve uzman yardımcılarının teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma işlerine ilişkin görevlendirmelerinde, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrası hükmü uygulanır. Bunların görevlendirme ve çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak çıkarılacak kurumsal yönetmelikle düzenlenir.

(1) 1/12/2011 tarihli ve 6253 sayılı Kanunun 41 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan “Türkiye Büyük Millet Meclisi uzman ve uzman yardımcılarını” ibaresi “Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatı yasama uzman ve yasama uzman yardımcılarını” şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) 12/7/2013 tarihli ve 6495 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan “Üçüncü” ibaresi “İkinci, üçüncü” şeklinde değiştirilmiştir.

Ek Madde 42 - (Ek: 11/10/2011 – KHK-666/3 md.)

36 ncı maddenin “Ortak Hükümler” bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde belirtilen unvanlı kadrolar ile kamu kurum ve kuruluşlarının yarışma ve yeterlik sınavıyla atanılan kadro ve pozisyonlarına alınacak personele ilişkin yapılacak sınavlara; kanunlarında belirtilen fakülte ve/veya bölümlerin yanısıra ilgili kamu kurum ve kuruluşunca yürütülen kurumsal hizmet gerekleri çerçevesinde en az dört yıllık lisans eğitimi veren ve yönetmeliklerinde belirlenen yükseköğretim kurumlarından ya da bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurtdışındaki veya yurtdışındaki öğretim kurumlarından mezun olanlar da başvurabilir.

*Doğum sonrası yarım zamanlı çalışma***Ek Madde 43- (Ek: 29/1/2016 - 6663/10 md.)**

Doğum yapan memurlar doğum sonrası analık izninin veya 104 üncü maddenin (F) fıkrası uyarınca kullanılan iznin, eşi doğum yapan memurlar ise babalık izninin bitiminden, ilgili mevzuatı uyarınca çocuğun mecburi ilköğretim çağının başladığı tarihi takip eden ay başına kadar olan dönemde, ayrıca süt izni verilmeksizin haftalık çalışma saatlerinin normal çalışma süresinin yarısı olarak düzenlenmesini talep edebilirler. Bu kapsamda yarım zamanlı çalışmaya başlayan memur, aynı çocuk için bir daha bu haktan yararlanmamak kaydıyla başvuru tarihini izleyen ay başından geçerli olmak üzere normal zamanlı çalışmaya dönebilir. Bu fıkra hükmünden yararlanan memura, yarım zamanlı çalışmaya başladığı tarihi izleyen ay başından itibaren, mali haklar ile sosyal yardımlarına ilişkin her bir ödeme unsurunun yarısı esas alınarak ödeme yapılır. Bunların fiili çalışmaya bağlı ödemeleri hakkında ise ilgili mevzuat hükümleri uygulanmaya devam olunur. Derece yükselmesi ile kademe ilerlemesi için aranan süreler açısından bu şekilde çalışılan dönemdeki hizmet süreleri yarım olarak dikkate alınır. Bu kapsamdaki memurun çalışma saatleri ilgili kurum tarafından belirlenir. Bir çocuğu eşiyle birlikte veya münferit olarak evlat edinen memurlar ile memur olmayan eşin münferit olarak evlat edinmesi hâlinde memur olan eşleri de istekleri üzerine çocuğun fiilen teslim edildiği tarihten veya 104 üncü maddenin (A) fıkrası uyarınca sekiz haftalık izin verilmesi ya da aynı maddenin (F) fıkrası uyarınca izin kullanılması hâlinde bu izinlerin bitiminden itibaren bu fıkra hükümlerinden yararlanır.

Yarım zamanlı çalışma hakkının kullanımına ilişkin usul ve esaslar ile bu haktan yararlanmayacak memurları; hizmet sınıfı, kadro unvanı, kurum veya teşkilat bazında birlikte veya ayrı ayrı belirlemeye Cumhurbaşkanlığı yetkilidir.⁽¹⁾

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkarda yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

Taşra teşkilatında uzman istihdamı

Ek Madde 44 – (Ek: 2/7/2018 - KHK-703/175 md.)

Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörölmesi kaydıyla taşra teşkilatlarında uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilebilir.

Uzman ve uzman yardımcısı istihdamında, ek 41 inci maddenin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları ile yabancı dil ve tez hazırlama şartı hariç olmak üzere beşinci fıkrasında yer alan hükümler kıyasen uygulanır.

Uzman ve uzman yardımcılarının mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yarışma ve yeterlik sınavları, çalışma usul ve esasları ile diğer hususlar Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak kurumlarınca çıkarılacak yönetmelikte düzenlenir.

Bu madde kapsamında istihdam edilen uzman ve uzman yardımcılarının teşkilatlanmaya ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörölmesi kaydıyla diğer görevlerinin yanı sıra yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma yaptırılabilir. Ancak bu şekilde teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma yapmakla görevlendirilenler yer değiştirme suretiyle atamaya tabi tutulurlar. Uzman ve uzman yardımcılarının teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma işlerine ilişkin görevlendirmelerinde, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrası hükmü uygulanır. Bunların görevlendirme, çalışma ve yer değiştirmelerine ilişkin usul ve esaslar Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak çıkarılacak kurumsal yönetmelikle düzenlenir.

Bu madde kapsamında ilk defa ihdas edilecek uzman ve uzman yardımcısı kadrolarında bulunanlar, defterdarlık uzman ve uzman yardımcılarını için mevzuatında kadrolarına bağlı olarak öngörülmüş olan mali ve sosyal hak ve yardımlar ile 36 ncı maddenin “Ortak Hükümler” bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendi hükmünden aynı usul ve esaslar çerçevesinde yararlanırlar.

KISIM - IX
Geçici Hükümler

Sınıf hakkındaki tekliflerin iki ay zarfında bildirilmesi:

Geçici Madde 1 – (Mülga: 31/7/1970 - 1327/76 md.)

Düzenlenecek kadroların Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığı ile Maliye Bakanlığına bildirilmesi:

Geçici Madde 2 – (Mülga: 31/7/1970 - 1327/76 md.)

İntibak işlemlerinin başlangıç tarihi:

Geçici Madde 3 – (Mülga: 23/12/1972 – KHK-2/5 md.)

Sınıflara girecek personelin intibakını yapacak merci:

Geçici Madde 4 – (Mülga: 23/12/1972 – KHK-2/5 md.)

Memurların intibakında mali esaslar:

Geçici Madde 5 – (Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Daimi hizmetlilerin intibakında mali esaslar:

Geçici Madde 6 – (Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Geçici hizmetlilerin intibakında mali esaslar:

Geçici Madde 7 – (Mülga: 23/12/1972 – KHK-2/5 md.)

Kadroya bağlı yevmiyeli personel ile işçilerin intibakında mali esaslar:

Geçici Madde 8 – (Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Belirli sınıflara döneceklerin kıdem hakkı:

Geçici Madde 9 – (Mülga: 31/7/1970 - 1327/82 md.)

Belirli sınıflara dönecekler:

Geçici Madde 10 – (Mülga: 31/7/1970 - 1327/82 md.)

Öğretmenlik mesleğine döneceklere tanınan kıdem hakkı:

Geçici Madde 11 – (Mülga: 31/7/1970 - 1327/82 md.)

Memuriyet dışında sağlık hizmetleri ve teknik hizmetlerde çalışmış olanların geçmiş hizmetlerinin değerlendirilmesi:

Geçici Madde 12 – (Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesinde çalıştırılan personele uygulanacak mali hükümler:

Geçici Madde 13 – (Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

İntibak işlerinde uyulacak esas ve ölçüler:

Geçici Madde 14 – (Mülga: 31/7/1970 - 1327/85 md.)

Eski hükümlerin kimlere uygulanacağı:

Geçici Madde 15 – (Mülga: 31/7/1970 - 1327/85 md.)

Ödeneklerle ilgili eski hükümlerin uygulanma süresi:

Geçici Madde 16 – (Mülga: 23/12/1972 – KHK-2/5 md.)

Kademelerde ve kademe içinde intibak:

Geçici Madde 17 – (Mülga: 31/7/1970 - 1327/85 md.)

334 sayılı kanundan faydalananların emekli ikramiyesi:

Geçici Madde 18 – (Mülga: 31/7/1970 - 1327/85 md.)

İntibak hükümlerinin şekil ve şartlarının yönetmelikte belirtilmesi:

Geçici Madde 19 – (Mülga: 31/7/1970 - 1327/85 md.)

Bu Kanunda öngörülen tüzük ve yönetmelikler yürürlüğe konuluncaya kadar eskilerinin hükümlerinin uygulanmasına devam olunacağı:

Geçici Madde 20 – (Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Ödemelerin başlangıç tarihi:

Geçici Madde 21 – (Mülga: 31/7/1970 - 1327/87 md.)

İntibak ve uygulama komisyonu:

Geçici Madde 22 – (Mülga: 23/12/1972 – KHK-2/5 md.)

Geçici Madde 23 – (Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Geçici Madde 24 – (Mülga: 23/12/1972 – KHK-2/5 md.)

Geçici Madde 25 – (Ek: 19/3/1969 - 1136/196; Mülga: 26/2/1975 - 1238/6 md.)

Geçici Madde 26 – (12/5/1982 - 2670/43 md. ile gelen Geçici 1 inci md. hükmü olup madde numarası teselsül ettirilmiştir.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Geçici Madde 27 – (12/5/1982 - 2670/43 md. ile gelen Geçici 2 nci md. hükmü olup madde numarası teselsül ettirilmiştir.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Geçici Madde 28 – (12/5/1982 - 2670/43 md. ile gelen Geçici 3 üncü md. hükmü olup madde numarası teselsül ettirilmiştir.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Geçici Madde 29 – (12/5/1982 - 2670/43 md. ile gelen Geçici 4 üncü md. hükmü olup numarası teselsül ettirilmiştir.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Geçici Madde 30 – (12/5/1982 - 2670/43 md. ile gelen Geçici 5 inci md. hükmü olup madde numarası teselsül ettirilmiştir.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Geçici Madde 31 – (16/6/1988 – KHK-331/8 md. ile gelen geçici madde hükmü olup madde numarası teselsül ettirilmiştir.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Geçici Madde 32⁽¹⁾ – (Ek:12/5/1989 – KHK-368/3 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Geçici Madde 33 – (Ek : 4/7/2001 – KHK-631/9 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Geçici Madde 34 – (Ek: 29/6/2006 - 5535/3 md.)

78 inci maddeye göre yurt dışına gönderilenlerden, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce, eğitimin herhangi bir aşamasında istifa etmiş olmaları nedeniyle kadrolarıyla ilişkileri kesilenler, sürelerinin bitiminde mecburi hizmetlerini tamamlamak üzere görevlerine başlamayıp çekilmiş sayılanlar, görevlerine başlayıp da yükümlü bulundukları mecburi hizmetini bitirmeden görevlerinden ayrılanlar, mecburi hizmetle yükümlü bulundukları süre içerisinde memurluktan çıkarılmış olanlar ile yükümlü bulundukları mecburi hizmetini bitirmeden mecburi hizmetin devredilmesine imkân bulunmayan başka bir göreve geçmiş olanlardan haklarında borç takibi işlemi devam edenler, bu maddenin yürürlüğe girmesinden itibaren üç ay içerisinde başvurmaları halinde, kendilerine döviz olarak yapılmış olan her türlü masraflar için, imzaladıkları yüklenme senedi ile muteber imzalı müteselsil kefalet senedi hükümleri dikkate alınmaksızın ve ilgililere ödeme yapma sonucunu doğurmaksızın, kendilerine döviz olarak yapılmış olan her türlü masraflar için;

a) Bunlardan 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek 34 üncü maddesinin yürürlüğe girdiği 5/8/1996 tarihinden sonra yüklenme senedi ile muteber imzalı müteselsil kefalet senedi alınanlar hakkında, anılan maddenin ikinci fıkrası hükümlerine göre bu Kanunun yayımı tarihinden önceki süreler için faiz uygulanmaksızın hesaplama yapılır.

b) 5/8/1996 tarihinden önce yüklenme senedi ile muteber imzalı müteselsil kefalet senedi alınanlar hakkında, ilgili adına fiilen ödemenin yapıldığı tarihteki T.C. Merkez Bankası'na tespit ve ilân edilen efektif satış kuru üzerinden Türk Lirasına çevrilerek bulunacak tutar ile bu tutara sarf tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar geçen süre için 1/1/2006 tarihinden geçerli olmak üzere tespit ve ilân edilen kanunî faiz işletilerek hesaplama yapılır. Ancak, bu hükümlere göre hesaplama yapılması sonucunda borçlunun aleyhine bir durum ortaya çıkması halinde (a) bendi hükümleri uygulanır.

(1) Madde numarası, 4/7/2001 tarih ve 631 sayılı KHK ile teselsül ettirilmiştir.

Hesaplanan borç miktarı, ilgilinin durumu ve ödettirilecek meblağ dikkate alınarak azami beş yıla kadar taksitlendirilebilir. Bunların daha önce ödemiş oldukları tutar ile mecburi hizmetlerinde değerlendirilen sürelerle isabet eden tutar, anılan madde uyarınca belirlenecek tutardan düşülür.

Bu Kanun uyarınca mecburi hizmet karşılığı yurt dışına gönderilenlerden, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce, borcunun tamamını ödemedi veya mecburi hizmetini tamamlamadan vefat edenlerin borç yükümlülükleri ortadan kalkar. Buna bağlı olarak, borçlunun kendisi, mirasçıları ve kefilleri hakkında her türlü borç yükümlülükleri ortadan kaldırılır ve her türlü borç takibi işlemlerine son verilir.

Avukatlık vekâlet ücreti

Geçici Madde 35 – (Ek: 1/7/2006 - 5538/6 md.)

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Karayolları Genel Müdürlüğü, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü, Petrol İşleri Genel Müdürlüğü ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünde hukuk müşaviri olarak görev yapanlar ile 178 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 27 nci maddesiyle anılan genel müdürlükler adına ihdas edilen hukuk müşaviri kadrolarına atanan personele, mahkemelerce takdir edilip ilgili idarelerin hesaplarında avukatlık vekâlet ücreti olarak yer alan tutarlardan karşılanmak üzere 146 ncı maddede belirtilen limit çerçevesinde 2006, 2007 ve 2008 yıllarında da avukatlık vekâlet ücreti ödenir. İlgili genel müdürlüklerin muhasebe hizmetlerinin yürütüldüğü taşra muhasebe birimlerinin hesaplarında bulunan avukatlık vekâlet ücretlerinin tamamı bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihi takip eden ayın sonunda, merkez muhasebe birimlerinin hesaplarında 31/12/2008 tarihi itibarıyla kalan avukatlık vekâlet ücretlerinin tamamı ise anılan tarihte gelir kaydedilir.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce Petrol İşleri Genel Müdürlüğü ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünün merkez ve taşra teşkilâtı kadrolarında hukuk müşaviri ve avukat olarak görev yapanlara, mahkemelerce takdir edilip ilgili idarelerin hesaplarında avukatlık vekâlet ücreti olarak yer alan tutarlardan karşılanmak üzere 2003, 2004, 2005 ve 2006 yıllarına ilişkin olarak, bu yıllarda avukatlık vekâlet ücretinden yararlanmamış olmaları kaydıyla 146 ncı maddede belirtilen limit çerçevesinde 2/2/1929 tarihli ve 1389 sayılı Devlet Davalarını İntaç Eden Avukat ve Saireye Verilecek Ücreti Vekalet Hakkında Kanun hükümleri kıyas yolu ile uygulanmak suretiyle avukatlık vekâlet ücreti ödenir.

Geçiş hükümleri:

Geçici Madde 36 – (Ek: 13/2/2011 - 6111/116 md.)

A) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce tutulmakta olan sicil dosyaları, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihi izleyen beşinci yılın sonuna kadar muhafaza edilir. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce olumsuz sicil almış olan memurların itirazları ve bu itirazların sonuçlandırılması hakkında, 657 sayılı Kanunun bu maddenin yürürlük tarihi itibarıyla değiştirilen veya yürürlükten kaldırılan sicile ilişkin hükümleri uygulanır.

B) Bu maddenin yayımı tarihinden önceki son altı yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlardan 37 nci maddede yer alan bir üst dereceye yükseltme uygulamasından yararlanmamış olanlar hakkında, bu maddenin yürürlük tarihi itibarıyla değiştirilen 37 nci maddenin değişiklikten önceki hükmü uygulanır. Bu maddenin yürürlük tarihi itibarıyla değiştirilen 37 nci maddede yer alan sekiz yıllık süre, ilk sekiz yıllık dönem için, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki;

- a) Son beş yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için üç yıl,
 - b) Son dört yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için dört yıl,
 - c) Son üç yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için beş yıl,
 - d) Son iki yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için altı yıl,
 - e) Son sicil notu doksan ve daha yukarı olanlar için yedi yıl,
- olarak uygulanır.

C) Bu maddenin yayımı tarihinden önceki son altı yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlardan bir kademe ilerlemesi uygulamasından yararlanmamış olanlar hakkında, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla değiştirilen 64 üncü maddenin ikinci fıkrasının değişiklikten önceki hükmü uygulanır. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla değiştirilen 64 üncü maddenin dördüncü fıkrasında yer alan sekiz yıllık süre, ilk sekiz yıllık dönem için, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki;

- a) Son beş yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için üç yıl,
 - b) Son dört yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için dört yıl,
 - c) Son üç yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için beş yıl,
 - d) Son iki yıllık sicil notu ortalaması doksan ve daha yukarı olanlar için altı yıl,
 - e) Son sicil notu doksan ve daha yukarı olanlar için yedi yıl,
- olarak uygulanır.

D) 657 sayılı Kanunun bu maddenin yürürlük tarihi itibarıyla değiştirilen hükümleri gereğince, ilgililere geriye dönük olarak herhangi bir şekilde mali ve sosyal hak sağlanamaz ve hiçbir şekilde ödeme yapılmaz.

Geçici Madde 37 – (Ek: 2/6/2011 – KHK-632/1 md.)

Kamu kurum ve kuruluşlarının merkez ve taşra teşkilatı ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlarda, ayın veya haftanın bazı günleri ya da günün belirli saatleri gibi kısmi zamanlı çalışanlar ile yükseköğretim kurumlarının araştırma-geliştirme projelerinde proje süreleriyle sınırlı olarak çalışanlar hariç olmak üzere, 4 üncü maddenin (B) fıkrası ve 10/7/2003 tarihli ve 4924 sayılı Eleman Temininde Güçlük Çekilen Yerlerde Sözleşmeli Sağlık Personeli Çalıştırılması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun uyarınca vizenin verildiği veya ihdas edilmiş sözleşmeli personel pozisyonlarında bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte çalışmakta olan ve 48 inci maddede belirtilen genel şartları taşıyanlardan otuz gün içinde yazılı olarak başvurular, pozisyonlarının vizeli olduğu teşkilat ve birimde, bulunduğu pozisyon unvanıyla aynı unvanlı 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye ekli cetvellerde yer alan memur kadrolarına, bulunduğu pozisyon unvanıyla aynı unvanlı memur kadrosu olmaması halinde, 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli cetvellerde yer alan kadro unvanlarıyla sınırlı olmak ve sözleşmeli personel pozisyonlarına ilişkin vize cetvellerindeki nitelikler dikkate alınmak suretiyle Maliye Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığınca müştereken belirlenen memur kadrolarına, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altmış gün içinde kurumlarınca atanırlar.

4 üncü maddenin (B) fıkrası ve 4924 sayılı Kanun uyarınca çalışmakta iken bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce askerlik, doğum, milletvekili ve mahalli idareler genel ve ara seçimleri ile ücretsiz izin nedenleriyle görevlerinden ayrılanlardan ilgili mevzuatına göre yeniden hizmete alınma şartlarını kaybetmemiş olanlar hakkında da bu madde hükümleri uygulanır. Bunlar için birinci fıkrada belirtilen süreler yeniden hizmete alındıkları tarihten itibaren başlar.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce 4 üncü maddenin (B) fıkrası ve 4924 sayılı Kanun uyarınca çalışmakta iken 24/11/2004 tarihli ve 5258 sayılı Aile Hekimliği Pilot Uygulaması Hakkında Kanun hükümlerine göre aile hekimliği uygulamasında görev alanlar hakkında görevlerinden ayrılmasına gerek kalmaksızın bu madde hükümleri uygulanır.

Bu madde hükümlerine göre memur kadrolarına atananların, 4 üncü maddenin (B) fıkrası ve 4924 sayılı Kanun uyarınca sözleşmeli personel pozisyonlarında geçirdikleri hizmet süreleri, öğrenim durumlarına göre yükselebilecekleri dereceleri aşmamak kaydıyla kazanılmış hak aylık derece ve kademelerinin tespitinde değerlendirilir. Bunlar, atandıkları kadronun mali ve sosyal haklarına göreve başladığı tarihi takip eden aybaşından itibaren hak kazanır ve önceki pozisyonlarında aldıkları mali ve sosyal haklar hakkında herhangi bir mahsuplaşma yapılmaz.

Bu madde kapsamında memur kadrolarına atananlara iş sonu tazminatı ödenmez. Bu personelin önceden iş sonu tazminatı ödenmiş süreleri hariç, iş sonu tazminatına esas olan toplam hizmet süreleri, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu uyarınca ödenecek emekli ikramiyesine esas toplam hizmet süresinin hesabında dikkate alınır.

Bu madde kapsamında sözleşmeli personelin atanacağı memur kadroları, 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli cetvellerde yer alan sınıf, unvan ve derecelerine uygun olmak şartıyla, başka bir işleme gerek kalmaksızın atama işleminin yapıldığı tarih itibarıyla ihdas edilerek kurumların 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli cetvellerinin ilgili bölümlerine eklenmiş ve memur kadrolarına atananların pozisyonları başka bir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır. İhdas edilen kadrolar ile iptal edilen pozisyonlar; unvanı, sınıfı, adedi, derecesi, teşkilatı ve birimi belirtilmek suretiyle birinci fıkrada belirtilen altmış günlük sürenin bitiminden itibaren iki ay içinde Maliye Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığına bildirilir.

Bu maddenin uygulamasında ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye Maliye Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığı yetkilidir.

Geçici Madde 38 – (Ek: 3/6/2011 – KHK-643/10 md.)⁽¹⁾

Bu Kanunun ek 40 ıncı maddesi ile yapılan düzenleme; bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımı tarihinden önce duyurusu yapıp başvuru süresi bitmiş olan giriş sınavları hakkında uygulanmaz. Bu sınavlarda yaş şartına ilişkin olarak duyurunun yapıldığı tarihte yürürlükte bulunan mevzuat hükümleri uygulanır.

(1) Bu madde, Anayasa Mahkemesi'nin 14/2/2013 tarihli ve E:2011/89, K:2013/29 sayılı kararıyla iptal edilmiş olup, kararın Resmi Gazete'de yayımlandığı 31/12/2013 tarihinden itibaren dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi hüküm altına alınmıştır.

Geçici Madde 39- (Ek: 11/10/2011 – KHK-666/4 md.)⁽¹⁾⁽²⁾

Adalet, Dışişleri ve İçişleri Bakanlıkları, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı ve Cumhurbaşkanınca belirlenen bakanlık bağlı kuruluşlarında uzman ve uzman yardımcılıkları ile bakanlıkların 36 ncı maddenin “Ortak Hükümler” bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde belirtilen merkez teşkilatına ait uzman ve uzman yardımcısı unvanlı kadrolarda kullanılmak üzere genel idare hizmetleri sınıfından üçüncü dereceli ikibin adet uzman, dokuzuncu dereceli üçbin adet uzman yardımcısı kadrosu ihdas edilmiştir. Bu kadroları derece ve unvan değişikliği yapmak suretiyle anılan bakanlıklar ve kurumlara tahsis etmeye, Cumhurbaşkanı yetkilidir. Bu fıkra göre tahsis edilen kadrolar, 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli Cetvellerin anılan bakanlıklar ile kurumlara ait ilgili bölümüne eklenmiş sayılır.⁽²⁾

190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki Cetvellerde yer alan kurumların 152 nci maddenin “II- Tazminatlar” kısmının “(A) Özel Hizmet Tazminatı” bölümünün (ğ) bendinde yer alan uzman ve uzman yardımcısı kadrolarından teknik hizmetler sınıfında bulunanların hizmet sınıfı, genel idare hizmetleri olarak değiştirilmiştir. Bu kadrolarda bulunanlara, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce uygulanmakta olan özel hizmet tazminatı oranının uygulanması sonucunda bulunacak tutar ile hizmet sınıfının değişmesi sonucu belirlenen özel hizmet tazminatı oranının uygulanması sonucunda bulunacak tutar arasındaki fark, farklılık giderilinceye kadar herhangi bir vergi ve kesintiye tabi olmaksızın tazminat olarak ödenir.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte 36 ncı maddenin “Ortak Hükümler” bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde belirtilen uzman yardımcıları, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatı yasama uzman yardımcıları ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (III) sayılı Cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların uzman yardımcıları kadro veya pozisyonlarında bulunanların yeterlik sınavları ve ilgili uzmanlık kadrolarına atanmaları, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce tabi oldukları mevzuat hükümlerine göre sonuçlandırılır. **(Ek cümle: 12/7/2013 - 6495/8 md.)** Ancak, söz konusu mevzuatta yabancı dil yeterliğine ilişkin şartların ek 41 inci maddede öngörülenlerden daha ağır olması halinde, yabancı dil yeterliğine ilişkin ek 41 inci madde hükümleri uygulanır.⁽³⁾

Geçici Madde 40- (Ek: 21/2/2013 - 6428/19 md.)

Sağlık Hizmetleri ve Yardımcı Sağlık Hizmetleri Sınıfına dâhil personelden bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce haklarında 68 inci maddenin (B) bendi hükmü uygulanarak 1, 2, 3 ve 4 üncü dereceli kadrolara atanmalar, aynı kurumun aynı unvanlı kadrolarında bulundukları sürece ve kazanılmış hak aylık dereceleri atanmış oldukları kadro derecelerine yükselinceye kadar söz konusu dereceler için öngörülen haklardan yararlanmaya devam ederler.

(1) 11/10/2011 tarihli ve 666 sayılı KHK'nin 8 inci maddesiyle, bu maddenin birinci ve üçüncü fıkralarının 2/11/2011 tarihinde, ikinci fıkrasının ise 15/1/2012 tarihinde yürürlüğe gireceği hüküm altına alınmıştır.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkra da yer alan “Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde ve “Devlet Personel Başkanlığı ve Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

(3) 1/12/2011 tarihli ve 6253 sayılı Kanunun 41 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan “Türkiye Büyük Millet Meclisi uzman yardımcıları” ibaresi “Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatı yasama uzman yardımcıları” şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

Geçici Madde 41 – (Ek: 12/7/2013 - 6495/9 md.)⁽¹⁾

Kamu kurum ve kuruluşlarının merkez ve taşra teşkilatı ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlarda, ayın veya haftanın bazı günleri ya da günün belirli saatleri gibi kısmi zamanlı çalışanlar ile yükseköğretim kurumlarının araştırma-geliştirme projelerinde proje süreleriyle sınırlı olarak çalışanlar hariç olmak üzere;

- a) 25/6/2013 tarihi itibarıyla;
 - 1) Bu Kanunun 4 üncü maddesinin (B) fıkrası,
 - 2) 11/8/1983 tarihli ve 2876 sayılı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Kanunun 97 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi,
 - 3) 9/11/1983 tarihli ve 2945 sayılı Milli Güvenlik Kurulu ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Kanununun 17 nci maddesi,
 - 4) 2/3/1984 tarihli ve 2985 sayılı Toplu Konut Kanununun ek 3 üncü maddesi,
 - 5) 10/10/1984 tarihli ve 3056 sayılı Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun 35 inci maddesi,
 - 6) 7/11/1985 tarihli ve 3238 sayılı Kanunun 8 inci maddesi,
 - 7) 21/5/1986 tarihli ve 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 30 uncu maddesi,
 - 8) 09/12/1994 tarihli ve 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 7 nci maddesinin (e) fıkrası,
 - 9) 10/7/2003 tarihli ve 4924 sayılı Eleman Temininde Güçlük Çekilen Yerlerde Sözleşmeli Sağlık Personeli Çalıştırılması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun,
 - 10) 23/7/2003 tarihli ve 4954 sayılı Türkiye Adalet Akademisi Kanununun 24 üncü maddesi,
 - 11) 6/11/2003 tarihli ve 5000 sayılı Türk Patent ve Marka Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 26 ncı maddesi, ⁽¹⁾
 - 12) 5/5/2005 tarihli ve 5345 sayılı Gelir İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 29 uncu maddesinin sekizinci fıkrası,
 - 13) 10/11/2005 tarihli ve 5431 sayılı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 25 inci maddesi,
 - 14) 16/5/2006 tarihli ve 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanununun 28 inci maddesinin üçüncü fıkrası,
 - 15) 17/2/2010 tarihli ve 5952 sayılı Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ile 13 üncü maddesi,
 - 16) 24/4/2010 tarihli ve 5978 sayılı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 21 inci maddesinin üçüncü fıkrası,
 - 17) 28/12/2010 tarihli ve 6093 sayılı Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 7 nci maddesi,
 - 18) 17/2/2011 tarihli ve 6114 sayılı Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 6 ncı maddesinin dokuzuncu fıkrası,

(1) 22/12/2016 tarihli ve 6769 sayılı Kanunun 187 inci maddesiyle, bu maddenin (11) numaralı alt bendinde yer alan “Türk Patent Enstitüsü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun” ibaresi “Türk Patent ve Marka Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun” şeklinde değiştirilmiştir.

19) 16/5/2012 tarihli ve 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanunun 8 inci maddesinin dördüncü fıkrası,

20) 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 6 ncı maddesi,

21) 27/10/1989 tarihli ve 388 sayılı Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 6 ncı maddesi,

22) 3/6/2011 tarihli ve 642 sayılı Doğu Anadolu Projesi, Doğu Karadeniz Projesi ve Kon-ya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlıklarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesinin üçüncü fıkrası,

23) 29/6/2011 tarihli ve 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 36/A maddesi,

24) 24/11/2011 tarihli ve 656 sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 16 ncı maddesinin yedinci fıkrası,

uyarınca vizelenmiş veya ihdas edilmiş sözleşmeli personel pozisyonlarında çalışmakta olan ve 48 inci maddede belirtilen genel şartları taşıyanlardan, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, birinci ve dokuzuncu alt bentler kapsamına girenler otuz gün, diğer alt bentler kapsamına girenler ise altmış gün içinde yazılı olarak başvurmaları hâlinde pozisyonlarının vizeli olduğu teşkilat ve birimde, 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye tabi kurumlar bakımından bu Kanun Hükmünde Kararnameye ekli cetvellerde yer alan bulunduğu pozisyon unvanıyla aynı unvanlı memur kadrolarına, diğer kurumlar bakımından bu kurumların kadro cetvellerinde yer alan aynı unvanlı memur kadrolarına; pozisyon unvanlarıyla aynı unvanlı memur kadrosu olmaması hâlinde ise ilgisine göre 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli cetveller veya kurumların kadro cetvellerinde yer alan kadro unvanlarıyla sınırlı olmak üzere Maliye Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığınca müştereken belirlenen memur kadrolarına,

b) İl özel idaresi, belediye ve bağlı kuruluşları ile mahalli idare birliklerinde 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 49 uncu maddesinin üçüncü fıkrası çerçevesinde 25/6/2013 tarihi itibarıyla çalışmakta olan ve 48 inci maddede belirtilen genel şartları taşıyanlardan, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren otuz gün içinde yazılı olarak başvuranlar, sözleşmeli personel olarak çalıştırılmalarına esas alınan memur kadrolarına,

c) Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumunda 11/11/1983 tarihli ve 2954 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi ile geçici 12 nci maddesi çerçevesinde 25/6/2013 tarihi itibarıyla sözleşmeli personel pozisyonlarında çalışmakta olan ve Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunda Memur Statüsünde İstihdam Edilen Personel Yönetmeliğinin 37 nci maddesinde belirtilen genel şartları taşıyanlardan, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren otuz gün içinde yazılı olarak başvuranlar, bulunduğu pozisyon unvanıyla aynı unvanlı memur kadrolarına, bulunduğu pozisyon unvanıyla aynı unvanlı memur kadrosu olmaması hâlinde Kurumda halen var olan kadro unvanlarıyla sınırlı olmak kaydıyla Genel Müdürlükçe belirlenecek memur kadrolarına,

bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren doksan gün içinde kurumlarınca atanırlar.

Birinci fıkrada belirtilen mevzuat hükümlerine göre çalışmakta iken 25/6/2013 tarihinde askerlik, doğum veya ücretsiz izin nedenleriyle görevlerinde bulunmayanlardan ilgili mevzuatına göre yeniden hizmete alınma şartlarını kaybetmemiş olanlar hakkında da bu madde hükümleri uygulanır. Bunlar için birinci fıkrada belirtilen süreler yeniden hizmete alındıkları tarihten itibaren başlar.

25/6/2013 tarihinden önce 4 üncü maddenin (B) fıkrası ve 4924 sayılı Kanun uyarınca çalışmakta iken 24/11/2004 tarihli ve 5258 sayılı Aile Hekimliği Pilot Uygulaması Hakkında Kanun hükümlerine göre aile hekimliği uygulamasında görev alanlar hakkında görevlerinden ayrılmasına gerek kalmaksızın bu madde hükümleri uygulanır.

Bu madde hükümlerine göre memur kadrolarına atananların, söz konusu mevzuat hükümlerine göre sözleşmeli personel olarak geçirdikleri hizmet süreleri, öğrenim durumlarına göre yükselebilecekleri dereceleri aşmamak kaydıyla kazanılmış hak aylık derece ve kademelerinin tespitinde değerlendirilir. Bunlar, atandıkları kadronun mali ve sosyal haklarına göreve başladığı tarihi takip eden ay başından itibaren hak kazanır ve önceki pozisyonlarında aldıkları mali ve sosyal haklar hakkında herhangi bir mahsuplaşma yapılmaz. Bu madde kapsamında memur kadrolarına atananların beş yıl süreyle başka kamu kurum ve kuruluşlarına nakli yapılamaz.

25/6/2013 tarihinden önce bu madde kapsamındaki vizeli sözleşmeli personel pozisyonlarına personel alımına yönelik olarak ilanı verilmiş ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte yerleştirme işlemleri bitmiş olan sözleşmeli personel hakkında da bu madde hükümleri uygulanır. Bunlar için birinci fıkrada belirtilen süreler, göreve başladıkları tarihten itibaren başlar.

Bu madde kapsamında memur kadrolarına atananlara iş sonu tazminatı ödenmez. Bu personelin önceden iş sonu tazminatı ödenmiş süreleri hariç, iş sonu tazminatına esas olan toplam hizmet süreleri, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu uyarınca ödenecek emekli ikramiyesine esas toplam hizmet süresinin hesabında dikkate alınır.

Bu maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sözleşmeli personelin atanacağı memur kadroları, 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli cetvellerde yer alan sınıf, unvan ve derecelerine uygun olmak şartıyla, başka bir işleme gerek kalmaksızın atama işleminin yapıldığı tarih itibarıyla ihdas edilerek kurumların 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli cetvellerinin ilgili bölümlerine eklenmiş ve memur kadrolarına atananların pozisyonları başka bir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır. İhdas edilen kadrolar ile iptal edilen pozisyonlar; unvanı, sınıfı, adedi, derecesi, teşkilatı ve birimi belirtilmek suretiyle birinci fıkrada belirtilen altmış günlük sürenin bitiminden itibaren iki ay içinde Maliye Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığına bildirilir. Birinci fıkranın (c) bendi kapsamında memur kadrolarına atananların pozisyonları da başka bir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır, ancak 2954 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında istihdam edileceklerin pozisyon sayısının 300'ün altına düşmesi hâlinde, anılan bent kapsamında istihdam edilecekler için kullanılabilecek toplam pozisyon sayısı 300 olarak uygulanır.

Geçici 37 nci madde kapsamında memur kadrolarına atanamayan sözleşmeli personelden, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce idari yargı mercilerine başvuran ve açtıkları idari davalarda verilen yargı kararları sonucu memur kadrolarına atanmış olup davaları henüz bitmemiş olanlardan bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren otuz gün içinde kurumlarına başvuranlar, halen bulundukları memur kadrolarına bu madde kapsamında atanmış ve açmış oldukları idari davalardan vazgeçmiş sayılırlar. Söz konusu davalar için ayrıca vekalet ücretine hükmedilmez.

Bu maddenin uygulamasında ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye birinci fıkranın (a) bendi kapsamına girenler yönünden Maliye Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığı, birinci fıkranın (b) bendi kapsamına girenler yönünden ise İçişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Geçici Madde 42- (Ek: 29/1/2016 - 6663/11 md.)

36 ncı maddenin “Ortak Hükümler” bölümünün (C) fıkrasının (8) numaralı bendi hükmü, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra 108 inci maddenin (B) fıkrası kapsamında aylıksız izne ayrılanlar hakkında uygulanır. Anılan tarihte bu şekilde aylıksız izin kullananlar ise kalan izin süreleri bakımından söz konusu bent hükmünden yararlandırılır.

Geçici Madde 43- (Ek: 20/11/2017-KHK-696/18 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/18 md.)

Kamu kurum ve kuruluşlarında 4/12/2017 tarihi itibarıyla, adam/ay esasına göre kısmi süreli çalıştırılmakta olanlar ile saat ücreti karşılığı çalışmakta olanlar hariç olmak üzere bu Kanunun 4 üncü maddesinin mülga (C) fıkrası kapsamında tahsis edilmiş geçici personel pozisyonlarında çalışmakta olanlar, pozisyonlarının tahsis edildiği teşkilat ve birimde, halen yürütmekte oldukları hizmetleri aynı şekilde yerine getirmeye devam etmek üzere, bu Kanunun 4 üncü maddesinin (B) fıkrası kapsamında ihdas edilecek sözleşmeli personel pozisyonlarına bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren doksan gün içinde kurumlarınca geçirilirler.

Bu madde kapsamında sözleşmeli personel pozisyonlarına geçirilenlere iş sonu tazminatı ödenmez. Bu personelin önceden iş sonu tazminatı ödenmiş süreleri hariç, iş sonu tazminatına esas olan toplam hizmet süreleri, yeni pozisyonlarında iş sonu tazminatına esas toplam hizmet süresi ile ücret ve izin sürelerinin hesabında dikkate alınır.

Doğum ve askerlik sebebiyle hizmet sözleşmesi feshedilen sözleşmeli personelin pozisyonları hariç olmak üzere, bu kapsamda ihdas edilen pozisyonlar, herhangi bir şekilde boşalmaları halinde hiçbir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır.

Birinci fıkrada belirtilen ve geçiş hakkı verilen pozisyonlarda çalışmakta iken 4/12/2017 tarihinde askerlik ve doğum nedeniyle görevlerinde bulunmayanlardan ilgili mevzuatına göre yeniden hizmete alınma şartlarını kaybetmemiş olanlar hakkında da bu madde hükümleri uygulanır. Bunlar için birinci fıkrada belirtilen süreler yeniden hizmete alındıkları tarihten itibaren başlar.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce geçici personel pozisyonlarına atanmak üzere Devlet Personel Başkanlığına bildirilen ve atama süreci devam edenler ile atamaları yapılanlar hakkında da bu madde hükümleri uygulanır. Bunlar için birinci fıkrada belirtilen süreler, geçici personel olarak göreve başladıkları tarihten itibaren başlar.

4 üncü maddenin mülga (C) fıkrasının ikinci paragrafı kapsamında yer alanlardan sözleşmeli personel pozisyonlarına atananların istihdam süreleri hiçbir şekilde sosyal güvenlik kurumlarından yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazandıkları tarihi geçemez.

Bu maddenin uygulanmasında ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye Devlet Personel Başkanlığı yetkilidir.

Geçici Madde 44- (Ek: 20/11/2017-KHK-696/18 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/18 md.)

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki mevzuata göre 4 üncü maddenin mülga (C) fıkrası kapsamında istihdam hakkı bulunan personel, anılan maddenin (B) fıkrası ile tanınan istihdam hakkından yararlanabilir.

Geçici Madde 45- (Ek: 2/7/2018 - KHK-703/176 md.)

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce duyurusu yapıp başvuru süresi bitmiş olan taşra teşkilatı uzman yardımcısı alımları hakkında bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yürürlükte bulunan mevzuat hükümleri uygulanır.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte taşra teşkilatlarında uzman yardımcısı olarak istihdam olunanların uzmanlık kadrolarına atanmaları, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce tabi oldukları mevzuat hükümlerine göre sonuçlandırılır.

Geçici Madde 46- (Ek:17/1/2019-7161/8 md.)

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinde görev yapan, mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle alınan ve yeterlik sınavında başarı göstererek uzmanlığa atananlar 36 ncı maddenin “Ortak Hükümler” bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendi hükmünden aynı usul ve esaslar çerçevesinde yararlanırlar.

EK GEÇİCİ MADDELER

*Sınıflara intibak:***Ek Geçici Madde 1 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.)**

Bu kanuna tabi kurumlarda, her ne ad altında olursa olsun çalışan personelden bu kanunun 4 üncü maddesinin (A) fıkrasına göre Devlet memuru sayılacak olanlar, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, 36 ncı madde ile tesis olunan sınıfların tarifleri ve kapsamaları dikkate alınarak ve fiilen yaptıkları görev gözönünde tutularak sınıflara dahil edilirler.

*Öğrenim durumu değişmeyenlerin derece ve kademelere intibak:***Ek Geçici Madde 2 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md; Değişik: 15/5/1975 - 1897/2 md.)**

1/3/1970 tarihi ile 30/11/1970 tarihi arasında görevde bulunmaları nedeniyle intibakı yapılmış olanlar ile 30/11/1970'den 1/3/1975 tarihine kadar olan sürede göreve alınanlardan bu madde gereğince değerlendirmeye esas alınan, hizmetlerde öğrenim durumları değişmemiş olanların derece ve kademelere intibakı aşağıdaki esaslara göre yapılır.

A) Başlangıç derece ve kademesi olarak 1/3/1975 tarihindeki öğrenim durumuna göre 36 ncı maddede tesbit olunan hizmete giriş derece ve kademesi esas alınır.

B) 18 yaşın bitirilmesinden sonra, 87 nci maddede belirtilen kurumlarda geçen başarılı hizmet süreleri değerlendirilir.

C) Aşağıda gösterilen görevlerde başarılı olarak geçen süreler (B) fıkrasındaki sürelerle eklenir.

a) Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinde, Belediye Başkanlığında, illerin daimi komisyon üyeliğinde,

b) Subay, askeri memur, gedikli subay, astsubay, uzman jandarma çavuş (Jandarma uzatmalı er, onbaşı, çavuş), ordu uzman çavuş olarak orduda,

c) Hazırlık kıtası ile okul dönemi dahil yedek subaylıkta (Muvazzaflık dışında geçen süre dahil), yedek subay öğretmenlikte, muvazzaf ve ihtiyat erlikte, (84 üncü madde hükümleri saklıdır.)

d) Özel kanunlarındaki ve 657 sayılı Kanundaki hükme dayanılarak kazai rüşd kararı alınmak suretiyle veya mecburi hizmetin ifası nedeniyle öğrenimleri ile ilgili görevlere atananların, 18 yaşını bitirilmesinden önce bu görevlerde,

e) Teknik hizmetler sınıfı, sağlık hizmetleri ve yardımcı sağlık hizmetleri sınıfında bulunanlar ile bu sınıflara girecek nitelikte olanların yurt içinde veya yurt dışında 87 nci madde kapsamına girmeyen yerlerde, (12 yılı geçmemek üzere, meslekleri ile ilgili hizmetlerin 3/4'ü),

f) Özel okullarda yöneticilik ve öğretmenlik yapanlardan Milli Eğitim Bakanlığı emrinde görev kabul etmiş olanların, özel öğretim kurumlarında (12 yılı geçmemek üzere bu hizmetlerin 2/3'ü),

g) Serbest avukatlıkta, (12 yılı geçmemek üzere bu sürenin 3/4'ü),

h) Basın kartları yönetmeliğine göre, basın kartına sahip olmak suretiyle gazetecilik yaparak memurluğa girenlerin; meslekleriyle ilgili görevlerde istihdam edilmeleri şartıyla; fiilen gazetecilik yaparak geçirdikleri sürenin 2/3'ü,

i) Vekil imam olup da sonradan din hizmetleri sınıfında asli kadrolara geçmiş olanların vekillikte geçen hizmetlerinin tamamı,

k) Yabancı memleketlerde öğretmen olarak Türk kültürüne hizmet edenlerden Türk vatandaşlığına geçmiş ve Devlet memuru olmuş olanların, yurt dışında öğretmenlikte geçen hizmetlerinin, (12 yılı geçmemek üzere 2/3'ü),

D) 1/3/1970 tarihinden önce çeşitli kanunlara dayanılarak kazanılmış bulunan kıdemler ile aşağıda gösterilen kıdemler (B) fıkrasındaki sürelerle ayrıca eklenir.

a) Devlet lisan imtihanını vermek,

b) Fevkalade başarıdan dolayı verilen takdirnamelere dayanılarak barem kanunlarıyla, tespit edilen normal süreden erken terfi etmek,

c) 7163, 1323, 1134, 4273, 4454, 4489, 5442, 2556 ve 5931 sayılı Kanunlardan veya benzer nitelikteki hükümleri taşıyan kanunlardan yararlanmak suretiyle kazanılan kıdemler,

d) 1/3/1970 tarihinden önce barem veya emeklilikte kazanılmış hak aylığının tespitinde sayıldığı halde bu maddede gösterilmeyen süreler,

E) 36 ncı maddenin (A) bendinin çeşitli fıkralarında kademe veya derece verilmesi öngörülen durumları bu fıkralardaki esaslar dairesinde 1/3/1975 tarihinden önce ibraz etmiş bulunanlara sözü edilen hükümler uyarınca durumlarına göre verilmesi gereken derece ve kademeler, bu maddenin (B) fıkrasındaki süreler ayrıca eklenir.

F) Aşağıdaki süreler bu maddeye göre yapılacak değerlendirmede nazara alınmaz.

a) Saat ücreti karşılığında veya sözleşmeli olarak, normal çalışma saatleri ile kayıtlı olmaksızın ve normal çalışma saatlerinden daha az süre çalışılmak suretiyle yapılan işlerde geçen,

b) Emekli aylığı almak suretiyle geçen,

Hizmet süreleri,

G) Emekliliğe tabi olmaksızın doktora öğrenimi yapanların yurt içinde veya yurt dışında geçirdikleri normal doktora öğrenim sürelerinin 3 yılı,

H) Aynı süre ve aynı neden hiçbir şekilde mükerreren değerlendirilemez.

İ) (A) bendi uyarınca başlangıç olarak alınacak derece ve kademe üzerine, yukarıdaki bentler esas alınmak suretiyle değerlendirilmesi gerektiği tespit olunacak sürelerin her yılı için bir kademe ve her üç yılı için bir derece verilmek suretiyle bulunacak derecenin ilgili kademesine intibak ettirilir. Bu kanunun 92 nci maddesinin 6 ncı fıkrası hükmü mahfuzdur.

1327 sayılı Kanun ve ondan sonra çıkarılmış bulunan Kanun Hükmündeki Kararnamelerle yapılmış ve bu Kanun hükümlerine göre yapılacak intibaklar ve bu intibaklar sonucu varılacak yükselme dereceleri ilgili memurlar için kazanılmış haktır.

1. - 30/11/1970 tarihinden (bu tarih dahil) önce;

a) Çeşitli barem ve teadül kanunlarına göre kazanılmış hak aylıkları,

b) T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre emeklilik keseneğine esas aylıkları, (87 nci maddeye tabi kurumlar dışında sigorta primi ödenmek suretiyle geçen süreler nedeniyle emeklilik keseneğine esas aylıkta yapılan yükselmeler hariç),

Öğrenim durumlarına göre 36 ncı maddenin (A) bendindeki tabloda gösterilen hizmette yükselebile derecesinden daha yukarı derecelerde olanların intibakı, daha yukarıda olan bu aylık derecelerine yapılır.

Ayrıca, intibak ettikleri derecenin aylığını kazanılmış hak olarak aldıkları veya emeklilik keseneği ödedikleri sürenin her yılı için bir kademe ilerlemesi uygulanır.

Bunların 30/11/1970 tarihinden sonra geçirdikleri ve geçirecekleri her başarılı hizmet yılları için, intibak ettirildikleri derecenin son kademesi aylığını geçmemek üzere, bir kademe ilerlemesi uygulanır.

2. - Durumları 2 nci fıkra kapsamına girenlerden 1 inci fıkraya göre yapılacak intibakları lehlerine olanların intibakı 1 inci fıkra hükümlerine göre yapılır.

Öğrenim durumları değişenlerin intibakı:

Ek Geçici Madde 3 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Değişik: 15/5/1975 - 1897/2 md.)

1/3/1970 - 30/11/1970 tarihleri arasında görevde bulunmaları nedeniyle intibakı yapılmış olanlarla, 30/11/1970 tarihinden 1/3/1975 tarihine kadar olan sürede göreve alınanlardan, değerlendirmeye esas alınan hizmetlerden ilkinde (Askerlik da-

hil) göreve başladıktan sonra öğrenim durumları 36 ncı maddeye göre daha ileri kademe veya yüksek derecede hizmete alınma hakkı verecek şekilde değişenlerin, derece ve kademelere intibakı 36 ncı maddenin (A) bendinin 12/d fıkrası uyarınca ve ek geçici 2 nci madde esaslarına göre yapılır. Öğrenim durumları bir defadan fazla değişenlerin intibakı aynı esaslara göre yeniden tespit olunur.

İntibakta esas alınacak derece ve kademeleri ayrıca tespit olunanlar:

Ek Geçici Madde 4 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

İstisnai memuriyet kadrolarında olanların durumu:

Ek Geçici Madde 5 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Mülga: 15/5/1975 - 1897/2 md.)

Sonsuz izinli cami görevlilerinin durumu:

Ek Geçici Madde 6 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Hakimler, hakim yardımcılar, savcılar, savcı yardımcılar, Danıştay ve Sayıştay meslek mensupları:

Ek Geçici Madde 7 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Ek Geçici Madde 8 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

3659 ve 2847 sayılı kanunlar ile bunların ek ve değişikliklerine tabi kurumlar:

Ek Geçici Madde 9 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Değişik: 30/5/1974 – KHK-12;

Aynen kabul: 15/5/1975 - 1897/2 md.)

3659 sayılı Kanunla ek ve değişiklikleri, 2847 sayılı Kanun ile ek ve değişikliklerine tabi olan kurumların (Et ve Balık Kurumu ve Petrol Ofisi dahil) personeli hakkında kendi özel kanunları yürürlüğe girinceye kadar, söz konusu kanunların ilgili hükümleri ile özel kanunlarındaki hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Ancak, bu kurumlarda çalışan personelin aylıklarının hesabında aşağıdaki esaslar uygulanır.

A) Söz konusu kurumlar bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren hizmetlerinin gerektirdiği görevler için 657 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinde belirtilen sınıflara göre ve 35 inci maddedeki esaslar dairesinde kadrolarını tespit ederler.

B) Bu kurumlar personelinin aylıklarının hesabında bu Kanuna ekli (1) sayılı gösterge tablosu esas alınır.

Bu kurumlar için tespit edilen sınıflara giriş ve hizmette derece yükselmeleri ve kademe ilerlemeleri ve öğrenim derecelerine göre yükselebilecekleri en yüksek dereceler hususunda bu kanunun ilgili hükümleri uygulanır.

Bu kurumlarda 1, 2, 3 ve 4 üncü derecelerden alınabilecek kadrolar ve ek gösterge verilecek görevler genel ve katma bütçeli kuruluşlarda bu derecelere tahsis edilmiş kadroların sayısı ve görev nitelikleri gözönünde bulundurulmak suretiyle her yıl Cumhurbaşkanı tarafından tespit edilir.⁽¹⁾

Bu kurumlarda yönetim kuruluna katılacak işçi üyeler ile kamu kesimi dışından gelecek işveren temsilcisi üyelere diğer yönetim kurulu üyelerine ödenen tutarda (ek gösterge dahil) ödeme yapılır.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkarda yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

Bu madde kapsamına giren kurumların genel müdürleri ile genel müdür muavinleri hakkında 657 sayılı Kanunun istisnai memurlarla ilgili hükümleri uygulanır.

Ek Geçici Madde 10 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Mülga: 11/11/1983 - 2954/64 md.)

Ek Geçici Madde 11 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

Tiyatro, opera, bale sanatkarları ve orkestra teknik personeli:

Ek Geçici Madde 12 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Değişik: 23/12/1972 – KHK-2/4 md.)

Devlet Tiyatro, Opera ve Balesinin özel kanunlarına göre, stajyer, uzman memurlar, uygulatıcı uzman memurlar, sanatkar olarak çalışan personeli hakkında, bu Kanun esasları çerçevesinde hazırlanacak kendi özel kanunları yürürlüğe girinceye kadar, 10/6/1949 tarihli ve 5441 sayılı Kanun, 14/7/1970 tarihli ve 1309 Sayılı Kanun, 14/7/1970 tarihli ve 1310 Sayılı Kanun ile bu kanunlarda atıf yapılan kanun hükümlerinin uygulanmasına devam olunur. Ancak:

A) 14/7/1970 tarihli ve 1309 sayılı Kanunun 12 nci maddesi ile 14/7/1970 tarih ve 1310 Sayılı Kanunun 10 uncu maddesinde idari sözleşme ücret limitleri aşağıdaki tutarlara yükseltilmiştir.

Stajyerler	1650
Sahne uygulatıcıları (Uzman memurlar)	1100 - 3700
Sanat uygulatıcıları (Uygulatıcı uzman memurlar)	1500 - 5000
Sanatkar memurlar	2000 - 7000

Bu tutarlara 1309 Sayılı Kanunun 17 nci, 1310 Sayılı Kanunun ek 4 üncü maddesine göre herhangi bir zam yapılamaz. Yukarıdaki limitler Devlet memurları göstergelerine uygulanacak katsayı nedeniyle husule gelecek artış veya eksiliş oranında artırılır veya eksiltir.

B) Devlet Memurları Kanununun derece yükselmesi ve kademe ilerlemesine ilişkin hükümleri gözönünde bulundurulmak suretiyle;

1 - Stajyerlerin emekli keseneklerine esas ücret dereceleri, 1327 Sayılı Kanuna ekli gösterge tablosundaki 10 uncu derecenin ilk kademesinden başlar ve bu derecenin;

2 - Sanatkarların emeklilik keseneklerine esas ücret dereceleri, 9 uncu derecenin ilk kademesinden başlar ve 1 inci derecenin;

3 - Sanat uygulatıcıların (uygulatıcı uzman memurların) emekli keseneğine esas ücret dereceleri 10 uncu derecenin ilk kademesinden başlar ve 4 üncü derecenin;

4 - Sahne uygulatıcılarının (uzman memurların) emekli keseneklerine esas ücretleri 13 üncü derecenin ilk kademesinden başlar ve 6 ncı derecenin;
son kademesine kadar yükselir.

C) Devlet Tiyatrosu ile Devlet Opera ve Balesinin, Orkestra üyeleri hakkında da (A) ve (B) bentlerinde yazılı hükümlere göre işlem yapılır.

D) Devlet Tiyatro, Opera ve Balesinin (A) bendinde tespit edilen personelin dışında kalan personeli hakkında Devlet Memurları Kanununun (1327 Sayılı Kanunun 90 ıncı maddesiyle eklenen ek geçici 20 nci maddesi hükümleri hariç) bütün hükümleri uygulanır.

Bu madde kapsamına giren kurumlarda hizmet sözleşmeleri Maliye Bakanlığının olumlu görüşüne dayanılarak yapılır.

(Ek: 29/11/1984 – KHK-243/35 md.; Değişik: 4/3/1987 – KHK-272/1 md.) Kültür ve Turizm Bakanlığının sanatla ilgili merkez ve taşra birimlerine bağlı olarak çalışan orkestra, koro ve topluluk sanatçıları, sanatkarları ve sanatçı öğretmenleri ile stajyerleri hakkında da bu maddenin (B) ve (D) bendlerinde yer alan hükümler uygulanır. Halen görevde bulunanların durumları da buna göre yeniden düzenlenir.

Belediye Opera ve Tiyatroları, Şehir ve Belediye Konservatuvar ve Orkestrası:

Ek Geçici Madde 13 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Değişik: 23/12/1972 – KHK-2/4 md.)

Belediye Opera ve Tiyatroları ile Şehir ve Belediye Konservatuvar ve Orkestralarının teknik bünyeye dahil olan stajyer, uzman memurlar uygulatıcı uzman memurlar ve sanatkarlar hakkında kendi özel kanunları yürürlüğe girinceye kadar 29/7/1960 tarih ve 37 sayılı Kanun ile bu Kanunla atfı yapılan kanun hükümlerinin uygulanmasına devam olunur. Ancak;

A) Teknik bünyeye dahil stajyer ve sanatkarların sözleşme ücretleri ve emeklilik keseneğine esas aylıkları bakımından başlangıç ve en son yükselebilecekleri derece ve kademeleri hakkında, bu Kanunun ek geçici 12 nci maddesinin (A) bendi ile (B) bendinde tesbit edilen taban ve tavan rakamları uygulanır.

Şu kadar ki, belediye meclisleri bahsi geçen sanatkarlar ve stajyerler için ek geçici 12 nci maddenin (A) bendi ile yükseltile sınırlardan daha aşağı ücret tesbitine yetkilidir.

B) Belediye Opera ve Tiyatroları ile Şehir ve Belediye Konservatuvar ve Orkestralarında çalışan ve (A) bendinin dışında kalan personel hakkında bu Kanunun belediyeler personeli ile ilgili hükümleri uygulanır.

(Değişik: 25/6/2009 - 5917/16 md.) Sanatçı, stajyer sanatçı, sanat uygulatıcısı ve sahne uygulatıcılarının sözleşmeli personel olarak istihdamı için kullanılacak olan pozisyonların unvanı ve sayısı ile tip sözleşmeleri ve ücretleri için Maliye Bakanlığından vize alınması yönünde yılı bütçe kanunları dâhil ilgili mevzuatında düzenlenmiş olan hükümler, bu madde kapsamına girenler hakkında uygulanmaz.

(Ek: 30/5/1973 – KHK-5/13 md.) Bu madde kapsamına giren Kuruluşların 29/7/1960 tarihli ve 37 sayılı kanun kapsamına girmeyen teknik bünyeye dahil stajyer, uzman memur, uygulatıcı uzman memur ve sanatkarları hakkında ek geçici 12 nci maddenin (B) bendi hükmü uygulanır.

Cumhurbaşkanlığı senfoni orkestrası üyeleri:

Ek Geçici Madde 14 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Değişik: 23/12/1972 – KHK-2/4 md.)

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının 6940 Sayılı Kanuna göre teknik kuruluşuna dahil olan personeli hakkında bu Kanun esasları çerçevesinde hazırlanacak kendi özel kanunları yürürlüğe girinceye kadar, 6940 Sayılı Kanun hükümleri ile bu Kanunun atfı yaptığı kanun hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Ancak;

A - Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası teknik kuruluşuna dahil üyelerinin aylıklarının hesabında bu kanuna ek gösterge tablosu esas alınır.

B - Devlet Memurları Kanununun derece yükselmesi ve kademe ilerlemesine ilişkin hükümleri gözönünde bulundurulmak suretiyle;

1) Stajyerler 10 uncu derecenin ilk kademesinden işe başlarlar ve bu derecenin son kademesine,

2) Sanatkarlar 9 uncu derecenin ilk kademesinden işe başlarlar ve 1 inci derecenin son kademesine,

kadar yükselebilirler.

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının özel kanununa göre teknik kuruluşu dışında kalan personeli hakkında Devlet Memurları Kanununun bütün hükümleri uygulanır.

(Ek: 30/5/1973 – KHK-5/14 md.) Bu madde hükümleri Devlet Senfoni Orkestrası personeli hakkında da uygulanır.

Tiyatro, opera, bale sanatkarları ile orkestra teknik personelinin intibakı:

Ek Geçici Madde 15 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90. md.; Değişik: 15/5/1975 - 1897/2 md.)

Ek geçici 12 ve 13 üncü maddelerde yazılı personelin emeklilik, ek geçici 13 üncü maddenin son fıkrasında ve ek geçici 14 ve 17 nci maddede yazılı personelin aylık bakımından intibakında bu maddelerin başlangıç dereceleri esas alınmak suretiyle ve söz konusu maddelerde yazılı görevler ile 87 nci maddede sayılan kurumlarda; ek geçici 12, 13 ve 14 üncü maddelerde yazılan sanatkar, sanatkar öğretmen, stajyer sanatkar ve sanatkar niteliğindeki hizmetlerde ve hazırlık kıtası ile okul dönemi dahil yedek subaylıkta (muvazzaflık dışında geçen süre dahil), yedek subay öğretmenlikte ve muvazzaf ve ihtiyat erlikte geçen süreler her yıl için bir kademe ilerlemesi ve her üç yıl için bir derece yükselmesi verilmek suretiyle değerlendirilir.

Ancak, ek geçici 12 nci maddenin (B) bendinin 3 üncü fıkrasında belirlenen sanat uygulatıcılarından yüksek öğrenim görmüş olanlarla, 4 üncü fıkrasında belirlenen sahne uygulatıcılarından lise, lise dengi veya yüksek öğrenim görmüş olanların emekli keseneğine esas başlangıç dereceleriyle yükselebilecekleri derecelerin tespitinde 36 ncı madde hükümleri uygulanır

1309 ve 1310 sayılı kanunlarda yazılı orkestra yönetim kurulu, teknik kurul ve sanat ve yönetim kurulu tarafından tespit edilen ücretler ek geçici 12 ve 13 üncü maddelerde yazılı personelin halen almakta oldukları brüt aylık tutarlarından az olduğu takdirde, ilgililerin ücretleri bu aylık seviyesine yükselinceye kadar aradaki fark ödenmeye devam olunur. Bunların, ücretlerinin azaltılmış olması, emeklilik keseneğine esas aylık derece ve kademeleri yönünden kazanılmış haklarını ihlal etmez.

Ek geçici 12 nci maddenin (B) bendinin 2 nci fıkrasında belirtilen sanatkarlardan 4 yıllık yüksek öğrenim üstü öğrenim yapan sanatkarlar ve daha ileri uzmanlık öğrenimi yapan sanatkarlarla, 3 üncü fıkrada belirlenen sanat uygulatıcılarından yüksek öğrenim görmüş olanlarla 4 üncü fıkrasında belirlenen sahne uygulatıcılarından lise, lise dengi veya yüksek öğrenim görmüş olanların emekli keseneğine esas başlangıç dereceleriyle yükselebilecekleri derecenin tespitinde 36 ncı madde hükümleri uygulanır.

Bu madde kapsamına giren personelin intibakları bir defa da ek geçici 2, 3 ve 4 üncü maddeler hükümlerine göre yapılır ve bu iki intibaktan personelin lehine olan esas alınır.

Devlet sanatçıları ve sanatkarlar:⁽¹⁾

Ek Geçici Madde 16 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Değişik: 12/2/1982 - 2595/16 md.)

Teknik bünyeye dahil olmayan ve haklarında Devlet Memurları Kanunu hükümlerinin uygulanması gerekenler hariç, bu Kanunun Ek Geçici 12, 13 ve 14 üncü maddeleri kapsamına dahil personel ile Kültür ve Turizm Bakanlığının sanatla ilgili merkez ve taşra birimlerine bağlı olarak çalışan orkestra, koro ve topluluk sanatçıları, sanatkarları ve sanatçı öğretmenleri ile Devlet sanatçıları söz konusu maddelerin mali hükümlerine bağlı kalınmaksızın sözleşmeli olarak çalıştırılabilirler.⁽²⁾

Sanatçı sıfatını kazananlardan yönetici kadrolara atananlar da, bu kadrolar karşılık gösterilmek suretiyle sözleşmeli olarak çalıştırılabilirler.

(Değişik: 22/8/1989 – KHK-378/5 md.) Yukarıdaki fıkralara göre sözleşmeli olarak çalıştırılacakların sözleşme esasları, bunlara ödenebilecek ücretin üst sınırları ve sağlanacak sosyal yardımlar ile diğer mali haklar; Cumhurbaşkanınca kararlaştırılır.⁽³⁾

(Değişik: 9/4/1990 – KHK-418/14 md.; İptal: Anayasa Mahkemesinin 5/2/1992 tarihli ve E. 1990/22, K. 1992/6 sayılı Kararı ile; Yeniden düzenleme: 18/5/1994 – KHK-527/12 md.) Bu şekilde sözleşme ile çalıştırılanlar, kesenekleri kendilerince ve kesenek karşılıkları da kurumlarınca karşılanmak üzere, T.C. Emekli Sandığı ile ilgilendirilirler. Sanatçı, Sanatkar, Sanatçı Öğretmenler ile Devlet sanatçılarının emeklilik kesenekleri bu Kanuna ekli (I) sayılı Ek gösterge cetvelinde kadroları teknik hizmetler sınıfında yer alan mühendisler için öngörülen ek göstergeler esas alınır. Ancak yönetici kadrolar karşılık gösterilerek sözleşme ile çalıştırılanların emeklilik kesenekleri bu kadrolar için saptanmış bulunan ek göstergelerden düşük olamaz.

Genelkurmay Başkanlığı Mehteran Bölüğü Sanatkarları:

Ek Geçici Madde 17 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; 30/5/1974 – KHK-12; Aynen kabul: 15/5/1975 - 1987/2 md.)

Genelkurmay Başkanlığı Mehteran Bölüğü sanatkarları hakkında kendi özel kanunları yürürlüğe girinceye kadar aşağıdaki hükümler uygulanır.

A) Sözü edilen sanatkarların aylıklarının hesabında bu kanuna ekli gösterge tablosu esas alınır.

B) Bu Kanunun derece yükselmesi ve kademe ilerlemesine ilişkin hükümleri gözönünde bulundurulmak suretiyle;

1) Stajyerler 10 uncu derecenin ilk kademesinden işe başlarlar ve bu derecenin son kademesine,

2) Sanatkarlar 9 uncu derecenin ilk kademesinden işe başlar, birinci derecenin son kademesine,

kadar yükselebilirler.

Bunların intibakları ek geçici 15 inci maddedeki hükümler dairesinde yapılır.

(1) 2/9/1983 tarih ve 78 sayılı K.H.K.'nin 6 ncı maddesi ile getirilen istisna: "657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik ek geçici 16 ncı maddesine göre üniversitelere bağlı konservatuvarlarda istihdam edilecek sanatçılar için kadro şartı aranmaz."

(2) Birinci fıkrafta yer alan "Kültür ve Turizm Bakanlığının sanatla ilgili merkez ve taşra birimlerine bağlı olarak çalışan orkestra, koro ve topluluk sanatçıları" ibaresi 4/3/1987 tarih ve 272 sayılı K.H.K. ile getirilmiş ve metne işlenmiştir.

(3) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu fıkrafta yer alan "ilgili bakanlığın önerisi ve Maliye ve Gümrük Bakanlığının görüşü üzerine Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

Bu Kanuna tabi kurumlarda işçi statüsünde çalışanlar ile sözleşmeli personel hakkında uygulanacak hükümler:

Ek Geçici Madde 18 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Mülga: 13/2/2011 - 6111/117 md.)

657 sayılı Kanun kapsamında dışında kalan kurumlar mensuplarına uygulanacak katsayı:

Ek Geçici Madde 19 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Değişik: 23/12/1972 – KHK-2/4 md.)

Bu Kanunun ek geçici 6, 7, 9, 12, 13 ve 14 üncü maddelerinde yazılı olanların aylık miktarlarının tesbitinde de Genel Bütçe Kanunu ile Devlet memurları için kabul olan katsayı uygulanır.

Memur Yardımlaşma Kurumu Keseneği:

Ek Geçici Madde 20 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Mülga: 12/2/1982 - 2595/19-a md.)

Ek geçici 7, 9, 12,13 ve 14 üncü maddeler kapsamına giren personele, bu kanuna tabi memurlara, ödenenler dışında ödeme yapılamıyacağı ve bunlara uygulanacak diğer hükümler:

Ek Geçici Madde 21 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Değişik: 15/5/1975 - 1897/2 md.)

(Değişik: 22/10/1981 - 2543/1 md.) Ek Geçici 7, 9, 12, 13 ve 14 üncü maddeler kapsamına giren personele bu Kanuna tabi memurlara ödenenler dışında herhangi bir ödeme yapılamaz.

Ancak, 440 sayılı Kanunun 29 uncu maddesi hükümleri ile 30. ve geçici 7 nci maddesindeki haklar saklıdır.

178 inci maddenin, (1, 2, 3 üncü derece yönetici kadrolarında bulunanlara fazla mesai ödenmez) hükmü, TRT'nin haber ve program hizmetlerinde çalışan elemanlarla Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi personeline uygulanmaz.

Bu Kanunun : İkinci görev yasağı, ikinci görev verilecek memurlar ve görevler ders görevi ve konferans ücreti, iş güclüğü zammı, iş riski zammı, mali sorumluluk tazminatı (Kasa açığından sorumlu olan veznedarlar, nakit ve kıymet muhafızları ve diğer görevlilere verilen kasa tazminatları) eleman temininde güçlük zammı, avukatlık ücreti, fazla çalışma ücreti ile diğer özlük ve sosyal haklarla ve istihdan şekilleriyle ilgili hükümleri birinci fıkrada yazılı personel hakkında da uygulanır.

Ek geçici 12 nci ve 13 üncü maddeler kapsamına giren personel hakkında 5441, 1309, 1310, 37 ve 6940 sayılı kanunların bütün hükümleri aynen uygulanır, Devlet Tiyatroları, Devlet Opera ve Balesi, Senfoni Orkestraları ve Devlet Konservatuvarlarında görevli sanatkar ve sanatkar yöneticileri ile, belediyelere bağlı tiyatro, opera ve orkestralarda görevli sanatkarların sahne ve sanatla ilgili çalışmalarında bütün hizmetlerin yürütülmesinde başka iş ve hizmet yasağına ilişkin hükümler uygulanmaz.

Ek Geçici Madde 22 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Ek Geçici Madde 23 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Ek Geçici Madde 24 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Ek Geçici Madde 25 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.)

Yasama organı üyeleriyle dışardan atanan bakanlardan emekliliklerini devam ettirenler, Yasama organından veya memuriyetten emekli olanların, kazanılmış haklarını teşkil eden emekli keseneklerine, esas olan derecelerine gösterge tablosunda tekabül eden dereceler üzerinden intibakları yapılır ve emeklilikleri düzenlenir.

Ek Geçici Madde 26 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Ek Geçici Madde 27 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Mülga: 15/5/1975 - 1897/2 md.)

36 ncı maddenin (A) bendinin 11 inci fıkrasında sayılan memurlukları özel kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerine dayanılarak almış bulunanların durumları:

Ek Geçici Madde 28 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Doktora Master ve Uzmanlık yapanların intibaklarında değerlendirilecek süre:

Ek Geçici Madde 29 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Mülga: 15/5/1975 - 1897/2 md.)

Ek Geçici Madde 30 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Bu Kanun kapsamı dışında kalan kurumlar personeline 68 inci maddenin uygulanacağı:

Ek Geçici Madde 31 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Değişik: 23/12/1972 – KHK-2/4 md.)

Kendi özel kanunları çıkıncaya kadar bu Kanun kapsamı dışında kalıp da aylıklarını bu Kanuna göre almakta olan ve bu kanunun ek geçici 6, 9, 10, 12, 13 ve 14 üncü maddeleri kapsamına giren kurumlarda, sınıfların 1, 2, 3 ve 4 üncü derecelerindeki kadrolarına 68 inci maddedeki şartlar ve atanmasındaki usule göre aşağı derecelerden memur atanabilir.

Ek Geçici Madde 32 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Ek Geçici Madde 33 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Ek Geçici Madde 34 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Ek Geçici Madde 35 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Ek Geçici Madde 36 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Mülga: 15/5/1975 - 1897/2 md.)

Ek Geçici Madde 37 – (Ek: 31/7/1970 - 1327/90 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Ek Geçici Madde 38 – (Ek: 1/9/1972 - KHK 1/1. md.; İptal: 23/10/1972 tarihli ve

7/5225 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı.)

Memurlardan üst derecede öğrenim sayılmayan mesleki öğrenim görenlere kademe ilerlemesi uygulanacağı:

Ek Geçici Madde 39 – (Ek: 23/12/1972 – KHK-2/4 md.; Mülga: 15/5/1975 - 1897/2 md.)

Dışişleri Bakanlığı dış kuruluşlarında çalışan hizmetlilerin intibakı:

Ek Geçici Madde 40 – (Ek: 23/12/1972 – KHK-2/4 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

İntibaklar sırasında görevde olmayanlar hakkında uygulanacak işlem:

Ek Geçici Madde 41 – (Ek: 23/12/1972 – KHK-2/4 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Mecburi hizmetlilerin yükümlülüklerinin ortadan kalkması:

Ek Geçici Madde 42 – (Ek: 23/12/1972 – KHK-2/4 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

1, 2, 3 ve 4 üncü derece görevlere 1/12/1971 tarihinden sonra atananların bu görevlerde evvelce geçen sürelerinin değerlendirilmesi:

Ek Geçici Madde 43 – (Ek: 23/12/1972 – KHK-2/4 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Aylık ve yevmiye tutarları arasındaki farkın tanımı:

Ek Geçici Madde 44 – (Ek: 23/12/1972 – KHK-2/4 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

İntibak işlemlerini yapacak mercii:

Ek Geçici Madde 45 – (Ek: 23/12/1972 – KHK-2/4 md.; Mülga: 15/5/1975 - 1897/2 md.)

68 inci madde uyarınca yapılacak atamalarda dikkate alınacak süreler:

Ek Geçici Madde 46 – (Ek: 23/12/1972 – KHK-2/4 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı ile Geliştirilecek Haşhaş İkame Bölgesi Teşkilatında çalıştırılacakların istihdam esasları:

Ek Geçici Madde 47 – (Ek: 23/12/1972 – KHK-2/4 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Ek Geçici Madde 48 – (Ek: 23/12/1972 – KHK-2/4 md.)⁽¹⁾

Özel kanununda değişiklik yapılınca kadar;

a – MİT Müsteşarlığında özel görevlerin ifası için sözleşmeli olarak çalıştırılacaklar hakkında 4 üncü maddedeki sözleşmeli personel istihdamına ilişkin şartlar aranmaz. Bunların hizmete alınmalarında, Cumhurbaşkanı yetkilidir.⁽¹⁾

b - MİT Mensuplarından Teşkilat'ta çalışmalarında hizmetin gereği olarak sakınca görülür, (...) ⁽¹⁾ başka bir göreve, Cumhurbaşkanının onayı ile atanırlar.⁽¹⁾

Ek geçici 8 inci madde kapsamına girenlerin intibakı:

Ek Geçici Madde 49 – (Ek: 30/5/1973 – KHK-5/18 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Ek geçici 40 ıncı madde kapsamına girenlerin intibakı:

Ek Geçici Madde 50 – (Ek: 8/10/1973 – KHK-8/22 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Ek Geçici Madde 51 – (Ek: 8/10/1973 – KHK-8/22 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Ek Geçici Madde 52 – (Ek: 8/10/1973 – KHK-8/22 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Ek Geçici Madde 53 – (Ek: 8/10/1973 – KHK-8/22 md.; Mülga: 15/5/1975 - 1897/2 md.)

Ek Geçici Madde 54 – (Ek: 19/2/1980 - 2261/5 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Ek Geçici Madde 55 – (20/2/1979 - 2182/1 md. ile gelen Ek Geçici 1 inci md. hükmü olup madde numarası teselsül ettirilmiştir.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Ek Geçici Madde 56 – (20/2/1979 - 2182/1 md. ile gelen Ek Geçici 2 nci md. hükmü olup madde numarası teselsül ettirilmiştir.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Ek Geçici Madde 57 – (20/2/1979 - 2182/1 md. ile gelen Ek Geçici 3 üncü md. hükmü olup madde numarası teselsül ettirilmiştir.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Ek Geçici Madde 58 – (26/6/1984 – KHK-241/15 md. ile gelen ek geçici madde hükmü olup madde numarası teselsül ettirilmiştir.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Ek Geçici Madde 59 – (Ek: 28/12/1994 - 4065/2 md.)

Bu kanuna tabi kurumlarda halen sürekli işçi statüsü veya sözleşmeli statüde çalışmakta olan Ahıska Türkleri ve Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutulan soydaşlardan Türk vatandaşlığına geçmiş olup bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren 1995 yılı sonuna kadar memurluğa geçmek için yazılı olarak başvuranlar, öğrenim durumlarına göre yükselebilecekleri tavanı aşmamak kaydı ile bu Kanunun Ek Geçici 1, 2 ve 3 üncü maddeleri hükümlerine göre; 458 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümleri de dikkate alınarak derece ve kademeleri tespit edilmek suretiyle sınav şartı aranmaksızın boş memur kadrolarına intibak ettirilebilirler.

Bu Kanunun yayımı tarihinden sonra hizmete alınan Ahıska Türkleri ve Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutulan soydaşlardan Türk vatandaşlığına geçmiş olanlardan göreve başladıkları tarihten itibaren 6 ay içinde memurluğa geçmek için yazılı olarak başvuranlar hakkında da yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182 nci maddesiyle bu maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "Başbakan" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiş, (b) bendinde yer alan "Başbakanlık Teşkilatında" ibaresi madde metninden çıkarılmış ve "MİT Müsteşarlığının teklifi ve Başbakanın" ibaresi "Cumhurbaşkanının" şeklinde değiştirilmiştir.

Ek Geçici Madde – (Ek: 9/4/1990 – KHK-418/15 md.; İptal: Anayasa Mahkemesinin 5/2/1992 tarihli ve E. 1990/22, K. 1992/6 sayılı Kararı ile.)

Ek Geçici Madde – (Ek : 22/9/1991 – KHK-458/1 md.; Mülga: 13/2/2011-6111/117 md.)

Yürürlükten kaldırılan hükümler :

Madde 237 – Bu kanunun birinci maddesi kapsamına giren kurumlardaki memurlar hakkında:

a) 31/3/1926 tarih ve 788 sayılı Kanun ile ek ve tadilleri (238 inci maddenin 3 ve 4 üncü fıkralarında söz konusu edilen maddelerin düzenlediği konularla ilgili hükümler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihi izliyen mali yıl başına kadar saklı kalmak şartıyla) bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte;

b) **(Değişik: 31/7/1970 - 1327/91 md.)** 20/6/1927 tarih ve 1108 sayılı, 30/6/1939 tarih ve 3656 sayılı, 28/2/1959 tarih ve 7244 sayılı kanunlarla bu kanunların ek ve tadilleri, 23 Temmuz 1965 tarihinden evvel ve sonra yürürlüğe giren teşkilat kanunları ile diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri ve Devlet memurlarının hizmet şartlarını, niteliklerini, atanma ve yetiştirilmelerini, ilerleme ve yükselmelerini, ödev, hak, yüküm ve sorumluluklarını, aylıklarını, ödenek

lerini ve diğer özlük işlerini düzenliyen hükümler Genel Kadro Kanununun yürürlüğe girdiği ayın son gününden itibaren yürürlükten kalkar.

c) **(Ek: 31/7/1970 - 1327/91 md.)** Ancak, Atom Enerjisi Komisyonunda hangi hizmetlerin 234 sayılı Kanun hükümleri uyarınca sözleşme ile yürütülmesine devam olunacağı Atom Enerjisi Komisyonunun teklifi üzerine Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığının mütalaası alınmak suretiyle Bakanlar Kurulunca tespit olunur.

d) **(Ek : 31/7/1970 – 1327 /91 md.)** 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu hükümleri saklıdır.

e) **(Ek : 31/7/1970 – 1327/91 md.)** 30/9/1960 tarihli ve 91 sayılı Kanunun 17 ve 19 uncu maddeleri, 12/10/1960 tarihli ve 99 sayılı Kanunun 1 inci maddesi, 933 sayılı Kanunun 4 ve 8 inci maddeleri hükümleri saklıdır.

Hizmet sözleşmesi esasları Bakanlar Kurulu kararı ile tespit olunur.

f) **(Ek : 25/6/1973 – 1757/224 md.)** Toprak ve Tarım Reformu Kanununun 189, 191, 192, 193, 195, 197, 199 ve 200 üncü maddeleri hükümleri saklıdır.⁽¹⁾

Kanunun yürürlüğe girmesi :

Madde 238 – (Mülga : 23/12/1972 – KHK-2/5)

Madde 239 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(1) 25/6/1973 tarihli ve 1757 sayılı Toprak ve Tarım Reformu Kanunu Anayasa Mahkemesinin 19/10/1976 tarihli ve E. 1973/42, K. 1976/48 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

I SAYILI CETVEL

(Ek: 9/4/1990-KHK-418/3 md.; İptal: Anayasa Mahkemesinin 5/2/1992 tarihli ve E.1990/22, K.1992/6 sayılı Kararı ile; Yeniden düzenleme: 18/5/1994-KHK-527/3 md.)

**HİZMET SINIFLARI İTİBARI İLE UNVAN VEYA AYLIK ALINAN
DERECELERE GÖRE EK GÖSTERGELER**

UNVANI	Derece	1/1/1994'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler	1/1/1995'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler
I - GENEL İDARE HİZMETLERİ SINIFI			
a) Başbakanlık Müsteşarı, Diyanet İşleri Başkanı ⁽²⁵⁾ , Bakan Yardımcısı ⁽²⁸⁾	1	7000	8000
b) Müsteşarlar, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri, ⁽³⁷⁾ (...) ⁽¹⁾	1	6600	7600
c) (...) ⁽²⁵⁾ Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Başkanı, Devlet Personel Başkanı, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanı, Gelir İdaresi Başkanı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanı ⁽³²⁾ , Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanı, (...) ⁽¹⁷⁾ , Türkiye İstatistik Kurumu Başkanı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı ⁽⁵⁾⁽⁸⁾⁽⁹⁾⁽¹³⁾⁽¹⁴⁾⁽²⁰⁾⁽²⁴⁾⁽²⁵⁾	1	6100	7000
d) GAP İdaresi Başkanı, Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanı, Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanı, Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanı, Kalkınma Araştırmaları Merkezi Başkanı, ⁽²⁹⁾ Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Araştırmaları Merkezi Başkanı, ⁽³⁴⁾ Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanı, Toplu Konut İdaresi Başkanı ve (...) ⁽¹¹⁾ Kamu Ortaklığı İdaresi Başkanı, Başbakan Başmüşaviri, Başbakanlık Müsteşar Yardımcıları, Diyanet İşleri Başkan Yardımcıları, Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanı, Mushafları İnceleme ve Kıraat Kurulu Başkanı, ⁽²⁵⁾ (...) ⁽¹⁰⁾ Büyükelçi ve Daimi Temsilci Unvanını kazanmış olanlar, Müsteşar Yardımcıları, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreter Yardımcısı, ⁽³⁷⁾ ve Genel Müdürler, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanı, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu Başkanı, Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu Başkanı ⁽³⁵⁾ Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı, ⁽²⁶⁾ Strateji Geliştirme Başkanları, ⁽¹⁶⁾ (...) ⁽²⁾ , Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Başkan Yardımcısı, ⁽²⁴⁾ Gelir İdaresi Başkan Yardımcısı, ⁽¹⁸⁾ Sosyal Güvenlik Kurumu Başkan Yardımcısı, ⁽⁸⁾ Bakanlıklar merkez teşkilatına dahil Kurul Başkanları, Bakanlık Rehberlik ve Teftiş Başkanları, Bakanlık Rehberlik ve Denetim Başkanları, ⁽³⁰⁾ Bakanlık Denetim Hizmetleri Başkanları, ⁽²⁸⁾ Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanı, (...) ⁽²⁸⁾ Hazine Müsteşarlığı Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu Başkanı, Hazine Kontrolörleri Kurulu Başkanı, (...) ⁽²⁸⁾ Denizcilik Müsteşarlığı Teftiş Kurulu Başkanı ⁽⁶⁾ ile Sigorta Denetleme Kurulu Başkanı,	1	5500	6400

Dikkat! Bu bölümle ilgili dipnotlar için 4272-3 numaralı sayfa ve devamına bakınız.

UNVANI	Derece	1/1/1994'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler	1/1/1995'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler
Türk Patent ve Marka Kurumu Başkanı, ⁽³⁸⁾ ⁽³⁾ Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanı, ⁽²⁷⁾ (...) ⁽²⁸⁾ (...) ⁽³¹⁾ Milli Savunma Bakanlığı Akaryakıt İkmal ve NATO POL Tesisleri İşletme Başkanı, ⁽⁴⁾ Sosyal Güvenlik Kurumu Rehberlik ve Teftiş Başkanı, Diyanet İşleri Başkanlığı Rehberlik ve Teftiş Başkanı ⁽¹⁷⁾⁽²⁵⁾⁽²⁷⁾ , Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanı ⁽³⁶⁾ , Helal Akreditasyon Kurumu Genel Sekreteri ⁽³⁹⁾			
e) (...) ⁽¹⁰⁾ Başbakan Müşavirleri, Adalet Bakanlığı Bakanlık Yüksek Müşavirleri (...) ⁽¹⁸⁾ Türkiye İstatistik Kurumu Başkan Yardımcıları, Toplu Konut İdaresi Başkan Yardımcıları ⁽¹³⁾⁽¹⁵⁾⁽²²⁾⁽²³⁾	1	4500	5300
f) (...) ⁽²⁵⁾ Bakanlar Kurulu Sekreteri, Başbakanlık Başkanları, Avrupa Birliği Bakanlığı Başkanları, ⁽²¹⁾ Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkan Yardımcıları ile Atatürk Araştırma Merkezi, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu ve Atatürk Kültür Merkezi Başkanları, (...) ⁽²⁸⁾⁽²⁹⁾ , Başbakanlık Özel Kalem Müdürü, Adli Tıp Kurumu Başkanı, Milli Kütüphane Başkanı, ⁽⁷⁾ Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Üyesi, Yüksek Öğretim Kurulu Genel Sekreteri, Büyük Şehir Belediye Genel Sekreteri ⁽¹²⁾ , Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi, Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi, ⁽²⁵⁾ GAP İdaresi Başkan Yardımcısı, ⁽¹⁹⁾ Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkan Yardımcısı, Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkan Yardımcısı, ⁽²⁸⁾ Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkan Yardımcısı, ⁽²⁹⁾ Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Başkan Yardımcısı, ⁽³⁶⁾ Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkan Yardımcısı ⁽³³⁾ , Vergi Dairesi Başkanı (Ankara, İstanbul, İzmir) ⁽⁵⁾⁽¹³⁾⁽²⁵⁾⁽²⁹⁾⁽³⁶⁾	1	4100	4800

- (1) "Avrupa Birliği Genel Sekreteri " ibaresi, 27/6/2000 tarihli ve 4587 sayılı Kanun ile cetvele eklenmiş olup, daha sonra 3/6/2011 tarihli ve 643 sayılı KHK'nın 8 inci maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.
- (2) "Avrupa Birliği Genel Sekreter Yardımcıları" ibaresi, 27/6/2000 tarihli ve 4587 sayılı Kanun ile cetvele eklenmiş olup, daha sonra 3/6/2011 tarihli ve 643 sayılı KHK'nın 8 inci maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.
- (3) Bu bölümde 19/6/1994 tarih ve 544 sayılı, 25/3/1997 tarih ve 571 sayılı KHK'ler ve 9/12/1994 tarih ve 4059 Sayılı Kanun ile değiştirilen ya da eklenen unvanlar metne işlenmiştir.544 sayılı KHK ile eklenen "Türk Patent Enstitüsü Başkanı" ibaresi, 6/11/2003 tarihli ve 5000 sayılı Kanun ile Kanunlaşmıştır.
- (4) "Milli.S.Bak.Akaryakıt ik.ve NATO POL Tes.iş.Bşk." ibaresi , 6/7/2000 tarihli ve 613 sayılı KHK ile metne eklenmiş olup, sözkonusu KHK, 5/4/2001 tarih ve 4636 sayılı Kanun ile değiştirilmek suretiyle kanunlaştırılmıştır.
- (5) Türk İş Bir. Kal.İd.Baş., Başk. Yar. ibareleri; 2/5/2001 tarihli ve 4668 sayılı Kanunla eklenmiştir.
- (6) "Denizcilik Müsteşarlığı Teftiş Kurulu Başkanı" ibaresi, 7/2/2002 tarihli ve 4745 sayılı Kanunla eklenmiştir.
- (7) "Milli Kütüphane Başkanı" ibaresi, 16/4/2003 tarihli ve 4848 sayılı Kanunun 33 üncü maddesiyle eklenmiştir.
- (8) (1/c) bendinde yer alan, "Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanı" ve (1/d) bendinde yer alan "Sosyal Güvenlik Kurumu Başkan Yardımcısı" ibareleri, 16/7/2003 tarihli ve 4947 sayılı Kanunun 37 nci maddesiyle eklenmiştir.
- (9) "Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanı" ibaresi 29/7/2003 tarihli ve 4958 sayılı Kanunun 20 nci maddesiyle eklenmiştir.
- (10) 31/7/2003 tarihli ve 4969 sayılı Kanunun 5 inci maddesiyle, (1/e) bendinde yer alan "Devlet Planlama Teşkilatı Genel Sekreteri" ibaresi bu bentten çıkarılarak "Müsteşar Yardımcıları" ibaresinden sonra gelmek üzere (1/d) bendine eklenmiş olup, daha sonra 3/6/2011 tarihli ve 643 sayılı KHK'nın 8 inci maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.
- (11) Bu arada yer alan "Kamu Ortaklığı İdaresi Başkanı"na yapılan atıfların 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Kanunun Geçici 7 nci maddesiyle Özelleştirme İdaresi Başkanına yapılmış sayılacağı, ayrıca aynı Kanunun 6 ncı maddesiyle Özelleştirme İdaresi Başkan ve başkan yardımcılarının aylık, ek gösterge,zam ve tazminatları ile statüleri bakımından Başbakanlığa bağlı müsteşarlıkların müsteşar ve müsteşar yardımcılar hakkında uygulanan hükümlere tabi olacakları hükmüne bağlanmıştır.
- (12) Büyükşehir belediye genel sekreteri ile ilgili olarak 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Kanunun 22 nci maddesine bakınız.
- (13) Bu bölümünün (c) bendine,5/5/2005 tarihli ve 5345 sayılı Kanunun 34 üncü maddesiyle, "Devlet Personel Başkanı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Gelir İdaresi Başkanı,", (e) bendine "Başbakan Müşavirleri," ibaresinden sonra gelmek üzere "Gelir İdaresi Başkan Yardımcıları", (f) bendine "Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkan Yardımcısı" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Vergi Dairesi Başkanı (Ankara, İstanbul, İzmir)" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (14) 10/11/2005 tarihli ve 5429 sayılı Kanunun 57 nci maddesiyle; bu bölümünün (d) bendinde geçen "DİE Başkanı" ibaresi aynı bölümün (c) bendine "Türkiye İstatistik Kurumu Başkanı" olarak eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (15) 10/11/2005 tarihli ve 5429 sayılı Kanunun 57 nci maddesiyle; II sayılı Cetvelin "2-Yargı Kuruluşları, Bağlı ve İlgili Kuruluşlar ile Yüksek Öğretim Kuruluşlarında" başlığını taşıyan bölümünde yer alan "Devlet İstatistik Enstitüsü Başkan Yardımcısı" ibaresi bu bende "Türkiye İstatistik Kurumu Başkan Yardımcıları" olarak eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (16) 22/12/2005 tarihli ve 5436 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, bu bende "Genel Müdürler," ibaresinden sonra gelmek üzere "Strateji Geliştirme Başkanları" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

- (17) 16/5/2006 tarihli ve 5502 sayılı Kanunun 42 nci maddesiyle; bu bölümün (c) bendinde yer alan "Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanı" ibaresi çıkarılmış, (d) bendine "Sosyal Güvenlik Kurumu Rehberlik ve Teftiş Başkanı" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (18) 1/7/2006 tarihli ve 5538 sayılı Kanunun 5 inci maddesiyle (d) bendine "Sosyal Güvenlik Kurumu Başkan Yardımcısı" ibaresinden önce gelmek üzere "Gelir İdaresi Başkan Yardımcısı," ibaresi eklenmiş, (e) bendinde yer alan "Gelir İdaresi Başkan Yardımcıları," ibaresi cetvelden çıkartılmıştır.
- (19) Bu bentte yer alan "GAP İdaresi Başkan Yardımcısı" ibaresi, Ana.Mah.nin 27/6/2006 tarihli ve E:2006/97 K: 2006/74 sayılı Kararı ile iptal edilmiş olup, iptal Kararının Resmi Gazete'de yayım tarihi olan 1/11/2006 tarihinden geçerli olmak üzere bir yıl sonra yürürlüğe girmesi kararlaştırılmıştır. Daha sonra 25/5/2007 tarihli ve 5670 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle 1/11/2007 tarihinden geçerli olmak üzere yeniden eklenmiştir.
- (20) 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Kanunun 25 inci maddesiyle (c) bendine "Devlet Personel Başkanı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanı," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (21) 24/6/2009 tarihli ve 5916 sayılı Kanunun 17 nci maddesiyle (f) bendine "Başbakanlık Başkanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Başkanları," ibaresi eklenmiş olup, daha sonra bu ibare 3/6/2011 tarihli ve 643 sayılı KHK'nin 8 inci maddesiyle "Avrupa Birliği Bakanlıkları Başkanları" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (22) 25/6/2009 tarihli ve 5917 sayılı Kanunun 47 nci maddesiyle (e) bendine "Başbakan Müşavirleri" ibaresinden sonra gelmek üzere "Adalet Bakanlığı Bakanlık Yüksek Müşavirleri" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (23) 25/2/2010 tarihli ve 5953 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle (e) bendine "Türkiye İstatistik Kurumu Başkan Yardımcıları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Toplu Konut İdaresi Başkan Yardımcıları" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (24) 24/3/2010 tarihli ve 5978 sayılı Kanunun 30 uncu maddesiyle, bu bölümün (c) bendine "Türkiye İstatistik Kurumu Başkanı" ibaresinden sonra gelmek üzere "Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı" ibaresi, (d) bendine "Avrupa Birliği Genel Sekreter Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Başkan Yardımcısı," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (25) 1/7/2010 tarihli ve 6002 sayılı Kanunun 21 inci maddesiyle, bu bölümün (c) bendinde yer alan "Diyanet İşleri Başkanı," ibaresi bu bentten çıkarılmış ve aynı bölümün (a) bendine "Başbakanlık Müsteşarı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Diyanet İşleri Başkanı" ibaresi, aynı bölümün (f) bendinde yer alan "Diyanet İşleri Başkan Yardımcıları ile Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanı," ibaresi bu bentten çıkarılmış ve aynı bölümün (d) bendine "Başbakanlık Müsteşar Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Diyanet İşleri Başkan Yardımcıları, Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanı, Mushafları İnceleme ve Kıraat Kurulu Başkanı," ibaresi, aynı bölümün (f) bendine "Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi," ibaresinden sonra gelmek üzere "Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi," ibaresi, aynı bölümün (d) bendine "Sosyal Güvenlik Kurumu Rehberlik ve Teftiş Başkanı" ibaresinden sonra gelmek üzere "Diyanet İşleri Başkanlığı Rehberlik ve Teftiş Başkanı" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (26) 7/7/2010 tarihli ve 6004 sayılı Kanunun 23 üncü maddesiyle bu bölümün (d) bendine "Genel Müdürler," ibaresinden sonra gelmek üzere "Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

- (27) 28/12/2010 tarihli ve 6093 sayılı Kanunun 14 üncü maddesiyle, bu bölümün (d) bendine "Türk Patent Enstitüsü Başkanı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanı," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (28) 3/6/2011 tarihli ve 643 sayılı KHK'nin 8 inci maddesiyle, bu bölümün;
- a) (a) bendine "Diyanet İşleri Başkanı" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Bakan Yardımcısı" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
 - b) (b) bendinde yer alan "Avrupa Birliği Genel Sekreteri" ibaresi yürürlükten kaldırılmış ve metne işlenmiştir.
 - c) (d) bendinde yer alan "Devlet Planlama Teşkilatı Genel Sekreteri,", "Avrupa Birliği Genel Sekreter Yardımcıları,", "Özürlüler İdaresi Başkanı,", "Gümrük Müsteşarlığı Teftiş Kurulu Başkanı,", "Dış Ticaret Müsteşarlığı" ibareleri yürürlükten kaldırılmış, aynı bende "GAP İdaresi Başkanı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanı, Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanı," ibaresi, "Bakanlıklar merkez teşkilatına dahil Kurul Başkanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Bakanlık Rehberlik ve Teftiş Başkanları, Bakanlık Denetim Hizmetleri Başkanları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
 - ç) (f) bendinde yer alan "Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Başkanları" ibaresi "Avrupa Birliği Bakanlığı Başkanları" şeklinde değiştirilmiş, aynı bende "Atatürk Kültür Merkezi Başkanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Kalkınma Araştırmaları Merkezi Başkanı," ibaresi, "GAP İdaresi Başkan Yardımcısı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkan Yardımcısı, Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkan Yardımcısı," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (29) 8/8/2011 tarihli ve 649 sayılı KHK'nin 42 nci maddesiyle bu bölümün; (d) bendine "Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanı, Kalkınma Araştırmaları Merkezi Başkanı," ibaresi, (f) bendine "Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkan Yardımcısı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkan Yardımcısı" ibaresi eklenmiş, aynı bentte yer alan "Kalkınma Araştırmaları Merkezi Başkanı," ibaresi yürürlükten kaldırılmış ve metne işlenmiştir.
- (30) 25/8/2011 tarihli ve 652 sayılı KHK'nin 44 üncü maddesiyle bölümünün (d) bendine "Bakanlık Rehberlik ve Teftiş Başkanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Bakanlık Rehberlik ve Denetim Başkanları," ibaresi eklenmiştir.
- (31) 23/8/2011 tarihli ve 653 sayılı KHK'nin 17'nci maddesiyle bu bölümün (d) bendinde yer alan "Dış Ticaret Kontrolörleri Kurulu Başkanı," ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.
- (32) 24/10/2011 tarihli ve 656 sayılı KHK'nin 20 nci maddesiyle bu bölümün (c) bendinde yer alan "Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanı" ibaresi "Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanı" şeklinde değiştirilmiştir.
- (33) 24/10/2011 tarihli ve 656 sayılı KHK'nin 20 nci maddesiyle bu bölümün (f) bendinde yer alan "Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkan Yardımcısı" ibaresi "Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkan Yardımcısı" şeklinde değiştirilmiştir.
- (34) 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı KHK'nin 44 üncü maddesiyle bu Bölümün (d) bendine "Kalkınma Araştırmaları Merkezi Başkanı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Araştırmaları Merkezi Başkanı," ibaresi eklenmiştir.

- (35) 11/10/2011 tarihli ve 663 sayılı KHK'nin 58 inci maddesiyle bu bölümünün (d) bendine "Müsteşar Yardımcıları ve Genel Müdürler" ibaresinden sonra gelmek üzere "Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanı, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu Başkanı, Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu Başkanı" ibaresi eklenmiştir.
- (36) 24/10/2011 tarihli ve 661 sayılı KHK'nin 102 nci maddesiyle (d) bendine "Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanı" ibaresi, (f) bendine "Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkan Yardımcısı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Başkan Yardımcısı," ibaresi eklenmiştir.
- (37) 11/10/2011 tarihli ve 666 sayılı KHK'nin 5 inci maddesiyle, bu bölümün (b) bendine "Müsteşarlar," ibaresinden sonra gelmek üzere "Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri," (d) bendine "Müsteşar Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreter Yardımcısı," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (38) 22/12/2016 tarihli ve 6769 sayılı Kanunun 187 inci maddesiyle, bu bölümünün (d) bendinde yer alan "Türk Patent Enstitüsü Başkanı" ibaresi "Türk Patent ve Marka Kurumu Başkanı" şeklinde değiştirilmiştir.
- (39) 1/11/2017 tarihli ve 7060 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, bu bölümünün (d) bendine "Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanı" ibaresinden sonra gelmek üzere "Helal Akreditasyon Kurumu Genel Sekreteri" ibaresi eklenmiştir.

UNVANI	Derece	1/1/1994'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler	1/1/1995'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler
g) En az üç yıl süreli yükseköğrenim veren fakülte ve yüksekokulları bitirerek mesleğe özel yarışma sınavı ile giren ve belirli süreli meslek içi eğitimden sonra özel bir yeterlik sınavı sonunda (veya yüksek öğrenimli olup, özel kanunların öngördüğü şartları taşıyanlardan en az sekiz yıl mesleki görev yaptıktan sonra yine bu kanunların öngördüğü usule göre seçilerek) atanan Başbakanlık, Bakanlık, Müsteşarlık, Diyanet İşleri Başkanlığı ve Bağımsız Genel Müdürlük ve Büyük Şehir Belediyesiyle Büyük Şehir Belediye sınırları içindeki ilçe Belediyeleri Müfettişleri, Başbakanlık Uzmanları, Adalet Uzmanları, Seçim Uzmanları, ⁽⁵⁶⁾ Milli Savunma Uzmanları, İçişleri Uzmanları, Dışişleri Uzmanları, Çalışma Uzmanları, Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Uzmanları, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanları, Enerji ve Tabii Kaynaklar Uzmanları, Kültür ve Turizm Uzmanları, Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanları, İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanları, ⁽⁴⁷⁾ Sanayi ve Teknoloji Uzmanları, Çevre ve Şehircilik Uzmanları, Gençlik ve Spor Uzmanları, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzmanları, Gümrük ve Ticaret Uzmanları, İhracatı Geliştirme Uzmanları, Orman ve Su İşleri Uzmanları, Diyanet İşleri Uzmanları, Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanları, Devlet Personel Uzmanları, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Uzmanları, Afet ve Acil Durum Yönetimi Uzmanları, Devlet Gelir Uzmanları, Tapu ve Kadastro Uzmanları, Meteoroloji Uzmanları, Basın ve Enformasyon Uzmanları, Yüksek Kurum Uzmanları, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Uzmanları, Savunma Sanayii Uzmanları, Vakıf Uzmanları, Sınai Mülkiyet Uzmanları, ⁽⁵⁴⁾ TİKA Uzmanları, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı Uzmanları, Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Uzmanları, Yazma Eser Uzmanları, İstihdam Uzmanları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzmanları, Bakanlık ve Bağlı Kuruluşların Avrupa Birliği Uzmanları, Yükseköğretim Kurulu Uzmanları, ⁽⁴⁶⁾ Kalkınma Bakanlığı Planlama Uzmanları, ⁽³⁰⁾ Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Uzmanları, Dışişleri Meslek Memurları ile Konsolosluk ve İhtisas Memurları, ⁽⁴⁶⁾ Maliye Bakanlığı Vergi Müfettişleri ⁽³²⁾ ile Hazine Müsteşarlığı Bankalar Yeminli Murakıpları ve Hazine Kontrolörleri, Hazine Uzmanları ⁽¹⁾ , Sigorta Denetleme Uzmanları ile Aktüerleri, (...) ⁽³⁰⁾ , Dış Ticaret Uzmanları, (...) ⁽³⁶⁾ , Avrupa Birliği İşleri Uzmanları, (...) ⁽³²⁾ , Göç Uzmanları, ⁽⁴⁸⁾	1 2 3 4 4 5 6 7 8	3200 2600 1900 1450 1450 1100 950 850 750	3600 3000 2200 1600 1600 1300 1150 950 850

Dikkat! Bu bölümle ilgili dipnotlar için 4272-9 numaralı sayfa ve devamına bakınız.

UNVANI	Derece	1/1/1994'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler	1/1/1995'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş ve İş Güvenliği Müfettişleri ve Bakanlıkların Merkez Teşkilatına dahil Genel Müdürlükleri Kontrolörleri ve İçişleri Bakanlığı Dernekler Denetçileri ile Sosyal Güvenlik Kurumu Müfettişleri, Sosyal Güvenlik Uzmanları, Ulaştırma ve Haberleşme Uzmanları,⁽³⁹⁾ Havacılık ve Uzak Teknolojileri Uzmanları,⁽³⁹⁾ Denizcilik Uzmanları,⁽³⁹⁾ Sağlık Uzmanları ve Sağlık Denetçileri,⁽⁴²⁾ Milli Savunma Bakanlığı Akaryakıt İkmal ve NATO POL Tesisleri İşletme Başkanlığı Müfettişleri, Türkiye İstatistik Kurumu Uzmanları, Enerji ve Tabii Kaynaklar Denetçileri⁽⁴⁴⁾ ile 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu hükümlerine göre atanan İç Denetçiler, Millî Eğitim Uzmanları, Bakanlık Maarif Müfettişleri⁽⁵³⁾ ve Maarif Müfettişleri,⁽⁵²⁾ Aile ve Sosyal Politikalar Denetçileri, Gençlik ve Spor Denetçileri,⁽⁵¹⁾ Maliye Uzmanları⁽³⁸⁾, Helal Akreditasyon Uzmanları⁽⁵⁵⁾ (1)(9)(10)(14)(15)(16)(17)(22)(24)(30)(32)(35)(39)(42)(43)(44)(46)(51)(52)(53)(54)			
h) En az 3 yıl süreli yükseköğrenim veren fakülte ve yüksekokulları bitirerek mesleğe özel yarışma sınavı ile giren ve belirli süreli meslek içi eğitimden sonra özel bir yeterlik sınavı sonunda atanan (...)⁽⁴⁶⁾ (...)⁽⁴⁶⁾⁽²¹⁾ (...)⁽⁴⁶⁾ (...)⁽⁴⁶⁾⁽²⁶⁾ (...)⁽¹⁷⁾, (...)⁽⁴⁶⁾ (...)⁽⁴⁶⁾ (...)⁽⁴⁶⁾ (...)⁽⁴⁶⁾⁽⁷⁾ (...)⁽⁴⁶⁾ (...)⁽⁴⁶⁾⁽³²⁾ (...)⁽⁴⁶⁾ (...)⁽⁴⁶⁾ Gelir Uzmanları, İl İstihdam Uzmanları,⁽⁴⁰⁾ Mali Hizmetler Uzmanları,⁽¹⁶⁾ (...)⁽⁴⁶⁾ Vergi İstihbarat Uzmanları, (...)⁽³⁸⁾, (...)⁽⁴⁶⁾ İçişleri Bakanlığı Planlama Uzmanları, İl Göç Uzmanları⁽⁴⁸⁾ (...)⁽⁵⁾ (...)⁽³¹⁾ (...)⁽¹³⁾ (...)⁽¹²⁾ (...)⁽¹¹⁾ (...)⁽¹⁷⁾⁽⁸⁾ (...)⁽⁴⁶⁾⁽⁴⁾ (...)⁽⁴⁶⁾⁽²⁸⁾ (...)⁽¹⁹⁾⁽³⁹⁾ (...)⁽⁴⁶⁾⁽¹⁸⁾ (...)⁽⁴⁶⁾⁽²⁷⁾ (...)⁽⁴⁶⁾ (...)⁽⁴⁶⁾⁽²⁵⁾ (...)⁽³⁰⁾ (...)⁽²⁾ (...)⁽³⁹⁾ (...)⁽³⁰⁾ (...)⁽⁴⁶⁾⁽²³⁾ (...)⁽⁴⁶⁾⁽²⁹⁾ (...)⁽¹⁷⁾, (...)⁽⁴⁶⁾⁽³⁷⁾, (...)⁽⁴⁶⁾ (...)⁽⁴⁶⁾ (...)⁽⁴⁶⁾ (...)⁽⁴⁶⁾⁽⁴⁵⁾ (...)⁽⁴⁶⁾ (...)⁽⁴⁶⁾ (...)⁽⁴⁶⁾ (...)⁽⁴⁶⁾ (...)⁽⁴⁶⁾⁽³⁰⁾ (...)⁽⁴⁶⁾⁽³³⁾ (...)⁽⁴⁶⁾⁽³⁴⁾ (...)⁽⁴⁶⁾⁽⁴¹⁾ (...)⁽⁴⁶⁾⁽⁴⁴⁾ (Ek ibare: 19/6/1994-KHK-543) En az üç yıl süreli Yüksek Öğretim veren Fakülte veya Yüksekokulu bitirerek yapılacak sınav sonucunda denetmen yardımcısı veya uzman yardımcısı⁽⁵⁰⁾ kadrolarına atanmış ve en az üç yıl bu kadrolarda çalıştıktan sonra bu süredeki çalışmaları olumlu bulunmak kaydıyla (...)⁽⁴⁶⁾ (...)⁽³²⁾ (...)⁽⁴⁶⁾ Ürün Denetmenleri⁽³⁰⁾, Gümrük ve Ticaret Denetmenleri,⁽⁴³⁾ Sosyal Güvenlik Denetmenleri,⁽⁴⁹⁾ Defterdarlık Uzmanları⁽³⁸⁾, (...)⁽²⁷⁾ (...)⁽⁴⁶⁾⁽⁴⁰⁾⁽⁶⁾ (...)⁽⁴⁶⁾ (...)⁽⁴⁶⁾ kadrosuna atanmış olanlar. (1)(10)(20)(25)(26)(27)(28)(29)(30)(31)(32)(33)(34)(39)(40)(41)(43)(44)(45)(46)(49)(50)	1 2 3 4 5 6 7 8	1900 1350 1000 900 800 700 450 400	2200 1600 1200 1100 900 800 500 450

- (1) Bu bölümde 19/6/1994 tarih ve 543, 544 sayılı ve 6/7/1995 tarih ve 562 sayılı , 9/12/1994 tarih ve 4059 sayılı, 13/11/1996 tarih ve 4208 sayılı, 7/6/2000 tarih ve 4576 sayılı Kanunlar ve 616, 617, 618 ve 619 sayılı KHK'ler ile eklenen Sosyal Sigorta Uzmanları, Başkanlık Müfettişleri, İstihdam ve Meslek Uzmanları, Sosyal Güvenlik Uzmanları, Çalışma Uzmanları, Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Uzmanları, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanları, Bağ-Kur Denetmenleri unvanları, sözkonusu KHK'lerin Anayasa Mahkemesince iptal edilmeleri nedeniyle metinden çıkarılmıştır. 6/7/2000 tarihli ve 613 sayılı KHK ile eklenen ve 5/4/2001 tarihli ve 4636 sayılı, 544 sayılı KHK ile eklenen "Marka Uzmanı", "Patent Uzmanı" ibareleri 6/11/2003 tarihli ve 5000 sayılı Kanun ile Kanunlaşmış, değiştirilerek kanunlaşan "Milli Savunma Bakanlığı Akaryakıt İkmal ve NATO POL Tesisleri İşletme Bakanlığı Müfettişleri" ibaresi metne işlenmiştir.
- (2) Bu arada yeralan 2/6/1994 tarih ve 536 sayılı KHK ile eklenen unvanlar, Anayasa Mahkemesinin 8/7/1994 tarih ve E.1994/58, K.1994/53 sayılı Kararıyla iptal edildiğinden metinden çıkarılmıştır.
- (3) "Teknik Yardım Uzmanları" ibaresi,, 2/5/2001 tarihli ve 4668 sayılı Kanunla getirilmiştir.
- (4) "Kültür ve Turizm Uzmanları" ibaresi, 16/4/2003 tarihli ve 4848 sayılı Kanunun 33 üncü maddesiyle eklenmiştir.
- (5) "Çevre Uzmanları" ibaresi, 1/5/2003 tarihli ve 4856 sayılı Kanunun 42 inci maddesiyle, "Çevre ve Orman Uzmanları" olarak değiştirilmiş olup, daha sonra bu ibare 3/6/2011 tarihli ve 643 sayılı KHK'nın 8 inci maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.
- (6) "İstihdam ve Meslek Uzmanları" ibaresi, 25/6/2003 tarihli ve 4904 sayılı Kanunun 24 üncü maddesiyle eklenmiş ve metne işlenmiştir
- (7) "Sosyal Güvenlik Uzmanları, Çalışma Uzmanları, Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Uzmanları, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzmanları" ibareleri, 16/7/2003 tarihli ve 4947 sayılı Kanunun 37 nci maddesiyle eklenmiştir.
- (8) "Bağ-Kur Denetmenleri" ibaresi, 24/7/2003 tarihli ve 4956 sayılı Kanunun 46 ncı maddesiyle eklenmiş ve metne işlenmiş, 27/6/2000 tarihli ve 4587 sayılı Kanunun Geçici 2 nci maddesi uyarınca; "A.T." ibaresi, "A.B." olarak değiştirilmiştir.
- (9) "Emniyet Genel Müdürlüğü Dernek Denetçisi" ibaresi, 31/7/2003 tarihli ve 4970 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle "İçişleri Bakanlığı Dernekler Denetçileri" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (10) "Sosyal Sigortalar Kurumu" ibaresinden sonra gelen "Başkanlık Müfettişleri" ile "Sosyal Sigorta Uzmanları" ibareleri 29/7/2003 tarihli ve 4958 sayılı Kanunun 20 nci maddesiyle eklenmiştir.
- (11) "Kadının Statüsü uzmanları" ibaresi, 27/10/2004 tarihli ve 5251 sayılı Kanunun 26 ncı maddesiyle eklenmiş olup, daha sonra bu ibare 3/6/2011 tarihli ve 643 sayılı KHK'nın 8 inci maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.
- (12) "Aile ve Sosyal Araştırma Uzmanları" ibaresi, 10/11/2004 tarihli ve 5256 sayılı Kanunun 27 nci maddesiyle eklenmiş olup, daha sonra bu ibare 3/6/2011 tarihli ve 643 sayılı KHK'nın 8 inci maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.
- (13) "Sosyal Yardım Uzmanları" ibaresi, 1/12/2004 tarihli ve 5263 sayılı Kanunun 16 ncı maddesiyle eklenmiş olup, daha sonra bu ibare 3/6/2011 tarihli ve 643 sayılı KHK'nın 8 inci maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.
- (14) Bu bende, 5/5/2005 tarihli ve 5345 sayılı Kanunun 34 üncü maddesiyle "Dış Ticaret Müsteşarlığı Dış Ticaret Uzmanları ve Dış Ticaret Kontrolörleri," ibaresinden sonra gelmek üzere "Gelirler Kontrolörleri," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

- (15) Bu bende, 10/11/2005 tarihli ve 5429 sayılı Kanunun 57 nci maddesiyle "Türkiye İstatistik Kurumu Uzmanları" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (16) 22/12/2005 tarihli ve 5436 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, (g) bendinin sonuna "ile 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu hükümlerine göre atanan İç Denetçiler," ibaresi; (h) bendine "Gelir Uzmanları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Mali Hizmetler Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (17) 16/5/2006 tarihli ve 5502 sayılı Kanunun 42 nci maddesiyle; (g) bendinde yer alan "Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlık Müfettişleri, Sigorta Müfettişleri," ibaresi "Sosyal Güvenlik Kurumu Müfettişleri, Sosyal Güvenlik Uzmanları," şeklinde değiştirilmiş, (h) bendinde yer alan "Bağ-Kur Denetmenleri," "Sosyal Sigorta Uzmanları" ve "Sosyal Güvenlik Uzmanları" ibareleri metinden çıkarılmıştır.
- (18) Bu bende, 20/2/2008 tarihli ve 5737 sayılı Kanunun 79 uncu maddesiyle "Kültür ve Turizm Uzmanları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Vakıf Uzmanları" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (19) Bu bende, 5/11/2008 tarihli ve 5809 sayılı Kanunun 67 nci maddesiyle "Kültür ve Turizm Uzmanları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Ulaştırma ve Haberleşme Uzmanları" ibaresi eklenmiş olup, daha sonra bu ibare 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı KHK'nin 44 üncü maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.
- (20) 7/1/2009 tarihli ve 5830 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle, "Tüketici ve Rekabet Uzmanları" ibaresi, "Sanayi ve Ticaret Uzmanları" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (21) 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Kanunun 25 inci maddesiyle (h) bendine "Devlet Personel Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Afet ve Acil Durum Yönetimi Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (22) 24/6/2009 tarihli ve 5916 sayılı Kanunun 17 nci maddesiyle (g) bendine "Dış Ticaret Uzmanları ve Dış Ticaret Kontrolörleri," ibaresinden sonra gelmek üzere "Avrupa Birliği İşleri Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (23) 24/3/2010 tarihli ve 5978 sayılı Kanunun 30 uncu maddesiyle, bu bende "Gümrük Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (24) 4/6/2010 tarihli ve 5984 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle bu bende "Türkiye İstatistik Kurumu Uzmanları ile 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu hükümlerine göre atanan İç Denetçiler" ibaresinden sonra gelmek üzere "Eğitim Müfettişleri" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (25) 1/7/2010 tarihli ve 6002 sayılı Kanunun 21 inci maddesiyle, bu bölümün (h) bendine "Vakıf Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Diyanet İşleri Uzmanları, Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (26) 7/7/2010 tarihli ve 6004 sayılı Kanunun 23 üncü maddesiyle bu bölümün (h) bendine "Devlet Bütçe Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Konsolosluk ve İhtisas Memurları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (27) 25/11/2010 tarihli ve 6083 sayılı Kanunun 10 uncu maddesiyle bu bölümün (h) bendine "Vakıf Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Tapu ve Kadastro Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve yine aynı bentte yer alan "Tapu ve Kadastro Denetmenleri," ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.
- (28) 28/12/2010 tarihli ve 6093 sayılı Kanunun 14 üncü maddesiyle, bu bölümün (h) bendine "Kültür ve Turizm Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Yazma Eser Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

- (29) 17/2/2011 tarihli ve 6114 sayılı Kanunun 11 inci maddesiyle, bu bölümün (h) bendine "Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (30) 3/6/2011 tarihli ve 643 sayılı KHK'nın 8 inci maddesiyle, bu bölümün;
- a) (g) bendinde yer alan "Dış Ticaret Müsteşarlığı" ibaresi yürürlükten kaldırılmış, "Devlet Planlama Uzmanları" ibaresi "Kalkınma Bakanlığı Planlama Uzmanları" şeklinde değiştirilmiş ve aynı bende "Eğitim Müfettişleri" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Aile ve Sosyal Politikalar Denetçileri" ibaresi eklenmiştir.
- b) (h) bendinde yer alan "Çevre ve Orman Uzmanları, Özürlüler Uzmanı, Sosyal Yardım Uzmanları, Aile ve Sosyal Araştırma Uzmanları, Kadının Statüsü uzmanları,", "Sanayi ve Ticaret Uzmanları" ve "Gümrük Uzmanları," ibareleri yürürlükten kaldırılmış, aynı bende "Teknik Yardım Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Sanayi ve Teknoloji Uzmanları, Çevre, Orman ve Şehircilik Uzmanları, Gençlik ve Spor Uzmanları, Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanları, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzmanları, Gümrük ve Ticaret Uzmanları, İhracatı Geliştirme Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve bu bentte yer alan "Dış Ticarette Standardizasyon Denetmeni" ibaresi "Ürün Denetmenleri" şeklinde değiştirilmiş, daha sonra 29/6/2011 tarihli ve 644 sayılı KHK'nın 37 nci maddesiyle, "Çevre, Orman ve Şehircilik Uzmanları" ibaresi "Çevre ve Şehircilik Uzmanları, Orman ve Su İşleri Uzmanları" şeklinde değiştirilmiştir.
- (31) Bu bölümün (h) bendine, 25/3/1997 tarihli ve 571 sayılı KHK ile "Çevre Uzmanları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Özürlüler Uzmanı" ibaresi eklenmiş olup, daha sonra bu ibare 3/6/2011 tarihli ve 643 sayılı KHK'nın 8 inci maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.
- (32) 7/7/2011 tarihli ve 646 sayılı KHK'nın 6 ncı maddesiyle, bu bölümün (g) bendinde yer alan "Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanları" ibaresi "Maliye Bakanlığı Vergi Müfettişleri" şeklinde değiştirilmiş, (h) bendine "Devlet Muhasebe Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Devlet Gelir Politikaları Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve aynı bölümün (g) bendinde yer alan "Gelirler Kontrolörleri," ibaresi ile (h) bendinde yer alan ", Vergi Denetmeni" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.
- (33) 8/8/2011 tarihli ve 649 sayılı KHK'nın 42 nci maddesiyle, bu bölümün (h) bendine "İhracatı Geliştirme Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Savunma Sanayii Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (34) 22/8/2011 tarihli ve 651 sayılı KHK'nın 12 nci maddesiyle, bu bölümün (h) bendine "Savunma Sanayii Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Basın ve Enformasyon Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (35) 25/8/2011 tarihli ve 652 sayılı KHK'nın 44 üncü maddesiyle bölümünün (g) bendinde yer alan "Eğitim Müfettişleri," ibaresi "Millî Eğitim Uzmanları, Millî Eğitim Denetçileri ve İl Eğitim Denetmenleri" şeklinde değiştirilmiştir.
- (36) 23/8/2011 tarihli ve 653 sayılı KHK'nın 17'nci maddesiyle bu bölümün (g) bendinde yer alan "ve Dış Ticaret Kontrolörleri" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.
- (37) 24/10/2011 tarihli ve 656 sayılı KHK'nın 20 nci maddesiyle bu bölümün (h) bendinde yer alan "Teknik Yardım Uzmanları" ibaresi "TİKA Uzmanları" şeklinde değiştirilmiştir.
- (38) 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı KHK'nın 17 nci maddesiyle bu bölümün (g) bendinin sonuna ", Maliye Uzmanları" ibaresi eklenmiş, aynı bölümün (h) bendinde yer alan "Maliye Uzmanı," ibaresi yürürlükten kaldırılmış ve aynı bende "Ürün Denetmenleri," ibaresinden sonra gelmek üzere "Defterdarlık Uzmanları," ibaresi eklenmiştir.

- (39) 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı KHK'nın 44 üncü maddesiyle bu bölümün (h) bendinde yer alan "Ulaştırma ve Haberleşme Uzmanları," ve "Denizcilik Uzmanları," ibareleri yürürlükten kaldırılmış ve aynı bölümün (g) bendine "Sosyal Güvenlik Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Ulaştırma ve Haberleşme Uzmanları," "Havacılık ve Uzay Teknolojileri Uzmanları," ve "Denizcilik Uzmanları," ibareleri eklenmiştir.
- (40) 11/10/2011 665 sayılı KHK'nın 27 nci maddesiyle bu bölümün (h) bendinde yer alan "İstihdam ve Meslek Uzmanları" ibaresi "İstihdam Uzmanları" şeklinde değiştirilmiş ve aynı bende "Gelir Uzmanları" ibaresinden sonra gelmek üzere "İl İstihdam Uzmanları," ibaresi eklenmiştir.
- (41) 11/10/2011 664 sayılı KHK'nın 28 inci maddesiyle bu bölümün (h) bendine "Basın ve Enformasyon Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Yüksek Kurum Uzmanları," ibaresi eklenmiştir.
- (42) 11/10/2011 663 sayılı KHK'nın 58 inci maddesiyle bu bölümün (g) bendine "Denizcilik Uzmanları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Sağlık Uzmanları ve Sağlık Denetçileri," ibaresi eklenmiştir.
- (43) 24/10/2011 tarihli ve 661 sayılı KHK'nın 102 nci maddesiyle (h) bendine "Ürün Denetmenleri," ibaresinden sonra gelmek üzere "Gümrük ve Ticaret Denetmenleri," ibaresi eklenmiştir.
- (44) 11/10/2011 tarihli ve 662 sayılı KHK'nın 93 üncü maddesiyle, bu Kanunun (I) sayılı Ek Gösterge Cevvelinin "I- Genel İdare Hizmetleri Sınıfı" bölümünün (g) bendine "Türkiye İstatistik Kurumu Uzmanları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Enerji ve Tabii Kaynaklar Denetçileri" ibaresi ve (h) bendine "Basın ve Enformasyon Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Enerji ve Tabii Kaynaklar Uzmanları," ibaresi eklenmiştir.
- (45) 10/10/2011 tarihli ve 657 sayılı KHK'nın 37 nci maddesiyle, (h) bendine "Orman ve Su İşleri Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Meteoroloji Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (46) 11/10/2011 tarihli ve 666 sayılı KHK'nın 5 inci maddesiyle, bu bölümün (h) bendinde yer alan "Devlet Personel Uzmanları, Afet ve Acil Durum Yönetimi Uzmanları, Maliye Bakanlığı Devlet Bütçe Uzmanları, Konsolosluk ve İhtisas Memurları, Çalışma Uzmanları, Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Uzmanları, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzmanları, Mali Suçları Araştırma Uzmanları Devlet Muhasebe Uzmanları, Devlet Gelir Politikaları Uzmanları, Devlet Gelir Uzmanları, Devlet Malları Uzmanları," "Milli Emlak Uzmanları", "Bakanlık ve bağlı kuruluşların A.B Uzmanları," "Kültür ve Turizm Uzmanları, Yazma Eser Uzmanları, Vakıf Uzmanları, Tapu ve Kadastro Uzmanları, Diyanet İşleri Uzmanları, Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanları, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanları, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Uzmanları, TİKA Uzmanları, Sanayi ve Teknoloji Uzmanları, Çevre ve Şehircilik Uzmanları, Orman ve Su İşleri Uzmanları, Meteoroloji Uzmanları, Gençlik ve Spor Uzmanları, Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanları, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzmanları, Gümrük ve Ticaret Uzmanları, İhracatı Geliştirme Uzmanları, Savunma Sanayii Uzmanları, Basın ve Enformasyon Uzmanları," "Yüksek Kurum Uzmanları", "Enerji ve Tabii Kaynaklar Uzmanları," "Muhasebe Denetmeni ve Milli Emlak Denetmeni," ve "İstihdam Uzmanları," "Marka Uzmanı, Patent Uzmanı," ibareleri yürürlükten kaldırılmış ve aynı bölümün (g) bendine "Başbakanlık Uzmanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Adalet Uzmanları, Milli Savunma Uzmanları, İçişleri Uzmanları, Dışişleri Uzmanları, Çalışma Uzmanları, Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Uzmanları, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanları, Enerji ve Tabii Kaynaklar Uzmanları, Kültür ve Turizm Uzmanları, Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanları, Sanayi ve Teknoloji Uzmanları, Çevre ve Şehircilik Uzmanları, Gençlik ve Spor Uzmanları, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzmanları, Gümrük ve Ticaret Uzmanları, İhracatı Geliştirme Uzmanları, Orman ve Su İşleri Uzmanları, Diyanet İşleri Uzmanları, Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanları, Devlet Personel Uzmanları, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Uzmanları, Afet ve Acil Durum Yönetimi Uzmanları, Devlet Gelir Uzmanları, Tapu ve Kadastro Uzmanları, Meteoroloji Uzmanları, Basın ve Enformasyon Uzmanları, Yüksek Kurum Uzmanları, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Uzmanları, Savunma Sanayii Uzmanları, Vakıf Uzmanları, Marka Uzmanları, Patent Uzmanları, TİKA Uzmanları, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı Uzmanları, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanları, Yazma Eser Uzmanları, İstihdam Uzmanları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzmanları, Bakanlık ve Bağlı Kuruluşların Avrupa Birliği Uzmanları, Yükseköğretim Kurulu Uzmanları," ibaresi eklenmiş ve aynı bentte yer alan "Dışişleri Meslek Memurları" ibaresi "Dışişleri Meslek Memurları ile Konsolosluk ve İhtisas Memurları" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

- (47) 21/6/2012 tarihli ve 6332 sayılı Kanunun 22 nci maddesiyle bu bölümün (g) bendine “Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanları,” ibaresinden sonra gelmek üzere “İnsan Hakları Uzmanları,” ibaresi eklenmiş olup, daha sonra 6/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle “İnsan Hakları Uzmanları” ibaresi “İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanları” şeklinde değiştirilmiştir.
- (48) 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Kanunun 123 ü ncü maddesiyle bu bölümün (g) bendine “Avrupa Birliği İşleri Uzmanları,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Göç Uzmanları,” ibaresi, (h) bendine “İçişleri Bakanlığı Planlama Uzmanları,” ibaresinden sonra gelmek üzere “İl Göç Uzmanları,” ibaresi eklenmiştir.
- (49) 12/7/2013 tarihli ve 6495 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle, bu bölümün (h) bendine “Gümrük ve Ticaret Denetmenleri,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Sosyal Güvenlik Denetmenleri,” ibaresi eklenmiştir.
- (50) 12/7/2013 tarihli ve 6495 sayılı Kanunun 73 ü ncü maddesiyle, bu bölümün (h) bendine “denetmen yardımcısı” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya uzman yardımcısı” ibaresi eklenmiştir.
- (51) 20/2/2014 tarihli ve 6525 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle, bu bölümün (g) bendine “Aile ve Sosyal Politikalar Denetçileri,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Gençlik ve Spor Denetçileri” ibaresi eklenmiştir.
- (52) 1/3/2014 tarihli ve 6528 sayılı Kanunun 27 nci maddesiyle, bu bölümün (g) bendinde yer alan “İl Eğitim Denetmenleri” ibaresi “Maarif Müfettişleri” şeklinde değiştirilmiştir.
- (53) 2/12/2016 tarihli ve 6764 sayılı Kanunun 22 nci maddesiyle, bu bölümün (g) bendinde yer alan “Millî Eğitim Denetçileri” ibaresi “Bakanlık Maarif Müfettişleri” şeklinde değiştirilmiştir.
- (54) 22/12/2016 tarihli ve 6769 sayılı Kanunun 187 inci maddesiyle, bu bölümün (g) bendinde yer alan “Marka Uzmanları, Patent Uzmanları” ibaresi “Sınai Mülkiyet Uzmanları” şeklinde değiştirilmiştir.
- (55) 1/11/2017 tarihli ve 7060 sayılı Kanunun 13 ü ncü maddesiyle, bu bölümünün (g) bendine “Maliye Uzmanları,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Helal Akreditasyon Uzmanları” ibaresi eklenmiştir.
- (56) 30/11/2017 tarihli ve 7062 sayılı Kanunun 12 nci maddesiyle, bu bölümünün (g) bendine “Adalet Uzmanları,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Seçim Uzmanları,” ibaresi eklenmiştir.

UNVANI	Derece	1/1/1994'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler	1/1/1995'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler
i) Bu sınıfa dahil olup da yukarıda sayılanlar dışında kalanlardan,			
1. Yükseköğretim görenler,	1 2 3 4	1900 1350 900 700	2200 1600 1100 800
2.Diğerleri,	1 2 3 4	1350 1000 750 600	1500 1100 800 650
II- TEKNİK HİZMETLER SINIFI			
a) Kadroları bu sınıfa dahil olup, en az 4 yıl süreli yükseköğretim veren fakülte veya yüksekokullardan mezun olarak yürürlükteki hükümlere göre Yüksek Mühendis, Mühendis, Yüksek Mimar ve Mimar ile şehir plancısı ve Bölge Plancısı unvanını almış olanlar ⁽¹⁾	1 2 3 4 5 6 7 8	3200 2600 1900 1450 1100 950 850 750	3600 3000 2200 1600 1300 1150 950 850
b) (Değişik: 1/5/2003-4856/42/d md.) Kadroları bu sınıfa dahil olup, en az 4 yıl süreli yükseköğretim veren fakülte ve yüksekokullardan mezun olarak yürürlükteki hükümlere göre Jeolog, Hidrojeolog, Hidrolog, Jeomorfolog, Jeofizikçi, Fizikçi, Matematikçi, İstatistikçi, Yöneylemci (hareket araştırmacısı), Matematiksel İktisatçı, Ekonomici ve Kimyager unvanını almış olanlarla Teknik Yüksek Öğretmen Okulu mezunları,	1 2 3 4 5 6 7 8	2600 1900 1350 1300 1000 9800 800 700	3000 2200 1600 1500 1200 1100 900 800
c) Kadroları bu sınıfa dahil olup da yukarıda sayılanlar dışındaki yüksek öğrenim mezunları ile Yüksek Tekniker ve Tekniker unvanını almış olanlar,	1 2 3 4	1900 1350 1300 900	2200 1600 1500 1100

(1) Anayasa Mahkemesinin 30/1/1997 tarih ve E.1997/17, K.1997/6 sayılı Kararı ile “Şehir Plancısı, Bölge Plancısı” sözcükleri iptal edilmiş olup, daha sonra 3/4/1998 tarih ve 4359 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle (a) sırasına “ile Şehir Plancısı ve Bölge Plancısı” ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

UNVANI	Derece	1/1/1994'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler	1/1/1995'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler
d) Kadroları bu sınıfa dahil olup da yukarıda sayılanlar dışında kalanlar,	1 2 3 4	1350 1000 570 600	1500 1100 800 650
III- SAĞLIK HİZMETLERİ SINIFI (Yeniden düzenleme: 31/7/2003-4969/4 md.)⁽¹⁾			
a) Uzman Tabip, Tabip, Diş Hekimi, Uzman Veteriner Hekim, Veteriner Hekim, Eczacı, Biyolog, Tıpta Uzmanlık Tüzüğünde belirtilen dallarda uzmanlık belgesi alanlar veya bu dallarda uzmanlık unvanını doktora aşaması ile kazanmış bulunanlar	1 2 3 4 5 6 7 8	3200 2600 1900 1450 1100 950 850 750	3600 3000 2200 1600 1300 1150 950 850
b) Diğer sağlık bilimleri lisansiyerleri	1 2 3 4 5 6 7 8	1900 1350 1000 900 800 700 450 400	3000 2200 1600 1500 1200 1100 900 800
c) Kadroları bu sınıfa dahil olup da yukarıda sayılanlar dışında kalanlardan;			
1. Yüksek öğrenim görenler	1 2 3 4		2200 1600 1100 800
2. Diğerleri	1 2 3 4		1500 1100 800 650
IV - EĞİTİM VE ÖĞRETİM HİZMETLERİ SINIFI (Değişik: 3/4/1998 - 4359/3 md.) Kadroları bu sınıfa dahil olanlardan;			
a) (Mülga: 4/6/2010-5984/4 md.)			

(1) 10/7/2003 tarihli ve 4924 sayılı Kanunun 12 nci maddesinde "yeniden düzenleme" ibaresi yer aldığı için metne bu şekilde işlenmiştir.

UNVANI	Derece	1/1/1994'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler	1/1/1995'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler
b) Öğretmen ve diğer personel	1 2 3 4 5 6 7 8		3000 2200 1600 1100 900 800 500 450
V. AVUKATLIK HİZMETLERİ SINIFI (Yeniden düzenleme: 17/9/2004-5234/1 md.) ⁽¹⁾ Kadroları bu sınıfa dahil olanlardan	1 2 3 4 5 6 7 8	2600 1900 1350 1300 1000 900 800 700	3000 2200 1600 1500 1200 1100 900 800
VI- DİN HİZMETLERİ SINIFI (Değişik: 1/7/2010-6002/21 md.) Kadroları bu sınıfa dahil olanlardan,			
a) En az dört yıllık dini yüksek öğrenim mezunları	1 2 3 4 5 6 7 8		3000 2200 1600 1100 900 800 500 450
b) Yukarıda belirtilenler dışındaki yüksek öğrenim mezunları	1 2 3 4		2200 1600 1100 800
c) Diğerleri	1 2 3 4		1500 1100 800 650
VII. EMNİYET HİZMETLERİ SINIFI			
a) Emniyet Genel Müdürü,	1	6100	7000
b) Teftiş Kurulu Başkanı, Polis Akademisi Başkanı ve Emniyet Genel Müdür Yardımcıları ile Ankara, İstanbul, İzmir Emniyet Müdürleri,	1	3800	4300

(1) 1 inci ve 3 üncü derecelerin ek göstergeleri, Anayasa Mahkemesinin 11/9/2003 tarihli ve E.:2003/77, K.:2003/81 sayılı ve 27/1/2004 tarihli ve E.:2004/6, K.:2004/5 sayılı Kararları ile iptal edilmiş, daha sonra 17/9/2004 tarihli ve 5234 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle Avukatlık Hizmetleri Sınıfının ek göstergeleri yeniden düzenlenmiştir.

UNVANI	Derece	1/1/1994'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler	1/1/1995'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler
c) Daire Başkanları ile Diğer Birinci Sınıf Emniyet Müdürleri, ⁽¹⁾	1	3200	3600
d) Kadroları bu sınıfa dahil olupda Emniyet Müdürü sıfatını kazanmış olanlar	1 2 3 4	2600 1900 1350 900	3000 2200 1600 1100
e) Kadroları bu sınıfa dahil olup da, yukarıda sayılanlar dışında kalanlardan			
aa) (Değişik: 29/1/2016-6663/9 md.) Yüksek Öğrenimliler ⁽²⁾	1 2 3 4 5 6 7 8	3000 2200 1600 1100 900 800 500 450	
bb) Diğerleri	1 2 3 4	1350 1000 750 600	1500 1100 800 650

(1) 31/7/2003 tarihli ve 4970 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle, "İl Emniyet Müdürleri" ibaresi, "Diğer Birinci Sınıf Emniyet Müdürleri" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) 29/1/2016 tarihli ve 6663 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle bu alt bentte yapılan değişikliğin, Kanunun yayım tarihi olan 10/2/2016 tarihini izleyen ayın onbeşinde yürürlüğe gireceği adı geçen Kanunun 35 inci maddesi ile hüküm altına alınmıştır.

UNVANI	Derece	1/1/1994'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler	1/1/1995'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler
VIII. MÜLKİ İDARE AMİRLİĞİ HİZMETLERİ SINIFI			
a) Müsteşar, Vali, ⁽³⁾ (...) ⁽¹⁾	1	6600	7600
b) (Mülga: 11/10/2011-KHK-666/5 md.)	1	6100	7000
c) (Ek: 1/7/2006-5540/6 md.) Birinci Sınıf Mülki İdare Amirlerinden (Genel İdare Hizmetleri Sınıfında aynı görev unvanları için belirlenen ek gösterge rakamlarından düşük olmamak üzere)	1 inci derecenin 4 üncü kademesi		5800
d) Kadroları bu sınıfa dahil olup da; yukarıda sayılanlar dışında kalanlar (1 inci derecenin kademelerinden aylık alanlar için Genel İdare Hizmetleri Sınıfında aynı görev unvanları için belirlenen ek gösterge rakamlarından düşük olmamak üzere) ⁽²⁾	1 inci derecenin 4 üncü kademesi	4100	4800
	1	3500	4000
	2	3200	3600
	3	2600	3000
	4	1900	2300
	5	1800	2200
	6	1450	1600
	7	1350	1500
	8	1100	1300
	9	950	1150

(1) 17/2/2010 tarihli ve 5952 sayılı Kanunun 18 inci maddesiyle, bu bentte yer alan "Müsteşar," ibaresinden sonra gelmek üzere "Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarı," ibaresi eklenmiş; 10/10/2011 tarihli ve 657 sayılı KHK'nın 37 nci maddesiyle, "Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarı," ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) 1/7/2006 tarihli ve 5540 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle "(c)" bendi eklenmiş ve mevcut "(c)" bendi, "(d)" bendi olarak teselsül ettirilmiştir.

(3) 11/10/2011 tarihli ve 666 sayılı KHK'nın 5 inci maddesiyle, bu bölümün (a) bendine "Müsteşar," ibaresinden sonra gelmek üzere "Vali," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

II SAYILI CETVEL

(Ek cetvel: 9/4/1990 – KHK-418/3 md.; İptal: Anayasa Mahkemesinin 5/2/1992 tarihli ve E.1990/22, K.1992/6 sayı kararı ile; Yeniden düzenleme: 18/5/1994 – KHK-527/3 md.)

**KADROLARI GENEL İDARE HİZMETLERİ SINIFININ BİRİNCİ
DERECESİNDE BULUNANLARIN EK GÖSTERGELERİ**

UNVANI	Derece	1/1/1994'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler	1/1/1995'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler
1. BAŞBAKANLIK VE BAKANLIKLARDA Başbakanlık Müşaviri, Başbakanlık Başkan Yardımcısı, Bakanlık Müşaviri, Başbakanlık Basın Müşaviri, I. Hukuk Müşaviri, Elçi, Müsteşar, I. Sınıf Başkonsolos, Büyükelçilik I. Müsteşarı, Daire Başkanı (Ana ve Yardımcı Hizmet Birimi), Milli Kütüphane Başkan Yardımcısı⁽¹⁾, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkan Yardımcısı, Vergi Denetim Kurulu Başkan Yardımcısı,⁽²⁷⁾ Genel Müdür Yardımcısı, Maliye Bakanlığı Hukuk Müşaviri, Dış Politika Danışma Kurulu Üyesi, Dışişleri Bakanlığı Eğitim Merkezi Sekreteri, İl İdare Kurulu üyesi Bakanlık İl Müdürleri ile Ankara, İstanbul ve İzmir illerindeki diğer Bakanlık İl Müdürleri (...)⁽¹¹⁾, Bakanlık Bölge Müdürü, Yüksek Fen Kurulu Üyesi,...⁽²⁾, Maliye Başkanı, (...)⁽¹¹⁾, Milli Emlak Dairesi Başkanı, İş Sağlığı ve Güvenliği Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü Başkanı,⁽³⁵⁾ Avrupa Birliği Bakanlığı Daire Başkanları, Serbest Bölge Müdürü, Genel Müdürlük ve Başkanlık Daire Başkanı, Milli Eğitim Bakanlığı Grup Başkanı,⁽³²⁾ Milli Eğitim Bakanlığı Bilgi İşlem Grup Başkanı ile İnşaat ve Emlak Grup Başkanı, olanlar⁽²⁵⁾⁽³⁾⁽¹³⁾⁽²⁸⁾⁽³⁵⁾	1	3200	3600

Dikkat! Bu bölümle ilgili dipnotlar için 4272-22 numaralı sayfa ve devamına bakınız.

UNVANI	Derece	1/1/1994'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler	1/1/1995'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler
2. YARGI KURULUŞLARI, BAĞLI VE İLGİLİ KURULUŞLAR İLE YÜKSEK ÖĞRETİM KURULUŞLARINDA Vakıflar Meclisi Üyesi, Yönetim Kurulu Üyesi, A.O.Ç. Müdürü, Devlet Personel Başkanlığı Başkan Yardımcısı, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkan Yardımcısı, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu Başkan Yardımcısı, Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu Başkan Yardımcısı⁽³⁰⁾ Türk Patent ve Marka Kurumu Başkan Yardımcısı, ⁽³⁶⁾⁽³⁾ Atom Enerjisi Kurumu Başkan Yard., Özel Çevre Koruma Kurumu Başkan Yardımcısı, (...) ⁽²⁶⁾ , (...) ⁽¹⁹⁾ , Adli Tıp Kurumu Başkan Yardımcısı, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Denetleme Kurulu Başkanı ile Atatürk Araştırma Merkezi, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Başkan Yardımcıları, Milli Savunma Bakanlığı Akaryakıt İkmal ve NATO POL Tesisleri İşletme Başkan Yardımcısı, (...) ⁽²⁵⁾ (...) ⁽²⁵⁾ (...) ⁽²⁵⁾ Hazine Müsteşarlığı (...) ⁽²⁵⁾ Daire Başkanı (Ana ve Yardımcı Hizmet Birimi), Türkiye İstatistik Kurumu Daire Başkanı, (...) ⁽²⁹⁾ Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Daire Başkanı ve Genel Sekreter Müşaviri, ⁽³¹⁾ Türkiye Yazma Eserler Başkanlığı Daire Başkanı, Türkiye Yazma Eserler Başkanlığı Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürü, Türkiye Yazma Eserler Başkanlığı Bölge Müdürü, Türkiye Yazma Eserler Başkanlığı Müşaviri, ⁽²⁴⁾Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Daire Başkanı, ⁽²⁰⁾ Gelir İdaresi Daire Başkanı, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Daire Başkanı, Vergi Dairesi Başkanı, Genel Müdür Yardımcısı, Sosyal Güvenlik Kurumu Aktüerya ve Fon Yönetimi Daire Başkanı, Sosyal Güvenlik Kurumu İnsan Kaynakları Daire Başkanı, Sosyal Güvenlik Kurumu Destek Hizmetleri Daire Başkanı, Sosyal Güvenlik Kurumu İnşaat ve Emlak Daire Başkanı, Sosyal Güvenlik Kurumu Eğitim, Araştırma ve Geliştirme Merkezi Başkanı ⁽³⁴⁾ , Sosyal Güvenlik İl Müdürü (Ankara, İstanbul, İzmir) ⁽¹⁴⁾ , Teftiş Kurulu Başkanı, Teftiş ve Kontrol Kurulu Başkanı, Teftiş ve Tetkik Kurulu Başkanı, Vakıflar Genel Müdürlüğü	1	3200	3600

UNVANI	Derece	1/1/1994'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler	1/1/1995'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler
Rehberlik ve Teftiş Başkanı, Yükseköğretim Kurulu Genel Sekreter Yardımcısı, Üniversitelerarası Kurul Sekreteri, Üniversite Genel Sekreteri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi Başkanı, (...) ⁽²¹⁾ Müşavir (Müsteşarlıklarda), I. Hukuk Müşaviri, (...) ⁽²⁵⁾ (...) ⁽²⁵⁾ (...) ⁽²⁵⁾⁽³⁾ Türkiye İstatistik Kurumu Bölge Müdürü, Daire Başkanı, Gelir İdaresi Grup Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Grup Başkanı, ⁽³³⁾ Tapu ve Kadastro Bölge Müdürü, ⁽²²⁾ (...) ⁽²⁵⁾ Diyanet İşleri Başkanlığı Başkanlık Müşavirleri, Diyanet İşleri Başkanlığı Daire Başkanı, Din İşleri Yüksek Kurulu Sekreteri ⁽³⁷⁾ İl Müftüsü, Diyanet İşleri Başkanlığı Dinî Yüksek İhtisas Merkezi Müdürü, Mushafları İnceleme ve Kıraat Kurulu Üyesi, ⁽²¹⁾ Sosyal Güvenlik Kurumu Daire Başkanları (Ana ve Yardımcı Hizmet Birimi), Sayıştay Başkanlığı Birim Başkanı, Sayıştay Başkanlığı Strateji Geliştirme Birim Başkanı ⁽⁴⁾⁽⁶⁾⁽⁷⁾⁽⁸⁾⁽¹⁰⁾⁽¹²⁾⁽¹⁵⁾⁽¹⁶⁾⁽¹⁷⁾⁽¹⁸⁾⁽²¹⁾⁽²²⁾⁽²³⁾⁽²⁴⁾⁽²⁵⁾⁽²⁶⁾⁽²⁹⁾⁽³⁰⁾⁽³¹⁾⁽³²⁾⁽³³⁾⁽³⁶⁾⁽³⁷⁾			
3. MAHALLİ İDARELER İLE BAĞLI VE İLGİLİ KURULUŞLARDA Büyükşehir Belediye Teftiş Kurulu Müdürü, Büyükşehir Belediye Genel Sekreter Yardımcısı ⁽⁹⁾ ,Teftiş Kurulu Başkanı, Genel Müdür Yardımcıları, ⁽⁵⁾	1	3200	3600

- (1) Burada yeralan, "Milli Kütüphane Başkanı" ibaresi, 16/4/2003 tarihli ve 4848 sayılı Kanunun 33 üncü maddesiyle çıkarılmış ve söz konusu Kanun ile aynı yere "Milli Kütüphane Başkan Yardımcısı ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (2) Bu arada yer alan "Gümrükler Başmüdürü (Ankara, İstanbul, İzmir), Gümrükler Muhafaza Başmüdürü (Ankara, İstanbul, İzmir)" ibareleri 19/4/2004 tarihli ve 2004/7173 sayılı Kararname ile 24/9/2003 tarihinden geçerli olmak üzere metinden çıkarılmıştır.
- (3) Bu bölümde 19/6/1994 tarih ve 544 sayılı, 25/3/1997 tarih ve 571 sayılı KHK'ler ve 9/12/1994 tarih ve 4059 sayılı 13/11/1996 tarih ve 4208 sayılı Kanunlar 6/7/2000 tarihli ve 613 sayılı ve KHK'ler ile değiştirilen ya da eklenen unvanlar metne işlenmiştir. 613 sayılı KHK, 5/4/2001 tarihli ve 4636, 544 sayılı KHK ile eklenen "Türk Patent Enstitüsü Başkan Yardımcısı" ibaresi, 6/11/2003 tarihli ve 5000 sayılı Kanun ile Kanunlaşmıştır. 24/8/2000 tarihli ve 618 sayılı KHK ile eklenen "Yakın ve Orta Doğu Çalışma Eğitim Merkezi Başkanı" ibaresi söz konusu KHK'nin Anayasa Mahkemesince iptali nedeniyle metinden çıkarılmıştır.
- (4) "Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Daire Başkanları" ibaresi 27/6/2000 tarihli ve 4587 sayılı Kanun ile cetvele eklenmiş olup 3/6/2011 tarihli ve 643 sayılı KHK'nin 8 inci maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.
- (5) 24/8/2000 tarihli ve 616 sayılı KHK ile eklenen Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Finansman ve Aktüerya Daire Başkanı, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Daire Başkanı unvanları söz konusu KHK'nin Anayasa Mahkemesince iptal olması nedeniyle metinden çıkarılmıştır.
- (6) "Sosyal Güvenlik Kurumu Daire Başkanları (Ana ve Yardımcı Hizmet Birimi)" ve "Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi Başkanı" ibareleri, 16/7/2003 tarihli ve 4947 sayılı Kanunun 37 nci maddesiyle eklenmiştir.
- (7) "Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığına Bağlı Daire Başkanları" ibaresi 29/7/2003 tarihli ve 4958 sayılı Kanunun 20 nci maddesiyle eklenmiştir.
- (8) "Dış Ticaret Müsteşarlığı Bölge Müdürü" ibaresinden sonra yer alan "Gümrük ve Muhafaza Başmüdürü (Ankara, İstanbul, İzmir)" ibaresi 19/4/2004 tarihli ve 2004/7173 sayılı Kararname ile 24/9/2003 tarihinden geçerli olmak üzere eklenmiş olup, 3/6/2011 tarihli ve 643 sayılı KHK'nin 8 inci maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.
- (9) Büyükşehir Genel Sekreter Yardımcısı ile ilgili olarak 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Kanunun 22 nci maddesine bakınız.
- (10) Bu bölüme 5/5/2005 tarihli ve 5345 sayılı Kanunun 34 üncü maddesiyle, "Genel Müdür Yardımcısı" ibaresinden önce gelmek üzere "Gelir İdaresi Daire Başkanı, Vergi Dairesi Başkanı," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (11) Bu aralarda yer alan "Defterdar" ibaresinden sonra gelen "(Ankara, İstanbul, İzmir)" ve "Gelirler Bölge Müdürü, Vergi Dairesi Başkanı" ibareleri, 5/5/2005 tarihli ve 5345 sayılı Kanunun 35 inci maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.
- (12) 10/11/2005 tarihli ve 5429 sayılı Kanunun 57 nci maddesiyle; bu bölümde yer alan Hazine Müsteşarlığı ve Dış Ticaret Müsteşarlığı Daire Başkanı (Ana ve Yardımcı Hizmet Birimi)" ibaresinden sonra gelmek üzere "Türkiye İstatistik Kurumu Daire Başkanı" ibaresi, "Serbest Bölge Müdürü" ibaresinden sonra gelmek üzere "Türkiye İstatistik Kurumu Bölge Müdürü" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

- (13) 21/3/2006 tarihli ve 5473 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle; bu bölümde yer alan "Bakanlık İl Müdürü (Ankara, İstanbul, İzmir), Defterdar, Bayındırlık ve İskân Müdürü (Ankara, İstanbul, İzmir)" ibaresi "İl İdare Kurulu üyesi Bakanlık İl Müdürleri ile Ankara, İstanbul ve İzmir illerindeki diğer Bakanlık İl Müdürleri" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (14) 16/5/2006 tarihli ve 5502 sayılı Kanunun 42 nci maddesiyle; bölümünde yer alan "Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığına Bağlı Daire Başkanları" ibaresi çıkarılarak yerine "Sosyal Güvenlik Kurumu Aktüerya ve Fon Yönetimi Daire Başkanı, Sosyal Güvenlik Kurumu İnsan Kaynakları Daire Başkanı, Sosyal Güvenlik Kurumu Destek Hizmetleri Daire Başkanı, Sosyal Güvenlik İl Müdürü (Ankara, İstanbul, İzmir)" ibareleri eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (15) Bu bölüme, 20/2/2008 tarihli ve 5737 sayılı Kanunun 79 uncu maddesiyle "Teftiş ve Tetkik Kurulu Başkanı" ibaresinden sonra gelmek üzere "Vakıflar Genel Müdürlüğü Rehberlik ve Teftiş Başkanı" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (16) 31/7/2008 tarihli ve 5797 sayılı Kanunun 11 inci maddesiyle bu bölümde yer alan "Sosyal Güvenlik Kurumu Destek Hizmetleri Daire Başkanı" ibaresinden sonra gelmek üzere "Sosyal Güvenlik Kurumu İnşaat ve Emlak Daire Başkanı" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (17) 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Kanunun 25 inci maddesiyle bu bölüme "Gelir İdaresi Daire Başkanı" ibaresinden sonra gelmek üzere "Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Daire Başkanı," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (18) 24/6/2009 tarihli ve 5916 sayılı Kanunun 17 nci maddesiyle bu bölümde yer alan "Devlet Planlama Teşkilatı Genel Sekreter Yardımcısı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Müşaviri," ibaresi eklenmiş olup, bu ibare 3/6/2011 tarihli ve 643 sayılı KHK'nin 8 inci maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.
- (19) 25/2/2010 tarihli ve 5953 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle bu bölümde yer alan "Toplu Konut İdaresi Başkan Yard. Kamu Ortaklığı İdaresi Başkan Yardımcısı," ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.
- (20) 24/3/2010 tarihli ve 5978 sayılı Kanunun 30 uncu maddesiyle, bu bölüme "Türkiye İstatistik Kurumu Daire Başkanı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Daire Başkanı" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (21) 1/7/2010 tarihli ve 6002 sayılı Kanunun 21 inci maddesiyle, bu bölümde yer alan "Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi, Mushafları İnceleme Kurulu Başkanı, İl Müftüsü (Ankara, İstanbul, İzmir)," ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır, "Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Daire Başkanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Diyanet İşleri Başkanlığı Başkanlık Müşavirleri, Diyanet İşleri Başkanlığı Daire Başkanı, İl Müftüsü, Diyanet İşleri Başkanlığı Dinî Yüksek İhtisas Merkezi Müdürü, Mushafları İnceleme ve Kıraat Kurulu Üyesi," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (22) 25/11/2010 tarihli ve 6083 sayılı Kanunun 10 uncu maddesiyle, bu bölüme "Türkiye İstatistik Kurumu Bölge Müdürü," ibaresinden sonra gelmek üzere "Tapu ve Kadastro Bölge Müdürü," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (23) 3/12/2010 tarihli ve 6085 sayılı Kanunun 81 inci maddesiyle, bu bölüme "Sosyal Güvenlik Kurumu Daire Başkanları (Ana ve Yardımcı Hizmet Birimi)" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Sayıştay Başkanlığı Birim Başkanı, Sayıştay Başkanlığı Strateji Geliştirme Birim Başkanı" ibareleri eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (24) 28/12/2010 tarihli ve 6093 sayılı Kanunun 14 üncü maddesiyle, bu bölüme "Türkiye İstatistik Kurumu Daire Başkanı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Türkiye Yazma Eserler Başkanlığı Daire Başkanı, Türkiye Yazma Eserler Başkanlığı Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürü, Türkiye Yazma Eserler Başkanlığı Bölge Müdürü, Türkiye Yazma Eserler Başkanlığı Müşaviri," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

- (25) 3/6/2011 tarihli ve 643 sayılı KHK'nin 8 inci maddesiyle, bu Cetvelin;
- a) Başbakanlık ve Bakanlıklarda" bölümünde yer alan "Milli Emlak Dairesi Başkanı" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Avrupa Birliği Bakanlığı Daire Başkanları, Serbest Bölge Müdürü" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- b) Yargı Kuruluşları, Bağlı ve İlgili Kuruluşlar ile Yüksek Öğretim Kuruluşlarında bölümünde yer alan "Devlet Planlama Teşkilatı Genel Sekreter Yardımcısı, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Müşaviri, Devlet Planlama Teşkilatı Daire Başkanı (Ana Hizmet Birimi)", "ve Dış Ticaret Müsteşarlığı", "Dış Ticaret Müsteşarlığı Bölge Müdürü, Gümrük ve Muhafaza Başmüdürü (Ankara, İstanbul, İzmir), Serbest Bölge Müdürü", "Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Daire Başkanları" ibareleri yürürlükten kaldırılmış ve metne işlenmiştir.
- (26) 29/6/2011 tarihli ve 644 sayılı KHK'nin 37 maddesinin (19) numaralı fıkrasının (4) numaralı bendinde yer alan hükmeye istinaden Yargı Kuruluşları, Bağlı ve İlgili Kuruluşlar ile Yüksek Öğretim Kuruluşlarında bölümünde yer alan "Özürhüleri İdaresi Başkan Yardımcısı," ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.
- (27) 7/7/2011 tarihli ve 646 sayılı KHK'nin 6 ncı maddesiyle, bu Cetvelin "I – Başbakanlık ve Bakanlıklarda" bölümüne "Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkan Yardımcısı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Vergi Denetim Kurulu Başkan Yardımcısı," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (28) 25/8/2011 tarihli ve 652 sayılı KHK'nin 44 üncü maddesiyle bu bölümde yer alan "Serbest Bölge Müdürü" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Milli Eğitim Bakanlığı Bilgi İşlem Grup Başkanı ile İnşaat ve Emlak Grup Başkanı," ibaresi eklenmiştir.
- (29) 24/10/2011 tarihli ve 656 sayılı KHK'nin 20 nci maddesiyle bu bölüme "Türkiye İstatistik Kurumu Daire Başkanı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Daire Başkanı," ibaresi eklenmiş ve söz konusu ibare Anayasa Mahkemesinin 22/11/2012 tarihli ve E:2011/148, K:2012/186 sayılı kararıyla iptal edilmiştir.
- (30) 11/10/2011 tarihli ve 663 sayılı KHK'nin 58 inci maddesiyle bu bölümde yer alan "Devlet Personel Başkanlığı Başkan Yardımcısı" ibaresinden sonra gelmek üzere "Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkan Yardımcısı, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu Başkan Yardımcısı, Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu Başkan Yardımcısı" ibaresi eklenmiştir.
- (31) 11/10/2011 tarihli ve 666 sayılı KHK'nin 5 inci maddesiyle, 2. Yargı Kuruluşları, Bağlı ve İlgili Kuruluşlar ile Yüksek Öğretim Kuruluşlarında" başlıklı bölümüne "Türkiye İstatistik Kurumu Daire Başkanı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Daire Başkanı ve Genel Sekreter Müşaviri," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (32) 24/5/2013 tarihli ve 6487 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, bu bölümde yer alan "Serbest Bölge Müdürü," ibaresinden sonra gelmek üzere "Genel Müdürlük ve Başkanlık Daire Başkanı, Milli Eğitim Bakanlığı Grup Başkanı," ibaresi eklenmiştir.
- (33) 24/5/2013 tarihli ve 6487 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, 2. Yargı Kuruluşları, Bağlı ve İlgili Kuruluşlar ile Yüksek Öğretim Kuruluşlarında" başlıklı bölümüne "Türkiye İstatistik Kurumu Bölge Müdürü," ibaresinden sonra gelmek üzere "Daire Başkanı, Gelir İdaresi Grup Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Grup Başkanı," ibaresi eklenmiştir.
- (34) 10/9/2014 tarihli ve 6552 sayılı Kanunun 68 inci maddesiyle, bu bölüme "Sosyal Güvenlik Kurumu İnşaat ve Emlak Daire Başkanı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Sosyal Güvenlik Kurumu Eğitim, Araştırma ve Geliştirme Merkezi Başkanı," ibaresi eklenmiştir.
- (35) 4/4/2015 tarihli ve 6645 sayılı Kanunun 10 uncu maddesiyle, bu bölüme "Milli Emlak Dairesi Başkanı" ibaresinden sonra gelmek üzere ", İş Sağlığı ve Güvenliği Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü Başkanı" ibaresi eklenmiştir.
- (36) 22/12/2016 tarihli ve 6769 sayılı Kanunun 187 inci bu bölümde yer alan "Türk Patent Enstitüsü Başkan Yardımcısı" ibaresi "Türk Patent ve Marka Kurumu Başkan Yardımcısı" şeklinde değiştirilmiştir.
- (37) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 143 üncü maddesiyle bu bölümde yer alan "Diyanet İşleri Başkanlığı Daire Başkanı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Din İşleri Yüksek Kurulu Sekreteri" ibaresi eklenmiştir.

UNVANI	Derece	1/1/1994'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler	1/1/1995'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler
4. BAŞBAKANLIK VE BAKANLIKLARDA Hukuk Müşaviri, Bakanlık Özel Kalem Müdürü, (...) ⁽¹⁾, (...) ⁽¹²⁾⁽⁹⁾ Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri, Başbakanlık Merkez Teşkilatında Araştırmacı ⁽²⁾, Dışişleri Bakanlığı Özel Müşaviri, Savunma Sekreteri, Bütçe Dairesi Başkanı Saymanlık Müdürü, Bakanlık İl Müdürü, (...) ⁽⁶⁾, Askeri Defterdar, (...) ⁽⁶⁾ Muhasebe Müdürü, (...) ⁽⁶⁾ Muvazzaf Uzlaşma Komisyonu Başkanı, (...) ⁽⁶⁾ Milli Emlak Müdürü, Cezaevi Müdürü, Denetimli Serbestlik Müdürü, ⁽¹⁰⁾ Nüfus ve Vatandaşlık Müdürü, İl Sosyal Etüt ve Proje Müdürü, ⁽⁷⁾ (...) ⁽³⁾, Bayındırlık ve İskan Müdürü, İstanbul Atatürk Kültür Merkezi Müdürü, Müze Müdürü (İstanbul Topkapı), Okul Müdürü (Unvanlılar dahil), Maliye Kursu Müdürü, Muhakemat Müdürü, Hastane Müdürü, İş Sağlığı ve Güvenliği Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü Başkan Yardımcısı, ⁽¹²⁾ İş Sağlığı ve Güvenliği Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü Bölge Laboratuvar Müdürü, ⁽¹²⁾ Gemi Sürvey Kurulu Başkanı, İstanbul Validebağ Sanatoryum ve Öğr. Hst. Başk., Sivil Savunma Koleji Müdürü, Defterdar Yardımcısı, Ekonomi Bakanlığı Bölge Müdür Yardımcısı ve Serbest Bölge Müdür Yardımcısı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Bölge Müdür Yardımcısı, ⁽⁸⁾ (...) ⁽³⁾, Mal Müdürü, (...) ⁽⁴⁾ (...) ⁽⁶⁾ Emlak Müdürü (Maliye Bakanlığı), Müze Başkanı (Kültür ve Turizm Bakanlığı), ⁽⁵⁾	1	2600	3000

Dikkat! Bu bölümle ilgili dipnotlar için 4272-26 numaralı sayfaya bakınız.

- (1) Bu arada yeralan, "Milli Kütüphane Başkan Yardımcısı" ibaresi, 16/4/2003 tarihli ve 4848 sayılı Kanunun 33 üncü maddesiyle çıkartılmıştır.
- (2) 19/2/1998 tarih ve 98/10668 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile "Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri" ünvanından sonra gelmek üzere, 19/1/1998 tarihinden geçerli olarak, "Başbakanlık Merkez Teşkilatında Araştırmacı" ünvanı eklenmiştir.
- (3) Bu aralarda yer alan "Gümrükler Başmüdürü, Gümrükler Muhafaza Başmüdürü", "Gümrükler Başmüdür Yrd., Gümrük Muhafaza Başmüdür Yrd." ibareleri 19/4/2004 tarihli ve 2004/7173 sayılı Kararname ile 29/4/2003 tarihinden geçerli olmak üzere metinden çıkarılmıştır.
- (4) Bu arada yeralan unvanlar 19/6/1994 tarih ve 543 sayılı KHK'nin 18 inci maddesi ile metinden çıkarılmıştır.
- (5) 14/7/2004 tarihli ve 5226 sayılı Kanunun 26 ncı maddesiyle "Müze Başkanı (Kültür ve Turizm Bakanlığı)" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (6) Bu aralarda yer alan sırasıyla "Defterdar,", "Vergi Dairesi Müdürü,", "Gelir Müdürü,", "Takdir Komisyonu Başkanı,", "Bilgi İşlem Merkezi Müdürü (Maliye Bakanlığı Bölgede), Vergi İstihbarat Müdürü (Maliye Bakanlığı), Vergi Müdürü (Maliye Bakanlığı)," ibareleri, 5/5/2005 tarihli ve 5345 sayılı Kanunun 35 inci maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.
- (7) 17/2/2010 tarihli ve 5952 sayılı Kanunun 18 inci maddesiyle, bu bölümde yer alan "Nüfus ve Vatandaşlık Müdürü," ibaresinden sonra gelmek üzere "İl Sosyal Etüt ve Proje Müdürü," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (8) 3/6/2011 tarihli ve 643 sayılı KHK'nın 8 inci maddesiyle, bu bölüme "Defterdar Yardımcısı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Ekonomi Bakanlığı Bölge Müdür Yardımcısı ve Serbest Bölge Müdür Yardımcısı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Bölge Müdür Yardımcısı," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (9) 25/8/2011 tarihli ve 652 sayılı KHK'nin 44 üncü maddesiyle bu bölümde yer alan "Başkanlık Daire Başkanı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Millî Eğitim Bakanlığı Grup Başkanı," ibaresi eklenmiştir.
- (10) 5/4/2012 tarihli ve 6291 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle bu bölümde yer alan "Cezaevi Müdürü," ibaresinden sonra gelmek üzere "Denetimli Serbestlik Müdürü," ibaresi eklenmiştir.
- (11) 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı Kanunun 35 inci maddesiyle bu bölümde yer alan "İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Ens. Müd." ibaresi "İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitü Müdürü" olarak değiştirilmiştir.
- (12) 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı Kanunun 35 inci maddesiyle bu bölümde yer alan "İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Ens. Müd." ibaresi "İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitü Müdürü" olarak değiştirilmiş olup, daha sonra 4/4/2015 tarihli ve 6645 sayılı Kanunun 10 uncu maddesiyle "İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitü Müdürü," ibaresi "İş Sağlığı ve Güvenliği Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü Başkan Yardımcısı," şeklinde değiştirilmiş ve bu ibareden sonra gelmek üzere "İş Sağlığı ve Güvenliği Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü Bölge Laboratuvar Müdürü," ibaresi eklenmiştir.
- (13) 24/5/2013 tarihli ve 6487 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle bu bölümde yer alan "Genel Müdürlük ve Başkanlık Daire Başkanı, Millî Eğitim Bakanlığı Grup Başkanı," ibareleri metinden çıkarılmıştır.

UNVANI	Derece	1/1/1994'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler	1/1/1995'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler
5-YARGI KURULUŞLARI BAĞLI VE İLGİLİ KURULUŞLAR İLE YÜKSEKÖĞRETİM KURULUŞLARINDA Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Denetleme Kurul Üyesi, Başhukuk Müşaviri, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Başkanlık Müşavirleri ile Basın Müşaviri,⁽¹⁰⁾ Hukuk Müşaviri, İstatistik Müşaviri,⁽⁷⁾ (...) ⁽¹⁵⁾ Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği (...) ⁽¹⁵⁾ Müşaviri, ⁽¹⁴⁾ Hazine Saymanı, Genel Sekreter, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi Başkan Yardımcısı⁽¹⁾ R.S.Hıfzıssıhha Merkezi Başkanı, (...) ⁽²⁾ Bölge Müdürü, Bölge Müdür Yardımcısı, (...) ⁽³⁾ İl Müdürü, Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezi Müdürü, ⁽⁹⁾ (...) ⁽⁴⁾, Türkiye İstatistik Kurumunda Müdür, ⁽⁷⁾ Diyanet İşleri Başkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri, Diyanet İşleri Başkanlığı Özel Kalem Müdürü, Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Merkezi Müdürü, İl Müftü Yardımcısı, İlçe Müftüsü, ⁽¹¹⁾ Sosyal Sigortalar Kurumu Sigorta İl Müdürü, Sosyal Sigortalar Kurumu Sigorta Müdürü, Sosyal Sigortalar Kurumu Sağlık İşleri İl Müdürü, Sosyal Sigortalar Kurumu Hastane Müdürü, ⁽⁸⁾ (...) ⁽¹¹⁾ Savunma Sekreteri⁽⁶⁾, (...) ⁽¹³⁾ (...) ⁽¹²⁾ Tapu ve Kadastro Eğitim Müdürü, ⁽¹²⁾ Yüksek Fen Kurulu Başkanı, Tetkik Kurulu Başkanı, Fen ve Tetkik Kurulu Başkanı, Araştırma Geliştirme Kurulu Başkanı, Tetkik ve İstişare Kurulu Başkanı, Devlet Opera ve Balesi Müdürü, Üniversite Genel Sekreter Yardımcısı, A.O.Ç. Müdür Yardımcısı, Araştırma ve Teknik Eğitim Merkezi Başkanı, S.S.K. Sağlık Meslek Lisesi Müdürü, Yurt Müdürü, Tapu Müdürü, ⁽¹²⁾ Kadastro Müdürü, Kambiyo Müdürü, (...) ⁽³⁾ Borsa Komiseri, Üniversite Hastaneleri Başmüdürü, Nükleer Araştırma Eğitim Merkezi Müd, Bölge Başmüdürü, ⁽⁶⁾ Gelir İdaresi Grup Müdürü, Vergi Dairesi Müdürü, Bölge İstihbarat Müdürü, Bölge İnşaat Müdürü, Kandilli Rasathanesi Müdürü, Başmüdür, Güneydoğu Anadolu Fosfatları Grup Bşk, Müessese Müdürü, İşletme Müdürü, Fabrika Müdürü, Kombina Müdürü, Üniversitelerarası Kurul Genel Sekreter Yard. Fakülte Sekreteri, Şirket Müdürü, Enstitü Müdürü, Tesis Müdürü, Kırıkkale Yardımcı Tesisler Müdürü,			

Dikkat! Bu bölümle ilgili dipnotlar için 4272-28 numaralı sayfaya bakınız.

- (1) 24/8/2000 tarih ve 618 sayılı KHK ile değiştirilen "Yakın ve Orta Doğu Çalışma Eğitim Merkezi Başkan Yardımcısı" unvanı, sözkonusu KHK'nin Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi nedeniyle metinden çıkarılmıştır. 16/7/2003 tarihli ve 4947 sayılı Kanunda yer alan ile yapılan "Yakın ve Orta Doğu Çalışma Eğitim Merkezi Müdürü" ibaresi, "Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi Başkan Yardımcısı olarak değiştirilmiştir." hükmüne binaen bu değişiklik metne işlenmiştir.
- (2) "Gümrük ve Muhafaza Başmüdürü, Gümrük ve Muhafaza Baş Müdür Yardımcısı" ibaresi 19/4/2004 tarihli ve 2004/7173 sayılı Kararname ile 24/9/2003 tarihinden geçerli olmak üzere eklenmiş olup, daha sonra bu ibare 3/6/2011 tarihli ve 643 sayılı KHK'nin 8 inci maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.
- (3) 9/12/1994 tarih ve 4049 sayılı Kanunun Geçici 8 inci maddesiyle; "Bölge Müdür Yardımcısı, Serbest Bölge Müdür Yardımcısı" ibareleri bölüme eklenmiş, "İhracat Müdürü" ibaresi bölümden çıkartılmıştır. Daha sonra "Serbest Bölge Müdür Yardımcısı," ibaresi 3/6/2011 tarihli 643 sayılı KHK'nin 8 inci maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.
- (4) 24/8/2000 tarihli ve 616 sayılı KHK ile eklenen Sigorta İl Müdürü, Sağlık İşleri İl Müdürü, Sigorta Müdürü, SSK Sağlık İşletmesi Müdürü unvanları sözkonusu KHK'nin Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi nedeniyle metinden çıkarılmıştır.
- (5) 7/9/1999 tarih ve 99/13385 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile "İl Müftüsü" unvanından sonra gelmek üzere, 12/10/1999 tarihinden geçerli olarak, "Savunma Sekreteri" unvanı eklenmiştir.
- (6) Bu bölüme 5/5/2005 tarihli ve 5345 sayılı Kanunun 34 üncü maddesiyle "Daire Başkanı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Gelir İdaresi Grup Başkanı," ve "Bölge Başmüdürü," ibaresinden sonra gelmek üzere "Gelir İdaresi Grup Müdürü, Vergi Dairesi Müdürü," ibareleri eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (7) Bu bölüme; 10/11/2005 tarihli ve 5429 sayılı Kanunun 57 nci maddesiyle "İl Müdürü" ibaresinden sonra gelmek üzere "Türkiye İstatistik Kurumunda Müdür" ibaresi, "Hukuk Müşaviri" ibaresinden sonra gelmek üzere "İstatistik Müşaviri," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (8) 29/7/2003 tarihli ve 4958 sayılı Kanunun 20 nci maddesiyle; "İl Müdürü" ibaresinden sonra gelmek üzere , "Sosyal Sigortalar Kurumu Sigorta İl Müdürü, Sosyal Sigortalar Kurumu Sigorta Müdürü, Sosyal Sigortalar Kurumu Sağlık İşleri İl Müdürü, Sosyal Sigortalar Kurumu Hastane Müdürü," ibareleri eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (9) 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Kanunun 25 inci maddesiyle bu bölüme "İl Müdürü" ibaresinden sonra gelmek üzere "Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezi Müdürü" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (10) 24/3/2010 tarihli ve 5978 sayılı Kanunun 30 uncu maddesiyle, bu bölüme "Başhukuk Müşaviri" ibaresinden sonra gelmek üzere "Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Başkanlık Müşavirleri ile Basın Müşaviri" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (11) 1/7/2010 tarihli ve 6002 sayılı Kanunun 21 inci maddesiyle, bu bölümde yer alan 5- Yargı Kuruluşları, Bağlı ve İlgili Kuruluşlar ile Yükseköğretim Kuruluşlarında" bölümünde yer alan "İl Müftüsü," ibaresi metinden çıkarılmış, "Türkiye İstatistik Kurumunda Müdür," ibaresinden sonra gelmek üzere "Diyanet İşleri Başkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri, Diyanet İşleri Başkanlığı Özel Kalem Müdürü, Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Merkezi Müdürü, İl Müftü Yardımcısı, İlçe Müftüsü," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (12) 25/11/2010 tarihli ve 6083 sayılı Kanunun 10 uncu maddesiyle, bu bölümde yer alan "Tapu ve Kadastro Meslek Lisesi Müdürü," ibaresi çıkarılmış; aynı bölümde yer alan "Tapu ve Kadastro Kurs Müdürü" ibaresi "Tapu ve Kadastro Eğitim Müdürü", "Tapu Sicil Müdürü" ibaresi ise "Tapu Müdürü" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (13) 10/10/2011 tarihli ve 657 sayılı KHK'nin 37 nci maddesiyle, bu bölümde yer alan "Meteoroloji Teknik Lisesi Müdürü," ibaresi çıkarılmıştır.
- (14) 11/10/2011 tarihli ve 666 sayılı KHK'nin 5 inci maddesiyle, bu bölümde yer alan "Gelir İdaresi Grup Başkanı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Grup Başkanı ve Müşaviri," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (15) 24/5/2013 tarihli ve 6487 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle bu bölümde yer alan "Daire Başkanı, Gelir İdaresi Grup Başkanı," ve "Grup Başkanı ve" ibareleri metinden çıkarılmıştır.

UNVANI	Derece	1/1/1994'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler	1/1/1995'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler
Çiftlik Müdürü, Kuruluş Müdürü, Banka Şubesi Müdürü, T.C. Ziraat Bankası, T.Emlak Bankası ve T. Halk Bankası Genel Müdürlükle- rinde 1 inci derece kadrolu müdürlerden; -Ticari Krediler Müdürü, -Sanayi Kredileri Müdürü, -Teşvik ve Geliştirme Kredileri Müdürü, -Zirai Krediler Müdürü, -Zirai Kalkınma Kredileri Müdürü, -Su Ürünleri Kredileri Müdürü, -Kooperatif Kredileri Müdürü, -Kooperatifler Müdürü, -İpotekli Krediler Müdürü, -Fon Kredileri Müdürü, -Para ve Tahvil Müdürü, -Tahvilat Müdürü, -Tevdiat ve Banka Hizmetleri Müdürü, -Para ve Menkul Kıymetler Müdürü, -Banka Hizmetleri Müdürü, -Dış Muameleler Müdürü, -Dış İlişkiler Müdürü, -İstihbarat Müdürü, -Proje Müdürü, -Genel Muhasebe Müdürü, -Muhasebe Müdürü, -Personel Müdürü, -Malzeme ve Satınalma Müdürü, -İnşaat Müdürü, -Emlak Müdürü, -İnşaat ve Proje Müdürü, -Emlak İşleri Müdürü, -Otomasyon Müdürü, -Bilgi İşlem Merkezi Müdürü, Özel Tarımsal Krediler Müdürü, Proje Değerlendirme Müdürü, Sistem Servisleri Müdürü, Bankacılık Hizmetleri Müdürü, Fon Yönetimi Müdürü, Eğitim Müdürü, Haber- leşme ve Arşiv Müdürü, Planlama, Bütçe ve Kontrol Müdürü, Sosyal Hizmetler Müdürü, Sağlık Hizmetleri Müdürü, İştirakler Müdürü, Halkla İlişkiler Müdürü, Kurumsal Bankacılık Müdürü, Sermaye Piyasaları Müdü- rü, G.A.P. Kredileri Müdürü, Krediler Kanuni Takip Müdürü, Bireysel Bankacılık Müdürü, Bankacılık Kartları Müdürü, Elektronik Fon Transferi Müdürü, Matbaa Müdürü, Araştırma ve Geliştirme Müdürü,			

UNVANI	Derece	1/1/1994'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler	1/1/1995'den İtibaren Uygulanacak Ek Göstergeler
Kredi ve Risk İzleme Müdürü, İstihbarat ve Kredi Değerlendirme Müdürü, Emlak İşleri Müdürü, Merkez Muhasebe Müdürü, İstihbarat ve Proje Değerlendirme Müdürü, Bireysel ve Özel Bankacılık Müdürü, Mevduat ve Banka Hizmetleri Müdürü, İnşaat ve Emlak Müdürü, Araştırma, Geliştirme ve Planlama Müdürü, Kredi Pazarlama Müdürü, Dış İlişkiler Operasyon Müdürü, Dış Muhabir İlişkiler Müdürü, Hukuk İşleri Müdürü, Büro Müdürü ve Disiplin Kurulu Başkanı olanlar ⁽¹⁾ , Sosyal Güvenlik İl Müdürü ⁽²⁾ , Sosyal Güvenlik Kurumu Eğitim, Araştırma ve Geliştirme Merkezi Başkan Yardımcısı ⁽⁷⁾ , Yazma Eser Kütüphanesi Müdürü, ⁽⁵⁾ Anayasa Mahkemesi Başkanlığı Müdürleri ⁽⁶⁾	1	2600	3000
6- MAHALLİ İDARELER İLE BAĞLI VE İLGİLİ KURULUŞLARDA Daire Başkanı, Büyükşehir Belediye ile bağlı kuruluşlarındaki I. Hukuk Müşaviri, ⁽³⁾ Belediye Başkan Yardımcısı, Boğaziçi İmar Müdürü, İl Afet ve Acil Durum Müdürü, ⁽⁴⁾ Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birlik Müdürü, ⁽⁴⁾ Fen ve Tetkik Kurulu Başkanı	1	2600	3000

- (1) “Bilgi İşlem Merkezi Müdürü” ibaresinden sonra yer alan unvanlar; 7/9/1999 tarih ve 99/13385 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile, 12/10/1999 tarihinden geçerli olarak eklenmiş olup, metne işlenmiştir.
- (2) 16/5/2006 tarihli ve 5502 sayılı Kanunun 42 nci maddesiyle; bu bölüme “Sosyal Güvenlik İl Müdürü” ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (3) 7/9/1999 tarih ve 99/13385 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile “Büyükşehir Belediyesi I. Hukuk Müşaviri” ibaresi, 12/10/1999 tarihinden geçerli olarak “Büyükşehir Belediyesi ile Bağlı Kuruluşlarındaki I. Hukuk Müşaviri” şeklinde değiştirilmiştir.
- (4) 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Kanunun 25 inci maddesiyle bu bölüme “Boğaziçi İmar Müdürü” ibaresinden sonra gelmek üzere “İl Afet ve Acil Durum Müdürü, Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birlik Müdürü” ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (5) 28/12/2010 tarihli ve 6093 sayılı Kanunun 14 üncü maddesiyle, bu bölüme “Sosyal Güvenlik İl Müdürü” ibaresinden sonra gelmek üzere “, Yazma Eser Kütüphanesi Müdürü” ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (6) 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Kanunun 75 inci maddesiyle, bu bölüme “Anayasa Mahkemesi Başkanlığı Müdürleri” ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (7) 10/9/2014 tarihli ve 6552 sayılı Kanunun 68 inci maddesiyle, bu bölüme “Sosyal Güvenlik İl Müdürü,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Sosyal Güvenlik Kurumu Eğitim, Araştırma ve Geliştirme Merkezi Başkan Yardımcısı,” ibaresi eklenmiştir.

III SAYILI CETVEL

SAYIŞTAY BAŞKANI, DAİRE BAŞKAN VE ÜYELERİ İLE SAYIŞTAY MESLEK MENSUPLARI
VE SAYIŞTAY SAVCI VE SAVCI YARDIMCILARININ EK GÖSTERGELERİ

(Ek: 9/4/1990 - KHK-418/3 md.; İptal: Anayasa Mahkemesinin 5/2/1992 tarihli ve E. 1990/22, K. 1992/6 sayılı Kararı ile;)

IV SAYILI MAKAM TAZMİNATI CETVELİ:

(Ek: 9/4/1990 - KHK-418/10 md.; Değişik: 20/3/1997 - KHK-570/10 md.)

Sıra No	Kadro ve Görev Unvanı	Tazminat Göstergeleri
1	Başbakanlık Müsteşarı, Bakan Yardımcısı ⁽⁸⁾	15.000
2	(Değişik: 1/7/2010-6002/21 md.) a) Diyanet İşleri Başkanı b) Müsteşar, Vali, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ⁽¹⁰⁾ (...) ⁽⁸⁾	13.000 10.000
3	Büyükelçiler (Türkiye'de sürekli görev yaptıkları süre ile sınırlı olmak şartıyla), Genel Müdürler ile ek göstergeleri bu düzeyde veya daha yüksek tespit edilen kadrolara atanmış olanlar, Milli Savunma Bakanlığı Akaryakıt İkmal ve NATO POL Tesisleri İşletme Başkanı, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanı, ⁽²⁾⁽⁴⁾	7.000
4	a) Başbakan Müşavirleri ile ek göstergeleri bu düzeyde veya daha yüksek tespit edilen kadrolara atanmış olanlar ⁽⁵⁾ b) 1, 2, 3 ve 4.sıralarda yazılı kadro ve görevlerde fiilen altı ay çalıştıktan sonra bu Kanunun 43 üncü maddesinin 'B' bendinin üçüncü paragrafında belirtilen kadro ve görevlere atananlar c) (Ek: 1/7/2006-5540/7 md.) Birinci Sınıf Mülki İdare amirleri	4.500
5	a) Bu Kanuna ekli 1 Sayılı Ek Gösterge Cetvelinin I-Genel İdare Hizmetleri Sınıfı bölümünün (f) fıkrasında sayılanlar ile Milli İstihbarat Hizmetleri Sınıfından ek göstergeleri bu düzeyde tespit edilen kadrolara atanmış olanlar b) Başbakanlığa bağlı kuruluşların Kurum Başkan Yardımcıları ile ek göstergeleri bu düzeyde tespit edilmiş diğer Kurum Başkan Yardımcıları c) Genel Müdür Yardımcıları, Gelir İdaresi Daire Başkanı, Vergi Dairesi Başkanı, Başbakanlık, Bakanlık ve Müsteşarlık Müstakil Daire Başkanları (Ana ve Yardımcı Hizmet Birimi), (...) ⁽³⁾ , Sosyal Güvenlik Kurumu Daire Başkanları, Sayıştay Başkanlığı Birim Başkanı, Sayıştay Başkanlığı Strateji Geliştirme Birim Başkanı, Polis Akademisi Başkanı, Vakıflar Meclis Üyesi, Maliye Başkanı, Milli Kütüphane Başkanı, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkan Yardımcısı, Vergi Denetim Kurulu Başkan Yardımcısı, ⁽⁹⁾ Milli Savunma Bakanlığı Akaryakıt İkmal ve NATO POL Tesisleri İşletme Başkan Yardımcısı ⁽²⁾⁽⁴⁾⁽⁷⁾⁽⁹⁾ d) Başbakanlık, Bakanlık, Müsteşarlık, Kurum Başkanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi ve Müstakil Genel Müdürlüklerin Birinci Hukuk Müşavirleri (1 er kişi) ile Maliye Bakanlığı Başhukuk Müşavirliği ve Muhakemat Genel Müdürlüğü Hukuk Müşavirleri (6 kişi) ⁽⁴⁾ e) 3 ve 4 üncü sıra kapsamında bulunmayan Teftiş Kurulu Başkanları, Vakıflar Genel Müdürlüğü Rehberlik ve Teftiş Başkanı ⁽⁶⁾	

Dikkat! Bu bölümle ilgili dipnotlar için 4272-32 numaralı sayfaya bakınız.

-
- (1) Bu ibare 27/6/2000 tarihli ve 4587 sayılı Kanun ile cetvele eklenmiş olup, metne işlenmiştir.
 - (2) Bu ibareler, 6/7/2000 tarihli ve 613 sayılı KHK ile cetvele eklenmiş olup, metne işlenmiştir. 613 sayılı KHK, 5/4/2001 tarih ve 4636 sayılı Kanun ile değiştirilerek kanunlaşmıştır.
 - (3) Bu sıraya, 27/6/2000 tarihli ve 4587 sayılı Kanunla "Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Daire Başkanları," ibaresi eklenmiş ve daha sonra 24/6/2009 tarihli ve 5916 sayılı Kanunun 18 inci maddesiyle aynı ibare yürürlükten kaldırılmıştır.
 - (4) 3 üncü sırada yer alan "Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanı", (5/c) bendinde yer alan "Sosyal Güvenlik Kurumu Daire Başkanları (Ana ve Yardımcı Hizmet Birimi)", (5/d) bendinde yer alan "Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi" ibareleri, 16/7/2003 tarihli ve 4947 sayılı Kanunun 37 nci maddesiyle eklenmiş, daha sonra 16/5/2006 tarihli ve 5502 sayılı Kanunun 42 nci maddesiyle; (5/c) bendinde yer alan "Sosyal Güvenlik Kurumu Daire Başkanları (Ana ve Yardımcı Hizmet Birimi)" ibareleri çıkartılarak, "Sosyal Güvenlik Kurumu Daire Başkanları," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
 - (5) 31/7/2003 tarihli ve 4969 sayılı Kanunun 5 inci maddesiyle bu bentte yer alan "Devlet Planlama Teşkilatı Genel Sekreteri" ibaresi metinden çıkarılarak yerine "Başbakan Müşavirleri" ibaresi eklenmiştir.
 - (6) Bu bendin sonuna, 20/2/2008 tarihli ve 5737 sayılı Kanunun 79 uncu maddesiyle "Vakıflar Genel Müdürlüğü Rehberlik ve Teftiş Başkanı" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
 - (7) 3/12/2010 tarihli ve 6085 sayılı Kanunun 81 inci maddesiyle, bu bentte yer alan "Sosyal Güvenlik Kurumu Daire Başkanları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Sayıştay Başkanlığı Birim Başkanı, Sayıştay Başkanlığı Strateji Geliştirme Birim Başkanı," ibareleri eklenmiş ve metne işlenmiştir.
 - (8) 3/6/2011 tarihli ve 643 sayılı KHK'nın 8 inci maddesiyle, bu cetvelin 1 inci sırasına yer alan "Başbakanlık Müsteşarı" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Bakan Yardımcısı" ibaresi eklenmiş, 2 nci sırasında yer alan ", Avrupa Birliği Genel Sekreteri", ibaresi yürürlükten kaldırılmış ve metne işlenmiştir.
 - (9) 7/7/2011 tarihli ve 646 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle, 5 inci sıranın (c) bendine "Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkan Yardımcısı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Vergi Denetim Kurulu Başkan Yardımcısı," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
 - (10) 11/10/2011 tarihli ve 666 sayılı KHK'nin 5 inci maddesiyle, bu cetvelin 2 nci sırasının (b) bendine "Vali, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

Sıra No	Kadro ve Görev Unvanı	Tazminat Göstergeleri
	f) Ankara, İstanbul ve İzmir illerinin; İl İdare Kurulu Üyesi Bakanlık İl Müdürlükleri ile aynı illerin; İl Emniyet Müdürlükleri, İl Müftülükleri ve Vali Yardımcıları ⁽¹¹⁾	3.000
6	a) Kazanılmış hak aylıkları birinci derecede olmak şartıyla; 1. (Değişik: 1/7/2006-5540/7 md.) Birinci Sınıf Mülki İdare amirleri hariç kaymakamlar ile Kaymakamlık unvanını kazandıktan sonra İçişleri Bakanlığının merkez ve taşra teşkilatında görev yapanlar, 2. Başkonsoloslar (Türkiye'de sürekli görev yaptıkları süre ile sınırlı olmak şartıyla)	3.000
	b) Birinci dereceli kadroya atanmış olmak şartıyla, 1. Kaymakamlar ile Kaymakamlık unvanını kazandıktan sonra İçişleri Bakanlığının merkez ve taşra teşkilatında görev yapanlar, 2. Başkonsoloslar (Türkiye'de sürekli görev yaptıkları süre ile sınırlı olmak şartıyla)	2.000
7	Birinci dereceli kadroya atanmış olmak şartıyla; Başbakanlık, Bakanlık, Müsteşarlık, Kurum Başkanlığı ve Müstakil Genel Müdürlüklerin merkez teşkilatı Daire Başkanı, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı Daire Başkanı, ⁽¹⁶⁾ kadrolarına atananlar (Bütçe Dairesi Başkanı dahil), Milli Eğitim Bakanlığı Grup Başkanı, ⁽¹⁵⁾ Gelir İdaresi Grup Başkanı, İş Sağlığı ve Güvenliği Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü Başkanı, ⁽²¹⁾ Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 1. Hukuk Müşaviri, Daire Başkanı ve Grup Başkanı, ⁽¹⁹⁾ Milli Kütüphane Başkan Yardımcısı, ⁽¹⁾ Bölge Müdürlükleri (Kamu İktisadi Teşebbüsleri, Belediyeler ve bunlara bağlı kurum ve kuruluşlar hariç), (...) ⁽¹²⁾ Üniversite Genel Sekreterleri, Din İşleri Yüksek Kurulu Sekreteri ⁽²³⁾ Diyanet İşleri Başkanlığı Dinî Yüksek İhtisas Merkezi Müdürü ⁽⁵⁾⁽⁷⁾⁽¹¹⁾⁽¹⁹⁾⁽²¹⁾	2.000
8	a) En az dört yıl süreli yükseköğrenim veren fakülte veya yüksekokulları bitirmiş, birinci dereceli kadroya atanmış ve Türkiye düzeyinde teftiş, denetim veya inceleme yetkisine sahip merkez denetim elemanlarından; Başbakanlık Müfettişleri, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Denetçileri, Bakanlık Müfettişleri, Maliye Bakanlığı Vergi Müfettişleri, ⁽¹⁴⁾ Sigorta Denetleme Uzmanları ve Sigorta Denetleme Aktüerleri, Hazine Müsteşarlığı Bankalar Yeminli Murakıpları, Sosyal Güvenlik Kurumu Müfettişleri, Müsteşarlık ve Genel Müdürlük Müfettişleri, Diyanet İşleri Başkanlığı Müfettişleri, Müsteşarlık ve Başkanlık Kontrolörleri, Bakanlıkların merkez teşkilatına dahil Genel Müdürlüklerin Kontrolörleri ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Müfettişleri, Milli Savunma Bakanlığı Akaryakıt İkmal ve NATO POL Tesisleri İşletme Başkanlığı Müfettişleri, İçişleri Bakanlığı Dernekler Denetçileri, Aile ve Sosyal Politikalar Denetçileri, Bakanlık Marif Müfettişleri, Sağlık Denetçileri, Enerji ve Tabii Kaynaklar Denetçileri, Gençlik ve Spor Denetçileri, ⁽²⁾⁽³⁾⁽⁴⁾⁽⁶⁾⁽¹⁰⁾⁽¹³⁾⁽¹⁴⁾⁽¹⁵⁾⁽¹⁶⁾⁽¹⁸⁾⁽²⁰⁾⁽²²⁾	2.000

Dikkat! Bu bölümle ilgili dipnotlar için 4272-35 numaralı sayfa ve devamına bakınız.

Sıra No	Kadro ve Görev Unvanı	Tazminat Göstergeleri
	b) (Değişik: 20/8/2016-6745/11 md.) En az dört yıl süreli yükseköğrenim veren fakülte veya yüksekokulları bitirmiş ve birinci dereceli kadroya atanmış olmak kaydıyla, 152 nci maddenin “II- Tazminatlar” kısmının “A- Özel Hizmet Tazminatı” bölümünün (ğ) bendinde yer alanlardan merkez teşkilatına ait uzman unvanlı kadrolarda bulunanlar	2.000
	c) (Ek: 22/12/2005-5436/13 md.) Birinci dereceli kadroya atanmış İç Denetçiler	2.000
	d) (Ek: 21/3/2006 – 5473/3 md.) En az dört yıl süreli yükseköğrenim veren fakülte veya yüksekokulları bitirmiş, mesleğe özel yarışma sınavıyla girerek belirli süreli meslek içi eğitimden sonra özel bir yeterlik sınavında başarılı olmuş, birinci dereceli kadroya atanmış ve doğrudan belediye başkanı veya genel müdür adına teftiş, denetim ve inceleme yetkisine sahip büyükşehir belediyeleri ile bunlara bağlı genel müdürlük müfettişleri ve büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçe belediye müfettişleri	1.000
9	Birinci dereceli kadroya atanmış olmak şartıyla;	
	a) Büyükşehir Belediyesi bulunan illerin İl İdare Kurulu Üyesi Bakanlık İl Müdürleri ile aynı illerin İl Emniyet Müdürleri, İl Müftüleri, Sosyal Güvenlik İl Müdürleri (Ankara, İstanbul, İzmir) ⁽⁸⁾⁽¹¹⁾	1.500
	b) Diğer illerin İl İdare Kurulu Üyesi Bakanlık İl Müdürleri ile İl Emniyet Müdürleri, İl Müftüleri, Sosyal Güvenlik İl Müdürleri ⁽⁸⁾⁽¹¹⁾	1.000
10	a) 5, 6 ve 7 nci sıralar ile 8 inci sıranın (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı kadro ve görevlerde fiilen altı ay çalıştıktan sonra bu Kanunun 43 üncü maddesinin ‘B’ bendinin üçüncü paragrafında belirtilen kadro ve görevlere atananlar ⁽⁹⁾	2.000
	b) 8 inci sıranın (d) bendi ile 9 uncu sırada yazılı kadro ve görevlerde fiilen altı ay çalıştıktan sonra bu Kanunun 43 üncü maddesinin ‘B’ bendinin üçüncü paragrafında belirtilen kadro ve görevlere atananlar ⁽⁹⁾	1.000

Dikkat! Bu bölümle ilgili dipnotlar için 4272-35 numaralı sayfa ve devamına bakınız.

- (1) Burada yer alan "Milli Kütüphane Başkan Yardımcısı" ibaresi, 16/4/2003 tarihli ve 4848 sayılı Kanunun 33 üncü maddesiyle eklenmiştir.
- (2) "Milli Savunma Bakanlığı Akaryakıt İkmal ve NATO POL Tesisleri İşletme Başkanlığı Müfettişleri" ibaresi, 6/7/2000 tarihli ve 613 sayılı KHK ile eklenen ve 5/4/2001 tarih ve 4636 sayılı Kanun ile değiştirilmek suretiyle kanunlaşan ibareler metne işlenmiş, 616 sayılı KHK ile eklenen "Sosyal Siortalar Kurumu Başkanlığı Müfettişleri ile Sigorta Müfettişleri" ibareleri ise sözkonusu KHK'nin Anayasa Mahkemesince iptal edilmeleri nedeniyle metinden çıkarılmıştır.
- (3) "İçişleri Bakanlığı Dernekler Denetçileri" ibaresi, 31/7/2003 tarihli ve 4970 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (4) "Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Müfettişleri ile Sigorta Müfettişleri" ibaresi, 29/7/2003 tarihli ve 4958 sayılı Kanunun 20 nci maddesiyle eklenmiş, daha sonra bu ibare 16/5/2006 tarihli ve 5502 sayılı Kanunun 42 nci maddesiyle "Sosyal Güvenlik Kurumu Müfettişleri" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (5) Bu sıraya, 5/5/2005 tarihli ve 5345 sayılı Kanunun 34 üncü maddesiyle Başbakanlık, Bakanlık, Müsteşarlık, Kurum Başkanlığı ve Müstakil Genel Müdürlüklerin merkez teşkilatı Daire Başkanı kadrolarına atananlar (Bütçe Dairesi Başkanı hariç)," ibaresinden sonra gelmek üzere "Gelir İdaresi Grup Başkanı," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (6) Bu bentteki "Müsteşarlık kontrolörleri," ibaresi, 5/5/2005 tarihli ve 5345 sayılı Kanunun 34 üncü maddesiyle "Müsteşarlık ve Başkanlık kontrolörleri," şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (7) 22/12/2005 tarihli ve 5436 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle, "(Bütçe Dairesi Başkanı hariç)" ibaresi, "(Bütçe Dairesi Başkanı dahil)" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (8) 16/5/2006 tarihli ve 5502 sayılı Kanunun 42 nci maddesiyle; (9/a) bendine "İl Emniyet Müdürleri" ibaresinden sonra gelmek üzere ",Sosyal Güvenlik İl Müdürleri (Ankara, İstanbul, İzmir)", (9/b) bendine "İl Emniyet Müdürleri" ibaresinden sonra gelmek üzere ",Sosyal Güvenlik İl Müdürleri" ibareleri eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (9) 1/7/2006 tarihli ve 5538 sayılı Kanunun 5 inci maddesiyle, (a) bendinde yer alan "5, 6, 7 ve 8 inci sıralarda" ibaresi "5, 6 ve 7 nci sıralar ile 8 inci sıranın (a), (b) ve (c) bentlerinde" şeklinde, (b) bendinde yer alan "9 uncu sırada" ibaresi ise "8 inci sıranın (d) bendi ile 9 uncu sırada" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.
- (10) 3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Kanunun 43 üncü maddesiyle "Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Sigorta Denetleme Uzmanları ve Sigorta Denetleme Aktüerleri" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (11) 1/7/2010 tarihli ve 6002 sayılı Kanunun 21 inci maddesiyle, bu cetvelin 5 inci sırasının (f) bendine "İl Emniyet Müdürleri" ibaresinden sonra gelmek üzere ", İl Müftüleri" ibaresi eklenmiş, 7 nci sırasında yer alan "ile Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcıları" ibaresi ", Diyanet İşleri Başkanlığı Dinî Yüksek İhtisas Merkezi Müdürü" olarak değiştirilmiş, 9 uncu sırasının (a) bendine "İl Emniyet Müdürleri," ibaresinden sonra gelmek üzere "İl Müftüleri,," (b) bendine "İl Emniyet Müdürleri," ibaresinden sonra gelmek üzere "İl Müftüleri," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

-
- (12) 3/6/2011 tarihli ve 643 sayılı KHK'nın 8 inci maddesiyle bu cetvelin 7 inci sırasında yer alan "Gümrük Müsteşarlığı Başmüdürleri" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.
- (13) 29/6/2011 tarihli ve 644 sayılı KHK'nin 37 maddesinin (19) numaralı fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan "hükme istinaden bu cetvelin 8 inci sırasının (a) bendinin sonuna ", Aile ve Sosyal Politikalar Denetçileri" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (14) 7/7/2011 tarihli ve 646 sayılı KHK'nin 6 ncı maddesiyle, bu cetvelin 8 inci sırasının (a) bendinde yer alan "Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanları" ibaresi "Maliye Bakanlığı Vergi Müfettişleri" şeklinde değiştirilmiştir.
- (15) 25/8/2011 tarihli ve 526 sayılı KHK'nin 44 üncü maddesiyle, bu cetvelin 7 inci sırasına "Gelir İdaresi Grup Başkanı" ibaresinden önce gelmek üzere "Millî Eğitim Bakanlığı Grup Başkanı," ibaresi, 8 inci sırasının (a) bendine "Aile ve Sosyal Politikalar Denetçileri" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Millî Eğitim Denetçileri" ibaresi eklenmiştir.
- (16) 24/10/2011 tarihli ve 656 sayılı KHK'nın 20 ncı maddesiyle bu bölüme "Daire Başkanı" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Daire Başkanı" ibaresi eklenmiş olup, daha sonra bu ibare 12/7/2013 tarihli ve 6495 sayılı Kanunun 73 üncü maddesiyle "Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı Daire Başkanı," şeklinde değiştirilmiştir.
- (17) 11/10/2011 tarihli ve 663 sayılı KHK'nın 58 inci maddesiyle bu Cetvelinin 8 inci sırasının (a) bendine "Millî Eğitim Denetçileri" ibaresinden sonra gelmek üzere "Sağlık Denetçileri" ibaresi eklenmiştir.
- (18) 11/10/2011 tarihli ve 662 sayılı KHK'nin 93 üncü maddesiyle, bu Cetvelin 8 inci sırasının (a) bendine "Millî Eğitim Denetçileri" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Enerji ve Tabii Kaynaklar Denetçileri" ibaresi eklenmiştir.
- (19) 11/10/2011 tarihli ve 666 sayılı KHK'nin 5 inci maddesiyle, bu cetvelin 7 nci sırasına "Gelir İdaresi Grup Başkanı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği 1. Hukuk Müşaviri, Daire Başkanı ve Grup Başkanı," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.
- (20) 20/2/2014 tarihli ve 6525 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle, bu Cetvelinin 8 inci sırasının (a) bendine "Enerji ve Tabii Kaynaklar Denetçileri" ibaresinden sonra gelmek üzere "Gençlik ve Spor Denetçileri" ibaresi eklenmiştir.
- (21) 4/4/2015 tarihli ve 6645 sayılı Kanunun 10 uncu maddesiyle, bu cetvelin 7 nci sırasına "Gelir İdaresi Grup Başkanı," ibaresinden sonra gelmek üzere "İş Sağlığı ve Güvenliği Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü Başkanı," ibaresi eklenmiştir.
- (22) 2/12/2016 tarihli ve 6764 sayılı Kanunun 22 inci maddesiyle, bu Cetvelinin 8 inci sırasının (a) bendinde yer alan "Millî Eğitim Denetçileri" ibaresi "Bakanlık Maarif Müfettişleri" şeklinde değiştirilmiştir.
- (23) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 143 üncü maddesiyle bu sırada yer alan "Üniversite Genel Sekreterleri" ibaresinden sonra gelmek üzere "Din İşleri Yüksek Kurulu Sekreteri" ibaresi eklenmiştir.

**14/7/1965 TARİHLİ VE 657 SAYILI ANA KANUNA İŞLENEMEYEN
KANUN HÜKÜMLERİ**

1) 15/5/1975 tarihli ve 1897 sayılı Kanunun geçici maddeleri:

Geçici Madde 1 – Bu kanundan önce çıkarılan kanun hükmünde kararname-lerin uygulanması sonunda bulunan yeni derece ve kademelere göre 5 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 3 ve 4; 8 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 1 inci maddeleri uyarınca intibak çizelgelerine müsteniden yapılan aylık ödemelerine ilgili kararname hükümlerine göre devam olunur. 1/3/1975 tarihine kadar yapılacak kademe ilerlemesi ve derece yükselmesi işlemleri söz konusu Kararname hükümlerine göre yapılır.

Bu kanun gereğince yapılacak ödemelere 1/3/1975 tarihinden itibaren başlanır.

Kurumların yurt dışı kuruluşlarının daimi kadrolarında çalışanlar hakkında Bütçe kanunlarındaki hükümlere göre işlem yapılır.

Bu Kanuna göre yapılacak intibak esasları:

Geçici Madde 2 – Evvelce 1/3/1970 tarihi itibari ile intibak yapılmış olanlar ile bu tarihten sonra göreve alınanların intibakı 1/3/1975 tarihinden geçerli olmak üzere bu kanun hükümlerine göre düzenlenir.

Bu Kanun ile yapılan intibaklar sonunda bulunacak derece ve kademe üzerinden yapılacak ödemelere 1/3/1975 tarihinden itibaren başlanacağı:

Geçici Madde 3 – Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki kazanılmış hak aylıklarının ödenmesine devam olunur.

Bu kanun ile getirilen intibak hükümlerinin uygulanması sonunda memur (her ne suretle olursa olsun görevlerinden ayrılmış bulunanlar dahil) lehine doğan durumlar dolayısıyla, 1/3/1970 tarihinden 1/3/1975 tarihine kadar geçen süre için bir fark ödemesi yapılmaz. Aynı süre içinde haklarında emeklilik hükümleri uygulanmış olanlara da aylık veya ikramiye farkı ödenmez.

Ancak, 1/3/1970 - 30/11/1970 tarihleri arasına ait aylık farkları 1327 sayılı Kanun hükümlerine göre hesaplanarak ödenir.

Ayrıca, 12 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihle 1/3/1975 tarihi arasında yaş haddi, maluliyet veya ölüm sebebiyle haklarında emeklilik işlemleri uygulananların bu kanunun hükümlerine göre yapılacak intibakları sonunda kazanılmış hak aylıkları yükselmiş bulunduğu takdirde, emekli ikramiyeleri yeni tutarlara göre hesaplanır ve farkları 1/3/1975 tarihinde ödenir.

1623 sayılı Kanunun yürürlüğünden önce, maluliyet veya ölüm sebepleriyle memuriyetleri sona erenlerin askerlikte geçen hizmetlerinin nazara alınmaması sebebi ile aylığa hak kazanma süresini dolduramamış olanların bu kanunun ek geçici 2 nci maddesinin (C) bendinin (c) fıkrasında gösterilen askerlikle ilgili olarak hesaplanacak sürelerinin eklenmesi suretiyle aylığa hak kazandıkları takdirde ilgililerin müracaatı üzerine bu süreler borçlandırılmak suretiyle, evvelce yapılan işlemler 1623 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden itibaren yeni duruma göre düzeltilir.

Geçici Madde 4 – 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa 31/7/1970 tarihli ve 1327 sayılı Kanunun 71 inci maddesiyle getirilen ve 8/10/1973 tarihli ve 8 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değiştirilen Ek madde 1/3/1975 tarihine kadar uygulanmaz. Bu tarihe kadar hangi işi yapanlara ve hangi görevlerde bulunanlara, hangi miktarda iş güclüğü, iş riski ve teminindeki güçlük zammı verileceği ilgili kurum, Devlet Personel Başkanlığı ve Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca 1/7/1974 ten önce çıkarılacak kararname ile kararlaştırılır.

Geçici Madde 5 – 1/3/1975 tarihinde görevde bulunan Emniyet Müfettişi, Emniyet Müfettiş Muavini, sivil başmemur (dedektif), sivil memur (Dedektif), mali polis mütehassısı, mali polis eksper, polis enstitüsü ve polis okulları dahiliye müdürlerinin intibakları emniyet hizmetleri sınıfına yapılır.

Bu kadrolar boşaldıkça yeniden atanma yapılmayarak kaldırılır.

Bu kadrolarda çalışanlar için tahsil durumlarına göre 36 ncı maddenin (A) bendinin 8 (a) ve (b) fıkralarındaki başlangıç dereceleri nazara alınır.

Geçici Madde 6 – Bu Kanunun değişik 33 üncü maddesine göre Genel Kadro Kanunu çıkıncaya kadar, 1322 sayılı Genel Kadro Kanunu ile kurumlara tahsis edilen kadrolar ile bütçe kanunları hükümlerine göre ihdas edilip kurumlara tahsis edilen kadrolar ve bu kadrolarda yapılan değişiklikler geçerlidir.

Geçici Madde 7 – 36 ncı maddenin (B) bendinin 1 inci fıkrasında sözü edilen yönetmelik çıkıncaya kadar ilgili bakanlığın tespit edeceği esaslar dairesinde yapılacak özel yükselme sınavını başaranlar da 1 inci derecenin son kademe aylığına kadar yükselebilirler.

Geçici Madde 8 – İntibak hatalarından doğan Devlet alacakları 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri dairesinde tahsil edilir.

Geçici Madde 9 – 197 nci maddeden sonra gelen zam ve tazminatlar başlığı altındaki ek maddenin son fıkrasında yer alan ve yılda bir defa ve bütün kurumlar için toplu olarak tespiti öngörülen tazminat ve zamların 1975 Mali yılına münhasır olmak kaydı ile kurumların müracaatı üzerine yılda 2 defa diğer hükümler saklı kalmak kaydı ile Bakanlar Kurulunca tespit olunabilir.

2) 2/2/1981 tarihli ve 2381 sayılı Kanunun geçici maddesi:

Geçici Madde – Halen sonuçlandırılmamış disiplin ve soruşturma işlemlerinde bu Kanun hükümleri uygulanır.⁽¹⁾

3) 20/8/1981 tarihli ve 2509 sayılı Kanunun geçici maddesi:

Geçici Madde – Adalet Bakanlığında mevcut Bakanlık Başmüsavirliği, Bakanlık Müşavirliği, Bakanlık özel Müşavirliği, Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği unvanları ve kadroları kaldırılmıştır.

Yukarıdaki fıkra hükümleri gereğince unvanları ve kadroları kaldırılanların şahıslarına bağlı ve görevleri süresince geçerli olmak kaydıyla Adalet Bakanlığına aşağıdaki kadrolar ek olarak tahsis edilmiştir.

Birinci fıkrada belirtilen kadrolarda halen görevli bulunanlar bu Kanunla verilen emekli mükteseplerine uygun kadrolara en geç bir ay içinde atanırlar ve bunlar atandıkları görevin unvanını taşırlar.

Derece	Ek Kadrolar			Adet
	Sınıf			
1	Genel İdare Hizmetleri			1
2	”	”	”	4
5	”	”	”	2
7	”	”	”	1
9	”	”	”	2

(1) Bu madde 134 üncü maddenin ilk fıkrası ile ilgilidir.

4) 12/2/1982 tarihli ve 2595 sayılı Kanunun geçici maddeleri:

Geçici Madde 1 – Bu Kanun ile Aylık Gösterge Tablosunda yapılmış olan değişiklik nedeniyle aylıklarda meydana gelecek olan artışlar hakkında 5434 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin (c) fıkrası uygulanmaz.

Geçici Madde 2 – Genel ve Katma Bütçeli kurumlarda, bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlarda, kanunla kurulan fonlarda, kefalet sandıklarında ve Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüklerinde görevli olan memurlar hakkında Kadro Kanunu; bunlar dışında kalan diğer kamu kurum ve kuruluşlarının memurları hakkında ilgili mevzuatında yapılacak düzenleme yürürlüğe konuluncaya kadar; bunların Genel İdare Hizmetleri sınıfına dahil 1, 2, 3 ve 4 üncü derece kadrolarında bulunanlara, 657 sayılı Kanunun 43 üncü maddesinin bu Kanunla değiştirilmeden önceki hükümlerine dayanılarak Bakanlar Kurulunca tespit edilmiş olan ek göstergelerin uygulanmasına devam olunur.

Geçici Madde 3 – Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce derece yükselmesindeki süre kaydı aranmaksızın 1, 2, 3 ve 4 üncü derece kadrolara atanmış olup da, 657 sayılı Kanunun 68 inci maddesinin bu Kanunla yeniden düzenlenen (B) bendinde öngörülen şartları taşıyanlar herhangi bir işleme gerek kalmaksızın; bu şartları taşımayanlardan sicillerine göre başarılı olanlar Bakanlarının veya atamaya yetkili amirlerinin takdirleri ile bulundukları görevlerde çalıştırılabilirler ve bu süreçte aynı haklardan yararlanmaya devam ederler. Bu nitelikte bulunmayanlar durumlarına uygun derecelerdeki kadrolara atanırlar.

Geçici Madde 4 – (Değişik: 30/12/1982 - 2771/8 md.) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun bu Kanunla kaldırılan 190 ve Ek Geçici 20 nci maddeleri uyarınca T.C. Merkez Bankasında açılmış bulunan özel hesap Hazineye devredilmiştir.

Özel hesapta toplanmış olup 1/1/1983 tarihi itibarıyla iadesine hak kazanılmamış olan Memur Yardımlaşma Kurumu kesenekleri % 60 fazlası ile ve Bakanlar Kurulunca belirlenecek usul ve esaslar dahilinde ilgililerine iade edilir.

Özel hesapta toplanmış bulunan keseneklerden konut edinme ve kullandırma programının finansmanında kullanılmış miktarı 8/7/1981 tarih ve 2487 sayılı Kanun gereğince kurulmuş Kamu Konut Fonuna maledilmesine; özel hesabın mevcut ve alacaklarının tasfiyesine; keseneklerin Bakanlar Kurulunca belirlenecek usul ve esaslar dahilinde ilgililerine iadesine; bu amaçla gerekli bütün işlemleri yapmaya ve bu işlemlerin gerçekleşmesi amacıyla yeterli tutarı bütçede mevcut veya yeniden açılacak tertiplere gelir, ödenek ve gider kaydettirmeye; özel hesabın karşılıklı borç ve alacaklarının tasfiyesine, mahsup işlemlerini tamamlamaya ve bu maddenin uygulanması ile ilgili diğer esas ve usulleri düzenlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Ancak, haklarında emeklilik hükümleri uygulananlar ile ölenlerin ve her ne suretle olursa olsun (T.C. Emekli Sandığına tabi görevlere naklen atananlarla, muvazzaf askerlik hizmeti için ayrılanlar hariç) görevlerinden ayrılanlara, istedikleri takdirde, 1/3/1982 tarihinden sonraki süreler için vadeli mevduat munzam karşılıklarına T.C. Merkez Bankasıyla uygulanan oran üzerinden tahakkuk ettirilecek faizi ile birlikte birikmiş kesenekleri iade edilir.

1/3/1982 tarihinden sonra ödenen faizler dahil, bu madde uyarınca yapılan ödemeler ve işlemler her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Geçici Madde 5 – Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görevde olup da 657 sayılı Kanunun değişik 146 ncı maddesinin son fıkrası uyarınca kendilerine daha önce tazminat ödenenlerin bu tazminatları, aşağıda yer alan aylık göstergelerin hizalarındaki brüt miktarlar üzerinden ve özlük hakları ile ilgilendirilmeksizin 31/12/1982 tarihine kadar ayrıca ödenmeye devam olunur.

Aylık Göstergeler	Ödenecek Miktar (TL.)
380	1 650
385	1 550
390	1 450
395	1 350
400	1 250
405	1 150
410	1 050
415	950
420	850
425	750
430	650
435	550
440	450
450	300
460	150

Yukarıda belirtilen süre içinde 146 ncı maddenin son fıkrasının uygulanmasını gerektiren bir değişikliğin meydana gelmesi halinde bu miktarların ödenmesi durdurulur.

Geçici Madde 6 – Bu Kanunla 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun "Zam ve Tazminatlar" başlıklı Ek Maddesine eklenen fıkra uyarınca ödenmesi öngörülen özel Hizmet Tazminatı, 31/12/1980 tarih ve 2368 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrasında sayılan ödeme çeşitleri ile birlikte fark tazminatı mukayesesine dahil edilir.

Geçici Madde 7 – 1/4/1981 tarih ve 2443 sayılı Kanunda değişiklik yapılmaya kadar, Devlet Denetleme Kurulu Başkan ve Üyeleri 657 sayılı Kanunun "Zam ve Tazminatlar" başlıklı maddesine bu Kanunun 13 üncü maddesi ile eklenen (c) bendi hükümlerinden yararlandırılırlar.

Buna göre ödenecek özel hizmet tazminatı miktarı 657 sayılı Kanuna göre en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) % 20'sini geçmemek üzere Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterince tespit olunur.⁽¹⁾

2443 sayılı Kanunun 8 inci maddesine göre Devlet Denetleme Kurulu üyelerine verilecek ücretlerin tespitinde bu tazminat ayrıca dikkate alınmaz.

Geçici Madde 8 – 23/1/1981 tarih ve 2377 sayılı Öğretmenlere Eğitim ve Öğretim Tazminatı ödenmesi Hakkında Kanunda değişiklik yapılmaya kadar, anılan Kanunun 1 inci maddesinde yer alan 1 000 lira 1 500 lira olarak ödenir.

(1) Bu fıkradaki % 20'lik tazminat oranı, 26/6/1984 tarihli ve 241 sayılı K.H.K.'nin 27 nci maddesi ile % 40'a yükseltilmiştir.

Geçici Madde 9 – Bu Kanuna tabi kurumlarda sürekli işçi statüsü ile çalışanlarla sözleşmeli personelden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6 ay içinde memurluğa geçmek için yazılı olarak müracaat edenler, öğrenim durumlarına göre yükselebilecekleri tavanı aşmamak kaydı ile, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik Ek Geçici 1, 2 ve 3 üncü maddeleri hükümleri, 13/12/1960 tarih ve 160 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinde sayılan kuruluşlarda 1/3/1979 tarihinde görevli olanlar için ayrıca 20/2/1979 tarih ve 2182 sayılı Kanun hükümleri de dikkate alınarak derece ve kademeleri tespit edilmek suretiyle mevcut veya yeniden alınacak memur kadrolarına intibak ettirilebilirler.

Geçici Madde 10 – (Ek: 30/12/1982 - 2771/9 md.) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 43 üncü maddesinin (j) fıkrasında yazılı unvanları bu fıkra yazılı şartlarla kazanmamış olmakla birlikte, 1/3/1982 tarihine kadar kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerine dayanarak almış bulunanlardan yükseköğrenimli olanlar hakkında da anılan (j) fıkrası hükümleri uygulanır.

5) 24/2/1988 tarihli ve 3409 sayılı Kanunun geçici maddesi:

Geçici Madde 5 – 12.3.1986 tarihli ve 3268 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri Hakkındaki Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair ve 9.4.1987 Tarihli ve 3347 Sayılı, 12.3.1986 Tarih ve 3268 Sayılı Kanun ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Teşkilatlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Yetki Kanunları ile Bakanlar Kuruluna verilen Kanun Hükmünde Kararname çıkarma yetkisi 6.6.1985 Tarihli ve 3221 Sayılı, 24.2.1983 Tarihli ve 2802 Sayılı, 14.7.1965 Tarihli ve 657 Sayılı Kanunlar için adı geçen yetki kanunları ile verilen süre bitimine kadar geçerlidir.



14/7/1965 TARİHLİ VE 657 SAYILI ANA KANUNA İŞLENEMEYEN KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME HÜKÜMLERİ

1) 23/12/1972 tarihli ve 2 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici maddeleri:

Bu kararnameye göre yapılacak intibakların esasları:

Geçici Madde 1 – 30/11/1970 tarihi ile bu Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarih arasında 1327 Sayılı Kanuna göre yapılan intibaklar, 30/11/1970 tarihindeki hukuki durumlar esas alınarak, bu Kararname ile getirilen hükümler çerçevesinde 1/6/1973 tarihinden geçerli olmak üzere ek geçici 45 inci maddede sözü edilen yönetmelik esaslarına göre yeniden düzenlenir.

Bu düzenlemede 1/12/1970 tarihi ile 1/6/1973 tarihi arasında geçen ve geçecek başarılı hizmet süreleri, ilgililerin intibakları sonunda kazandıkları derece ve kademeler üzerine eklenerek değerlendirilir. Bu değerlendirmede 68 inci maddedeki derece yükselmesine ilişkin kanuni bekleme sürelerinden artan süreler üst derecede kademe ilerlemesi verilmek suretiyle dikkate alınır.

Şu kadarki, öğrenim durumları itibarıyla yükselebilecekleri dereceleri aşanlar hakkında yukarıdaki fıkra ile değerlendirilmesi öngörülen süreler sadece kademe ilerlemesinden sayılır.

Kazanılmış hak aylıklarının üstünde kadro aylıkları üzerinden aylık alanlarda değerlendirilecek bu süre öğrenim durumları gözönünde bulundurulmak suretiyle kazanılmış hak aylıklarının yükseltilmesinde dikkate alınır.

Bu Kararname ile yapılan intibaklar sonunda memurlar lehine doğan farkların 1/6/1973 den itibaren ödeneceği:

Geçici Madde 2 – (Birinci fıkra ile ikinci fıkra-son cümlesi hariç-iptal: Anayasa Mahkemesinin 8/10/1974 tarih E. 1974/18 K. 1974/42 sayılı kararı)

Aynı süre içinde haklarında emeklilik hükümleri uygulanmış olanlara da aylık veya ikramiye farkı ödenmez.

(Üçüncü fıkra iptal: Ana Mah. 8/10/1974 tarih ve E. 1974/18, K. 1974/42 sayılı kararı)

İntibaklar sonucunda bulunacak derece ve kademe, personelin halen bulunduğu derece ve kademedan aşağı ise, aradaki fark kademe ilerlemesi ve derece yükselmesi suretiyle giderilinceye kadar ödenmeye devam olunur. Ancak, bu yükselmede, emeklilik keseneğine esas aylık dereceleri, ilgililerin öğrenim durumlarına göre yükselebilecekleri dereceleri geçemez.

Şu kadar ki, bunlardan 1/6/1973 tarihinden itibaren bir yıl içinde emekliye ayrılma isteğinde bulunanlar ile maluliyet, yaş haddi veya ölüm sebebiyle görevlerinden ayrılanların emeklilik işlemleri, bu kararname ile getirilen intibak hükümlerinin uygulanmasından önceki emeklilik keseneğine esas aylık derece ve kademeleri üzerinden yapılır. Bu takdirde, kesenek farkları ilgililerce, karşılıkları da kurumlarınca T.C. Emekli Sandığına ödenir.

Ayrıca, bu Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihle 1/6/1973 tarihi arasında yaş haddi, maluliyet veya ölüm sebebiyle haklarında emeklilik işlemleri uygulananların kararname hükümlerine göre yapılacak intibakları sonunda kazanılmış hak aylıkları yükselmiş bulunduğu takdirde, emekli aylık ve ikramiyeleri yeni tutarlara göre hesaplanır.

2) 30/5/1973 tarihli ve 5 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen hükümleri:

Geçici Madde 3 – Bu Kararname ile getirilen intibak hükümlerine ait işlemlerin 1/6/1973 tarihine kadar tamamlanamaması halinde yeni intibak çizelgelerinin tanzimini müteakip gerekli tediye ve kesinti işlemleri yapılmak kaydıyla aylıklarının geçici 2 nci maddenin 1 inci fıkrası uyarınca ödenmesine devam olunur.

İntibak işlemleri tamamlanan dairelerde, Devlet Memurları Kanunu ve 1973 yılı Bütçe Kanununun kadrolara ilişkin hükümlerine göre kadro işlemleri tamamlanıncaya kadar aylıklar, intibak çizelgelerine müsteniden yeni derece ve kademeler üzerinden ödenir.

Ancak intibak ve kadro işlemlerinin tamamlanması 1/10/1973 tarihini geçemez.

Kurumların yurt dışı kuruluşlarına dahil kadrolarda görevli Devlet Memurları hakkında intibak hükümlerinin uygulanması sonucunda ulaştıkları dereceleri, yurt dışı görevlerine ilişkin kadro derecesini aşanlar hakkında 161 inci maddenin (B) bendine göre işlem yapılır. Bu gibilerin yurt dışı aylıkları mezkûr maddeye göre tespit edilecek aylıklarına yurt dışı emsaller uygulanmak suretiyle bulunur. Bu suretle tespit olunacak aylık tutarlarına tekabül eden döviz miktarı (yurt dışı emsallerde bir değişiklik yapılmadıkça) 31/5/1973 tarihinde aldıkları döviz miktarını geçemez.

Şu kadarki, bu şekilde ödeme yapılması ilgililerin intibak ettirildikleri derece ve kademedan emeklilik kesenekleri ödemelerine ve bu derece emeklilik yönünden kademe ilerlemesi yapmalarına engel teşkil etmez.

Geçici Madde 4 – A) Bu Kararname ile getirilen intibak hükümlerinin uygulanması sonunda Devlet Memuruna;

a) Ulaştığı derece 31/5/1973 tarihinde işgal etmekte olduğu kadro derecesinin üstünde olduğu takdirde bu kadroda değişiklik yapılmaksızın ulaştığı derece ve kademedan,

b) Ulaştığı derece 31/5/1973 tarihinde işgal etmekte olduğu kadro derecesine eşit olduğu takdirde bu derece ve bulunacak kademededen, aylık ödenir.

Şu kadar ki, durumları (a) fıkrasına uyanlardan, 31/5/1973 tarihinde almakta oldukları aylıkların derece ve kademesinin göstergesi daha yüksek olanlara, ulaştıkları derecedeki bu göstergeye eşit veya en yakın göstergeye tekabül eden kademenin aylığı, kazanılmış hak oluncaya kadar ödenmeye devam olunur.

B) Ulaştığı derece 31/5/1973 tarihinde işgal etmekte olduğu kadro derecesinin altında olan Devlet Memuru hakkında bu Kararnamenin geçici 2 nci maddesine göre işlem yapılır.

(A) Fıkrasının kapsamına girip de kadrolarının üstündeki bir dereceden aylık ödenenlerin;

a) Ödemeye esas olan derecelerinde, genel hükümlere göre, kademe ilerlemesi yapmaları,

b) 68 inci maddedeki derece yükselmesi için öngörülen şartları ihraz etmeleri ve üst derecede boş kadronun bulunması halinde, üst dereceye yükselmeleri, caizdir.

Geçici Madde 5 – Ek geçici 8 inci madde kapsamına girenlerin ek geçici 49 uncu madde gereğince yapılacak değerlendirmeler de dikkate alınarak 1/12/1970 tarihi ile 1/6/1973 tarihi arasında geçen başarılı hizmet süreleri, ilgililerin 30/11/1970 tarihi itibarıyla intibak ettirilecekleri derece ve kademeler üzerine eklenerek derece ve kademe verilmek suretiyle değerlendirilir.

Bu değerlendirmeden sonra kanuni bekleme sürelerinden artan süreler, üst derecede dikkate alınır.

Şu kadar ki, haklarında bu Kararname hükümlerinin uygulanması sonucunda (her ne suretle olursa olsun görevinden ayrılmış bulunanlar dahil) lehe doğan durumlar dolayısıyla 1/3/1970 tarihinden 1/6/1973 tarihine kadar geçen süre için bir fark ödemesi yapılmaz.

3) 8/10/1973 tarihli ve 8 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici maddesi:

Geçici Madde 1 – Durumları bu Kararname ile değiştirilen veya yeniden getirilen hükümlere uyanların intibakları 657 sayılı Kanunun değişik 36 ncı maddesinin bu Kararnameyle değişik hükümleri ile 2 ve 5 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerin geçici 1-4 üncü maddeleri hükümleri de gözönünde bulundurularak ve söz konusu geçici maddelerdeki tarihlerden geçerli olmak üzere yeniden düzenlenir. Ancak intibak ve kadro işlemlerinin tamamlanması 28/2/1974 tarihini geçemez.

4) 15/1/1974 tarihli ve 9 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici maddeleri:

Geçici Madde 1 – Bu Kararnamenin yürürlük tarihinde 16 ncı derecede bulunanlar 15 inci dereceye yükseltilmiş sayılırlar ve bu gibilerin aylıkları, haklarında genel hükümlere göre kademe ilerlemesi uygulanıncaya kadar, 15 inci derecenin ilk kademesi üzerinden ödenir. 16 ncı derece kadrolar Bütçe Kanunlarının intibak düzeltmelerine ilişkin hükümlerine göre Bakanlar Kurulunca karşılığı olan 15 inci derece kadroların ihdası suretiyle iptal edilir. Bu işlemler sırasında boş bulunan 16 ncı derecedeki diğer kadrolar, ilgili kurumlarca, 15 inci derece kadrolar olarak değiştirilmek üzere bu Kararnamenin yürürlük tarihinden itibaren 6 ay içinde Maliye Bakanlığına ve Devlet Personel Başkanlığına gönderilir. Bu tarihe kadar işlem görmeyen kadrolar iptal edilmiş sayılır.

Geçici Madde 2 – 23/12/1972 tarihli ve 7/5519 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile tesbit olunan katsayılarında değişiklik yapıncaya kadar, sürekli görevle yurt dışında bulunan memurların aylıklarının hesabında, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1327 sayılı Kanunun 14 üncü maddesi ile değişik 43 üncü maddesi ile düzenlenen gösterge tablosu esas alınır.

5) 26/6/1984 tarihli ve 241 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici maddeleri:

Geçici Madde 1 – 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname uyarınca personel rejimi ile ilgili düzenleme yapıncaya kadar, anılan Kararname Kapsamına giren kuruluşlarda, 1, 2, 3 ve 4 üncü derecelerden alınabilecek kadrolar ve 500 veya 400 ek gösterge verilebilecek görevler, genel ve katma bütçeli kuruluşlarda bu derecelere tahsis edilmiş kadroların sayısı ve görev nitelikleri gözönünde bulundurulmak suretiyle ve yılda bir defa olmak üzere Bakanlar Kurulu Kararı ile tespit edilir.

Geçici Madde 2 – Ek göstergeleri yeniden tespit olunan kadrolarda halen görevli bulunanların aylıklarının hesabında uygulanacak ek göstergeler, bu görevlerinde kaldıkları süre, yararlanmakta oldukları ek göstergelerden düşük olamaz.

Geçici Madde 3 – Bu Kanun Hükmünde Kararname hükümleri uyarınca ek göstergelerin yeniden tespiti dolayısıyla aylıklarda meydana gelen artışlar hakkında 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun 14 üncü maddesinin (c) fıkrası uygulanmaz.

Geçici Madde 4 – 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 43 üncü maddesinin (j) fıkrasına dahil edilen "Başbakanlık Uzmanı" ünvanı ile aynı maddeye eklenen (k) fıkrasında yazılı ünvanları ilgili fıkralarda yazılı şartlarla kazanmamış olmakla birlikte, kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük ve yönetmelik hükümlerine dayanarak almış bulunanlardan yükseköğrenimli olanlar hakkında da anılan fıkralar hükümleri uygulanır.

Geçici Madde 5 – İlgili Kanunlarında gerekli düzenleme yapıncaya kadar, Başbakanlık merkez teşkilatında, Müsteşar, Müsteşar Yardımcısı, Başbakan Müşaviri ve Başbakanlık Müşavirleri, Teftiş Kurulu Başkanı, Hukuk Müşaviri, Basın Müşaviri, Genel Müdür ve Başbakanlık Başkanı ile Uzman ve Uzman Yardımcısı kadroları karşılık gösterilmek kaydıyla, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlerine bağlı olmaksızın sözleşmeli personel çalıştırılabilir.

Ancak, uzman yardımcısı ve uzman kadrolarında çalıştırılacaklar için 8/6/1984 gün ve 203 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 33 üncü maddesinde belirtilen şartlar, yukarıda sayılan diğer görevlerde çalıştırılacaklar için yüksek öğrenim yanında, 657 Sayılı Kanunun 68 inci maddesinde belirtilen şartlar aranır.

Ayrıca, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğünde özel bilgi ve ihtisası gerektiren konularda kadro aranmaksızın ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlerine bağlı olmaksızın yerli ve yabancı elemanlar sözleşmeli olarak çalıştırılabilir.

Bu suretle çalıştırılacakların sözleşme usul ve esasları ile ücret miktarı ve her çeşit ödemeler Bakanlar Kurulunca tespit edilir.

Sözleşme ile çalıştırılacak personel istekleri üzerine T.C. Emekli Sandığı ile ilgilendirilir.

6) 29/11/1984 tarihli ve 243 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici maddesi:

Geçici Madde 2 – Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin öngördüğü yönetmelikler Devlet Personel Başkanlığınca en geç bir yıl içinde hazırlanarak uygulamaya konulur. Bu süre zarfında uygulanmakta olan mevcut tüzük ve yönetmeliklerin uygulanmasına devam edilir.

7) 23/1/1987 tarihli ve 269 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici maddesi:

Geçici Madde – Gerekli düzenleme yapılincaya kadar yukarıdaki 2 nci maddedeki oran % 25 olarak uygulanır.⁽¹⁾

8) 18/5/1987 tarihli ve 281 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici maddesi:

Geçici Madde – Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte, Türkiye Radyo Televizyon Kurumunun haber ve program hizmetleri ile teknik hizmetlerinde (yöneticiler dahil), Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına tabi olarak çalışanlardan, sözleşmeli personel statüsüne geçenlerle, daha önce bu statüye geçmiş olanlardan, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına yazı ile müracaat edenlerin, müracaat tarihini takip eden aybaşından itibaren Sandıkla ilgileri devam ettirilir. Bunların emeklilik kesenekleri; emeklilik keseneğine esas aylıkları üzerinden % 15 olarak kesilir, kurumları da % 20 karşılık öderler.

Kesenek ve karşılık yüzdelerinin artması halinde, bu maddedeki yüzdeler de aynı miktarda artırılır.

9) 30/12/1987 tarihli ve 306 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici maddesi:

Geçici Madde – Gerekli düzenlemeler yapılincaya kadar bu Kanun Hükmünde Kararnamenin 6 ncı maddesi ile belirlenen özel hizmet tazminatının hangi miktarlarda uygulanacağı Bakanlar Kurulu Kararı ile tesbit edilir.

10) 28/3/1988 tarihli ve 318 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici maddeleri:

Geçici Madde 1 – 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 36 ncı maddesinin Ortak Hükmüler Bölümünün (A) bendinin 11 inci fıkrasında sayılan unvanları sözkonusu fıkra belirtilen şartlarla kazanmamış olmakla birlikte ilgili kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerine dayanarak almış bulunanlardan bir derece yükseltmesinden yararlanmamış olanlar hakkında, bir defaya mahsus olmak üzere sözkonusu unvanları fıkra gösterilen şekilde almış oldukları kabul edilmek suretiyle işlem yapılır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek geçici 9 uncu maddesinde belirtilen kuruluşlarda görevli bulunanlar hakkında da yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

Geçici Madde 2 – İlgili kanunlarında değişiklik yapılincaya kadar, 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamı dışında kalan ve yönetim kurulları ile idare edilen kanunla kurulu teşebbüs ve kurumların yönetim kurulu üyesi genel müdür ve genel müdür yardımcılara kamu iktisadi teşebbüsleri yönetim kurulu üyeleri için öngörülen miktarda ücret ve ek ödemede bulunulur.

11) 23/12/1988 tarihli ve 351 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici maddesi:

Geçici Madde – Müsteşar, Vali ve Emniyet Genel Müdürü (Vali) unvanını almış olup, 13/11/1981 tarihli ve 2559 sayılı Kanunun Ek Geçici 1 inci ve 2 nci maddelerine göre emekli olanlardan 241 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin değişik 39 uncu maddesinin (b) fıkrasında öngörülen şartları taşımayanlar hakkında da mezkur fıkra hükümleri uygulanır.

(1) Bu geçici maddede sözü edilen 2 nci madde, 23/1/1987 tarih ve 269 sayılı K.H.K.'nin 2 nci maddesi olup 14/7/1965 tarih ve 657 sayılı Kanunun 213 üncü maddesinden sonra zam ve tazminatlar bölümü olarak eklenen ek maddenin (d) fıkrasına işlenmiştir.

12) 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin hükmü:

Madde 3 – 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu ve diğer kanunlar uyarınca ek göstergeden yararlanan personelin ek gösterge rakamları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

a) Genelkurmay Başkanı,	4500
b) Orgeneral ve Oramiral olmak kaydıyla Kuvvet Komutanları ve Jandarma Genel Komutanı,	4200
c) Orgeneral-Oramiraller, Anayasa Mahkemesi Başkanı, Yargıtay Başkanı, Danıştay Başkanı ve Başbakanlık Müsteşarı,	4000
d) Korgeneral-Koramiraller, Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı, Sayıştay Başkanı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Danıştay Başsavcısı,	3800
e) (Değişik: 25/1/1990-KHK-402/2 md.) Tümgeneral-Tümamiraller, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay Üyeleri, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcı Vekili, Birinci Sınıf Hakim ve Savcılar, Müsteşarlar, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı	3500
f) Başbakanlık Müsteşar Yardımcıları,	2600
g) (Ek: 23/10/1989-KHK-386/2 md.) Talim ve Terbiye Kurulu üyesi	2400

Yukarıda unvan olarak sayılanlar dışında kalan personelin halen uygulanmakta olan ek gösterge rakamları, aşağıda gösterildiği şekilde değiştirilmiştir.

30.6.1989 itibariyle uygulanmakta olan Ek Göstergeler	15.7.1989 tarihinden itibaren uygulanacak Ek Göstergeler
3300	3800
3000	3500
2700	3200
2400	2900
1950	2400
1800	2150
1650	2000
1500	1800
1200	1500
900	1100
600	750
450	550
300	400
150	200

13) 27/12/1991 tarihli ve 475 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici maddesi:

Geçici Madde 4 – 11 inci maddenin (a) bendi ile kaldırılan 657 sayılı Kanunun 59 uncu maddesinin birinci fıkrasındaki hüküm uyarınca bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımından önce Müsteşar veya Müsteşar Yardımcılığına atanmış olanların, bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımı tarihinde görevleri sona erer, bunlar müktesepelerine uygun görevlere atanırlar.



**657 SAYILI KANUNDA EK VE DEĞİŞİKLİK YAPAN MEVZUATIN
YÜRÜRLÜKTEN KALDIRDIĞI KANUN VE HÜKÜMLERİ
GÖSTERİR LİSTE**

Yürürlükten Kaldırılan Kanun veya Kanun Hükümleri	Yürürlükten Kaldırılan Mevzuatın		
	Tarihi	Sayısı	Maddesi
657 Sayılı Kanunun 191 inci ve 192 nci maddeleri;	31/7/1970	1327	68
657 Sayılı Kanunun geçici 14,15,17,18 ve 19 uncu maddeleri;	31/7/1970	1327	85
657 Sayılı Kanunun geçici 21 inci maddesi;	31/7/1970	1327	87
657 Sayılı Kanunun 22, 49, 75, 152, 153, 168, 173, 234 ve 238 inci maddeleri ile geçici 3, 4, 7,16, 22 ve 24 üncü maddeleri ve bu Kanuna 1327 sayılı Kanunun 74 üncü maddesi ile getirilen ek 4 üncü maddesi;	23/12/1972	KHK-2	5
657 sayılı Kanuna 1327 sayılı Kanunla ve 1589 sayılı Kanuna dayanılarak çıkarılan Kanun Hükmünde Kararnameler ile eklenen Ek Geçici maddelerden 27, 29, 36, 39, 45, 53 ve Ek Geçici 5 inci madde;	30/5/1974	KHK-12	2
	15/5/1975	1897	2
657 sayılı Kanunun değişik 32, 228, 229, 230 uncu maddeleri ile 7 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici maddesi;	30/5/1974	KHK-12	7
	15/5/1975	1897	7
657 sayılı Devlet Memurları Kanununun; 4 üncü maddesinin (B) bendinin üçüncü fıkrasındaki "bu Kanunun 196 ncı maddesi uyarınca tespit edilen mahrumiyet yerlerinde" ibaresi;	2/2/1982	2595	19
154 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "Emekli Kanunu hükümleri dışında" ibaresi;	12/2/1982	2595	19
190 ncı maddesi ve Ek Geçici 20 nci maddesi;	12/2/1982	2595	19
1765 sayılı Üniversite Personel Kanununun değişik 16 ncı maddesinin ikinci fıkrası;	12/2/1982	2595	19
5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununa 24/12/1980 tarih ve 2363 sayılı Kanun ile eklenen Ek 3 üncü maddenin yedinci fıkrasının (a) ve (b) bendleri;	12/2/1982	2595	19

Yürürlükten Kaldırılan Kanun veya Kanun Hükümleri	Yürürlükten Kaldıran Mevzuatın		
	Tarihi	Sayısı	Maddesi
31/12/1980 tarih ve 2368 sayılı Kanunun 5 inci maddesi	12/2/1982	2595	19
13/6/1968 tarih ve 1046 sayılı Kadro Dolayısıyla Açıkta Kalanların Açıkta geçirdikleri Sürelerin Kıdem ve Emekliliklerine sayılmasına Dair Kanunun tümü; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 93 üncü maddesinin ikinci fıkrası ve diğer Kanunların bu Kanuna aykırı hükümleri	12/5/1982	2670	41
657 sayılı Devlet Memurları Kanununun Ek Geçici 7 inci maddesinin son fıkrası	26/6/1984	KHK-241	40
926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununun Ek 18 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkrası	26/6/1984	KHK-241	40
2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemelerinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkındaki Kanunun 38 inci maddesinin birinci fıkrası	26/6/1984	KHK-241	40
5/11/1980 tarih ve 2333 sayılı Kanun (1/1/1933 tarihinde)	18/12/1986	KHK-266	2
657 sayılı Kanunun değişik 92 inci maddesinin 2 nci fıkrası ile 116 ncı maddesi	29/11/1984	KHK-243	56
6245 sayılı Kanunun değişik 34 üncü maddesinin ikinci fıkrası	23/1/1987	KHK-269	4
26/6/1984 tarih ve 241 Sayılı KHK'nin 37.maddesinin (e) fıkrası	30/12/1987	KHK-306	18
a) 10/10/1984 tarih ve 3056 sayılı Kanunun (değişik) 21 inci maddesinin ikinci fıkrası, b) 27/10/1989 tarih ve 388 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 6 ncı maddesinin birinci fıkrası, c) 2377 sayılı Öğretmenlere Eğitim ve Öğretim Hizmeti Tazminatı Ödenmesi Hakkında Kanun ile ek ve değişiklikleri, d) (Değişik: 12/4/1990-KHK-420/15 md.) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun Ek 23 üncü maddesi ile Ek 28 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, e) 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununun Ek 9 uncu maddesi, f) 2424 sayılı Mülki İdare Amirliği Hizmetleri Tazminat Kanunu ile ek ve değişiklikleri, g) 6/12/1989 gün ve 396 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 8 inci maddesinin 3 üncü fıkrası,	9/4/1990	KHK/418	45

Yürürlükten Kaldırılan Kanun veya Kanun Hükümleri	Yürürlükten Kaldırılan Mevzuatın Tarihi Savısı Maddesi
a) Fazla mesai ücreti ödenmesine ilişkin; 1) 17/8/1983 tarihli ve 2879 sayılı Kanunun 22/9/1988 tarihli 343 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişik 4 üncü maddesinin 5 inci fıkrası, 2) 13/10/1983 tarihli ve 2919 sayılı Kanunun 5/4/1988 tarihli ve 3424 sayılı Kanunla değişik 10 uncu maddesi, 3) 10/10/1984 tarihli ve 3056 sayılı Kanunun 351 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişik 31 inci maddesi, 4) 6/3/1991 tarihli ve 3701 sayılı Kanunun 41 inci maddesinin son fıkrası ile geçici 1 inci maddesinin ikinci fıkrası, 5) 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Kanunun 14/3/1991 tarihli ve 3703 sayılı Kanunla değişik 16 ncı maddesinin son fıkrası, 6) 14/3/1991 tarihli ve 3703 sayılı Kanunun ek 7 nci maddesi, 7) 27/10/1989 tarihli ve 388 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 6 ncı maddesinin son fıkrasının son cümlesi, 8) 6/12/1989 tarihli ve 396 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 24 üncü maddesine 13/4/1990 tarihli ve 423 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile eklenen (d) bendi, 9) 8/4/1990 tarihli ve 417 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 6 ncı maddesi, 10) 11/8/1983 tarihli ve 2876 sayılı Kanunun 15/5/1991 tarihli ve 3742 sayılı Kanunla değişik 97 nci maddesinin (c) bendinin son fıkrası, 11) 22/6/1965 tarihli ve 633 sayılı Kanuna 29/5/1991 tarihli ve 3745 sayılı Kanunla eklenen ek 2 nci maddesi, b) 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Kanunun 3418 sayılı Kanunun 32 nci maddesiyle eklenen ek 13 üncü maddesinin 4 numaralı fıkrasının 15/12/1990 tarihli ve 3689 sayılı Kanunla değişik (a) bendi, c) 6/3/1991 tarihli ve 3701 sayılı Kanunun 42 nci maddesi,	

Yürürlükten Kaldırılan Kanun veya Kanun Hükümleri	Yürürlükten Kaldırılan Mevzuatın Tarihi	Sayısı	Maddesi
d) 8/5/1991 tarihli ve 3717 sayılı Adli Personel ile Devlet Davalarını Takip Edenlere Yol Gideri ve Tazminat Verilmesi ile 492 sayılı Harçlar Kanununun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin altıncı fıkrasında yer alan "Bu hesaba yatırılan paraların % 10'u her ayın ilk haftası içinde Ankara'da bir kamu bankasında açtırılan Adalet Bakanlığı merkez hesabına gönderilir. Mahalli hesapta toplanan paraların arta kalanı o yargı çevresinde görevli adli yargı hakim ve savcıları ile adli yargıda görevli yazı işleri müdürü, zabıt katibi, mübaşir, icra müdürü, icra müdür yardımcısı ile diğer personeline (ceza infaz kurumları personeli hariç) ayda bir eşit miktarda ödenir." cümleleri ile 7 ve 8 inci fıkraları,			
e) Diğer kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin bu Kanun Hükmünde Kararnameye aykırı hükümleri,			
f) 9/4/1990 tarihli ve 418 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 37 nci maddesinin 23/1/1987 tarih ve 270 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 1, 2 ve 3 üncü maddelerinde yer alan Yüksek Hakimlik Tazminatı göstergelerinin 1/1/1992 ve müteakip yıllarda yükseltilerek uygulanmasına ilişkin hükümleri ile 20 nci maddesi,	5/7/1991	KHK/433	16
a) 14/7/1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 59 uncu maddesinin birinci fıkrasında geçen "Başbakanlık merkez ve bağlı kuruluşlarının müsteşarları ve yardımcıları (MİT hariç) ..." ibaresi,			
b) 433 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 1 inci maddesi ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (B) bendinin sonuna eklenen fıkra,			
c) 10/10/1984 tarih ve 3056 sayılı Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun 10 uncu maddesinin (a) bendi,	27/12/1991	KHK/475	11
657 sayılı Kanunun ek 26 ncı maddesinin (b) fıkrasında yer alan (Valiler için İl Valiliğinde) ibaresi,	1/7/1992	3828	1
657 sayılı Kanunun 195, 196, 197, 198 ve Ek 28 nci maddeleri	2/12/1993	3920	2
657 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin VIII yardımcı Hizmetler Sınıfı bendine 527 sayılı KHK ile eklenen fıkra;	28/2/1995	4081	3

**657 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN VEYA
ANAYASA MAHKEMESİ TARAFINDAN VERİLEN İPTAL KARARLARININ
YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHLERİNİ GÖSTERİR LİSTE**

Değiştiren Kanunun /KHK'nin veya İptal Kararının Numarası	657 sayılı Kanunun Değişen, Yürürlükten Kaldırılan veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
819 (1069 sayılı Kanunla değişik)	(657 sayılı Kanuna Ek Kanun)	1/3/1966 tarihinden geçerli olmak üzere 1/1/1967
1127	(657 sayılı Kanunun 237 nci maddesi ile 238 inci maddesinin 4 üncü fıkrasının uygulanmasına dair Kanun)	28/2/1969
1136	Ek Madde 1, Geçici Madde 25	7/7/1969
1327	1, 3, 4, 28, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 40, 41, 42, 43, 44, 48, 49, 50, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 60, 61, 65, 68, 70, 71, 72, 73, 74, 77, 79, 83, 84, 85, 86, 88, 89, 91, 92, 93, 94, 99, 102, 108, 125, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 154, 155, 156, 158, 159, 161, 162, 163, 173, 175, 176, 178, 190, 191, 192, 193, 196, Ek Madde, 214, 232, 235, 237, Ek Madde 1, Ek Madde 2, Ek Madde 3, Ek Madde 4, Geçici Madde 1, Geçici Madde 2, Geçici Madde 4, Geçici Madde 5, Geçici Madde 6, Geçici Madde 7, Geçici Madde 8, Geçici Madde 9, Geçici Madde 10, Geçici Madde 11, Geçici Madde 12, Geçici Madde 13, Geçici Madde 14, Geçici Madde 15, Geçici Madde 17, Geçici Madde 18, Geçici Madde 19, Geçici Madde 20, Geçici Madde 21, Geçici Madde 22, Geçici Madde 23, Ek Geçici Madde 1, Ek Geçici Madde 2, Ek Geçici Madde 3, Ek Geçici Madde 4, Ek Geçici Madde 5, Ek Geçici Madde 6, Ek Geçici Madde 7, Ek Geçici Madde 8, Ek Geçici Madde 9, Ek Geçici Madde 10, Ek Geçici Madde 11, Ek Geçici Madde 12, Ek Geçici Madde 13, Ek Geçici Madde 14, Ek Geçici Madde 15, Ek Geçici Madde 16, Ek Geçici Madde 17, Ek Geçici Madde 18, Ek Geçici Madde 19, Ek Geçici Madde 20, Ek Geçici Madde 21, Ek Geçici Madde 22, Ek Geçici Madde 23, Ek Geçici Madde 24, Ek Geçici Madde 25, Ek Geçici Madde 26, Ek Geçici Madde 27, Ek Geçici Madde 28, Ek Geçici Madde 29, Ek Geçici Madde 30, Ek Geçici Madde 31, Ek Geçici Madde 32, Ek Geçici Madde 33, Ek Geçici Madde 34, Ek Geçici Madde 35, Ek Geçici Madde 36, Ek Geçici Madde 37	14/8/1970
1449	79	30/11/1970
KHK/1	Ek Geçici Madde 37	12/9/1972
KHK/2	1, 2, 4, 5, 22, 33, 36, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 59, 60, 61, 62, 63, 66, 68, 71, 74, 75, 76, 80, 82, 86, 90, 97, 125, 126, 127, 132, 134, 135, 136, 139, 141, 146, 147, 152, 153, 157, 159, 165, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 175, 178, 180, 210, 224, 225, 232, 234, 238, Ek Madde 4, Geçici Madde 3, Geçici Madde 4, Geçici Madde 5, Geçici Madde 6, Geçici Madde 7, Geçici Madde 8, Geçici Madde 13, Geçici Madde 16, Geçici Madde 20, Geçici Madde 22, Geçici Madde 24, Ek Geçici Madde 2, Ek Geçici Madde 3, Ek Geçici Madde 4, Ek Geçici Madde 5, Ek Geçici Madde 6, Ek Geçici Madde 9, Ek Geçici Madde 12, Ek Geçici Madde 13, Ek Geçici Madde 14, Ek Geçici Madde 15, Ek Geçici Madde 16, Ek Geçici Madde 17, Ek Geçici Madde 18, Ek Geçici Madde 19, Ek Geçici Madde 20, Ek Geçici Madde 21, Ek Geçici Madde 27, Ek Geçici Madde 28, Ek Geçici Madde 29, Ek Geçici Madde 31, Ek Geçici Madde 36, Ek Geçici Madde 39, Ek Geçici Madde 40, Ek Geçici Madde 41, Ek Geçici Madde 42, Ek Geçici Madde 43, Ek Geçici Madde 44, Ek Geçici Madde 45, Ek Geçici Madde 46, Ek Geçici Madde 47, Ek Geçici Madde 48	30/12/1972
	87, 88, 89	1/6/1973
KHK/3	89	7/4/1973
KHK/4	224	9/4/1973

Değiştiren Kanunun /KHK'nin veya İptal Kararının Numarası	657 sayılı Kanunun Değişen, Yürürlükten Kaldırılan veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
KHK/5	Ek Geçici Madde 49	31/5/1973
KHK/6	178	16/6/1973
1757	237	19/7/1973
KHK/7	4, Ek Geçici Madde 21	15/9/1973
KHK/8	36, 74, 80, 93, 121, 134, 146, 147, Ek Madde, Ek Madde 2, Ek Geçici Madde 2, Ek Geçici Madde 3, Ek Geçici Madde 15, Ek Geçici Madde 17, Ek Geçici Madde 18, Ek Geçici Madde 27, Ek Geçici Madde 29, Ek Geçici Madde 36, Ek Geçici Madde 39, Ek Geçici Madde 40, Ek Geçici Madde 49, Ek Geçici Madde 50, Ek Geçici Madde 51, Ek Geçici Madde 52, Ek Geçici Madde 53	18/10/1973
	126	1/12/1973
KHK/9	36, 43, Ek Geçici Madde 36, Ek Geçici Madde 40, Ek Geçici Madde 50	1/2/1974
	178	1/3/1974
KHK/10	Ek Geçici Madde 10	30/1/1974
KHK/11	Ek Geçici Madde 10	15/2/1974
KHK/12	1, 4, 28, 32, 33, 36, 41, 43, 45, 59, 61, 66, 68 nci maddenin (A) bendi haricindeki kısmı, 71, 73, 74, 76, 77, 83, 86, 87, 89, 92, 93, 105, 129, 132, 141, 146, 147, 158, 159, 164, 175, 178, 180, 196, 197, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, Ek Madde 2, Ek Geçici Madde 2, Ek Geçici Madde 3, Ek Geçici Madde 4, Ek Geçici Madde 5, Ek Geçici Madde 6, Ek Geçici Madde 8, Ek Geçici Madde 9, Ek Geçici Madde 10, Ek Geçici Madde 15, Ek Geçici Madde 17, Ek Geçici Madde 18, Ek Geçici Madde 20, Ek Geçici Madde 21, Ek Geçici Madde 28, Ek Geçici Madde 30, Ek Geçici Madde 41, Ek Geçici Madde 49, Ek Geçici Madde 50, Ek Geçici Madde 53	31/5/1974
	99	1/7/1974
	65, 68 nci maddenin (A) bendi, Ek Madde	1/3/1975
1897	1, 4, 28, 32, 33, 36, 41, 43, 45, 61, 65, 66, 68 nci maddenin (B) bendi haricindeki kısmı, 71, 73, 76, 83, 86, 87, 89, 92, 93, 99, 105, 129, 132, 146, 147, 158, 159, 164, 175, 178, 180, 196, 197, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, Ek Madde 2, Ek Geçici Madde 2, Ek Geçici Madde 3, Ek Geçici Madde 4, Ek Geçici Madde 5, Ek Geçici Madde 6, Ek Geçici Madde 8, Ek Geçici Madde 9, Ek Geçici Madde 10, Ek Geçici Madde 15, Ek Geçici Madde 17, Ek Geçici Madde 18, Ek Geçici Madde 20, Ek Geçici Madde 21, Ek Geçici Madde 28, Ek Geçici Madde 30, Ek Geçici Madde 36, Ek Geçici Madde 39, Ek Geçici Madde 41, Ek Geçici Madde 45, Ek Geçici Madde 49, Ek Geçici Madde 50, Ek Geçici Madde 53	1/3/1975
	59, 68 nci maddenin (B) bendi, 74, 77	26/5/1975
2156	Ek Geçici Madde 4	1/3/1975 tarihinden geçerli olmak üzere 29/6/1978
KHK/14	43, Ek Geçici Madde 20	1/11/1978
2182	Ek Geçici Madde 1, Ek Geçici Madde 2, Ek Geçici Madde 3	1/3/1979
2183	43	28/2/1979

Değiştiren Kanunun /KHK'nin veya İptal Kararının Numarası	657 sayılı Kanunun Değişen, Yürürlükten Kaldırılan veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
2228	Ek Geçici Madde 8	28/2/1979 tarihinden geçerli olmak üzere 25/4/1979
2261	1, Ek Geçici Madde 54	23/2/1980
2381	126, 134	5/2/1981
2509	59	1/9/1981
2543	Ek Geçici Madde 21	24/10/1981
2595	4, 43, 45, 53, 62, 68, 105, 146, 154, 161, 166, 167, 190, Ek Madde, Ek Geçici Madde 7, Ek Geçici Madde 10, Ek Geçici Madde 16, Ek Geçici Madde 20	1/3/1982
2670 (2906 Sayılı Kanunla değişik)	6, 7, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 21, 26, 31, 46, 47, 48, 49, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 58, 63, 72, 83, 92, 93, 97, 108, 133, 134, Ek Madde 1, Ek Madde 2, Ek Madde 3, Geçici Madde 1, Geçici Madde 2, Geçici Madde 3, Geçici Madde 4, Geçici Madde 5	16/5/1982
	124, 125, 126, 127, 128, 129, 132, 135, 136	16/8/1982
	50	1/1/1985
	108	16/5/1982
2771	43, 146, Ek Geçici Madde 10	1/1/1983
	209	1/4/1983
2902	Ek Madde 2	29/9/1983
2910	131	8/10/1983
2946	194	11/11/1983
2954	Ek Geçici Madde 10	1/1/1984
KHK/199	68	21/5/1984
KHK/241	43, 65, 66, 68, 123, 146, 154, 161, 175, 202, 207, Ek Madde, Ek Geçici Madde 7, Ek Geçici Madde 8, Ek Geçici Madde	1/7/1984 tarihinden geçerli olmak üzere 29/6/1984
KHK/243	36, 37, 43, 48, 49, 50, 51, 59, 64, 67, 69, 71, 72, 77, 88, 96, 97, 105, 112, 118, 119, 120, 121, 123, 124, 126, 178, 191, 192, 209, 210, Ek Madde, Ek Geçici Madde 7, Ek Geçici Madde 8, Ek Geçici Madde 12	31/12/1984
KHK/244	43	28/12/1984
KHK/269	Ek Madde	2/2/1987
KHK/281	59, Ek Madde, Ek Geçici Madde 7	1/7/1987
KHK/276	48	29/9/1987
KHK/306	Ek Madde, Ek Geçici Madde 7, Ek Geçici Madde 8	1/1/1988
KHK/309	112	13/1/1988
KHK/310	59	5/2/1988
KHK/311	146, 224	29/2/1988
KHK/318	36, 169	31/3/1988
	43	1/4/1988

Değiştiren Kanunun /KHK'nin veya İptal Kararının Numarası	657 sayılı Kanunun Değişen, Yürürlükten Kaldırılan veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
KHK/331	Geçici Madde	30/6/1988
KHK/351	36, Ek Madde,	15/1/1989
	77, Ek Geçici Madde 4	30/12/1988
3520	Ek Madde 1, Ek Madde 2, Ek Madde 3, Ek Madde 4, Ek Madde 5, Ek Madde 6, Ek Madde 7, Ek Madde 8, Ek Madde 9, Ek Madde 10, Ek Madde 11, Ek Madde 12, Ek Madde 13, Ek Madde 14, Ek Madde 15, Ek Madde 16, Ek Madde 17, Ek Madde 18, Ek Madde 19, Ek Madde 20, Ek Madde 21, Ek Madde 22, Ek Madde 23, Ek Madde 24, Ek Madde 25, Ek Madde 26, Ek Madde 27, Ek Madde 28, Ek Madde 29, Ek Madde 30, Geçici Madde 26, Geçici Madde 27, Geçici Madde 28, Geçici Madde 29, Geçici Madde 30, Geçici Madde 31, Ek Geçici Madde 55, Ek Geçici Madde 56, Ek Geçici Madde 57, Ek Geçici Madde 58	10/2/1989
KHK/366	43	15/4/1989
KHK/368	59, 108, Geçici Madde	14/6/1989
KHK/375	36, 68, 79, 146, 213	1/7/1989
	43, 202, Ek Madde, Ek Madde 23, Ek Geçici Madde 7	15/7/1989
KHK/378	79, 154, 175, Ek Geçici Madde 16	8/11/1989
KHK/386	Ek Madde	2/11/1989
KHK/402	59	15/2/1990
KHK/418	36, Ek Madde 31, Ek Geçici Madde	11/4/1990
	64, 72, Ek Madde 28'in 5 inci fıkrası	1/5/1990
	43, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel, (III) Sayılı Cetvel, 79, 202, Ek Madde, Ek Madde 26, (IV) Sayılı Cetvel, Ek Geçici Madde 8, Ek Geçici Madde 16, Ek Madde 28'in 2 nci ve 3 üncü fıkraları	1/1/1991
3649	Ek Madde 31	25/5/1990
3657	13	20/6/1990
3697	48	18/1/1991
3698	Ek Madde	1/1/1991
KHK/433	4, 178	1/1/1992 tarihinden geçerli olmak üzere 8/7/1991
	164, Ek Madde, (IV) Sayılı Cetvel	15/7/1991 tarihinden geçerli olmak üzere 8/7/1991
KHK/450	Ek Madde, Ek Geçici Madde 7	15/9/1991 tarihinden geçerli olmak üzere 13/9/1991
KHK/449	Ek Madde	15/10/1991
KHK/461	Ek Geçici Madde 7	8/11/1991
KHK/475	59	10/1/1992
	(I) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel	15/1/1992
3803	176	1/11/1992

Değiştiren Kanunun /KHK'nin veya İptal Kararının Numarası	657 sayılı Kanunun Değişen, Yürürlükten Kaldırılan veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
3814	(I) Sayılı Cetvel, Ek Madde	1/1/1992
	36	3/7/1992
3828	Ek Madde 26, (IV) Sayılı Cetvel	11/7/1992
3872	Ek Madde	1/1/1993 tarihinden geçerli olmak üzere 23/3/1993
KHK/486	36, 154, Ek Madde, (I) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel	15/7/1993
KHK/494	36, Ek Madde, (I) Sayılı Cetvel	9/9/1993
KHK/495	Ek Madde	1/9/1993
KHK/501	68	8/9/1993
KHK/508	36, (I) Sayılı Cetvel	16/9/1993
KHK/514	36, Ek Madde	13/9/1993
KHK/516	36, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel, Ek Madde	16/9/1993
3920	195, 196, 197, 198	15/1/1994 tarihinden geçerli olmak üzere 10/12/1993
KHK/527	36, 43, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel, 64, 72, 79, 164, 178, 202, Ek Madde 26, Ek Madde 32 (Ek Madde 31), Ek Geçici Madde 16	20/5/1994
KHK/535	36 Ek Madde, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel	3/6/1994
4003	Ek Madde	15/11/1994
4046	59	27/11/1994
4048	(IV) Sayılı Cetvel	15/1/1995
4049	36	6/12/1994
4065	Ek Geçici Madde 59	30/12/1994
KHK/547	43, 88, 146, Ek Madde, (IV) Sayılı Cetvel, Ek Madde 33	15/4/1995 tarihinden geçerli olmak üzere 9/3/1995
KHK/562	36, 103, 108, 208, Ek Madde, (I) Sayılı Cetvel	25/7/1995
	(IV) Sayılı Cetvel	15/8/1995 tarihinden geçerli olmak üzere 25/7/1995
4160	Ek Madde 35	19/7/1996
	Ek Madde 34	5/8/1996
KHK/569	Ek Madde	25/1/1997
KHK/570	146, Ek Madde, (IV) Sayılı Cetvel	15/4/1997 tarihinden geçerli olmak üzere 3/4/1997
KHK/571	36, Ek Madde, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel	30/5/1997
KHK/572 (4382 sayılı Kanunla değişik)	50, 53 üncü maddenin 3 üncü fıkrası, 209	6/6/1997
	53 üncü maddenin 2 nci fıkrası, 209	1/1/1999
4275	22	17/6/1997

Değiştiren Kanunun /KHK'nin veya İptal Kararının Numarası	657 sayılı Kanunun Değişen, Yürürlükten Kaldırılan veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
4359	36 ncı maddenin 1 inci fıkrası, 176, Ek Madde, (I) Sayılı Cetvel IV- EĞİTİM VE ÖĞRETİM HİZMETLERİ SINIFI Bölümü	1/1/1998
	36 ncı maddenin A fıkrası, (I) Sayılı Cetvel IV-TEKNİK HİZMETLER SINIFI Bölümü, 178	4/4/1998
4375	209	2/8/1998
4576	Ek Madde, (I) Sayılı Cetvel	13/6/2000
4587	(I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel	4/7/2000
KHK/608	59	25/8/2000
KHK/613	36, Ek Madde, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel	4/10/2000
KHK/616	36, Ek Madde, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel	4/10/2000
KHK/617	36, Ek Madde, (I) Sayılı Cetvel	4/10/2000
KHK/618	36, Ek Madde, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel	4/10/2000
KHK/619	36, Ek Madde, (I) Sayılı Cetvel	4/10/2000
4636	36, Ek Madde, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel	4/10/2000 tarihinden geçerli olmak üzere 13/4/2001
KHK/631	152 (Ek Madde), 208	13/7/2001
	67, 175, 180, Ek Madde 36, Ek Madde 37, Geçici Madde 32 (Geçici Madde), Geçici Madde 33	1/1/2002
4748	13	9/4/2002
4848	36, 152, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel	29/4/2003
4856	(I) Sayılı Cetvelin II- TEKNİK HİZMETLER SINIFI Bölümü	21/10/2001
	36, 152, (I) Sayılı Cetvelin I- GENEL İDARE HİZMETLERİ SINIFI Bölümü	8/5/2003
4904	36, 152, (I) Sayılı Cetvel	5/7/2003
4905	209	1/7/2003
4924	36, (I) Sayılı Cetvel	24/7/2003
4947	36, 152, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel	24/7/2003
4969	(I) Sayılı Cetvelin III- Sağlık HİZMETLERİ SINIFI Bölümü	24/7/2003 tarihinden geçerli olmak üzere 12/8/2003
	(I) Sayılı Cetvelin I/e, I/e bentleri, (IV) Sayılı Cetvel	12/8/2003
5176	29	8/6/2004
5204	152	1/1/2005
5223	104, 108	21/7/2004
5234	36	16/7/2004 tarihinden geçerli olmak üzere 21/9/2004
	79, 80, 125, 209, Ek Madde 36, (I) Sayılı Cetvel	21/9/2004
	171, Ek Madde 34, Ek Madde 38	1/1/2005
5251	36,152, (I) Sayılı Cetvel	8/11/2004

Değiştiren Kanunun /KHK'nin veya İptal Kararının Numarası	657 sayılı Kanunun Değişen, Yürürlükten Kaldırılan veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
5256	36, 152, (I) Sayılı Cetvel	13/11/2004
5263	36, 152, (I) Sayılı Cetvel	9/12/2004
5335	202	15/1/2005 tarihinden geçerli olmak üzere 27/4/2005
	4, 36, 48, 206, 207	27/4/2005
5345	36, 59, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel	16/5/2005
5371	86, Ek Madde 33	5/7/2005
5378	53, Ek Madde 39	7/7/2005
5429	36, 59, 152, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel	18/11/2005
5436	36, 152, (I) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel	24/12/2005
5473	4, 86, 146, 176, 202	31/3/2006
	152, (II) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel	31/3/2006 tarihini izleyen aybaşı
5502	36, 152, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel	20/5/2006
5528	88, 175	4/7/2006
5540	152, (I) Sayılı Cetvel, (IV) Makam Tazminatı Cetveli	5/7/2006
5535	Geçici Madde 34	8/7/2006
5538	108	1/6/2006 tarihinden geçerli olmak üzere 12/7/2006
	152, Geçici Madde 35, (IV) Makam Tazminatı Cetveli, (I) Sayılı Cetvel	12/7/2006
5548	36, Ortak Hükümler Bölümü	1/10/2006
5620	4	21/4/2007
5655	209, Ek Madde 22	20/5/2007
5670	(I) Sayılı Cetvel	1/11/2007
5728	48	8/2/2008
5737	36, 152, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel, (IV) Makam Tazminatı Cetveli	27/2/2008
5757	36, 152	8/5/2008
5793	Ek Madde 33	6/8/2008
5797	(II) Sayılı Cetvel	19/8/2008
5510 (5754 sayılı Kanunla değişik)	107, 209, Ek Madde 22	1/10/2008
5809	36, 152, (I) Sayılı Cetvel	10/11/2008
5830	36, 152, (I) Sayılı Cetvel	16/1/2009
5902	36, 152, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel	17/6/2009
5916	36, 59, 152, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel	9/7/2009

Değiştiren Kanunun /KHK'nin veya İptal Kararının Numarası	657 sayılı Kanunun Değişen, Yürürlükten Kaldırılan veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
5917	Ek Geçici Madde 13, (I) Sayılı Cetvel	10/7/2009
	4	1/1/2010
5947	Ek Madde 33	30/1/2010
5952	(I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel	4/3/2010
5953	(I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel	9/3/2010
5978	36, 59, 152, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel	6/4/2010
5984	36, 152, Ek Madde 32, (I) Sayılı Cetvel	13/6/2010
6002	36, 59, 152, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel	13/7/2010
6004	36, 59, 152, (I) Sayılı Cetvel	13/7/2010 tarihinden otuz gün sonra
6009	79	1/1/2010 tarihinden geçerli olmak üzere 1/8/2010
6083	36, 152, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel	10/12/2010
6085	(II) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel	19/12/2010
6093	36, 152, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel	30/12/2010
6111	2, 26, 37, 38, 50, 53, 56, 57, 58, 64, 65, 66, 68, 77, 91, 98, 100, 101, 104, 105, 106, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 115, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 125, 129, 132, 133, 135, 136, 160, 202, 208, 226, 227, 231, Ek Madde 2, Ek Madde 3, Ek Madde 4, Ek Madde 6, Ek Madde 7, Ek Madde 8'in son fıkrası haricindeki kısmı, Ek Madde 9, Ek Madde 13, Ek Madde 16, Ek Madde 17, Ek Madde 18, Ek Madde 20, Ek Madde 21, Ek Madde 25, Ek Madde 30, Geçici Madde 5, Geçici Madde 6, Geçici Madde 8, Geçici Madde 12, Geçici Madde 13, Geçici Madde 20, Geçici Madde 23, Geçici Madde 26, Geçici Madde 27, Geçici Madde 28, Geçici Madde 29, Geçici Madde 30, Geçici Madde 31, Geçici Madde 32, Geçici Madde 33, Geçici Madde 36, Ek Geçici Madde 4, Ek Geçici Madde 6, Ek Geçici Madde 7, Ek Geçici Madde 8, Ek Geçici Madde 11, Ek Geçici Madde 18, Ek Geçici Madde 22, Ek Geçici Madde 23, Ek Geçici Madde 24, Ek Geçici Madde 26, Ek Geçici Madde 28, Ek Geçici Madde 30, Ek Geçici Madde 32, Ek Geçici Madde 33, Ek Geçici Madde 34, Ek Geçici Madde 35, Ek Geçici Madde 37, Ek Geçici Madde 40, Ek Geçici Madde 41, Ek Geçici Madde 42, Ek Geçici Madde 43, Ek Geçici Madde 44, Ek Geçici Madde 46, Ek Geçici Madde 47, Ek Geçici Madde 49, Ek Geçici Madde 50, Ek Geçici Madde 51, Ek Geçici Madde 52, Ek Geçici Madde 54, Ek Geçici Madde 55, Ek Geçici Madde 56, Ek Geçici Madde 57, Ek Geçici Madde 58, Ek Geçici Madde	25/2/2011
	Ek Madde 8'in son fıkrası	1/1/2012
6114	36, 152, (I) Sayılı Cetvel	3/3/2011
6191	1	22/3/2011
6216	59, (II) Sayılı Cetvel	3/4/2011
KHK/632	Geçici Madde 37	4/6/2011

Değiştiren Kanunun /KHK'nin veya İptal Kararının Numarası	657 sayılı Kanunun Değişen, Yürürlükten Kaldırılan veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
KHK/643	Ek Madde 40, Geçici Madde 38	8/6/2011
	36, 59, 152, (I), (II) ve (IV) Sayılı Cetvel	12/6/2011 tarihinde yapılan milletvekili seçiminden sonra kurulan ilk Bakanlar Kurulu üyelerinin atandığı tarihte
KHK/644	36, 152, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel	12/6/2011 tarihinde yapılan milletvekili seçiminden sonra kurulan ilk Bakanlar Kurulu üyelerinin atandığı tarihte
KHK/646	36, 152, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel	10/7/2011
KHK/649	36, 59, (I) Sayılı Cetvel	17/8/2011
KHK/650	28	26/8/2011
KHK/651	36, 152, (I) Sayılı Ek Gösterge Cetveli	27/8/2011
KHK/652	36, 152, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel	14/9/2011
KHK/653	86, (I) Sayılı Cetvel	17/9/2011
KHK/655	36, 152, (I) Sayılı Cetvel	1/11/2011
KHK/656	36, 152, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel	2/11/2011
KHK/657	36, 152, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel	2/11/2011
KHK/659	36, 146, 152, (I) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel	2/11/2011
KHK/661	36, 152, Ek Madde 36, (I) Sayılı Cetvel	2/11/2011
KHK/662	36, 152, (I) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel	2/11/2011
KHK/663	36, 152, Ek Madde 33, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel	2/11/2011
KHK/664	36, 152, (I) Sayılı Cetvel	2/11/2011
KHK/665	36, 152, (I) Sayılı Cetvel	2/11/2011
KHK/666	36, 104, Geçici Madde 39'un birinci ve üçüncü fıkraları	2/11/2011
	152	31/12/2011 tarihinden geçerli olmak üzere 2/11/2011
	Ek Madde 41, Ek Madde 42, Geçici Madde 39'un diğer fıkraları, 152, (I) Sayılı Cetvel, (II) Sayılı Cetvel, (IV) Sayılı Cetvel	15/1/2012
6253	36, Ek Madde 41, Geçici madde 39	18/12/2011
6291	II Sayılı cetvel	11/4/2012
6318	36, 122	3/6/2012
6328	36	29/6/2012
6331	II Sayılı cetvel	30/6/2012
6332	36, 152, I Sayılı cetvel	30/6/2012
6353	59	12/7/2012

Değiştiren Kanunun /KHK'nin veya İptal Kararının Numarası	657 sayılı Kanunun Değişen, Yürürlükten Kaldırılan veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
6354	88	12/7/2012
6338	156	1/1/2013
6428	68, Geçici Madde 40	9/3/2013
6458	36, 152, (I) sayılı cetvel,	11/4/2013
6462	53, 100, 101, Ek Madde 39	3/5/2013
6487	II Sayılı cetvel	11/6/2013
Anayasa Mahkemesinin 18/7/2012 tarihli ve E.: 2011/113, K.: 2012/108 sayılı Kararı	28 inci maddenin birinci fıkrasının son cümlesi ile ikinci fıkrası	1/1/2013 tarihinden altı ay sonra (1/7/2013)
6495	36, 86, 101, 152, Ek Madde 40, 41, Geçici Madde 39, 41, I sayılı Cetvel, IV sayılı Makam Tazminatı Cetveli	2/8/2013
Anayasa Mahkemesinin 22/11/2012 tarihli ve E.: 2011/148, K.: 2012/186 sayılı Kararı	(II) sayılı Ek Gösterge cetveli	8/10/2013 tarihinden altı ay sonra (8/4/2014)
Anayasa Mahkemesinin 27/12/2012 tarihli ve E.: 2011/139, K.: 2012/205 sayılı Kararı	152	10/10/2013
Anayasa Mahkemesinin 14/2/2013 tarihli ve E.: 2011/89, K.: 2013/29 sayılı Kararı	Geçici Madde 38	31/12/2013 tarihinden dokuz ay sonra (30/9/2014)
6514	28, Ek Madde 33	18/1/2014
6518	72	19/2/2014
6519	Ek Madde 41	22/2/2014
6525	36, 104, 152, I sayılı Cetvel, IV sayılı Makam Tazminatı Cetveli	27/2/2014
Anayasa Mahkemesinin 14/11/2013 tarihli ve E.: 2013/15, K.: 2013/131 sayılı Kararı	57	28/2/2014
6528	36, 152, I sayılı Cetvel	14/3/2014
Anayasa Mahkemesinin 27/3/2014 tarihli ve E.: 2013/101, K.: 2014/63 sayılı Kararı	36	22/7/2014
6552	4, 57, 152, Ek Madde 33, II sayılı Cetvel,	11/9/2014
6639	176, Ek Madde 33	15/4/2015
6645	II sayılı Cetvel, IV sayılı Makam Tazminatı Cetveli	23/4/2015
6637	207	15/5/2015
6663	36, 104, 108, Ek Madde 43, Geçici Madde 42	10/2/2016
	152, (I) sayılı Ek Gösterge cetveli	10/2/2016 tarihini izleyen ayın onbeşinde

Değiştiren Kanunun /KHK'nin veya İptal Kararının Numarası	657 sayılı Kanunun Değişen, Yürürlükten Kaldırılan veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
6701	36,152, (I) sayılı Ek Gösterge cetveli	20/4/2016
Anayasa Mahkemesinin 5/5/2016 tarihli ve E.: 2016/34, K.: 2016/30 sayılı Kararı	(IV) sayılı cetvel	24/5/2016 tarihinden başlayarak bir yıl sonra (24/5/2017)
KHK/668	36	27/7/2016
6745	IV sayılı Makam Tazminatı Cetveli	7/9/2016
KHK/676	48, 125	29/10/2016
6755	36	24/11/2016
6764	36,152, (I) sayılı Ek Gösterge cetveli, (IV) sayılı Makam Tazminatı Cetveli	9/12/2016
KHK/680	122	6/1/2017
6769	36, 152, Geçici Madde 41, (I) sayılı Ek Gösterge cetveli, (II) sayılı Ek Gösterge cetveli	10/1/2017
KHK/682	122	23/1/2017
KHK/694	36, 43, 80, 96, 152, 178, Ek Madde 29	25/8/2017
7060	36, 152, (I) sayılı Ek Gösterge Cetveli	18/11/2017
7062	36, 152, (I) sayılı Ek Gösterge Cetveli	12/12/2017
KHK/696	4, Geçici Madde 43, Geçici Madde 44	2/1/2018
7068	122	8/3/2018
7070	48, 125	8/3/2018
7072	122	8/3/2018
7078	36, 43, 80, 96, 152, 178, Ek Madde 29	8/3/2018
7079	4, Geçici Madde 43, Geçici Madde 44	2/1/2018
KHK/702	59	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)
KHK/703	2, 4, 10, 11, 13, 15, 17, 21, 28, 33, 34, 35, 36, 41, 43, 55, 59, 60, 61, 61/A, 62, 68, 71, 79, 80, 87, 88, 89, 99, 100, 108, 124, 131, 134, 146, 152, 154, 156, 178, 193, 202, 216, 217, 224, 225, 231, Ek Madde 14, Ek Madde 19, Ek Madde 24, Ek Madde 32, Ek Madde 34, Ek Madde 36, Ek Madde 40, Ek Madde 41, Ek Madde 43, Ek Madde 44, Geçici Madde 39, Geçici Madde 45, Ek Geçici Madde 9, Ek Geçici Madde 16, Ek Geçici Madde 48, (II) sayılı Ek Gösterge Cetveli, IV sayılı Makam Tazminatı Cetveli	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)
7161	36, Geçici Madde 46	18/1/2019
7179	68	26/6/2019
Anayasa Mahkemesinin 24/7/2019 tarihli ve E.:2018/73; K.:2019/65 sayılı Kararı	48	29/11/2019
7196	59, Ek Madde 35	24/12/2019
7245	36	18/6/2020
7343	152	30/11/2021

KADASTRO KANUNU

Kanun Numarası : 3402
Kabul Tarihi : 21/6/1987
Yayımlandığı R. Gazete : Tarih : 9/7/1987 Sayı : 19512
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 26 Sayfa : 229

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel İlke

Amaç:

Madde 1 – (Değişik: 22/2/2005 – 5304/1 md.)

Bu Kanunun amacı, ülke koordinat sistemine göre memleketin kadastral veya topoğrafik kadastral haritasına dayalı olarak taşınmaz malların sınırlarını arazi ve harita üzerinde belirterek hukukî durumlarını tespit etmek suretiyle 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun öngördüğü tapu sicilini kurmak, mekânsal bilgi sisteminin alt yapısını oluşturmaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

Kadastro Çalışmaları

Kadastro bölgelerinin belirlenmesi ve ilanı:

Madde 2 – Her ilin merkez ilçesi ile diğer ilçelerinin idari sınırları içinde kalan yerler kadastro bölgelerini teşkil eder.

Kadastrosu yapılacak bölgeler ana plana uygun olarak Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün teklifi ve bağlı bulunduğu Bakanın onayı ile belirlenir.

Kadastrosuna başlanacak bölgeler en az bir ay önceden Resmi Gazete, Radyo veya Televizyonda, bölge merkezi ve bağlı bulunduğu ilde, varsa yerel gazetede ilan olunur ve ayrıca alışılmış vasıtalarla duyurulur.

Kadastro ekibi ve komisyonun kuruluşu:

Madde 3 – Kadastro ekibi; en az iki kadastro teknisyeni, mahalle veya köy muhtarı ile üç bilirkişiden oluşur.

(Ek fıkra: 22/2/2005 – 5304/2 md.) Kadastro nun fennî işlerinin ihale yoluyla yaptırılması halinde, kadastro ekibinde iki kadastro teknisyeni, iki teknisyenin temin edilememesi durumunda yerine bir kadastro teknisyeni görevlendirilebilir. Ekipteki kadastro teknisyeni yerine kontrol memuru da görevlendirilebilir.

Muhtarın diğer bir kadastro ekibi ile çalışması veya herhangi bir sebeple hazır bulunmaması halinde, yerine kanuni vekili katılır.

Belediyesi olan yerlerde belediye meclisi, köylerde ise köy derneği tarafından en geç onbeş gün içinde altı bilirkişi, çalışma alanında birden çok ekibin görev yapması halinde her ekip için ayrıca üç bilirkişi seçilir.

Seçilen bilirkişilerin 40 yaşını bitirmiş olması ve kısıtlı veya yüzkızartıcı bir suçtan kesinleşmiş mahkumiyeti bulunmaması gerekir.

Bilirkişilerin zamanında seçilememesi veya bilirkişiliklerine mani hallerin bulunması halinde, bölgenin mülki amiri tarafından aynı sayıda bilirkişi belirlenir.

Seçilen bilirkişiler kadaastro ekibinin çalışması sırasında; kendisine, eşine, usul ve fruuna, kardeşine, kardeşinin çocuklarına ve eşinin usul ve fruuna ait tespitler ile bunların hak iddia ettiği tespitlerde ve ayrıca hak iddia edenlerden biri ile kendisi veya usul ve fruu arasında davası bulunanlara ait tespitlerde de bilirkişi olarak dinlenemezler.

Bilirkişiliğe mani yukarıdaki haller, kadaastro teknisyeni, muhtar ve diğer görevliler ile bunların yerine kaim olanlar hakkında da uygulanır.

Kadaastro komisyonu; kadaastro müdürü veya yardımcısının başkanlığında, bir kadaastro yesi ve itirazın mahiyetine göre kontrol mühendisinden veya tasarruf kontrol memurundan oluşur. Kontrol mühendisinin bulunmaması halinde yerine fen kontrol memuru katılır.

Bu maddede unvanları belirtilen memurlar bu maksatla aılışmış okul veya kurslardan mezun olanlar arasından atanırlar.

(Mülga son fıkra: 11/10/2011-KHK-666/1 md.)⁽¹⁾

Kadaastro alışma alanı, ilan ve itiraz:

Madde 4 – Kadaastro bölgesindeki her köy ile belediye sınırları içinde bulunan mahallelerin her biri, kadaastro çalışma alanını teşkil eder.

Kadaastro müdürü, kadaastrosuna başlanacak mahalleyi veya köyü en az 15 gün önce bölge merkezi ile çalışma alanı ve komşu köy, mahalle ve belediyelerde alışılmış vasıtalarla duyurur. Bu duyuruda çalışma sınırlarının tespitine hangi gün ve saatte başlanacağı belirtilir.

(Değişik nc fıkra: 22/2/2005 – 5304/3 md.) alışma alanında orman bulunması ve 6831 sayılı Orman Kanununa göre orman kadaastrosuna başlanılmamış olması halinde, orman kadaastrosu ve bu ormanların içinde ve bitişiğinde her çeşit taşınmaz malların ormanlarla müşterek sınırlarının tayini ve tespiti kadaastro ekibi tarafından yapılır. Ancak, bu çalışmalarda kadaastro ekibine, Orman Genel Müdürlüğü taşra teşkiltınca görevlendirilecek en az bir orman yüksek mühendisi veya orman mühendisi ile tarım müdürlüklerince görevlendirilecek bir ziraat yüksek mühendisi veya ziraat mühendisinin bildirimden itibaren yedi gün içerisinde iştirak ettirilmesi zorunludur. Bu çalışmalara muhtar ve bilirkişilerin katılmaması halinde çalışmalar re’sen devam ettirilir. ⁽²⁾

(Değişik : 22/2/2005 – 5304/3 md.)Ormanla ilgili yapılan itirazların incelenmesinde kadaastro komisyonuna da itiraza konu tespitlerde görev almayan Orman Genel Müdürlüğü taşra teşkiltınca görevlendirilecek bir orman yüksek mühendisi veya orman mühendisi ile tarım müdürlüklerince görevlendirilecek bir ziraat yüksek mühendisi veya ziraat mühendisi iştirak ettirilmesi zorunludur. ⁽²⁾

(Değişik: 22/2/2005 – 5304/3 md.)alışma alanındaki ormanların bu ekipe sınırlandırma ve tespitleri yapılarak otuz günlük kısmı ilna alınır. Bu alanlarda orman kadaastrosu yapılmış sayılır. ⁽²⁾

(Değişik : 22/2/2005 – 5304/3 md.)Orman kadaastrosu kesinleşmiş yerlerde bu sınırlara aynen uyulur. ⁽²⁾

(1) 11/10/2011 tarihli ve 666 sayılı KHK ile bu fıkra da yapılan düzenleme; 10/10/2013 tarihli ve 28791 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Anayasa Mahkemesi’nin 27/12/2012 tarihli ve E.: 2011/139, K.: 2012/205 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

(2) 22/2/2005 tarihli ve 5304 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde " 3402 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. " hükmü yer almaktadır, ancak değiştirilen üçüncü fıkra dört ayrı fıkra olarak düzenlenmiştir.

Kadastro ekibi; kadaströ çalışma alanı sınırının tespitinde il ve ilçelerin belediye sınırları ile köy sınırlarını dikkate alır. Bu sınırlar mahalle, belediye, köy idari sınırları sayılmaz.

Sınır tespitlerinde; komşu mahalle veya köyün bilgi ve belgelerinden istifade edilir.

Tespit edilen sınır harita veya ölçü krokisinde gösterilir.

Kadastro teknisyenlerince tespit edilen sınıra yedi gün içerisinde kadaströ müdürlüğü nezdinde itiraz edilebilir.

Kadastro müdürü, bu itirazı inceleyerek yedi gün içerisinde karara bağlar. İlgililer hazırsa teffhim, değilse derhal tebliğ edilen bu karara karşı yedi gün içerisinde kadaströ mahkemesine itiraz edilebilir. Bu itiraz, duruşmasız ve gerektiğinde mahallinde inceleme yapılarak, onbeş gün içinde kesin karara bağlanır. Ancak; tespit edilen bu sınıra karşı kesinleşmiş mahkeme kararı var ise aynı konuda itirazda bulunulamaz.

Kadastro çalışma alanı içinde, ilk parsel için kadaströ tutanağının düzenlenmesinden sonra idari teşkilat ve taksimatta yapılan değişiklik, başlanan kadaströyü durdurmaz.

(Ek fıkra: 19/4/2018-7139/35 md.) Orman tahdidi veya kadaströsu yapılarak kesinleşmiş orman haritalarında, tapuya tescil edilip edilmediğine bakılmaksızın düzeltmeyi gerektiren tutanak, pafta ve zemin uyumsuzluğunun tespit edilmesi halinde, orman işletme müdürlüğüne görevlendirilecek en az bir orman yüksek mühendisi veya orman mühendisi ile ilgili kadaströ müdürlüğüne görevlendirilecek kontrol mühendisi veya mühendisin iştirak ettirildiği, bu Kanunun 3 üncü maddesine göre oluşturulacak kadaströ ekibince orman sınır nokta ve hatları orman kadaströ tutanakları esas alınmak suretiyle zemine aplike edilir. Tespit edilen uyumsuzluk yukarıda oluşturulan kadaströ ekibince teknik mevzuatına uygun hale getirilir. Çalışma neticesinde bir zabıt düzenlenir ve bu zabıt, ekip görevlileri ile orman ve kadaströ mühendisleri tarafından birlikte imzalanır. Düzeltme işlemi bu Kanunun 11 inci maddesine göre yapılacak askı ilanını müteakip kesinleşir.

(Ek fıkra: 19/4/2018-7139/35 md.) Tapu ve Kadaströ Genel Müdürlüğü, bağlı bulunduğu Bakanlığın onayını almak kaydı ile onüçüncü fıkrada belirtilen çalışmaların teknik işlerinin bir kısmını veya tamamını, giderleri Orman Genel Müdürlüğü tarafından Tapu ve Kadaströ Genel Müdürlüğü Döner Sermaye İşletmesi hesabına yatırılması kaydıyla gerçek veya tüzel kişilere ihale yolu ile de yaptırabilir. Bu ihalelerde gelecek yıllara sarı taahhütlerde bulunulabilir.

Dava listesi ve diğer belgelerin alınması:

Madde 5 – Kadaströ müdürü çalışma alanında işe başlamadan önce mahalli hukuk mahkemesinde, bu alandaki taşınmaz mallar hakkında görülmekte olan kadaströ ile ilgili davalarla hükme bağlanmış olup da henüz kesinleşmeyen davaların listesini alır ve bunu çalışma alanı ile ilgili tüm tapu, vergi, harita ve diğer belge örnekleri ile birlikte kadaströ teknisyenliğine verir.

Listenin müdür tarafından alınmasından sonra o çalışma alanında bulunan taşınmaz mallar hakkında mahalli hukuk mahkemelerine açılan davalar, derhal kadaströ müdürüne bildirilir. Bu halde de kadaströ müdürü, yukarıdaki fıkra hükmü uyarınca işlem yapar.

Kadaströ müdürü, bu listedeki davalı taşınmaz malların tespiti yapıldıktan sonra, bunlarla ilgili tutanakları bir hafta içinde kadaströ mahkemesine gönderir ve durumdan listenin alındığı mahalli mahkemeyi haberdar eder.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Sınırlandırma ve Tespit İşleri

Mevki veya ada ilanı:

Madde 6 – Kadastro teknisyenleri, kadastro suna başlayacakları mevki veya adaları en az yedi gün önceden alışılmış vasıtalarla ilgili köy veya mahallede ilan ettirir. Çalışmalara üç aydan fazla ara verilmesi halinde ilan yenilenir.

Taşınmaz malların sınırlandırılması:

Madde 7 – Kadastro teknisyenleri hazır bulundukları takdirde mal sahipleri ile ilgililerin huzurunda, varsa harita, tapu ve vergi kayıtları ile diğer belgeleri, en az üç bilirkişi ile muhtarın bilgilerinden yararlanarak inceler ve mahalline uygular. Teknisyenler, elde ettikleri bilgi ve buna dair kanaatleri her taşınmaz mal için düzenleyecekleri kadastro tutanağına yazarak bu Kanun hü- kümlerine göre taşınmaz malı sınırlandırır ve hak sahiplerini tayin eder. Sınırlandırma, kadastral harita veya büyütölmüş fotoğraf veya röperli kroki üzerinde gösterilir; ihtilaflı sınırlar ayrıca belirtilir.

Kadastro teknisyenleri, bilirkişilerin bilgi ve beyanlarıyla kanaate varamadıkları takdirde, bunların beyanlarına bağılı olmaksızın, diğer kimselerin bilgi ve şahadetlerine başvurabilirler. Ancak, bilirkişilerin bilgi ve beyanlarına uymayan tespitlerde durumun kayıt ve belgelere dayandırılması ve ayrıca sebeplerinin kadastro tutanağında açıklanması zorunludur.

Kadastro teknisyenleri arasında görüş ayrılığı olduğı veya tarafların dayandıkları kayıt ve belgeler aynı kuvvet ve mahiyette göröldüğü takdirde taşınmaza ait tutanak gerekçesi ile birlikte çözömlenmek üzere kadastro komisyonuna gönderilir.

Çalışma alanı sınırı içinde veya bitişişindeki taşınmaz mallar ile dışında toplu olarak bulunan taşınmaz mallardan kadastro tutanağı düzenlenmeyen yerlerin kadastroya tabi olması yolunda iddia vaki olursa, bu Kanun gereğince tahdit ve tespiti yapılarak tutanak düzenlenir ve iddia sebepleri açıklanarak kadastro komisyonuna tevdi edilir.

Bu çalışmalara, istedikleri takdirde Maliye ve Gümrük Bakanlığı ile Orman Genel Müdürlüğü temsilcileri de gözlemci olarak katılabilirler.

Kontrol:

Madde 8 – (Değişik: 22/2/2005 – 5304/4 md.)

Kadastro çalışmaları esnasında, kadastro müdürü veya görevlendireceğı kontrol elemanları tarafından kadastro tutanağı ve bunları tamamlayan belgeler üzerinde ve gerektiğinde arazide inceleme yapılır. İnceleme sonucu tespit edilecek teknik, idarî ve hukukî noksan ve yanlışlıklar, kadastro ekibine tamamlattırılır veya düzeltilir. Yapılan işlem ilgililerin haklarını etkilemekte veya kontrol elemanları ile kadastro teknisyenleri arasında görüş ayrılığı bulunmakta ise, kadastro tutanağı ekleriyle birlikte kadastro komisyonuna gönderilir.

Kadastro müdürlüğünce, kadastro ekibinin çalışma alanındaki işinin bittiğı tarihe kadar yaptırılacak inceleme ve denetimler sonucunda tespit edilecek noksan ve yanlışlıklar hakkında da birinci fıkraya göre işlem yapılır.

Kadastro tespitine itiraz:

Madde 9 – Kadastro tutanağı düzenlendikten sonra kadastro ekibi çalışma alanında işlerini bitirinceye kadar tespitlere itiraz edilebilir.

İtiraz, kadastro teknisyenliğine veya kadastro müdürlüğüne yapılır. Bu durumda itirazla ilgili tutanak veya ekleri en geç on gün içinde kadastro komisyonuna intikal ettirilir.

İtiraz sadece uygulanan belgelerin geçerliliği hakkında yapılabilir. Bir belgeye dayanmayan itirazlar incelenmez.

İtiraz edenin ilan süresi içinde dava açma hakkı saklıdır.

Komisyon incelemesi:

Madde 10 – Komisyon kendisine intikal eden işlerle itirazlı tutanakları, intikal tarihinden itibaren en geç bir ay içinde veya gerekçe gösterilmek suretiyle kadastro ekibinin çalışma alanındaki faaliyetleri sona erinceye kadar incelemek zorundadır.

Bu incelemeler sonucunda eski tutanağın yerine kaim olmak üzere hak sahibini belirleyici yeni bir tutanak düzenlenir. Gerekğinde bilirkişilerin ve muhtarın bilgilerinden yararlanılabilir.

Belgeye karşı şahit dinlenmez. Komisyon, tam üye sayısı ile toplanarak oy çokluğu ile tespit yapar, sonuç askı ilanı ile ilgililere duyurur.

Aynı kuvvet ve mahiyetteki belgelerin uygulanmasında sonuca varılamayan veya çözümü kanunlarla mahkemelerin takdirine bırakılan konular, kadastro komisyonu tarafından gerekçe gösterilmek suretiyle tutanak ve ekleri ile birlikte kadastro mahkemesine devredilir.

Kadastro sonuçlarının ilanı:

Madde 11 – Kadastro müdürü, kadastro tutanaklarına göre yapılan tespitlere dayanarak, askı cetvellerini düzenler; bu cetvelleri ve pafta örneklerini, müdüriyette ve ayrıca muhtarın çalışma yerinde 30 gün süre ile ilan ettirir; itirazı olanların ilan süresi içinde kadastro mahkemesinde dava açabileceklerini belirtir. Bu ilanda kadastro harçları da gösterilir.

Kadastro müdürü bu işlemleri, kadastro ekibinin çalışma alanındaki işini bitirdiği tarihten itibaren en geç üç ay içerisinde yapmak zorundadır.

Müdür, Genel Müdürlüğün iznini alarak, kadastro henüz tamamlanmayan çalışma alanlarında mahalle bucak merkezi ve köyde, bir ada veya mevkiden daha küçük olmamak üzere kadastro çalışmaları sonuçlanan taşınmaz mallara ait kısmi ilanı yukarıdaki esaslara göre yapabilir.

Bu Kanun gereğince yapılan ilanlar, ilgili gerçek kişilere, kamu ve özel hukuk tüzelkişilerine şahsen tebliğ edilmiş sayılır.

Kadastro tutanaklarının kesinleşmesi ve hak düşürücü süre:

Madde 12 – 30 günlük ilan süresi geçtikten sonra, dava açılmayan kadastro tutanaklarına ait sınırlandırma ve tespitler kesinleşir.

Kadastro müdürü tarafından onaylanarak kesinleşen tutanaklar ile kadastro mahkemesinin kesinleşmiş kararları; kesinleşme tarihleri tescil tarihi olarak gösterilmek suretiyle en geç 3 ay içinde tapu kütüklerine kaydedilir.

Bu tutanaklarda belirtilen haklara, sınırlandırma ve tespitlere ait tutanakların kesinleştiği tarihten itibaren on yıl geçtikten sonra, kadastrodan önceki hukuki sebeplere dayanarak itiraz olunamaz ve dava açılmaz. **(Ek cümle: 25/2/2009-5841/2 md.; İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 12/5/2011 tarihli ve E.: 2009/31, K.: 2011/77 sayılı Kararı ile.)**

Kadastro su tamamlanan çalışma alanı içerisinde kalan eski tapu kayıtları, işleme tabi kayıt niteliğini kaybederler. Bu kayıtlara dayanılarak kadastro ve tapu sicil müdürlüklerinde işlem yapılamaz.

Kesinleşmemiş tutanaklar herhangi bir nedenle tapuya tescil edilmişse, iddia ve taşınmazın niteliğine bakılmaksızın, taşınmazı tescil tarihinden itibaren 20 yıl müddetle malik sıfatıyla zilyetliğinde bulunduranlar ile bunların akdi ve kanuni halefleri açılmış ve açılacak olan davalarda medeni kanunun tapuya itimat prensibinden yararlanırlar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Mülkiyet Hakkının Tespitine İlişkin Esaslar

Tapuda kayıtlı taşınmaz malların tespiti:

Madde 13 – Tapuda kayıtlı taşınmaz mal:

A) Kayıt sahibi veya mirasçıları zilyet bulunuyorsa;

a) Kayıt sahibi adına,

b) Kayıt sahibi ölmüş ise mirasçıları adına,

c) Mirasçılar tayin olunamazsa, l olduğu yazılmak suretiyle kayıt sahibi adına,

B) Kayıt sahibi veya mirasçılarından başkası zilyet bulunuyorsa;

a) Kayıt sahibi veya mirasçılarının kadastro teknisyeni huzurunda muvafakatları halinde zilyet adına,

b) Zilyet, taşınmaz malı, kayıt malikinden veya mirasçılarından veya mümessillerinden tapu dışı bir yolla iktisap ettiğini, onların beyanı veya herhangi bir belge ile veya bilirkişi veyahut tanık sözleriyle ispat ettiği ve ayrıca en az on yıl müddetle çekişmesiz, aralıksız ve malik sıfatıyla zilyet bulunduğu takdirde zilyet adına,

c) **(Değişik: 3/5/2012-6302/4 md.)** Kayıt sahibinin yirmi yıl önce gaipliğine hüküm verilmiş veya tapu sicilinden malikin kim olduğu anlaşılamamış ise çekişmesiz ve aralıksız yirmi yıl müddetle ve malik sıfatıyla zilyet bulunan kimse adına tespit olunur.

Noter tarafından tespit ve tevsik edilen muvafakat beyanı veya düzenlenen satış vaadi senedi teknisyen huzurunda yapılmış muvafakat sayılır.

Tapuda kayıtlı olmayan taşınmaz malların tespiti:

Madde 14 – Tapuda kayıtlı olmayan ve aynı çalışma alanı içinde bulunan ve toplam yzlcm sulu toprakta 40, kuru toprakta 100 dönüme kadar olan (40 ve 100 dönüm dahil) bir veya birden fazla taşınmaz mal, çekişmesiz ve aralıksız en az yirmi yıldan beri malik sıfatıyla zilyetliğini belgelerle veya bilirkişi veyahut tanık beyanlarıyla ispat eden zilyedi adına tespit edilir.

(Değişik ikinci fıkra: 3/7/2005 - 5403/26 md.) Sulu veya kuru arazi ayırımı, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu hükümlerine göre yapılır. ⁽¹⁾

(Değişik : 3/7/2005 - 5403/26 md.) 4342 sayılı Mera Kanununun 7 nci maddesinin üçüncü fıkrası gereği 3402 sayılı Kanun hükümlerine göre yapılacak işlemlerde Kadastro Komisyonlarına konu uzmanı Ziraat Mühendisi dâhil edilir. ⁽¹⁾

Taşınmaz malın, yukarıdaki fıkranın kapsamı dışında kalan kısmının zilyedi adına tespit edilebilmesi için, birinci fıkra gereğince delillendirilen zilyetliğin ayrıca aşağıdaki belgelerden birine dayandırılması lazımdır.

(1) 3/7/2005 tarihli ve 5403 sayılı Kanunun 26 ncı maddesinde "...3402 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir." hükmü yer almakla birlikte, yapılan düzenleme iki parağraftan oluştuğundan değişiklik ayrıca gösterilmiştir.

- A) 31/12/1981 tarihine veya daha önceki tarihlere ait vergi kayıtları,
- B) Tasdikli irade suretleri ile fermanlar,
- C) Muteber müteveli, sipahi, mültezim temessük veya senetleri,
- D) Kayıtları bulunmayan tapu veya mülga hazinei hassa senetleri veya muvakkat tasarruf ilmuhaberleri,
- E) Tasdiksiz tapu yoklama kayıtları,
- F) Mülkname, muhasebatı atika kalemi kayıtları,
- G) Mubayaa, istihkam ve ihbar hüccetleri,
- H) Evkaf idarelerinden tapuya devredilmemiş tasarruf kayıtları.

Taksim ve kısmi iktisap hali:

Madde 15 – Tapuda kayıtlı taşınmaz malların malikleri veya bunların mirasçıları arasında, tapuda kayıtlı olmayan taşınmaz malların ise onördüncü madde gereğince belirlenen zilyetleri arasında taksim edildikleri belgelerle veya bilirkişi veya tanık beyanları ile sabit olduğu takdirde bu mallar taksim gereğince zilyetleri adına tespit olunur.

Taşınmaz mal tapuda kayıtlı olsun veya olmasın, onun ayrılması mümkün bir kısmının veya belirli bir payının, bu Kanunda zilyet lehine kabul edilen sebeplerle iktisabı caizdir.

İştirak halinde mülkiyet hükümlerinin söz konusu olduğu hallerde, iştirakçilerinden biri veya birkaçının belirli bir taşınmaz maldaki hissesinin diğer iştirakçilere devir ve temlik; tapulu taşınmaz mallarda yazılı, tapusuzlarda ise her türlü delille ispat edilebilir.

(Değişik son fıkra: 22/2/2005 – 5304/5 md.) Kadastrodan önce hissedarlar veya mirasçılar arasında ayırma veya birleştirme suretiyle taksime konu edilmiş ve sınırları doğal veya yapay işaret ya da tesislerle belirlenmiş taşınmaz malların, imar planı bulunmayan yerlerde zeminde fiilen oluşmuş sınırlarına göre tespit yapılır.

Kamu malları:

Madde 16 – Kamunun ortak kullanılmasına veya bir kamu hizmetinin görülmesine ayrılan yerlerle Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan sahipsiz yerlerden:

A) Kamu hizmetinde kullanılan, bütçelerinden ayrılan ödenek veya yardımlarla yapılan resmi bina ve tesisler, (Hükümet, belediye, karakol, okul binaları, köy odası, hastane veya diğer sağlık tesisleri, kütüphane, kitaplık, namazgah, cami genel mezarlık, çeşme, kuyular, yunak ile kapanmış olan yollar, meydanlar, pazar yerleri, parklar ve bahçeler ve boşluklar ve benzeri hizmet malları) kayıt, belge veya özel kanunlarına veya Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine göre Hazine, kamu kurum ve kuruluşları, il, belediye köy veya mahalli idare birlikleri tüzelkişiliği, adlarına tespit olunur. ⁽¹⁾

B) Mera, yaylak, kışlak, otlak, harman ve panayır yerleri gibi paralı veya parasız kamunun yararlanmasına tahsis edildiği veya kamunun kadimden beri yararlandığı belgelerle veya bilirkişi veya tanık beyanı ile ispat edilen orta malı taşınmaz mallar sınırlandırılır, parsel numarası verilerek yüzölçümü hesaplanır ve bu gibi taşınmaz mallar özel siciline yazılır.

Bu sınırlandırma tescil mahiyetinde olmadığı gibi bu suretle belirlenen taşınmaz mallar, özel kanunlarında yazılı hükümler saklı kalmak kaydıyla özel mülkiyete konu teşkil etmezler.

Yol, meydan, köprü gibi orta malları ise haritasında gösterilmekle yetinilir.

C) Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan kayalar, tepeler, dağlar (bunlardan çıkan kaynaklar) gibi, tarıma elverişli olmayan sahipsiz yerler ile deniz, göl, nehir gibi genel sular tescil ve sınırlandırmaya tabi değildir, istisnalar saklıdır.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 108 inci maddesiyle, bu bentte yer alan "özel kanunlarına" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine" ibaresi eklenmiştir.

D) Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan ormanlar, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde, özel kanunları hükümlerine tabidir.

İhya edilen taşınmaz mallar:

Madde 17 – Orman sayılmayan Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan ve kamu hizmetine tahsis edilmeyen araziden, masraf ve emek sarfı ile imar ve ihya edilerek tarıma elverişli hale getirilen taşınmaz mallar 14 üncü maddedeki şartlar mevcut ise imar ve ihya edenler veya halefleri adına, aksi takdirde hazine adına tespit edilir.

İl, ilçe ve kasabaların imar planının kapsadığı alanlarda kalan taşınmaz mallarda bu hüküm uygulanmaz.

Hazine adına tespit:

Madde 18 – Yukarıdaki maddelerin hükümleri dışında kalan ve tescile tabi bulunan taşınmaz mallar ile tarım alanına dönüştürülmesi veya ekonomik yarar sağlanması mümkün olan yerler Hazine adına tespit olunur.

Orta malları, hizmet malları, ormanlar ve Devletin hüküm ve tasarrufu altında olup da bir kamu hizmetine tahsis edilen yerler ile kanunları uyarınca Devlete kalan taşınmaz mallar, tapuda kayıtlı olsun olmasın kazandırıcı zamanaşımı yolu ile iktisap edilemez.

Takyitler, sınırlı aynı haklar ve muhdesat:

Madde 19 – Tapuda kayıtlı taşınmaz malın zilyet lehine tespitinde, mevcut ve her türlü takyid ile sınırlı aynı haklar saklı tutulur. Eski tapu kayıtlarındaki bu tür hak ve mükellefiyetler, kadastro tutanağında belirtilerek yeni kütüklere aynen geçirilir.

Taşınmaz mal üzerinde malikinden başka bir kimseye veya paydaşlarından birine ait muhdesat mevcut ise bunun sahibi, cinsi, ihdas tarihi ve iktisap sebebi belirtilerek tutanağın ve kütüğün beyanlar hanesinde gösterilir.

Tarafların muvafakatı halinde kadastro teknisyenleri veya kadastro komisyonu ikili kullanmayı anlaşmaları çerçevesinde tek mülkiyete dönüştürebilir.

Kayıt ve belgelerin kapsamını tayin:

Madde 20 – Tapu kayıtları ile diğer belgelerin kapsadığı yeri tayinde;

A) Kayıt ve belgeler, harita, plan ve krokiye dayanmakta ve bunların yerlerine uygulanması mümkün bulunmakta ise, harita, plan ve krokideki sınırlara itibar olunur.

B) Harita, plan ve krokiye dayanmayan kayıt ve belgelerde belirtilen sınırlar mahalline uygulanabiliyor ve bu sınırlar içinde kalan yer hak sahibi tarafından kullanılıyor ise, kayıt ve belgelerde gösterilen sınırlar esas alınarak tespit yapılır.

C) Harita, plan ve krokiye dayanmayan kayıt ve belgelerde belirtilen sınırlar, değişebilir ve genişletilmeye elverişli nitelikte ise, bunlarda gösterilen miktara itibar olunur. Ancak değişebilir ve genişletilmeye elverişli sınırlardaki taşınmaz malların kayıtları, fizik yapıları ve konumları itibarıyla belli bir yeri kapsıyorsa, tespit o sınır esas alınarak yapılır.

D) Hazinece, özel kanunlar hükümlerine göre değişmez ve genişlemeye müsait olmayan sınırlarla miktar üzerinden satılan, tefviz veya tahsis veya parasız dağıtılan taşınmaz mallarda çıkan fazlalık, taşınmaz malla birlikte satış, tefviz, tahsis ve dağıtım tarihinden itibaren on yıl geçmiş ise, miktarına bakılmaksızın kayıt sahibi adına tespit edilir.

Bu maddede yazılı taşınmaz mallarda meydana gelen fazlalıklar hakkında şartlar uygun bulunduğu takdirde, 14 üncü ve 17 nci madde hükümleri uygulanır.

Miktar fazlasının ifrazı:

Madde 21 – Kayıt ve belgelerde yazılı miktara itibar edilmesi gereken hallerde kayıt ve belgeler değişebilen ve genişletilmeye elverişli sınırı ihtiva ediyorsa miktar fazlası o taraftan ifraz edilir.

Değişmeyen ve genişletilmeye elverişli olmayan sınırlı kayıt ve belgelere dayanan tespitlerde, miktara itibar edilmesi gerektiği takdirde, miktar fazlası zilyedin göstereceği taraftan ifraz edilir.

Zilyet tespit sırasında hazır bulunmaz veya tercih hakkını kullanmaktan kaçınırsa ifraz, zilyedin yararına uygun düşen taraftan yapılır.

Evvelce kadastro yapılan yerler:

Madde 22 – (Değişik:22/2/2005 – 5304/6 md.)

Evvelce tespit, tescil veya sınırlandırma suretiyle kadastro veya tapulaması yapılmış olan yerlerin yeniden kadastro yapılamaz. Bu gibi yerler ikinci defa kadastroya tâbi tutulmuşsa, ikinci kadastro bütün sonuçlarıyla hükümsüz sayılır ve Türk Medenî Kanununun 1026 ncı maddesine göre işlem yapılır. Süresinde dava açılmadığı takdirde, ikinci defa yapılan kadastro, tapu sicil müdürlüğünce re'sen iptal edilir.

Ancak;

a) Tapulama, kadastro veya değişiklik işlemlerine ilişkin; sınırlandırma, ölçü, çizim ve hesaplamalardan kaynaklanan hataları gidermek üzere uygulama niteliğini kaybeden, teknik nedenlerle yetersiz kalan, eksikliği görülen veya zemindeki sınırları gerçeğe uygun göstermediği tespit edilen kadastro haritalarının tekrar düzenlenmesi ve tapu sicilinde gerekli düzeltmelerin sağlanması amacıyla tapulama ve kadastro görmüş yerlerde,

b) Daha önce sadece tapu tahriri yapılan veya 2859 sayılı Tapulama ve Kadastro Paftalarının Yenilenmesi Hakkında Kanuna göre yenileme yapılacak yerler ile 2981 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 Sayılı İmar Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun hükümlerine tâbi yerlerde,

Birinci fıkra hükmü uygulanmaz.

İkinci fıkranın (a) bendinin uygulanacağı alanlar Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün onayı ile belirlenir ve çalışmalara başlanmadan en az onbeş gün önce çalışma alanında, bölge merkezinde ve bölgenin bağlı olduğu il merkezinde alışılmış vasıtalarla duyurulur, ayrıca varsa yerel gazete ile ilân edilir. Yapılacak çalışmalarda 2, 4, 14, 17, 19 ve 21 inci maddeler ile 13 üncü maddenin (B) ve 20 nci maddenin (B), (C) ve (D) bentleri hükümleri uygulanmaz.

Tapulama ve kadastro çalışmalarında tespit dışı bırakılan kamu kurum ve kuruluşlarına ait yerlerin tescili yapılır.

Tapuya tescil edilmiş ormanlardan, haritaları teknik mevzuata uygun olanlar aynen, diğerleri ise teknik mevzuata uygun hale getirildikten sonra tapu kütüğüne aktarılır.

Diğer kanun hükümlerinin uygulanacağı haller:

Madde 23 – Bu bölümde aksine hüküm bulunmayan hallerde, Türk Medeni Kanunu ile diğer kanunların iktisap ve tescile ilişkin hükümleri uygulanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Uyuşmazlıkların Kadastro Mahkemesinde Çözümlemesi

Adli kuruluş:

Madde 24 – Genel mahkemelere ait olup da bu Kanunun uygulanması ile ilgili dava ve işlere belirlenen usul ve esaslara göre bakmak üzere her kadastro bölgesinde tek hakimli ve Asliye Mahkemesi sıfatını haiz yeter sayıda kadastro mahkemesi kurulur. Bu mahkeme hakimleri 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu hükümlerine tabidir.

Genel olarak görev:

Madde 25 – Kadastro mahkemesi; taşınmaz mal mülkiyetine ve sınırlı ayni haklara, tapuya tescil veya şerh edilecek veyahut beyanlar hanesinde gösterilecek sair haklara, sınır ve ölçü uyuşmazlıklarına, kadastroya ve tapu sicilini ilgilendiren benzeri davalara ve özel kanunlarca kendisine verilen işlere bakar; Kadastroya veya kadastro ile ilgili verasete ait uyuşmazlıkları çözümleyebileceği gibi, istek üzerine veraset belgesi de verebilir.

Kadastro mahkemesi, yalnız kadastro işlerine münhasır olmak üzere;

A) Velisi veya vasisi bulunmayan küçüklere ve kısıtlılara kayyım tayin eder. Bunların menfaatlerini korumak amacıyla Türk Medeni Kanununun hakimini izni şart kıldığı hallerde bu izni verir.

B) Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunun 465 ve bunu takip eden maddeleri gereğince adli yardım taleplerini inceleyerek kabul edebilir.

C) Tutanağı düzenlenen taşınmaz mallara ait ihtiyati tedbir kararı verebilir. Bu kararı hemen o yerin kadastro ve tapu sicil müdürlüklerine bildirir. Tedbir kararı alan taraf karar gününden itibaren usulün örgördüğü süre içinde kadastro mahkemesinde dava açmadığı takdirde tedbir kendiliğinden hükümsüz kalır.

Bu Kanunun 26 ve 40 ıncı madde hükümleri saklı kalmak üzere, kadastro tutanağının düzenlenmesi gününden ve tutanak sonradan tamamlanmış ve düzeltilmiş ise, o günden sonra doğan haklara dair istekler, taksim şuyunun giderilmesi veya muhdesata bağlı olarak taşınmaz malı iktisap, muhdesatın yıkılıp kaldırılması ve benzeri nitelikte olan ve mahkemeden yenilik doğurucu hüküm almayı gerektiren dava ile ilgili isteklerin incelenmesi, kadastro mahkemesinin görevi dışındadır.

Zaman bakımından görev ve yetki:

Madde 26 – Kadastro Mahkemesi;

A) 10 uncu maddeye göre kadastro komisyonu tarafından gönderilen tutanaklara ait davaları,

B) 11 inci maddede belirtilen askı ilanı içinde açılan davaları,

C) Mahalli hukuk Mahkemelerinden 27 nci madde uyarınca Kadastro Mahkemesine devredilen dava ve dosyaları,

D) Kadastro Mahkemelerine dava açıldıktan sonra, tesbitten önceki haklara dayanarak, asli müdahil olarak katılanların iddialarına dair uyumsuzlukları,

İnceler ve karara bağlar.

(Değişik ikinci fıkra: 22/2/2005 – 5304/7 md.) Kadastro mahkemelerinde görülen davalarda, 3533 sayılı Umumi Mülhak ve Hususi Bütçelerle İdare Edilen Daireler ve Belediyelerle Sermayesinin Tamamı Devlete veya Belediye veya Hususi İdarelere Aid Daire ve Müesseseler Arasındaki İhtilafların Tahkim Yolile Halli Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.

Kadastro mahkemesinde görülmekte olan bir dava konusu taşınmaz mal, 40 ıncı madde uyarınca başkasına devredildiği takdirde, davaya devralan devam eder.

Kadastro mahkemesinin yetkisi her taşınmaz mal hakkında kadastro tutanağının düzenlendiği günde başlar. Bu yetkiyi bölgenin idari sınırları belli eder. Yeni ilçe kurulup, teşkilatlanarak faaliyete geçmesi hali hariç, idari kuruluşta yapılan değişiklik sebebiyle daha sonra başka bir bölgeye bağlanan taşınmaz mallara ilişkin uyumsuzluklar, kadastroya başlama gününde yetkili olan kadastro mahkemesi tarafından karara bağlanır.

Mahalli mahkemelerde görülmekte olan davaların devri ve eksik idari işler hakkında yapılacak işlem:

Madde 27 – Mahalli hukuk mahkemelerinde görülmekte olan kadastro ile ilgili ve henüz kesinleşmemiş bulunan taşınmaz mala ilişkin davalar hakkında o taşınmaz mal için kadastro tutanağı düzenlendiği tarihte bu mahkemelerin görevi sona erer ve davalara ait dosyalar mahkemesine resen devrolunur.

Ayrıca müracaata kalmış davaların yenilenmesi halinde de yukarıdaki hüküm uygulanır.

Kadastro hakimi, devredilen bu dava dosyaları ile beşinci madde gereğince müdür tarafından gönderilen kadastro tutanaklarını birleştirerek 11 inci maddede yazılı şekle uygun olarak askı ilanını yaptırır. İlan süresi bitmeden duruşmaya başlanamaz. Henüz kesinleşmemiş olan davalara, kaldıkları noktadan bu Kanunda öngörülen esas ve usul dairesinde devam olunur.

Kadastro komisyonları tarafından 10 uncu madde uyarınca gönderilen tutanaklar için de hemen askı ilanı yaptırılarak 28 inci maddenin birinci fıkrası uyarınca işlem yapılır.

Hakim, usul ve şekle ilişkin eksiklikler sebebiyle tutanakları kadastro müdürlüğüne iade edemez.

Kadastro davalarında usul:

Madde 28 – Kadastro hakimi, askı süresi içinde açılacak davalar ve kadastro müdürü tarafından mahkemeye tevdi olunacak taşınmaz mallara ait kadastro tutanakları ve mahalli hukuk mahkemelerinden devredilen işler hakkında dava dosyası açar. İlgililerin başvurusunu beklemeksizin kadastro tutanakları ile uyumsuzluğun çözümlenmesine etkili olabilecek kayıt ve diğer bilgileri ilgili dairelerden getirtir. Hakim, duruşma gününü taraflara Tebligat Kanunu hükümlerine göre resen tebliğ eder.

Davacı gerçek ve tüzelkişiler, dava sebep ve delillerini dilekçelerinde bildirmek zorundadır. Dilekçede bu husus bildirilmemiş ise, hakim gönderilecek davetiye ile dava sebep ve delillerini bildirmesini davacıya tebliğ eder. Davacı, ilk duruşma oturumuna kadar dava sebep ve delillerini dilekçe ile veya ilk oturuma gelmek suretiyle bildirmez ise, hakim, davanın açılmamış sayılmasına ve tespit gibi tescile karar verir. Bu hüküm davetiyede açıkça belirtilir. 30 uncu maddenin ikinci fıkrası hükmü saklıdır.

Davacı, tespit sırasında yaptığı itiraz sebep ve delilleri ile bağlı değildir.

Davanın açılmamış sayılması halinde davacının hak düşürücü süre içerisinde mahalli hukuk mahkemelerinde yeniden dava açma hakkı saklıdır.

Yargılama usulü:

Madde 29 – Kadastro mahkemesinde gelmeyen tarafın yokluğunda duruşma yapılır. Taraflardan hiç biri gelmez ise dosya işlemiden kaldırılmaz. Hakim, toplanması mümkün olan delilleri inceler ve 30 uncu madde hükmünce işi karara bağlar.

Bir mirasçı diğerlerinin muvafakatı olmadan dava açabilir ve yalnız başına davaya devam edebilir. Mirasçılarının tayin edilememesi sebebiyle ölü olduğu belirtilerek kayıt sahibi adına tespiti yapılan taşınmaz mallar hakkında, ölünün ismi açıklanarak mirasçıları denilmek suretiyle mirasçılar aleyhinde dava açılabilir. Dava sırasında davalının davadan önce öldüğünün anlaşılması halinde davaya mirasçıları aleyhine devam edilir.

Bu Kanunun tatbikinde ayrıca açıklık bulunmayan hallerde basit yargılama usulü uygulanır.

Kadastro mahkemeleri adli tatile tabi değildir.

Deliller ve hakimın takdiri:

Madde 30 – Kadastro tutanaklarında beyanlarına başvuru alan kişiler, bu beyanlarına gerekçe gösterilerek itiraz edilmedikçe, yeniden dinlenmezler. Ancak ha-

kim, kadastro tutanağındaki beyanla, duruşma sırasında topladığı deliller arasında çelişki görürse, bunu gidermek için tutanakta beyanlarına başvuru kimseleri tanık sıfatıyla yeniden dinleyebilir.

Kadaastro komisyonlarından gönderilen tutanaklar ile mahalli mahkemelerden devredilen dosyaların muhtevassından malik tespiti yapılamadığı veya dava açan mirasçının dışında başka mirasçıların da bulunduğu anlaşıldığı takdirde, hakim resen lüzum gördüğü diğer delilleri toplayarak taşınmaz malın kimin adına tescil edileceğine karar vermekle yükümlüdür. Taşınmaz malın ölü bir şahsa ait olduğu anlaşılır ve mirasçıları da tespit edilemezse, ölü olduğu yazılmak suretiyle o şahsın adına tescil kararı verilir.

Kadaastro mahkemesinde açılmış davalarda, ihtilaf taşınmaz malın muayyen bir kısmına münhasır kalıyorsa, ilgililerin talebi üzerine ve imar mevzuatı da engel teşkil etmediği takdirde ihtilafı olmayan kısım ifraz edilerek davaya ihtilafı kısım üzerinde devam edilir.

Vekalet:

Madde 31 – Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun tanıdığı imkanlar saklı kalmak ve davada menfaatleri zıt olmamak şartıyla, kadastro işlerinde karı ve koca birbirlerini vekil tayin edebilirler. Kadaastro veya sulh hakimi tarafından tasdik edilmiş vekaletnameler de geçerlidir.

Kamu kurum ve kuruluşları, taraf olduğu işlerde; avukatlarıyla, avukatları bulunmadığı takdirde, daire amiri veya daire amirinin yetkili kılacağı memurlarca temsil edilir.

Avukat veya dava vekili ile takip edilen davalarda vekalet ücreti; davanın önemi, vekilin sarf ettiği emek, tarafların davada iyi niyetle hareket edip etmediği, hak ve eşitlik kuralları göz önünde tutularak maktuan takdir ve tayin olunur. Şu kadar ki, takdir edilecek vekalet ücretinin miktarı keşif yapılmışsa, taşınmaz malın değerine göre avukatlık ücret tarifesinin tayin ettiği nispi vekalet ücreti sınırlarının üstünde olamaz.

Kararların tebliği, Kanun yollarına başvurma ve ilamların infazı:

Madde 32 – Kadaastro mahkemesi kararları Tebligat Kanunu hükümlerine göre resen taraflara tebliğ olunur. Bu kararlara karşı kanun yollarına asliye mahkemelerindeki usule uygun olarak başvurulur.

Mahkeme, kesinleşen ilamları dayanakları olan dava dosyaları ile birlikte tescil edilmek üzere ilgili kadaastro veya tapu sicil müdürlüğüne devreder.

Mahkeme kararı kadaastro haritasında değişikliği gerektiriyorsa, bu değişikliği gösteren ve mahkemece tasdiki gereken harita, ilama eklenir.

Bu Kanunun uygulanacağı diğer haller:

Madde 33 – Kadaastro işlemlerinin bir bölgede tamamlanmasından sonra veya iş hacmi itibarıyla kadaastro mahkemesinin devamına ihtiyaç kalmadığının anlaşılması halinde, Adalet Bakanlığı o bölgede kadaastro mahkemesini kaldırmaya ve görülmekte olan dava dosyalarını taşınmaz malların bulunduğu mahalli asliye hukuk mahkemesine devretmeye yetkilidir. Bu mahkemede davaya bu Kanunda yazılı usul ve esasa göre, kaldığı noktadan devam olunur.

Devredilen bu davalar ile kesinleşmemiş kadaastro tespitleri aleyhine sonradan mahalli mahkemelerde açılacak davalarda, dördüncü bölüm hükümleri uygulanır.

Bu Kanunun uygulandığı yerler dışında bulunan taşınmaz mallar hakkında da 14, 15, 17, 18, 20, 21 inci maddeler uygulanır.

Bu Kanunun zilyede tanıdığı haklar, kadastroına başlanan bölgede zilyedin leh ve aleyhine açılan davalarda iddia ve def'i olarak ileri sürülebilir. Bu hükümler henüz kesinleşmemiş davalarda da uygulanır.

Kadastro mahkemesinin yargı çevresinin değiştirilmesi:

Madde 33/A – (Ek: 2/7/2012-6352/73)

İş yoğunluğu ve coğrafi durum dikkate alınarak bir kadastro mahkemesinin kaldırılmasına ve başka bir kadastro mahkemesinin yargı çevresine dâhil edilmesine, Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından karar verilebilir.

Kesin hüküm:

Madde 34 – Kadastro mahkemeleri kararları, davada taraf olanlar ile taraflar dışında hak iddia ederek davaya müdahil sıfatıyla katılanların leh ve aleyhinde kesin hüküm teşkil eder. Taraf olmadığı halde lehine karar verilen şahıs hakkında mahkemece tesis edilen hüküm yukarıda sözü edilenleri de bağlar.

ALTINCI BÖLÜM

Mali Hükümler

Veraset ve intikal vergisi:

Madde 35 – Bu Kanuna göre bağışlama veya veraset suretiyle tespit edilen taşınmaz mallar hakkındaki işlemler; veraset ve intikal vergisinin tahakkuk ve tahsiline bakılmadan sonuçlandırılır.

Ancak, kadastro müdürü bu taşınmaz malların listesini, tescillerden sonra bir ay içinde maliye dairesine vermekle yükümlüdür. Tescilin tapu sicil müdürlüğünde yapılması halinde bu sorumluluk, tapu sicil müdürlüğüne düşer.

Yargılama giderleri, kadastro harcı ve tahakkuku:

Madde 36 – Taraflardan her biri dava harcını, dinlenmesini talep ettiği tanık ve bilirkişi ücretini ve diğer yargılama giderlerini karşılamak zorundadır. Davacı hakim tarafından belirlenecek süre içinde gerekli giderleri mahkeme veznesine yatırmadığı takdirde, onunla ilgili delillere dayanmaktan vazgeçmiş sayılır. Bu Kanun gereğince resen yapılması gereken soruşturma ve tebligat işlemleri için zaruri giderler, ileride haksız çıkacak taraftan alınmak üzere bütçeye konulan ödenekten karşılanır.

Kadastro hakimi, dava harcı, yargılama giderlerinin tespit ve hesaplanmasında ilgili taşınmaz mala ait son beyan dönemi emlak vergisi değerini esas alır.

Hakim, hükmün kesinleşmesinden itibaren onbeş gün içinde giderin miktarı ile mükellefin kimliği ve en son ikametgahını bir yazı ile maliyeye bildirir.

Bu yazıda belirtilen giderler maliye tarafından yapılacak tebligattan başlayarak iki ay içinde ödenir. Süresi içinde ödenmeyen giderler için Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

Kadastrosu yapılan taşınmaz mallara, emlak vergisi son beyan dönemi esas alınarak 492 sayılı Harçlar Kanununa ekli 4 sayılı tarifiede gösterilen oranlarda, kadastro harcı tahakkuk ettirilir.

Kadastrosu yapılan yerlerde, emlak vergisi değeri belli olmayan taşınmaz mallara, kadastro ve dava harcı ile yargılama giderlerine esas olmak üzere kadastro komisyonunca kıymet takdir edilir.

Kamu tarafından açılan davalarda yargılama giderleri:

Madde 36 /A – (Ek: 11/1/2011-6099/16 md.)

Kadastro işlemi ile oluşan tespit ve kayıtların iptali için Devlet veya diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından kayıt lehtarına karşı kadastro mahkemeleri ile genel mahkemelerde açılan davalarda davalı aleyhine vekâlet ücreti dâhil, yargılama giderine hükmolunmaz.

Döner sermaye teşkili:

Madde 37 – (Mülga: 25/11/2010-6083/10 md.)

Döner sermaye işletmelerinin yetkileri:

Madde 38 – (Mülga: 25/ 11/ 2010-6083/ 10 m.d.)

Öncelikli kadastro ve ihale:

Madde 39 – Kadastroya başlanan bölgelerde henüz sırası gelmeyen çalışma alanları içindeki yatırımlarla ilgili mevki ve adaların kadastro giderlerinin tamamının ilgililerince veya istekte bulunan kamu kurum ve kuruluşlarınca Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Döner Sermaye İşletmesi hesabına yatırılması halinde kadastroları öncelikle yapılır.

Onanmış imar planlarının kapsadığı alanlar ile kamulaştırma kararı kesinleşmiş olan ve toplu halde bulunan taşınmaz malların kadastro, ilgili kamu kurum veya kuruluşunun talebi üzerine, bu Kanunun öngördüğü ilanlardan mevki veya ada ilanı ile yetinilerek yapıp, 11 inci maddesine göre ilan edilir.

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, bağlı olduğu Bakanlığın onayını almak kaydı ile, kadastronun fenni işlerinin bir kısmını veya tamamını gerçek veya tüzelkişilere ihale yolu ile yaptırabilir. Bu ihalelerde gelecek yıllara sari taahhütlerde bulunabilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Kadastro başladıktan sonraki akit ve tescil işlemleri:

Madde 40 – Çalışma alanlarında, kadastroya başladıktan sonra her türlü akit ve tescil işlemleri taşınmaz malların o andaki kadastro tespit durumu, kadastro müdüründen sorularak alınacak cevaba göre tapu sicil müdürlükleri tarafından yapılır ve kayıt örnekleri derhal kadastro müdürlüğüne gönderilir.

Kadastro tespiti kayıt sahibi veya mirascılarından başkası adına yapılmış ve kesinleşmemiş ise, kadastro sonucunu beklemeleri, ilgililere tebliğ olunur; ancak ilgililer kadastro sonunda hasıl olacak kesin durumu kabul edeceklerini noterde düzenlenmiş bir belge ile veya tapu sicil müdürü huzurunda tespit olunacak ifadeleri ile beyan ederek, aktin veya tescilin yapılmasını isterlerse, bu işlemler tapu sicil müdürlüğünde yapılır ve keyfiyet derhal kadastro müdürlüğüne, dava açılmış ise kadastro mahkemesine bildirilir.

İhtiyati tedbir, ihtiyati haciz ve benzeri kararlarla ilgili talepler tapu sicil müdürlüğünce derhal tapu siciline işlenmekle birlikte kadastro tutanağına da geçirilmek üzere resen kadastro müdürlüğüne veya dava açılmış ise kadastro mahkemesine bildirilir.

Hataların düzeltilmesi: ⁽¹⁾

Madde 41 – (Değişik birinci fıkra:22/2/2005 – 5304/9 md.) Kadastro sırasında veya sonrasında yapılan işlemlerle geometrik durumları kesinleşmiş olan taşınmazlarda ölçü, sınırlandırma, tersimat ve hesaplamalardan doğan hatalar, ilgilinin müracaatı veya kadastro müdürlüğünce re'sen düzeltilir. Düzeltme, taşınmaz malikleri ile diğer hak sahiplerine tebliğ olunur. Tebliğ tarihinden başlayan otuz gün içinde düzeltmenin kaldırılması yolunda sulh hukuk mahkemesinde dava açılmadığı takdirde, yapılan düzeltme kesinleşir. ⁽²⁾

(Değişik :22/2/2005 – 5304/9 md.) Kadastro sırasında veya sonrasında yapılan işlemlerle kesinleşmiş olan taşınmazlarda, değişiklik işlemleri sırasında ortaya çıkan yüzölçümü farklılıklarından, kadastronun dayandığı teknik kurallarda belirtilen hata sınırları içinde kalanların re'sen düzeltilmesine kadastro müdürlükleri yetkilidir. ⁽²⁾

Bu maddenin uygulanmasında, 12 nci maddede belirtilen hak düşürücü süre aranmaz.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Ceza Hükümleri

Ceza:

Madde 42 – (Değişik:23/1/2008 – 5728/459 md.)

Fiilleri suç oluşturmadığı takdirde;

- a) Bu Kanunda belirli yükümlülükleri yerine getirmeyenlere, onbeş Türk Lirasından otuz Türk Lirasına kadar,
 - b) Kadastro çalışması veya itirazın incelenmesi sırasında çağrılan yerlere özürsüz olarak gelmeyen bilirkişi veya tanıklara, on Türk Lirasından onbeş Türk Lirasına kadar,
- idari para cezası verilir.

Bu maddede belirtilen idari para cezalarına kadastro sırasında, kadastro müdürünün yazısı üzerine, yargılama sırasında ise resen araştırma inceleme yapılarak kadastro hâkimi tarafından karar verilir.

Tanık ve bilirkişilerin gelmemelerini haklı gösteren sebeplerin varlığı hâlinde verilen ceza kaldırılır.

Yalan beyan, hile ve desise:

Madde 43 – (Değişik:23/1/2008 – 5728/460 md.)

Kadastro tutanaklarının düzenlenmesi sırasında sahibi olmadığı taşınmaz malı kendi veya başkası adına kaydettirmek veya bir kimseye ait taşınmaz malı başkası adına yazdırmak için bilerek gerçeğe aykırı beyanda bulunanlar, Türk Ceza Kanununun 206 ncı maddesine göre cezalandırılır.

(1) Bu madde başlığı "Teknik hataların düzeltilmesi:" iken, 22/2/2005 tarihli ve 5304 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) 22/2/2005 tarihli ve 5304 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinde " ... birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir." hükmü yer almaktadır, ancak değiştirilen birinci fıkra iki ayrı fıkra olarak düzenlenmiştir.

Kadastro tutanaklarının düzenlenmesi sırasında bir kimse sahibi olmadığı bir taşınmaz malı hile ile veya kendisine ait olmayan kayıt ve belgeler kullanarak, kendisi veya başkası adına kaydettirirse, Türk Ceza Kanununun dolandırıcılık veya belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerine göre cezalandırılır.

DOKUZUNCU BÖLÜM

İntikal ve Son Hükümler

Toplu yapıların kadastro:

Madde 44 – Kooperatif, şirket veya tüzelkişiliğe sahip olmayan şahıs topluluklarının birden çok yapı ve tesis yaparak sahip oldukları taşınmaz malların, kendi imar veya vaziyet planları dikkate alınarak ve gerektiğinde birleştirerek veya parçalara ayırarak, Kat Mülkiyeti Kanunu hükümlerine göre bağımsız bölümler şeklinde tespitleri yapılır. Bunun için tüzelkişilerin genel kurullarının oy çokluğu ile geçen yönetim kurulu kararı veya şahıs topluluklarında oy çokluğu ile alınan karara dayanılarak kadastro tespitleri yapılır. Bu tespitler bütün hissedarları bağlar.

Daha evvel kadastro yapılmış bu gibi taşınmaz malların, tüzelkişilerin veya topluluk temsilcilerinin talebi üzerine maksada uygun hale getirmek için, ikinci defa kadastro yapılabilir.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte ortaklarına yapı yapmak amacıyla kurulmuş bulunan şirketler, genel kurullarının oy çokluğu kararıyla, yapı kooperatifleri şekline dönüşebilirler. Şirketlerin bütün hak ve yükümlülükleri kurulacak kooperatife aynen intikal eder.

Bu maddenin uygulanmasında, tüzelkişiler, şahıs toplulukları ile gerçek kişiler arasında yapılacak ifraz, tescil, cins değişikliği, el değiştirme, hisse değişikliği gibi hukuki işlemlerden kadastro harcı hariç, hiç bir vergi, resim ve harç alınmaz.

Orman içinde ve dışındaki taşınmaz mallarda iktisap:

Madde 45 – (Mülga:22/2/2005 – 5304/14 md.)

Hazine adına kayıtlı taşınmaz mallarda iktisap:

Madde 46 – Kadastro yapılacak veya daha önce tapulama veya kadastro tamamlanmış bulunan yerlerde, 766 sayılı Kanunun 37 nci maddesi veya 4753 sayılı Kanun ile ek ve tadilleri uyarınca Hazine adına kaydedilen taşınmaz mallar bu Kanun hükümlerine göre doğan iktisap şartlarına istinaden zilyetleri adına tespit ve tescil olunur.

Hazine adına tescil edilmiş taşınmaz mallardan iskan suretiyle veya toprak tevzii suretiyle verilen yerler (işlemleri tamamlanmamış olsa dahi) başka bir şart aranmaksızın, hak sahipleri adına tespit ve tescil olunur. Bu şekilde hak sahipleri adına tespit ve tescil işlemleri gerçekleşinceye kadarki süre içinde evvelce tahakkuk ettirilenler de dahil olmak üzere ecrimisil alınmaz.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, Hazinenin mülkiyetinden çıkmış bulunan veya amme hizmetine tahsis edilen taşınmaz mallar hakkında bu madde uygulanmaz.

İlgililerin, daha önce kadastro yapılan yerlerde bu maddeye dayanan talep ve dava hakkı, bu Kanunun yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren 2 yıl geçmekle düşer.

Yönetmelikler:

Madde 47 – Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak aşağıdaki konularda yönetmelikler çıkarılır.

A) Kadastro çalışma alanı sınırlarının belirlenmesi, belgelerinin değerlendirilmesi, ihtilafların çözümü usul ve esasları, komşu çalışma alanlarında yapılacak işlemler;

B) Tutanak bilirkişilerinin seçilme usul ve esasları, yeminleri, yaşları, ikamet süreleri, ücretleri, bilirkişiliği engelleyen haller;

C) Mahalli mahkemelerde davalı taşınmaz malların tutanaklarının tanzim şekli, dosyaların kadastro mahkemesine devri usulü;

D) Taşınmaz malların sınırlandırma ve tespitlerinde ve kontrol işlerinde takip edilecek teknik, hukuki ve idari usul ve esaslar, tutanakların muhteviyatı, tutulma şekli, kayıt ve belgelerin bulunması, çıkarılması, değerlendirilmesi, muhafaza ve devri gibi işlemler, revizyon gören eski kayıtların kapatılması gibi hususlar;

E) İtirazları inceleyecek kadastro komisyonunun kuruluşu, görevi, üyelerin niteliği, çalışma şekli, mahallinde inceleme ve yeniden tutanak tanzimi usul ve esasları;

F) Bu Kanunla belirtilen ilanların yapılış şekli, ilanlarda belirtilecek hususlar, asılacağı yerler, duyurulacak kamu kurum ve kuruluşları;

G) (Mülga: 25/11/2010-6083/10 md.)

H) Kadastro yapılan yerlerde emlak vergisi kıymeti belli olmayan taşınmaz malların, kıymetini takdir etme usul ve esasları;

İ) Kadastro görevlilerinin taşınmaz mallara girme şekli ve müsaade verecek makamlar;

K) Taksim sebebiyle ayırma ve birleştirmelerde uygulanacak usul ve esaslar;

L) (Mülga : 7/6/2000 - 4576/5 md.)

M) (Ek:22/2/2005 – 5304/10 md.) 22 nci maddenin ikinci fıkrasının (a) bendinin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar;

N) (Ek:22/2/2005 – 5304/10 md.) 41 inci maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar;

O) (Ek:22/2/2005 – 5304/10 md.) Sayısallaştırma işlemine ilişkin usûl ve esaslar;

Kaldırılan kanun ve hükümler:

Madde 48 – 15 Aralık 1934 tarih ve 2613 sayılı Kadastro ve Tapu Tahriri Kanunu, 28 Haziran 1966 tarih ve 766 sayılı Tapulama Kanunu ile 19 Temmuz 1972 tarih ve 1617 sayılı Toprak ve Tarım Reformu Öntedbirler Kanununun 20 nci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Diğer kanunların, 2613 ve 766 sayılı kanunlara yaptığı atıflar bu Kanunun ilgili hükümlerine yapılmış sayılır.

Sayısallaştırma:

Ek Madde 1 – (Ek: 22/2/2005 – 5304/11 md.)

Kadastro veya tapulama haritaları, arazi kontrolü yapılmak suretiyle sayısal hale getirilir. Yapılan çalışmaların sonucu, 11 inci maddeye göre ilân edilir ve ilân süresi içerisinde dava açılmayan taşınmaz malların kayıtlarında gerekli düzeltme yapılır.

Tapu kayıtlarında icareteyn veya mukataalı olduğuna dair vakıf şerhi bulunan taşınmazlarda 12 nci maddenin 3 üncü fıkra hükümleri uygulanmaz.

Harcırah

Ek Madde 2 – (Ek: 15/1/2009-5831/8 md.)

Büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan görevlendirmeler hariç olmak üzere memuriyet mahalli dışında kalması koşuluyla asıl görevli olduğu müdürlüğün yetki alanı dışında geçici görevle görevlendirilen personele arazi tazminatı yerine 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununun 14 üncü maddesi hükümleri gereğince ödeme yapılır.

Elbirliği mülkiyetinin paylı mülkiyete dönüştürülmesi

Ek Madde 3 – (Ek: 15/1/2009-5831/8 md.)

Bir mirasçı, miras ortaklığından doğan elbirliği mülkiyetinin paylı mülkiyete dönüştürülmesi isteminde bulunduğu takdirde tapu sicil müdürü, diğer mirasçılara çağrıda bulunarak belirleyeceği süre içinde varsa itirazlarını bildirmeye davet eder. Tebligat masrafları ilgilisince karşılanır.

Elbirliği mülkiyetinin devamına yönelik bir itiraz ileri sürülmediği veya mirasçılardan herhangi biri belirlenen süre içinde paylaşma davası açmadığı takdirde, istem konusu taşınmaz mal üzerindeki elbirliği mülkiyeti paylı mülkiyete dönüştürülerek, hissedarlık esaslarına göre mirasçılar adına tapu kütüğüne tescil edilir.

Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin kadastro ve tescili

Ek Madde 4 – (Ek: 15/1/2009-5831/8 md.)

6831 sayılı Orman Kanununun 20/6/1973 tarihli ve 1744 sayılı Kanunla değişik 2 nci maddesi ile 23/9/1983 tarihli ve 2896 sayılı, 5/6/1986 tarihli ve 3302 sayılı kanunlarla değişik 2 nci maddesinin (B) bendine göre orman kadastro komisyonlarınca Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan yerler, fiili kullanım durumları dikkate alınmak ve varsa üzerindeki muhdesatın kime veya kimlere ait olduğu ve kim veya kimler tarafından ne zamandan beri kullanıldığı kadastro tutanağının beyanlar hanesinde gösterilmek suretiyle, bu Kanunun 11 inci maddesinde belirtilen askı ilanı hariç diğer ilanlar yapılmaksızın öncelikle kadastro yapılarak Hazine adına tescil edilir.

Bu maddeye göre yapılacak kadastro çalışmaları ikinci kadastro sayılmaz.

Bu maddeye göre yapılacak kadastro sırasında orman ve Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin sınır nokta ve hatları; orman kadastro tutanakları esas alınmak suretiyle orman işletme müdürlüğünce görevlendirilecek en az bir orman yüksek mühendisi ya da orman mühendisinin iştirak ettirildiği kadastro ekibince zemine aplane edilir. Bu çalışmalar sırasında kadastro veya orman haritalarında düzeltmeyi gerektiren tutanak, pafta ve zemin uyumsuzluğunun tespiti halinde, yukarıda oluşturulan kadastro ekibince teknik mevzuata uygun hale getirilir. Bu çalışmalara kadastro kontrol mühendisi de iştirak ettirilir. Çalışma sonucunda bir zabıt düzenlenir

ve bu zabıt ekip görevlileri ile kontrol mühendisi tarafından birlikte imzalanır. Düzeltme işlemleri, orman mevzuatı ile tapu ve kadastro mevzuatına göre yapılmış ve bu Kanuna göre yapılacak askı ilanı ile de ilan ve tebliğ edilmiş sayılır.

Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan yerler, daha öncesi tescil edilmiş olduğuna bakılmaksızın Maliye Bakanlığının talebi üzerine, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünce fiili kullanım durumları dikkate alınmak suretiyle ifraz ve/veya tevhit de yapılabilir. Bu işlemler sırasında, orman ve kadastro haritalarında tespit edilen fenni hatalar, yukarıdaki üçüncü fıkrada belirtilen usul ve esaslara göre düzeltilir.

(İptal beşinci fıkra: Anayasa Mahkemesi'nin 12/5/2011 tarihli ve E.: 2009/24, K.: 2011/75 sayılı Kararı ile.)

Kadastro çalışmalarına başlanılmadan önce, Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin içerisinde özel kanunlarına göre değerlendirilmesi gereken alanlar bulunup bulunmadığı kadastro müdürlüğünce ilgili kurum ve kuruluşlarına yazı ile sorulur. İlgili idarelerce 15 gün içerisinde kadastro müdürlüğüne bilgi verilir. Bu süre içinde cevap verilmediği takdirde, söz konusu alanların bulunmadığı yönünde cevap verilmiş sayılır. Bu bilgilere veya ilgili idarelerce zeminde gösterilen sınırlara göre bu yerler içindeki bu alanların sınırları ölçülerek krokisinde gösterilir ve beyanlar hanesinde belirtilir.

Ek Madde 5 – (Ek: 12/7/2013-6495/31 md.)

Kadastrosu veya tapulaması tamamlanan çalışma alanlarında, orman kadastrosu ya da tahdidi yapılmamış ormanlar, 4 üncü ve 39 uncu maddelerde yer alan esaslar çerçevesinde kadastroya tabi tutulur.

Ek Madde 6- (Ek:22/7/2020-7251/53 md.)

Kadastro mahkemesinin veya otuz günlük askı ilan süresinden sonra, kadastro öncesi nedene dayalı olarak açılan davalarda genel mahkemelerin verdiği kararlar ile orman kadastrosuna ilişkin davalarda bu mahkemelerce verilen kararlara karşı, miktar veya değere bakılmaksızın 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre istinaf veya temyiz kanun yoluna başvurulabilir.

ONUNCU BÖLÜM

Geçici Hükümler

Geçici Madde 1 – Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş tapulama mahkemeleri, kadastro mahkemesi adını alır ve açılmış davaları, bu Kanundaki hükümlere göre yürütür.

Asliye hukuk mahkemelerinde bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce 2613 sayılı Kadastro ve Tapu Tahriri Kanununa göre açılan veya müracaata bırakılan davalara, kadastro mahkemelerinde bu Kanundaki hükümler doğrultusunda bakılmaya devam olunur.

Tapulama hakimleri ile tapulama mahkemelerinde yetkili olarak görev yapan hakimler yeniden bir atamaya veya yetkilendirilmeye gerek olmadan kadastro hakimi olarak görevlerini yürütürler. Bu hüküm, tapulama mahkemelerinde görevli diğer personel hakkında da uygulanır.

Geçici Madde 2 – Tapulama Kanununa göre birlik merkezinde duruşma açılmasına karar verilmiş olup da, duruşma henüz açılmamışsa, ilk duruşma için birlik merkezine gidilmeyerek, dava bu Kanunun hükümlerine göre yürütülür.

Geçici Madde 3 – Bu Kanun gereğince ihtiyaç duyulan kadroların ihdası ve mevcut kadrolarda yapılacak değişiklikler, 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname esaslarına göre 8 ay içinde gerçekleştirilir.

Bu madde gereğince, yeni kadroların ihdası ve mevcut kadrolarda yapılacak değişikliğe kadar, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünde çalışan personel, bu Kanunda belirtilen unvanlarda görevlendirilebilir.

Geçici Madde 4 – Tapulama ve kadastro mahkemelerince bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce kesin hükme bağlanmış uyuşmazlıklara bu Kanun uygulanmaz. Tapulama mahkemeleri ile kadastro mahkemesi sıfatıyla görev yapan asliye mahkemelerinde halen görülmekte olan davalar ile 10 yıllık hak düşürücü süre içerisinde açılacak davalara bu Kanun hükümleri uygulanır.

Bu Kanunun yürürlüğünden önce düzenlenmiş tapulama tutanakları ve kadaströ beyannameleri ile verilmiş bulunan komisyon kararları geçerliliklerini korurlar. Bunlara süresi içinde itiraz durumunda bu Kanun hükümleri uygulanır.

2613 sayılı Kadaströ ve Tapu Tahriri Kanunu ile diğer kanunlar gereğince özel kadaströ yapılan ve tutanakları kesinleşmiş bulunan taşınmazlar için 10 yıllık hak düşürücü süre geçmiş ise, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde hak sahipleri dava açabilirler.

Tapulama ve kadaströ yapıpı tespit dışı bırakılan yerlerde tapulu taşınmazların maliklerinin talep etmesi halinde, bu Kanun hükümlerine göre bunların kadaströ yapıpı.

Geçici Madde 5 – (Değişik: 22/2/2005 – 5304/12 md.)

Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce 766 ve 2613 sayılı Kanun hükümlerine göre kurulmuş komisyonlara intikal etmiş veya edecek itirazlar, bu komisyonlarda bu Kanun hükümlerine göre incelenip, askı ilânına alınarak sonuçlandırılır.

Geçici Madde 6 – (Ek: 22/2/2005 – 5304/13 md.)

Bu Kanunla yapılan değişiklikler nedeniyle yapılması gereken yönetmelik değişiklikleri ve düzenlemeleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içerisinde Tapu Kadaströ Genel Müdürlüğüne hazırlanarak bağlı bulunduğu Bakanın onayı ile yürürlüğe konulur.

Geçici Madde 7 – (Ek: 22/2/2005 – 5304/13 md.; Değişik: 15/1/2009-5831/9 md.)

Bu Kanuna göre yapılacak çalışmalardan önce 6831 sayılı Orman Kanununa göre başlanan orman kadaströ, bu Kanunun 4 üncü maddesine göre sonuçlandırılır.

Geçici Madde 8 – (Ek: 15/1/2009-5831/9 md.)

Bu Kanunun yayımı tarihinden önce yapılan tapulama veya kadaströ çalışmalarında tespit dışı bırakılan tapuda kayıtlı taşınmazlar ile kamu kurum ve kuruluşlarına ait yerlerde ve çalışma alanı içinde orman olduğu gerekçesiyle tespit harici bırakılan alanlarda, daha sonra kesinleşen orman kadaströ sonucunda orman sınırı dışında kalan tapulu ve tapusuz taşınmazların 3402 sayılı Kanun hükümleri gereğince kadaströ yapıpı.

Geçici Madde 9 – (Ek: 15/ 1/ 2009-5831/ 9 m d. ; Mülga: 11/10/2011-KHK-666/1 md.)⁽¹⁾

Geçici Madde 10 – (Ek: 25/2/2009-5841/3 md.; İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 12/5/2011 tarihli ve E.: 2009/31, K.: 2011/77 sayılı Kararı ile.)

Geçici Madde 11 – (Ek: 11/1/2011-6099/17 md.)

Bu Kanunun 36/A maddesi hükmü, henüz infaz edilmemiş yargı kararlarındaki vekâlet ücreti dâhil yargılama giderleri için de uygulanır.

Yürürlük:

Madde 49 – Bu Kanun yayımlandığı tarihten üç ay sonra yürürlüğe girer.

Yürütme:

Madde 50 – Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

(1) 11/10/2011 tarihli ve 666 sayılı KHK ile bu maddede yapılan düzenleme; 10/10/2013 tarihli ve 28791 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesi'nin 27/12/2012 tarihli ve E.: 2011/139, K.: 2012/205 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

**3402 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN
MEVZUATIN VEYA ANAYASA MAHKEMESİ TARAFINDAN İPTAL EDİLEN HÜKÜMLERİN
YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHİNİ
GÖSTERİR LİSTE**

Değiştiren Kanunun/KHK'nin/ İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	3402 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
4576	—	13/6/2000
5304	1, 3, 4, 8,15, 22, 26, 37, 41, 45, 47, Ek Madde 1, Geçici Madde 5, 6, 7	3/3/2005
5403	14	19/7/2005
5728	42, 43	8/2/2008
5831	Ek Madde 2, 3, 4, Geçici Madde 7, 8, 9	27/1/2009
5841	12, Geçici Madde 10	14/3/2009
6083	37, 38, 47	10/12/2010
6099	36/A, Geçici Madde 11	19/1/2011
KHK/666	3, Geçici Madde 9	31/12/2011 tarihinden geçerli olmak üzere 2/11/2011
6302	13	18/5/2012
6352	33/A	5/7/2012
6495	Ek Madde 5	2/8/2013
Anayasa Mahkemesi'nin 27/12/2012 tarihli ve E.: 2011/139, K.: 2012/205 sayılı Kararı	3, Geçici Madde 9	10/10/2013
7139	4	28/4/2018
KHK/700	16	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)
7251	Ek Madde 6	28/07/2020

KAT MÜLKİYETİ KANUNU

Kanun Numarası : 634
Kabul Tarihi : 23/6/1965
Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih : 2/7/1965 Sayı : 12038
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 4 Sayfa : 2932

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

A) Kat mülkiyeti ve kat irtifakı:

I – Genel kural:

Madde 1 – Tamamlanmış bir yapının kat, daire, iş bürosu, dükkan, mağaza, mahzen, depo gibi bölümlerinden ayrı ayrı ve başlı başına kullanılmaya elverişli olanları üzerinde, o gayrimenkulün maliki veya ortak malikleri tarafından, bu Kanun hükümlerine göre, bağımsız mülkiyet hakları kurulabilir.

Yapılmakta veya ileride yapılacak olan bir yapının, birinci fıkrada yazılı nitelikteki bölümleri üzerinde, yapı tamamlandıktan sonra geçilecek kat mülkiyetine esas olmak üzere, arsa maliki veya arsanın ortak malikleri tarafından, bu Kanun hükümlerine göre irtifak hakları kurulabilir.

II – Tarifler:

Madde 2 – Bu Kanuna göre:

a) Kat mülkiyetine konu olan gayrimenkulün bütününe (Anagayrimenkul); yalnız esas yapı kısmına (Anayapı) anagayrimenkulün ayrı ayrı ve başlı başına kullanılmaya elverişli olup, bu Kanun hükümlerine göre bağımsız mülkiyete konu olan bölümlerine (Bağımsız bölüm); bir bağımsız bölümün dışında olup, doğrudan doğruya o bölüme tahsis edilmiş olan yerlere (Eklenti); bağımsız bölümler üzerinde kurulan mülkiyet hakkına (Kat mülkiyeti) ve bu hakka sahip olanlara (Kat maliki);

b) Anagayrimenkulün bağımsız bölümleri dışında kalıp, korunma ve ortaklaşa kullanma veya faydalanmaya yarayan yerlerine (Ortak yerler); kat maliklerinin ortak malik sıfatıyla paydaşı bulundukları bu yerler üzerindeki faydalanma haklarına (Kullanma hakkı);

c) (**Değişik: 13/4/1983-2814/1 md.**) Bir arsa üzerinde ileride kat mülkiyetine konu olmak üzere yapılacak veya yapılmakta olan bir veya birden çok yapının bağımsız bölümleri için o arsanın maliki veya ortak malikleri tarafından bu Kanun hükümlerine göre kurulan irtifak hakkına (kat irtifakı); bu hakka sahip olanlara da (kat irtifak sahibi);

d) Arsanın, bu Kanunda yazılı esasa göre bağımsız bölümlere tahsis edilen ortak mülkiyet paylarına (Arsa payı);

e) Kat mülkiyetinin veya irtifakının kurulmasına ait resmi senede (Sözleşme);
denir.

III - Kat mülkiyetinin ve kat irtifakının niteliği:

Madde 3 – Kat mülkiyeti, arsa payı ve anagayrimenkuldeki ortak yerlerle bağlantılı özel bir mülkiyettir.

(Değişik ikinci fıkra: 14/11/2007-5711/1 md.) Kat mülkiyeti ve kat irtifakı, bu mülkiyete konu olan anagayrimenkulün bağımsız bölümlerinden her birinin konum ve büyüklüklerine göre hesaplanan değerleri ile oranlı olarak projesinde tahsis edilen arsa payının ortak mülkiyet esaslarına göre açıkça gösterilmesi suretiyle kurulur. Arsa paylarının bağımsız bölümlerin payları ile oranlı olarak tahsis edilmediği hallerde, her kat maliki veya kat irtifakı sahibi, arsa paylarının yeniden düzenlenmesi için mahkemeye başvurabilir. Bağımsız bölümlerden her birine bu fıkra uyarınca tahsis edilen arsa payı, o bölümlerin değerinde sonradan meydana gelen çoğalma veya azalma sebebiyle değiştirilemez. 44 üncü madde hükmü saklıdır.

(Değişik üçüncü fıkra: 23/6/2009-5912/1 md.) Kat irtifakı arsa payına bağlı bir irtifak çeşidi olup, yapının tamamı için düzenlenecek yapı kullanma izin belgesine dayalı olarak, bu Kanunda gösterilen şartlar uyarınca kat mülkiyetine resen çevrilir. Bu işlem, arsa malikinin veya kat irtifakına sahip ortak maliklerden birinin istemi ile dahi gerçekleştirilebilir.

IV - Ortak yerler:

Madde 4 – Ortak yerlerin konusu sözleşme ile belirtilebilir. Aşağıda yazılı yerler ve şeyler bu Kanun gereğince her halde ortak yer sayılır.

a) Temeller ve ana duvarlar, taşıyıcı sistemi oluşturan giriş, kolon ve perde duvarlar ile taşıyıcı sistemin parçası diğer elemanlar,bağımsız bölümleri ayıran ortak duvarlar, tavan ve tabanlar, avlular, genel giriş kapıları, antreler, merdivenler, asansörler, sahanlıklar, koridorlar ve buralardaki genel tuvalet ve lavabolar, kapıcı daire veya odaları, genel çamaşırlık ve çamaşır kurutma yerleri, genel kömürlük ve ortak garajlar, elektrik, su ve havagazı saatlerinin korunmasına mahsus olup bağımsız bölüm dışında bulunan yuvalar ve kapalı kısımlar, kalorifer daireleri, kuyu ve sarnıçlar, yapının genel su depoları, sığınaklar,¹

b) Her kat malikinin kendi bölümü dışındaki kanalizasyon tesisleri ve çöp kanalları ile kalorifer, su, havagazı ve elektrik tesisleri, telefon, radyo ve televizyon için ortak şebeke ve antenler sıcak ve soğuk hava tesisleri,

c) Çatılar, bacalar, genel dam terasları, yağmur olukları, yangın emniyet merdivenleri.

Yukarıda sayılanların dışında kalıp da, yine ortaklaşa kullanma, korunma veya faydalanma için zaruri olan diğer yerler ve şeyler de (Ortak yer) konusuna girer.

B) Bağlantılar :

I - Bağımsız bölümlerle arsa payı arasındaki bağlantı:

Madde 5 – Kat mülkiyetinin başkasına devri veya miras yoluyla geçmesi halinde, ona bağlı arsa payı da birlikte geçer; arsa payı, kat mülkiyetinden veya kat irtifakından ayrı olarak devredilemeyeceği gibi, miras yoluyla da geçmez ve başka bir hakla kayıtlanamaz.

¹ 14/11/2007 tarihli ve 5711 sayılı Kanunun 2 nci maddesiyle; bu bende "Temeller ve ana duvarlar," ibaresinden sonra gelmek üzere "taşıyıcı sistemi oluşturan giriş, kolon ve perde duvarlar ile taşıyıcı sistemin parçası diğer elemanlar," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

Anagayrimenkulde, kat mülkiyetine bağlanmamış veya lehine kat irtifakı kurulmamış arsa payı bırakılamaz.

Kat mülkiyetini kayıtlayan haklar, kendiliğinden arsa payını da kayıtlar.

Kat irtifakına konu olan arsa üzerinde bu hakla bağdaşması mümkün olmayan irtifaklar kurulamaz.

Anagayrimenkulde kat mülkiyetinin kurulmasından önce o gayrimenkulün kütükteki sayfasına tescil veya şerhedilmiş olan haklar kat mülkiyetini de, kaide olarak arsa payı oranında, kendiliğinden kayıtlar.

II - Bağımsız bölümlerle eklentiler ve ortak yerler arasındaki bağlantı:

Madde 6 – Bir bağımsız bölümün dışında olup, doğrudan doğruya o bölüme tahsis edilmiş olan kömürlük, su deposu, garaj, elektrik, havagazı veya su saati yuvaları, tuvalet gibi eklentiler, ait olduğu bağımsız bölümün bütünleyici parçası sayılır ve o bölümün maliki, eklentilerin de tek başına maliki olur.

Eklentiler kat mülkiyeti kütüğünün (Beyanlar) hanesine kaydedilir ve bunlardan anayapının oturduğu zeminin dışında kalanlar kadastro planında veya tapu haritasında ayrıca gösterilir.

Bağımsız bölüm üzerinde kat mülkiyetiyle ve diğer kat maliklerinin haklarıyla bağdaşması mümkün olmayan irtifaklar kurulamaz.

Bağımsız bölümlerin başkasına devri, kayıtlanması veya kiralanması halinde, eklentiler ve ortak yerler de kendiliğinden devredilmiş, kayıtlanmış veya kiralanmış olur.

C) Ortaklığın (Şüyuun) giderilmesi ve öncelikle satınalma (Şüf'a) hakkı:

I - Ortaklığın giderilmesi:

Madde 7 – Kat mülkiyetine veya kat irtifakına tabi olan gayrimenkulde ortaklığın giderilmesi istenemez.

Bağımsız bölümler, bağımsız bir gayrimenkul gibi dava ve takip konusu olabilir bunlarda ortaklığın giderilmesi istenebilir.

II- Öncelikle satınalma hakkı:

Madde 8 – (Değişik birinci fıkra: 13/4/1983 - 2814/3 md.) Kat mülkiyeti kurulmuş bir gayrimenkulün bağımsız bölümlerinden birinin veya kat irtifakı bağlanmış arsa payının satılması halinde diğer kat maliklerinin veya irtifak hakkı sahiplerinin öncelikle satın alma hakkı yoktur.

Bir bağımsız bölümün paydaşlarından birinin kendi payını başkasına satması halinde öteki paydaşlar, öncelikle satınalma hakkını kullanabilirler.

Sözleşmede bu maddenin aksine hüküm konulabilir.

D) Genel hükümlerin uygulanma alanı:

Madde 9 – Kat mülkiyetine veya kat irtifakına ait kütük kaydında veya kat malikleri arasındaki sözleşmede veya yönetim planında veya bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde, kat mülkiyetinden doğan anlaşmazlıklar, Medeni Kanun ve ilgili diğer kanunlar hükümlerine göre karara bağlanır.

İKİNCİ BÖLÜM

Kat Mülkiyetinin ve Kat İrtifakının Kurulması

A) Genel kural:

Madde 10 – Kat mülkiyeti ve kat irtifakı resmi senetle ve tapu siciline tescil ile doğar. Anagayrimenkulün tümünün mülkiyeti (Kat mülkiyeti) ne çevrilmeden o gayrimenkulün yalnız bir veya birkaç bölümü üzerinde kat mülkiyeti kurulamaz.

(Değişik üçüncü fıkra: 14/11/2007-5711/3 md.) Kat mülkiyeti kurulurken aynı katta birbirine bitişik bulunan aynı nevideki birden fazla bağımsız bölüm veya bir yapının otel, iş veya ticaret yeri gibi iktisadî açıdan veya kullanma bakımından bütünlük arz eden birden çok katı veya bölümü, kat mülkiyeti kütüğüne tek bağımsız bölüm olarak tescil edilebilir. Böyle bir tescilin yapılabilmesi için, buna uygun değişiklik projesinin ve yapı kullanma izin belgesinin Tapu Sicil Müdürlüğüne verilmiş olması gereklidir.

(Değişik dördüncü fıkra: 15/2/2018-7099/4 md.) Kat mülkiyetinin tescili, tapu memurunca düzenlenen resmî senet uyarınca veya aşağıdaki fıkralara göre yapılabilir.

(Ek fıkra: 15/2/2018-7099/4 md.) Hak sahiplerine isabet eden bağımsız bölümlerin belirlenmiş olması şartıyla arsa maliki ile yüklenici arasında düzenlenen kat karşılığı inşaat sözleşmesi, kat karşılığı temlik sözleşmesi veya bağımsız bölümlerin taksimine ilişkin noterlik sözleşmesine istinaden inşa edilecek olan binaya ilişkin (...) ² kat irtifakı ve kat mülkiyeti tesisi işlemi, yüklenici tarafından talep edilmesi halinde ilgili idare tarafından yapılır. Tapuya tescil işlemlerinde elektronik ortamda düzenlenen ve ilgili idare tarafından onaylı mimari proje ile yönetim planı esas alınır. Mimari proje ile yönetim planında malik imzası aranmaz. ⁽²⁾

(Ek fıkra: 15/2/2018-7099/4 md.) (Değişik altıncı fıkra: 9/6/2021-7327/11 md.) Yapı kullanma izin belgesi düzenlenen tüm yapıların cins değişikliği işlemleri resen yapılır. Yapı kullanma izin belgesini düzenlemeye yetkili idare tarafından Mekânsal Adres Kayıt Sistemine yüklenerek elektronik ortamda kadastro müdürlüğüne gönderilen yapı kullanma izin belgesi ile yapı aplikasyon projesine göre kadastro müdürlüğüne tescil bildirimi düzenlenir. Tapu müdürlüğüne gönderilen tescil bildirimi üzerine başkaca bir belge aranmaksızın cins değişikliği resen tescil edilir. Cins değişikliği yapılmış taşınmaz kat irtifakı tesisli ise, kat irtifakının tesciline ait resmî senede ve 12 nci maddede yazılı belgelere dayalı olarak başkaca bir belge aranmaksızın resen kat mülkiyetine çevrilir. Bu işlemler, döner sermaye hizmet bedelinden muaftır.

² 9/6/2021 tarihli ve 7327 sayılı Kanunun 11 inci maddesiyle, bu fıkranın birinci cümlesinde yer alan “kat karşılığı temlik sözleşmesi ve” ibaresi “kat karşılığı temlik sözleşmesi veya” şeklinde değiştirilmiş, cümlede yer alan “cins değişikliği,” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

Kat mülkiyetine konu olmaya elverişli bir gayrimenkul üzerindeki ortaklığın giderilmesi davalarında, mirasçılardan veya ortak maliklerden biri, paylaşmanın, kat mülkiyeti kurulması ve bağımsız bölümlerin tahsisi suretiyle yapılmasını isterse, hakim, o gayrimenkulün mülkiyetinin, 12 nci maddede yazılı belgelere dayanılarak kat mülkiyetine çevrilmesine ve paylar denkleştirilmek suretiyle bağımsız bölümlerin ortaklara ayrı ayrı tahsisine karar verebilir.

(Ek fıkra: 14/11/2007-5711/3 md.) Gelirinin ortak giderlere harcanması için veya başka bir amaçla ortak yararlanmaya tahsis edilen bağımsız bölümlerin malik hanesine, bunlardan yararlanan "bağımsız bölümlerin numaraları" yazılmak suretiyle kat mülkiyeti kütüğüne tescil edilir. Bu husus bağımsız bölümlerin beyanlar hanesinde gösterilir.

B) Kat mülkiyeti kütüğü:

Madde 11 – (Değişik: 14/11/2007-5711/4 md.)

Kat mülkiyeti ve kat irtifakı, Tapu Sicili Tüzüğüne göre tutulacak kat mülkiyeti kütüğüne tescil olunur. Bu Kanunda aksine hüküm olmadıkça, tescille ilgili genel hükümler, kat mülkiyeti kütüğüne yapılacak tescillerde de uygulanır.

Henüz kadastrosu yapılmamış olan yerlerde kat mülkiyeti ve kat irtifakı, Tapu Sicili Tüzüğündeki formüle göre, ayrıca tutulacak Kat Mülkiyeti Zabıt Defterine tescil olunur.

C) Kat mülkiyetinin kurulması:

I - İstem ve belgeler:

Madde 12 – (Değişik: 14/11/2007-5711/5 md.)

Kat mülkiyetinin kurulması için, anagayrimenkulün kat mülkiyetine çevrilmesi hususunda o gayrimenkulün maliki veya bütün paydaşlarının aşağıda yazılı belgeler ile birlikte tapu idaresinde istemde bulunması gerekir:

a) **(Değişik: 15/2/2018-7099/5 md.)** Anagayrimenkulde, yapı veya yapıların dış cephe ve iç taksimatı bağımsız bölüm, eklenti, ortak yerlerinin ölçüleri ve bağımsız bölümlerin konum ve büyüklüklerine göre hesaplanan değerleriyle oranlı arsa payları, kat, daire, iş bürosu gibi nevi ile bunların birden başlayıp sırayla giden numarası ve bağımsız bölümlerin yapı inşaat alanı da açıkça gösterilmek suretiyle, proje müellifi mimar tarafından yapılan, yetkili kamu kurum ve kuruluşlarınca anagayrimenkulün maliki veya bütün paydaşlarının imzaları alınarak onaylanan ve elektronik ortamda tapu müdürlüğüne gönderilen mimarî proje ile yapı kullanma izin belgesi.

b) Bağımsız bölümlerin kullanış tarzına, birden çok yapının varlığı halinde bu yapıların özelliğine göre 28 inci maddedeki esaslar çerçevesinde hazırlanmış, kat mülkiyetini kuran malik veya malikler tarafından imzalanmış bir yönetim plânı.

c) **(Mülga: 23/6/2009-5912/2 md.)**

II - Sözleşme ve tescil:

Madde 13 – (Değişik birinci fıkra: 13/4/1983-2814/5 md.) Tapu memuru kendisine verilen belgelerin tamam ve usulüne uygun ve dilekçeyi verenlerin veya istemde bulunanların yetkili olduklarına kanaat getirdikten sonra, kat mülkiyeti veya kat irtifakı kurulmasına dair resmi sözleşmeyi düzenler. Bu sözleşme aynı zamanda tescil istemi sayılır.

(Değişik ikinci fıkra: 14/11/2007-5711/6 md.) Sözleşme düzenlenince kat irtifakının kat mülkiyetine çevrilmesinde kat irtifakının kayıtlı olduğu kat mülkiyeti kütüğü sayfasındaki, doğrudan doğruya kat mülkiyetinin kurulması halinde ise anagayrimenkulün kayıtlı bulunduğu tapu kütüğü sayfasındaki mülkiyet hanesine "Bu gayrimenkulün mülkiyeti kat mülkiyetine çevrilmiştir." ibaresi yazılarak, sayfa anagayrimenkulün leh ve aleyhine tesis edilecek irtifak hakları dışındaki işlemlere kapatılır ve kat mülkiyetine konu olan her bağımsız bölüm, kat mülkiyeti kütüğünün ayrı bir sayfasına o bölüme bağlı arsa payı ve anagayrimenkulün kayıtlı bulunduğu genel kütükteki pafta, ada, parsel, defter ve sayfa numaraları gösterilmek suretiyle tescil edilir; anagayrimenkulün kayıtlı bulunduğu genel kütük sayfasına da, bağımsız bölümlerin kat mülkiyeti kütüğündeki defter ve sayfa numaraları işlenmek suretiyle, kütükler arasında bağlantı sağlanır.

(Değişik üçüncü fıkra: 14/11/2007-5711/6 md.) Anagayrimenkulün sayfasında evvelce mevcut olan haklara ait sicil kaydı, irtifak hakları hariç, bağımsız bölümlerin kat mülkiyeti kütüğündeki sayfasına geçirilir. Anagayrimenkulün mülkiyetinin kat mülkiyetine çevrilmesinden sonra, anagayrimenkulün leh ve aleyhine tesis edilecek irtifak hakları da anagayrimenkulün tapu kütüğü sayfasına tescil edilir ve kat mülkiyeti kütüğünün beyanlar hanesinde belirtilir.

Kat mülkiyeti kütüğüne tescil edilen her bağımsız bölüm ayrı bir gayrimenkul niteliğini kazanır ve kütükte o bölümün tasdikli planındaki numarayı alır.

(Değişik: 13/4/1983-2814/5 md.) Kat malikine, anagayrimenkulün çaplı tasarruf belgesinden başka, istem halinde, 12 nci maddenin (a) bendinde belirtilen projeden kendi bağımsız bölümüne ait olan kısmının tasdikli bir örneği de verilir.

D) Kat irtifakının kurulması:

Madde 14 – (Değişik birinci fıkra: 23/6/2009-5912/3 md.) Henüz yapı yapılmamış veya yapısı tamamlanmamış bir arsa üzerinde kat irtifakının kurulması ve tapu siciline tescil edilmesi için o arsanın malikinin veya bütün paydaşlarının buna ait istem ile birlikte 12 nci maddenin birinci fıkrasının (a) bendine uygun olarak düzenlenen, yetkili kamu kurum ve kuruluşlarınca anagayrimenkulün maliki veya bütün paydaşlarının imzaları alınarak onaylanan ve elektronik ortamda tapu müdürlüğüne gönderilen proje ile (b) bendindeki yönetim plânını tapu idaresine vermeleri lazımdır. Kat mülkiyetine geçişte ayrıca yönetim plânı istenmez.³

Bir arsa üzerinde kat irtifakları ancak sözleşmede veya dilekçede her kat irtifakının ilgili bulunduğu bağımsız bölüme tahsisi istenen arsa payı, arsanın kayıtlı olduğu kütüğün (Beyanlar) hanesinde belirtilmek suretiyle kurulur ve yapının, verilen projeye göre tamamlanmasından sonra kat mülkiyetine konu olacak bağımsız bölümlerinin numarası ve bu bölümlere bağlı eklentiler kütüğün beyanlar hanesinde belirtilir.

³ 15/2/2018 tarihli ve 7099 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle; bu fıkarda yer alan "12 nci maddenin (a) bendine uygun olarak düzenlenen" ibaresi "12 nci maddenin birinci fıkrasının (a) bendine uygun olarak düzenlenen, yetkili kamu kurum ve kuruluşlarınca anagayrimenkulün maliki veya bütün paydaşlarının imzaları alınarak onaylanan ve elektronik ortamda tapu müdürlüğüne gönderilen" şeklinde değiştirilmiştir.

(Değişik üçüncü fıkra: 23/6/2009-5912/3 md.) (Mülga fıkra:9/6/2021-7327/12 md.)
(Ek fıkra: 14/11/2007-5711/7 md.; Mülga: 23/6/2009-5912/3 md.)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kat Maliklerinin ve Kat İrtifakı Sahiplerinin Hakları

A) Kat maliklerinin hakları:

I - Bağımsız bölüm üzerinde:

Madde 15 – Kat malikleri kendilerine ait bağımsız bölümler üzerinde, bu kanunun ilgili hükümleri saklı kalmak şartıyla, Medeni Kanunun maliklere tanıdığı bütün hak ve yetkilerle sahiptirler.

II - Ortak yerler üzerinde :

Madde 16 – Kat malikleri anagayrimenkulün bütün ortak yerlerine, arsa payları oranında, ortak mülkiyet hükümlerine göre malik olurlar.

Kat malikleri ortak yerlerde kullanma hakkına sahiptirler; bu hakkın genel kömürlük, garaj, teras, çamaşırhane ve çamaşır kurutma alanları gibi yerlerdeki ölçüsü, aksine sözleşme olmadıkça, her kat malikine ait arsa payı ile oranlıdır.

B) Kat irtifakı sahibinin hakları:

Madde 17 – Kat irtifakı sahipleri, ortak arsa üzerinde yapılacak yapının, sözleşmede yazılı süre içinde başlaması ve tamamlanması için kendilerine düşen borçların yerine getirilmesini, karşılıklı olarak isteme ve dava etme hakkına sahiptirler.

(Değişik: 13/4/1983 -2814/7 md.) Kat irtifakı sahipleri yapının tamamlanması için kendi aralarından veya dışarıdan bir veya birkaç kişiyi yönetici olarak tayin edebilirler. Kat mülkiyeti yöneticisinin görev, yetki ve sorumluluklarına dair hükümler, bu yönetici hakkında da uygulanır.

(Ek: 13/4/1983 - 2814/7 md.) Kat irtifakı kurulmuş gayrimenkullerde yapı fiilen tamamlanmış ve bağımsız bölümlerin üçte ikisi fiilen kullanılmaya başlanmışsa, kat mülkiyetine geçilmemiş olsa dahi anagayrimenkulün yönetiminde kat mülkiyeti hükümleri uygulanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kat Maliklerinin ve Kat İrtifakı Sahiplerinin Borçları

A) Kat Maliklerinin borçları:

I - Genel kural:

Madde 18 – Kat malikleri, gerek bağımsız bölümlerini, gerek eklentileri ve ortak yerleri kullanırken doğruluk kaidelerine uymak, özellikle birbirini rahatsız etmemek, birbirinin haklarını çiğnememek ve yönetim planı hükümlerine uymakla, karşılıklı olarak yükümlüdürler.

Bu kanunda kat maliklerinin borçlarına dair olan hükümler, bağımsız bölümlerdeki kiracılara ve oturma (Sükna) hakkı sahiplerine veya bu bölümlerden herhangi bir suretle devamlı olarak faydalananlara da uygulanır; bu borçları yerine getirmiyenler kat malikleriyle birlikte, müteselsil olarak sorumlu olur.

(Mülga son fıkra: 14/11/2007-5711/24 md.)

II - Anagayrimenkulün bakımı, korunması ve zarardan sorumluluk:

Madde 19 – Kat malikleri, anagayrimenkulün bakımına ve mimarı durumu ile güzelliğini ve sağlamlığını titizlikle korumaya mecburdurlar.

(Değişik ikinci fıkra: 14/11/2007-5711/8 md.) Kat maliklerinden biri, bütün kat maliklerinin beşte dördünün yazılı rızası olmadıkça anagayrimenkulün ortak yerlerinde inşaat, onarım ve tesisler, değişik renkte dış badana veya boya yaptıramaz. Ancak, ortak yer ve tesislerdeki bir bozukluğun anayapıya veya bağımsız bir bölüme veya bölümlere zarar verdiğinin ve acilen onarılması gerektiğinin veya anayapının güçlendirilmesinin zorunlu olduğunun mahkemece tespit edilmiş olması halinde, bu onarım ve güçlendirmenin projesine ve tekniğine uygun biçimde yapılması konusunda kat maliklerinin rızası aranmaz. Kat maliki kendi bağımsız bölümünde anayapıya zarar verecek nitelikte onarım, tesis ve değişiklik yapamaz. Tavan, taban veya duvar ile birbirine bağlantılı bulunan bağımsız bölümlerin bağlantılı yerlerinde, bu bölüm maliklerinin ortak rızası ile anayapıya zarar vermeyecek onarım, tesis ve değişiklik yapılabilir.

Her kat maliki anagayrimenkule ve diğer bağımsız bölümlere, kusuru ile verdiği zarardan dolayı diğer kat maliklerine karşı sorumludur.

III - Anagayrimenkulün genel giderlerine katılma :

Madde 20 – **(Değişik birinci fıkra: 13/4/1983-2814/9 md.)** Kat maliklerinden her biri aralarında başka türlü anlaşma olmadıkça:

a) Kapıcı, kaloriferci, bahçıvan ve bekçi giderlerine ve bunlar için toplanacak avansa eşit olarak;

b) Anagayrimenkulün sigorta primlerine ve bütün ortak yerlerin bakım, koruma, güçlendirme ve onarım giderleri ile yönetici aylığı gibi diğer giderlere ve ortak tesislerin işletme giderlerine ve giderler için toplanacak avansa kendi arsa payı oranında;⁴

Katılmakla yükümlüdür.

c) Kat malikleri ortak yer veya tesisler üzerindeki kullanma hakkından vazgeçmek veya kendi bağımsız bölümünün durumu dolayısıyla bunlardan faydalanmaya lüzum ve ihtiyaç bulunmadığını ileri sürmek suretiyle bu gider ve avans payını ödemekten kaçınamaz.

(Değişik: 13/4/1983-2814/9 md.) Gider veya avans payını ödemeyen kat maliki hakkında, diğer kat maliklerinden her biri veya yönetici tarafından, yönetim planına, bu Kanuna ve genel hükümlere göre dava açılabilir, icra takibi yapılabilir. Gider ve avans payının tamamını ödemeyen kat maliki ödemede geciktiği günler için aylık yüzde beş hesabıyla gecikme tazminatı ödemekle yükümlüdür.⁵

Birinci fıkradaki giderlere, kat maliklerinden birinin veya onun bağımsız bölümünden herhangi bir suretle faydalanan kişinin kusurlu bir hareketi sebep olmuşsa, gidere katılanların yaptıkları ödemeler için o kat malikine veya gidere sebep olanlara rücu hakları vardır.

⁴ 14/11/2007 tarihli ve 5711 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle bu bentte yer alan "koruma" ibaresinden sonra gelmek üzere ", güçlendirme" ibaresi eklenmiştir.

⁵ 14/11/2007 tarihli ve 5711 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle bu fıkra da yer alan "yüzde on" ibaresi "yüzde beş" olarak değiştirilmiştir.

IV - Sigorta anlaşması:

Madde 21 – Anagayrimenkulün, kat malikleri kurulunca tayin edilecek değer üzerinden sigorta edilmesi kat malikleri kurulunca kararlaştırılabilir.

Sigorta yapılması halinde kat malikleri, sigorta giderlerine, arsa payları oranında, katılmakla yükümlüdürler.

Anagayrimenkulün tümünün harap olması halinde alınacak sigorta bedeli, aksine sözleşme olmadıkça, kat maliklerine, arsa payları oranında, paylaşılır.

Yalnız bir veya bir kaç bağımsız bölüm veya eklentisi veya ortak yerlerden bir kısmı hasara uğramışsa, alınacak sigorta bedeli hasara uğrayan yerlerin onarımına arsa payları oranında harcanır.

Kat malikleri anagayrimenkulün sigortasıyla giderilemeyecek olan zararlarını karşılamak üzere, kendi bağımsız bölümlerini ayrıca kendi ad ve hesaplarına sigorta ettirebilirler; bu halde alınacak sigorta bedeli, anagayrimenkulün sigorta bedelindeki payları da ayrıca saklı kalmak üzere, yalnız kendilerine ait olur.

Sigorta hakkındaki emredici hükümler saklıdır.

V - Ortak giderlerin teminatı:

Madde 22 – (Değişik birinci fıkra: 13/4/1983 - 2814/10 md.) Kat malikinin, 20 nci madde uyarınca payına düşecek gider ve avans borcundan ve gecikme tazminatından, bağımsız bölümlerin birinde kira akdine, oturma (sükna) hakkına veya başka bir sebebe dayanarak devamlı bir şekilde faydalananlar da müştereken ve müteselsilen sorumludur. Ancak, kiracının sorumluluğu ödemekle yükümlü olduğu kira miktarı ile sınırlı olup, yaptığı ödeme kira borcundan düşülür.

Kat malikinin borcu bu yolla da alınamazsa, mahkemece tesbit edilen borcunu ödemiye kat malikinin bağımsız bölümü üzerine, varsa yöneticinin yoksa kat maliklerinden birinin yazılı istemiyle bu borç tutarı için, diğer kat malikleri lehine kanuni ipotek hakkı tescil edilir. **(Değişik son cümle: 14/11/2007-5711/10 md.)** 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 893 üncü maddesinin son fıkrası hükmü burada da uygulanır.

(Değişik: 13/4/1983 - 2814/10 md.) Kat maliklerinin, gider borcunu ödemeyen kat maliki veya diğer sorumlulardan olan alacakları önceliklidir.

VI - Müsaade mecburiyeti:

Madde 23 – Kat maliklerinden birinin bağımsız bölümünde veya bu bölümdeki tesislerde meydana gelen bir hasar veya bozukluğun onarımı veya giderilmesi veya tesislerin yeniden yapılması ile yapı güvenliğiyle ilgili olarak yapılması gerekli görülen teknik incelemeler için diğer bir bağımsız bölüme girmek gerekiyorsa, o bölümün maliki veya o bölümde başka sıfatla oturanlar, giriş müsaadesi vermeye ve bölümde gerekli işlerin yapılmasına katlanmaya mecburdurlar.⁶

⁶ 14/11/2007 tarihli ve 5711 sayılı Kanunun 11 inci maddesiyle; bu fıkra da yer alan "tesislerin yeniden yapılması" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile yapı güvenliğiyle ilgili olarak yapılması gerekli görülen teknik incelemeler" ibaresi eklenmiştir.

Anagayrimenkulün bir kısmının harap olması halinde, harap olan bağımsız bölüm ve eklentilerinin veya ortak yerlerin veya bağımsız bölümdeki tesislerin yeniden yapılması için, sağlam kalan bağımsız bölümlerin içinden veya dışından faydalanılması gerekiyorsa, o bölümlerin malikleri veya orada başka sıfatla oturanlar buna müsaade etmeye mecburdurlar.

Yukarıdaki fıkralarda yazılı müsaade yüzünden, kat maliklerinin veya orada başka sıfatla oturanların uğrayacakları zararı, lehine müsaade verilen bağımsız bölüm malikleri derhal ödemekle yükümlüdürler.

VII - Yasak işler:

Madde 24 – Anagayrimenkulün, kütükte mesken, iş veya ticaret yeri olarak gösterilen bağımsız bir bölümünde hastane, dispanser, klinik, poliklinik, ecza laboratuvarı gibi müesseseler kurulamaz; kat maliklerinin buna aykırı sözleşmeleri hükümsüzdür; dispanser, klinik, poliklinik niteliğinde olmıyan muayenehaneler bu hükmün dışındadır.

Anagayrimenkulün, kütükte mesken olarak gösterilen bağımsız bir bölümünde sinema, tiyatro, kahvehane, gazino, pavyon, bar, kulüp, dans salonu ve emsali gibi eğlence ve toplantı yerleri ve fırın, lokanta, pastahane, süthane gibi gıda ve beslenme yerleri ve imalathane, boyahane, basımevi, dükkan, galeri ve çarşı gibi yerler, ancak kat malikleri kurulunun oybirliği ile vereceği kararla açılabilir.

(Ek fıkra: 13/2/2011-6111/194 md.) 1136 sayılı Avukatlık Kanununda avukatlık büroları ve hukuk büroları ile ilgili düzenleme yapıncaya kadar meskenlerdeki avukatlık ve hukuk büroları faaliyetlerine devam ederler. Bu süre, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıldır. Bu hüküm 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununda ilgili düzenleme yapıncaya kadar meslek mensupları tarafından açılan bürolar hakkında da uygulanır.

Bu karar yöneticinin veya kat maliklerinden birinin istemi üzerine bütün bağımsız bölümlerin kat mülkiyeti kütüğündeki sahifelerine şerh verilir.

VIII - Kat mülkiyetinin devri mecburiyeti:

Madde 25 – Kat maliklerinden biri bu kanuna göre kendisine düşen borçları ve yükümleri yerine getirmemek suretiyle diğer kat maliklerinin haklarını, onlar için çekilmez hale gelecek derecede ihlal ederse, onlar, o kat malikinin müstakil bölümü üzerindeki mülkiyet hakkının kendilerine devredilmesini hakimden isteyebilirler.

(Değişik ikinci fıkra: 14/11/2007-5711/12 md.) Bu gibi bir kat maliki hakkında, bağımsız bölümün mülkiyetinin hükme en yakın tarihteki değeri o kat malikine ödenerek bu mülkiyetin diğer kat maliklerine, arsa payları oranında devredilmesi için davanın açılması, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, diğer kat maliklerinin sayı ve arsa payı çoğunluğuyla karar vermesine bağlıdır. Bu karara rağmen kat maliklerinden bir kısmı bu davayı açmak istemezse, davayı öteki kat malikleri açar ve hâkim hüküm vermeden önce devir bedelinin ileride hak sahibine ödenmek üzere bankada üçer aylık vadeli hesaba yatırılması ve makbuzunun ibrazı için davacılara resen belirleyeceği uygun bir süre verir. Devir bedelinin süresi içinde yatırıldı-

ğına ilişkin belge ibraz edildiğinde ve davanın kabulü halinde hâkim, davalının bağımsız bölümünün mülkiyetinin davayı açmış olan kat maliklerine arsa payları oranında devredilmesine ve devir bedelinin işlemiş faiziyle birlikte davalıya ödenmesine karar verir.

Aşağıdaki durumlarda, birinci fıkrada yazılı çekilmezlik, her halde mevcut farz edilir :

a) Ortak giderlerden ve avanstan kendine düşen borçları ödemediği için hakkında iki takvim yılı içinde üç defa icra veya dava takibi yapılmasına sebep olunması;

b) Anagayrimenkulün bulunduğu yerin sulh hakimi tarafından 33 üncü madde gereğince verilen emre rağmen, bu kanunda yazılı borç ve yükümleri yerine getirmemek suretiyle öteki kat maliklerinin haklarını ihlal etmekte devamlı olarak bir yıl ısrar edilmesi;

c) Kendi bağımsız bölümünü randevu evi veya kumarhane veya benzeri yer olarak kullanmak suretiyle ahlak ve adaba aykırı harekette bulunması.

(Değişik dördüncü fıkra: 14/11/2007-5711/12 md.) Bu maddedeki dava hakkı, devir konusunda kat maliklerince alınan dava açma kararının öğrenilmesi tarihinden başlayarak altı ay ve her halde dava hakkının doğumundan başlayarak beş yıl içinde kullanılmazsa veya dava sebebi ortadan kalkmışsa düşer.

B) Kat irtifakı sahiplerinin borçları:

Madde 26 – Kat irtifakı sahipleri bu hakka konu olan ortak arsa üzerinde, ileride kat mülkiyetine çevrilmek üzere yapılacak yapının sözleşmeye ve plana göre tamamlanması için kendilerine düşen borçları vaktinde yerine getirmek ve yapı işini, doğruluk kaideleri uyarınca kolaylaştırmakla, karşılıklı olarak yükümlüdürler.

(Değişik ikinci fıkra: 14/11/2007-5711/13 md.) Kat irtifakı sahiplerinden biri kendine düşen borçları, noter aracılığıyla yapılan ihtarla rağmen, bu ihtar tarihinden başlayarak iki ay içinde yerine getirmemezse diğerlerinin yazılı istemi üzerine hâkim, onun arsa payının ve kat irtifakının hükme en yakın tarihteki değeri karşılığında, öteki paydaşlara, arsa payları oranında devrine karar verir.

Kat irtifakı sahiplerinden birinin kusuru yüzünden, yapının kanuni süre içinde yapılamaması sebebiyle kat irtifakı düşerse, kusurlu taraf diğerlerinin bu yüzden uğradıkları zararı tazminle yükümlüdür.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Anagayrimenkulün Yönetimi

A) Genel kurul:

Madde 27 – Anagayrimenkul, kat malikleri kurulunca yönetilir ve yönetim tarzı, kanunların emredici hükümleri saklı kalmak şartıyla, bu kurul tarafından kararlaştırılır.

B) Yönetim planı:

Madde 28 – Yönetim planı yönetim tarzını, kullanma maksat ve şeklini yönetici ve denetçilerin alacakları ücreti ve yönetime ait diğer hususları düzenler. Yönetim planı, bütün kat maliklerini bağlayan bir sözleşme hükmündedir.

Yönetim planında hüküm bulunmayan hallerde, anagayrimenkulün yönetiminden doğacak anlaşmazlıklar bu kanuna ve genel hükümlere göre karara bağlanır.

(Değişik: 13/4/1983 - 2814/11 md.) Yönetim planının değiştirilmesi için bütün kat maliklerinin beşte dördünün oyu şarttır. Kat maliklerinin 33 üncü maddeye göre mahkemeye başvurma hakları saklıdır.

Yönetim planı ve bunda yapılan değişiklikler, bütün kat malikleriyle onların külli ve cüzi haleflerini ve yönetici ve denetçileri bağlar.

Yönetim planının ve onda sonradan yapılan değişikliklerin tarihi, kat mülkiyeti kütüğünün (Beyanlar) hanesinde gösterilir ve bu değişiklikler yönetim planına bağlanarak kat mülkiyetinin kuruluş belgeleri arasında saklanır.

C) Kat malikleri kurulunun toplantısı ve kararları:

I - Toplantı zamanı:

Madde 29 – Kat malikleri kurulu, yılda bir defadan az olmamak üzere yönetim planında gösterilen zamanlarda, eğer böyle bir zaman gösterilmemişse, her takvim yılının ilk ayı içinde toplanır. **(Ek cümle: 14/11/2007-5711/14 md.)** Toplu yapılarda ise kurullar, en geç iki yılda bir defadan az olmamak üzere yönetim plânlarında gösterilen zamanlarda, böyle bir zaman gösterilmemişse, ikinci takvim yılının ilk ayı içinde toplanır.

Önemli bir sebebin çıkması halinde, yöneticinin veya denetçinin veya kat maliklerinden üçte birinin istemi üzerine ve toplantı için istenilen tarihten en az onbeş gün önce bütün kat maliklerine imzalatılacak bir çağrı veya bir taahhütlü mektupla, toplantı sebebi de bildirilmek şartıyla, kat malikleri kurulu her zaman toplanabilir.

İlk çağrı yapılırken, birinci toplantıda, yeter sayının sağlanamaması halinde, ikinci toplantının nerede ve hangi tarihte yapılacağı da belirtilir. **(Ek cümle: 14/11/2007-5711/14 md.)** İlk toplantı ile ikinci toplantı arasında bırakılacak zaman yedi günden az olamaz.

II - Yeter sayı:

Madde 30 – Kat malikleri kurulu, kat maliklerinin sayı ve arsa payı bakımından yarısından fazlasıyla toplanır ve oy çokluğuyla karar verir.

(Değişik ikinci fıkra: 14/11/2007-5711/15 md.) Yeter sayının sağlanamaması nedeniyle ilk toplantının yapılamaması halinde, ikinci toplantı, en geç onbeş gün sonra yapılır. Bu toplantıda karar yeter sayısı, katılanların salt çoğunluğudur.

Bu kanunda yeter sayı için ayrıca konulmuş olan hükümler saklıdır.

III - Oya katılma:

Madde 31 – Her kat maliki, arsa payı oranına bakılmaksızın, bir tek oy hakkına sahiptir.

Anagayrimenkulde birden ziyade bağımsız bölümü olan kat maliki, her bağımsız bölüm için ayrı bir oy hakkına sahiptir; bununla beraber onun malik olduğu bağımsız bölümlerin sayısı ne olursa olsun, sahip olacağı oy sayısı bütün oyların üçte birinden fazla olamaz; oy hesabı yapılırken kesirler gözönüne alınmaz.

Bir bağımsız bölümün birden ziyade maliki varsa, kat malikleri kurulunda bunları içlerinden vekalet verecekleri birisi temsil eder. Kat maliklerinden biri ehliyetsiz ise onu kanuni mümessili temsil eder.

Alınacak karar doğrudan doğruya kendini ilgilendiren kat maliki görüşmelerde hazır bulunabilir, fakat oya katılamaz.

(Değişik son fıkra: 14/11/2007-5711/16 md.) Kat maliklerinden biri, oyunu yetkili vekil eliyle kullanabilir. Bir kişi, oy sayısının yüzde beşinden fazlasını kullanmak üzere vekil tayin edilemez. Ancak, kırk ve daha az sayıdaki kat mülkiyetine tâbi taşınmazlarda bir kişi, en fazla iki kişiye vekâlet edebilir.

IV - Kararlar:

Madde 32 – Anagayrimenkul kat malikleri kurulu tarafından, sözleşme, yönetim planı ve kanun hükümleri uyarınca verilecek kararlara göre yönetilir.

Bütün kat malikleriyle külli ve cüzi halefleri, yönetici ve denetçiler, kat malikleri kurulunun kararlarına uymakla yükümlüdürler.

Anagayrimenkulün kullanılmasından veya yönetiminden dolayı kat malikleri arasında veya bunlarla yönetici ve denetçiler arasında veya denetçilerle yöneticiler arasında çıkan anlaşmazlıklar, kat malikleri kurulunca çözülür ve karara bağlanır.

Kat malikleri kurulu kararları (1) den başlayıp sırayla giden sayfa numaraları taşıyan her sayfası noter mühüriyle tasdikli bir deftere yazılarak, toplantıda bulunan bütün kat maliklerince imzalanır; karara aykırı oy verenler bu aykırılığın sebebini belirterek imza koyarlar.

Bir husus hakkında ilerde çıkan anlaşmazlıklar, karar defterinde aynı hususa dair daha önce verilmiş bir karar varsa kaide olarak ona göre çözülür.

V - Hakimin müdahalesi:

Madde 33 – (Değişik birinci fıkra: 14/11/2007-5711/17 md.) Kat malikleri kurulunca verilen kararlar aleyhine, kurul toplantısına katılan ancak 32 nci madde hükmü gereğince aykırı oy kullanan her kat maliki karar tarihinden başlayarak bir ay içinde, toplantıya katılmayan her kat maliki kararı öğrenmesinden başlayarak bir ay içinde ve her halde karar tarihinden başlayarak altı ay içinde anagayrimenkulün bulunduğu yerdeki sulh mahkemesine iptal davası açabilir; kat malikleri kurulu kararlarının yok veya mutlak butlanla hükümsüz sayıldığı durumlarda süre koşulu aranmaz. Kat maliklerinden birinin yahut onun katından kira akdine, oturma hakkına veya başka bir sebebe dayanarak devamlı surette faydalanan kimsenin, borç ve yükümlerini yerine getirmemesi yüzünden zarar gören kat maliki veya kat malikleri, anagayrimenkulün bulunduğu yerin sulh mahkemesine başvurarak hâkimin müdahalesini isteyebilir.

Hakim, ilgilileri dinledikten sonra, bu kanuna ve yönetim planına ve bunlarda bir hüküm yoksa, genel hükümlere ve hakkaniyet kaidelerine göre derhal kararını verir ve bunun, tesbit edeceği kısa bir süre içinde yerine getirilmesi lüzumunu ilgiliye tefhim veya tebliğ eder.

(Değişik üçüncü fıkra: 14/11/2007-5711/17 md.) Tespit edilen süre içinde hâkimin kararını yerine getirmeyenlere, aynı mahkemece, ikiyüz elli Türk Lirasından ikibin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir. 25 inci madde hükmü saklıdır.

D) Yönetici:

I - Atanması:

Madde 34 – Kat malikleri, anagayrimenkulün yönetimini kendi aralarından veya dışardan seçecekleri bir kimseye veya üç kişilik bir kurula verebilirler; bu kimseye (Yönetici), kurula da (Yönetim kurulu) denir.

Anagayrimenkulün sekiz veya daha fazla bağımsız bölümü varsa, yönetici atanması mecburidir.

Anagayrimenkulün bütün bölümleri bir kişinin mülkiyetinde ise, malik kanunen yönetici durumundadır.

Yönetici, kat maliklerinin, hem sayı hem arsa payı bakımından çoğunluğu tarafından atanır.

Yönetici her yıl kat malikleri kurulunun kanuni yıllık toplantısında yeniden atanır; eski yönetici tekrar atanabilir.

Kat malikleri anagayrimenkulün yönetiminde anlaşılmaz veya toplanıp bir yönetici atayamazlarsa, o geyrimenkulün bulunduğu yerin sulh mahkemesince, kat maliklerinden birinin müracaatı üzerine ve mümkünse diğerleri de dinlendikten sonra, gayrimenkule bir yönetici atanır. Bu yönetici, aynen kat maliklerince atanan yöneticinin yetkilerine sahip ve kat maliklerine karşı sorumlu olur.

Sulh mahkemesince atanan yönetici, bu atanma üzerinden altı ay geçmedikçe, kat malikleri kurulunca değiştirilemez. Ancak haklı bir sebep çıkarsa, onu atamış olan sulh mahkemesi, değiştirmeye müsaade edebilir.

Yönetici atanırken kendisiyle yapılan sözleşmede, teminat göstermesi şart edilebilir; sözleşmede böyle bir şart olmasa bile, haklı bir sebebin çıkması halinde, kat malikleri kurulu, yöneticiden teminat göstermesini isteyebilir.

(Değişik son fıkra: 14/11/2007-5711/18 md.) Yöneticinin ad ve soyadı ile iş ve ev adresinin anagayrimenkulün kapısı yanına veya girişte görülecek bir yere çerçeve içinde asılması mecburidir. Bu yapılmazsa, yöneticiden veya yönetim kurulu üyelerinin her birine, ilgilinin başvurusu üzerine aynı mahkemece, elli Türk Lirasından ikiyüzelli Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

II - Yöneticinin görevleri:

1. Genel yönetim işlerinin görülmesi:

Madde 35 – Yöneticinin görevleri, yönetim planında belirtilir; yönetim planında aksine hüküm olmadıkça, yönetici aşağıdaki işleri görür:

- a) Kat malikleri kurulunca verilen kararların yerine getirilmesi;
- b) Anagayrimenkulün gayesine uygun olarak kullanılması, korunması, bakımı ve onarımı için gereken tedbirlerin alınması;
- c) Anagayrimenkulün sigorta ettirilmesi;

d) Anagayrimenkulün genel yönetim işleriyle korunma, onarım, temizlik gibi bakım işleri ve asansör ve kalorifer, sıcak ve soğuk hava işletmesi ve sigorta için yönetim planında gösterilen zamanda, eğer böyle bir zaman gösterilmemişse, her takvim yılının ilk ayı içinde, kat maliklerinden avans olarak münasip miktarda paranın toplanması ve bu avansın harcanıp bitmesi halinde, geri kalan işler için tekrar avans toplanması;

e) Anagayrimenkulün yönetimiyle ilgili diğer bütün ödemelerin kabulü, yönetim dolaşısıyla doğan borçların ödenmesi ve kat malikleri tarafından ayrıca yetkili kılınmışsa, bağımsız bölümlere ait kiraların toplanması;

f) Anagayrimenkulün tümünü ilgilendiren tebligatın kabulü;

g) Anagayrimenkulü ilgilendiren bir sürenin geçmesinden veya bir hakkın kaybına meydan vermiyecek gerekli tedbirlerin alınması;

h) Anagayrimenkulün korunması ve bakımı için kat maliklerinin yararına olan hususlarda gerekli tedbirlerin, onlar adına alınması;

i) Kat mülkiyetine ilişkin borç ve yükümlerini yerine getirmiyen kat maliklerine karşı dava ve icra takibi yapılması ve kanuni ipotek hakkının kat mülkiyeti kütüğüne tescil ettirilmesi;

j) Topladığı paraları ve avansları yatırmak ve gerektiğinde almak üzere muteber bir bankada kendi adına ve fakat anagayrimenkulün yönetici sıfatı gösterilmek suretiyle, hesap açtırılması;

k) Kat malikleri kurulunun toplantıya çağırılması.

l) **(Ek: 4/4/2015-6645/82 md.)** Anagayrimenkulde bulunan asansörlerin güvenli bir şekilde işletilmesinin sağlanması amacıyla aylık bakımları ile yıllık kontrollerinin ilgili teknik düzenlemelere uygun şekilde yaptırılması ve bu işlemlere ilişkin ücretlerin ödenmesi.

(Ek fıkra: 4/4/2015-6645/82 md.) Bu Kanunun 34 üncü maddesinde belirtilen şartları taşımasına rağmen yönetici ataması yapılmayan anagayrimenkulde, birinci fıkrada sayılan işlerin yaptırılmasından kat malikleri müştereken sorumludur.

2. Defter tutulması ve belgelerin saklanması:

Madde 36 – Yönetici, kat malikleri kurulunun kararlarını protokolleri, yapılan ihtar ve tebligatın özetini ve tarihlerini ve bütün giderleri, 32 nci maddede sözü geçen deftere tarih sırasıyla yazmaya ve bu defteri ve giderlerin belgeleriyle diğer bütün belgeleri bir dosyada saklamaya mecburdur.

Bu defterin, her takvim yılının bitmesinden başlayarak bir ay içinde yönetici tarafından notere kapattırılması mecburidir.

Bu maddede yazılı görevleri yerine getirmiyen yöneticiye 33 üncü maddenin son fıkrasında yazılı cezalar uygulanır.

3. İşletme projesinin yapılması:

Madde 37 – (Değişik: 13/4/1983 - 2814/12 md.)

Kat malikleri kurulunca kabul edilmiş işletme projesi yoksa, yönetici gecikmeksizin bir işletme projesi yapar.

Bu projede özellikle:

- a) Anagayrimenkulün bir yıllık yönetiminde tahmini olarak gelir ve gider tutarları;
 - b) Tüm giderlerden her kat malikine, bu Kanunun 20 nci maddesindeki esaslara göre düşecek tahmini miktar;
 - c) Tahmini giderlerle diğer muhtemel giderleri karşılamak üzere her kat malikinin 20 nci maddedeki esaslara göre vermesi gereken avans tutarı;
- Gösterilir.

Bu proje,kat maliklerine veya bağımsız bölümden fiilen yararlananlara, imzaları karşılığında veya taahhütlü mektupla bildirilir. Bildirimden başlayarak yedi gün içinde projeye itiraz edilirse durum kat malikleri kurulunda incelenir ve proje hakkında, karar verilir, gerekirse yeni bir proje hazırlanır.

Kesinleşen işletme projeleri veya kat malikleri kurulunun işletme giderleri ile ilgili kararları, İcra ve İflas Kanununun 68 inci maddesinin 1 inci fıkrasında belirtilen belgelerden sayılır.

III - Sorumluluğu:

1.Genel kural:

Madde 38 – Yönetici, kat maliklerine karşı aynen bir vekil gibi sorumludur.

(Ek fıkra: 14/11/2007-5711/19 md.) Kat malikleri kurulu, ada temsilciler kurulu veya toplu yapı temsilciler kurulu kararlarının iptaline ilişkin davalar, kat maliklerini temsilen yöneticiye, toplu yapılarda ise ada temsilciler kurulu veya toplu yapı temsilciler kurulunca seçilen yöneticiye husumet yöneltilmesi suretiyle açılabilir. Yönetici, açılan davayı bütün kat maliklerine ve ada veya toplu yapı temsilciler kuruluna duyurur. Kurul kararının iptali halinde bu konudaki yargılama giderleri ortak giderlerden karşılanır.

2. Hesap Verme:

Madde 39 – Yönetici, yönetim planında yazılı zamanlarda eğer böyle bir zaman yazılmamışsa her takvim yılının birinci ayı içinde kat malikleri kuruluna, anagayrimenkul dolayısıyla o tarihe kadar elde edilen gelirlerin ve yapılmış olan giderlerin hesabına vermekle yükümlüdür.

Kat maliklerinin yarısı isterse, bunların arsa payları ne olursa, olsun yönetim planında yazılı zamanlar dışında da hesabın gösterilmesi yöneticiden istenebilir.

IV - Hakları:

Madde 40 – Yönetici, kaide olarak vekilin haklarına sahiptir.

Kat malikleri,kendilerine düşen borçları ve yükümleri yönetici tarafından noterlikçe yaptırılan ihtarla rağmen vaktinde ve tamamen yerine getirmezlerse, yönetici, hiçbir tazminat ödemeye mecbur olmaksızın, kendine ait sözleşmeyi feshedip yöneticilikten çekilerek bu yüzden uğradığı zararın tazminini kat maliklerinden isteyebilir.

Yönetici, yönetim planında veya kendisiyle yapılan sözleşmede bir ücret tayin edilmemiş olsa bile, kat maliklerinden uygun bir ücret isteyebilir.

(Değişik: 13/4/1983-2814/13 md.) Kat malikleri kurulu, kat malikleri arasından atanmış yöneticinin normal yönetim giderlerine katılıp katılmayacağı, katılacaksa, ne oranda katılacağını kararlaştırır. Bu yolda, bir karar alınmamış ise, yönetici yönetim süresince kendisine düşen normal yönetim giderlerinin yarısına katılmaz.

E) Yönetimin denetlenmesi:

Madde 41 – Kat malikleri kurulu, yöneticinin bu görevdeki tutumunu devamlı olarak denetler ve haklı bir sebebin çıkması halinde onu her zaman değiştirebilir.

Hesapların denetlenmesi için yönetim planında, belli bir zaman konulmamışsa; bu denetim her üç ayda bir yapılır; bununla beraber haklı bir sebep çıkarsa, hesap denetlenmesi her zaman yapılabilir.

Kat malikleri kurulu denetim işini, kendi aralarından sayı ve arsa payı çoğunluğuyla seçecekleri bir denetçiye veya üç kişilik bir denetim kuruluna verebilir; bu halde denetçi veya denetim kurulu yönetim planında yazılı zamanlarda, eğer zaman yazılmamışsa, her takvim yılının birinci ayı içinde kat malikleri kuruluna verecekleri bir raporla denetimin sonucunu ve anagayrimenkulün yönetim tarzı hakkındaki düşüncelerini bildirir; bu rapor çoğaltılarak birer örneği taahhütlü mektupla kat maliklerine gönderilir.

Denetçiler bu raporu ve verecekleri kararları ve gerekli gördükleri diğer hususları, (1) den başlayıp sıra ile giden sayfa numaraları taşıyan ve her sayfası noter mühürüyle tasdikli bir deftere geçirip tarih koyarak altını imza ederler.

F) Yenilik ve ilaveler:

I - Faydalı olanlar:

Madde 42 – Kat malikleri, anagayrimenkulün ortak yerlerinde kendi başlarında bir değişiklik yapamazlar; ortak yerlerin düzgün veya bunları kullanmanın daha rahat ve kolay bir hale konulmasına veya bu yerlerden elde edilecek faydanın çoğaltılmasına yarıyacak bütün yenilik ve ilaveler, kat maliklerinin sayı ve arsa payı çoğunluğu ile verecekleri karar üzerine yapılır.

(Ek fıkra: 1/7/2005-5378/19 md.) Engellilerin yaşamı için zorunluluk göstermesi hâlinde, proje tadili kat maliklerinin en geç üç ay içerisinde yapacağı toplantıda görüşülerek sayı ve arsa payı çoğunluğu ile karara bağlanır. Toplantının bu süre içerisinde yapılamaması veya tadilat talebinin çoğunlukla kabul edilmemesi durumunda; ilgili kat malikinin talebi üzerine bina güvenliğinin tehlikeye sokulmadığını bildirir komisyon raporuna istinaden ilgili mercilerden alınacak tasdikli proje değişikliği veya krokiye göre inşaat, onarım ve tesis yapılır. İlgili merciler, tasdikli proje değişikliği veya kroki taleplerini en geç altı ay içinde sonuçlandırır. Komisyonun teşkili, çalışma usûlü ile engellinin kullanımından sonraki süreç ile ilgili usûl ve esaslar Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile Özürlüler İdaresi Başkanlığı tarafından müştereken hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.⁷

⁷ 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu fıkarda yer alan “Özürlülerin” ve “özürlünün” ibareleri sırasıyla “Engellilerin” ve “engellinin” şeklinde değiştirilmiştir.

Bu işlerin giderleri, yeniliklerden faydalananlar tarafından, faydalanma oranına göre, ödenir.

(Değişik dördüncü fıkra: 18/4/2007-5627/16 md.) Kat maliklerinden birinin isteği üzerine ısı yalıtımı, ısıtma sisteminin yakıt dönüşümü ve ısıtma sisteminin merkezi sistemden ferdi sisteme veya ferdi sistemden merkezi sisteme dönüştürülmesi, kat maliklerinin sayı ve arsa payı çoğunluğu ile verecekleri karar üzerine yapılır. Ancak toplam inşaat alanı ikibin metrekare ve üzeri olan binalarda merkezi ısıtma sisteminin ferdi ısıtma sistemine dönüştürülmesi, kat maliklerinin sayı ve arsa payı olarak oybirliği ile verecekleri karar üzerine yapılır. Bu konuda yapılacak ortak işlerin giderleri arsa payı oranına göre ödenir. Merkezi ısıtma sistemlerinde ısınma giderlerinin paylaştırılmasına ilişkin usûl ve esaslar Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulacak yönetmelikle düzenlenir.

(Değişik beşinci fıkra: 18/4/2007-5627/16 md.) Isıtma sisteminin merkezi sistemden ferdi sisteme veya ferdi sistemden merkezi sisteme dönüştürülmesine karar verilmesi halinde, yönetim planının bu karara aykırı hükümleri değiştirilmiş sayılır.

II - Çok masraflı ve lüks olanlar:

Madde 43 – Yapılması arzu edilen yenilik ve ilaveler çok masraflı ise veya yapının özel durumuna göre lüks bir nitelik taşıyorsa veya anagayrimenkulün bütün kat malikleri tarafından kullanılması mutlaka gerekli olan yerlerinde veya geçitlerinde bulunmıyorsa, bunlardan faydalanmak istemiyen kat maliki, gidere katılmak zorunda değildir; bu gibi yenilik ve ilavelerin giderini, onların yapılmasına karar vermiş olan kat malikleri öderler.

Bununla beraber, başlangıçta giderlere katılmıyan kat maliki veya onun külli veya cüzi halefleri yenilik ve ilavelerin yapılması ve korunması giderlerine sonradan, kendi arsa payları oranında katılırlarsa, yapılan lüks yenilik veya ilaveden faydalanma hakkını kazanırlar.

III- Bağımsız bölüm ilavesi:

Madde 44 – Anagayrimenkulün üstüne kat ilavesi veya mevcut çekme kat yerine tam kat yapılması veya zemin veya bodrum katlarında veya arsanın boş kısmında 24 üncü maddenin ikinci fıkrasında yazılı yerlerin sonradan yapımı veya ilavesi için:

- a) Kat malikleri kurulunun buna oybirliğiyle karar vermesi;
- b) Anagayrimenkulün bu inşaatın sonra alacağı duruma göre, yapılan yeni ilaveler de dahil olmak üzere bütün bağımsız bölümlerine tahsis olunacak arsa paylarının, usulüne göre yeniden ve oybirliğiyle tesbit edilmesi;
- c) İlave edilecek yeni bağımsız bölüme tahsis edilen arsa payı üzerinde, tapu memuru huzurunda yapılacak resmi senetle, 14 üncü maddeye göre kat irtifakı kurularak bunun, anagayrimenkulün bütün bağımsız bölümlerinin kat mülkiyeti kütüğündeki irtifaklar hanesine tescil edilmesi ve anagayrimenkulün kapanan eski kütük sayfasıyla 13 üncü madde hükmüne göre bağlantı sağlanması;

Şarttır.

Bu nitelikteki ilave ve genişletmelere muvafakat etmekle beraber kendisi katılmak istemiyen kat maliklerinin arsa paylarından, bu ilaveler sebebiyle azalan kısmın, ilaveyi yaptıranların bağımsız bölümlerine tahsisini kabul ettikleri, resmi senette belirtilir.

Bu takdirde, yeni bağımsız bölümün yapılmasına katılmıyan kat maliklerinin arsa paylarından yeni tahsis sebebiyle azalan kısmın bedeli kendilerine ödenmek şartıyla, yeni yapılan bağımsız bölüm, kat irtifakı kurulmasına dair olan eski resmi senet gereğince kat mülkiyetine çevrilerek onu yaptıranın mülkü veya yaptıranların ortak mülkü olur ve kat mülkiyeti kütüğünün ayrı bir sayfasına yeni malik veya malikler adına tescil edilir.

G) Temlik tasarruflar ve önemli işler:

Madde 45 – Anagayrimenkulün bir hakla kayıtlanması veya arsanın bölünmesi ve bölünen kısmın mülkiyetinin başkasına devrolunması gibi temlik tasarruflar veya anayapının dış duvarlarının, çatı veya damının reklam maksadiyle kiralanması gibi önemli yönetim işleri ancak bütün kat maliklerinin oybirliğiyle verecekleri karar üzerine yapılabilir.

ALTINCI BÖLÜM

Kat Mülkiyetinin ve Kat İrtifakının Sona Ermesi

A) Kat mülkiyetinin sona ermesi:

I - Anagayrimenkulün arsasıyla birlikte yok olması veya kamulaştırılması ile:

Madde 46 – Kat mülkiyeti, kat mülkiyeti kütüğündeki sicil kaydının silinmesiyle sona erer.

Anagayrimenkulün bütün bağımsız bölümlerinin bir tek kişinin mülkiyetinde toplanmasıyla kat mülkiyeti kendiliğinden sona ermez.

Sicil kaydı, bütün kat maliklerinin veya bütün bağımsız bölümleri kendi mülkiyetinde toplamış bulunan malikin, anagayrimenkuldeki kat mülkiyetinin adi mülkiyete çevrilmesine ait yazılı istemi üzerine silinir ve o gayrimenkul, müstakil bölümlere bağlı arsa paylarına göre, genel kütükte yeni bir sayfaya geçirilerek ve eski kayıtlarıyla bağlantı sağlanmak suretiyle tescil olunur. Anagayrimenkulün niteliğinde kat mülkiyetinin kurulmasından sonra değişiklikler olmuşsa, yeni sicil kaydına bunlar da yazılır.

Bağımsız bölümlerden biri bir ayni hakla veya sicile şerh verilen bir şahsi hakla kayıtlanmış bulunuyorsa, hak sahibinin muvafakatiyle o hak kütükten silinmedikçe, anagayrimenkul üzerindeki kat mülkiyetinin adi mülkiyete çevrilmesi ve kat mülkiyeti kütüğündeki sicil kaydının silinmesi istenemez.

Kayıtlayıcı hakkın sahibi, sicil kaydının silinmesine muvafakat etmemekle beraber hakkının yalnız borçluya ait mülkiyet payına veya hakkın niteliğine göre, bütün ortak mülkiyet paylarına aktarılmasına muvafakat ederse bu hak sicilden silinmeksizin yalnız borçlunun, adi mülkiyet gayrimenkuldeki bütün ortak mülkiyet payları üzerine geçirilmek suretiyle genel kütüğe tescil olunur.

Anagayrimenkulün arsasıyla birlikte tamamen yok olması veya kamulaştırılması halinde sicil kaydının silinmesi genel hükümlere göre yapılır.

Anagayrimenkul kamulaştırılırsa, her bağımsız bölümün kamulaştırma bedeli bağlantılı bulunduğu arsa payı ve eklentileri de gözönünde tutularak ayrı ayrı takdir olunur ve o bölümün malikine ödenir.

II - Anayapının harap olması:

Madde 47 – Anayapının tümü harap olmuşsa, anagayrimenkul üzerindeki kat mülkiyeti kendiliğinden sona erer.

Anayapının bağımsız bölümlerinden biri tamamen harap olur ve o bölümün maliki iki yıl içinde bölümünü yeniden yaptırmazsa, diğer kat malikleri veya bunlardan bir kısmı, bu sürenin tamamlanmasından başlayarak bir yıl içinde o bölüme ait arsa payının, değeri karşılığında ve arsa payları oranında kendilerine devredilmesini hakimden isteyebilirler. Bu halde devrolunan arsa payları kat mülkiyeti kütüğünün ilgili sayfalarının (Beyanlar) hanesine işaret olunur; arsa payını devralanlar, devraldıkları tarihten başlayarak iki yıl içinde, harap olan bağımsız bölümü yeniden yaptırmaya veya aynı süre içerisinde bütün kat malikleri bağımsız bölümlere bağlı arsa paylarını bu kanunun 3 üncü maddesinin 2 nci fıkrasındaki esaslara göre yeniden hasaplayarak kat mülkiyeti kütüğüne geçirtmeye mecburdurlar.

Yukardaki fıkra hükmüne uyulmadığı takdirde anagayrimenkul üzerindeki kat mülkiyeti kendiliğinden sona ererek, gerek o gayrimenkul ve gerek harap olan bölümler için alınan sigorta bedeli üzerinde ortak mülkiyet hükümleri uygulanır.

Birden ziyade bağımsız bölüm tamamen harap olup da bunlardan birinin yeniden yapılması diğerinin yapılmasına bağlı bulunuyorsa, bağımsız bölümleri harap olan kat malikleri bunları yeniden yaptırıp yaptırmıyacaklarını, harabolma tarihinden başlayarak altı ay içinde diğer kat maliklerine yazılı olarak bildirmeye mecburdurlar. **(Değişik son cümle: 14/11/2007-5711/20 md.)** Bildirmeyenlerin yeniden yaptırmak istemedikleri kabul olunur ve onların arsa payları, değeri karşılığında bölümlerini yeniden yaptırmak isteyenlere öncelikle devredilir.

Harabolan bağımsız bölümler üzerindeki kat mülkiyeti bu maddede yazılı süreler devamınca kendiliğinden kat irtifakına çevrilir ve kat mülkiyeti kütüğünde beyanlar hanesine geçici şerh verilir. Bağımsız bölüm yapılıncaya onun üzerindeki kat mülkiyeti yeniden doğar ve geçici şerh kütükten silinir.

III - Bildirme ödevi ve kaydın silinmesi:

Madde 48 – Anagayrimenkulün veya anayapının tümünün veya bir kısmının harabolması halinde durum yönetici tarafından o gayrimenkulün bulunduğu yerin tapu idaresine ve bütün kat maliklerine; eğer yönetici yoksa, bağımsız bölümü harap olan kat maliki tarafından tapu idaresine derhal bildirir; bunun bildirilmemesi yüzünden doğacak zararların tümünden bağımsız bölümü harap olan kat maliki, zararın beşte biri oranındaki kısmından da yönetici müteselsilen sorumlu olup, Hazine sorumlu değildir.

Kat mülkiyeti sona erince, kat mülkiyeti kütüğündeki sayfalar kapatılarak gayrimenkulün kaydı anayapıdan sağlam kalan kısımlar gösterilmek ve kat mülkiyeti kütüğü kurulmadan önceki genel kütük kaydıyla bağlantı sağlanmak suretiyle, arsa payları oranında ortak mülkiyet esaslarına göre, genel kütüğe tescil edilir. Bu halde sigorta bedelleriyle enkaz üzerinde de ortak mülkiyet hükümleri yürür.

Tümü harabolan anayapının arsasında malik veya ortak malikler tarafından yine kat mülkiyeti esasına göre yeni bir yapı yapılmak istenirse, kat irtifakı ve kat mülkiyeti kurulmasına dair hükümler uygulanır.

B) Kat irtifakının sona ermesi:

Madde 49 – Kat irtifakına konu olan arsanın maliki veya ortak malikleri, tapu memuruna verecekleri yazılı bir beyanla kat irtifakına ait sicil kaydını sildirerek bu irtifaka her zaman son verebilirler.

Kat irtifakı, buna konu olan arsanın tamamıyla yok olması veya üzerinde yapı yapılmıyacak hale gelmesi veya kamulaştırılması ile kendiliğinden sona erer.

(Değişik fıkralar: 13/4/1983 - 2814/14 md.):

Kat irtifakına konu olan arsa üzerinde, bu irtifakın kurulması sırasında verilen plana göre beş yıl içinde yapı yapılmazsa maliklerden birinin istemi üzerine, sulh hakimi, gerektiğinde ilgilileri de dinleyerek, duruma göre kat irtifakının sona ermesine veya belli bir süre için uzatılmasına karar verir. Süre istem üzerine yeniden uzatılabilir.

Yukarıdaki fıkra uyarınca kat irtifakı kaldırıldığında tapu kütüğündeki kayıt silinir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Son Hükümler

A) Yasaklar:

Madde 50 – Bu kanun yürürlüğe girdikten sonra Medeni Kanuna ve diğer kanunlara göre, bir gayrimenkulün paydaşlarından birinin o gayrimenkulün bir bölümünden kat maliki gibi tek başına faydalanmasını sağlamak için irtifak hakkı kurulamaz.

Tümü kâgır olmıyan yapılarda kat mülkiyeti kurulamaz.

B) Yeni duruma uyma :

I - Medeni Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra kurulan irtifaklarda:

Madde 51 – (Değişik birinci fıkra: 30/4/1969 - 1166/1 md.) Medeni Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar bir gayrimenkulün paydaşlarından birinin o gayrimenkulün bir bölümünden kat maliki gibi tek başına faydalanmasını sağlamak için üzerinde irtifak hakkı kurulmuş olan gayrimenkullerin mülkiyetinin 2/1/1971 tarihine kadar kat mülkiyetine çevrilmesi ve kat mülkiyeti kütüğüne tescil ettirilmesi mecburidir. Bu yapılmazsa irtifak hakları sona ererek yalnız ortak mülkiyet devam eder.

Gayrimenkul üzerindeki mülkiyetin birinci fıkra gereğince kat mülkiyetine çevrilmesi ve kat mülkiyet kütüğüne tescili, ortak maliklerden birinin tapu idaresine başvurusu üzerine tapu idaresindeki belgelere ve bu kanunun 12 nci maddesinin (b) bendinde yazılı fotoğrafa dayanılarak yapılır; bu halde fotoğrafın, tapu idaresine başvuran ortak malikin imzasıyla tasdik edilmesi yeter.

Diğer ortak malikler bu çevrilmeye itiraz edemeyecekleri gibi bunun giderlerine katılmaktan ve yönetim planı yapmaktan kaçınamazlar; kaçınılırsa, hakim müdahalasına dair olan 33 üncü madde hükmü uygulanır.

II - Medeni Kanundan önce kurulmuş olan haklarda :

Madde 52 – Medeni Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce (Hava hakkı, oda mülkiyeti) gibi isimler altında kurulmuş olan haklar, bu kanunun yürürlüğe girmesinden başlayarak üç yıl içinde, aşağıda yazılı hükümlere göre, bu kanun uyarınca kat mülkiyetine veya kat irtifakına çevrilir:

a) Gayrimenkul üzerinde bu haklara konu olan yapı bölümleri mevcutsa, hak sahipleri, aralarında yapacakları bir sözleşme ile, o gayrimenkulün arsasında, bölümlerinin değerleri oranında ve hiçbir bedel ödemeye mecbur olmaksızın, Medeni Kanunun ortak mülkiyet hükümlerine göre paydaş olurlar ve Kat Mülkiyeti Kanununun ilgili hükümleri uyarınca kat mülkiyetini kurarlar.

b) Yapı bölümleri mevcut olmayıp yalnız hava hakkı mevcutsa, bu hak (a) bendindeki esaslara göre hak sahibinin arsada paydaş olması suretiyle kendiliğinden kat irtifakı hakkına çevrilir ve kütüğe o suretle tescil edilir.

c) Hak sahipleri anlaşarak bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl içinde eski haklarını kat mülkiyetine veya kat irtifakına çevirmezlerse, bu çevirme, gayrimenkulün bulunduğu yerin tapu idaresince, ayrı ayrı bölümlerin değerleri oranında arsa paylarının tesbiti ve gereken belgelerin hazırlanması suretiyle ve bu maddenin (a) ve (b) bendlerindeki esaslar uyarınca, hak sahiplerinden birinin müracaatı üzerine veya doğrudan doğruya yapılır ve durum bütün hak sahiplerine bildirilir.

Bu hakların tapu idaresince kat mülkiyetine veya kat irtifakına doğrudan doğruya çevrilmesi için gereken masraflar Hazinece ödenerek, kamu alacaklarının tahsili hakkındaki özel kanun hükümlerine göre hak sahiplerinden alınır.

Hak sahipleri tapu idaresinin kararına karşı, bunun kendilerine bildirilmesinden başlayarak bir ay içinde, sulh mahkemesine dava açmak suretiyle itiraz edebilirler.

III - Medeni Kanuna göre kurulmuş kat irtifaklarının yönetimi:

Madde 53 – Bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten önce bir gayrimenkulün paydaşlarından birinin o gayrimenkulün bir bölümünden kat maliki gibi tek başına faydalanmasını sağlamak için kurulmuş olan irtifak hakları, bu Kanuna göre kat mülkiyetine çevrilinceye kadar anagayrimenkulün yönetimi, yönetim planı yapılması mecburiyeti ve giderlere ve sigorta mecburiyetine ve bunun primlerine katılma hususlarında bu kanun hükümleri uygulanır.

C) Özel kanuna göre ortaklaştırma (Şüyulandırma) halinde kat mülkiyetinin durumu:

Madde 54 – (Değişik birinci fıkra: 14/11/2007-5711/21 md.) İmar Kanunu hükümlerine göre ortaklaştırma halinde, ortaklaştırılan gayrimenkuller arasında kat mülkiyetine tâbi gayrimenkul varsa ve ortaklaştırma, 9/11/1985 tarihinden önce ise 6785 sayılı İmar Kanununun 46 ncı maddesi, bu tarihten sonra ise 3194 sayılı İmar Kanununun 16 ncı maddesi gereğince ortaklığın giderilmesi hususunda bütün malikler anlaştıkları takdirde, ortaklığın giderilmesi bu anlaşma hükümlerine göre yapılır.

(Değişik ikinci fıkra: 14/11/2007-5711/21 md.) Böyle bir anlaşmaya varılamazsa, her gayrimenkulün ortaklaştırmadan önceki geçer değerleri, birinci fıkra da sözü geçen madde hükümlerine göre ortaklığı gidermekle görevli sulh mahkemesince ayrı ayrı takdir edilerek, bunlara Türkiye İstatistik Kurumunca yayımlanan üretici fiyat endeksi uygulanmak suretiyle her bir gayrimenkulün hükme en yakın tarih itibarıyla ulaştığı değerleri tespit edildikten sonra, bunlardan değeri en fazla olan gayrimenkulün malikine, öteki gayrimenkulleri bu değerle satın almasını teklife karar verilir ve bu teklif kabul edilip bedel ödenince ortaklık giderilmiş olur.

Kesinleşen sulh mahkemesi kararının tebliğinden başlayarak bir ay içinde bedel ödenmez veya altı ay içinde ödenmek üzere banka mektubu veya aynı teminat gösterilmezse ortaklaştırılan gayrimenkullerin tümü, imar durumuna göre mümkünse katmülkiyeti muhafaza ve diğer gayrimenkuller buna ilhak edilerek,

eğer bu mümkün değilse kat mülkiyeti kaldırılarak, açık artırma yoluyla satılıp ortaklık giderilir ve satış bedeli her gayrimenkulün, ikinci fıkra uyarınca takdir edilmiş olan değerleri arasındaki orana göre, maliklere paylaştırılır.

D) Harç ve vergiler:

Madde 55 – Bu kanuna göre kat mülkiyeti ve kat irtifakı kurulması, mülkiyetin başkasına devrini ihtiva etmedikçe her çeşit harc ve vergiden muaftır. Bu muafiyet, Medeni Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra kurulan irtifak haklarının 51 nci madde gereğince kat mülkiyetine ve Medeni Kanundan önce kurulmuş olan hakların 52 nci maddeye göre kat mülkiyeti veya kat irtifakına çevrilmesi işlemlerine de şamildir.

Kurulan kat mülkiyetleri tapu memurunca derhal anagayrimenkulün kayıtlı bulunduğu yerin belediyesine ve vergi dairesine bildirilir.

E) Belediyesi olmıyan yerlerdeki durum:

Madde 56 – Bu kanunun belediyelere yüklediği görevler, belediye olmıyan, yerlerde o yerin bağlı bulunduğu ilçe veya il merkezleri belediyelerince, 6785 sayılı İmar Kanununun 47 nci maddesinde bahsi geçen sahalarda ise ilgili belediyece yerine getirilir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Devre Mülk Hakkı

(Ek bölüm:10/6/1985-3227/1 md.)

Madde 57 – Mesken olarak kullanılmaya elverişli bir yapı veya bağımsız bölümün ortak maliklerinden her biri lehine bu yapı veya bağımsız bölümden yılın belli dönemlerinde istifade hakkı, müşterek mülkiyet payına bağlı bir irtifak hakkı olarak kurulabilir.

Bu hakka devre mülk hakkı denir.

Madde 58 – Aksi resmi senette kararlaştırılmadıkça devre mülk hakkının bağlı olduğu pay, devrelerin sayı ve süreleri esas alınarak eşit bir biçimde belirlenir.

Devre mülk hakkı ancak mesken nitelikli, kat mülkiyetine veya kat irtifakına çevrilmiş yahut müstakil yapılarda kurulabilir.

Devre mülk üzerinde bu hakla bağdaşan aynı haklar tesis edilebilir.

Devre mülk hakkı bağlı olduğu müşterek mülkiyet payına bağlı olarak devir ve temlik edilebilir ve mirasçılara geçer.

Madde 59 – Devre mülk hakkının yılın belirli dönemlerine ayrılması ve 7 günden daha az süreli olmaması gerekir. Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa devre mülk hakkı sahibi bu hakkın kullanımını başkalarına bırakabilir.⁸

Madde 60 – Ana taşınmaz mal ile bağımsız bölümlerin ve müstakil yapıların tapu kütüklerinin beyanlar hanesine, bağımsız bölüm veya yapı üzerinde devre mülk hakkı kurulduğu işaret edilir ve düzenlenecek tapu senedinde de bu husus belirtilir.

Madde 61 – Üzerinde devre mülk hakkı kurulacak yapı veya bağımsız bölümlerin ortak malikler arasında dönem süresi, devir ve teslimi ile istifade şekil ve usulleri, yöneticilerin seçimi ile hak ve sorumlulukları, büyük onarım için ayrılacak dönem, bakım masrafları gibi hususlar devre mülk sözleşmesinde belirlenir. Bu hususları içeren ve bütün hak sahiplerince imzalanan devre mülk sözleşmesi resmi senede eklenir ve tapu kütüğünün beyanlar hanesinde gösterilir.

Devre mülk hakkı kurulan her yapı veya bağımsız bölüm için ortak malikler, kendi aralarından veya dışardan bir gerçek veya tüzelkişiyi yönetici ve kat malikleri kuruluna temsilci olarak tayin ederler. Bu Kanunun genel hükümlerine göre atanan yöneticilere devre mülk yöneticiliği ile ilgili görevler de verilebilir.

Madde 62 – Kat mülkiyetine çevrilmiş birden fazla bağımsız bölümlerden bazılarının üzerinde devre mülk hakkı kurulması, aksi yönetim planında kararlaştırılmamışsa, diğer bağımsız bölüm maliklerinin muvafakatlarına bağlı değildir.

Madde 63 – Üzerinde devre mülk hakkı kurulan yapı veya bağımsız bölümün ortak malikleri, aksi sözleşme ile kararlaştırılmamışsa, şuyuun giderilmesini isteyemezler.

Madde 64 – Devre mülk hak sahipleri, kendilerine ayrılan ve tapu sicilinde belirtilen dönem süresi sonunda istifade ettikleri bağımsız bölüm veya yapıyı sözleşme hükümleri gereğince boşaltmaya ve yeni hak sahibine teslim mecburdurlar.

Dönem süresi sonunda tahliye olmadığı takdirde, istifade edecek dönem sahibinden birisinin veya yöneticinin tapu kaydını ve sözleşmeyi talebine ekleyerek ibrazı halinde, mahallin en büyük mülki amirin emri ile, başkaca bir işlem ve tebligata lüzum kalmadan, derhal zabıtaca boşalttırılır. İdare veya yargı organlarına yapılacak başvuru, bu boşaltma işlemini durdurmaz. İlgililerin kanundan ve sözleşmeden doğan hakları saklıdır.

Madde 65 – Devre mülk hakkı sahiplerinin hak ve borçları, yetki ve sorumluluklarının tespit ve uyuşmazlıkların çözümlenmesinde bu Kanunda, sözleşmede veya yönetim planında hüküm bulunmayan hallerde Türk Medeni Kanunu ve ilgili diğer kanun hükümleri uygulanır.

DOKUZUNCU BÖLÜM⁹

Toplu Yapılara İlişkin Özel Hükümler

Kapsam

Madde 66 – (Ek: 14/11/2007-5711/22 md.)

Toplu yapı, bir veya birden çok imar parseli üzerinde, belli bir onaylı yerleşim plânına göre yapılmış veya yapılacak, alt yapı tesisleri, ortak kullanım yerleri, sosyal tesis ve hizmetler ile bunların yönetimi bakımından birbirleriyle bağlantılı birden çok yapıyı ifade eder.

Toplu yapı kapsamındaki imar parsellerinin bitişik veya komşu olmaları şarttır. Ancak bu parseller arasında kalan ve imar plânına göre yol, meydan, yeşil alan, park, otopark gibi kamuya ayrılan yerler için bu şart aranmaz. Toplu yapı kapsamındaki her imar parseli, kat irtifakının veya kat mülkiyetinin tesisinde ayrı ayrı dikkate alınır. Ancak, toplu yapı birden fazla imar parselini içeriyorsa, münferit parseller üzerinde toplu yapı hükümlerine tâbi olacak şekilde kat mülkiyeti ilişkisi kurulamaz.

Yapılar tamamlandıkça, tamamlanan yapılara ilişkin kat irtifakları kat mülkiyetine çevrilebilir.

Ortak yerler

Madde 67 – (Ek: 14/11/2007-5711/22 md.)

Toplu yapı kapsamında olup, bütünüyle bu kapsamdaki bağımsız bölümlerin ortak kullanma ve faydalanmasına tahsis edilmiş bulunan parsellerin malik hanesine, tahsis edildikleri toplu yapı kapsamındaki diğer parsellerin ada, parsel, blok ve bağımsız bölüm numaraları gösterilmek suretiyle tapu siciline kaydedilir ve bu suretle tahsis edildikleri parsellerde bulunan bağımsız bölümlerin ortak yeri olur.

Toplu yapı kapsamında bulunan birden çok yapının ortak sosyal ve alt yapı tesisleri bulundukları parsel veya yapıya bakılmaksızın, tahsis edildikleri bağımsız bölümlerin ortak yeri sayılır.

Vaziyet plân ve projeleri

Madde 68 – (Ek: 14/11/2007-5711/22 md.)

Toplu yapılarda; yapıların konumları, ortak nitelikteki yerler ve tesisler, bunların kullanılış amaç ve şekilleri, toplu yapı kapsamındaki parsel veya parsellerin tamamını kapsaya-

⁸ 24/3/2022 tarihli ve 7392 sayılı Kanunun 18 inci maddesiyle bu fıkra da yer alan “15” ibaresi “7” şeklinde değiştirilmiştir.

⁹ 14/11/2007 tarihli ve 5711 sayılı Kanunun 22 nci maddesiyle; 65 inci maddeden sonra gelmek üzere “Toplu Yapılara İlişkin Özel Hükümler” başlıklı “Dokuzuncu Bölüm” altında aşağıdaki maddeler eklenmiş, mevcut 66 ve 67 nci maddeler, 75 ve 76 ncı maddeler olarak teselsül ettirilmiştir.

cak şekilde, bir bütün olarak ilgili makamlarca onaylanmış imar plânı hükümlerine uygun olarak hazırlanmış vaziyet plânında ve projelerde belirtilir.

Kamuya ayrılan yerlerin düzenlenmesi, işletilmesi ve bakımı, bu konuda yetkili kamu kurumu ile mutabakat sağlanması hâlinde, kamunun kullanımını kısıtlamamak şartıyla toplu yapı yönetiminin üstlenilebilir.

Toplu yapı uygulamasında, kat mülkiyetinin ve kat irtifakının tesisine, aranacak belgelere, tapuda yapılacak işlemlere ilişkin hususlar, Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Yönetim

Madde 69 – (Ek: 14/11/2007-5711/22 md.)

Toplu yapı kapsamında bulunan parsel ve parsellerdeki birden çok bağımsız bölümü kapsayan ana yapıda ortak yerleri bulunan blok yapıların her biri, kendi sorunlarına ve yalnız o bloğa ait ortak yerlere ilişkin olarak, o blokta bulunan bağımsız bölüm maliklerinden oluşan blok kat malikleri kurulunca yönetilir. Bir parselde blok niteliğinde olmayan yapılar varsa veya bu nitelikteki yapılarla blok yapılar aynı parselde yer alıyorsa, kendi sorunlarına ve o parselde ait ortak yerlere ilişkin olarak, o parselde bulunan bağımsız bölüm maliklerinden oluşan kat malikleri kurulunca yönetilir. Yönetim plânında blokların ve blok niteliğinde olmayan yapıların idare tarzı ayrıca belirtilir.

Bir adada birden çok parsel yer alıyorsa, adayı oluşturan parsellere ait ortak yerler, o adada bulunan bağımsız bölüm maliklerinden oluşan ada kat malikleri kurulunca yönetilir ve yönetim tarzı, kanunların emredici hükümleri saklı kalmak şartıyla, bu kurul tarafından kararlaştırılır. Bu yetki, yönetim plânında ada temsilciler kuruluna verilebilir. Yönetim plânında başka türlü düzenlenmemişse, ada temsilciler kurulu, blok yapılarda her blokta bulunan bağımsız bölüm maliklerince seçilen blok yöneticileri ve blok niteliğinde olmayan yapıların bağımsız bölüm maliklerince seçilen temsilcilerden oluşur. Ada temsilciler kurulu üyelerinin sayısı ve nasıl seçileceği toplu yapının özelliği dikkate alınarak yönetim plânında belirtilir. Ada temsilciler kurulunda bu yöneticiler ve temsilciler yönettikleri ve temsil ettikleri bağımsız bölüm sayısı kadar oy hakkına sahiptirler.

Toplu yapı kapsamındaki ortak yapı, yer ve tesisler, bu kapsamda yer alan bağımsız bölüm maliklerinden oluşan toplu yapı kat malikleri kurulunca yönetilir ve yönetim tarzı, kanunların emredici hükümleri saklı kalmak şartıyla, bu kurul tarafından kararlaştırılır. Bu yetki, yönetim plânında toplu yapı temsilciler kuruluna verilebilir. Yönetim plânında başka türlü düzenlenmemişse, toplu yapı temsilciler kurulu, blok yapılarda her blokta bulunan bağımsız bölüm maliklerince seçilen blok yöneticileri ve blok niteliğinde olmayan yapıların bağımsız bölüm maliklerince seçilen temsilcilerden oluşur. Toplu yapı temsilciler kurulu üyelerinin sayısı ve nasıl seçileceği toplu yapının özelliği dikkate alınarak yönetim plânında belirtilir. Toplu yapı temsilciler kurulunda bu yöneticiler ve temsilciler yönettikleri ve temsil ettikleri bağımsız bölüm sayısı kadar oy hakkına sahiptirler.

Yönetim plânı ve değiştirilmesi

Madde 70 – (Ek: 14/11/2007-5711/22 md.)

Toplu yapı kapsamındaki yapı ve yerler için tamamını kapsayan bir tek yönetim plânı düzenlenir. Yönetim plânı, toplu yapı kapsamındaki bütün kat maliklerini bağlar. Yönetim plânının değiştirilebilmesi için, toplu yapı temsilciler kurulu üyelerinin temsil ettikleri bağımsız bölümlerin tamsayısının beşte dördünün oyu şarttır.

Geçici yönetimle ilgili yönetim plânı hükümleri, toplu yapı alanındaki bağımsız bölüm maliklerinin beşte dördünün oylarıyla değiştirilebilir.

Yönetici ve denetçi atama

Madde 71 – (Ek: 14/11/2007-5711/22 md.)

Yönetim plânında başka türlü düzenlenmedikçe, blok kat malikleri kurulu blok için, blok niteliğinde olmayan yapıların yer aldığı parseldeki kat malikleri kendilerine özgülenen ortak yer ve tesisler için, toplu yapı temsilciler kurulu ise toplu yapı kapsamındaki bütün ortak yapı, yer ve tesisler için yönetici ve denetçi atar.

Blok yöneticisi ve denetçisi, bloktaki kat maliklerinin; blok niteliğinde olmayan yapıların ortak yer ve tesisleri için yönetici ve denetçi, bu yapılardaki kat maliklerinin sayı ve arsa payı bakımından çoğunluğu tarafından seçilir. Toplu yapı kapsamındaki bütün ortak yapı, yer ve tesisler için yönetici ve denetçi ise, toplu yapı temsilciler kuruluna katılan yönetici ve temsilcilerin, yönettikleri ve temsil ettikleri bağımsız bölüm sayısının salt çoğunluğunun oyu ile atanır.

Ortak giderlere katılma

Madde 72 – (Ek: 14/11/2007-5711/22 md.)

Toplu yapı kapsamındaki belli bir yapıya veya yapıların sadece birkaçındaki kat maliklerinin ortak kullanım ve yararlanmasına tahsis edilmiş ortak yer ve tesislere ilişkin ortak giderler, o yapılardaki kat malikleri tarafından, bütün bağımsız bölümlerin ortak kullanım ve yararlanmasına tahsis edilmiş tesis ve yerlere ilişkin ortak giderler ise bütün kat malikleri tarafından karşılanır.

Blok kat malikleri, toplu yapı temsilcileri ve geçici yönetim kurulu kararları, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 68 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen belgelerden sayılır.

Kat malikleri, toplu yapı kapsamındaki ortak yapı, yer ve tesisler üzerindeki kullanma hakkından vazgeçmek veya bunların başka bir parselde veya kamuya ait alanlarda bulunduğunu veya bağımsız bölümlerinin veya kendilerinin durumu dolayısıyla bunlardan faydalanmaya lüzum ve ihtiyaç bulunmadığını ileri sürmek suretiyle toplu yapı ortak gider payını ve toplanacak avansı ödemekten kaçınamazlar.

Geçici yönetim

Madde 73 – (Ek: 14/11/2007-5711/22 md.)

Yönetim plânında toplu yapı temsilciler kurulu oluşuncaya kadar, bu kurulun görevlerini üstlenmek, yetkilerini kullanmak ve kurulun oluşması için gerekli girişim ve çağrılarda bulunmak üzere, bir geçici yönetim kurulması öngörülebilir. Bu takdirde yönetim plânında geçici yönetimin nasıl oluşacağına ve ne zamana kadar devam edeceğine ilişkin hükümlere yer verilir. Geçici yönetim en geç toplu yapının bitimini izleyen bir yıl sonrasına kadar devam edebilir. Bu süre, her halde toplu yapı kapsamındaki ilk yapı ruhsatının alınmasından itibaren on yıl geçmekle sona erer.

Uygulanacak diğer hükümler

Madde 74 – (Ek: 14/11/2007-5711/22 md.)

Bu bölümde öngörülen özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, bu Kanunda yer alan bütün hükümler, toplu yapılar hakkında da aynen veya kıyas yoluyla tatbik edilir.

Görevli mahkeme:

Ek Madde 1 – (Ek: 13/4/1983-2814/15 md.)

Bu Kanunun uygulanmasından doğacak her türlü anlaşmazlık sulh mahkemelerinde çözümlenir.

Kullanma yerlerinin boşaltılması:

Ek Madde 2 – (Ek: 13/4/1983 - 2814/15 md.)

Kat malikleri kurulunca veya bu kurulca yetki verilen yönetici tarafından sözleşmeleri herhangi bir nedenle feshedilen veya sona eren, kapıcı, kaloriferci, bahçıvan ve bekçiler ile dışarıdan atanan yöneticiler kendilerine bu görevleri dolayısıyla bir yer tahsis edilmiş ise, bu yerleri onbeş gün içerisinde boşaltmak zorundadırlar. Bu süre içinde boşaltılmayan yerler yöneticinin veya kat maliklerinden herhangi birinin başvurusu üzerine başkaca tebligata lüzum kalmadan mahalli mülki amirlerin kararı ile bir hafta içinde zabıtaca boşalttırılır. İdare ve yargı organlarına yapılacak başvuru, bu kararların yerine getirilmesini durdurmaz. İlgililerin kanun ve sözleşmeden doğan hakları saklıdır.

Birden çok yapılarda uygulanacak özel hükümler:

Ek Madde 3 – (Ek:13/4/1983 - 2814/15 md.; Mülga: 14/11/2007-5711/24 md.)

Kat irtifakına geçiş:

Ek Madde 4 – (Ek: 13/4/1983 - 2814/15 md.)

Beş veya daha fazla kişi tarafından üzerinde bir veya birden çok yapı yaptırılmak amacıyla birlikte bir arsa edinilmiş olması ve pay sahiplerinden en az beşte dördünün kat irtifakına geçiş konusunda aldığı karara uyulmaması halinde, karara uymayan pay sahiplerinin gayrimenkuldeki paylarının iptaline ve bu payların, isteyen diğer pay sahipleri adına tesciline sulh mahkemesi tarafından aşağıdaki şartlarla karar verilir:

- a) Müşterek gayrimenkulün yukarıda belirtilen amaçla edinildiğinin ispat edilmiş olması,
- b) Müşterek maliklerin yukarıda açıklanan çoğunluğunun kat irtifakına geçiş kararına veya bununla ilgili yükümlülöklere noterlikçe yapılan tebligata rağmen iki ay içinde uyulmamış olması,
- c) Karara uymayan müşterek maliklerin paylarının mahkemece tespit edilen rayiç belinin mahkeme veznesine depo edilmesi.

Hatalı blok veya bağımsız bölüm numaralarının düzeltilmesi

Ek Madde 5 – (Ek:4/7/2019-7181/5 md.)

Kat mülkiyetine tabi yapıların projesindeki hatalı blok numaralarının düzeltilebilmesi için; blok bazında kat malikleri kurulunun salt çoğunluğuyla alınmış karar ile lisanslı harita ve kadaströ bürosu veya kadaströ müdürlüğü tarafından hazırlanan teknik rapor gereğince düzenlenen ve ilgili idarece onaylanan yeni vaziyet planı ilgilisi tarafından tapu müdürlüğüne sunulur.

Kat mülkiyetine tabi yapıların projesindeki hatalı bağımsız bölüm numaralarının düzeltilebilmesi için; lisanslı harita ve kadaströ bürosu veya kadaströ müdürlüğü tarafından hazırlanan ve ilgili idarece onaylanan teknik rapor ilgilisi tarafından tapu müdürlüğüne sunulur. Bu fıkra kapsamında yapılan düzeltmelerde aynı ve şahsi hak lehtarlarının muvafakati aranır.

Geçici Madde 1 – (Ek:14/11/2007-5711/23 md.) (Değişik:9/6/2021-7327/13 md.)

Bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce yapı kullanma izin belgesi düzenlenen tüm yapılarda, Mekânsal Adres Kayıt Sistemine yüklenemeyen yapı kullanma izin belgesi ile yapı aplikasyon projesinin yetkili idare tarafından elektronik ortamda kadaströ müdürlüğüne gönderilmesi hâlinde, 10 uncu maddenin altıncı fıkrası hükümleri uyarınca işlem yapılır.

Geçici Madde 2 – (Ek: 23/6/2009-5912/5 md.)

Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce kurulan toplu yapılara ait yönetim planlarının, bu Kanun hükümlerine uyarlanması amacıyla yapılacak ilk değişiklik için mevcut kat malikleri kurulunun salt çoğunluğu yeterlidir. Mevcut toplu yapı yönetimleri, değiştirilen yönetim planına göre yeni yöneticiler seçilinceye kadar geçici yönetim olarak görevini sürdürür. Toplu yapı yöneticisi seçimi, en geç yönetim planının değiştirilmesini takip eden üç ay içinde yapılır.

F) Yürürlük tarihi:

Madde 75 – Bu kanun yayımı tarihinden altı ay sonra yürürlüğe girer.¹⁰¹¹

¹⁰ 10/6/1985 tarihli ve 3227 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle “Yürürlük tarihi” ile ilgili 57 nci madde 66, “Yürütme makamı” ile ilgili 58 inci madde de 67 nci madde olarak, numaralandırılmıştır.

¹¹ 14/11/2007 tarihli ve 5711 sayılı Kanunun 22 nci maddesiyle; 65 inci maddeden sonra gelmek üzere “Toplu Yapılara İlişkin Özel Hükümler” başlıklı “Dokuzuncu Bölüm” altında 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74 üncü maddeler eklenmiş, mevcut 66 ve 67 nci maddeler, 75 ve 76 ncı maddeler olarak teselsül ettirilmiştir.

G) Yürütme makamı:

Madde 76 – Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.⁽¹⁰⁾⁽¹¹⁾

**23/6/1965 TARİHLİ VE 634 SAYILI ANA KANUNA İŞLENEMEYEN
GEÇİCİ MADDELER:**

1) 13/4/1983 tarihli ve 2814 sayılı Kanunun geçici maddeleri:

Silinmemiş kat irtifakı hakları:

Geçici Madde 1 – Kat irtifakına konu olan arsa üzerinde, bu Kanunun yürürlüğünden önce süresi içinde bitirilmemiş olan yapılara ilişkin kat irtifakları tapu kütüğünden silinmemiş ise, bunlar hakkında da 49 uncu maddenin bu Kanunla değişik hükmü uygulanır.

Önce açılmış davalar:

Geçici Madde 2 – 634 Sayılı Kat Mülkiyeti Kanunundan doğan uyuşmazlıklar nedeniyle, bu Kanunun yürürlüğünden önce asliye hukuk mahkemelerine açılmış davalar bu mahkemelerce sonuçlandırılır.

2) 5/2/1992 tarih ve 3770 sayılı Kanunun geçici maddesi:

Geçici Madde – Doğal Gazın Kullanımı Hakkında Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Yetki Kanunu ile Bakanlar Kuruluna verilen Kanun Hükmünde Kararname çıkarma yetkisi 634 Sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu için adı geçen Yetki Kanunu ile verilen süre bitimine kadar geçerlidir.

3) 14/11/2007 tarihli ve 5711 sayılı Kanunun geçici maddeleri:

Geçici Madde 1 – Bu Kanun gereğince hazırlanması gereken yönetmelik, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde hazırlanır.

Geçici Madde 2 – 13/4/1983 tarihli ve 2814 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce kat irtifakı kurulmuş binalarda yönetim plânı olmasa dahi 12 nci madde hükümlerine göre kat mülkiyeti kurulur.

Geçici Madde 3 – Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce kurulan toplu yapılara ait yönetim plânları, yürürlük tarihinden itibaren en geç altı ay içinde bu Kanun hükümlerine uyarlanır. Yönetim plânında bu yönde değişiklik yapılması için mevcut kat malikleri kurulunun salt çoğunluğu yeterlidir. Mevcut toplu yapı yönetimleri, yönetim plânı değişip buna göre yönetici seçilene kadar geçici yönetim olarak görevini sürdürür. Toplu yapı yöneticisi seçimi, en geç yönetim plânının değişimini takip eden üç ay içinde yapılır.

**634 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN
YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHLERİNİ GÖSTERİR TABLO**

Değiştiren Kanunun/ KHK'nin Numarası	634 Sayılı Kanunun Değişen veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
1166	—	2/1/1969
2814	—	14/4/1983
3227	—	25/6/1985
KHK/431	—	13/2/1991
3770	—	11/2/1992
5378	42	7/7/2005
5627	42	2/5/2007
5711	3, 4, 10, 11, 12, 13, 14, 18, 19, 20, 22, 23, 25, 26, 29, 30, 31, 33, 34, 38, 47, 54, Dokuzuncu Bölüm, 66 ila 74, Geçici Mad- de 1, İşlenemeyen Hükümler (Geçici Madde 1, 2 ve 3)	28/11/2007
5912	3, 12, 14, Geçici Madde 1, Ge- çici Madde 2	7/7/2009
6111	24	25/2/2011
6462	42	3/5/2013
6645	35	23/4/2015
7099	10, 12, 14	10/3/2018
7181	Ek Madde 5	10/7/2019
7327	10, 14, Geçici Madde 1	19/6/2021
7392	59	1/4/2022

KAMULAŞTIRMA KANUNU

Kanun Numarası : 2942
Kabul Tarihi : 4/11/1983
Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih : 8/11/1983 Sayı : 18215
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 22 Sayfa : 843

Bu Kanun ile ilgili olarak Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe giren yönetmelik için, "Yönetmelikler Külliyyatı" nın kanunlara göre düzenlenen nümerik fihristine bakınız.

□

BİRİNCİ KISIM
Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM
Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

Madde 1 – Bu Kanun; kamu yararının gerektirdiği hallerde gerçek ve özel hukuk tüzelkişilerinin mülkiyetinde bulunan taşınmaz malların, Devlet ve kamu tüzelkişilerince kamulaştırılmasında yapılacak işlemleri, kamulaştırma bedelinin hesaplanmasını, taşınmaz malın ve irtifak hakkının idare adına tescilini, kullanılmayan taşınmaz malın geri alınmasını, idareler arasında taşınmaz malların devir işlemlerini, karşılıklı hak ve yükümlülükler ile bunlara dayalı uyuşmazlıkların çözüm usul ve yöntemlerini düzenler.

Özel kanunlarına dayanılarak gerçek ve özel hukuk tüzelkişileri adına yapılacak kamulaştırmalarda da, bu Kanun hükümleri uygulanır.

Tanımlar

Madde 2 – Bu Kanunun uygulanmasında;

- a) İdare: Yararına kamulaştırma hak ve yetkisi tanınan kamu tüzelkişilerini, kamu kurum ve kuruluşlarını, gerçek ve özel hukuk tüzelkişilerini,
 - b) Taşınmaz mal veya kaynağın bulunduğu yer: Taşınmaz malın tapuda kayıtlı olduğu, değilse tapu siciline kayıtlı olması gereken il veya ilçeyi,
- İfade eder.

İKİNCİ BÖLÜM
Kamulaştırmanın Oluşturulması

Kamulaştırma şartları

Madde 3 – İdareler, kanunlarla ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle yapmak yükümlülüğünde bulundukları kamu hizmetlerinin veya teşebbüslerinin yürütülmesi için gerekli olan taşınmaz malları, kaynakları ve irtifak haklarını; bedellerini nakden ve peşin olarak veya aşağıda belirtilen hallerde eşit taksitlerle ödemek suretiyle kamulaştırma yapabilirler. ⁽¹⁾

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 86 ncı maddesiyle, bu fıkrafta yer alan "kanunlarla" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle" ibaresi eklenmiştir.

Cumhurbaşkanınca kabul olunan, büyük enerji ve sulama projeleri ile iskan projelerinin gerçekleştirilmesi, yeni ormanların yetiştirilmesi, kıyıların korunması ve turizm amacıyla yapılacak kamulaştırmalarda, bir gerçek veya özel hukuk tüzelkişisine ödenecek kamulaştırma bedelinin o yıl Genel Bütçe Kanununda gösterilen miktarı, nakden ve peşin olarak ödenir. Bu miktar, kamulaştırma bedelinin altıda birinden az olamaz. Bu miktarın üstünde olan kamulaştırma bedelleri, peşin ödeme miktarından az olmamak ve en fazla beş yıl içinde faiziyle birlikte ödenmek üzere eşit taksitlere bağlanır. Taksitlere, peşin ödeme gününü takip eden günden itibaren, Devlet borçları için öngörülen en yüksek faiz haddi uygulanır. ⁽¹⁾

Kamulaştırılan topraktan, o toprağı doğrudan doğruya işleten küçük çiftçiye ait olanların bedeli, her halde peşin ödenir.

(Ek fıkra: 24/4/2001 - 4650/1 md.) İdarelerce yeterli ödenek temin edilmeden kamulaştırma işlemlerine başlanılamaz.

İrtifak hakkı kurulması

Madde 4 – Taşınmaz malın mülkiyetinin kamulaştırılması yerine, amaç için yeterli olduğu takdirde taşınmaz malın belirli kesimi, yüksekliği, derinliği veya kaynak üzerinde kamulaştırma yoluyla irtifak hakkı kurulabilir.

(Ek fıkra : 10/9/2014 - 6552/99 md.) Ancak, maliklerinin mülkiyet hakkının kullanılmasının engellenmemesi, can ve mal güvenliği bakımından gerekli önlemlerin alınması kaydıyla, kamu yararına dayalı olarak taşınmazların üstünde teleferik ve benzeri ulaşım hatları ile her türlü köprü, taşınmazların altında metro ve benzeri raylı taşıma sistemleri ile tünel yapılabilir. Taşınmazların mülkiyet hakkının kullanımının engellenmemesi hâlinde, taşınmazlara ilişkin herhangi bir kamulaştırma yapılmaz. **(İptal üçüncü cümle: Anayasa Mahkemesi'nin 14/5/2015 tarihli ve E.: 2014/177, K.: 2015/49 sayılı Kararı ile.) (...)** Yapılan yatırım nedeniyle taşınmaz maliklerinden değer artış bedeli alınmaz. ⁽²⁾

Kamu yararı kararı verecek merciler

Madde 5 – Kamu yararı kararı verecek merciler şunlardır:

a) Kamu idareleri ve kamu tüzelkişileri;

1. 3 üncü maddenin ikinci fıkrasında sayılan amaçlarla yapılacak kamulaştırmalarda ilgili bakanlık,

2. Köy yararına kamulaştırmalarda köy ihtiyar kurulu,

3. Belediye yararına kamulaştırmalarda belediye encümeni,

4. İl özel idaresi yararına kamulaştırmalarda il daimi encümeni,

5. Devlet yararına kamulaştırmalarda il idare kurulu,

6. Yükseköğretim Kurulu yararına kamulaştırmalarda Yükseköğretim Kurulu,

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 86 ncı maddesiyle, bu fıkroda yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 27/3/2015 tarihli ve 6639 sayılı kanunun 28 inci maddesiyle bu fıkroda yer alan "raylı taşıma sistemleri" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile tünel" ibaresi eklenmiştir.

7. Üniversite, Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu yararına kamulaştırmalarda yönetim kurulları,

8. Aynı ilçe sınırları içinde birden çok köy ve belediye yararına kamulaştırmalarda ilçe idare kurulu,

9. Bir il sınırları içindeki birden çok ilçeye bağlı köyler ve belediyeler yararına kamulaştırmalarda il idare kurulu,

10. Aynı illere bağlı birden çok kamu tüzelkişileri yararına kamulaştırmalarda Cumhurbaşkanı, ⁽¹⁾

11. Birden çok il sınırları içindeki Devlet yararına kamulaştırmalarda Cumhurbaşkanı. ⁽¹⁾

b) Kamu kurumları yararına kamulaştırmalarda yönetim kurulu veya idare meclisi, bunların olmaması halinde yetkili idare organları,

c) Gerçek kişiler yararına kamulaştırmalarda bu kişilerin, özel hukuk tüzelkişileri yararına kamulaştırmalarda ise; yönetim kurulları veya idare meclislerinin, yoksa yetkili yönetim organlarının başvuruları üzerine gördükleri hizmet bakımından denetimine bağlı oldukları köy, belediye, özel idare veya bakanlık.

Onay mercii

Madde 6 – Kamu yararı kararı;

a) Köy ihtiyar kurulları ve belediye encümenleri kararları, ilçelerde kaymakamın, il merkezlerinde valinin,

b) İlçe idare kurulları, il daimi encümenleri ve il idare kurulları kararları, valinin,

c) Üniversite yönetim kurulu kararları, rektörün,

d) Yükseköğretim Kurulu kararları, Kurul başkanının,

e) Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu yönetim kurulu kararları, genel müdürün,

f) Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yönetim Kurulu kararları, Yüksek Kurum Başkanının,

g) Kamu kurumları yönetim kurulu veya idare meclisleri veya yetkili idare organları kararları, denetimine bağlı oldukları bakanın,

h) Gerçek kişiler veya özel hukuk tüzelkişileri yararına; köy, belediye veya özel idarece verilen kararlar, valinin,

Onayı ile tamamlanır.

Cumhurbaşkanı veya bakanlıklar tarafından verilen kamu yararı kararlarının ayrıca onaylanması gerekmez. ⁽²⁾

Onaylı imar planına veya ilgili bakanlıklarca onaylı özel plan ve projesine göre yapılacak hizmetler için ayrıca kamu yararı kararı alınmasına ve onaylanmasına gerek yoktur. Bu durumlarda yetkili icra organınca kamulaştırma işlemine başlanıldığını gösteren bir karar alınır.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 86 ncı maddesiyle, 5 inci maddenin birinci fıkrasının (a) bendinin (10) ve (11) numaralı alt bentlerinde yer alan "Bakanlar Kurulu" ibareleri "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 86 ncı maddesiyle, bu fıkra da yer alan "Bakanlıklar veya Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı veya bakanlıklar" şeklinde değiştirilmiştir.

Kamulaştırmada önce yapılacak işlemler ve idari şerh

Madde 7 – Kamulaştırmayı yapacak idare, kamulaştırma veya kamulaştırma yolu ile üzerinde irtifak hakkı kurulacak taşınmaz malların veya kaynakların sınırını, yüzölçümünü ve cinsini gösterir ölçekli planını yapar veya yaptırır; kamulaştırılan taşınmaz malın sahiplerini, tapu kaydı yoksa zilyetlerini ve bunların adreslerini, tapu, vergi ve nüfus kayıtları üzerinden veya ayrıca haricen yaptıracağı araştırma ile belgelere bağlamak suretiyle tespit ettirir.

İlgili vergi dairesi idarenin isteği üzerine taşınmaz mal ve kaynakların vergi beyan ve değerlerini, vergi beyanı bulunmadığı hallerde beyan yerine geçecek takdir edilecek değeri en geç bir ay içerisinde verir.

İdare kamulaştırma kararı verdikten sonra kamulaştırmanın tapu siciline şerh verilmesini kamulaştırmaya konu taşınmaz malın kayıtlı bulunduğu tapu idaresine bildirir. Bildirim tarihinden itibaren malik değiştiği takdirde, mülkiyette veya mülkiyetten gayri aynı haklarda meydana gelecek değişiklikleri tapu idaresi kamulaştırmayı yapan idareye bildirmek zorundadır. **(Değişik cümle: 24/4/2001 - 4650/2 md.)** İdare tarafından, şerh tarihinden itibaren altı ay içinde 10 uncu maddeye göre kamulaştırma bedelinin tespitiyle idare adına tescili isteğinde bulunulduğuna dair mahkemeden alınacak belge tapu idaresine ibraz edilmediği takdirde, bu şerh tapu idaresince resen sicilden silinir.

Satın alma usulü

Madde 8 – (Değişik: 24/4/2001 - 4650/3 md.)

İdarelerin, bu Kanuna göre, tapuda kayıtlı olan taşınmaz mallar hakkında yapacağı kamulaştırmalarda satın alma usulünü öncelikle uygulamaları esastır.

Kamulaştırma kararının alınmasından sonra kamulaştırmayı yapacak idare, bu Kanunun 11 inci maddesindeki esaslara göre ve konuyla ilgili uzman kişi, kurum veya kuruluşlardan da rapor alarak, gerektiğinde Sanayi ve Ticaret Odalarından ve mahalli emlak alım satım bürolarından alacağı bilgilerden de faydalanarak taşınmaz malın tahmini bedelini tespit etmek üzere kendi bünyesi içinden en az üç kişiden teşekkül eden bir veya birden fazla kıymet takdir komisyonunu görevlendirir.

Ayrıca idare, tahmin edilen bedel üzerinden pazarlıkla satın alma ve trampa işlemlerini yürütmek ve sonuçlandırmak üzere kendi bünyesi içinden en az üç kişiden teşekkül eden bir veya birden fazla uzlaşma komisyonunu görevlendirir.

İdare, kıymet takdir komisyonunca tespit edilen tahmini bedeli belirtmeksizin, kamulaştırılması kararlaştırılan taşınmaz mal, kaynak veya bunların üzerindeki irtifak haklarının bedelinin peşin veya bu Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre yapılıyor ise, bu fıkradaki usullere göre taksitle ödenmesi suretiyle ve pazarlıkla satın almak veya idareye ait bir başka taşınmaz malla trampa yoluyla devralmak istediğini resmi taahhütlü bir yazıyla malike bildirir.

(Değişik beşinci fıkra: 20/8/2016-6745/31 md.) Malik veya yetkili temsilcisi tarafından, bu yazının tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde, kamulaştırmaya konu taşınmaz malı pazarlıkla ve anlaşarak satmak veya trampa isteği ile birlikte idareye başvurulması hâlinde; komisyonca tayin edilen tarihte pazarlık görüşmeleri yapılır, tespit edilen tahmini değeri geçmemek üzere bedelde veya trampada anlaşmaya varılması hâlinde, yapılan bu anlaşmaya ilişkin bir tutanak düzenlenir ve anlaşma konusu taşınmaz malın tüm hukuki ve fiili vasıfları ile kamulaştırma bedelini, malikin kimlik bilgilerini ve taşınmazların tapuda tesciline veya terkinine dair kabul beyanlarını da ihtiva eden tutanak, malik veya yetkili temsilcisi ve komisyon üyeleri tarafından imzalanır. Bu tutanak malikin ferağ beyanı ve tapuda idare adına yapılacak tescilin hukuki sebebi sayılır.

(Değişik altıncı fıkra:20/8/2016-6745/31 md.) İdarece, anlaşma tutanağının tanzim tarihinden itibaren en geç kırk beş gün içinde, tutanakta belirtilen bedel hazır edilerek, idarenin anlaşma tutanağı ve kamulaştırma öncesi taşınmaz üzerindeki tüm takyidat ve haklardan arındırıldığını bildiren yazıya istinaden idare adına tapuya resen tescil veya terkin edilir. Tapuya resen tescil veya terkinden sonra kamulaştırma bedeli kendilerine ödenir.

Bu madde uyarınca satın alınan veya trampa edilen taşınmaz mal, kaynak veya irtifak hakkı, sahibinden kamulaştırma yolu ile alınmış sayılır ve bu şekilde yapılan kamulaştırmaya veya bedeline karşı itiraz davaları açılmaz.

Anlaşma olmaması veya ferağ verilmemesi halinde bu Kanunun 10 uncu maddesine göre işlem yapılır.

Kadastro görmemiş yerlerde tespit işlemi

Madde 9 – İdare, tapulama veya kadastro yapılmamış yerlerin durumunun tespiti için mahallin mülki amirine müracaatla, kamulaştırma yapılacak yerde iki asıl ve iki yedek olmak üzere dört bilirkişinin seçilmesini ister. Mülki amir idarenin bu istemi üzerine sekiz gün içerisinde bilirkişilerin seçilmesini ve sulh hukuk mahkemesinde yeminlerinin yaptırılarak isimlerinin kamulaştırmayı yapacak idareye bildirilmesini sağlar.

Tespit sırasında muhtar veya vekili, ihtiyar kurulundan iki üye ve iki bilirkişi birlikte görev yaparlar.

Bu tespitte görev yapan muhtar veya vekili, ihtiyar kurulu üyeleri ile bilirkişilere çalıştıkları günler için 29 uncu maddeye göre ödeme yapılır.

İKİNCİ KISIM

Kamulaştırma Bedelinin Mahkemece Tespiti, İdare Adına Tescil ve Bedelin Tespiti Esasları, Dava Hakkı ve Bilirkişiler ⁽¹⁾

BİRİNCİ BÖLÜM

Kamulaştırma Bedelinin Mahkemece Tespiti ve İdare Adına Tescil, Bedelin Tespiti Esasları ⁽²⁾

Kamulaştırma bedelinin mahkemece tespiti ve taşınmaz malın idare adına tescili ⁽³⁾

Madde 10 – (Değişik: 24/4/2001 - 4650/5 md.)

Kamulaştırmanın satın alma usulü ile yapılamaması halinde idare, 7 nci maddeye göre topladığı bilgi ve belgelerle 8 inci madde uyarınca yaptırmış olduğu bedel tespiti ve bu husustaki diğer bilgi ve belgeleri bir dilekçeye ekleyerek taşınmaz malın bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesine müracaat eder ve taşınmaz malın kamulaştırma bedelinin tespitiyle, bu bedelin, peşin veya kamulaştırma 3 üncü maddenin ikinci fıkrasına göre yapılmış ise taksitle ödenmesi karşılığında, idare adına tesciline karar verilmesini ister.

(1) Bu kısım başlığı; “Kamulaştırma Bedeli, Tebligat, Dava Hakkı ve Bilirkişiler” iken, 24/4/2001 tarihli ve 4650 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) Bu bölüm başlığı; “Kamulaştırma Bedelinin Tespiti” iken, 24/4/2001 tarihli ve 4650 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(3) Bu madde başlığı; “Kıymet takdiri komisyonları” iken, 24/4/2001 tarihli ve 4650 sayılı Kanunun 5 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Mahkeme, idarenin başvuru tarihinden itibaren en geç otuz gün sonrası için belirlediği duruşma gününü, dava dilekçesi ve idare tarafından verilen belgelerin birer örneği de eklenerek taşınmaz malın malikine meşruhatlı davetiye ile veya idarece yapılan araştırmalar sonucunda adresleri bulunamayanlara, 11.2.1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanununun 28 inci maddesi gereğince ilan yoluyla tebligat suretiyle bildirerek duruşmaya katılmaya çağırır. Duruşma günü idareye de tebliğ olunur.

Mahkemece malike doğrudan çıkarılacak meşruhatlı davetiyede veya ilan yolu ile yapılacak tebligatta;

a) Kamulaştırılacak taşınmaz malın tapuda kayıtlı bulunduğu yer, mevkii, pafta, ada, parsel numarası, vasfı, yüzölçümü.

b) Malik veya maliklerin ad ve soyadları,

c) Kamulaştırmayı yapan idarenin adı,

d) 14 üncü maddede öngörülen süre içerisinde, tebligat veya ilan tarihinden itibaren kamulaştırma işlemine idari yargıda iptal veya adli yargıda maddi hatalara karşı düzeltim davası açabilecekleri,

e) Açılacak davalarda husumetin kime yöneltileceği,

f) 14 üncü maddede öngörülen süre içerisinde, kamulaştırma işlemine karşı idari yargıda iptal davası açanların, dava açtıklarını ve yürütmenin durdurulması kararı aldıklarını belgelendirmedikleri takdirde, kamulaştırma işleminin kesinleşeceği ve mahkemece tespit edilen kamulaştırma bedeli üzerinden taşınmaz malın kamulaştırma yapan idare adına tescil edileceği,

g) Mahkemece tespit edilen kamulaştırma bedelinin hak sahibi adına hangi bankaya yatırılacağı,

h) Konuya ve taşınmaz malın değerine ilişkin tüm savunma ve delilleri, tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde mahkemeye yazılı olarak bildirmeleri gerektiği,

Belirtilir.

Mahkemece, kamulaştırılacak taşınmaz malın bulunduğu yerde mahalli gazete çıkıyor ise, bu mahalli gazetelerden birisinde ve Türkiye genelinde yayımlanan gazetelerin birisinde kamulaştırmanın ve belgelerin özeti en az bir defa yayımlanır.

Mahkemece belirlenen günde yapılacak duruşmada hakim, taşınmaz malın bedeli konusunda tarafları anlaşılmaya davet eder. Tarafların bedelde anlaşması halinde hakim, taraflarca anlaşılan bu bedeli kamulaştırma bedeli olarak kabul eder ve sekizinci fıkrının ikinci ve devamı cümleleri uyarınca işlem yapar.

Mahkemece yapılan duruşmada tarafların bedelde anlaşamamaları halinde hakim, en geç on gün içinde keşif ve otuz gün sonrası için de duruşma günü tayin ederek, 15 inci maddede sayılan bilirkişiler marifetiyle ve tüm ilgililerin huzurunda taşınmaz malın değerini tespit için mahallinde keşif yapar. Yapılacak keşifte, taşınmaz malın bulunduğu yerin bağlı olduğu köy veya mahalle muhtarının da hazır bulunması amacıyla, muhtara da davetiye çıkartılır ve keşifte hazır bulunması temin edilerek, muhtarın beyanı da alınır.

Bilirkişiler, taraflar ve diğer ilgililerin beyanını da dikkate alarak, 11 inci maddedeki esaslar doğrultusunda taşınmaz malın değerini belirten raporlarını onbeş gün içinde mahkemeye verirler. Mahkeme bu raporu, duruşma günü beklenmeksizin taraflara tebliğ eder. Yapılacak duruşmaya hakim, taraflar veya vekillerini ve bilirkişileri çağırır. Bu duruşmada tarafların bilirkişi raporlarına varsa itirazları dinlenir ve bilirkişilerin bu itirazlara karşı beyanları alınır.

(Değişik sekizinci fıkra: 19/4/2018-7139/26 md.) Tarafların bedelde anlaşamamaları halinde gerektiğinde hâkim tarafından onbeş gün içinde sonuçlandırılmak üzere yeni bir bilirkişi kurulu tayin edilir ve hâkim, tarafların ve bilirkişilerin rapor veya raporları ile beyanlarından yararlanarak adil ve hakkaniyete uygun bir kamulaştırma bedeli tespit eder. Mahkemece tespit edilen bu bedel, taşınmaz mal, kaynak veya irtifak hakkının kamulaştırılma bedelidir. Tarafların anlaşması halinde kamulaştırma bedeli olarak anlaşılan miktar peşin ve nakit olarak, hak sahibi adına bankaya yatırılır. Tarafların anlaşamaması halinde hâkim tarafından kamulaştırma bedeli olarak tespit edilen bedelin (...) mahkemece belirlenecek banka hesabına yatırılması ve yatırıldığına dair makbuzun ibraz edilmesi için idareye onbeş gün süre verilir. Kamulaştırma bu Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre yapılmış ise ilk taksitin yine peşin ve nakit olarak hak sahibi adına, hak sahibi tespit edilememiş ise ileride ortaya çıkacak hak sahibine verilmek üzere 10 uncu maddeye göre mahkemece yapılacak davetiye ve ilanda belirtilen bankaya yatırılması ve yatırıldığına dair makbuzun ibraz edilmesi için idareye onbeş gün süre verilir. Gereken hallerde bu süre bir defaya mahsus olmak üzere mahkemece uzatılabilir. İdarece, kamulaştırma bedelinin hak sahibi adına yatırıldığına, hâkim tarafından kamulaştırma bedeli olarak tespit edilen bedelin (...) veya hak sahibinin tespit edilemediği durumlarda ise ileride ortaya çıkacak hak sahibine verilmek üzere bloke edildiğine dair makbuzun ibrazı halinde mahkemece, taşınmaz malın idare adına tesciline ve kamulaştırma bedelinin hak sahibine ödenmesine karar verilir ve bu karar, tapu dairesine ve paranın yatırıldığı bankaya bildirilir. Tescil hükmü kesin olup, tarafların bedele ilişkin istinaf veya temyiz hakları saklıdır. İstinaf veya temyiz incelemesi sonucunda kesinleşen kamulaştırma bedeli, hak sahibine peşin ve nakit olarak ödenen tutardan daha az olması durumunda aradaki fark ilgisinden talep edilir. İdare tarafından hak sahibi adına yapılan ödeme tarihi ile geri ödemeye ilişkin yazının ilgisine tebliğ edildiği tarih arasındaki süre için faiz alınmaz.⁽¹⁾

(Ek fıkra: 11/4/2013-6459/6 md.) Kamulaştırma bedelinin tespiti için açılan davanın dört ay içinde sonuçlandırılmaması hâlinde, tespit edilen bedele bu sürenin bitiminden itibaren kanuni faiz işletilir.

Bu maddede öngörülen işlemler, mahkemenin davetine uymayanlar olduğu takdirde ilgilinin yokluğunda yapılır.

Hak sahibinin tespit edilemediği durumlarda mahkemece, kamulaştırma bedelinin üçer aylık vadeli hesaba dönüştürülerek nemalandırılması amacıyla gerekli tedbirler alınır.

Kamulaştırılması yapılan taşınmaz mal, tahsis edildiği kamu hizmeti itibarıyla sicile kaydı gerekmeyen bir niteliğe dönüşmüş ise, istek halinde mahkemece sicil kaydının terkinine karar verilir.

(1) Anayasa Mahkemesinin 16/7/2020 tarihli ve Esas No.:2018/104; Karar No.: 2020/39 sayılı Kararı ile bu fıkranın dördüncü cümlesinde yer alan “ idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit edilen bedelden az olması durumunda hâkim tarafından tespit edilen bedel, fazla olması durumunda idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedel, peşin ve nakit olarak hak sahibi adına, kalanı ise bedele ilişkin kararın kesinleşmesine kadar üçer aylık vadeli hesapta nemalandırılmak ve kesinleşen karara göre hak sahibine verilmek üzere” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve iptaline, yedinci cümlesinde yer alan “idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedelden fazla olması halinde fazla olan tutarın bloke edildiğine” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve iptaline karar verilmiştir.

Bu tescil ve terkin işlemi sırasında mal sahiplerinin bu taşınmaz mal nedeniyle vergi ilişkisi aranmaz. Ancak, tapu dairesi durumu ilgili vergi dairesine bildirir.

14 üncü maddede belirtilen süre içinde, kamulaştırma işlemine karşı hak sahipleri tarafından idari yargıda iptal davası açılması ve idari yargı mahkemelerince de yürütmenin durdurulması kararı verilmesi halinde mahkemece, idari yargıda açılan dava bekletici mesele kabul edilerek bunun sonucuna göre işlem yapılır.

Kamulaştırma işlemine karşı idari yargıda iptal veya maddi hatalara karşı adli mahkemelerde açılacak düzeltim davalarında hangi idareye husumet yöneltileceğinin davetiye ve ilanda açıkça belirtilmemiş veya yanlış gösterilmiş olması nedeniyle davada husumet yanlış yöneltilmiş ise, gerçek hasma tebligat yapılmak suretiyle davaya devam olunur.

Kamulaştırma bedelinin tespiti esasları:⁽¹⁾⁽⁴⁾

Madde 11 – (Değişik: 24/4/2001 - 4650/6 md.)

15 inci madde uyarınca oluşturulacak bilirkişi kurulu, kamulaştırılacak taşınmaz mal veya kaynağın bulunduğu yere mahkeme heyeti ile birlikte giderek, hazır bulunan ilgilileri de dinledikten sonra taşınmaz mal veya kaynağın;

- a) Cins ve nevini,
- b) Yüzölçümünü.
- c) Kıymetini ekteleyebilecek bütün nitelik ve unsurlarını ve her unsurun ayrı ayrı değerini,
- d) Varsa vergi beyanını,
- e) Kamulaştırma tarihindeki resmi makamlarca yapılmış kıymet takdirlerini,
- f) Arazilerde, taşınmaz mal veya kaynağın (...) ⁽²⁾ mevkii ve şartlarına göre ve olduğu gibi kullanılması halinde getireceği net gelirini. ⁽²⁾
- g) Arsalarda, kamulaştırılma gününden önceki özel amacı olmayan emsal satışlara göre satış değerini,

- h) Yapılarda, (...) ⁽³⁾ resmi birim fiyatları ve yapı maliyet hesaplarını ve yıpranma payını,

1) (Değişik: 19/4/2018-7139/27 md.) (İptal ibare: Anayasa Mahkemesinin 10/4/2019 tarihli ve E.:2018/156; K.:2019/22 Sayılı kararı ile) ⁽⁵⁾ (İptal ibare: Anayasa Mahkemesinin 10/4/2019 tarihli ve E.:2018/156; K.:2019/22 Sayılı kararı ile) her bir ölçünün etkisi açıklanmak kaydıyla bedelin tespitinde etkili olacak diğer objektif ölçüleri,

Esas tutarak düzenleyecekleri raporda bütün bu unsurların cevaplarını ayrı ayrı belirtmek suretiyle ve ilgililerin beyanını da dikkate alarak Sermaye Piyasası Kurulu tarafından kabul edilen değerlendirme standartlarına uygun, gerekçeli bir değerlendirme raporuna dayalı olarak taşınmaz malın değerini tespit ederler. ⁽⁴⁾

(1) Bu madde başlığı; “Kıymet takdiri esasları” iken, 24/4/2001 tarihli ve 4650 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) Bu bentte yer alan “kamulaştırma tarihindeki” ibaresi Anayasa Mahkemesi’nin 26/5/2016 tarihli ve E.: 2015/55, K.: 2016/45 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

(3) Bu arada yer alan “kamulaştırma tarihindeki” ibaresi, Anayasa Mahkemesi’nin 9/4/2003 tarihli ve E.:2002/79, K.:2003/29 sayılı Kararı ile iptal edildiğinden metinden çıkarılmıştır.

(4) 3/11/2016 tarihli ve 6754 sayılı Kanunun 38 inci maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasına “ilgililerin beyanını da dikkate alarak” ibaresinden sonra gelmek üzere “Sermaye Piyasası Kurulu tarafından kabul edilen değerlendirme standartlarına uygun,” ibaresi eklenmiştir.

(5) Anayasa Mahkemesinin 10/4/2019 tarihli ve E.:2018/156; K.:2019/22 Sayılı kararı ile bu bentte yer alan “...arazi bedelinin yarısını geçmemek ve...” ibaresinin iptali nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan, aynı bentte yer alan “Bu fıkra da belirtilen unsurlara göre tespit edilen...” ibaresinin de iptaline karar verilmiştir.

Taşınmaz malın değerinin tespitinde, kamulaştırmayı gerektiren imar ve hizmet teşebbüsünün sebep olacağı değer artışları ile ilerisi için düşünülen kullanma şekillerine göre getireceği kâr dikkate alınmaz.

Kamulaştırma yoluyla irtifak hakkı tesisinde, bu kamulaştırma sebebiyle taşınmaz mal veya kaynakta meydana gelecek kıymet düşüklüğü gerekçeleriyle belirtilir. Bu kıymet düşüklüğü kamulaştırma bedelidir.

Kısmen kamulaştırma

Madde 12 – Kısmen kamulaştırılan taşınmaz malın değeri;

a) Kamulaştırılmayan kısmın değerinde, kamulaştırma sebebiyle bir değişiklik olmadığı takdirde, o malın 11 inci maddede belirtilen esaslara göre takdir edilen bedelinden kamulaştırılan kısma düşen miktardır.

b) Kamulaştırma dışında kalan kısmın kıymetinde, kamulaştırma nedeniyle eksilme meydana geldiği takdirde; bu eksilen değer miktarı tespit edilerek, kamulaştırılan kısmın (a) bendinde belirtilen esaslar dairesinde tayin olunan kamulaştırma bedeline eksilen değer eklenmesiyle bulunan miktardır.

c) Kamulaştırma dışında kalan kısmın bedelinde kamulaştırma nedeniyle artış meydana geldiği takdirde ise, artış miktarı tespit edilerek, kamulaştırılan kısmın (a) bendinde belirtilen esaslar dairesinde tayin edilen bedelinden artan değer çıkarılmasıyla bulunan miktardır.

Şu kadar ki, (c) bendi gereğince yapılacak indirme, kamulaştırma bedelinin yüzde ellisinden fazla olamaz.

(b) ve (c) bentlerinde sözü edilen bedelin düşüş ve artış miktarları, 11 inci maddede belirtilen esaslara göre bedel takdiri suretiyle tespit olunur.

Kamulaştırma dışında kalan kısım, imar mevzuatına göre yararlanmaya elverişli olduğu takdirde; kesilen bina, ihata duvarı, kanalizasyon, su, elektrik, havagazı kanalları, makine gibi tesislerden mal sahiplerine kalacak olanlarının eski nitelikleri dairesinde kullanılabilecek duruma getirilebilmeleri için gereken gider ve bedel, belirlenerek kamulaştırma bedeline ilave olunur. Bu masraf ve bedeller (b) bendinde yazılı kıymet düşüklüğü miktarının belirlenmesinde gözönünde tutulmaz.

Bir kısmı kamulaştırılan taşınmaz maldan artan kısmı yararlanmaya elverişli bir durumda değil ise, kamulaştırma işlemine karşı idari yargıda dava açılmayan hallerde mal sahibinin en geç kamulaştırma kararının tebliğinden itibaren otuz gün içinde yazılı başvurusu üzerine, bu kısmın da kamulaştırılması zorunludur.

(Değişik altıncı fıkra: 21/3/2018-7103/27 md.) Baraj inşası için yapılan kamulaştırmalar sonunda kamulaştırma sahasına mücavir taşınmaz mallar, kamulaştırma işleminin tamamlandığına ilişkin ilanın indirildiği tarihten itibaren bir yıl içinde sahiplerinin yazılı başvurusu üzerine çevrenin sosyal, ekonomik veya yerleşme düzeninin bozulup bozulmadığı, ekonomik veya sosyal yönden yararlanılmasının mümkün olup olmadığı yönlerinden ilgili valilikte kurulan komisyon tarafından incelenir. Komisyonca yapılan inceleme sonucunda çevrenin sosyal, ekonomik veya yerleşme düzeninin bozulduğuna ve taşınmaz maldan yararlanılmasının mümkün olmadığına karar verilmesi halinde taşınmaz mal kamulaştırmaya tabi tutulur. Taşınmaz mal sahibinin bu kapsamda açacağı davalarda ilgili valilik komisyonuna başvurulması dava şartıdır. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin hususlar Cumhurbaşkanınca yürürlüğe konulan yönetmelikle düzenlenir. Bu suretle kamulaştırılan mücavir taşınmaz mallar hakkında 22 nci ve 23 üncü maddeler uygulanmaz. İdare, bu taşınmaz mallar üzerinde imar mevzuatı hükümlerini de göz önünde tutarak dilediği gibi tasarrufta bulunabilir ve gerektiğinde Hazineye bedelsiz olarak devredebilir. ⁽¹⁾

Kısmen kamulaştırılan paylı mülkiyete konu taşınmaz mal, evvelce paydaşlar arasında fiilen bölünerek bir veya birkaç paydaşın tasarruf ve yararlanmasına bırakılmış ve yapılan kısmi kamulaştırma bu yerin tamamını veya bir kısmını kapsıyor ise, bu durumda kamulaştırmaya ilişkin işlemler sadece bu paydaş veya paydaşlar hakkında yürütülerek kamulaştırma bedeli payları oranında kendilerine ödenir. Pay veya paydaşların sadece bu kısım için dava hakları vardır. Taşınmaz malın kamulaştırılmayan kısmı üzerinde hakları kalmaz ve adları paydaşlar arasından çıkarılır. Kamulaştırılan bu yerler tapu sicilinde idare adına tescil olunur.

Bu maddenin uygulanmasından doğacak anlaşmazlıklar adli yargıda çözümlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Dava Hakkı ve Bilirkişiler⁽²⁾

Tebliğat

Madde 13 – (Mülga: 24/4/2001-4650/21 md.)

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 86 ncı maddesiyle, bu fıkarda yer alan “İçişleri, Maliye, Çevre ve Şehircilik, Gıda, Tarım ve Hayvancılık ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlıklarının görüşü alınmak suretiyle Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün bağlı bulunduğu Bakanlıkça hazırlanarak Bakanlar Kurulunca bir yıl içinde” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde değiştirilmiştir.

(2) Bu bölüm başlığı; “Tebliğ İşlemleri, Dava Hakkı ve Bilirkişiler” iken, 24/4/2001 tarihli ve 4650 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

*Dava hakkı***Madde 14 – (Değişik: 24/4/2001 - 4650/7 md.)**

Kamulaştırmaya konu taşınmaz malın maliki tarafından 10 uncu madde gereğince mahkemece yapılan tebligat gününden, kendilerine tebligat yapılamayanlara tebligat yerine geçmek üzere mahkemece gazete ile yapılan ilan tarihinden itibaren otuz gün içinde, kamulaştırma işlemine karşı idari yargıda iptal ve maddi hatalara karşı da adli yargıda düzeltim davası açılabilir.

İdari yargıda açılan davalar öncelikle görülür.

İştirak halinde veya müşterek mülkiyette, paydaşların tek başına dava hakları vardır.

İdare, kamulaştırma belgelerinin mahkemeye verildiği günden itibaren otuz gün içinde maddi hatalara karşı adli yargıda düzeltim davası açabilir.

İdare tarafından, bu Kanun hükümlerine göre tespit olunan malike ve zilyede karşı açılan davaların görülmesi sırasında, taşınmaz malın gerçek malikinin başka bir şahıs olduğu anlaşıldığı takdirde, davaya bu gerçek malik, tapu malikinin daha önce öldüğü sabit olursa mirasçıları da dahil edilmek suretiyle devam olunur.

Açılan davaların sonuçları dava açmayanları etkilemez.

*Bilirkişiler***Madde 15 – (Değişik: 3/11/2016-6754/39 md.)**

Bu Kanun uyarınca mahkemelerce görevlendirilen bilirkişiler, bilirkişilik bölge kurulları tarafından hazırlanan listelerden seçilir ve bunlar hakkında Bilirkişilik Kanunu ve 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun ilgili maddeleri uygulanır.

Kamulaştırmaya konu olan yerin cins ve niteliğine göre en az üç kişilik bilirkişi kurulunun oluşturulması zorunludur. Bilirkişilerden birinin taşınmaz geliştirme konusunda yüksek lisans veya doktora yapmış uzmanlar ya da 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre yetkilendirilen gayrimenkul değerlendirme uzmanları arasından seçilmesi zorunludur. Gayrimenkul değerlendirme uzmanları bakımından, bilirkişiliğe kabul için aranan temel eğitim alma ve fiilen beş yıl görev yapma şartları; yüksek lisans veya doktora yapmış uzmanlar bakımından ise fiilen beş yıl görev yapma şartı aranmaz ve bu uzmanlar kayıtlı oldukları bilirkişilik bölge kurulunun yargı çevresiyle sınırlı olmaksızın görevlendirilir.

Bilirkişilerin uzmanlık alanları, kamulaştırılacak taşınmazın niteliği göz önüne alınarak belirlenir.

Bilirkişi kurulu, taşınmaz malın değerini 11 inci ve 12 nci maddelerde yer alan hükümlere göre tayin ve takdir ederek gerekçeli raporunu on beş gün içinde mahkemeye verir.

Bilirkişilerce yapılan değer tespitinde, idare tarafından belgelerin mahkemeye verildiği gün esas tutulur.

ÜÇÜNCÜ KISIM

*Aynın İhtilaflı Bulunması Tescil ve Tapuda Kayıtlı Olmayan Taşınmaz
Malın Kamulaştırma Bedelinin Mahkemece Tespiti ve
Zilyedin Hakları ⁽¹⁾*

BİRİNCİ BÖLÜM

Elkoyma

Acele işlerde elkoyma ve tescil

Madde 16 – (Mülga: 24/4/2001 - 4650/21 md.)

İKİNCİ BÖLÜM

Aynın İhtilaflı Olması ve Tescil ⁽²⁾

Tapulu taşınmaz mallarda tescil

Madde 17 – (Mülga: 24/4/2001 - 4650/21 md.)

Aynın ihtilaflı bulunması ⁽³⁾

Madde 18 – (Değişik: 24/4/2001 - 4650/10 md.)

İdare, kamulaştırılması kararlaştırılan taşınmaz malın mülkiyeti üzerinde ihtilaf olup olmadığını, taşınmaz malın bulunduğu yerdeki tapu idaresi, kadastro müdürlüğü ve hukuk mahkemelerinden sorarak ve mahallinde araştırma yaparak tespit eder.

Yapılan araştırmalar sonucunda, taşınmaz malın tapuda kayıtlı olmakla birlikte mahkemede mülkiyeti üzerinde ihtilaf olduğu veya kadastrusu yapılmasına rağmen kadastro mahkemesinde davalı olduğunun tespit edilmesi halinde idarece, 10 uncu madde uyarınca hazırlanan belgelerin tamamı, taşınmaz malın bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesine verilerek, taşınmaz malın kamulaştırma bedelinin tespitiyle, bu bedelin mülkiyet ihtilafıyla ilgili uyuşmazlığın sonucunda belli olacak hak sahibine peşin veya kamulaştırma 3 üncü maddenin ikinci fıkrasına göre yapılmış ise taksitle ödenmesi karşılığında idare adına tesciline karar verilmesi istenir.

Mahkemece, taşınmaz mal hakkındaki mülkiyet ihtilafı ile ilgili davanın tüm taraflarına, 10 uncu madde uyarınca tebligatların ve ilanların yapılması, taşınmazın kamulaştırma bedelinin yine bu maddedeki usule göre tespit edilmesi ve bu bedelin mülkiyet ihtilafıyla ilgili davanın sonucunda belli olacak hak sahibine ödenmek üzere idarece mahkemenin belirttiği bankaya 10 uncu madde uyarınca ve üçer aylık vadeli hesaba yatırılmasından sonra, bu bedelin ileride belli olacak hak sahibine ödenmesine ve taşınmaz malın idare adına tesciline karar verilir ve bu karar tapu dairesine ve paranın yatırıldığı bankaya bildirilir. 3 üncü maddenin 2 nci fıkrasına göre yapılan kamulaştırmalarda mahkemece belirlenecek kamulaştırma bedelinin ilk ve takibeden taksitleri de mahkemenin belirlediği bankadaki üçer aylık vadeli hesaplara yatırılır.

(1) Bu kısım başlığı; “Acele Elkoyma, Tescil İşlemleri ve Aynın Çekişmeli Olması” iken, 24/4/2001 tarihli ve 4650 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) Bu bölüm başlığı; “Tescil Aynın Çekişmeli Olması” iken, 24/4/2001 tarihli ve 4650 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(3) Bu madde başlığı; “Aynın çekişmeli bulunması” iken, 24/4/2001 tarihli ve 4650 sayılı Kanunun 10 uncu maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Mülkiyet ihtilafı ile ilgili davanın sonucunda, hak sahibi olduğuna mahkemece karar verilen kişinin müracaatı üzerine kamulaştırma bedelini tespit eden mahkemenin, paranın bu hak sahibine ödenmesi için bankaya yazacağı talimat üzerine para hak sahibine ödenir.

Bu maddede öngörülen işlemler, mahkemenin davetine uymayanlar olduğu takdirde ilgilinin yokluğunda yapılır.

Kamulaştırılması yapılan taşınmaz mal tahsis edildiği kamu hizmeti itibarıyla sicile kaydı gerekmeyen bir niteliğe dönüşmüş ise, istek halinde mahkemece sicil kaydının terkinine karar verilir.

Bu tescil ve terkin işlemi sırasında mal sahiplerinin bu taşınmaz mal nedeniyle vergi ilişkisi aranmaz. Ancak, tapu dairesi durumu ilgili vergi dairesine bildirir.

Mahkemece tespit edilen bu bedel taşınmaz mal, kaynak veya irtifak hakkının kamulaştırma bedelidir.

14 üncü maddede belirtilen süre içinde, kamulaştırma işlemine karşı hak sahipleri tarafından idari yargıda iptal davası açılması ve idari yargı mahkemelerince de yürütmenin durdurulması kararı verilmesi halinde mahkemece, idari yargıda açılan dava bekletici mesele kabul edilerek bunun sonucuna göre işlem yapılır.

Kamulaştırma işlemine karşı idari yargıda iptal veya maddi hatalara karşı adli mahkemelerde açılacak düzeltim davalarında hangi idareye husumet yöneltileceğinin tebligat ve ilan belgelerinde açıkça belirtilmemiş veya yanlış gösterilmiş olması nedeniyle davada husumet yanlış yöneltilmiş ise, gerçek hasma tebligat yapılmak suretiyle davaya devam olunur.

Tapuda kayıtlı olmayan taşınmaz malların tescili ve zilyedin hakları

Madde 19 – (Değişik: 24/4/2001 - 4650/11 md.)

İdare öncelikle, kamulaştırılması kararlaştırılan tapuda kayıtlı olmayan taşınmaz malın, 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanununun 16 ncı maddesinde sayılan kamu mallarından olup olmadığını ilgili yerlerden sormak suretiyle tespit eder.

İdarece yapılan bu araştırma sonucunda, kamulaştırılması kararlaştırılan tapuda kayıtlı olmayan taşınmaz malın, 3402 sayılı Kadastro Kanununun 16 ncı maddesinde sayılan kamu mallarından olmadığının, taşınmaz malın zilyedi mevcut olup da zilyetlikle iktisap iddiasında bulunulduğunun tespiti halinde, 9 uncu madde gereğince seçilen bilirkişiler marifetiyle mahallinde tahkikat yapar, delilleri toplar ve keyfiyeti bir tutanakla belirtir. Bu tutanakta, taşınmazın yüzölçümü, zilyedin kimliği, vergi kaydı, zilyetliğin başlangıç tarihi ve süresi, mülkiyeti kazanma şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediği belirtilir.

İdarece hazırlanan ve 10 uncu madde uyarınca toplanılan belgelerin tamamı, taşınmaz malın bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesine verilerek, taşınmaz malın kamulaştırma bedelinin tespitiyle, bu bedelin peşin veya kamulaştırma bu Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre yapılmış ise taksitle ödenmesi karşılığında idare adına tesciline karar verilmesi istenir.

Mahkeme, taşınmaz malın kamulaştırma bedelini 10 uncu maddede belirtilen usulde ve sürede tespit eder. Mahkeme, idarece verilen bilgi ve belgelerden, zilyedin kamulaştırma tarihinde taşınmaz malı Türk Kanunu Medenisi hükümleri dairesinde ve zilyetlikle iktisap etmiş olduğunu belirtmeye yeterli gördüğü takdirde, kamulaştırma bedelinin tespitine ilişkin bilirkişi raporunu idareye, bu raporla birlikte idarece verilen diğer belgeleri tespit edilen zilyede tebliğ eder.

Ayrıca taşınmaz malın durumu, o yerine en büyük mal memuruna bildirilmekle beraber, taşınmaz malın bulunduğu yerde çıkan mahalli gazetede ve Türkiye genelinde yayımlanan bir gazetede en az bir defa ilan edilir.

İlanda:

- a) Taşınmaz malın bulunduğu yeri, mevkii, sınırı, miktarı,
- b) Zilyedin kimliği,
- c) Kamulaştırma bedelinin yatırılacağı banka,
- d) Konuya ve taşınmaz malın değerine ilişkin tüm savunma ve delillerin, ilan tarihinden itibaren on gün içinde mahkemeye yazılı olarak bildirmeleri gerektiği,
- e) Hak sahiplerinin son ilandan itibaren bir ay içinde itiraz etmedikleri takdirde, kamulaştırma bedelinin zilyede ödeneceğine karar verileceği,

Belirtilir.

Son ilandan itibaren otuz gün içinde Hazine veya üçüncü bir kimse tarafından itiraz edilmediği takdirde, mahkemece kamulaştırma bedeli olarak tespit edilen miktarın, peşin ve nakit olarak veya bu Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre taksitle kamulaştırma yapılmış ise, ilk taksidin yine peşin ve nakit olarak zilyet adına ilanda belirtilen bankaya yatırılması ve yatırıldığına dair makbuzun ibraz edilmesi için idareye onbeş gün süre verilir. Gereken hallerde bu süre bir defaya mahsus olmak üzere mahkemece uzatılabilir. İdare tarafından kamulaştırma bedelinin zilyet adına yatırıldığına dair makbuzun mahkemeye ibrazı halinde mahkemece, taşınmaz malın idare adına tesciline ve kamulaştırma bedelinin zilyede ödenmesine karar verilir ve bu karar tapu dairesine ve paranın yatırıldığı bankaya bildirilir.

Bu müddet içinde Hazine veya üçüncü şahıslar tarafından itiraz edilmesi halinde ise, mahkemece, tespit edilen kamulaştırma bedelinin ileride hak sahipliğini ispat edecek kişiye ödenmek üzere idarece ilanda belirtilen bankada açılacak üçer aylık vadeli hesaba yatırılmasından sonra, taşınmaz malın idare adına tesciline karar verilir.

Kamulaştırma bedelinin zilyede verilmiş olması, o taşınmaz malda hak iddia edenlerin genel hükümler dairesinde zilyet aleyhine, bedele istihkak davası açmak hakkını düşürmez.

(Ek fıkra: 26/5/2004-5177/35 md.) Başkası adına tapulu, sahipsiz ve/veya zilyedi tarafından iktisap edilmemiş yerin kamulaştırmasında binaların asgarî levazım bedeli, ağaçların ise 11 inci madde çerçevesinde takdir olunan bedeli zilyedine ödenir.

DÖRDÜNCÜ KISIM
Kamulaştırmada Boşaltma, Vazgeçme ve Geri Alma
BİRİNCİ BÖLÜM
Boşaltma

Taşınmaz malın boşaltılması

Madde 20 – (Değişik ibare: 24/4/2001 - 4650/12 md.) Bu Kanun uyarınca lehine kamulaştırma yapılan idare adına tapu dairesince tescil edilen taşınmaz malın boşaltılması idarece icra memurundan istenir. İcra memuru taşınmaz malı onbeş gün içinde boşaltmalarını içindekilere tebliğ eder. Bu süre içinde taşınmaz mal boşaltılmazsa icraca boşaltılır. İtiraz ve şikayet boşaltmayı durdurmaz ve mahkemece ihtiyati tedbir kararı verilemez. ⁽¹⁾

Taşınmaz malın boşaltılması sebebiyle mal sahibi ve idare tazminat ile sorumlu tutulamaz.

Ekili arazinin boşaltılması hasat sonuna bırakılır. Hasat zamanının beklenmesi mümkün olmadığı hallerde kamulaştırmayı yapan idare, mahkemece takdir edilecek ekin bedelini tazmin etmek şartıyla, arazinin boşaltılmasını talep edebilir. Ekin bedeli 11 ve 12 nci maddeler uyarınca yapılan kamulaştırma değerinin tespitinde nazara alınmış ise, taşınmaz malın boşaltılması için tekrar bu bedelin tespit ve ödenmesi gerekmez.

İKİNCİ BÖLÜM

Kamulaştırmadan Vazgeçme ve Geri Alma

İdarenin tek taraflı vazgeçmesi

Madde 21 – İdare kamulaştırmanın her safhasında kamulaştırma kararı veren ve onaylayan yetkili merciin kararı ile kamulaştırmadan tek taraflı olarak kısmen veya tamamen vazgeçebilir. Şu kadar ki, dava sırasında vazgeçme halinde dava giderleri ile harç, harcanan emek ve işin önemi gözetilerek mahkemece maktuen takdir olunacak avukatlık ücreti idareye yükletilir.

Vazgeçme, iade ve devir ⁽²⁾

Madde 22 – (Değişik birinci fıkra: 24/4/2001 - 4650/13 md.) Kamulaştırmanın (...) ⁽³⁾ kesinleşmesinden sonra taşınmaz malların kamulaştırma amacına veya kamu yararına yönelik herhangi bir ihtiyaca tahsisi lüzumu kalmaması halinde, keyfiyet idarece mal sahibi veya mirasçılarına 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre duyurulur. **(Değişik ikinci ve üçüncü cümleler: 10/9/2014 - 6552/100 md.)** Bu duyurma üzerine mal sahibi veya mirasçıları, kamulaştırma bedelini aldıkları günden itibaren işleyecek kanuni faiziyle birlikte üç ay içinde ödeyerek taşınmaz malı geri alabilir. İade işleminin kamulaştırmanın ve bedelinin kesinleşmesinden sonra bir yıl içinde gerçekleşmesi hâlinde kamulaştırma bedelinin faizi alınmaz. **(Mülga dördüncü cümle: 10/9/2014-6552/100 md.)**

(1) Bu fıkra da yer alan; “16, 17 ve 19 uncu maddelere dayanılarak” ibaresi, 24/4/2001 tarihli ve 4650 sayılı Kanunun 12 nci maddesiyle “Bu Kanun uyarınca” şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) Bu madde başlığı “Tarafların anlaşmasıyla vazgeçme ve devir” iken, 12/7/2013 tarihli ve 6495 sayılı Kanunun 26 ncı maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(3) 10/9/2014 tarihli ve 6552 sayılı Kanunun 100 üncü maddesiyle bu fıkra da yer alan; “ve bedelinin” ibaresi metinden çıkarılmıştır.

(Ek fıkra: 10/9/2014-6552/100 md.) Bu madde hükümlerine göre taşınmaz malı geri almayı kabul etmeyen mal sahibi veya mirasçılarının 23 üncü maddeye göre geri alma hakları da düşer.

(Ek fıkra: 10/9/2014-6552/100 md.) Bu madde hükümleri, kamulaştırmanın kesinleşmesi tarihinden itibaren beş yıl geçmiş olması hâlinde uygulanmaz.

Ancak, kamulaştırılan taşınmaz mala kamulaştırmayı yapan idare dışında başka bir idare, kamulaştırma yoluyla gerçekleştirebileceği bir kamu hizmeti amacıyla istekli olduğu takdirde, yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmayarak bu Kanunun 30 uncu veya 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanununun 23 üncü maddesine göre işlem yapılır.

Mal sahibinin geri alma hakkı

Madde 23 – Kamulaştırma bedelinin kesinleşmesi tarihinden itibaren beş yıl içinde, kamulaştırmayı yapan idarece veya 22 nci maddenin dördüncü fıkrası uyarınca devir veya tahsis yapılan idarece; kamulaştırma ve devir amacına uygun hiç bir işlem veya tesisat yapılmaz veya kamu yararına yönelik bir ihtiyaca tahsis edilmeyerek taşınmaz mal olduğu gibi bırakılırsa, mal sahibi veya mirasçılar kamulaştırma bedelini aldıkları günden itibaren işleyecek kanuni faiziyle birlikte ödeyerek, taşınmaz malını geri alabilir.⁽¹⁾

Doğmasından itibaren bir yıl içinde kullanılmayan geri alma hakkı düşer.

(Ek fıkra: 10/9/2014-6552/100 md.) Birinci ve ikinci fıkra belirtilen süreler geçtikten sonra kamulaştırılan taşınmaz malda hakları bulunduğu iddiasıyla eski malikleri veya mirasçılar tarafından idareden herhangi bir sebeple hak, bedel veya tazminat talebinde bulunulamaz ve dava açılmaz.

Aynı amacın gerçekleşmesi için birden fazla taşınmaz mal birlikte kamulaştırıldığı takdirde bu taşınmaz malların durumunun bir bütün oluşturduğu kabul edilerek yukarıdaki fıkralar buna göre uygulanır.

Özel kanunlarda bu maddenin uygulanmayacağına ilişkin hükümler saklıdır. 1164 sayılı Arsa Ofisi Kanununa dayanılarak yapılan kamulaştırmalarda ve bu Kanunun 3 üncü maddesinin 2 nci fıkrasında belirtilen hallerde yapılacak kamulaştırmalarda bu madde hükmü uygulanmaz.

BEŞİNCİ KISIM

Hasar, Doğacak Hak ve Borçlar, Trampa Yolu ile ve Acele Kamulaştırma

BİRİNCİ BÖLÜM

Hasar

Kamulaştırma bedelinden düşülebilecek hasar

Madde 24 – 21, 22 ve 23 üncü maddeler uyarınca kamulaştırılmasından vazgeçilen veya geri alınan taşınmaz mal üzerindeki bina, sabit tesisler ve ekili dikili şeyler yıkılmış, sökülüş veya harap olmuş ise, taşınmaz malın geri alınmasında mal sahibi veya mirasçısı, kamulaştırma tarihindeki değerine göre farkının, ödeyeceği kamulaştırma bedelinden düşülmesini isteyebilir.

Bu madde ile 21, 22 ve 23 üncü maddelerin uygulamasından doğacak anlaşmazlıklar adli yargıda çözülür.

(1) 10/9/2014 tarihli ve 6552 sayılı Kanunun 100 üncü maddesiyle bu fıkra yer alan; “ikinci” ibaresi “dördüncü” şeklinde değiştirilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

*Tebliğ ile Doğacak Haklar ve Borçlar**Hakların sınırlandırılması ve mülkiyetin idareye geçmesi***Madde 25 – (Değişik: 24/4/2001 - 4650/14 md.)**

Hakların kullanılması ve borçların yerine getirilmesi bakımından kamulaştırma işlemi, mal sahibi için 10 uncu madde uyarınca mahkemece yapılan tebligatla başlar. Mülkiyetin idareye geçmesi, mahkemece verilen tescil kararı ile olur.

Mahkemece verilen tescil kararı tarihinden itibaren taşınmaz mal sahibinin, kamulaştırılacak kararlaştırılan taşınmaz malda yeni inşaat veya ekim yapmak veya mevcut inşaatla esaslı değişiklikler meydana getirmek gibi kullanma hakları kalkar. Bundan sonra yapılanların değeri dikkate alınmaz.

(Ek fıkra: 12/7/2013-6495/27 md.) Baraj, sulama şebekeleri ve boru hatları, karayolu, demiryolu, liman ve havaalanı gibi gelecek yıllara sari büyük projelerde kamu yararı kararı kamulaştırılacak taşınmazların bulunduğu mahalle ve/veya köy muhtarlığında on beş gün süre ile asılmak suretiyle ilan edilir. Kamu yararı kararının ilan süresinin bitiminden itibaren, kamulaştırılacak taşınmazlar üzerine yapılan sabit tesisler ile dikilen ağaçların bedeli, kamulaştırma bedelinin tespitinde dikkate alınmaz. **(Değişik üçüncü cümle: 19/4/2018-7139/28 md.)** Taşınmazlardaki bu sınırlama ilan tarihinin bitiminden itibaren beş yıl olup, (...)⁽¹⁾

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

*Trampa Yolu ve Acele Kamulaştırma**Trampa yolu ile kamulaştırma*

Madde 26 – Mal sahibinin kabul etmesi halinde kamulaştırma bedeli yerine, idarenin kamu hizmetine tahsis edilmemiş olan taşınmaz mallarından, bu bedeli kısmen veya tamamen karşılayacak miktarı verilebilir.

Kamulaştırma bedeli yerine verilecek taşınmaz malın değeri, idarenin ihale komisyonunca yoksa bu amaçla kuracağı bir komisyonca tespit edilir. Taşınmaz mal bedelleri arasındaki fark taraflarca nakit olarak karşılanır. Ancak idarenin vereceği taşınmaz malın değeri, kamulaştırma bedelinin yüzde yüzyirmisini aşamaz.

(1) Anayasa Mahkemesinin 16/7/2020 tarihli ve Esas No.:2018/104; Karar No.:2020/39 sayılı Kararı ile bu fıkranın üçüncü cümlesinde yer alan “bu süre” ve “bir defaya mahsus olmak üzere beş yıl süre ile uzatılabilir.” ibareleri ile “Cumhurbaşkanı tarafından” ibaresinin iptaline karar verilmiştir.

Acele kamulaştırma

Madde 27 – 3634 sayılı Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun uygulanmasında yurt savunması ihtiyacına veya aceleliğine Cumhurbaşkanınca karar alınacak hallerde veya özel kanunlarla öngörülen olağanüstü durumlarda gerekli olan taşınmaz malların kamulaştırılmasında kıymet takdiri dışındaki işlemler sonradan tamamlanmak üzere ilgili idarenin istemi ile mahkemece yedi gün içinde o taşınmaz malın (**Değişik ibare: 24/4/2001 - 4650/15 md.)** 10 uncu madde esasları dairesinde ve 15 inci madde uyarınca seçilecek bilirkişilerce tespit edilecek değeri, idare tarafından mal sahibi adına (**Değişik ibare: 24/4/2001 - 4650/15 md.)** 10 uncu maddeye göre yapılacak davetiye ve ilanda belirtilen bankaya yatırılarak o taşınmaz mala el konulabilir.

(1)(2)

(Ek fıkra: 19/4/2018-7139/29 md.) Mahkemece verilen taşınmaz mala el koyma kararı tapu müdürlüğüne bildirilir. Taşınmaz malın başkasına devir, ferağ veya temlikinin yapılamayacağı hükmü tapu kütüğüne şerh edilir. El koyma kararından sonra taşınmaz mal 20 nci madde uyarınca boşaltılır.

Bu Kanunun 3 üncü maddesinin 2 nci fıkrasında belirtilen hallerde yapılacak kamulaştırmalarda yatırılacak miktar, ödenecek ilk taksit bedelidir.

ALTINCI KISIM

*Bedelsiz Kullanma, Giderlerin Ödenmesi ve**İdareler Arasında Taşınmaz Mal Devri*

BİRİNCİ BÖLÜM

*Bedelsiz Kullanma ve Giderler**Bedelsiz kullanma yetkisi*

Madde 28 – Milli savunma inşaat ve tesisatı için gerekli görülen gerçek ve özel hukuk tüzelkişilerinin mülkiyet ve tasarrufunda veya ruhsatname ile intifaları altında bulunmayan kireç, taş ve kum ocaklarını, hiç bir resim ve ücrete tabi olmadan kullanmaya Milli Savunma Bakanlığı yetkilidir.

Bayındırlık, Köy İşleri ve Kooperatifler bakanlıkları ile T.C. Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü, Karayolları Genel Müdürlüğü ve Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü de aynı sebep ve şartlarla, demiryolu hattının veya karayolunun veya su tesislerinin her yönündeki gerçek ve özel hukuk tüzelkişilerinin mülkiyet ve tasarrufunda veya ruhsatname ile intifaları altında bulunmayan kireç, taş ve kum ocaklarını hiç bir resim ve ücrete tabi olmadan kullanabilirler.

(1) Bu fıkroda yer alan; sırasıyla, “11 ve 12 nci” ve “milli bir bankaya” ibareleri; “10 uncu” ve “10 uncu maddeye göre yapılacak davetiye ve ilanda belirtilen bankaya” şeklinde 24/4/2001 tarihli ve 4650 sayılı Kanunun 15 inci maddesiyle değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 86 ncı maddesiyle, bu fıkroda yer alan “Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde değiştirilmiştir.

*Giderlerin ödenmesi***Madde 29 – (Değişik: 24/4/2001 - 4650/16 md.)**

10 uncu madde uyarınca mahkeme heyetinin harcırahları, 15 inci madde uyarınca mahkemece oluşturulan bilirkişilerin ve keşifte dinlenen muhtarın mahkemece takdir edilecek ücretleri ile, tapu harçları ve bu Kanunun gerektirdiği diğer giderler kamulaştırmayı yapan idarece ödenir.

İKİNCİ BÖLÜM*Kamu Kurumları ve Tüzelkişileri Arasında Taşınmaz Mal Devri**Bir idareye ait taşınmaz malın diğer idareye devri***Madde 30 – (Değişik: 24/4/2001 - 4650/17 md.)**

Kamu tüzelkişilerinin ve kurumlarının sahip oldukları taşınmaz mal, kaynak veya irtifak hakları diğer bir kamu tüzelkişisi veya kurumu tarafından kamulaştırılamaz.

Taşınmaz mala; kaynak veya irtifak hakkına ihtiyacı olan idare, 8 inci madde uyarınca bedeli tespit eder. Bu bedel esas alınarak ödeyeceği bedeli de belirterek mal sahibi idareye yazılı olarak başvurur. Mal sahibi idare devire muvafakat etmez veya altmış gün içinde cevap vermez ise anlaşmazlık, alıcı idarenin başvurusu üzerine Danıştay ilgili idari dairesince incelenerek iki ay içinde kesin karara bağlanır.

Taraflar bedelde anlaşamadıkları takdirde; alıcı idare, devirde anlaşma tarihinden veya Danıştay kararının tebliği tarihinden itibaren otuz gün içinde, 10 uncu maddede yazılı usule göre mahkemeye başvurarak, kamulaştırma bedelinin tespitini ister. Bu durumda yapılacak yargılamada mahkemece, 29/6/1938 tarihli ve 3533 sayılı Kanun hükümleri uygulanmaz.

Mahkemece, 10 uncu maddede öngörülen usule göre kamulaştırma bedeli olarak tespit edilen miktarın, peşin ve nakit olarak mal sahibi idareye verilmek üzere belirleyeceği bir bankaya yatırılması ve yatırıldığına dair makbuzun ibraz edilmesi için alıcı idareye onbeş gün süre verilir. Gereken hallerde bu süre bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir. Alıcı idare tarafından kamulaştırma bedelinin mal sahibi idare adına bankaya yatırıldığına dair makbuzun ibrazı halinde mahkemece, taşınmaz malın alıcı idare adına tesciline ve kamulaştırma bedelinin mal sahibi idareye ödenmesine karar verilir ve bu karar, tapu dairesine ve paranın yatırıldığı bankaya bildirilir. Tescil hükmü kesin olup tarafların bedele ilişkin temyiz hakları saklıdır.

Bu suretle devir alınan taşınmaz mal, kaynak veya irtifak hakkı, sahibinden kamulaştırma yolu ile alınmış sayılır ve devir amacı veya devreden idarenin izni dışında başkaca bir kamusal amaçla kullanılamaz. Aksi takdirde devreden idare, 23 üncü madde uyarınca taşınmaz malı geri alabilir. Bu husus tapu kütüğünün beyanlar hanesine şerh verilir.

(**Ek fıkra: 20/8/2016-6745/32 md.**) İçişleri Bakanlığının güvenlik gerekçesiyle ihtiyaç duyduğu, kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ve il özel idareleri dâhil mahalli idareler ve diğer kamu tüzel kişilerine ait taşınmazlar, kaynak veya irtifak hakları, Cumhurbaşkanı kararıyla resen Hazine adına tescil ve İçişleri Bakanlığına tahsis edilir. Taşınmazın bedeli, tescil işleminden itibaren altmış gün içinde bu Kanunun 11 inci maddesinde belirtilen kriterler de dikkate alınmak suretiyle valiliklerce resen tespit edilir. Bedele ilişkin itirazlar Danıştaya yapılır. İtirazlar tescil işlemini durdurmaz. Mahkemelerce ihtiyati tedbir ve yürütmenin durdurulması kararları verilemez, 3533 sayılı Kanun hükümleri uygulanmaz. Bu taşınmazlara ilişkin olarak ihtiyaç duyulan imar planı değişiklikleri Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca resen yapılır veya yaptırılır. ⁽¹⁾

YEDİNCİ KISIM

Yasak İşler ve Ceza Hükümleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Yasak İşler

Yasak işler ve eylemler

Madde 31 – (Değişik: 24/4/2001 - 4650/18 md.)

Aşağıda yazılı işler ve eylemler yasaktır.

- a) 15 inci madde uyarınca oluşturulan bilirkişilerin, kendilerine mahkemece takdir edilen ücret dışında herhangi bir suretle çıkar sağlamaları,
- b) Mahkemece 10 uncu madde uyarınca yapılan tebligat, davet veya ilan tebliğden sonra taşınmaz malın başkasına devir ve ferağ veya temlik.
- c) Dava giderlerinin avukat veya dava vekilleri veya onlar adına hareket edenler tarafından kabullenilmesi.
- d) Kamulaştırma bedelinin tamamının veya bir kısmının nakden veya başka bir şekilde, avukat veya dava vekili veya onlar adına hareket edenler tarafından mal sahibine önceden ödenmesi.
- e) Kamulaştırma bedelinin tamamının veya bir kısmının avukat veya dava vekili veya onlar adına hareket edenlere ait olacağının kararlaştırılması.
- f) Yukarıda yazılı bentlerde yasaklanan fiillerin avukat veya dava vekillerince bizzat veya aracı ile mal sahibine teklif edilmesi veya bunlara yardımcı olunması.

İKİNCİ BÖLÜM

Görevli Kişilerin Suçları ve Ceza Hükümleri

Görevli kişilerin suçları

Madde 32 – Bu Kanuna göre görevlendirilenlerden suç işleyenler, Devlet memuru gibi cezalandırılırlar. Şu kadar ki verilecek cezalar; o suç için muayyen olan cezanın yarısından az olmamak üzere iki katına kadar artırılır.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 86 ncı maddesiyle, bu fıkarda yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

*Cezalar***Madde 33 – (Değişik: 24/4/2001 - 4650/19 md.)**

Fiilleri daha ağır cezayı gerektiren ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde, bu Kanunun 31 inci maddesinin (a) bendine aykırı hareket edenler iki yıldan aşağı olmamak üzere hapis ve iki milyar liradan dört milyar liraya kadar; (d), (e) ve (f) bentlerine aykırı hareket edenler ise, bir yıldan aşağı olmamak üzere hapis ve beşyüz milyon liradan bir milyar liraya kadar ağır para cezasıyla, (b) ve (c) bentlerine aykırı hareket edenler, altı aydan iki yıla kadar hapis ve ikiyüz milyon liradan dört yüz milyon liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar. Bu maddedeki para cezaları her yıl 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı TürkCeza Kanununun ek 2 nci maddesi hükümleri uyarınca artırılır.

SEKİZİNCİ KISIM*Çeşitli Hükümler**Mal sahibinin sağladığı yararları geri alma hakkı*

Madde 34 – Mal sahiplerinin 31 inci maddedeki yasaklara rağmen avukat veya dava vekillerine veya bu Kanuna göre görevlendirilenlere veya üçüncü şahıslara verdikleri paraları veya sağladıkları yararlar karşılığını bir yıl içinde geri almaya hakları vardır.

İmar mevzuatı uygulanan veya özel parselasyon yapılan yerler:

Madde 35 – İmar mevzuatı gereğince düzenlemeye tabi tutulan parsellerden düzenleme ortaklık payı karşılığı olarak bir defaya mahsus alınan yol, yeşil saha ve bunun gibi kamu hizmet ve tesislerine ayrılan yerlerle, özel parselasyon sonunda malikinin muvafakatı ile kamu hizmet ve tesisleri için ayrılmış bulunan yerler için eski malikleri tarafından mülkiyet iddiasında bulunulamaz ve karşılığı istenemez.

Kamulaştırmadan sonra alınan tapu kaydının iptali

Madde 36 – Kamulaştırma kanunları uyarınca gerekli işlemler tamamlandı tapuda kayıtlı olanların idare adına intikallerinin yapılmasından, tapuda kayıtlı olmayanların tescillerinin sağlanmasından sonra, kamulaştırılan yer için herhangi bir nedenle gerçek ve tüzelkişiler adına yeniden tapu tesis edildiği takdirde, idarenin isteği üzerine hakim, evrak üzerinde ve lüzum gördüğü takdirde mahallinde inceleme yaparak sonraki kaydın iptali hakkında bir karar verir.

Bu işlemler harca ve resme bağlı değildir.

Yetkili ve görevli mahkeme ve yargılama usulü

Madde 37 – Bu Kanundan doğan tüm anlaşmazlıkların adli yargıda çözümlenmesi gerekenleri, taşınmaz malın bulunduğu yer asliye hukuk mahkemelerinde basit yargılama usulü ile görülür.

Hak düşürücü süre

Madde 38 – (İptal:Ana.Mah.’nin 10/4/2003 tarih ve E.2002/112, K.2003/33 sayılı kararı ile)

*Vergilendirme***Madde 39 – (Değişik: 24/4/2001 - 4650/20 md.)**

Kamulaştırılan taşınmazın kamulaştırıldığı yıla ait emlak vergisi tarhına esas olan vergi değeri, kesinleşen kamulaştırma bedelinden az olduğu takdirde, kamulaştırma bedeli ile vergi değeri arasındaki fark üzerinden, cezalı emlak vergisi tarh olunur.

Emlak vergisi beyannamesinin ek süreye rağmen verilmemiş olması halinde, kesinleşen kamulaştırma bedeli, kamulaştırmanın yapıldığı yıla ait vergi değeri yerine geçer ve bu değer üzerinden cezalı emlak vergisi tarhiyatı yapılır.

Kaldırılan ve saklı tutulan hükümler

Madde 40 – 31/8/1956 tarih ve 6830 sayılı İstimlak Kanunu ile ek ve değişiklikleri, 8/7/1981 tarih ve 2487 sayılı Toplu Konut Kanununun 5 inci maddesi ile 21/1/1982 tarih ve 2587 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesinin kamulaştırılan taşınmaz malın değerinin tespitine ilişkin hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

7/3/1954 tarih ve 6326 sayılı Petrol Kanunu ve değişiklikleri, 15/4/1955 tarih ve 6538 sayılı İstanbul Kapalıçarşısının Tamir ve İhyası Hakkında Kanun hükümleri ile diğer özel kanunlardaki kamulaştırmaya ilişkin hükümler saklıdır.

İstimlak Kanununa yapılan atıflar

Madde 41 – Diğer kanunlarda İstimlak Kanununa veya belli maddelerine yapılan atıflar bu Kanuna veya bu Kanunun aynı konuları düzenleyen madde veya maddelerine yapılmış sayılır.

Ek Madde 1- (Ek: 20/8/2016-6745/33 md.)

Uygulama imar planlarında umumi hizmetlere ve resmî kurumlara ayrılmak suretiyle mülkiyet hakkının özüne dokunacak şekilde tasarrufu hukuken kısıtlanan taşınmazlar hakkında, uygulama imar planlarının yürürlüğe girmesinden itibaren beş yıllık süre içerisinde imar programları veya imar uygulamaları yapılır ve bütçe imkânları dâhilinde bu taşınmazlar ilgili idarelerce kamulaştırılır veya her hâlde mülkiyet hakkını kullanmasına engel teşkil edecek kısıtlılığı kaldırarak şekilde imar planı değişikliği yapılır/yaptırılır. **(İptal: Anayasa Mahkemesinin 20/12/2018 tarihli ve E.: 2016/181 K.: 2018/111 sayılı Kararı ile) (Ek cümle:16/11/2022-7421/3 md.)** Bu süre içinde belirtilen işlemlerin yapılmaması halinde taşınmazların malikleri tarafından mülkiyet hakkından kaynaklı bedele ilişkin açılacak davalar, adli yargıda görülür.

(İptal ikinci fıkra: Anayasa Mahkemesinin 20/12/2018 tarihli ve E.: 2016/181 K.: 2018/111 sayılı Kararı ile)

(İptal üçüncü fıkra: Anayasa Mahkemesinin 20/12/2018 tarihli ve E.: 2016/181 K.: 2018/111 sayılı Kararı ile)

(İptal dördüncü fıkra: Anayasa Mahkemesinin 20/12/2018 tarihli ve E.: 2016/181 K.: 2018/111 sayılı Kararı ile)

Ek Madde 2- (Ek:21/12/2019-7201/5 md.)

29/4/1969 tarihli ve 1164 sayılı Arsa Üretimi ve Değerlendirilmesi Hakkında Kanun kapsamında 8/12/2004 tarihinden önce yapılmış olan kamulaştırma ve avans karşılığı kamulaştırma iş ve işlemlerine ilişkin davalar, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı aleyhine açılır. Avans karşılığı kamulaştırmalarda rücu davalarını Bakanlık açar, takip eder ve sonuçlandırır. Bakanlık bu davalarda davalı ve davacı olabilir.

Ek Madde 3- (Ek:21/12/2019-7201/6 md.)

Mülga 31/8/1956 tarihli ve 6830 sayılı İstimlak Kanununun 16 ncı ve 17 nci maddeleri ile bu Kanunun mülga 16 ncı ve 17 nci maddeleri uyarınca kesinleşmiş mahkeme kararlarına istinaden idareler adına tescil edilen taşınmazların eski malikleri adına kamu bankalarına yatırılan ancak hak sahiplerine ödenmediği tespit edilen kamulaştırma bedelleri nedeniyle idareler aleyhine açılacak her türlü davada değer; taşınmazın idare adına tescil edildiği tarih, değerlendirme tarihi olarak esas alınmak ve o tarihteki nitelikleri gözetilmek suretiyle tespit edilir. Tespit edilen bu bedel, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) tablosundaki aylık değişim oranları esas alınmak suretiyle dava tarihi itibarıyla güncellenir ve ortaya çıkan bedel hak sahibine ödenir. **(Ek cümle:9/6/2021-7327/20 md.)** Bu hüküm, tebliği dâhil eksik veya hatalı kamulaştırma işlemleri bulunmasına rağmen idare adına tescil edilmiş olan taşınmazlar hakkında da uygulanır.

(Ek fıkra:16/11/2022-7421/4 md.) Mülga 6830 sayılı Kanunun 16 ncı ve 17 nci maddeleri ile bu Kanunun mülga 16 ncı ve 17 nci maddeleri uyarınca kesinleşmiş mahkeme kararlarına istinaden idareler adına tescil edilen taşınmazların kamulaştırılması için kamulaştırma bedellerinin eski malikleri adına kamu bankalarına yatırılması ve hak sahiplerine ödenmesi halinde, tebliği dâhil eksik veya hatalı kamulaştırma işlemleri, kamulaştırma bedelinin ödendiği tarih itibarıyla kesinleşmiş kabul edilir. Bu hüküm, tebliği dâhil eksik veya hatalı kamulaştırma işlemleri bulunmasına rağmen idare adına tescil edilmiş olan taşınmazlar hakkında da uygulanır.

Ek Madde 4- (Ek:16/11/2022-7421/5 md.)

Bu Kanun uyarınca mahkemelerce hükmedilen bedel, tazminat, vekâlet ücreti ve yargılama giderleri, davacının veya vekilinin davalı idareye yazılı şekilde bildireceği banka hesap numarasına, bu bildirim tarihinden itibaren, otuz gün içinde yatırılır. Bu süre içinde ödeme yapılmaması halinde, genel hükümler dairesinde icra olunur.

Bu Kanun uyarınca yapılacak icra takiplerinde idare, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 36 ncı maddesi uyarınca icranın geri bırakılmasını talep ederse idarenin teminat gösterme zorunluluğu yoktur.

Bu Kanun kapsamında açılan davalarda verilen bedel ve tazminat kararlarına ilişkin mahkeme ve icra harçları, davalı idare tarafından ödenmek üzere maktu olarak belirlenir.

Geçici Madde 1 – Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce verilmiş olan kamu yararı ve kamulaştırma kararları geçerlidir. Ancak, idarece henüz kıymet takdir edilmemiş olan işlerde, kıymet takdir işlemleri ile sonraki işlemler bu Kanun hükümlerine göre yapılır.

Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce açılmış ve henüz kesin hükme bağlanmamış davalarda bu Kanun hükümleri uygulanır. Ancak bu Kanunla getirilen değişik hükümlerin uygulanması nedeniyle haksız çıkan tarafa harç, yargılama gideri ve avukatlık ücreti yükletilemez.

Geçici Madde 2 – Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce açılan davalarda, davanın açıldığı günde yürürlükte olan kanunlara göre işlemeye başlamış olan dava süreleri, o kanunlara göre tespit edilir.

Geçici Madde 3 – Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce kamulaştırılmış ve kamulaştırma bedelinin kesinleşmesi dört yılı tamamlamış taşınmaz mal hakkında 22 nci madde hükmüne göre işlem yapılmış veya yapılacak olması halinde, idarelere bu Kanunun yürürlüğünden itibaren 2 yıllık ek süre hakkı tanınır.

Mal sahibinin geri alma hakkı ancak bu sürenin tamamlanmasından sonra doğar.

Geçici Madde 4 – 5 Ocak 1961 tarih ve 221 sayılı Kanunun kapsamına girmeleri nedeniyle kamu tüzelkişileri veya kurumları adına kamulaştırılmış sayılan taşınmaz malların eski malik, zilyed veya bunların halefleri tarafından açılmış ve kesin hükme bağlanmamış davalarda sözü edilen 221 sayılı Kanunun hükümleri uygulanır.

Geçici Madde 5 – (Ek: 24/4/2001 - 4650/21 md.) Bu Kanunun değişik 15 inci maddesinde öngörülen yönetmelik çıkarılıncaya kadar bilirkişiler önceki hükme göre seçilir.

Kamulaştırılmaksızın kamu hizmetine ayrılan taşınmazların bedel tespiti⁽¹⁾

Geçici Madde 6 – (Ek: 18/6/2010-5999/1 md.; Değişik: 24/5/2013-6487/ 21 md.)

Kamulaştırma işlemleri tamamlanmamış veya kamulaştırması hiç yapılmamış olmasına rağmen 9/10/1956 tarihi ile 4/11/1983 tarihi arasında fiilen kamu hizmetine ayrılan veya kamu yararına ilişkin bir ihtiyaca tahsis edilerek üzerinde tesis yapılan taşınmazlara veya kaynaklara kısmen veya tamamen veya irtifak hakkı tesis etmek suretiyle malikin rızası olmaksızın fiili olarak el konulması sebebiyle, mülkiyet hakkından doğan talepler, bedel talep edilmesi hâlinde bedel tespiti ve diğer işlemler bu madde hükümlerine göre yapılır. Bu maddeye göre yapılacak işlemlerde öncelikle uzlaşma usulünün uygulanması dava şartıdır.

İdarenin daveti veya malikin müracaatı üzerine, fiilen el konulan taşınmazın veya üzerinde tesis edilen irtifak hakkının idarenin daveti veya malikin müracaat ettiği tarihteki tahmini değeri; bu Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre teşkil edilen kıymet takdir komisyonu marifetiyle, taşınmazın el koyma tarihindeki nitelikleri esas alınmak ve bu Kanunun 11 inci ve 12 nci maddelerine göre hesaplanmak suretiyle tespit edilir. Tespitten sonra, bu Kanunun 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasına göre teşkil olunan uzlaşma komisyonunca, idarenin daveti veya malikin müracaat tarihinden itibaren en geç altı ay içinde 7201 sayılı Kanun hükümlerine göre tebliğ edilen bir yazı ile, tahmini değer bildirilmeksizin, talep sahibi uzlaşma görüşmelerine davet edilir.

(1) 24/52013 tarihli ve 6487 sayılı Kanunun 21 inci maddesi ile bu maddenin başlığı “Kamulaştırmaksızın el koyma sebebiyle tazmin” iken metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Uzlaşma; idareye ait taşınmazın trampası, idareye ait taşınmaz üzerinde sınırlı ayni hak tanınması veya imar mevzuatı çerçevesinde başka bir yerde imar hakkı kullanılması suretiyle veya bunların mümkün olmaması hâlinde nakdi bedel üzerinden yapılabilir.

Uzlaşma görüşmeleri, hukuki veya fiili engel bulunmadığı takdirde davete icabet tarihinden itibaren en geç altı ay içinde sonuçlandırılır ve uzlaşmaya varılıp varılmadığı, malik veya temsilcisi ile komisyon üyeleri tarafından imzalanan bir tutanağa bağlanır. Bu tutanak ile uzlaşma görüşmelerine ilişkin bilgi ve belgeler, açılacak davalarda taraflar aleyhine delil teşkil etmez. Uzlaşmaya varılması hâlinde, üzerinde uzlaşılan hakkın türünü, tanınma şart ve usullerini, nakdi ödemede bulunulacak ise miktarını ve ödeme şartları ile taşınmazların tesciline veya terkinine dair muvafakati de ihtiva eden bir sözleşme akdedilerek bu sözleşme çerçevesinde işlem yapılır ve uzlaşma konusu taşınmazlar resen tapuya tescil veya terkin edilir.

Uzlaşılan bedel, bütçe imkanlarıdâhilinde sonraki yıllara sâri olacak şekilde taksitli olarak da ödenebilir. Taksitli ödeme süresince, 4/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanuna göre ayrıca kanuni faiz ödenir.

İdare ve malik arasında uzlaşma sağlanamadığı takdirde, uzlaşmazlık tutanağının tanzim edildiği tarihten itibaren üç ay içinde malik veya idare tarafından bedel tespiti davası açılabilir. Dava açılması hâlinde, fiilen el konulan taşınmazın veya üzerinde tesis edilen irtifak hakkının dava tarihindeki değeri, ikinci fıkranın birinci cümlesindeki esaslara göre mahkemece bu Kanunun 15 inci maddesine göre bilirkişi incelemesi yapılmak suretiyle tespit ve taşınmazın veya hakkın idare adına tesciline veya terkinine hükmedilir. Tespit edilen bedel, bu maddenin sekizinci fıkrasına göre idarece ödenir. Tescile veya terkine ilişkin hüküm kesin olup tarafların hükmedilen bedele ilişkin temyiz hakkı saklıdır.

Bu madde kapsamında açılan davalarda mahkeme ve icra harçları ile her türlü vekalet ücretleri bedel tespiti davalarında öngörülen şekilde maktu olarak belirlenir.

Kesinleşen mahkeme kararlarına istinaden bu madde uyarınca ödemelerde kullanılmak üzere, ihtiyaç olması hâlinde, merkezi yönetim bütçesine dâhil idarelerin yılı bütçelerinde sermaye giderleri için öngörülen ödeneklerinin (Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçelerinin güvenlik ve savunmaya yönelik mal ve hizmet alımları ile yapım giderleri için ayrılan ödeneklerin) yüzde ikisi, belediye ve il özel idareleri ile bağlı idareleri için en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının, diğer idareler için en son kesinleşmiş bütçe giderleri toplamının en az yüzde ikisi oranında yılı bütçelerinde pay ayrılır. Kesinleşen alacakların toplam tutarının ayrılan ödeneğin toplam tutarını aşması hâlinde, ödemeler, sonraki yıllara sâri olacak şekilde, garameten ve taksitlerle gerçekleştirilir. Taksitlendirmede, bütçe imkanlarıyla alacakların tutarları dikkate alınır. Taksitli ödeme süresince, 3095 sayılı Kanuna göre ayrıca kanuni faiz ödenir. İdare tarafından, mahkeme kararı gereğince nakdi ödeme yerine, üçüncü fıkrada belirtilen diğer uzlaşma yolları da teklif edilebilir ve bu maddenin uzlaşmaya ilişkin hükümlerine göre işlem yapılabilir.

Bu maddenin bedele ilişkin hükümleri, vuku bulduğu tarih itibarı ile bu maddenin kapsamında olan kamulaştırmasız el koymadan dolayı açtıkları tazminat davası süre bakımından dava hakkının düştüğü gerekçesiyle reddedilmiş olanlar hakkında da uygulanır. Evvelce açtıkları davalar sonunda tazminat almaya hak kazanmış veya süre dışındaki sebeplerden dolayı davaları reddedilmiş olanlar hakkında bu madde hükümleri uygulanmaz. Ancak, gerek iç hukuka ve gerekse milletlerarası hukuka göre evvelce açtıkları davalar sonunda hak kazanmış oldukları tazminat henüz ödenmemiş olanlara, idare tarafından nakdi ödeme yerine, üçüncü fıkrada belirtilen diğer uzlaşma yolları teklif edilebilir ve bu maddenin uzlaşmaya ilişkin hükümlerine göre işlem yapılabilir.

Vuku bulduğu tarih itibarı ile bu maddenin kapsamında olan kamulaştırmasız el koymadan dolayı bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce tazmin talebiyle dava açmış olanlar; bu madde hükümlerine göre uzlaşma yoluna gitmeyi isteyip istemediklerini bu maddenin yürürlüğe girmesinden itibaren üç ay içinde idareye ve mahkemeye verecekleri dilekçeler ile bildirebilirler. Uzlaşma talebi üzerine, uzlaşma görüşmelerinin neticesine kadar dava bekletilir; uzlaşamaması hâlinde, uzlaşmazlık tutanağının mahkemeye sunulmasından sonra davaya devam edilir. **(Mülga üçüncü cümle: 20/8/2016-6745/34 md.)** Bu madde hükümleri karara bağlanmamış veya kararı kesinleşmemiş tüm davalara uygulanır. Kararı kesinleşen davalara ise, bu maddenin yalnızca sekizinci fıkra hükümleri uygulanır.

Bu madde uyarınca ödenecek olan bedelin tahsili sebebiyle idarelerin mal, hak ve alacakları haczedilemez.

(İptal onikinci fıkra: Anayasa Mahkemesi'nin 13/11/2014 tarihli ve E.: 2013/95, K.: 2014/176 sayılı Kararı ile.)

(İptal onüçüncü fıkra: Anayasa Mahkemesi'nin 13/11/2014 tarihli ve E.: 2013/95, K.: 2014/176 sayılı Kararı ile.)

(Ek fıkra: 3/11/2016-6754/40 md.) Bu madde uyarınca açılacak davalarda 15 inci maddede düzenlenen bilirkişiliğe ilişkin hükümler uygulanır.

Geçici Madde 7 – (Ek: 24/5/2013-6487/ 22 md.; İptal; Anayasa Mahkemesi'nin 13/11/2014 tarihli ve E.: 2013/95, K.: 2014/176 sayılı Kararı ile)⁽¹⁾

Geçici Madde 8 – (Ek: 12/7/2013-6495/28 md.)

Bu Kanunun 22 nci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi hükmü, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce gerçekleştirilen kamulaştırma işlemleri nedeniyle, kamulaştırılan taşınmazların eski malikleri veya mirasçıları tarafından bu taşınmazların geri alınması, bedel veya tazminat talebiyle açılan ve henüz kesinleşmeyen davalarda da uygulanır.

Geçici Madde 9 – (Ek: 10/9/2014-6552/101 md.)⁽²⁾

Bu maddeyi ihdas eden Kanunla değiştirilen veya eklenen bu Kanunun (...)⁽²⁾ 23 üncü maddesinin üçüncü fıkrası hükmü; bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce gerçekleştirilen kamulaştırma işlemleri nedeniyle, kamulaştırılan taşınmaz malların eski malikleri veya mirasçıları tarafından bu taşınmaz malların geri alınması, bedel veya tazminat talebiyle açılan ve henüz kesinleşmeyen davalarda da uygulanır. Bu maddenin uygulanması nedeniyle reddedilen davaların yargılama giderleri davalı idare tarafından ödenir.⁽²⁾

Geçici Madde 10 – (Ek: 4/4/2015-6645/12 md.)

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla kamulaştırma nedeniyle idarece ödenmiş olan ancak kesinleşen yargı kararları gereği geri ödenmesi gereken kamulaştırma bedelinin; borçlusuna bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce idarece tebliğ edilmiş olması hâlinde bu Kanunun yayımını izleyen aydan başlamak üzere altı ay içinde, tebliğ edilmemiş olması hâlinde ilgisine tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde ödenmesi şartıyla kamulaştırma bedeliyle birlikte ödenmesi gereken faizin tahsilinden vazgeçilir. Şu kadar ki, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak tebligatlarda ödeme için verilen üç aylık sürenin bu maddede yer alan altı aylık sürenin içinde kalması hâlinde üç aylık süre altı aylık sürenin bitim tarihine kadar uzar. Bu madde hükmünden yararlanan şahıslar bu konuyla ilgili dava açamazlar. Bu şahıslar hakkında başlatılmış icra takipleri ödeme süresince durur, ödemeyi müteakip sonlandırılır, icra ve yargılama masrafları talep edilmez.

(1) Söz konusu İptal Kararı Resmi Gazete'de yayımlandığı 13/3/2015 tarihinden başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmiştir.

(2) Bu maddenin birinci cümlesinde yer alan "...22 nci maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkra hükümleri ile..." ibaresi, Anayasa Mahkemesi'nin 14/5/2015 tarihli ve E.: 2014/177, K.: 2015/49 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

Geçici Madde 11- (Ek: 20/8/2016-6745/34 md.)

(İptal birinci fıkra: Anayasa Mahkemesinin 28/3/2018 tarihli ve E: 2016/196 ve K: 2018/34 sayılı kararıyla.)

(İptal ikinci fıkra: Anayasa Mahkemesinin 28/3/2018 tarihli ve E: 2016/196 ve K: 2018/34 sayılı kararıyla.)

Geçici Madde 12- (Ek: 20/8/2016-6745/35 md.)⁽¹⁾

24/2/1984 tarihli ve 2981 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 sayılı İmar Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun hükümlerine göre yapılan imar uygulamalarından doğan idarelerin taraf olduğu her türlü alacak ve bedel artırım davalarında taşınmazın değeri; uygulamanın tapuda tescil edildiği tarih değerlendirme tarihi olarak esas alınmak ve o tarihteki nitelikleri gözetilmek suretiyle tespit edilir. Tespit edilen bu bedel, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi tablosu esas alınmak suretiyle dava tarihi itibarıyla güncellenir ve ortaya çıkan gerçek bedel hak sahibine ödenir.

Bu Kanunun geçici 6 ncı maddesinin üçüncü, yedinci, sekizinci ve on birinci fıkra hükümleri, bu madde kapsamındaki davalar ve icra takipleri için de uygulanır. Devam eden dava ve icra takipleri ise, bu madde hükümlerine göre sonuçlandırılır.⁽¹⁾

Geçici Madde 13- (Ek: 21/3/2018-7103/28 md.) (İptal: Anayasa Mahkemesinin 3/3/2021 tarihli ve E: 2018/99 ve K: 2021/14 sayılı Kararı ile)

Geçici Madde 13- (Ek: 19/4/2018-7139/30 md.)

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla kamulaştırma sebebiyle idarece ödenmiş olan ancak istinaf ve temyiz incelemesi sonucu kesinleşen yargı kararları uyarınca geri ödenmesi gereken kamulaştırma bedellerine ilişkin idare tarafından yapılan ödeme tarihi ile geri ödemeye dair yazının ilgisine tebliğ edildiği tarih arasındaki süre için faiz alınmaz. Geri ödemeye ilişkin yazının bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce borçlusuna idarece tebliğ edilmiş olması veya borçlu hakkında icra takibine başlanmış olması halinde bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar ödenmemiş olan alacaklar için bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içerisinde ödenmesi şartıyla faizin tahsilinden vazgeçilir.

Bu madde hükmünden yararlanan şahıslar bu konuyla ilgili dava açamazlar. Bu şahıslar hakkında başlatılmış icra takipleri ödeme süresince durur, ödemeyi müteakip sonlandırılır; icra ve yargılama masrafları talep edilmez.

Geçici Madde 14 – (Ek:30/5/2019-7176/21 md.) (İptal: Anayasa Mahkemesinin 4/2/2021 tarihli ve E: 2019/89 ve K: 2021/10 sayılı Kararı ile)

Geçici Madde 15- (Ek:21/12/2019-7201/7 md.)

1164 sayılı Kanun kapsamında 8/12/2004 tarihinden önce yapılmış olan kamulaştırma ve avans karşılığı kamulaştırma iş ve işlemlerine ilişkin olarak Toplu Konut İdaresi Başkanlığı leh ve aleyhine yargı mercilerinde açılmış veya husumet yöneltilmiş devam eden davalar ile icra takipleri, ek 2 nci madde hükmü uygulanarak sonuçlandırılır.

Mülga 6830 sayılı Kanunun 16 ncı ve 17 nci maddeleri ile bu Kanunun mülga 16 ncı ve 17 nci maddeleri uyarınca kesinleşmiş mahkeme kararlarına istinaden idareler adına tescil edilen taşınmazların eski malikleri adına kamu bankalarına yatırılan ancak hak sahiplerine ödenmediği tespit edilen kamulaştırma bedelleri nedeniyle idareler aleyhine açılmış ve devam eden davalar, ek 3 üncü madde hükmü uygulanarak sonuçlandırılır.

Geçici Madde 16- (Ek:9/6/2021-7327/21 md.)

(İptal birinci cümle: Anayasa Mahkemesi'nin 30/6/2022 tarihli ve E.: 2021/127, K.: 2022/85 sayılı Kararı ile.) (İptal ikinci cümle: Anayasa Mahkemesi'nin 30/6/2022 tarihli ve E.: 2021/127, K.: 2022/85 sayılı Kararı ile.)

Geçici Madde 17- (Ek:9/6/2021-7327/22 md.)

Bu maddeyi ihdas eden Kanunla bu Kanunun ek 3 üncü maddesine eklenen cümle, bu cümleyi ihdas eden Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kanun yolu incelemesinde dâhil görülmekte olan davalarda da uygulanır.

Geçici Madde 18- (Ek:16/11/2022-7421/6 md.)

Bu maddeyi ihdas eden Kanunla bu Kanunun ek 3 üncü maddesine eklenen ikinci fıkra, bu maddeyi ihdas eden Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kanun yolu incelemesinde olanlar dâhil görülmekte olan davalar ile yargılamanın iadesi davaları hakkında da uygulanır.

Geçici Madde 19- (Ek:16/11/2022-7421/7 md.)

Kamulaştırma işlemleri tamamlanmamış veya kamulaştırması hiç yapılmamış olmasına rağmen 4/11/1983 tarihinden 28/7/2021 tarihine kadar fiilen kamu hizmetine ayrılan veya kamu yararına ilişkin bir ihtiyaca tahsis edilerek üzerinde tesis yapılan taşınmazlara veya kaynaklara kısmen veya tamamen veya hür irtifak hakkı tesis etmek suretiyle malikin rızası olmaksızın fiili olarak el konulması veya hukuki el atılması sebebiyle açılan davalarda hükmedilen bedel ve tazminat ödemelerinde kullanılmak üzere, ihtiyaç olması hâlinde, merkezi yönetim bütçesine dâhil idarelerin yılı bütçelerinde sermaye giderleri için öngörülen ödeneklerinin (Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçelerinin güvenlik ve savunmaya yönelik mal ve hizmet alımları ile yapım giderleri için ayrılan ödeneklerin) yüzde üçü,

belediye ve il özel idareleri ile bağılı idareleri için en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının, diğler idareler için en son kesinleşmiş bütçe giderleri toplamının en az yüzde üçü oranında yılı bütçelerinde pay ayrılır. Alacakların toplam tutarının ayrılan ödeneğin toplam tutarını aşması hâlinde, ödemeler, sonraki yıllara sâri olacak şekilde, garameten ve taksitlerle gerçekleştirilir. Taksitlendirmede, bütçe imkânları ile alacakların tutarları dikkate alınır. Taksitli ödeme süresince, 3095 sayılı Kanuna göre ayrıca kanuni faiz ödenir.

Birinci fıkra, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla bedel ve tazminatı ödenmemiş olan tüm davalarda ve icra takiplerinde de uygulanır.

Madde 42 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 43 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(1) Bu maddenin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "icra takipleri" ibaresinin, maddenin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "on birinci" ibaresi yönünden Anayasa Mahkemesi'nin 13/2/2019 tarihli ve E.:2018/108, K.:2019/5 sayılı Kararı ile iptaline karar verilmiştir.

**4/11/1983 TARİHLİ VE 2942 SAYILI ANA KANUNA İŞLENEMEYEN
HÜKÜMLER**

1 – 24/4/2001 tarihli ve 4650 sayılı Kanunun hükmüdür:

Geçici Madde 1 – Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, kamulaştırma kararı alınmış ancak henüz tebligata çıkarılmamış kamulaştırmalarda bu Kanun hükümleri, diğerlerinde önceki hükümler uygulanır.

**2942 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN VEYA
ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARININ
YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHLERİNİ GÖSTERİR TABLO**

Değiştiren Kanunun/KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	2942 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
4650	–	5/5/2001
5177	19	5/6/2004
5999	Geçici Madde 6	30/6/2010
6306	15	31/5/2012
Anayasa Mahkemesinin 1/11/2012 tarihli ve E.: 2010/83, K.: 2012/169 sayılı Kararı	Geçici Madde 6	22/2/2013
6427	22	1/3/2013
6459	10	30/4/2013
6487	Geçici Madde 6 ve 7	11/6/2013
6495	22, 25, Geçici Madde 8	2/8/2013
6552	4, 22, 23, Geçici Madde 9	11/9/2014
Anayasa Mahkemesinin 13/11/2014 tarihli ve E.: 2013/95, K.: 2014/176 sayılı Kararı	Geçici Madde 6	13/3/2015
	Geçici Madde 7	13/3/2015 tarihinden başlayarak altı ay sonra (13/9/2015)
6639	4	15/4/2015
6645	Geçici Madde 10	23/4/2015
Anayasa Mahkemesinin 14/5/2015 tarihli ve E.: 2014/177, K.: 2015/49 sayılı Kararı	4, Geçici Madde 9	11/6/2015
Anayasa Mahkemesinin 26/5/2016 tarihli ve E.: 2015/55, K.: 2016/45 sayılı Kararı	11	28/6/2016
6745	8, 30, Ek Madde 1, Geçici Madde 6, Geçici Madde 11, Geçici Madde 12	7/9/2016
6754	11, 15, Geçici Madde 6	24/11/2016
7103	12, Geçici Madde 13	27/3/2018
7139	10, 11, 25, 27, Geçici Madde 13	28/4/2018
Anayasa Mahkemesinin 28/3/2018 tarihli ve E: 2016/196 ve K: 2018/34 sayılı kararı	Geçici Madde 11	25/5/2018

Değiştiren Kanunun/KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	2942 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
KHK/700	3, 5, 6, 12, 25, 27, 30	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)
Anayasa Mahkemesinin 13/2/2019 tarihli ve E: 2018/108 ve K: 2019/5 sayılı kararı	Geçici Madde 12	14/3/2019
7176	Geçici Madde 14	12/6/2019
7201	Ek Madde 2, Ek Madde 3, Geçici Madde 15	24/12/2019
Anayasa Mahkemesinin 16/7/2020 tarihli ve Esas No.:2018/104; Karar No.: 2020/39 sayılı Kararı	10,25	27/11/2020
Anayasa Mahkemesinin 4/2/2021 tarihli ve E: 2019/89 ve K: 2021/10 sayılı Kararı	Geçici Madde 14	7/5/2021
Anayasa Mahkemesinin 3/3/2021 tarihli ve E: 2018/99 ve K: 2021/14 sayılı Kararı	Geçici Madde 13	7/5/2021
7327	Ek Madde 3, Geçici Madde 16, Geçici Madde 17	19/6/2021
Anayasa Mahkemesi'nin 30/6/2022 tarihli ve E.: 2021/127, K.: 2022/85 sayılı Kararı	Geçici Madde 16	4/8/2022
7421	Ek Madde 1, Ek Madde 3, Ek Madde 4, Geçici Madde 18, Geçici Madde 19	26/11/2022

TAPU KANUNU⁽¹⁾⁽²⁾

Kanun Numarası : 2644
Kabul Tarihi : 22/12/1934
Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih : 29/12/1934 Sayı : 2892
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 3 Cilt : 16 Sayfa : 312

*

* *

*Bu Kanunun yürürlükte olmayan hükümleri için bakınız
 “Yürürlükteki Bazı Kanunların Mülga Hükümleri
 Külliyyatı”, Cilt : 1 Sayfa : 235*

*

* *

Madde 1 – Gayrimenkullerin tescilinde o gayrimenkul Devlete ait ise bulunduğu yerdeki en büyük mal memuru, hususi idareye ait ise vali, evkafa ait ise evkaf müdürü veya memuru, belediyeye ait ise belediye reisi, köye ait ise muhtar ve mahsus kanunla teşekkül etmiş diğer hükmi şahıslara ait ise bunların kanuni mümessilleri salahiyetlidirler. Bu mümessillerin salahiyetlerini kullanma şeklini gösteren kanunlar hükmü yerinde durmaktadır.

Madde 2 – Hükmi şahısların tapu işlerinde merkez veya şubelerinin bulundukları yerin en büyük mülkiye amirinden nizamnamelerine göre gayrimenkul tasarrufuna izinli olduklarına ve tescil işini yapacak mümessilin salahiyetine dair alınacak belgenin verilmesi mecburidir. Ticaret Şirketleri bu belgeyi ticaret sicil memurundan alırlar.

Madde 3 – Mevcudiyetleri Türkiye Cumhuriyeti Hükümetince tanınmış olan yabancılara ait dini, ilmi, hayri müesseselerin fermanlara ve Hükümet kararlarına müsteniden sahiplendikleri gayrimenkuller bu belgelerin sınırları dışına çıkmamak ve Hükümetin izni alınmak şartile müesseselerin hükmi şahsiyetleri namına tescil olunabilir.

Madde 4 – Madenlerin tesciline ait muamelelerde mahsus kanun ve nizamlarına göre verilecek belgelerin İktisat Vekaletince tasdik edilmiş olması şarttır.

Madde 5 – (Mülga : 4/11/1990-3678/31 md.)

Madde 6 – (Mülga : 11/6/1945-4753/64 md.)

Madde 7 – (Mülga : 16/2/1995 - 4070/15 md.)

- (1) Bu kanunun, 10/4/1944 tarih ve 4541 sayılı Kanunda muhtarlığa ait olduğu belirtilen vazifeler hakkındaki hükümleri, anılan Kanunun 24 üncü maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.
- (2) Bu Kanunun; bazı maddeleri denizlerin doldurulması ve bataklıkların kurutulması yollarıyla özel mülkiyet edinilmesi hususlarını düzenlemekte ise de, 6785 sayılı Kanuna 11/7/1972 tarih ve 1605 sayılı Kanunla eklenen Ek 7 nci maddesi "..., bu yerlerde denizden doldurma ve bataklık kurutma suretiyle özel mülkiyet adına arazi ve arsa da kazanılamaz." hükmünü içermektedir. Aynı Kanunun 3 üncü maddesi de, bu kanuna aykırı diğer kanun hükümlerinin yürürlükten kaldırıldığını hüküm altına almıştır. Daha sonra da, 1605 sayılı Kanun 3/5/1985 tarih ve 3194 sayılı Kanunun 43 üncü maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 8 – Denizden doldurulmak istenilen yerler için o yerin en büyük mal memurundan izin almak lazımdır. Bu izin doldurulacak yer belediye sınırı içinde ise belediyenin, limanı da alakadar ediyorsa liman dairesinin veya deniz ticareti idaresinin ve müstahkem mevki kumandanlığı olan yerlerde müstahkem mevki kumandanlığının muvafakatları alındıktan sonra 3 yıl müddetle verilir. Belediye sınırı dışında ise alakalarına göre vilayet veya kaza idare heyetlerinin muvafakati alınır. İzinle doldurulan bu yerler izin veren dairelerden alınacak belgeler üzerine değer baha aranmaksızın dolduran namına tapu sicillerine geçirilir. Üç yıl içinde makbul bir özür olmaksızın doldurma işini bitirmiyenlerin bu yerlerden eli çektilir.

Madde 9 – İzinsiz doldurulmuş olan yerlerin tescilinde mahzur olmadığı alakalı daire ve heyetlerce kabul olunursa doldurulan yerlerin doldurulmuş olduğu halindeki değer bahasının onda biri alınmak şartile dolduran namına tescili yapılır.

Madde 10 – Deniz kıyısında teressübattan veya denizlerin med ve cezrinden dolmuş yerlerin satılmasında mahzur olmadığı sekizinci maddede yazılı alakalı dairelerce bildirildiği takdirde o yerlerin kendi gayrimenkulüne bitişik olan kısmını o gayrimenkul sahibinin kendisine yapılacak tebligattan itibaren iki sene içinde takdir olunacak değer baha ile almağa hakkı vardır. Bu yerleri satın alanların o yeri korumak için rıhtım inşası hakkı olacaktır.

Madde 11 – Sahipli bir gayrimenkulün önü veya bitişiği doldurulmak istenildiği takdirde sahibinden başkasına izin verilemez. İzinsiz olarak sahibi tarafından doldurulan böyle bir yerin tescilinde mahzur olmadığı alakalı daire ve heyetlerce bildirildiği takdirde doldurulan yerin doldurulmuş olduğu haldeki kıymetinin onda biri alınıp dolduranın veya dolduranın yerine geçenin namına asıl mülkü ile birleştirilerek tescil olunur.

Devlet, vilayet, belediye veya köy meclisince sıhhi, içtimai veya iktisadi sebeplerle yapılacak doldurma işlerinde yukarıdaki fıkrada yazılı gayrimenkul sahiplerine doldurmağa yetecek mühlet verilerek doldurma teklif olunur. Bu müddet içinde doldurmadıkları takdirde bu hakları kalmaz.

Madde 12 – Bir gayrimenkulün önünde veya bitişiğinde olupta sahibi tarafından doldurulmak istenilen yerin doldurma işi bitirilmeksizin o gayrimenkul bir başkasının mülkiyetine geçer veya aynı bir hakla takyid olunursa, başka suretle mukavele bulunmadığı takdirde bu muamele için şartları mahfuz olmak üzere doldurulan yerde de sari olur.

Madde 13 – Devletçe veya vilayet ve belediyelerce yapılan liman, dalgakıran, inşaatile temizleme ve taramadan meydana gelecek arazi hususi kanunlarındaki hükümlere bağlıdır.

Madde 14 – 8, 9, 10, 11 ve 12 nci maddeler hükmü bataklık olmıyan göl ve nehir kenarlarında da caridir. Şu kadar ki nehrin asıl yatağını ve suların akıntısını bozmadığı ve alt taraflara ve başkalarına mazarratı olmıyacağı hakkında fenni rapor aranır.

Başlı başına tasarruf olunabilecek deniz, göl veya nehir metrukâtı bulunan sahipsiz yerler sahipli bir gayrimenkulün önünde veya bitişiğinde bulunursa o gayrimenkul sahibine değer baha ile satın alması teklif olunur. Bir yıl içinde talip olmadığı takdirde başkalarına satılır.

Bu yerler başlı başına tasarruf olunmıyacak halde ise takdir olunacak değer baha ile bitişiğindeki gayrimenkul sahiplerine temlik olunarak kendileri borçlandırılır.

Göl veya nehrin istila veya tahrip ettiği yerlerin sahiplerine Kanunu Medenin 636 ve 637 nci maddeleri hükmü yerinde durmak üzere mukabil tarafta bu sebeplerden meydana gelmiş arazi var ise muadili parasız verilebilir.

Madde 15 – (Birinci fıkra Mülga: 18/1/1950 - 5516/12 md.)

Sahipli arazide husule gelen bataklıkların sıhhi sebeplerinden dolayı kurutulması zarureti tahakkuk edince Devlet veya vilayet tarafından verilecek müsait bir mühlet içinde sahipleri kurutmadıkları takdirde o bataklık Devlet veya vilayet tarafından kurutulur. Sahiplerinden kurutma masrafına iştirak edenlerin arazisi kendilerine verilir. Masrafa iştirak etmeyenlerin arazisi kurutanın mülkü olur. **(Değişik: 18/10/1962 - 79/1 md.)** Bu takdirde, gayrimenkulün bataklık halindeki gerçek karşılığı olarak arazi sahibine ödenecek bedelinin tesbitinde 6830 sayılı İstimlak Kanunu hükümleri uygulanır.

Madde 16 – Hususi kanunlarında müsaade edilenleri hariç olmak üzere Devlete, belediyelere ve köylere ait orman, koru ve baltalıklardan tarla açılmaz ve hususi bina yapılamaz. Şahıslara ait ormanlarda dahi ait olduğu vekaletten izin alınmadıkça tarla açılmaz.

Madde 17 – Erbabı vukufa takdir ettirilen değer bahaların ikinci derecede tasdikı belediyelerce seçilecek iki zatın da iştirakile mahalli idare heyetlerine aittir.

Madde 18 – Bu kanunda yazılı vergi kıymetleri 1837 numaralı Bina Vergisi ve 1933 numaralı Arazi Vergisi Kanunları mucibince vergiye matrah olan kıymettir.

Madde 19 – Değer bahalar müsavi taksitlerle beş yıl içinde vergi ile birlikte Tahsili Emval Kanununa göre tahsil olunur. İki seneye ait taksit ödenince gayrimenkul sahibi namına tescil edilir ve geri kalan taksitler için o gayrimenkul ipotekli olur.

Madde 20 – Bu kanunun neşrinden evvel muamelesi bitipte tahakkuk ettirilmiş olan değer bahalar dahi 19 uncu maddede yazılı şekilde taksitle tahsil olunur.

Madde 21 – Köy ve belediye sınırları içinde kapanmış yollarla yol fazlaları köy veya belediye namına tescil olunur.

(Ek fıkra:17/1/2019-7161/1 md.) Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü kullanımındaki kadastral yollar Hazine adına tescil olunur.

Madde 22 – (Mülga:4/7/2019-7181/4 md.)

Madde 23 – İlmühaber alınması lazımgelen muameleler için belediye veya ihtiyar meclisi ilmühaberi tasdikten imtina ederse bu imtina sebeplerini şerh ile izaha mecburdur. Bunu yapamazsa hakkında kanuni takibat yapılır.

Tapu idareleri yapacakları tetkik ve tahkik üzerine bu sebeplerin kanuni olmadığını anlarırsa işi tapu komisyonuna verirler. Komisyon da sebeplerin kanuni olmadığına karar verirse tapu idarelerince muamele yapılır. Aksine karar verirse tapu idareleri 1515 numaralı kanunun şümülü dışındaki hallerde alakalı mahkemeye gönderir. Kaza tapu komisyonlarının kararlarına karşı alakalıların vilayet tapu komisyonlarına itiraz hakları vardır.

Madde 24 – Köylerde bulunan metruk ve kimsesiz mezarlıklarla vakfa ait umumi mezarlıklar köyün manevi şahsiyeti namına tescil olunur.

Madde 25 – 1580 sayılı Belediye Kanununun 159 uncu maddesi ile 2510 sayılı İskan Kanununun 21 inci maddesi dışında kalan mera, baltalık gibi köy orta malı sayılan yerlerin tescili ve alım satım şekilleri hakkında hususi hükümler konulacaktır.

Madde 26 – (Değişik: 6/1/1954 - 6217/1 md.)⁽¹⁾

Mülkiyete, mülkiyetin gayri ayni haklara ve müşterek bir arzun hissedarları veya birbirine muttasıl gayrimenkullerin sahipleri arasında bunlardan birinin veya bir kaçının o gayrimenkul üzerinde mevcut veya inşa edilecek binanın, muayyen bir katından veya daire-sinden yahut müstakillen istimale elverişli bir bölümünden munhasıran istifadesini temin gayesiyle Medeni Kanunun 753 üncü maddesi hükümlerine göre irtifak hakkı tesisine veya tesisi vadine mütedair resmi senetler tapu sicil müdürü veya tapu sicil görevlileri tarafından tanzim edilir.

(Ek fıkra:4/7/2019-7181/1 md.) Taşınmaz mülkiyetinin devrini amaçlayan sözleşmelerde, tarafların farklı tapu müdürlükleri veya yurt dışı teşkilatında bulunmaları hâlinde, taraf iradeleri resmi görevliler tarafından ayrı ayrı alınarak sözleşme tamamlanabilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

(Ek fıkra: 15/1/2009-5831/1 md.) İllerde bulunan tapu sicil müdürlükleri dışındaki müdürlüklerden akitli ve akitsiz işlemleri yıllık 500'ün altında olan yerlerde işleri yapmak üzere, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünce yakın il veya ilçelerde görevli tapu sicil müdürü veya görevlendirilen yetkili memura belirli günlerde yetki verilebilir.

(Ek fıkra: 15/1/2009-5831/1 md.) Resmi senetlerin düzenlenmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Alakalıların isteği halinde resmi senedi tanzim için memurlar ikametgahlara giderler, bu sırada gelecek haciz ve tahdit kararları resmi senedi yapmak için ikametgaha gitmiş olan memura tebliğ olunur.

(Ek hüküm: 2/4/1998 - 4358/3 md.) Resmi senede tarafların kimlik bilgileri ile birlikte vergi kimlik numaraları da kaydedilir.**(Değişik:6/3/1981-2421/1 md.)** Resmi senedi, taraflar ile hazırlayan tapu sicil müdürlüğü görevlileri imzalar, tapu sicil müdürü veya görevlendirilen memur onaylar.Tarafların kimliklerinde şüpheye düşülen hallerde tanık getirilmesi istenebilir. Kanunların tanık bulundurulmasını zorunlu kıldığı hükümler saklıdır.11 Ocak 1926 tarihli ve 711 sayılı Kanun gereğince yapılacak akitlerde de aynı usul uygulanır.

Birinci fıkrada beyan olunan irtifak hakkı tesisi vaitleri tapu siciline re'sen şerh verilir. Bunlardan irtifak hakkı tesisi vadine mütedair resmi senetler tapuya şerh verilmekle, taallük ettiği gayrimenkulün sonraki maliklerini de ilzam eder.

Noterlik Kanununun 44 üncü maddesinin (B) bendi mucibince noterler tarafından tanzim edilen gayrimenkul satış vadi sözleşmeleri ile arsa payı karşılığı inşaat sözleşmeleri de taraflardan biri isterse gayrimenkul siciline şerh verilir.

Şerhten itibaren beş yıl içinde satış yapılmaz veya irtifak hakkı tesis ve tapuya tescil edilmezse işbu şerh tapu sicil müdürü veya tapu sicil görevlileri tarafından re'sen terkin olunur.

(Ek : 26/4/1984 - 3000/1 md.; Değişik: 15/2/2018-7099/1 md.) Kamu kurum ve kuruluşları, kredi kuruluşları, bankalar, esnaf ve sanatkârlar kredi ve kefalet kooperatifleri ile tarım kredi kooperatiflerince açılmış veya açılacak tüm borç ve kredilere karşılık teminat gösterilen taşınmazların ipotek işlemleri, tarafların istemi halinde, taraflarınca imzalanan kredi veya borç sözleşmesine istinaden tapu müdürlüklerinde tapuya tescil olunur.

(Ek: 12/3/1985 - 3163/1 md.; Mülga son fıkra: 15/1/2009-5831/1 md.)

(Ek fıkra:4/3/2021-7292/19 md.) 21/11/2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu kapsamındaki tasarruf finansman şirketleri tarafından müşterilere sağlanan veya sağlanacak finansmana karşılık teminat gösterilen taşınmazların ipotek işlemleri, tarafların istemi hâlinde, imzalanan tasarruf finansman sözleşmesine istinaden tapu müdürlüklerinde tapuya tescil olunur.

(1) 15/1/2009 tarihli ve 5831 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle; bu maddenin birinci fıkrasındaki "tapu sicil muhafızları veya memurları" ibareleri "tapu sicil müdürü veya tapu sicil görevlileri" olarak, mevcut üçüncü fıkrasında yer alan "memur ve tapu sicil muhafızı imzalar" ibaresi "tapu sicil müdürlüğü görevlileri imzalar, tapu sicil müdürü veya görevlendirilen memur onaylar" olarak, mevcut altıncı fıkrasındaki "tapu sicil muhafızı veya memuru" ibareleri "tapu sicil müdürü veya tapu sicil görevlileri" olarak değiştirilmiş ve mevcut beşinci fıkrasında yer alan "sözleşmeleri" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile arsa payı karşılığı inşaat sözleşmeleri" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

Madde 27 – (Mülga:4/7/2019-7181/4 md.)

Madde 28 – Akte ve tescile müteallik tapu işleri idari emirlerle durdurulamaz.

Madde 29 – (Mülga: 25/2/1952-5887/126 md.)

Madde 30 – Plan ve resmi mesahaya istinad etmeyen gayrimenkul mallarda eskidenberi malûm ve muayyen olan hududa itibar olunur. Borçlar Kanununun 215 inci maddesi hükmü yerinde durmaktadır.

Madde 31 – (Değişik: 25/1/1950-5520/1 md.)

Gayrimenkul malların yüz ölçüsü tapu sicilinde yazılı miktardan fazla çıkıpta bu fazlalığın bitişik araziye el uzatmaktan ileri gelmediğine ve sınırca da bir değişiklik olmadığına mahkemece karar verilirse sicille karar veçhile kaydolunur.

Mahkeme gayrimenkulün başında incelemeler yapar ve bitişik gayrimenkul maliklerini dinler. Mahkeme kararına, tapu fen memurlarına ve bunlar yoksa yetkili fen memurlarına veya mühendislere yaptırılacak o yere ait harita da eklenir. İtiraz halinde genel hükümler çerçevesinde dava açılır.

Madde 32 – Planı veya resmi şekilde yapılmış haritası bulunan gayrimenkullerin gerek kazaen ve gerekse rızaen parçalara ayrılmasında harita yapılması mecburidir. Şehir ve kasabaların belediye sınırları içinde olupta tapu fen memuru bulunan yerlerde plan ve haritaya bağlı olmıyan gayrimenkullerin parçalara ayrılmasında da harita yapılır. Belediye sınırları dışında bulunan gayrimenkullerden kazai şekilde parçalara ayrılanların haritasını yaptırmak hakimnin takdirine bağlıdır.

Madde 33 – Kanunu Medenin 934, 935 inci maddelerine göre sicillin tashihine ve bir ayni hakkın sükût edip etmediğinin tayinine dair tapu sicil muhafız veya memuru tarafından mahkemeye yapılacak müracaatlar ve bunun üzerine verilecek kararlardan bir güne harc ve resim alınmaz ve bunlara damga pulu yapıştırılmaz.

Madde 34 – Bedelli akitlerde ve bir aktin yapılması diğerinin yapılmış olmasına bağlı olan hallerde alakalı tapu sicil muhafız veya memurunu yediadil yapabilirler. Bu takdirde memur tarafından paranın hak sahiplerine verilmesi Akitlerin tamam olmasına bağlıdır. Akitler tamam olmazsa memur parayı kimden almış ise alakalı dağılmadan huzurlarında derhal ona geri verir ve taallük ettiği muameleleri bozar.

Madde 35 – (Yeniden Düzenleme: 29/12/2005-5444/1 md.; Değişik: 3/5/2012-6302/1 md.)

Kanuni sınırlamalara uyulmak kaydıyla, uluslararası ikili ilişkiler yönünden ve ülke menfaatlerinin gerektirdiği hallerde Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen ülkelerin vatandaşı olan yabancı uyruklu gerçek kişiler Türkiye’de taşınmaz ve sınırlı ayni hak edinebilirler. Yabancı uyruklu gerçek kişilerin edindikleri taşınmazlar ile bağımsız ve sürekli nitelikteki sınırlı ayni hakların toplam alanı, özel mülkiyete konu ilçe yüz ölçümünün yüzde onunu ve kişi başına ülke genelinde otuz hektarı geçemez. Cumhurbaşkanı kişi başına ülke genelinde edinilebilecek miktarı iki katına kadar artırmaya yetkilidir. ⁽¹⁾

(1) 2/7/2018 tarihli ve 698 sayılı KHK’nin 9 uncu maddesiyle, bu fıkra da yer alan “Bakanlar Kurulu” ibareleri “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

Yabancı ülkelerde kendi ülkelerinin kanunlarına göre kurulan tüzel kişiliğe sahip ticaret şirketleri ancak özel kanun hükümleri çerçevesinde taşınmaz ve sınırlı ayni hak edinebilirler. Bu ticaret şirketleri dışındakiler taşınmaz edinemez ve lehlerine sınırlı ayni hak tesis edilemez. Bu ticaret şirketleri ile yabancı uyruklu gerçek kişiler lehine taşınmaz rehni tesisinde bu maddede yer alan sınırlamalar uygulanmaz.

Cumhurbaşkanı, ülke menfaatlerinin gerektiği hallerde yabancı uyruklu gerçek kişiler ile yabancı ülkelerde kendi ülkelerinin kanunlarına göre kurulan tüzel kişiliğe sahip ticaret şirketlerinin taşınmaz ve sınırlı ayni hak edinimlerini; ülke, kişi, coğrafi bölge, süre, sayı, oran, tür, nitelik, yüzölçüm ve miktar olarak belirleyebilir, sınırlandırabilir, kısmen veya tamamen durdurabilir veya yasaklayabilir. ⁽¹⁾

Yabancı uyruklu gerçek kişiler ve yabancı ülkelerde kendi ülkelerinin kanunlarına göre kurulan tüzel kişiliğe sahip ticaret şirketleri, satın aldıkları yapısız taşınmazda geliştireceği projeyi iki yıl içinde ilgili Bakanlığın onayına sunmak zorundadır. İlgili Bakanlıkça başlama ve bitirilme süresi belirlenerek onaylanan proje tapu kütüğünün beyanlar hanesine kaydedilmek üzere taşınmazın bulunduğu tapu müdürlüğüne gönderilir. Onaylanan projenin süresi içinde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği ilgili Bakanlıkça takip edilir.

Askeri yasak bölgeler, askeri güvenlik bölgeleri ile stratejik bölgelere ait harita ve koordinat değerleri bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren en geç bir yıl içinde ve bu yerlere ait değişiklik kararlarına ait harita ve koordinat değerleri değişikliklerin yapıldığı tarihten itibaren bir ay içinde Milli Savunma Bakanlığınca, özel güvenlik bölgeleri ve değişiklik kararlarına ait harita ve koordinat değerleri ise İçişleri Bakanlığınca aynı sürede Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne bağlı olduğu Bakanlığa verilir. Bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren bir yıl sonra bu fıkra uyarınca gönderilen belge ve bilgilere göre tapu işlemleri yürütülür.

Bu madde hükümlerine aykırı olarak edinilen, edinim amacına aykırı kullanıldığı ilgili Bakanlık ve idarelerce tespit edilen, süresi içinde ilgili Bakanlığa başvurulmayan veya süresi içinde projeleri gerçekleştirilmeyenler ile bu maddenin birinci fıkrası kapsamındaki sınırlamalar dışında miras yoluyla edinilen taşınmazlar ve sınırlı ayni haklar, Maliye Bakanlığınca verilecek bir yılı geçmeyen süre içinde maliki tarafından tasfiye edilmediği takdirde tasfiye edilerek bedele çevrilir ve bedeli hak sahibine ödenir.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 698 sayılı KHK'nin 9 uncu maddesiyle, bu fıkarda yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 36 – (Yeniden Düzenleme: 3/7/2008-5782/2 md.; Değişik: 3/5/2012-6302/2 md.)

29/5/2009 tarihli ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 28 inci maddesi kapsamındaki kişiler hariç olmak üzere yabancı uyruklu gerçek kişilerin, yabancı ülkelerin kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişilerin ve uluslararası kuruluşların yüzde elli veya daha fazla oranda hissesine sahip oldukları veya yönetim hakkını haiz kişilerin çoğunluğunu atayabilme veya görevden alabilme yetkisine sahip oldukları Türkiye’de kurulu tüzel kişiliğe sahip şirketler, ana sözleşmelerinde belirtilen faaliyet konularını yürütmek üzere taşınmaz mülkiyeti veya sınırlı ayni hak edinebilir ve kullanabilirler.

Birinci fıkrada belirtilen şirketlerin Türkiye’de kurulu başka bir şirkete doğrudan veya dolaylı olarak ortak olması durumunda, yabancı yatırımcının ortak olunan şirketteki nihai ortaklık oranının yüzde elli veya daha fazla olması halinde; yabancı yatırımcıların, taşınmaz maliki yerli sermayeli şirketlerin hisselerinin yüzde elli veya daha fazlasını doğrudan veya dolaylı olarak edinmesi ve taşınmaz maliki mevcut yabancı sermayeli şirketlerde yabancı yatırımcıların ortaklık oranının hisse devri sonucunda yüzde elli veya daha fazlasına ulaşması durumunda da aynı esaslar geçerlidir.

18/12/1981 tarihli ve 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla bu şirketlerin, askeri yasak bölgeler, askeri güvenlik bölgeleri ve aynı Kanunun 28 inci maddesi çerçevesinde belirlenen bölgelerdeki taşınmaz mülkiyeti edinimleri Genelkurmay Başkanlığının ya da yetkilendireceği komutanlıkların; özel güvenlik bölgelerindeki taşınmaz mülkiyeti edinimleri ise taşınmazın bulunduğu yerdeki valiliğin iznine tabidir. Bu fıkra kapsamında yapılacak değerlendirmelerde, edinimin ülke güvenliğine uygunluğu esas alınır.

Yukarıdaki fıkralar kapsamı dışında kalan yabancı sermayeli şirketler, yerli sermayeli şirketlerin tabi olduğu hükümler çerçevesinde taşınmaz mülkiyeti ve sınırlı ayni hak edinebilir ve kullanabilirler.

Taşınmaz rehni tesisinde, taşınmaz rehninin paraya çevrilmesi kapsamındaki mülkiyet edinimlerinde, şirket birleşmelerinden ve bölünmelerinden doğan taşınmaz mülkiyeti ve sınırlı ayni hak naklinde, organize sanayi bölgeleri, endüstri bölgeleri, teknoloji geliştirme bölgeleri ve serbest bölgeler gibi özel yatırım bölgelerindeki taşınmaz mülkiyeti ve sınırlı ayni hak edinimlerinde ve ilgili mevzuata göre belli sürede elden çıkarma zorunluluğunun devam etmesi kaydıyla bankaların, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu çerçevesinde kredi olarak sayılan işlemler nedeniyle ya da alacaklarını tahsil amacıyla edindikleri taşınmazlarda bu madde hükümleri uygulanmaz.

Bu madde kapsamında edinilen taşınmazların kullanımı, valiliklerce tapu kayıtları çerçevesinde belli aralıklarla izlenir.

Bu madde hükümlerine aykırı şekilde edinildiği veya kullanıldığı tespit edilen taşınmazlar ve sınırlı ayni haklar, Maliye Bakanlığınca verilecek süre içinde maliki tarafından tasfiye edilmediği takdirde tasfiye edilerek bedele çevrilir ve bedeli hak sahibine ödenir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, ilgili kurum ve kuruluşların görüşlerinin alınmasını müteakip Ekonomi Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

Madde 37 – Yabancı hakiki şahısların intikal işleri Türkiye Cumhuriyeti mahkemelerinden verilen veyahut kendi salahiyetli makamlarından verilip Türk kanunlarının veraset usulü hakkındaki hükümlerine uygun olduğu Türk mahkemelerince tasdik edilen veraset senetlerine istinaden yapılır.

Madde 38 – 8 cemaziyelevvel 1275 tarihli tapu nizamnamesi ve zeyillerinin ve 28 receb 1291 tarihli emlak nizamnamesinin ve 7 muharrem 1293 tarihli arazi hakkındaki fıkara nizamnamenin ve 8 receb 1276 tarihinde iradesi çıkmış olan tapu senedatı hakkındaki talimatnamenin ve 28 receb 1276 tarihinde iradesi çıkmış olan tarifenamenin ve emvali gayrimenkulenin tasarrufuna dair 3 mart 1329 tarihli muvakkat kanunun ve defterhane idarelerinin teşkilat ve tensikatına dair 17 temmuz 1323 tarihli nizamname ile zeyillerinin ve emvali gayrimenkulenin muamelatı tasarrufiyesinde tapu senedatı ile kayıtlarına alakadaranın fotoğrafları yapıştirilmesine dair 30 kanunusani 1926 tarihli kanunun Kanunu Medeni ile Kanunu Medenin tatbikına aid kanun ve Borçlar Kanunu ile ortadan kalkmamış olan hükümlerle başka kanunların bu kanuna uygun olmayan hükümleri kaldırılmıştır.

Ek Madde 1 – (Ek: 3/5/2012-6302/3 md.)

Ölüm tarihinden itibaren en geç iki yıl içinde tapu sicilinde miras intikalinin gerçekleşmemesi halinde tapu müdürlüğü, mirasçılık belgesi düzenlenmesi için yargıya başvurabilir. Tapu müdürlüğü mirasçılık belgesine göre tapu sicili kayıtlarını elbirliği mülkiyeti şeklinde tescil ederek güncelleştirir. Tapu müdürlüğünün bu yetki kapsamındaki başvuruları her türlü gider, vergi, resim veya harçtan muaftır.

Rücu istemi

Ek Madde 2 – (Ek: 10/9/2014-6552/84 md.)

Tapu ve kadastro işlemleri ile ilgili olarak, Devletin kusursuz sorumluluğu sebebiyle yapılan ödemeler dolayısıyla, ihmali bulunan personel aleyhine başlatılacak rücu istemleri, ödeme tarihinden itibaren iki yıl, her hâlde zarara yol açan işlemin gerçekleştirildiği tarihten itibaren on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar. Ağır kusura dayalı sorumluluğu bulunan personel için 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunun 73 üncü maddesi hükümleri saklıdır.

Tapu kaydındaki hisse hatalarının düzeltilmesi

Ek Madde 3 – (Ek: 4/7/2019-7181/2 md.)

Kadastro tespiti veya tapu sicilinde gerçekleştirilen işlemler nedeniyle oluşan hatadan olumsuz etkilenen hisselerin maliklerine, ayni ve şahsi hak lehtarlarına hatanın nedenleri ve düzeltme sonrası oluşacak hisse durumunu gösteren tebliğat yapılır.

Yapılacak işlem konusunda tapu kaydının beyanlar hanesine belirtme yapılır ve bu belirtme düzeltme işlemi kesinleşinceye kadar korunur.

Tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde ilgililerince muvafakat verilmesi hâlinde düzeltme işlemi yapılır. Bu süre içinde muvafakat verilmez ise tapu müdürlüğünce hatalı kayıt resen düzeltilerek işlem sonucu ile birlikte düzeltme işlemine karşı tebliğden itibaren altmış gün içinde asliye hukuk mahkemesinde dava açılabilmesi ihtar edilir.

Geçici Madde 1 – (2644 sayılı Kanunun numarasız Muvakkat maddesi olup teselsül için numaralandırılmıştır.)

Bu kanunun mer'iyetinden evvel açılarak tarla veya bağ ve bahçe haline konulmuş olupta henüz muamelesi bitmemiş yerler hakkında da bu kanunun 6 ncı maddesi hükümleri tatbik olunur.

Geçici Madde 2- (Ek: 29/12/2005-5444/2 md.)

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte mevcut olan askerî yasak bölgeler, askerî ve özel güvenlik bölgeleri ile stratejik bölgelere ilişkin kararlara ait harita ve koordinat değerlerinin tamamı, Millî Savunma Bakanlığı tarafından en geç üç ay içerisinde Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanlığa gönderilir.

Yukarıda belirtilen bölgelere ilişkin kararlara ait harita ve koordinat değerlerinin, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne gönderilmesi ve sayısal ortama aktararak taşra birimlerine intikal ettirilmesine kadar geçecek sürede yetkili askerî makamlardan sorulmak suretiyle, belirtilen işlemler tamamlandıktan sonra gönderilen belge ve bilgilere göre tapu işlemleri yürütülür.

Geçici Madde 3 - (Ek: 3/7/2008-5782/3 md.)

İlgili kurum ve kuruluşlar, bu Kanunun 35 inci maddesinin yedinci fıkrası uyarınca, yabancı uyruklu gerçek kişiler ile yabancı ülkelerde kendi ülkelerinin kanunlarına göre kurulan tüzel kişiliğe sahip ticaret şirketlerinin taşınmaz ve sınırlı ayni hak edinemeyecekleri alanların yüzölçümlemlerini ve valilikler bu fıkra da belirtilen ilçelerin uygulama imar planı ve mevzi imar plan sınırları içerisinde kalan toplam alanların yüzölçümlemlerini bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren en geç üç ay içinde komisyona bildirir.

(İptal ikinci fıkra: Anayasa Mahkemesi'nin 12/5/2011 tarihli ve E.: 2008/79, K.: 2011/74 sayılı Kararı ile.)

Geçici Madde 4 – (Ek:4/7/2019-7181/3 md.)

22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 883 üncü maddesinin ikinci fıkrasının yürürlüğe girdiği tarihten önce süresi dolmuş olmasına rağmen terkin edilmeyen süreli ipoteklerde anılan fıkra da belirtilen otuz günlük süre, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte başlar.

Madde 39 – Bu kanun hükümleri, neşrolunduğu tarihten itibaren yürümeğe başlar.

Madde 40 – Bu kanun hükümlerini Adliye, Dahiliye, Maliye Bakanları yerine getirir.



**22/12/1934 TARİHLİ VE 2644 SAYILI ANA KANUNA
İŞLENEMEYEN GEÇİCİ MADDE:**

1 - 26/4/1984 tarih ve 3000 sayılı kanunla gelen Geçici Madde:

Geçici Madde – 2/2/1984 tarihli ve 2977 sayılı İdari Usul ve İşlemlerin Yeniden Düzenlenmesi ile İlgili Yetki Kanunu ile Bakanlar Kuruluna verilen Kanun Hükmünde Kararname çıkarma yetkisi, 22/12/1934 tarihli ve 2644 sayılı Tapu Kanunu için adı geçen Kanunla verilen süre bitimine kadar geçerlidir.

**2644 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN VEYA
ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARININ
YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHLERİNİ GÖSTERİR TABLO**

Değiştiren Kanunun/KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	2644 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
4541	–	15/4/1944
4753	–	15/6/1945
5516	–	23/1/1950
5520	–	31/1/1950
5887	–	29/3/1952
6217	–	9/1/1954
79	–	23/10/1962
2421	–	8/3/1981
3000	–	1/5/1984
3029	–	23/6/1984
3163	–	22/3/1985
3278	–	6/5/1986
3678	–	23/11/1990
4358	–	4/4/1998
4916	–	19/7/2003
5444	35 ve Geçici Madde 2	26/7/2005 tarihinden geçerli olmak üzere 7/1/2006
57	35, 36 ve Geçici Madde 3	15/7/2008
5831	26	27/1/2009
6302	35, Ek Madde 1	18/5/2012
	36	18/8/2012
6552	Ek Madde 2	11/9/2014
7099	26	10/3/2018
KHK/698	35	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihte
7161	21	18/1/2019
7181	22, 26, 27, Ek Madde 3, Geçici Madde 4	26 ncı maddeye eklenen ikinci fıkra ve Geçici Madde 4 (1/1/2020 tarihinde), diğer maddeler 10/7/2019
7292	26	7/3/2021